מעריב
יום ו' ט"ז ניסן תשל"ה 28.3.75 גליון 9340 שנה כ"ח
160 אג'
העתון הנפוץ ביותר במדינה • MAARIV

...ר מדיני בכיר: דברי ד"ר ק. על מחוייבות ...ה"ב לישראל נועדו למנוע 'חימום החזית'

קיסינג'ר יותר עדכניים מהתייחסות פורד לאי־גמישות של ישראל

...ריף של שר החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, — ש־ באו אחרי דבריו של הנשיא פורד, אשר רמז כי כשלון השיחות ב־ מזה"ת בא גם בשל „חוסר גמישות" — ר' בהן הדגשת המחוייבות האמריקנית לגבי קיו־ מה של ישראל היא ה־ עמדה „העדכנית", — לדברי חוגים מדיניים בבירה.

עם זאת אין מקלים ראש בראיון שנתן הנשיא לעתונות — ביום ב' — ושבו לא הי־ סס לבקר במסבי את ישראל בעוד אשר מערכת ההסברה הישראלית עושה עתה מאמץ עליון כדי לשכנע את דעת הקהל כי ישראל הלכה „מעבר למותר", תוך נטילת סיכונים צבאיים על עצמה בעשיית וי־ תורים לטובת מצרים.

חוגים רשמיים נמנעו מתגובה

חוגים רשמיים נמנעו מלה־ גיב על דברי הנשיא פורד ב־ טענה, כי אין זה מקובל לה־ גיב על ראיון עתונאי וביחוד כאשר העתון המקורי של הדב־ רים איננו בידי ישראל.

הדברים שהשמיע ד"ר קי־ סינג'ר — במסיבת עתונאים — בדבר כוונת ארה"ב לקיים את התחייבויותיה כלפי ישראל וה־ ...אמים את רוח הדברים שהש־ מיע באוזני שגריר ישראל ב־ וושינגטון.

חוגים מדיניים הגיבו ב־ תמיהה על התבטאויות של (סוף בעמ' 2, טור 4, 5, 6)

שליטיה החדשים של סעודיה ישנו המדיניות – „אבל באיטיות"

מסרה מקורות בריאד ✶ לא צפויים זעזועים מהעברת הסמכויות

מאת נק פורייר, שליח ה„ניו יורק טיימס" בריאד

שושלת סעוד, שעל שמה נקראה הממלכה הסעודית ה־ עשירה, ממשיכה לשלוט בלא... עודיה, על אף מותו של הפטריארך המודרני ה־ גדול ביותר שקם לה, ה־ מלך פייצל. לפי כל הסימ־ נים, נראה שהעברת הסמכויות לאחיו הצעיר של ה־ נרצח המלך חאלד, והתירה את המשפחה, הצבא, וראשי השבטים החזקים רבי ההשפעה מאחורי השליט החדש.

אתמול, יומיים אחר רצח המלך פייצל על ידי שאר בשרו ויום אחד אחרי טכס הקבורה הצנוע, שבה ריאד לשיגרה ותושביה הפסיקו את אבלם.

„הדבר מעיד על יציבות ה־ מדינה, על המשמעת ועל רצון המשכיות הקיים בכל" — ציין דיפלומט מערבי אם כי „יש זעזוע מצוות לפני ה־ שטח".

אותו דיפלומט המקורה אמר... מבוריים, כי המלך החדש ...ויורש העצר החדש יפעלו באיטיות רבה לי־ שינוי במדיניות פנים או חוץ.

מן הטקס הכיושב הרגוע שבו בירך המלך את אורחיו אתמול, היה ניכר כי הקשיות המוסלמית שבה נהג פייצל בעלמא הולכת.

אשה — בארמון

בלא מילכול של מחאה (אף במבטים ארוכים ודברי־משמ־ עת) הכניסו אנשי הארמון, גברים כולם, אשה פקהלית. (סוף בעמ' 2, טור 4, 5, 6)

בעקבות שיחותיו עם שליטי סעודיה ועם סאדאת רוקפלר־למלוויו במטוס: „לא מצאתי פסימיות"

סגן נשיא ארה"ב נלסון רוקפלר הביע אתמול תקוות להתקדמות לק־ ראת שלום במזרח התיכון, בעקבות השיחות שניהל בריאד עם המלך הח־ דש של סעודיה, עם יורש העצר וכן עם נשיא מצרים, אנואר סאדאת.

סגן הנשיא שוחח עם עתונאים אמריק־ ניים במטוס שהטיסו מריאד חזרה לאר־ ה"ב, אחרי שמסר איגרת מאת הנשיא ג'ראלד פורד למלך חאלד.

✶

מר רוקפלר דחה את הסברה, כי יש לראות בהפסקת שליחותו של ד"ר קיסינ־ גר כשלון. בניגוד לציפיותיו, אמר, לא מצא אצל מלך סעודיה ומלוויו, או אצל הנשיא סאדאת, פסימיות ואכזבה מהפסקת השיחות. „אצל כל אלה מצאתי תחושה של דחיפות, כי עתה הוא הזמן לפעול להתקדמות לקראת שלום.

✶

לדעתו, יכול היה להבחין בנימה חיו־ בית, והשלמה עם המציאות שנוצרה.

בסיום דבריו אמר רוקפלר, כי בקרב המנהיגים הערביים אותם פגש יש יחס של אמון כלפי נשיא ארה"ב פורד וכלפי שר־החוץ, ד"ר קיסינג'ר. (אי.פי.)

...לחדש מאמצי קיסינג'ר"

...ישראלים בהגיבם על דברי שר־החוץ האמריקני ✶ לדעתם ...להצלחה בוועידת ז'נווה"

...התיכון, נפגשו פקידים יש־ ראליים עם עתונאים אמרי־ קניים ומסרו להם כי אין צו־ רך לקיים עתה את ועידת ז'נווה, כיוון שיתכן כי לא תישא פרי כלשהו.

פקידים אלה אשר סרבו למסור את שמותיהם, טענו כי אין סיכוי שמצרים תסכים לפשרות הדרושות בז'נווה, לאחר שסרבה להתפשר בעת ביקורו של ד"ר קיסינג'ר במזרח התיכון. (א.פ.)

העתון הלובי „אל פאג'ר אל ג'דיד", היוצא לאור בטריפולי, פירסם אתמול קריקטורה זאת ותחת הכותרת: „אין תגובה". (צילום רדיו של א.פ.)

...ת הקונגרס בשבוע הבא

...קולינס: רצה פייצל מראה ...מדינה היציבה היחידה במזה"ת

...ראש הממשלה ושר החוץ יג־ אל אלון ועם פקידי משרדו, עם רעיית ראש הממשלה לאה רבין ועם אישים אחרים. היא תסייר ברחבי המדינה ותבקר במצדה. (ע)

מומחי ביון אמריקניים:

מתיחות צבאית במזה"ת אך אין סכנת מלחמה

מומחי ביון צבאיים אמרי־ קנים אמרו אתמול כי יש סי־ מנים כאילו מצרים מתארגנת להתערכות צבאית בעקבות התמוטטות מאמצי השלום של קיסינג'ר. אולם מומחי הביון אינם מאמינים שמצרים מת־ כוננת למלחמה מיידית.

...מקורות ידיעות, כי ישראל גייסה חלק מאנשי המילואים שלה, העמידה את הצבא ה־ סדיר במצב כוננות, אולם מקו־ רות במנגנון אמרו, כי המידע שבידיהם איננו מאשר זאת.

כן אמרו המקורות, כי לא ...קטו אמצעים ...לנוכח המתיחות במזרח התיכון ב־ עקבות התמוטטות מאמצי ה־ שלום של קיסינג'ר ורציחת המלך פייצל. אולם הם אמרו „המצב איננו נראה רציני יותר על המידה".

תרגיל מצרי

...עתונאים ידיעות מוסרות מוושינגטון כי המצרים מת־ כונים לפתוח בתרגיל צב־ אי רב היקף. אותם מומ־ חים מציינים, שלפני 18 חודשים ערכו המצרים תר־ גיל דומה שהיה מסווה ל־ הכנותיהם למלחמת יום הכי־ פורים.

התרגיל רב היקף כפי ש־ ...לבצע המצרים — ...על פי ידיעה זו — מחייב הפעלת כוחות רבים ומנהלים ...הכוח המצרי והובה ב־ קירבת תעלת סואץ, ממערב לתעלה.

סאדאת דן עם בומדיין בכינוס פיסגה ערבית

המגמה: גיבוש עמדה לקראת ז'נווה ✶ המחבלים: המגמה היא „דיון בהכנות למלחמה" ✶ נמשך הברוגז קאהיר—דמשק

מאת סופר „מעריב" לענינים ערביים

בקאהיר נמשכה אמש עד שעה מאוחרת הפגישה בין סאדאת לבין נשיא אלג'יריה, הוארי בומדיין. על הפרק: בחינת הסיכויים לכינוס ועידת פיסגה ערבית בהש־ תתפות הראשונה של המלך הסעודי החדש.

ליבון ראשוני של אפשרות כינוס הפיסגה הערבית נעשה בתוך השבוע בריאד במעמד ראשי המדינות הערביות ש־ באו לסעודיה כדי להשתתף בלווייתו של המלך פייצל.

בעוד שקאהיר מדגישה, כי חשיבות הפיסגה נובעת מן ה־ צורך לגבש אסטרטגיה משו־ תפת לקראת ז'נווה — מדגי־ שים מקורות המחבלים, כי הצורך במיפגש כל־ערבי נו־ בע מן ההכרח לתאם את ה־ הכנות הצבאיות למלחמה.

אתמול טען פארוק אל קאד־ דומי, יו"ר המחלקה המדינית באש"ף, כי על הערבים להי־ ערך למלחמה שישראל תפתח בה.

אמש דווחה השערה, כי המגעים ...בפיס־ גה ערבית, כדי לנסות ד־ להעביר בה החלטה ש־ תמנע מסאדאת בעתיד כל אפשרות של הליכה להס־ דר חלקי נפרד בסיני.

לאחר שנמסר על מחלוקת שפרצה בוועידת שרי החוץ הערביים בין שר החוץ המצ־ רי איסמאעיל פאהמי, לבין עמיתו הסורי עבד אל חלים חדאם, נראה כי טרם יושבו כל ההדורים ביחסי קאהיר־ דמשק, שכן נשיא סוריה חאפז אל אסד העדיף לצאת מריאד — שם השתתף בה־ לוויית פייצל — ללוב ולא לקאהיר.

אתמול פירסם העתון ה־ לובי „אל־פג'ר אל ג'דיד" התקפה ארסית על נשיא מצ־ רים אותו כינה „בוגד וגנב".

פייצל רצה לרכוש את מדיסון סקוור גארדן

אמרגן מומחי התאגרפות, דון קינג, ניהל מו"מ על עיסקה בסך 150 מי־ ליון דולר לרכישת „מדיסון סקוור גארדן" בשביל פייצל מלך סעודיה, אשר נרצח השבוע — מוסר ה־ עתון הניו־יורקי „דיילי ניוז".

לדברי העתון ניהל קינג במשך יותר מחודש ימים מו"מ עם יועציו של פייצל, ואף עמד לבקר בסעודיה ב־ שבוע הבא כדי להשלים את כל הסידורים. האמרגן הא־ מין, כי אכן יצליח להביא את העיסקה לכלל גמר בעת הביקור הזה. עיסקת המכירה תוכננה על רקע הקשיים ה־ כספיים ש„מדיסון סקוור גאר־ דן" נתון בהם בימים אלה.

בתגובה על הידיעות בדבר רצח המלך פייצל אמר ה־ אמרגן: אני מרגיש כאילו איבדתי ידיד אישי. זוהי מהלומה מחליאה".

אלן כהן, הממונה על הנ־ הלת הספרים במדיסון סקוור גארדן אמר, כי לא ידוע לו על התעניינותו של פייצל, אך הוא בטוח שאם אמנם זה הסכום שבו מדובר, הרי ש־ יש לשקול זאת בתשומת לב רבה. (יופ"י)

„צבא ירדן מקיים כוננות בגבול סוריה, נגד המחבלים"

בטאון סורי קורא ל„גיוס צבאי כלל ערבי לסיכול מזימה ישראלית"

מאת סופר „מעריב" לענינים ערביים

המרשה יכוש מקיים צבא ירדן כוננות גבוהה בגבול סוריה, במאמץ לכנוס תנו־ עות מחבלים לביצוע פיגו־ עים בישראל, שעה שמקו־ רות סוריים מפיצים ידיעות על ריכוזים ישראליים ב־ גבול הצפון בהכנה ל„התק־ פות נגד לבנון".

סוכנות הידיעות של המחב־ לים טענה שלשום, כי צבא ירדן הכריז על מצב כוננות בגבול עם סוריה וכן הגביר את הסיורים האוויריים. הם יבשתיים באיזור זה כדי לב־ לום כניסת מחבלים לירדן ד־ ממנה לגדה המערבית.

המחבלים טוענים, כי ה־ כוננות הוכרזה בעקבות תק־ רית שהיתה ב־23 במארס ב־ תל שיהאב, בגבול ירדן־סור־ יה, שבה פתח הצבא הירדני באש על יחידת מחבלים „ש־ היתה בדרכה חזרה לבסיסה מפעולה בשטחים".

באש הצבא הירדני נהרג מנהיג החוליה יונס סלמאן.

באחרונה הזהירו המחב־ לים, כי נעשים מאמצים ...להחדיר חוליות ל־ ירדן, כדי לפעול ...נגד משרות ...בגדה המער־ בית. שאפיק אל־חות, ראש משרד אש"ף בבי־ רות, אמר לפני יומיים ...כי המחבלים „שבים למקומם הירדן".

בזו בשעה קרא אתמול ה־ עתון הסורי „אל בעת" ל־ גיוס צבאי כלל ערבי, כדי להכשיל ביוזמות ישראליים ל־ גיבוש דרום הלבנון. בבטאון הסורי טען, כי ישראל מרכזת כוחות בגבולות סוריה, ירדן ולבנון אך מתכוונת להנחית את „המהלומה העיקרית" נגד לבנון, כדי להביא „לחיסול המכוונות הפלשתינית. שם..."

צפייה נפילת דאנאנג: רבבות מנסים להימלט

אלפי וייטנאמים אחוזי אימה המצטופפו בנמל ה־ תעופה של העיר הנצורה דאנאנג המאבקו על מקום במטוסי תובלה אמריקניים. רבבות הנרשמים רצים לע־ זוב את העיר לפני נפילה בידי הקומוניסטים.

אלפים הצטופפו על סיפו־ ניהן של ספינות, שנמצאות ש־ הפליגו מנמל דאנאנג, העיר השניה בגודלה בווייטנאם, ל־ סייגון ולנמלים אחרים.

בעיר זו מצויים פליטים רבים, שנמלטו קודם, מהואה ומאזורים צפוניים אחרים ש־ נפלו לידי הקומוניסטים.

אומדים את מספר הפלי־ טים בבין 400 עד 600 אלף.

נמסר, כי התקדמות כוחות האנוי נמשכת בכל החזיתות וכי כבשו עד ארבע בירות ממחוזות הדרום. (אי.פי.)

אשה נהרגה

הנה מניקל גריפאת, מ־ שכם ערב אל־גריפאת, נ־ הרגה ביום ד' בתאונת דר־ כים בכביש חיפה—נצרת, ליד מגדל־העמק.

מיניבוס, שהסיע נזירות מ־ נצרת, התנגש במנגד שהסיע פועלות ערביות, והתוצאה מ־ ההתנגשות נפצעו תשעה אנ־ שים. חמישה מהם קשה.

גרמני חשוד בהשתתפות בתקיפת מטוסים באורלי

נעצר בפרנקפורט ✶ „שכר מכוניות בשביל המחבלים"

מאת כתבת „מעריב" במארים

יוהאנס וייניריך, גרמני מפרנקפורט, נעצר על־ידי המשטרה הגרמנית ונאשם בהשתתפות בהתקפה על מטוסים אזרחיים — מסר אתמול העתון „לה פיגארו".

העתון מניח, כי מדובר ב־ התקפה על מטוס „אל על" ב־13 בינואר בשדה התעופה אורלי במארים, או בנגע מ־ טוס יוגוסלאבי. כמה ימים אחר־כך בוצעה שם עוד הת־ קפה שבה השתתפו מחבלים פלשתינים ולקחו בני ערובה.

בית המשפט בקארלסרוהה הוציא צו המעצר — אך ה־ שלטונות לא מסרו פרטים נו־ ספים כלשהם בגלל החשש שהמשטרה... המשטרה הצרפתית סבורה בשעתו, על פי עדויות, כי היה זה אותו גרמני ששכר את המכוניות בהן השתמשו המחבלים.

עובדת של חברת ההשכרה תארה את האיש כ„בלונדי גבה־קומה".

סרט גרמני על האוניברסיטה העברית יוצג בירושלים

מאת איגנה דויטשקרון

הסרט הראשון, המתאר את ההיסטוריה של האוני־ ברסיטה העברית, ייוצר על ידי האגודה הגרמנית של ידידי האוניברסיטה בגרמניה לשלומות האוניברסיטה, ל־ רגל יובל החמישים השנה של האוניברסיטה העברית.

יו"ר האגודה הוא ד"ר הל־ מר הטלבך, מנהל בנק האיגוד המקצועי בפרנקפורט.

הסרט נעשה בידי סופר שייד ברונבסקי, שיווח בשנים 1960—1961 על משפט אייכמן לרשתות רדיו וטלוויזיה בצפון גרמניה.

נגנבה סובארו
צהובה, 4 דלתות
מס' 310—371
היודע פרטים מתבקש להתקשר לטלפון: 254226 ת"א, או לתחנות המשטרה ויבוא על שכרו

האזינו הערב
בגלי צה"ל
בשעה 19.05
בתכניתו של
ד"ר מנוסי
יום השואה הקצר
לראיון עם
אליעזר מולק

תקליטים במחירים משגעים
הגיעו משלוחים חדשים: קלסיים ופופ במחירים לא נורמליים, כגון:
במקום 34.90— 14.90 ל"י
תקליטוני ילדים: 3.00 ל"י
הגיעו משלוחים חדשים תוצרת חוץ
אלחוט אבן גבירול 21 תל־אביב

לחג!
ארנקים ומתנות
מקוריות
לגבר ולאשה
בבוטיק לארנקים
שניידמן
דיזנגוף 120 ת"א

12½% הנחה במבצע חגים ברהיטי מני רמת־גן ז'בוטינסקי 93

UNIVERSAL
עטים שמחירם במחיר עממי לכל אחד!

MARVIN
מרוין

...רה ושמעון שרגא
נולד בן
את לאתי, לולו ושרון
...בא 58, ת"א טל. 281650

דירות ג'ינדי
...ל"צ-פ"ת-רחובות
...יחים בתולהמ"פ כרגיל

OLYMPUS

هكذا من الأصل

רבע ממחוזות וייטנאם — בידי הקומוניסטים
דרישות גוברות להדחת הנשיא תיו בסייגון

מאת כתבי סוכנויות הידיעות

כוחות קומוניסטיים בסיוע טנקים פתחו במתקפה בחזית חדשה וכבשו את עיר החוף תאם קואן. ההצלחות הקומוניסטיות הביאו בעקבותיהם דרישות גוברות והולכות להדחתו של הנשיא נגוין ואן תיו.

קואן, העיר החשובה ביותר במחוז בין דין, שוכנת 180 ק"מ דרומית לדאנאנג הנצורה. שם צרים מאות פליטים מבוהלים מבין 1.4 מיליון תושבי העיר על גבול התעופה. לאור התדרדרות המצב הצבאי — כשהקומוניסטים שולטים בשני שלישים של המדינה בחלקה הצפוני, גברה ההתנגדות הפוליטית לנשיא תיו. ממשלתו עצרה עשרות פוליטיקאים ועתונאים המתנגדים לו.

ראש הממשלה לשעבר נגויאן קאו קי הצטרף לכוחות אלה, בדרישה להפיל את תיו. אולם הגנראל לשעבר בחיל האוויר הדרום ויטנאמי אמר כי הוא מתנגד להפלתו של תיו בדרכי אלימות. הוא הכחיש כי יש לו כוונה כלשהי לבצע קשר מדיני. הוא ציין, כי קשר כזה יועיל רק לקומוניסטים.

בינתיים נמסר כי על העיר דא־נאנג, שאוכלוסייתה הוכפלה בעקבות נהירתם של פליטים אליה, מאיים עתה כוח קומוניסטי המצמד בשבע דיוויזיות.

לממשלת סייגון נותרו רק שרידים של שלוש דיוויזיות כדי לנסות ולהדוף מתקפה זו.

הכוחות הדרום וייטנאמיים הסגירו ביום ד' לידי הקומוניסטים את העיר הואה, בירתה הקיסרית העתיקה של וייטנאם.

מקורות צבאיים מסרו, כי אחרוני חייליה של הממשלה הדרום וייטנאמית, אשר התבצרו במצודה של הואה, נכנעו בפני כוחות צבא ושריון של צפון וייטנאם אשר פרצו לתוך העיר.

הבירה, הואה, אשר שימשה בעבר את שליטי שושלת נגווין הקיסרית, נפלה בידי הקומוניסטים המתקדמים למעשה ללא קרב.

בינתיים שידר נשיא דרום־וייטנאם, נגויין ואן תיו, פקודת יום לחייליו, אשר בה ציווה על הכוחות המזויינים לעכב את האוייב המתקדם בכל מחיר.

כתוצאה מהתקדמותם של הכוחות הקומוניסטיים מאז ראשית השנה נכבשו 11 מתוך 44 המחוזות של דרום וייטנאם, ו־44 אחוזים משטח הכולל של המדינה נמצאים עתה בידי כוחות צפון וייטנאם והוייטקונג.

בספינה זו, שפינתה אנשי צבא דרום־וייטנאמיים מן החוף, 16 ק"מ מערבית מהואה, היה מקום־עמידה בלבד מרוב צפיפות.
(צילום ראדיו של א.פ.)

הנשיא פורד בראיון לרשת עתוני הרסט

הסיכויים לשלום היו טובים יותר אילו היתה ישראל גמישה יותר עם ק.

הנשיא נפגע, כנראה, אישית שלא היטו אוזן לבקשותיו ✶ קיסינג'ר נדהם מרגשות אנטי־ישראלים בקונגרס ✶ גדל מספר המתייצבים לימין ישראל

מאת פיליפ בן
סופר „מעריב" בארה"ב

הנשיא פורד אמר, כי הסיכויים לשלום במזרח־התיכון היו עשויים להיות טובים יותר אילו הוכיחה ישראל יותר גמישות במגעים שנוהלו באמצעות קיסינג'ר.

פורד אמר זאת בראיון שהתפרסם אתמול ברשת עתוני הרסט, שכבר אין בבעלותה שום עתון בניו־יורק או בוושינגטון, אך עדיין חולשת על עתונים רבים במרכז המדינה ובמערבה, ביחוד בסן פרנציסקו. (הראיון קויים ביום ב' אך פורסם רק אתמול).

הכרזתו של הנשיא פורד מאשרת דיווחים, שהוא חש עצמו נפגע אישית על כך שראש הממשלה, יצחק רבין, ושר החוץ, יגאל אלון, ששוחחו עמו בעת ביקוריהם בוושינגטון, לא היטו אוזן לבקשותיו. פורד צריך לעמוד עתה במה שנראה כהתמוטטות של מדיניות החוץ האמריקנית באזורים חיוניים. הנשיא קיווה שלשיחות במזרח־התיכון יעלה בידו לרשום לזכותו הצלחה, על ידי קיום העליונות האמריקנית בעולם הערבי, על חשבון ירידת מעמדה של ברית המועצות. כעת הוא מאשים את ישראל בכך שתקוות אלה נגוזו. דומה שכעסו גדול מזה של קיסינג'ר, שכפי שהוכח במסיבת העתונאים שלו ביום רביעי, משתדל לשכנע את דעת הקהל האמריקנית שלא רק ישראל, אלא גם מצרים, תרמה לכשלון שליחותו.

לפי המגזות נדהם קיסינג'ר למצוא רגשות אנטי־ישראליים עזים כאשר דיווח ביום שני על הכשלון למנהיגי הקונגרס. תגובות ותחושות דומות נמצאו גם בקרב חברי סגל באוניברסיטות ובקרב אנשי עסקים. כולם מאשימים עתה את ישראל: הללו קיוו שיחסי ארצות הברית עם העולם הערבי יהיו מעתה חלקים וריווחיים. רבים מהם דוגלים בתפיסה האמריקנית הטיפוסית, שכל עימות ניתן לישוב על ידי פשרה, וכי תמימות דעים ניתנת להיות מושגת בסיוע רצון טוב. למרות שהחיים סותרים תפיסות אופטימיות אך פשטניות אלה מדי יום — הן משמשות עדיין אמריקנים רבים בעלי השפעה, ובמיוחד כאשר הן תואמות את האינטרסים שלהם.

בעת ובעונה אחת גדל מספר האמריקנים בעלי ההשפעה המתייצבים בגלוי בתמיכה לישראל ומצדדים בסירובה להסכים לויתורים שהיו מסכנים את בטחונה הבסיסי.

(סי"צ) באותו ראיון אישר הנשיא את הידיעות, לפיהן הוכיחה ישראל עיקשות קיצונית בשלב האחרון של המו"מ. מדברים אלה מסתבר שהאיגרת שהפנה פורד בשבוע שעבר לראש הממשלה, יצחק רבין, היתה אזהרה נגד נקיטת עמדה קשוחה מדי מצד הממשלה.

מאחורי החדשות:

חלה תזוזה בחשיבתה של ארה"ב הרשמית

מאת שאול בן־חיים

בארה"ב מפקד הנשיא על מדיניות החוץ, ולא יתכן מצב בו שר החוץ ישמיע דברים הנוגדים את דעתו של הנשיא, ואם בכל זאת נגלית סתירה כזאת — בין הדברים שנאמרו ע"י הנשיא לויליאם הרסט לבין הדברים שאמר קיסינג'ר במסיבת העתונאים — הרי סימן הוא שחלה תזוזה בחשיבתה של ארה"ב הרשמית.

הנשיא פורד רואיין ביום ב', שעות ספורות אחרי ששמע דיווח של ק. ואילו קיסינג'ר עצמו הופיע ביום ד' בפני הכתבים. שני הימים שחלפו בוודאי נתנו שהות להערכה צלולה יותר של המאורעות ולתכנון המשך מדיניותה של ארה"ב. שהרי הדגשת־יתר על „אשמתה של ישראל", רק חושפת את חולשתה של ארה"ב כמעצמה. יחד עם זאת אין להתעלם מכך, כי תגובתו של הנשיא — שאינו ידוע כותיק ומנוסה בבעיות מדיניות החוץ — היא עדות לאווירה ששררה בוושינגטון סמוך לשובו של קיסינג'ר מכשלון בגזרת התיכון. פורד, שבמשך שנים נמנה על ידידיה הנאמנים ביותר של ישראל, חש עצמו נפגע מסירובה של ישראל לקבל ערובה אמריקנית כתמורה לנסיגה בסיני, ואפשר כי תחושה זו של עלבון קשורה דווקא לתמיכתו העקבית בענין הישראלי ושזו „גמלה לו כך".

לעומת זאת טרח קיסינג'ר, במסיבת העתונאים שלשום, לקבוע, בצורה מסקנית, כי היו סיבות לכך „שידידנו עוררו שאלות באשר לכוח עמידתן של התחייבויותינו". יתירה מזאת: קיסינג'ר הטעים, שגם הצד המצרי היה מושפע ממעמדה של ארה"ב אחרי דרום־מזרח אסיה, פורטוגל, יוון ותורכיה: „גם אצל אלה שאיימו על ידידנו, היתה התחושה שויתורים מצידם היו פחות חיוניים משום שכיוון ההתרחשויות הבינלאומיות נוטה לטובתם".

מי שמבקש הוכחות על האווירה ששררה במשך השבוע האחרון בוושינגטון ועל טיב „תדרוכי הרקע" שניתנו לכתבים, יכול להווכח בכך דווקא מקריאת נוסח שאלותיהם של העתונאים במסיבת העתונאים של קיסינג'ר. שוב ושוב חזרו העתונאים ולחצו עליו להתייחס לבעיה של „העקשנות הישראלית", של „קיצוץ בסיוע הצבאי לה" וכדו'.

העתון „כריסטיאן סיאנס מוניטור", המופיע בבוסטון, נתן לכך אתמול ביטוי במאמר מערכת בו נאמר: „אף־על־פי שהממשל מנסה שלא להטיל על שום צד את האשמה לכשלון שליחותו של קיסינג'ר, מישהו שינר להלל את הידיעה, כי המזכיר מאוכזב מישראל יותר משהוא מצר על עקשנותה של מצרים...".

עתה אפשר רק לקוות, כי המתדרכים האלמונים למיניהם ישימו אף־הם לב לשינוי ב„קו" ויחדלו מהאשמות נגד ישראל.

ילדים כורדים מתים מתת־תזונה

מדווח רופא בריטי, שחזר מאיראן ועיראק ✶ „הכורדים חיים עתה בתנאים איומים ואם לא יקבלו מזון במהרה — ימותו אלפים מרעב"

מאת סופר „דיילי טלגראף"

„הכורדים חיים עתה בתנאים איומים, ואם לא ישלח להם מזון תוך שבועיים או שלושה, ימותו אלפים מרעב. כבר עתה מתים ילדים מתת־תזונה" — כך תיאר את המצב ד"ר דייויד נאוורה, רופא אנגלי, שחזר אתמול ללונדון אחרי שביקר במשך שלושה חודשים את מצבם של הפליטים הכורדיים.

הוא שהה בעיראק ובאיראן כמתנדב מטעם ארגון־סעד להצלת ילדים. והארגון מתכונן להרחיב עתה את פעולותיו. הוא קרא לממשלה הבריטית להפעיל את השפעתה אצל ממשלת עיראק כדי שתתיר סיוע לפליטים הכורדים בארצה.

התופעה אבריוסי מטה כי הפליטים הכורדים, חוששים מיחסה של הממשלה העיראקית, כיוון שבמשך שנים התעלל בהם צבאה של מדינה זו.

אשר למצב הפליטים הכורדים מסר הרופא, כי ראה משפחות בנות שמונה ותשע נפשות, המתגוררות בחדר אחד ויש מקרים של שלושה ילדים החוסים בחדר.

לדבריו, אין ספק, שכל הרופאים ואנשי האינטליגנציה מקרב האוכלוסיה הכורדית בעיראק נמלטו מעיראק.

● [illegible]

בטהראן נמשכה בינתיים התייעצות של הוועדות הצבאיות של איראן ועיראק, העוסקות בהתוויית הגבול בין שתי המדינות. מקורות בטהראן מוסרים, כי יחידות צבא אלג'יריות, המייצגות את המדינה, שתיווכה בהסכם־הגבול בין עיראק לאיראן, יצטרפו ליחידות שיטור איראניות ועיראקיות לאורך הגבולות.

בבגדאד מתפרסמות ידיעות, כי משאיות עמוסות מזון נעות לשטחי הכורדים. אולם אין לדעת, שהמזון והאספקה יגיעו לאזורי ההרים, בהם מתבצרים שרידי הכורדים, אשר תימשך ההלחמה אחרי אחד באפריל.

ארגון „הסהר האדום" האיראני בטוחות לדאוג לפליטים הכורדים, הנשארים באיראן, וברור, כי מדינה זו, העשירה בנפט, מסוגלת לדאוג בעצמה לפליטים, ללא סיוע מחוץ.

● תורכיה סירבה

תורכיה דחתה בקשות של הכורדים בעיראק להיכנס לשטחה, מקור רשמי באנקרה אמר, כי מספר הכורדים, הנמלטים מהצבא העיראקי, מגיע ל־70 אלף. מטוסים תורכיים עוקבים אחר זרם הפליטים לאורך גבול תורכיה־עיראק. אולם למרות הסירוב התורכי, מנסים פליטים כורדים לעבור דרך טריטוריה תורכית כדי להגיע משם לאיראן. נוכח מצב זה הוכרז מצב צבאי בשלושה מחוזות תורכיים לאורך הגבול.

בתורכיה מתגוררים כשלושה מיליוני כורדים, והממשלה באנקרה אינה מעוניינת, ש־70 אלף הפליטים מעיראק יתערבו בכורדים שבתורכיה.

מקור מדיני בכיר

(סוף מעמוד ראשון)

גורמים ישראליים בוושינגטון כאילו אין שום תקווה בהליכה לז'נבה. אין זה באינטרס הישראלי להבליט ענין זה כי אנשי צוות המו"מ הישראלי, שניהל את השיחות עם ד"ר קיסינג'ר, שדווקא מוסמכים, ביניהם קיסינג'ר מציינים כי אין כל רע בהליכה לז'נבה. בירושלים דיברו הבוקר על „חריקות" בשגרירות ישראל בוושינגטון דווקא בימים שנדרש תאום ויעילות.

מקור מדיני בכיר אמר, כי להדגשת התחייבותה של ארה"ב כלפי ישראל בימים שמדברים על „סכנת מלחמה" חדשה באזור ולנוכח תנועות צבא בגבולות השונות יש לה משמעות מיוחדת והיא נועדה, כנראה, להרתיע מפני רצינות של „חימום החזית".

דנים בשיגור אבן להסברה בארה"ב

מאת סופר המדיני של „מעריב"

שיגורו של שר־החוץ לשעבר, אבא אבן, נדון בימים אלה ונודע, כי ראש הממשלה, יצחק רבין, מצדד בפנייה אל מר אבן, שיטול עליו שליחות מיוחדת לארה"ב לצרכי הסברה. חוגי משרד ראש הממשלה אומר הדבר היה להבין, כי הענין גם נדון בין ראש הממשלה ושר־החוץ, יגאל אלון.

ההערכה היא, כי רק אישיות כאבא אבן, המקובלת מאוד בארה"ב, עשויה „לכבוש כותרות" בעתונות ובכלי־התקשורת.

שליטיה החדשים של סעודיה

(סוף מעמוד ראשון)

העתונאים: גב' קוני צ'ונג מרשת סי.בי.אס. האמריקנית שלבשה חצאית מיני. הדבר קרה בארמון נאסריה שנפתח מחדש זה עתה, אחרי שתי שנות שיפוצים חדשים, כדי לאכסן חלק מן האישים הזרים החשובים, שבאו להשתתף בלוויית המלך.

בארמון מפואר זה, בן 200 חדרים, יש רק עובדת־אישה אחת, לעיניו של מנהל האמון, איאן קאמרון. היא לובשת גלימה שחורה ארוכה מעל לשמלתה.

הכתרתו של חאלד גרמה הפתעה מסויימת בחוגים דיפלומטיים מערביים, כיוון שחאלד אינו חזק והוא בעל נסיון מועט במדיניות. אך איש משפחת המלוכה כתבים סרבו: כביכול שהנסיך הצעיר פאהד יהיה ראש ממשלה „כל־יכול".

אמר הסעודי: „המלך שולם, וכל היותר, כולם נשבעים לפקודותיו ויועצים לי בעת שהוא מבקש מאתנו עצה".

חאלד השיב בנעימה על דברי הניחומים שהושמעו באוזניו על ידי סגן נשיא ארה"ב מר נלסון רוקפלר, בשם הנשיא ג'יראלד פורד. חאלד השיב: „היותי עם הוד מלכותו המנוח 50 שנה, וכל מה שאני יודע על ממלכה ופוליטיקה, אני יודע ממה שלימד אותי, ממה שהסביר לי הוא ומה שעצה. הוא היה לא רק אחי אלא גם חבר יקר".

המלך שוחח קצרות עם מר רוקפלר בעזרת מתורגמן: מר רוקפלר שוחח במלך יותר משעה עם הנסיך פאהד.

16 ניספו בדליקה במלון בעיר קיט באיטליה

16 אנשים ניספו בדליקה שפרצה במלון בן קומות בעיר הקיט מאגמה באריה מאגורה, הלילה.

14 מבין ההרוגים, נימנו עם קבוצה של צרפתים, שהגיעו למקום ביום א' כדי לחגוג את חג... שני ההרוגים הנוספים נימנו עם עובדי בית מלון.

שלושה נהרגו כאשר קפצו אחוזי בהלה מקומה של בית־המלון. שניים נוספים מתו בבית־החולים. מספר הפצועים מגיע ל־24.

לדברי בעל המלון פרצה הדליקה באולם המ... פשטה במקרה. כבאי סיפר, כי שלושה אנשים הרביעית וזעקו לעזרה. „לא היה בכוחנו להשיג להם... קפצו דרך החלון מהקומה הרביעית והתרסקו. שמונה אחרים ביקשו לעלות לקומה התיקרה התמוטטה וקברה אותם מתחתיה. גופות נמצאו לאחר מכן. (ע"י, ע"צ)

פנסי־איתות נופצו בשדה התעופה של קאהיר — נחיתת שלושה מטוסים

פועל, אשר על־פי הסברה אינו שפוי בדעתו, ניפץ כמה פנסי איתות בשדה התעופה הבינלאומי ולאחר מכן נעצר. על כך מסר דובר משטרת... בקאהיר.

הדובר הכחיש בתוקף את הידיעה שפורסמה בעתון „אל אהראם", אשר תיאר את התקרית כחמור וכתב, שהוא בוצע בידי כמה אנשים, שנתפסו. לדברי העתון, נופצו בסך־הכל 180 פנסים ושלושה מטוסי נוסעים חגו מעל נמל התעופה. העתון כתב, כי ננקטו אמצעי חירום. הודלקו מדורות במסלול, כדי לאפשר את נחיתת...

לעומת זאת טען דובר משטרת הנמל, כי 15—20 פנסי איתות וכי האיש שנתפס נהגלה בדעתו. הידיעה ב„אל אהראם" משוללת כל יסוד. (יופ"י)

קיסינג'ר — לדרום־אמריקה

שר החוץ האמריקני ד"ר הנרי קיסינג'ר רביעי, כי בחודש הבא יבקר בארגנטינה, ברזיל, פרו וונצואלה, ובסוף השנה יערוך ביקור באמריקה הלאטינית. (אי.פי.)

האפיפיור רחץ ונישק ילדים בטקס חג־הפסחא

האפיפיור פאולוס ה־6 רחץ אתמול את רגלי־... ילדים בני אבות שונות, ואחרי כן, בטקס עתיק יומין הנערך ערב הפסחא.

הטקס הוא שריד לזכר המעשה שעשה ישו לשליחיו לפני צליבתו, והוא נערך בכנסיית... ברומא, בנוכחות עשרת אלפים איש. הילדים באו להתארח ב„עיר הילדים", בית היתומים ברומא, לרגל „השנה הקודשה" עליה הכריז האפיפיור.

נכשלה החלפת סרור תמורת השגריר הצרפתי

המטוס הצבאי הנושא את שני הסומלים שלושה שנחטפו בכלא צרפתי בתמורה לשחרור השגריר הצרפתי בסומאלי הגיעו... במוגאדישו לקאהיר.

נמסר, שהפיסקה להחלפת שני האסירים שדרום תימן סירבה להתיר נחיתתו של המטוס... השגריר ואנשי האקדח הלאומנים הסומאליים לאחר נחיתתו בקאהיר הוקף המטוס באנשי מהסומאלים לצאת ממנו — מסרו פקידי נמל הנוסף, שצוות חדש יגיע מפאריס להטיס את... לצרפת. (אי.פי.)

כווית וברזיל יקימו חברת השקעה משותפת

מאת דוד מרקוס, סופר „מעריב" בבואנוס איירס

שר־החוץ של כווית, סאבח אל־ג'אבר חתם אתמול בברזיל על הסכם, לפיו תוקם קרן משותפת לברזיל וכווית, בהיקף של ... דולאר.

בהודעה, שפורסמה לאחר ביקור רשמי נאמר, כי כווית וברזיל מודעות לכך, שהמזרח התיכון מהווה „איום לשלום ובטחונו של העולם". „שלום בר־קיימא במזרח־התיכון חייב להיות נסיגה כללית של ישראל מן השטחים הערביים, בזכויותיהם של העם הפלשתיני".

נשיא ברזיל, ארנסטו גייזל, הודיע אתמול ימי אבל רשמיים בגלל מותו של המלך פייסל, לאחר פטירתו של ראש מדינה ידידותית.

הודעה לבעלי רכב פרטי!
מבצע החודש בהנחות גדולות
נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב — מודיע
מכירה ישירה מהיצרן לצרכן
של ציפויים למושבי רכב
מבד מגבת סטרי...
לרגל מבצע החודש יימכרו הציפויים במחיר מוזל
✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✶ ציפויי חן בצבעים יציבים ומרהיבים.
✶ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות.
„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"
המכירה הקמעונאית מערך במחסן המפעל, תל־אביב, נשיונל אטל...
רח' מטלון 61 (קודם רח' מרכז מסח...)
(5 בנינים מזרחה מרח' העליה 21). פתוח מ־9 בבוקר עד 7 בערב
בחיפה — אמריס בע"מ, רח' המגינים 60א. פתוח: מ־7.30—...
באשדוד — „לרכב", מרכז מסחרי 62א. פתוח: מ־8—13, ומ־16...
ברחובות — ה.א.ר. רכב בע"מ, הרצל 125, פתוח מ־8—13 ומ־16...
בטבריה — יהב ודיה, רח' הגליל. פתוח: מ־7.30 בבוקר עד ...
בראשל"צ — „פרתון" רח' הרצל 41, פתוח מ־8—13 ומ־15...
בחדרה — קלנע שיווק רכב בע"מ, רח' הרברט סמואל 25.

מעריב
העורך: שלום רוזנפלד
המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס „מעריב" בע"מ
תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית „מעריב", רח' קרליבך 2 (מיקוד: 67 132) ת.ד. 20010 טל. 287211. סניף ראשי לקבלת מודעות בתל־אביב: שדרות רוטשילד 33 (מיקוד: 65 123), טלפון 290994.
ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד: 94 581), טל. 221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל. 231769.
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד: 33 104), טלפון 666468; 669020. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל. 663254; 660051.

גזור ושלח

טופס השתתפות לחידון הסמלים המופיע בעמוד 36

רשום את מספר ההגדרה המתאימה ליד מספר הסמל המופיע בתלוש בהתאם לפתרונך. כל פתרון יש לשלוח במעטפה נפרדת.

אל: „מעריב" — חידון הסמלים
ת.ד. 20241, תל־אביב.

חידון מס' 19 — 28.3.75

שם משפחה .... שם פרטי ....
רחוב .... מספר ....
עיר .... טלפון ....

סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה	סמל מס'	מתאים להגדרה
1		14		27		40	
2		15		28		41	
3		16		29		42	
4		17		30		43	
5		18		31		44	
6		19		32		45	
7		20		33		46	
8		21		34		47	
9		22		35		48	
10		23		36		49	
11		24		37		50	
12		25		38		51	
13		26		39			

...ן האחרו...
לרחם על
...בריה"מ מ...
...מאחורי
אבלה על פ...
ילדת תור...
R.B.X. INTERNATIONAL
...את פאר התוצרת
בתנאים בלתי רגיל...

...עיו האחרונים ביקש המלך ...ל לרחם על האיש שרצח אותו

...על ידי הטלוויזיה הסעודית ✶ פייצל מסר צוואה בעל־פה ✶ המלך חאלד ואנשי... בעת ההכתרה ✶ שני שלבים להלוויה ✶ פייצל נקבר ארעית; עתונים ערביים: ייקבר במסגד אל־אקצה, לאחר „שיחרורו"

...לכה כפקדון בידיכם, הישמרו לכם מפני סכסוכים, שמרו על אחדות הכנסת, אשר לי, אני יודע שאני הולך למות".

בפרוץ בפנים

כמה עתונים בעולם, הערבי הביעו אתמול ספק בגירסת הממשלה הסעודית כי הנסיך הרוצח היה כופר בנפשו, ידעו דבר אומרים כי אילו כך היה הדבר, לא היו כאפשרים לו גישה אל המלך.

סגן עורך העתון הקהירי „אל אכבאר", גלל אל דין הפמבי, דיווח אתמול כי פייצל נרצח בהדר צבר...

...דווח ולא באולם שבו נהג לקבל את אורחיו, וכי כל המעשה הרצח צולם על ידי הטלוויזיה הסעודית.

העורך המצרי גורס כי פייצל היה בלשכתו יחד עם שר הנפט של כווית ושל סעודיה. האמיר פייצל בן ...סאעד הופיע לפתע ליד דלת הלשכה, בעת שהמלך שוחח עם שני שרי הנפט. הוא בא עם כמה מאנשי המשמר המלכותי שביקשוהו להבהין בי... אולם הוא התפרץ פנימה, ניגש אל המלך, שקם ממקומו, כאילו כדי לברכו. המלך הרכין את ראשו כדי לאפשר לאמיר לנשק את קצה אפו, כמנהג הסעודי.

אז ירה הצעיר במלך; שתי יריות בראשו. ראשו של פייצל נגרע אותר... בכוח רב, והאמיר המשיך לירות.

הכדור השני, שפגע בצווארו של המלך, היה הקטלני.

שומרי המלך, ששמעו את קול היריות, נכנסו במהרה אל הלשכה, והתגברו על הרוצח והתנפלו לקודו. לגדרים, אולם, פקידים בכירים של החצר ציוו עליהם לעצור את הרוצח.

כל המהומה צולם לשלביו על ידי הטלוויזיה הסעודית, שצלמיה היו במקום כדי לסקר את פגישת המלך עם שני שרי הנפט. השלטונות והחוקרים בפרשת הרצח העריכו את סרטי הטלוויזיה הם נשמרים בחלק מיוחד.

עוד כותב העורך המצרי, כי אין זה נכון שהמאעד לא היה מסוגל למעשיו. על פי חוק מסלמי, העבש הצפוי לרוצח הוא כריתת ראשו ברבים.

סוכנות הידיעות העיראקית דיווחה כי מנהיג המחבלים יאסר ערפאת היה נוכח בעת הרצח. על כל פנים ברור שערפאת היה אחד האחרונים שראו את המלך, כיוון שבא לברכו לרגל יום הולדת הנביא מוחמד.

איגרת ערפאת

באיגרת התנחומים שלו על מות פייצל כתב ערפאת כי מתאים הדה שנביא מלכותו, היה אחד האחרונים שראה את השליט שחלומו הגדול היה להתפלל בירושלים.

גורלו של האמיר המאעד עדיין לא ברור. יש גירסה שנרצח מיד על ידי שומרי ראשו של פייצל ואחרים גורסים שנתפס והוא יועמד לדין בפני בית הדין הדתי של המלכה.

מקורות סעודיים שונים אמרו כי רופאים וקציני כשרה חוקרים עתה את המאעד, ואם יימצא שפוי בדעתו יועמד לדין. יהבן שהוצאתו להורג תבוצע בפומבי בכיכר המרכזית של ריאד אחרי התפילה ביום ו'.

רדיו ריאד הצביר בשדור אי את טקס הכתרתו של המלך חאלד שנערך ביום ד', בעת שנערכו ההכנות להלוויית פייצל.

חלקו כבוד

בפני המלך החדש של סעודיה הופיעו נסיכים של המשפחה המלכותית, מנהיגי דת, ראשי שבטים בדווים, קציני צבא ופשוטי עם שבאו להחלוק לו כבוד ולהביע את נאמנותם. כתוך לארמון המלכותי ניצבו אלפי תושבים שאמרו פסוקי קוראן.

בקול רועד מהתרגשות הודיע קריין הרדיו שהמלך חאלד לא יכול היה לעצור בעד דמעותיו בטקס ההכתרה...

...הלוויתו של פייצל נערכה בשני שלבים. בשלב הראשון יכלו המונים לראות ולגעת בארון העץ הפשוט, כאשר נישא מהארמון המלכותי אל המסגד הגדול של ריאד. בשלב השני הועבר הארון לידיהם של חכמי הדת המוסלמים שקברוהו בטקס צנוע בקבר בלתי מסומן, כשהמלך המת עטוף גלימה לבנה שאין בה תפרים.

הראשון — סאדאת

אחרי טקס ההלוויה הגיע תורם של האורחים רמי הדרג לבוא למסור את תנחומיהם למלך חאלד. הראשון היה סאדאת, נשיא מצרים, שניצב מאחורי המלך ואחריו ניגשו אליו בזה אחר זה חוסיין מלך ירדן, אסאד נשיא סוריה, חואר בומדיין נשיא אלג'יריה ואחריהם נשיאי סודאן, תוניסיה, ראשי נסיכויות הנפט וראשי ממשלות לבנון ומדינות ערביות אחרות.

רשמית לא נמסר היכן נקבר פייצל, אך כנראה נקברה גופתו ליד קבר המלך עבדול עזיז, מייסדה של סעודיה. בעיתוני ריאד פורסמו שונים בעולם הערבי כתבו, כי זה קבר ארעי, וכי פייצל ייקבר במסגד אל אקצה בירושלים אחרי שיחרורה.

סגן נשיא ארה"ב נלסון רוקפלר הגיע באיחור להלוויית פייצל, אולם נפגש מיד בבואו עם המלך חאלד שהכריז בי אומוו על כוונתו להמשיך במדיניות הפנימית והבינלאומית של המלך פייצל.

הפגישה ורוקפלר

חאלד הבטיח לסגן הנשיא שסעודיה תמשיך לחזק את קשריה עם ארה"ב. רוקפלר מסר למלך איגרת מהנשיא פורד, הוא אמר כי הנשיא ושר החוץ ד"ר קיסינג'ר ביקשו להבטיח למלך חאלד כי הם מעוניינים בהידוק ובהעמקת קשרי שיתוף הפעולה בין שתי המדינות, בעיקר באמצעות הוועדות המשותפות בתחומי הכלכלה, הצבא שקמו לפני תשעה חודשים.

עניין ההמשכיות במדיניות ובשלטון הודגם לא רק על ידי המלך החדש, אלא גם על ידי פקידים בכירים במגלגל.

...ני בריה"מ מנסים לרמוז ...ה"ב מאחורי רצח פייצל

בבאון הממשלה נהג בדרך המקובלת בבריה"מ של ציטוט מפירסומים זרים, כדי להשמיע האשמות בדרך עקיפה.

„העתון הבירותי „אלליוואא" רואה קשר בין רצח זה לפעולות מזימות של גורמים חיצוניים", כציינה סוכנות הידיעות הסובייטית.

„טאס" מצטטת את העתון, שכתב כי לאחרונה התאכזב פייצל במדיניות האמריקנית, בביתור בעקבות כשלון שיחותיו של הנרי קיסינג'ר.

„העתון מציין כי ארה"ב השתכנעה שאין כל אפשרות להשיג הבנות מהירי הנפט בימי חייו של פייצל".

סוכנות הידיעות הסובייטית מוסרת עוד שארה"ב הוזימה על התחלתו של פייצל לנתק את הקשר בין הריאל הסעודי והדולר.

„טאס" ציטטה גם דברים שכתב העתון המארוקאני „ל'אופיניון" כי רצח פייצל „מעניק יתרון למוכנים האימפריאליסטיים והציוניים".

„איזווסטיה" מצביע על העובדה כי בימים שעברו כתב „נוחוסיק" על האפשרות שאש תפתח על מבצעים של בתעשיית המפיקות נפט. העתון שואל: „האם לא מקבל היריעה שאירועים אלה הופכים למציאות ד'". (יונייטד)

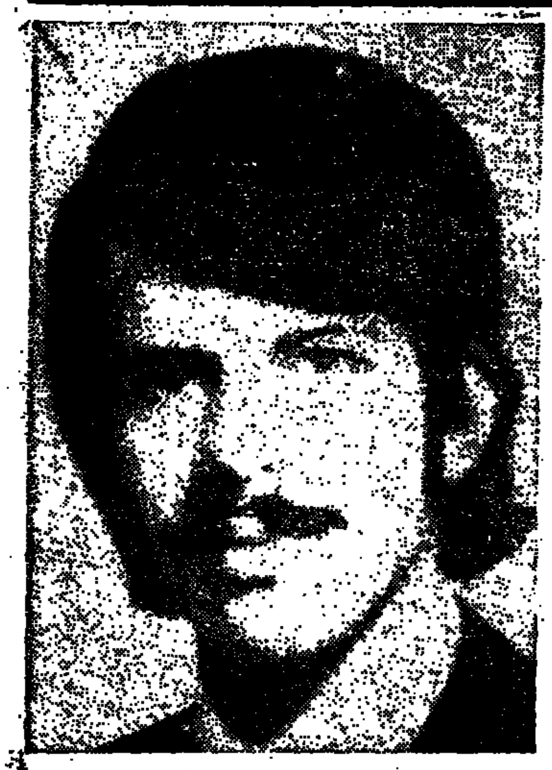

זהו רוצחו של פייצל, מלך סעודיה. צילום זה של הרוצח, ששמו פייצל איבן מוסאעד איבן עבד אל־עזיז, הוצא מתוך ספר השנה של אוניברסיטת קולוראדו לשנת 1971. האיש היה בשעתו סטודנט באוניברסיטה זו. (צילום ראדיו של א.פ.)

כריסטין סורמה, בת 26, מלוס־אנג'לס, טוענת, כי חיתה במשך חמש שנים ביחד עם רוצחו של מלך סעודיה. היא אמרה, כי אינה מאמינה, שפייצל איבן מוסאעד אומנם רצח את דודו המלך. צילום זה של כריסטינה הוא מאשתקד.

מנהיגים ונכבדים מארצות ערב בהלווייתו של פייצל, מלך סעודיה, שהיתה ביום ד' בריאד, בירת סעודיה: (משמאל לימין) יאסר ערפאת, מנהיג המחבלים; הנסיך גולאם ריזה, יורש העצר האיראני; חאליפת אל־תאני, שליט קאטאר; אנואר סאדאת, נשיא מצרים; הוארי בומדיאן, נשיא אלג'יריה; שני מנהיגים בלתי מזוהים; איסה בן סלמן אל־חאליפה, שליט באחריין; הנסיך דון חואן מספרד; שייח סאבאח סאלם א־סאבאח, שליט כווית. (צילום ראדיו של א.פ.)

כתוצאה מרצח פייצל ולמרות ההכחשות
...ק עומד בפני משבר־פנימי חמור

...אירגן המר... ביותר שקבר אותו מאז ההודעה.

עם זאת אמר אחד מפקידי הארגון, כי השיחות נמשכות לפי התכנית ואין כל סימוכין לידיעות על משבר באופ"ק.

השיחות נערכות במסורה למצוא דרכים לחישוב מחירי הנפט בעתיד. הן הופסקו ביום ב', כמחווה של אבלה כלפי המשלחת הסעודית המשתתפת אף היא בשיחות.

עם חידוש השיחות ביום ד' השתתפו בהן גם שני הנציגים הסעודיים.

מקורות אופ"ק אמרו, כי אין כמעט כל ספק שמותו של המלך פייצל ישפיע על מידת שיתוף הפעולה הפנימי בתוך הארגון, אשר בו מאוגדות 13 מדינות מייצאות נפט. אחד המקורות ציין, כי המלך פייצל התנגד מאז ומתמיד לכל רעיון של עימות בין יצרני הנפט לבין צרכניו, ודגל בצורך להיוועצות כדי ישפיע המצב החדש על הארגון.

הנציגות הסעודית בוינה יוצאת לכנס משותף של יצרני הנפט וצרכניו, שנועד להיפתח בפאריס ב־7 באפריל.

בניגוד לדברי המרגיעים של דובר אופ"ק בוינה אמרו מקורות המקורבים לארגון בבירות ובקאהיר, כי מותו של פייצל בא ברגע רגיש... שאופ"ק עוסק בתכנון פעולתו לקביעת מחירי הנפט והכנת האמצעים לקראת הוועידה המשותפת עם צרכני הנפט. „מאחר שסעודיה היא היצרנית הגדולה ביותר המאוגדת באופ"ק, הרי שכמעט כל ההחלטה תלויה בה", אמרו המקורות.

...דה אבלה על פייצל ...שתו ילידת תורכיה

...רומזים שהרוצח הופעל ב„שליטה מרחוק"

...כירו את העובדה, שאשתו של המלך היא תורכיה, וכי הוא עצמו פעל רבות להדוק היחסים בין שתי המדינות, בעיקר בביקוריו המפורסמים באנקרה.

בשנה שעברה, בעקבות משבר הנפט, שלחה תורכיה את כי שהיה אז סגן ראש הממשלה, מקבסוך ארבקן, לריאד לשיחות עם המלך. השיחות לא העלו הרבה, ובכל זאת ראתה תורכיה בפייצל כוח־מאזן בעולם הערבי, ומותו הביא לידי דאגה לעתיד למרות שאין כל ספק אם השתנה המדיניות הסעודית.

ע. להפשי, סופרת „מעריב" באיסטנבול, מטלגרפת: הממשלה האיסלמית הסילה על השר למוקר מדעי, פריד מליני, לייצגה בהלווית פייצל. העתונות האיסלמית נתבה כי סוף ברור לרצח המלך, ופרסמו רמזים כי יתכן שהרוצח הופעל על ידי אחרים „בשליטה מרחוק" מעבר לים.

הנסיך־הרוצח עבר ראדיקליזציה בארה"ב

התחבר לקיצונים — ערבים ואחרים — בקאמפוסים בחוף המערבי
✶ דעות סותרות על כושרו השכלי ✶ חי עם סטודנטית במשך 4 שנים
✶ עדויות שונות על התבטאותיו ✶ טענות כי היה מכור לסמים

הנסיך הסעודי בן ה־27, המואשם ברצח מלך ערב הסעודית פייצל, הגיע לארה"ב בעוריו והי שם כארבע שנים עם צעירה אמריקנית בלתנדיות מלאת חיים. יותר מאוחר, בעת לימודיו האוניברסיטאיים בקולורדו היה מעורב בפרשת סמים ולאחר מכן חי בקרב סטודנטים ראדיקליים, בברקלי, קליפורניה.

מוסמכי האוניברסיטה ובני המשפט, מהתרשמותם של פוריד לשעבר וראיון עם ידידתו לשעבר, התקבלה אתמול המונה מפורטת על דמותו של הנסיך פייצל איבן מוסאעד איבן עבדול עזיז, על השנים שבילה בארה"ב ואשר בה התגבשו חלק מרעיונותיו הפוליטיים, הותיים והחברתיים.

האדם שהכירו בצורה הטובה ביותר בארה"ב, כריסטינה סורמה בת ה־26 הודעתה הנרגשת בעקבות פירסומן של החדשות לפיהן נעצר הנסיך פייצל באשמת הרצח בריאד. היא הודתה בראיון שפורסם בלוס אנג'לס, כי היא חיה עם הנסיך הצעיר החל מסוף שנת 1969 ועד שובו לערב הסעודית בשנה שעברה.

כבוד למלך

הגב' סורמה, העוסקת עתה בכבירות שמבנות, אמרה כי במשך כל אותן השנים שהכירה את הנסיך פייצל דיבר הוא באהבה ומתוך כבוד למלך ערב הסעודית.

„אין אני יכולה להאמין בזאת", היא טענה. „הדבר מעורר בחי. הוא היה אדם האחרון בעולם אשר אחשוד בו. לא היו לו שום רגשות טינה נגד דודו. הוא ידע שהוא יוצא להורג בשל כך. הוא אדם שקט לא פגאוסי. הוא חיבב את דודו. לא ראיתי בו כישלום רגשות איבה. הוא היה אדם טוב מאוד, דבר המאוד והאחרון שחשבתי עליו הוא כי הוא מסוגל כפרופסור לפילוסופיה באוניברסיטה".

הגב' סורמה אמרה כי הנסיך שוחח אתה לעתים קרובות על בעיות פרסיות של המזרח התיכון והביע את חששותיו, כי יתכן והצבא הגורם בערב הסעודית נגד המשפחה המלכותית. „אך כאשר שוחח אתי על כך הוא כלל את עצמו בתוך המשפחה המלכותית", היא הוסיפה.

הגב' סורמה אמרה כי הנסיך פייצל „העף להיות ראדיקלי" לאחר שעבר מן האוניברסיטה של קולוראדו לאוניברסיטת ברקלי בקליפורניה.

ברקלי היתה אותה עת המרכז של הפעילות הראדיקלית בשנות השישים ובתחילת שנות השבעים ולאחדים כי ידידיו החדשים של הנסיך היו נטיות ראדיקליות.

מתחות למבוגרים

היא הוזתה את הטענה הסעודית הרשמית כאילו סובל הנסיך פייצל כי בעיות נפשיות וכי אובחנו זמן מסויים בבגמודיות. „היא זוכרת אותו כ„אדם צעיר ומבריק" על אף שמבוגרים לעיתים ערבים. אותו כסטודנט מבוצע ואפילו כתחת למבוצע.

הגב' סורמה זוכרת כי ידידה לשעבר נהג להביע תמיד מתוך זעם לדיווחים של מעשי רצח בארצות הברית וברחבי העולם. הוא אישית הביע חשש לחייו והי בטוח מאד כי ימות בגיל צעיר.

„הוא היה נוהג לומר כי אנשים כמותו מעולם לא הגיעו לגיל זקנה", היא הסבירה. „אין אני יודעת למה נתכוון אך הוא לא האמין כי יצליח להיות מעבר לגיל שלושים".

באוקטובר 1969 בעת ששניהם למדו לקראת התואר הראשון באוניברסיטה של קולוראדו נעצרו מאשמים במכירת ל.ס.ד. שניהם הודו והוטל משפטם בחלק מן האשמות והנסיך שוחרר על תנאי.

באוניברסיטה האמינו כי הנסיך, שהיה אז בן 22, השתמש בעצמו בל.ס.ד. וכי גם מכר את הסם לסטודנטים אחרים. באותו שהיו ברשותו אבצים רבים הוא חי ברמה חיים גבוהה כשהוא מבובז כספים רבים ממכירת הל.ס.ד., „ללא כל ספק, לא גיבה להוסיף להשכלתו".

מכור לסמים

„לא התרשמתי כי הוא היה איש עוין או בעל טינה", אבל פרופסור אדוארד רוזק אשר הנסיך למד תחתיו שלושה קורסים במדעי המדינה ב־1969 וב־1970 באוניברסיטה של קולוראדו. „כשאני מסתכל במבט לאחור וכנסה להבין את הדחף שהביא לתרעה טראגי זה, נראה לי שהסיבה היתה קשורה בסמים. הוא לבטח היה מכור להם".

הנסיך פייצל בא לארה"ב ב־1969 בגיל 19 והחל את לימודיו לראשונה ב„סאן פרנציסקו סטייט קולג'". בעת שהיה שם, נרצח אחיו חאלד על ידי המשטרה הסעודית בעת שהשתתף בהפגנה של דתיים קיצוניים אשר ניסו למנוע את הנהגת שידורי הטלוויזיה בערב הסעודית.

העתון „אריזונה ריפאבליק" דיווח אתמול כי נמסר לו באמצעות הטלפון מאחד מבני המשפחה המלכותית בערב הסעודית, כי הנסיך הוא דתי קיצוני אשר רצח את המלך בנקמה על מות אחיו. העתון הוסיף כי המקור סרב להזדהות.

סטודנטים ערבים בקמפוס של ברקלי, אשר הכירו את הנסיך, אמרו כי הוא התחבר לסטודנטים ערבים קיצוניים והשמיע ביקורת נגד מדיניות המשפחה המלכותית.

מכשול לקידמה

„הוא ציין לעתים קרובות כי משפחתו היתה אחת מן המכשולים העיקריים לקידמה בעולם הערבי", אמר סטודנט סעודי בברקלי שהיה אחד מידידיו הקרובים של הנסיך. „פעמים רבות הוא אמר כי האינטרס של המשפחה המלכותית בערב הסעודית היה בעיקר לשתף פעולה עם האינטרסים של הנפט האמריקאי תוך מניעת קידום פיתוח המדינה". סטודנט סעודי אחר הוסיף כי המואשם ברצח „דיבר תמיד נגד ממשלתו, אך לא נראה היה כי יהיה בו את האומץ להקריב את חייו למען רעיונותיו".

סטודנט ערבי אחר המכלים עתה את עבודת הדוקטוראט שלו בפילוסופיה באוניברסיטה של קולורדו אמר, כי הנסיך „ראה את עצמו כמהפכן". הוא היה נגד המשפחה המלכותית. הוא נקט בעמדה רדיקלית בשאלה הפלסטינית. הוא היה אנטי־ציוני ו„האמין כי הממשלה המלכותית לא הייתה תקיפה כדי בנושא זה. הוא היה לעתים נבוך על השתייכו למשפחה המלכותית.

סטודנט אחר מידידיו לשעבר העיד את הדברים הבאים: „כסטודנטים ערבים רבים אחרים, במיוחד מערב הסעודית הוא היה בנתוק בין הזרמים הרדיקליים ובין המחשבה המתקדמת בעולם הערבי עד אשר הגיע לארה"ב, שהוזו בארצות הברית היתה תקופה של התפכחות".

חברת R.B.X. INTERNATIONAL - יבואני כלי נגינה -

✶ איכות ועוצמה בפסנתר!! KIMBALL „רסיטל" רח' בן־יהודה 148 תל־אביב

✶ האורגן למבינים... WELSON „רסיטל" בן־יהודה 148 תל־אביב

מציגים את פאר התוצרת העולמית בתנאים בלתי רגילים!

בחר לך פסנתר מתוך המבחר הענק של פסנתרים חדשים ומשומשים ושלם —.2500 ל"י במזומן והיתרה תשלם בתשלומים ללא רבית!

✶

זכור: רק חברה גדולה ורצינית המנוהלת ע"י בעלי מקצוע אמיתיים יכולה להציע לך כלי נגינה באיכות גבוהה ושירות מהימן.

✶

50 דגמי אורגנים באיכות שאין לה מתחרים — למקצועי, לתלמיד, במחירים ובתנאי תשלום מדהימים!

כ"כ: גיטרות, אקורדיאונים, מגבירי קול וכו'

„רסיטל" רח' בן־יהודה 148 טל' 239891 ת"א

„הצליל" רח' פרי־חדש 10 (ע"י קולנוע „אדיסון") טל. 02-233680 02-233277 ירושלים

„כנור דוד" רח' התלוי 124 טל' 057-74533 באר־שבע

✶ האורגן המומלץ ביותר!!! elgam „רסיטל" רח' בן־יהודה 148 תל־אביב

✶

סוכנויות בלעדיות ומהימנות! — שרות בכל חלקי הארץ —

✶ פסנתר היוקרה Wurlitzer „רסיטל" רח' בן־יהודה 148 תל־אביב

פלא (דאון)

אזכרה לנופלים על שחרור חיפה

מאת ראובן בן־צבי

זכרם של 19 לוחמים שנפלו בקרב על שחרורה של חיפה בערב חג הפסח לפני 27 שנה הועלה בערב החג באזכרה שהתקיימה בבית הקברות הצבאי בהשתתפות בני משפחות הנופלים, נציגי העירייה וצה"ל לבניה.

הקרבות על שחרורה של חיפה החלו יומיים לפני חג הפסח. נסיונות שונים שנעשו אז על־ידי גורמים יהודיים להשפיע על התושבים הערבים של חיפה להישאר בעיר, נכשלו ובערב החג נמלטו הערבים בעשרות רבות של סירות דייג, ספינות מפרש וסירות חופים שהגיעו מביירות ומנמלים אחרים בלבנון לחיפה. חג הפסח נחוג לפני 27 שנים בחיפה המשוחררת בשקט ובהתרוממות הרוח, לאחר חודשים רבים של מאורעות.

הסמינרים בית־הכרם ובית־ברל אושרו כמכללות מוסמכות להכשרת מורים

המועצה להשכלה גבוהה, שהתכנסה בערב החג, החליטה לאשר לסמינר בית־הכרם בירושלים ולסמינר בית־ברל בצופית את השימוש בכינוי „מכללה מוסמכת להכשרת מורים".

המועצה אישרה לסמינר בית־הכרם לפתוח מסלולי לימוד ארבע־שנתיים, להכשרת מורים לחטיבת־הביניים, ב־מקצועות הקשורים במדעי־הרוח ובמדעי־הטבע, לקראת התואר בוגר בהוראה. המסלול החדש, שיהיה בחסות האוני־ברסיטה העברית בירושלים, עומד להיפתח בשנת הלימודים הקרובה (תשל"ו).

המועצה קבעה, כי ההיתר למסלולים לחינוך ולהכשרת מורים בבית־ברל, ניתן תוך תשומת־לב מיוחדת להכשרת מורים לחינוך המשלים.

קולק ישתתף בסיור רגלי סביב העיר העתיקה

ראש עיריית ירושלים, מר קולק, נתן את חסותו לסיור רגלי של מפעל „מ־50", סביב שערי־החומה של העיר העתיקה. הסיור יתקיים מחרתיים, במסגרת מיבצע הטיולים המקומיים לכל המשפחה הנערך מטעם צ.ב.ר. („צעיר, בריא, רענן"), בסיועה של רשות־הספורט.

קולק ישתתף אישית בסיור זה, שהתחילתו בשעה 11 לפנה"צ בגינה הסמוכה לבית־העירייה. כל משתתף בסיור העניני יקבל, אישית, מידי ראש־העיר, גלויה צבעונית של המיבצע, בחתימת ידו של קולק.

עשרות מטיילים כבר סיימו את 50 מסלולי הטיולים „מ־50" של החינוך ההרצבתי יענק אישית תעודה לכל מי שיסיים את 50 המסלולים. במיבצע זה נוטלים חלק 12 גופים ציבוריים, וביניהם מרכזי הספורט של „הפועל" ו„מכבי"; הקרן הקיימת לישראל; החברה להגנת הטבע; האיגוד הישראלי לגיוס; המועדון הישראלי לרכיבה על אופניים; הסתדרות הצופים בישראל, ועוד.

חשוד כחבר בכנופיה של מזייפי דרכונים

כחשוד בהשתייכות לכנופיה, העוסקת בזיוף דרכונים, נעצר ביום ד' תושב תל־אביב, מיכאל פלשקס, בן 38.

בא כוח המשטרה, פמל ראשון יוסף אהד, טען בבית־המשפט, כי החשוד נעצר במכוניתו ונמצאו בה המחאות נוספות בסכום של 400 דולר. התברר, כי המחאות אלה גנובות ומזוייפות.

הפמל אמר, שבמהלך החקירה הועלה חשד, כי פלשקס משתייך לכנופיה, העוסקת בזיוף דרכונים ובהברחת עבריינים מהארץ. לדעת המשטרה, קיבל החשוד את ההמחאות המזוייפות מעבריין ידוע, ששמו לואיס לודמן, שנמלט מן הארץ בעזרת דרכון מזויף. קיים חשד, שפלשקס סיפק את הדרכון ללודמן.

פרקליטו של פלשקס, עו"ד שמואל קינג, אמר, כי מרשו הוכשל על־ידי אלמנים, שהניחו את ההמחאות המזוייפות במכוניתו, ללא ידיעתו.

השופט עמוס זמיר ציווה לעצור את החשוד ל־6 ימים.

ועדה מעבדת רפורמה במסי הרשויות המקומיות

מאת ראובן בן־צבי

ועדה מיוחדת, בה חברים נציגי האוצר ומרכז השלטון המקומי, עוסקת לפסם בעוד זמן־מה שינויים בשיטה ההכנסות וההוצאות של הרשויות המקומיות — אמר בערב החג ראש עיריית חיפה, ח"כ יוסף אלמוגי, במסיבת עתונאים בחיפה.

הוא הוסיף ואמר, כי נראה, שרפורמה בשיטת המסוי העירונית נמצאת ערב הגשמה. ראש עיריית חיפה הביע דעתו כי השיטה הנהוגה כיום בכל הנוגע למיסוי בשלטון המקומי היא שיטה מנוונת.

„בלתי אפשרי כיום", אמר ראש עיריית חיפה, „להכין תקציבים על יסוד מענקים שאיש לא ידע כמה הם יהיו. השיטה הנוכחית מדרבנת ומעודדת גרעונות, והיא פסולה ורגרסיבית. הגיע הזמן לשנותה".

שובתי נמל הנפט ערכו את סדר הפסח בלב ים

נכשלו הנסיונות לחסל השביתה, בגלל תביעת השובתים לסלק את הקבלן הפרטי ✶ היום ייערכו נסיונות נוספים להסכם בין הצדדים

מאת עזרא יעקב

השובתים של מחלקת הים בנמל הנפט באשקלון ערכו סדר פסח באחת מ־ארבע הסירות של הנמל שנלקחו על ידם לפני שבוע, במסגרת שביתתם הבלתי חוקית.

את הסדר ניצח אחד השובתים, מר הילל פיבקו בן 41, בנו של רב והשתתפו בו 30 השובתים, פרט לשומרים שהוצבו על שאר הסירות.

כל נסיונות הפשרה שנעשו מיום ד' בבוקר על־ידי נציגי ההסתדרות הכללית ומועצת פועלי אשקלון — לא הביאו לסיום הסיכסוך.

הנסיון האחרון שהחל אתמול ב־3 אחה"צ בתל אביב הסתיים סמוך ל־10 בלילה — הסתיים כקודמיו, בלא פשרה. השביתה נמשכת איפוא ועובדי מחלקת הים מחזיקים ללא רשות בסירות של נמל הנפט בבריכת העגינה של נמל אשדוד.

ביום ד' בבוקר הגיע מר ירוחם משל, מזכ"ל ההסתדרות, ומזכיר מועצת פועלי אשקלון מר יעקב אלון לפעול בכל האמצעים ולהביא לסיום הסיכסוך לפני כניסת החג.

מר אלון החל להיפגש, ביוזמתו, עם חברי ועד העובדים השובתים. פגישה ראשונה נערכה בצהרי יום ד' במועצת פועלי אשקלון בנוכחות שנים מחברי הוועד, שני קציני משטרה ומזכיר מועצת הפועלים.

מזכיר מועצת פועלי אשקלון יעץ לשובתים להחזיר את הסירות לנמל הנפט, להשאיר 12 עובדים לעבודות השירות בנמל והשאר ייצאו לחופשה עד לאחר חג הפסח. בינתיים תפעל ועדת בוררות של המחלקה לאיגוד מקצועי שתדון בערעורי הנהלת החברה וועד העובדים, על החלטות מועצת הפועלים ועניין הצעות הפיטורים.

● תביעות העובדים

העובדים הגישו כמה תביעות:

● הפסקת העבודות של קבלן השרות העצמאי בנמל הנפט;

● ביטול התלונות של הנהלת קצא"א במשטרה ו־הפסקת מירדפי המשטרה אחרי השובתים;

● דחיית הודעות הפיטורים עד לאחר הבירור בהסתדרות.

העובדים לא עמדו על תביעתם הקודמת כי מר משה לוי, נציג האיגוד הימאים הי־דרוגיים, ייצג אותם במו"מ.

הצעות העובדים לא נתקבלו על דעת הנהלת קצא"א.

אולם בתום החג התערב מר שמעון גילמן איש המחלקה לאיגוד מקצועי בוועד הפועל של ההסתדרות אשר יזם מיפגש הצדדים במשרד חברת קצא"א בתל אביב.

בישיבה השתתפו מטעם ההסתדרות מר גילמן ו־י. אלון מאשקלון ואת העובדים ייצגו חמישה מחברי ועד העובדים (3 מהם בשירות מילואים עתה) ואת קצא"א — מר דב בן דרור יו"ר מועצת המנהלים ומנהל החברה, מר אברהם בוצר.

● נגד הקבלן הפרטי

אחרי חמש שעות התמקדו העמדות של שני הצדדים סביב רצון העובדים שתופסק עבודת הקבלן והתנגדות הנהלת החברה לכך. היא טוענת, כי הקבלן הפרטי נותן למעשה שרות הסעה ואספקה למיכליות הנפט ומקבל תמורה זה את שכרו כבודש, במישרין מבעלי האניות. גם

דרישת העובדים, כי הנהלת החברה תבטל את התלונות במשטרה לבל יעצרו השובתים עם שובם לנמל — לא התקבלה על דעת מר בן דרור אשר אמנם אמר כי המשטרה לא תעצור את החוזרים לחוף, בתנאי שהנהלת החברה תוכל להמשיך בקשירת מיכליות נפט למעגני הנמל בלי מפריע.

ועד השובתים הכריז, כי לא יהיה מוכן שהשובתים ישובו לנמל הנפט בעוד הקבלן ממשיך בעבודתו והמשטרה מחפשת אחריהם.

לכן הופסקה הישיבה ללא סיכום או קירוב עמדות.

היום ימשכו השיחות בין השובתים לבין מזכיר מועצת פועלי אשקלון וההסתדרות.

במקביל נקבעה פגישה בין נציגי השובתים לבין מזכירות איגוד הימאים והידרוגיים.

נמסר כי מספר מיכליות הנפט הריקות הממתינות לטעינה גדל ב־הרבה והסיכסוך המתמשך עם מגזר ... תוך גריעת הספקים ... בשוק הנפט העולמי. [illegible]

דיין בטוקיו: נוסחת ק. נכשלה אבל לא אבדה תקווה לשלום

„העניינים מורכבים ואי אפשר להגיע לפתרון על־פי נוסחה אמריקנית תוך עשרה ימים" ✶ „איני נמנה עם המבכים מותו של פייסל"

חייב משה דיין אמר אתמול במסיבת עתונאים בטוקיו, כי לדעתו לא תפרוץ מלחמה במזה"ת כל עוד נמשכים המאמצים המדיניים להשגת הסדר. „לגבי ישראל עדיף הסדר שלום עם הערבים על פני נצחון בשדה הקרב" — אמר.

הוא אמר, כי בתעודת זהותו יש סיכויים ששמו יהיה בין גבולות ישראל, אם יתברר שאין אפשרות להגיע תוך שנה ושנים להסכם לשלום אמת. במקרה זה אפשר יהיה להגיע לכלל הסכם להפסקת הקרבות, עד להשגת הסדר סופי.

לדעתו — „ד"ר הנרי קי־סינג'ר הוא מדינאי גדול, בעל כישורים לניהול מו"מ והוא יעיל ביותר, כיוון שהוא נשען על עוצמתה הגדולה של ארה"ב. עם זאת, הוא אינו מגלה הבנה רבה לתנאים ה־שוררים במזה"ת. יהיה נאון ככל שיהיה, הוא אינו יכול לזכור את הכל על הבעייה הי־הודית, בריהיים, ויטנאם, סין ובעיות חשובות אחרות. אין סיבה להניח, שירק משום ש־נכשלה נוסחתו של ד"ר קי־סינג'ר, אבדו התקוות לשלום במזה"ת. יש מרחב רב למו"מ ארוך טווח והסיכויים להשגת הסדר הם לפחות 50 אחוז. „העניינים במזה"ת הם מורכבים ואי אפשר להגיע לפתרון על פי נוסחה אמריקנית בעשרה ימים" — אמר.

לדברי מר דיין, המו"מ על הסדר במזה"ת יהיה ממושך ומן הדין שחלק ממנו ינוהל מאחורי הקלעים. הוא הביע צער שד"ר קיסינג'ר נכשל בנסיונו לזמן יותר את הצדדים, אולם אין זו סיבה לייאוש.

עוד אמר, כי לדעתו נשיא מצרים אנואר סאדאת באמת לחתום על שלום עם ישראל, בעוד שקודמו עבדול נאצר לא היה מוכן לכך בשום תנאי. אשר לאש"ף אמר כי אירגון זה איננו מדינה ולא ברור כיצד יוכל להשתתף בועידת ז'נבה.

על רצח המלך פייסל אמר, כי ייתכן שיתברר שאין זה אלא ענין משפחתי. שלא היתה לו השפעה רבה על המצב במזה"ת. השאלה היא, מי ישאל לידיו את ניהול השלטון בסעודיה. הוא חלק על הרעה, כי העולם איבד מנהיג גדול עם מותו של פייסל, אם כי הביע צער על הרצח. מנקודת ראות אנושית, „איני חושב, כי נקודת הראות הקנאית המוסלמית שלו תרמה להפגשה היהודים והערבים ואינני נמנה עם המבכים את מותו" — אמר מר דיין.

להלן סיפר, כי ד"ר קיסינג'ר אמר לו אחרי ביקורו בסעודיה, כי המלך פייסל אמר כי כאשר הוקרה לפעלו (של ק.) ינהגו בו כביהודי אנושי ולא כביהודי.

הנהלת בי"ח „רמב"ם" הז[ניחה את] תפקידיה – ומאשימה הע[...]

מזכיר מועצת פועלי חיפה:

ד"ר אסא, מנהל ביה"ח: „נמצאים אצלי המאיימים בסנקציות אם המח' (לחולי־סרטן) [...]"

מאת ראובן בן־צבי

מזכיר מועצת פועלי חיפה, אליעזר מולק, האשים את הנהלת בית־החולים רמב"ם בחיפה, כי הזניחה את תפקידה במציאת פתרון לבעיית כוח־האדם של בית החולים וכתרה להאשים את ועד העובדים ומועצת הפועלים בפרוב לפתיחת מחלקה חדשה לחולי־סרטן.

הוא האשים את הנהלת בית־החולים, כי נתנה למצב להתדרדר עד כדי סיכון החולים. לדבריו, רק ועדי העובדים ומ.פ.ח. „גרעשו ונזעקו" בענין זה והם שלחצו על ה־גורמים הממשלתיים — תפקיד שהוא מעיקרו של הנהלת בית־החולים — ועל־ידי כך זזו העניינים.

התקפתו החריפה של מזכיר מ.פ.ח. על הנהלת בית־חולים רמב"ם באה בשל הביקורת הקשה והחריפה שהושמעה נגדה — בציבור ובקרב חוגים רפואיים — על הדרך והצורה בה טיפלה בענין. בעוד אליעזר מולק אמר לסופר „מעריב", כי ההסתדרות לא תומכת בוועד בית החולים, שאסר את פתיחות המחלקה החדשה עד לאיוש כל התקנים, בא המאירי, ומזכי[ר ה]מדינה — ועמ[דה] שלא לאפשר א[ת פתיחת ה]מחלקה. עמדות בתוך מועצת ה[פועלים] בנוסף לביקורת אי־נחות פנימי[ות].

מנהל בית־ה[חולים] יעקב אסא, אמ[ר ...] וההתקפה של [...] כי ועד העובדים עובדי המדינה [...] לפתוח את המ[חלקה] לחולי סרטן — לפתוח לפני [...] צאים אצלי מ[...] מאיימים עלי [...] ציות אם תפו[תח...] אמר. אשר ל[...] ועדת הכספים ח"כ י. קרגמן, ריל ניתן לאייו[ש...] משרות של הא[...] בבית־החולים [...] אסא, כי עני[ין ...] בעייה לא קטנ[ה ...] בבית־החולים [...] 40 מתוך 76 ה[...]

יו"ר עובדי הבניין בגרמניה: אין לאש"ף מקום בארגון בינ"ל

„משום זה אין לאירגון השתררי הפלשתינאי מקום בארגון בינלאומי כלשהו", אמר אתמול מר רודולף ספרנג, יו"ר איגוד עובדי הבניין בגרמניה המערבית, בהגיעו ארצה לביקור בראש קבוצת 15 עתונאים מגרמניה, המערבית והוויגים ביפובליקה הפדרלית.

המשלחת הגיעה לפי הזמנת יו"ר ההסתדרות פועלי הבנין, מרדכי אבנבר, והשהה בארץ קבעת ימים. היא היפגש עם שר ההגן, יגאל אלון, עם מזכ"ל ההסתדרות ירוחם משל, ועם ראשי העיריות ירושלים וחיפה, מדי קולק ויוסף אלמוגי.

מר ספרנג אמר, כי מטרת ביקור המשלחת היא לצבור מקרוב על הנעשה בארץ ובעיותיה. בעולם החלו מתייחסים למצב במזה"ת כלדבר שבשיגרה ויש ששוכחים את מצבה המיוחד של ישראל. דיאתי חובה לעצמי דווקא בתקופה זו ליזום ביקור של אנשי התקשורת כדי שיחזק את הקשר בין ישראל לבין דעת הקהל בגרמניה", הוא ציין והוסיף, כי רגשי ידידות לישראל חזקים עתה בגרמניה יותר מאי־פעם. לא זו בלבד שהידידות נמשכת, אלא מתגברת הזדהות לישראל בעקבות ההתפתחויות האחרונות, אמר.

עוד אמר האורח, שבחודש הבא תבקר בארץ משלחת מטעם מזכירות איגוד עובדי הבנין הגרמני, המאגד יותר ממליון חברים. ביקור זה בא אף הוא להדגיש את הזדהותם של הבוני העובדים ברפובליקה הפדרלית עם ישראל ועם הסתדרות העובדים בארץ. (ע)

„נכויי מס־הכנסה מקרן ההשתלמות – לא מוצדק"

טוען מזכיר האקדמאים במדעי החברה והרוח

מאת ישעיהו אביעם

„ניכוי מס־הכנסה ממקור מהפרשות המעסיקים לקרן ההשתלמות אינו מוצדק". טענה זו השמיע מזכיר ההסתדרות האקדמאים במדעי החברה והרוח, מר מרדכי גני, בכנס בהשתתפות פרופסור מיכאל ברונו, אשר הוקדש להמלצות ועדת בן־שחר לרפורמה במסים.

לדברי מר גני, הפרשות המעסיקים לקרן ההשתלמות, שהם 5% ממשכורת העובד, אינן מהוות בשום פנים הכנסה המתקבלת אצל העובד. הפרשות אלה מועברות ל־בנק המנהל את כספי הקרן ומושקעות. במלואן באיגרות ערך ממשלתיים לטווח ארוך (17 שנה). ואילו הפרשות העובד, שהן 2.5% ממשכורתו, מועברות גם הן לבנק, לאחר חיוב במס, ומושקעות אף הן.

בהתאם לתקנות, חבר ה־מביע רצונו לפרוש מהקרן, מחזירים לו כספים שהצטברו מהפרשותיו ואילו למעסיק מחזירים הכספים שהצטברו מהפרשותיו. הוא. למעשה, ה־הפרשות הן הפרשות על־תנאי.

מר גני הציע לכל הגורמים הבודקים עתה את ההמלצות, לדאוג לכך, שהמצב החוקי הקיים לגבי הפרשות המעסיקים לקרן ההשתלמות יישאר בעינו, היינו שלא ינוכה מהפרשות אלה מס במקור.

החיים בארץ „נמאסו עליו" וביקש להסתנן לירדן

צעיר בן 24 מקרית־גת נעצר כחשוד בנסיון לחצות את הגבול בין ירדן וישראל ליד אילת, בערב חג הפסח.

הוא נתפס על ידי משמר צה"ל ביום ד' בשעה 4 אחה"צ והועבר למשטרת אילת. בעת חקירתו טען, שהחיים בארץ נמאסו עליו ולפיכך ביקש לנסות את מזלו בירדן. חקירתו של החשוד נמשכת. (ע)

אושר תקציב מועצת רעננה

המועצה המקומית רעננה אישרה בישיבתה ביום ג' את התקציב לשנת 1975/76. ה־תקציב הרגיל מסתכם ב־29.5 מיליון ל"י ו־התקציב הבלתי רגיל ב־12.5 מיליון ל"י לער־כת. התקציב באשתקד. הגר־עון בתקציב הגיע ל־8 מיליון ל"י.

נתפסו דולארים מזוייפים ביפו

180 דולרים מזוייפים נת־גלו, לדברי המשטרה, ברשו־תו של תושב יפו, שהובא ב־יום ד' בפני שופט שלום ב־תל־אביב. בא כוח המשטרה אמר, שהחשוד נעצר בעקבות חיפוש שנערך אצלו וכי עתה יש לבדוק את מקור הדולרים.

החשוד אמר, שרכש את ה־דולרים בשוק השחור ברחוב לילינבלום. השופט עמוס זמיר ציווה לשחררו בערבות. (ע)

ניצה וסאשה (אלכס) קליינלרר
שמחים להודיע על
הולדת בתם מיכל
נכדה למיטה קרמר
25.3.75 ניו־יורק

מעוניין להכיר אשה כלבבך?...

אל תהסס! אנחנו נעשה בשבילך את הצעד הראשון!... באופן סודי יעיל ומהימן, וב־אמצעות המחשב האלקטרוני I.B.M./370

● שלח לנו כתובתך (בצרוף מעטפה מבוילת)

ונקבל מאתנו חומר הסברה מפורט חינם וללא התחייבות!

אל: אדם וחוה (ישראל), לקידום יחסי אנוש, ת.ד. 4742 ת"א

שמי וכתובתי ______

הצעדה על השומרון היא:

א. אקט הזדהות לזיקת עם ישראל לארץ יהודה ושומרון וביטוי לקשר האהבה הבלתי ניתק של העם לארצו על כל חלקיה.

ב. זעקת מחאה המונית נגד מדיניות „הספר הלבן היהודי" המונעת בעקביות ובכוונה מחושבת התישבות יהודית בלב ליבה של ארץ ישראל.

ג. ביטוי של זעם וכאב על עצם הגירוש ועל דרך הגירוש של חלוצים מתנחלים ההולכים לפני המחנה, יחד עם ביטוי של נחושת ההחלטה של עם ישראל, להאחז בשומרון על אף כל המכשולים.

ד. פריצת מחסומי המורל — רוח הנכאים אשר נכפתה על העם במדיניות של ההקפאה וההתקפלות ע"י הליכה גאה ובראש מורם, בתביעה תקיפה עתיקה ומתחדשת של עמנו, לזכותו הטבעית על ארץ־ישראל.

ה. זוהי התשובה היחידה והניצחת בשעה קשה זו. לארגוני המרצחים למדיניות סאדת, אסאד, חוסיין ותומכיהם — דומיהם.

ידעו רבבות אלפי ישראל
ידעו כל איש צבא וכל שר בישראל

כי צועדי השומרון ממשיכים את מיצעד העליה, ההעפלה וההתישבות בארץ־ישראל של כל הדורות.

„עוד אבנך וניבנת בתולת ישראל, עוד תטעי כרמים בהרי שומרון" (ירמיהו ל"א)

גוש אמונים

חזון־מטעם במוסקוו קיצר התפילה ל־20

שוטרים סובייטיים סילקו יהודים שהתקהלו סביב בית הכנסת היחיד של בירת בריה"מ ✶ שגרירים השתתפו בסדר בבית הרב גורן ✶ מטיילים מעטים יחסית בגליל, בגלל מזג הא[וויר]

כוח משטרה מנע ביום ד' התקהלות של כמה מאות יהודים ליד בית הכנסת היחיד של הבירה הסובייטית, לאחר תפילה קצרה שנמשכה רק 20 דקות — במקום יותר משעה וחצי.

כמה מתפללים אמרו כי חזן צעיר, שאותו לא ראו בעבר, „דאגי לכך שה־תפילה לא תימשך זמן רב".

המשטרה לא התירה ליהודים לעמוד ליד בית הכנסת, כפי שקרה בעבר. עד ראייה סיפר כי עשרה יהודים שסירבו לעזוב את הרחוב הוכנסו למכונית משטרה. לא ידוע מה גורלם.

זמן רב אחרי שהסתיימה התפילה בבית הכנסת מנעו שוטרים כניסתם של הולכי רגל לרחוב הצדדי, שבו נמצא בית התפילה. לעומת זאת הם כוונו מכוניות לרחוב זה.

כשנשאלו השוטרים למה אין נותנים להולכי רגל להיכנס לרחוב, השיב אחד מהם: „זה צניינגר".

אשתקד סילקה המשטרה את היהודים מהרחוב, אך התפילה נמשכה כשעתיים. (יו.פי. ועי"ר)

✶

הרב הראשי לישראל, הרב שלמה גורן, ניהל ביום ב' שיחה טלפונית ממושכת עם הרב הראשי של מוסקווה, הרב יעקב פישמן, ועם הנשיא החדש של הקהילה היהודית, משה בדאגרים ואג־דיוונציג, אשר בא במקום יעקב קפלון שיצא לפנסיה. הנשיא החדש של הקהילה, שניהל את השיחה עם הרב הראשי, הוא מהנדס אגרונום בן 55 מאוקראינה, שעבר למוסקווה.

נשיא הקהילה סיפר לרב הראשי גורן, כי בבית הכנסת של מוסקווה אפו השנה 120 טון מצה ומכרו אותם ליהודי מוסקווה אשר באו לבית־הכנסת, לחולים נשלחו ה־מצות לביתם. הקהילה היהודית הכינה 5300 ק"ג בשר עגלים כשר ואלפי עופות. לפסח הוכנו 120 ליטר יין בשביל בית הכנסת וכל בית הכין לעצמו יין מ־צימוקים. נשיא הקהילה אישר בשיחתו עם הרב גורן, כי קיבל את מברק הברכה של הרב הראשי לחג הפסח, הוא את מברק הברכה לציבור המתפלל נשיא הקהילה ביקש להעביר מדינת ישראל ברכת הקהילה היה חג שמח וכשר ושלום עם כל העולם כולו. השיחה שהתנהלה לשעה עברה ללא כל הפרעות.

(צ.) בביתו של הרב הראשי הרב שלמה גורן, הסבו בליל השעה שגרירים, בציג הצלב ה־בינלאומי בישראל ואישי ציבור. נוהל על־ידי הרב הראשי והוא את פרקי ההגדה לשגרירים.

✶

עשרות סדרים ציבוריים, מ־במרכזי קליטה, נערכו ברחבי ה־אדמו"ר מויז'ניץ ערך בחצרו ס־מיוחד בהשתתפות 100 עולים שזה לראשונה בחייהם עשו בחצר חסידים בישראל. לעולים הוענק שי — הגדה מיוחדת ב־עברית ובתרגום רוסי, שהוצאה ועדת הקליטה של אגודת ישרא[ל].

✶

בגלל מזג האוויר הסגרירי של־מול ושלשום בגליל, היו רוב תיירות ברחבי האזור שוממים מ־ מגמ ראשית השבוע נעשו ב־תיירות והנופש בגליל הכנות לקל־ני מטיילים מבקרים בחג. אך האוויר הקריר, הרוחות והגשם את האזור מטיילים מעטים בלב־ לעומת זה התפוסה בבתי המ־הארחה היתה גבוהה.

✶

סדר פסח כהילכתו נערך במע־צוה לקצינים ולחיילי הממשל הרצועה בנוכחות מפקד האיזור דוד מימון וקציני מטהו ובנוכ־אורחים מוזמנים וקרובי משפח[ה].

במשטרת נפת עזה נערך לשוטרים היהודים המשרתים ברצועה. הסדר נערך על־ידי רחמים בן יצחק, ראש לשכת

...נג'ר: כינוסה של ועידת שלום בז'נווה
...טרנטיבה יחידה לסכנת מלחמה במזרח התיכון

...הצעות של ממש לישראל — אפילו שאלה אותנו איזו עמדה עליה לנקוט במו"מ ✶ ...השיחות הנפרדות נצטרך כנראה לקיים דיונים סימולטניים עם כל הצדדים ...לאלץ את ישראל לשנות מדיניות כלשהי ✶ אין גישה של קיצוץ הסיוע לישראל ...לחמה גוברת בכל שנמשך הקפאון ✶ שני הצדדים עשו מאמץ רציני, אך לא הצליחו בגישור על חילוקי הדיעות שביניהם.

...מוך בכינוסה של ועידת שלום ...נטיבה היחידה לסכנת מלחמה ...התיכון — אמר ביום ד' שר ...' ד"ר הנרי קיסינג'ר במסיבת ...כה בוושינגטון.

ההשלכות וההבטחות

ת.: איני יכול להצביע על שום סיבה מסוימת להתמוטטות השיחות. אין כל שאלה שלארועים בפורטוגל, ביוון, בתורכיה או בהודו־סין היתה השפעה על מהלך המו"מ. אצל ידידינו העלו ארועים אלה את השאלה של יציבות המשכיות ההבטחות שלנו. ומכיוון שאחת מבציעותינו היתה לתת הבטחות אמריקניות תמורת שטחים פיסיים, הרי בוודאי היה זה גורם. אצל אלה המהווים איום לידידינו, היתה להם הרגשה כי אולי לא היה צורך רב בעשיית ויתורים, כיוון שבין כך ובין כך נראה להם, כי מהלך הארועים נוטה לטובתם.

אולם אני סבור, שהסיבה העיקרית להתמוטטות המו"מ אינה נעוצה בשיחות עצמן, עם זאת, הנסיבות הסובבות בוודאי לא היו לטובת המו"מ.

אין הצעות לישראל

ש.: האם הערכה מחדש של המדיניות האמריקנית כלפי המזרח־התיכון כולו מכוונת, בראש ובראשונה, לשכנע את ישראל לנקוט עמדה גמישה יותר ופחות בלתי־פשרנית בדברים?

ת.: כרגע אין מתקיימות שיחות, ולכן אין בידינו הצעות של ממש לישראל, אף אילו שאלה אותנו ישראל איזו עמדה עליה לנקוט במו"מ.

ההערכה מחדש של מדיניותנו, הנעשית עתה, נחוצה בגלל הנסיבות החדשות. כפי שכבר הסברתי, הרי מדיניותנו היתה מכוונת לפרק את הנושאים השונים לאלמנטים נפרדים, לדון ולשאת ולתת בכל אלמנט בנפרד, וכך לאפשר לכל אחד מן הצדדים להתאים עצמו מבחינה פנימית ובינלאומית לתהליך של התקדמות הדרגתית לקראת שלום.

עתה, משנאלצנו לנטוש גישה זו, ניצבים אנו לפני מצב חדש לחלוטין, שבו, כפי הנראה, יהיה צורך לדון באופן סימולטני בכל הבעיות. ובמקום פורום שבו נשאה ונתנה ישראל עם מדינה ערבית אחת, בעזרת התיווך של ארה"ב, הסיכוי הרציני הוא שישראל תצטרך לשאת ולתת עם כל מדינות ערב בפורום רב־לאומי.

ההערכה המחודשת של מדיניותנו איננה מכוונת נגד ישראל; אין כוונה לאלץ את ישראל לשנות מדיניות כלשהי. מטרתה לפתח עמדה אמריקנית, המיועדה למנוע את הרדיקליזציה ההולכת וגוברת באזור ואת המתיחות הגוברת, ומעל לכל, מיועדת היא למנוע מלחמה, שבה ללא ספק תמצא ארה"ב עצמה מעורבת באופן עקיף לפחות, בהתחשב בנסיבות הבינלאומיות.

שיעורי הסיוע

ש.: אתה הדגשת כי ההערכה המחודשת כרוכה בקיצוץ הסיוע. אולם דומה, כי איש לא הכחיש כי היא תהיה כרוכה בהקטנת הסיוע. התוכל להגיב על כך?

ת.: עדיין לא נקבעו שיעורי הסיוע לשנה הבאה. לכן, השאלה של קיצוץ הסיוע היא עתה שאלה אקדמית בלבד.

מונחת לפנינו בקשה ישראלית לסיוע רב לכדי, הנידונה עתה במישור הטכני והשוטף, כפי שזה נעשה זה כבר שבועות. בקשה זו עדיין לא הגיעה אל שולחני או אל שולחן הנשיא. אנו נקבל את החלטותינו בענין הסיוע לישראל על בסיס המטרות הלאומיות שלנו, ועל בסיס ההערכה שהשמעתי כאן, ושבה אמרתי, כי אנו ממשיכים להיות מחוייבים לקיומה של ישראל. ברור, כי כל המסקנות שאליהן נגיע יוגשו לקונגרס, והקונגרס יוכל לשפוט באופן עצמאי.

אין אנו ניגשים אל ההערכה מחדש של מדיניותנו מתוך גישה של קיצוץ הסיוע; גישתנו היא לסקור את המצב בכללותו במזרח התיכון, ולקבוע מה הקו הטוב ביותר.

אין מתעקשים

ש.: כיוון שהמחמת את הגלגל על המדיניות של צעד אחר־צעד, האם פירוש הדבר שאתה מבטל את האפשרות של פעולה אמריקנית חד־צדדית במזרח התיכון בעתיד האם תנקוט עתה מדיניות של צעד אחר צעד עם ברי־הים? מה תהיה גישתך?

ת.: גישתנו תהיה לעשות מה שיקטין במידה הרבה ביותר את סכנת המלחמה ויביא לצעדים לקראת שלום.

כפי שכבר אמרתי מוכנה ארה"ב ללכת לז'נווה. ארה"ב מוכנה גם לאמץ לעצמה כל גישה אחרת שיבקשו הצדדים. פירוש הדבר, שאין אנו מתעקשים על שום גישה מסוימת, אלא נלך בדרך שתראה לנו יעילה ביותר, ושתהיה לבקשת הצדדים. הפורום המתקבל ביותר על הדעת, שהוא עתה פתוח, הוא ז'נווה, אך אנו מוכנים לבדוק גם אפשרויות אחרות.

ש.: האם תוכל לאמר מתי תלך לז'נווה, והאם אי־אפשר להניח, שהשיחות שם יתחלקו לדיון בבעיה ספציפית שתות, וזה יאפשר לארה"ב או למדינות אחרות למלא תפקיד בכל אחת מן הבעיות הללו, כמו, למשל, ישראל־מצרים, ישראל־סוריה, ישראל־ירדן?

חייבים להתייעץ

ת.: אם כך יתגלגלו הענינים תהיה ארה"ב מוכנה ליטול חלק בכך. לארה"ב אין עתה רצון באיזה כיוון ללכת. כרגע, חייבים אנו להתייעץ עם הצדדים האחרים ובדרך שלבי גם להתייעץ עם יושבי הראש ואחרים של ועידת ז'נווה.

ארה"ב תעשה כל שביכולתה להקטנת סכנת המלחמה, ולהשגת השלום, ואם יתברר שבז'נווה יתפתחו דיונים נפרדים, ברור שארה"ב תתמוך בהם.

ש.: התיחסת לקשיים בפורטוגל, ביוון, בתורכיה ובהודו־סין. אפשר להוסיף לכך את אתיופיה, את הבגידה בבהודים, ויעוד. האם מאורעות אלה משקפים את מה שהגדיר שלזינג'ר (שר ההגנה האמריקני) כביטוי עולמי של אובדן האון האמריקני?

השפעה מצטברת

ת.: ציינתי במסיבות עתונאים רבות במשך השנים, כי האוטוריטה המרכזית של מעצמה גדולה אינה יכולה להיות מותקפת ללא הרף, בלי ליטול מחיר מסוים במדיניות החוץ שלה. עברנו את מסת וויטנאם, את הכאב של פרשת ווטרגייט, וחושבני שההשפעה המצטברת של התהפוכות פנים במשך קרוב לעשור שנים, מתחילה לתת את אותותיה וליטול את קורבנה.

כאשר ממשלות זרות באות במגע עם ארה"ב הן מתבססות על יציבותה של המדיניות האמריקנית, ועל יכולתה של ארה"ב למלא את ההבטחות שהיא מבטיחה. זו אחת הבעיות החמורות של מדיניות החוץ כיום. אין זו בעיה של הקונגרס ברגע מסוים זה, כיוון שגם הרשות המבצעת נוטלת את חלקה באחריות זו, בתקופה של כעשור שנים.

כרגע, אין טעם לנסות להטיל על מישהו את האשמה. כרגע הצורך הגדול ביותר הוא לפעול יחדיו ולהיווכח אם מסוגלים אנו להחזיר לעצמנו תחושה של מטרה לאומית. וכאשר למשל, נעשה כמיטב יכולתנו ברוח של שיתוף.

סכנת קיפאון

ש.: אם תסתיים ועידת ז'נווה בקפאון, כפי שכולם סבורים שיקרה, כמה גדולה תהיה סכנת המלחמה במזרח־התיכון? ובהקשר זה, האם סבור אתה, שמצרים וסוריה יתירו לכוחות האו"ם להשאר באזורי החיץ ביניהן לבין ישראל?

ת.: אחלק את התשובה לשני חלקים. ככל שיוארך הקפאון במזרח התיכון, כן גדלה סכנת המלחמה במזרח־התיכון. סכנה זו אפשר להקטין, אם כל הצדדים יווכחו לדעת שיש סיכוי לשלום אם בדרך, וכי יש דרכים להשיג שלום זה. לכן הלכנו בדרך שהלכנו עד כה.

כאשר תלך ארה"ב לז'נווה היא לא תלך לשם מתוך הנחה שהוועידה תסתיים בקפאון, אלא מתוך רצון לבדוק אם אפשר להפוך פורום זה לזירה להתקדמות קונסטרוקטיבית. ולכן תלך ארה"ב לשם בגישה חיובית, ותבקש מכל הצדדים הנוגעים בדבר לנקוט אותה גישה, תוך התחשבות בצרכים ובדרישות של כולם.

ולחלקה השני של השאלה, אנו סבורים, כי כוחות האו"ם במצרים ובסוריה הם מרכיבים חיוניים בהסכמי ההפרדה. ייקוות, שהמנדטים של שני הכוחות יוארכו, כתרומה לשלום וליציבות במזרח־התיכון, וכדי להניח לתהליך המו"מ להמשך באוירה שקטה.

אי־שימוש בכוח

ש.: לדברי פקיד אמריקני בכיר, היתה מצרים מוכנה לחתום על התחייבות לאי־שימוש בכוח במזרח־התיכון, ועל כך שהשימוש בכוח אינו דרך לפתרון הסכסוך, וכן על המנעות מפעולות צבאיות או צבאיות למחצה. כן היתה מצרים מוכנה לאפשר לישראל להאריך כל הסכם כאשר יפקע תוקפו כעבור שנה. האם לדעתך יכולים ויתורים מצריים כאלה להניח את הדעת בענין אי־הלוחמה?

ת.: ענין אי־הלוחמה מסובך מבחינה משפטית, כיוון שאי לוחמה זה מצב בינלאומי, שאי אפשר לדון בו בפשטות על כל מרכיביו. איני סבור, שאשרת מטרה כלשהי, אם אתן כאן הערכה של עמדות הצדדים. שני הצדדים עשו מאמץ רציני אך לא הצליחו בגישור על חילוקי הדיעות ביניהם.

מצב הנפט

ש.: מה ההשפעה של מצב הנפט בעולם, והאם תהיה ארה"ב מוכנה להשתתף בוועידת מפיקות הנפט וצרכניות הנפט? האם תתקיים ועידה זו? האם תהיה מוכן לדון בהשפעת רצח המלך פייסל על המצב?

ת.: ברור כי שוררת זיקה שמתיחויות במזרח התיכון אינן מסייעות למצב הנפט בעולם. עמדתה של ארה"ב היתה, לנהל את המו"מ במזרח התיכון באופן נפרד, וללא כל תלות בלחצי נפט. ארה"ב לא תניח ללחצי נפט להשפיע על מדיניותה. על כל פנים, אין אנו מבחינים בשום התפתחות ברגע זה.

לדעתנו, ועידה של מפיקות הנפט וצרכניותיו היא לטובת האינטרסים של שני הצדדים, ולטובת כלכלת העולם המתפתח, ולא צריך שיהיה לכך קשר עם המצב במזרח התיכון. לפיכך, ממשיכים אנו בהכנות לוועידה זו, ויש התקדמות בכיוון זה תוך מצוי בלוח הזמנים.

פייסל היה ידיד

המלך פייסל שלט במדינה שנודעת לה חשיבות עליונה בתמונת האנרגיה בעולם כולו; גם תודות לאישיותו המיוחדת במינה היתה לו השפעה מרובה על כל מדינות ערב, בהיותו אחד המנהיגים הערבים הבודדים שהיתה לו השפעה הן על המתונים והן על הרדיקלים בעולם הערבי. המלך פייסל מילא תפקיד מכתן במו"מ בין ישראל לבין מדינות ערב, והוא היה ידיד של ארה"ב. יוקרתו האישית הגדולה תחסר לנו, אם כי אנו משוכנעים שהמדיניות הבסיסית של סעודיה תימשך.

ש.: האם אתה סבור שתפרוץ מלחמה נוספת במזרח התיכון?

ת.: לדעתי קיימת סכנת מלחמה במזרח התיכון, כל עוד מחזיקים הצדדים בעמדות שיש ביניהן חילוקי דעות, שאי אפשר לפשר ביניהן. אין אנו סבורים שמלחמה במזרח התיכון היא בלתי־נמנעת; אולם אנו סבורים שמלחמה טומנת בחובה את הסכנות הגדולות ביותר לכל הצדדים המעורבים בה, וכן סכנות חמורות של התערבות של מעצמות גדולות. לפיכך תפעל ארה"ב במרץ, כדי למנוע מלחמה, ותטיל את השפעתה כדי להביא לתנועה לקראת שלום.

לארה"ב לא היה קשר

ש.: בוודאי קראת על עברו של רוצחו של המלך פייסל. האם מצאת, כי בעת שהותו בארה"ב קרה משהו שעלול היה להשפיע על מעשהו?

ת.: אומר בכנות, כי לא ראיתי את הפרטים; קראתי סיכום קצר של תולדות חייו של הרוצח. אולם אני בטוח לחלוטין כי לשום אדם בארה"ב לא היה קשר למעשה זה, כיוון שראינו במלך פייסל ידיד טוב של ארה"ב.

ש.: מדוע קיימת הנחה במדינה זו כרגע — כפי שהדבר בא לידי ביטוי במאמרים בעיתונים — כי בישראל האשמה במידה מסוימת בהפסקת השיחות וכי לפיכך יש להעניש על ידי הקטנת הסיוע או בצורה אחרת?

אין דנים בהענשה

ת.: אינני יכול להשיב ולאמר מדוע אנשים מגיעים להנחות מסוימות. רבים מכם היו איתי במטוס ואתם יודעים כיצד עשיתי מאמצים להסביר את המצב. אנו, המימשל לא עשינו הערכה של אשמה, והדבר זה גם לא ישרת שום מטרה מועילה עתה.

שנית, הענשת ידיד איננה יכולה להיות מטרה במדיניות לאומית. לפנינו עתה מצב חדש. אין כל טעם, ולא יהיה זה לטובת הענין, לצרוך מתיחויות גדולות יותר באיזור. נעשה הערכה מחודשת של האינטרס האמריקני הלאומי בדבר ההתחייבויות שלנו לטווח ארוך, וכן בדבר הצורך בקיום השלום, ורק על כך תתבסס מדיניותנו. בשום פנים ואופן אין אנו דנים בהענשת מדינה כלשהי.

הצלחות וכשלון

ש.: אם נשוב למדיניות הצעד אחר־צעד, הרי מאז התחלת במדיניות זו, נחתם הסכם בין מצרים לישראל בינואר 1974, נחתם הסכם בין סוריה לישראל במאי 1974, השתפר מצבה הדיפלומטי של ארה"ב במזרח־התיכון, ונרשם כשלון אחד. נוכח מאזן זה, מדוע יש צורך כה דרמאטי וכה רדיקאלי בשינוי, בהערכה מחודשת של המדיניות? מדוע לא להמשיך בדרך הישנה, מתוך הכרה בעובדה שהיה כשלון אחד והצלחות רבות?

ת.: אנו מכירים בעובדה שהיו הצלחות גדולות. כפי שהבהרתי לפני שיצאתי לסיור זה, נראה היה לנו, כי בכל מקרה, אפילו צעד נוסף היה עולה יפה, הרי הצעד הבא חייב היה להיות כינוסה של ועידת ז'נווה, כיוון שלדעתנו היתה הוועידה מתכנסת במקרה כזה בתנאים קלים יותר מהתנאים שתתכנס עתה.

אנו מעריכים כי מדיניות הצעד אחר־צעד, כפי שנוהלה עד כה, לא תוכל להמשך, ולכן עלינו להגיע לידי החלטה לאן ללכת מעתה, בתנאים, שבהם כמה מהנחות היסוד שלנו אינן תופסות עוד. אינני מבחין בשום נופך דרמאטי בהערכה מחודשת של המדיניות האמריקנית, כאשר זו מוצאת עצמה במצב חדש.

ש.: השתמשת במילה „השעייה" כאשר דיברת על השיחות, ובכל זאת אמרת, כי הסתיימה מדיניות הצעד אחר־צעד, הוספת כי אי אפשר להמשיך בה. האם יש סיכוי כלשהו שאפשר יהיה להחיות את המו"מ בין ישראל למצרים על הסדר ביניים?

ת.: הרושם שלי מהצהרות מצריות פומביות הוא, שדבר זה אינו מתקבל על הדעת בשום פנים ואופן. אולם, אם יבקשו מאיתנו הצדדים לעשות את זה — נהיה מוכנים לכך.

ש.: אחרי הופעתך לפני חברי הקונגרס נשאלה השאלה — מי קיבל את ההחלטה לשים קץ למדיניות הצעד אחר־צעד. האם היתה זו החלטתך האישית? או שמא החלטת הצדדים? האם תוכל לספר כיצד התקבלה החלטה זו?

ת.: בהודיעו על הפסקת השיחות, אמר שר החוץ המצרי, כי מדיניות הצעד אחר צעד הסתיימה, וכי מצרים תשוב לז'נווה. כך התקבלה ההחלטה.

לא ננקטה עמדה

ש.: האם, לדעתך, ישתפרו סיכויי ההליכה לז'נווה אם תפעל ארה"ב מעבר לתפקידה כמתווכת, ותנקוט עמדה פומבית ומוצהרת על הענינים השונים שידונו שם?

ת.: כללית, נמנענו מנקיטת עמדה משלנו, כיוון שחשבנו, שכאשר דנים בשלום ובבטחונן של מדינות, החובה לקבל את ההחלטות הבסיסיות מוטלת עליהן. במקרים הבודדים שחלה התקרבות מספיקה בעמדות הצדדים, נקטה ארה"ב עמדה משלה. אשר לשאלה, אם במהלך התפתחות המו"מ — בז'נווה או במקום אחר — יבוא רגע שארה"ב תהיה מחוייבת לנקוט עמדה משלה, את זה נוכל לקבוע רק בעתיד. עדיין לא החלטנו על כך.

בתרומתה של חברת „דפנה" וייסמן את לביא בע"מ

נפתח מועדון לחיילים בבסיס דרומי

מנהלי „דפנה" וייסמן את לביא בע"מ קובעים את השלט בפתח המועדון לחיילי צה"ל שנתרם על ידי החברה.

מועדון לחיילים באחד הבסיסים בדרום, נפתח השבוע על־ידי האגודה למען החייל בישראל.

המועדון הוקם תודות לתרומתה של חברת „דפנה" וייסמן את לביא בע"מ סוכני מכס ותעבורה, אשר בינואר, השנה, מלאו 20 ליסודה ובמקום קבלת־פנים ללקוחותיה ולעובדיה, תרמה סכום נכבד וכך איפשרה את ריהוטו וציודו של המועדון.

האגודה למען החייל בישראל העניקה לחברת „דפנה" וייסמן את לביא בע"מ תעודת הוקרה מיוחדת על תרומתה החשובה לשיפור תנאי החיילים והעצמת זמנם.

(ת.ל)

סקר לפי הזמנת מרכז ההסברה:
91 אחוזים תומכים בהחלטת הממשלה שלא להיענות לדרישות מצרים

91 אחוזים מן הציבור תומכים בהחלטתה של הממשלה שלא להענות לדרישות שהעלתה מצרים, במהלך המשא־ומתן באמצעותו של הד"ר קיסינג'ר. כך מתברר מסקר דעת קהל שנערך השבוע, לאחר שנודע על השעיתן של השיחות.

57 אחוזים מבין הנשאלים ציינו, כי עמדתם בשאלת המשא ומתן עם מצרים הושפעה מההתפתחויות האחרונות בוויטנאם ובקמבודיה.

סקר דעת הקהל בוצע על ידי המכון למחקר חברתי שימושי והמכון לקומוניקציה של האוניברסיטה העברית בירושלים לפי הזמנת מרכז ההסברה. המחקר הקיף כ־500 איש, שרואיינו טלפונית בתחילת השבוע. נמסר, כי ממצאי הסקר הועברו, ערב החג, לראש הממשלה, מר יצחק רבין.

הנשאלים נתבקשו גם להוות את דעתם, אם על הממשלה להמשיך ולנסות להשיג הסכם ביניים חדש עם מצרים, ו־76 אחוזים השיבו בחיוב. 68 אחוזים סבורים, כי הממשלה תנסה לחדש את השיחות עם מצרים באמצעותו של שר החוץ האמריקני ד"ר הנרי קיסינג'ר.

סקר דעת הקהל ביקש גם לבחון את הערכת הציבור הישראלי לנכונותו ולכוננותו של צה"ל לקדם מלחמה אפשרית. מתברר, כי הציבור הישראלי בטוח בכוחו של צה"ל: 92 אחוזים השיבו „בהחלט כן" ו„כן", על השאלה: „האם לדעתך ערוך כיום צה"ל די הצורך כדי לקדם כל מלחמה אפשרית".

קנה דירתך בדירות

גינדי

פתח־תקוה חיים עוזר 28
ראשון־לציון הרצל 53
רחובות הרצל 187

בפתח־תקוה

3 חדרים
החל מ־
155.000 ל"י

תנאי תשלום:
הרשמה 5.000 ל"י
חתימת חוזה 35.000 ל"י
בתשלומים ל־14 חודש 85.000 ל"י
משכנתא 30.000 ל"י
155.000 ל"י
משכנתא לא צמודה, לוקסוס מלא

3½ חדרים
190.000 ל"י

תנאי תשלום:
הרשמה 5.000 ל"י
חתימת חוזה 40.000 ל"י
בתשלומים ל־24 חודש 120.000 ל"י
משכנתא 30.000 ל"י
190.000 ל"י
מעליה, סלון פנים, מטבח דנאר, לוקסוס מלא.

מוצאי שבת 29.3.75 מ־18.00 ובמשך כל חול המועד

בזר לרהיטים

	מקודם	עכשיו
● מערכת סלון כולל שלחן תוצרת ברזיל	8.000 ל"י	4.950 ל"י
● מערכת ישיבה 5 כורסאות מודולריות	8.500 ל"י	5.500 ל"י
● פינת אוכל תוצרת איטליה	3.200 ל"י	2.500 ל"י
● כסא נדנדה	350 ל"י	199 ל"י
● מיטות נוער עשוייה במבוק	1.500 ל"י	790 ל"י

ועוד מבחר רהיטים מגוון.

דיון חברה לשווק בע"מ, גורדון 50, ת"א (הכניסה מהחצר).

הודעת פוקד

...חי ישראל או תושבים קבועים בה, גברים בגילים 18 ...אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות ...ים של צבא הגנה לישראל, נקראים לרשום ולבדיקות ...לשרות בטחון.

...אנשים נעשה בשיטה ממוכנת, ולכן אלה שחובת ...בות חלה עליהם מתבקשים להמתין עד לקבלת צו ...בות, בכדי לזרז תהליך הרשום והבדיקות ולמנוע ...יצבים טרחה ואבוד זמן מיותר, מתבקשים המתיצבים:

...הצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:

כל המסמכים הרפואיים המעידים על מצבו הבריאותי.
שתי תמונות פספורט.
תעודת זהות.
תעודות צבאיות המעידות על מעמדו לגבי חוק שרות בטחון.

...הקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ...התיצבות שקבל.

...אשר בבדיקות החוזרות יימצאו שוב בלתי כשרים ...יקבלו תעודת פטור חדשה. בסיום המבצע, יהיו בתוקף ...דות הפטור החדשות ואילו התעודות הישנות תהיינה ...תקפות. לפיכך, חייבים להתיצב בלשכת הגיוס גם ...שבורר בעליל כי על פי קביעת הרופאים יחודש להם ...על מנת שיקבלו תעודת הפטור החדשה.

...רופיל 21 אשר מסיבות הקשורות למצבו הבריאותי אינו ...להתייצב יוכל לשלוח מיופה כח אשר יציג במקומו ...ים רפואיים המעידים על מצבו הבריאותי, או לשלוח ...כים הללו בדואר רשום, לא יאוחר מ־7 ימים לפני המועד ...להתייצבותו, לפי הכתובת דאר צבאי 1576 צה"ל. ...יה בכתב יש לציין מספר תעודת הזהות.

יצחק רוזן, אל"מ
ראש מרכז גיוס
פוקד
אגף כח אדם

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

קבוצות במפד"ל קו[ראות] להשתתף בצעדה לש[ומרון]

קבוצות במפד"ל קראו לחבריהן להשת[תף] בצעדה לשומרון שתיערך ביום ראשון בחוהמ"פ בגוש [...] הוועדה המדינית של הגוש לליכוד ותמו[רה] בראשותו של שר הדתות ד"ר יצחק רפאל [...] בברכה את הצעדה, בטענה, שהיא מכוונת לח[זרה] לנחלת אבותינו. הוועדה קראה לחברי הגוש המפד"ל להשתתף בצעדה בקבוצות מאורגנות, כי היא רואה בהתנחלות בכל חלקי ארץ ישראל ישוב הארץ.

לקראת הצעדה בחול המועד פסח גוברת המ[...] שמפלגות שמאליות כמו מפ"ם ומוקד פנו אל ר[אש הממשלה] מר יצחק רבין, ואל שר הבטחון, שמעון פ[רס] לאסור את הצעדה, בטענה, שהיא מהווה צעד המפקיר את הרחוב לאלמנטים קיצוניים, ועלול [...] מדיני למדינת ישראל.

שופטת המליצה ל[גרש] מתנדב שנתפס בג[ניבה]

שופטת השלום בחדרה, בלנש קיי, המ[ליצה] לפני משרד הפנים, לגרש מן הארץ מתנ[דב] שהורשע אתמול, זו הפעם השניה, בגניב[ה] [...] אותו לחודש מאסר בפועל.

הנאשם, דוד פיק, בן 22, הואשם בגניב[ה] [...] מתנדבת בקיבוץ נוה"ים. היא התלוננה במש[טרה] [...] שנערך בחדרו של הנאשם, נתפס הרכוש הגנוב [...] בגניבה גם בחודש אפריל אשתקד.

גרוטאות פונו ממק[לטים] במבצע הג"א „ביעו[ר]"

עשרות מטות של גרוטאות, רהיטים ו[...] בית בלתי שימושיים אחרים, פונו במסגרת המבצע „חקר מקלטים", שבא לסיומו ערב ה[חג]. במסגרת המבצע שיזם הג"א, מחוזה בדו[...] וכרמיאל, חיפה והקריות בצפון, נערך מסע ה[סברה] להחדרת תודעת ההגנה האזרחית בקרב הא[זרחים]. מסבירים מטעם הג"א קיימו לאחרונה כ־000 [...] בית" במגמה להחדיר את תודעת ההגנה וה[...]

נתפס רכוש גנוב 3 תושבי טירת הכ[רמל]

שוטרי מדור הבילוש במשטרת חיפה עצרו [...] מתושבי טירת הכרמל. ברשותם נתגלה מ[...] שרשרות זהב ושעונים שערכו נאמד בכ־30 א[לף] [...] שניים מבין העצורים הם בעל חנות [...] הוא עובד התעשיה הצבאית. המשטרה ע[צרה] את השלושה לאחר חקירה מקיפה. לשלושת הע[צורים] [...] שעות קודמות, ולא ברור מהיכן נגנב [...] ברשותם.

נגנבו 3 דגלים [...]

שלושה דגלי הלאום, שהונפו בתוך [...] הבזאר הערוך להיפתח בעיר בחול המועד על תרנים.

עובד העירייה, יוסף מחמוד בדחה, [...] עבודה בעירייה, התלונן על המקרה במשטרה. [...] הבזאר הונפו בעיר עשרות דגלי כחול־לבן, [...] צינורות אלומיניום ששימשו תרנים לדגלים [...] המדרכות ברחובות העיר. שלושה מהתרנ[ים] [...] שהתנפנפו בראשיהם — נגנבו.

לדעת המשטרה גנבו את הדגלים עבריי[נים] [...] ייצים בצינורות עצמם; עם זאת, אין מוציא[ים] [מכלל אפשרות] שהגניבה בוצעה ע"י גורמים קיצוניים, אנטי־ישראלי[ים].

התנגדות למועמדו[ת] למנכ"ל התאחדות ה[איכרים]

מאת אהרן פריאל

מועמדותו של מר יעקב סלמן, המנ[הל] [...] החברות הממשלתיות, למשרת מנכ"ל התא[חדות] [...] נתקלה בהתנגדות החקלאים בדרום, הו[...] אחדות.

מר סלמן הציג את מועמדותו למשרת [...] האיכרים, במקומו של מר יצחק זיו־אב, הנ[...] חקלאי הדרום טוענים, כי מר סלמן, מה[...] במשרד האוצר, סייע בעבר לחקיקה שהטלה [...] הפרטית.

בין המועמדים למשרת מנכ"ל התאחדו[ת] [...] כמה קציני צבא בכירים, שהשתחררו באחרו[נה] בצה"ל. כן הציג את מועמדותו סמנכ"ל [...] אוריאל בר־ארי, שיש לו, כך נמסר, סיכויי[ם] [...] למשרת המנכ"ל.

„שיחות הפרדה" בין שני קרנפים — בספארי ברמת־גן.
צילום: חיים פינקסון, פי.סי.אי.

שר התיירות מתנגד לאישור הלוואה מיוחדת לבוני „הילטון"

שר התיירות, משה קול, הביע את התנגדותו לאישור הלוואה מיוחדת בסך 4.7 מיליון לירות, כתוספת מיוחדת לה"ה איוב פיינברג ופיליפ קלוצניק, מבעלי מלון „הילטון" בירושלים.

הלוואה זו אושרה בזמנה, ב־התערבותו של לוי אשכול ה־מנוח, מצד להלוואות שמעניק משרד האוצר ליזמים בבתי מלון, בשעור 55 אחוזים, מ־סכום ההשקעה.

התוספת המיוחדת, בשעור 10 אחוזים מצד ההלוואה ה־מקובלת, ניתנה לה"ה פיינ־ברג וקלוצניק על שירותי־הם הטובים למדינת ישראל.

עתה, עם מכירת מלון „היל־טון" בירושלים למשקיע ה־גרמני דוד סייג, בסכום של כ־22 מיליון דולאר — סכום הגבוה בהרבה מסכום ההש־קעה הכולל במלון — הודיע שר התיירות למשרד האוצר, כי משרדו מתנגד לכתן ההל־וואה המיוחדת, ומאשר רק את ההלוואה המקובלת בשעור של 55 אחוזים. שר התיירות הו־דיע, כי אינו רואה שום סי־בה להעניק הטבה מיוחדת ל־רוכשים החדשים של מלון „הילטון" בירושלים.

עד עתה קיבלו ה"ה פיינ־ברג־קלוצניק הלוואות בכ־40 מיליון ל"י בתנאים מועדפים של 8 אחוזים ריבית ללא הצ־מדה ל־20 שנה.

אום אל־פחם תפנה לבג"צ נגד הוצאת שטחים משיפוטה

מאת יוסף ולמר

מליאת המועצה המקומית אום־אל־פאחם, שבאזור ה„משולש" החליטה אתמול לפנות בעתירה לבית המש־פט הגבוה לצדק, לצווֹת על שר הפנים לנמק, מדוע לא יימנע מהוצאת אלפי דונם אדמה, מתחום שיפוט המו־עצה, והעברתם לתחום שי־פוט המועצה האזורית מג־שה.

אנשי המועצה החליטו לפ־נות, קודם להגשת העתירה, לממונה על מחוז חיפה מ־טעם משרד הפנים, ד"ר נפת־לי אילתי, ולבקשו לפעול ל־ביטול הצו, שהוציא שר ה־פנים ב־10 בחודש זה. על פי צו זה הוצאו כ־3000 דונם מתחום שיפוט המועצה המקו־מית אום־אל־פאחם, והועברו לבעלות המועצה האזורית מג־שה, שאדמותיה גובלות עם אדמות אום־אל־פאחם. זאת במסגרת הסדרת גבולות בין שתי המועצות.

החלטה זו עוררה תסיסה רבה בקרב אנשי אום־אל־פאחם, שכן בעית האדמות היא בעיה רגישה בכפר זה, הבנוי בצפיפות.

רוב אדמות הכפר נמצאות באיזור הררי, דבר המקשה על תיכנון תוכנית אב, ועל בניית שכונות חדשות לזוגות צעירים.

הסדר ביקורי בית בתשלום בקופת חולים - מחודש מאי

מאת ראובן בן־צבי

ההסדר החדש של קיום בי־קורי בית של רופאי המרפ־אות של קופת חולים, עליו החליט מרכז קופת חולים יכ־נס לתוקפו בחודש מאי — אמר במסיבת עתונאים בחיפה חבר הנהלת מרכז קופת חו־לים ש. בראייק. הוא הוסיף, כי ההסדר החדש, שלפיו ישל־מו חברי קופת חולים 6 לי־רות במחיר ביקור בית של רו־פא — יעלה למוסד כשלושים מיליון לירות בשנה. מרכז קופת חולים ישלם, מצידו, סכום נוסף לרופאים אלה.

במסיבת העתונאים, שבה השתתפו מנהל מחוז קופת־חולים בחיפה מר בנימין בראון, והרופא המחוזי, ד"ר ישראל ויסמן — נמסר עוד על פתיחתה של מרפאה חדשה בכפר שעב בגליל המערבי — במסגרת הפעילות במגזר הע־רבי. עם פתיחת המרפאה ה־חדשה בכפר שעב יגיע מספר המרפאות בקרב הישוב הערבי ל־73, והן מעניקות טיפול רפואי לרבע מיליון נפש.

במסגרת תכנית הפיתוח ב־מגזר הערבי — מתכננת קו־פת־חולים פתיחת 8 מרפאות חדשות בשנה הקרובה — ב־משולש הצפוני, בגזרת עכו־צפת ובנגב. מרפאה שנייה מתוכננת לירושלים המזרחית ולנצרת, ואילו ברמת הגולן עומדים לפתוח מרפאה רבי־עית.

הדוברים מסרו, כי המוע־צות המקומיות במגזר הערבי אינן משתתפות בהקמתן של מרפאות אלו, ואפילו הרופ־אים בני המיעוטים, אינם רו־צים לעבוד בכפרים „שלהם", ורובם נמצאים בבתי־החולים.

נעצר חשוד בהחזקת רכוש גנוב ביודעין

מאת אבי בטלהיים

פקודת מעצר ל־10 ימים הוצאה ביום רביעי, בבית מש־פט השלום בתל־אביב נגד יע־קב להר, החשוד בקבלת רכוש גנוב בשווי של כחצי מיליון לירות.

בא כוח המשטרה רס"ר יהו־שע מגדל טען בבית המשפט כי ב־23 במרץ השנה נתפסו בידי אדם בשם מאיר שפר [...] מטבעות ושערות אשר זוהו [...] כגנובים [...] ל־מטבעיה ומדליונים בתל־אביב. יעקב להר, תושב חיפה, חשוד בקבלת הרכוש הגנוב ביודעין.

גלריה
רחוב זיבוט [...]
תמונות של
סנצ'ס
ציירי א[...]
תומר
ציירי
ולדומירו
ואם
וכן ציירים
[...]
שעות
13.00—11.00
ששי ושבת:

בסיט קרן נאמנות בינלאומית

מחיר היחידה	מחיר הפדיון
68.55	65.80

המנהל: [illegible]

מצלמות מסרטות
אצל טומי סטריאו ספפורט
בן יהודה 8 ת"א יותר זול

טיולים בחג הפס[ח]
באוטובוסים מפוארים ומורי דרך מוסמכי[ם]
* טיול לחרמון -
יום אחד, 2.4.75. המחיר לאדם —.60 ל"י.
* טיול למצדה, סדום וים־המל[ח]
יום אחד, 6.4.75. המחיר לאדם —.60 ל"י.
לילדים עד גיל 12 20% הנחה
ההרשמה:
זמיד טורס בע"מ
חולון, כבר ויצמן 4, טלפון 844655
בת־ים: שד' העצמאות 65, טלפון 866162
— סייר ותייר במרחבי ישראל —

השומרון - לב הארץ - ריק מיהודי[ם]
גוש א[...]

אצלנו מקלטך הישן שווה יותר!
החודש אנו מקבלים בחזרה את הטלויזיה הישנה שלך (פילוט) ומציעים לך במחיר מפתיע את המכשיר החדש עם 2 רמקולים:
BERMUDA
פילוט

במסגרת ארועי „חגיגות האביב" בחיפה
אירוע הענק המרכזי
תחרות מיס ישראל בחיפה
בתכנית
• יגאל בשן
• מיכל טל
• שמואל שי
• להקת חברים טובים
• צמד כרמל
• תצוגת אופנה מפוארת • נסיכיאדה

אודיטוריום - חיפה, מוצ"ש 29.3 בשעה 9
כרטיסים להשיג: בגרבר, מכבי וקופת האודיטוריום

ברמת־השרון!
מערכת ישיבה נפלאה לסלון, מורכבת מספה 3 מושבים, 2 מושבים וכורסה, מצופה כולה בעור טבעי מעולה. צבעים לבחירה.
11,500 ל"י
ארונות קיר
פורניר טיק, אלון או כרומלק
650 ל"י למ"ר
שולחנות אוכל
עגולים, אובליים ומלבניים
— בדגמים בלעדיים —
ואלה הן רק דוגמאות למבחר עשיר ומענין
רהיטי „בית וגן"
רחוב אוסישקין 41, טל. 485910
רהיטי נוער במבחר עשיר
ב„בית וגן", שד' ביאליק 40, רמת השרון
טל. 474492
חג־שמח

אגד - דן - תיור
סע לטייל בעקבות החדשות
סע לפיתחת רפיח
טיולים עממיים בחופשת הפסח
טיול מהנה ומעניין בליווי מדריכים מוסמכים לאיזור חדש ובלתי מוכר.
היציאה ממשרדי אגד תיור בשעה 7.30, מרח' הירקון 198, ת"א בתאריכים 28, 29, 30, 31 במרץ 1975 וב־1 באפריל 1975.
מחיר למבוגר -.45 ל"י
לילדים 10% הנחה
ההנהלה

בוטיק אריקה
דרך הים 4, הר־הכרמל
ייפתח ביום ראשון 30.3.75
בהנהלה חדשה
* בגדים אקסקלוסיביים
* אוירה נעימה
* שרות אישי

מכרז 2/75
מוצע בזה למכירה ציוד כמפורט:
דוד קיטור אוטומטי
תוצרת המלחים
שנת יצור 1958, שטח הסקה 60 מ"ר, 1250 טון קיטור לשעה, 8 אטמוספרות לחץ עבודה.
הדוד כולל: מבער למזוט כבד, מפוח, ארובה ולוח חשמל.
ציוד ישן - לא ממויין
כולל: דודים, חלזונות, מפוחים, מערבלים ומנועים.
את הציוד הנ"ל ניתן לראות במפעלנו, מכתשים באר־שבע, אזור התעשיה מהיום 28.3.75 ועד ל־15.4.75 בין השעות 8.00—15.00 (יש לפנות למר א. מצרי — מנהל המחסנים).
את ההצעות יש להגיש עד 15.4.75 ועד בכלל בצרוף שיק בנקאי בגובה 10% מהמחיר המוצע עם הגשת ההצעה.
מכתשים באר־שבע
מפעלים כימיים בע"מ

פטפונים מ־650 ל"י
אצלנו יותר זול!
סטריאו ספפורט בן־יהודה 8 תל־אביב

40% במזומן 60% תשלומים ל־18 חודש (לזמן מוגבל)

היום תוכל גם אתה לרכוש מרצדס מסחרית במחיר מיוחד
* חסכוניות מאוד בדלק ומתאימות לאוקטן 83
* תא מטען גדול ורחב, מעמס 1.5 טון
* מסחריות, תא נהג כפול וטנדרים
מרצדס מסחרית בתשלומים נוחים
פרטים ואולם תצוגה:
כל־מוביל בע"מ תל־אביב, רח' בן־אביגדור 8 טל. 39835
אוטו חן בע"מ ירושלים, רח' שלומציון המלכה 18 טל. 222733, 234966
אוטו באר שבע, טל. 78644
רכב העצמאות חיפה, רח' יפו 130 טל. 526544

דרוש משקיע רציני
עם השקעה של מליון וחצי במזומן
רצוי קבלן
לבנית מבנה תעשייתי מסחרי באשדוד
תינתנה ערבויות מתאימות.
ת.ד. 4014 אשדוד, טל. 055-31089 — בשעות העבודה.

„מקום בצמרת"
מצעד הפזמונים הישראליים
הגל הקל — 25.3.75

1. יש לי צפור קטנה בלב — יגאל בשן
2. [illegible]
3. [illegible]
4. [illegible]
5. [illegible]
6. [illegible]
7. [illegible]
8. [illegible]
9. [illegible]
10. [illegible]
11. [illegible]
12. [illegible]
13. [illegible]
14. [illegible]
15. [illegible]
16. [illegible]
17. [illegible]
18. [illegible]
19. [illegible]
20. [illegible]
21. [illegible]
22. [illegible]
23. [illegible]
24. [illegible]
25. [illegible]
26. [illegible]

לכבוד מקום בצמרת — הגל הקל (כ.)
ת.ד. 1082 ירושלים
זה הדירוג שלי (מלא את מספר השיר):
1...... 2...... 3...... 4...... 5...... 6......
7...... 8...... 9...... 10...... 11...... 12......
שם ....
כתובת ....
גזור ושלח — אולי תזכה בפרס

מעריב ספורטאים

...נם הי19 בליגה, 110—85 על ה„סופרסטארס":
...גברס" מוכנים ...בות ההכרעה

רבע 1	רבע 2	רבע 3	רבע 4	סה"כ
2..	29	30	27	110
1..	25	21	21	85

מאת משה לרר

...ע מאז הנצחונות של ה„מאברס" ודומה ...ליהו, נפל בידיהם אחד הנצחונות הקלים לפני כיום: 110—85 על ה„סופרסטארס" ...י במקצת לקבוצה החלשה ביותר בליגה.

3000 צופים ...זו כיצד ה־ ...ם בכל אחד ...ובמיוחד ב־ ...ז בשברד ה־ לוסיף הניחו ...לוה התוצ־ ...57 ל„מאב־

...גה (18 כדורים חוזרים, 13 בהגנה, 8 הסימוה־כדור) ד־ מעל לכולם וכן משחק מצוי־ יין כלוני קרוגר (מצטיין גם בקליעה, 22 נקודות), דרושה קבוצה טובה בערבה מזו ה־ מייצגת את ספרד, כדי להב־ חיל הפסד ל„צברים".

ואם יוצגו במשחק ש־ עוד נותר להם במסגרת ה־ ליגה, ביום א' הקרוב ב־ יד־אליהו נגד ה„אלפינים" מאוחר, הרי שימשו את 30 מששחקי הליגה בראשו־ נים לכל דבר וייערכו ב־ מתוך לקראת משחקי ה־ הכרעה („פליי אוף") ש־ יחלו ב־1 באפריל בנוכן וייעשכו המרשה ימים עד לסיומה של הליגה המק־ צוענית הראשונה באירופה.

פרס לנתיות, שבה עוד הובילו הספרדים 6—8, לא נשקף להם סיכוי רב. אות ה־ הפתעות של הרבע הראשון היוה משחקו המשופר של מייק מאקאלוסו בהתקפה (9 נקודות).

...ו גדיש מא־ ...גבוד על אר ...צופים ושבר ...הקצרה יה־ ...ביותר נר־ ...חקים הנטר־ ...דינה. ...נים (אחדים ...עים) וכאשר ...ה לחילופים — קשה לצ־ ...יסי, שלרשי־ ...כ ביותר ב־

מצטיין: סניקי' בינס ...בראון בגב־

הגער בראון
18 כדורים חוזרים!

בהמשך, שעה שה„מאברס" עלו ממצב שוויון (18—18) ליתרון 24—18 עם סיום הרבע הראשון, היו הבציגים של ישראל בליגה טובים ומגרצים הרבה יותר ורק רוי איברון גיצב כמעט בודד כדי להתמודד עם ענקי ה„מאברס" בראון ו„סנייק" בינס מתחת לסלים.

במהלך המשחק הושג סל אחד בלבד מעבר ל„קו האדום" (7.25 מ') והוא זיכה את ארנוסקה קלי (סופרסטארס) בשלוש נקודות. אך הוא היה גם השחקן היחיד שהורחק בגלל שתי עבירות טכניות.

הרבע האחרון היה נתון כולו לשליטת ה„מאברס" (בלט בו ליאון דאף) ששוב לא יכלו הספרדים למתוח את הקהל, כפי ששגו שאר הקבוצות בליגה, שגילו ברבע האחרון את כל היזמה והשאירו סימני שאלה ביציעים עד לשריקת הסיום.

ל„מאברס" קלעו: קרוגר 22, מ.ל. קאר 17, מאקאלוסו 17, בינס 16, ראף 10, מרטין 9, דה־פרי 9, בראון 8, דיקרסון 2.

ל„סופרסטארס": איברון 22, סמפל 16, בל 13, קלי 11, קונטראס 11, בליזר 6, פאק 2.

שפטו: קאסירר וטוסמן.

רוצה להתמודד ...בפעם השלישית

...הנו ביום ד' כי הוא מבקש להתמודד ...גוף העולם הנוכחי במשקל כבד, מוחמד ...ר שאני רוצה בזה" — אמר פרייזר.

...נד כבר פע־ ...יזר וגבן על ...של עלי ב־ ...פורמן" בכיו־ ...ס 1971 וב־ ...ניצח עלי, 12 סיבובים, ...ה על התואר ...לל את הדרך

לעלי לקרב על התואר עם ג'ורג' פורמן.

עלי לא עשה עדיין כל תכניות בכל הקשור לקרב הבא שלו, אך לדעתה המועמדים להתמודד עמו, אחרי שגבר ביום ג' השבוע, בקליולנד, על צ'אק ופנר בנוקאאוט בסיבוב ה־15, הוזכרו גם שמותיהם של ג'ו פרייזר, ג'ורג' פורמן, קאן נורטון והאלוף האירופי ג'ו בוגנר.

נצחון צרפתי על הונגריה 2—0 אחרי 40 שנה!

מאת ג. לוי
מיוחד ל„מעריב לספורטאים"

ארבעים שנה עברו מאז ניצחה צרפת את הונגריה בכדורגל. ושלשום הספיקה נבחרת צרפתית בינונית למדי בהדרכתו של הרומני סטפן קובאץ', כדי לגבור על יורשיהם האפורים של פושקאש, קוצ'יש והידגקוטי הגדולים.

באיצטדיון „פארק דה פרינס" בפאריס ניצחה צרפת במשחק רעים 2—0.

במשחק רעים נוסף שנערך בסופיה, נפרדו נבחרות הכדורגל של מזרח־גרמניה ובולגריה ב־0—0.

נעצר אחד ממתפרעי הגביע

„המשבר" של משחק הגביע בכדורסל בין הפועל ר"ג להפועל ת"א בשלב רבע הגמר (74—82) יישפט. כנראה, בבית־המשפט.

משטרת רמת־גן עצרה אחד הצופים שהשתתף בקטטה שפרצה עם סיום המשחק. השופטים חסון וצמית ציינו בדו"ח את העובדה כי בסיום המשחק פרצה קטטה במגרש.

...נת להכיר גבר מקסים?...
...זסי! אנחנו נעשה בשבילך את הצעד ...ו... באופן סודי יעיל ומהימן וב־ ...: המחשב האלקטרוני I.B.M./370 ...י לנו כתובתך (בצרוף מעטפה מבוי ...ותקבלי מאתנו חומר הסברה מפורט ...לא התחייבות!
...ודם וחוה (ישראל), לקיום יחסי אנוש, ...474 ת"א
...כתובת

המעופפים זקוקים ל־3—0 נגד יוון

כדי לסיים במקום ה־5 בטורניר האביב בצרפת * נצחון 3—2 על תורכיה מול הפסד 1—3 לספרד

מאת גבי לוי, מיוחד ל„מעריב לספורטאים"
פאריס, טלגראפית

נבחרת הכדורעף של ישראל נוצחה אמש על ידי הנבחרת המפתיעה של ספרד בתוצאה 3—1 (10—15, 16—18, 15—13, 7—15) במסגרת משחקי הדירוג למקומות 5—8 בטורניר האביב המערב אירופי הנערך בצרפת.

לאחר סידרה של הישגים טובים — בכלל זה נצחון על הולנד ונצחון על תורכיה לפני ליל־הסדר 3—2 (14—16, 15—7, 15—8, 11—15, 15—11) נראה היה כי ישראל תצליח לזכות במקום החמישי בטורניר. אולם עתה, אחרי שאמש נוצחה על ידי הספרדים, זקוקה ישראל לנצחון 3—0 על יוון, היום, כדי להקדים את ספרד, שתתמודד עם תורכיה (אמש הפסידו התורכים ליוון 1—3).

ישראל פתחה נגד ספרד עם כהן, בירנבאום, אביתר, ליבטנטל, אייזן וגלילי. במערכה השניה הפכה ישראל פיגור של 11—14 ליתרון 15—14, אבל כוחה לא עמד לה מול ההבחנות של דיאז (1.69 מטר בלבד) וספרד זכתה במערכה 18—16. הזימוד על שחקני הספסל, במערכה השלישית, הועיל כי ישראל זכתה בה, אבל לא יכלה להמשיך בתנופה וגם לא ידעה לנצל את עייפות הספרדים.

הטורניר הנוכחי מהווה הכנה טובה לישראל לקראת הופעתה מ־1 באפריל בבורדו, צרפת, נגד יוון וצרפת על מקום באליפות אירופה. צרפת מתמודדת מחר נגד איטליה על מקום ראשון בטורניר האביב.

כדורגל בחג:
הפועל כפר־סבא — הפועל נתניה 1—1

גם משחקי ידידות לא מצליחה הפועל כפר־סבא לנתק עצמה משורה המשחקים־ללא־נצחון האחרונה. מול קבוצת ליגה א' הפועל נתניה, סיימה בתיקו 1—1.

במשחק שהתקיים בכפר־סבא, הובילה הפועל נתניה משער של בנימין בלייברג בדקה ה־51. הפועל כפר־סבא השוותה אחרי 20 דקות, ע"י גיורא אבינדהוב.

הגנת נתניה ושוערה דוד בר־עוז, הצליחה להדוף כל נסיונות כפר־סבא להשיג שער יתרון בשלבי הסיום.

500 צופים חזו במשחק שנוהל בידי ישראל המיל.

(א. אורנשטיין)

הליגה בכדורסל — רק בימי א'

יום א' יהיה בעונה הבאה יום הליגה הלאומית בכדורסל — המלצה זו שאלה סוכם בוועדה המקצועית של איגוד הכדורסל, תובא ביום ב' הקרוב לאישור בשיאות האיגוד.

בעונה הקרובה לא יקיימו הקבוצות ה„לאומיות" אלא משחק אחד בשבוע, בליגה — בניגוד למה שאירע השנה כאשר נאלצו לעתים לקיים שני משחקים בשבוע אחד. כל המשחקים של הליגה הלאומית ייערכו בעונה הקרובה באולמות.

קרמן עשוי לשחות באליפות ארה"ב

מאת אלכס דורון

רון קרמן, השחיין הצעיר ממכבי חיפה, השוהה בהשתלמות בעיר קולומבוס, מדינת אוהיו, עשוי ליטול חלק בעוד עשרה ימים באליפות האמריקנית הפתוחה של ארה"ב בבריכות מקומות שתיערך בסינסנאטי. זאת לאחר שעבר את כל המבחנים המוקדמים ועמד בדרישות המינימום שנקבעו לתחרות זו.

רון קרמן

קרמן ישתתף בקבוצת השליחים של הקולג' מקולומבוס במשחה 100X4 יארד מעורב.

לאחר האליפות הזו — שהיא השיא שאליו חתר בתוכנית ההשתלמות — יחזור עם ארבעת חבריו העושים עמו באותה עיר אמריקנית כדי ליטול חלק בתחרויות השחיה של כינוס „הפועל". יחד עמו נמצאים גם דב ניסמן משער העמקים, והשחייניות רעיה צורף, אסנת ארליך ותמר מייסנר.

לשחיינים נקבעה תוכנית אימונים קשה ואינטנסיבית ביותר על ידי מאמנם סוד גראבר. הם מתאמנים כל יום מ־6 בבוקר (עדיין חשיכה בשעה זו) עד 8, לפני הלימודים בקולג' בבית הספר התיכון או בבית הספר היסודי (אסנת) ואחר כך חוזרים לבריכה ב־4 אחה"צ כדי לשחות בה עד 6.30. כמו כן הם מתאמנים במשקולות ובאתלטיקה.

לפני ימים אחדים תפס רון קרמן מקום חמישי בגמר בתחרות הזמנה בסינסינטי כששחה 100 יארד חזה ב־1:03.9 דקות. כן תפס מקום שישי ב־200 יארד באותו סגנון בזמן 2:19.2 דקות. דב ניסמן היה חמישי ב־200 יארד מעורב אישי (2:06 דקות).

לאחר נצחונות כפולים בחצי הגמר:
„איניס" מחכה ל„ריאל" בגמר

„ריאל" מאדריד ו„איניס" וארזה יתמודדו בגמר גביע אירופה לאלופות גברים בכדורסל, במשחק שייערך ב־10 באפריל באנטוורפן בלגיה.

איניס האיטלקית ניצחה שלשום בביתה את ברק מצרפת 98—79 (52—33) אחרי שבמשחק הראשון, בצרפת ניצחה 86—85.

ריאל מאדריד גברה אתמול בזאדאר, יוגוסלאוויה „נארדאר" בתוצאה המרשימה 130—117 אחרי שפיגרה בהפסקה 63—68(!). במשחק הראשון ביניהן בחצי הגמר במאדריד ניצחה ריאל 109—82.

* דאגוואה ריגה גברה אמש על „ספרטה" פראג 87—59, בגמר הראשון של גביע אירופה לאלופות נשים. הגומלין ייערך בפראג ב־3 באפריל.

גביע „הזכיות" לספרטק לנינגרד

מועדון „ספרטק" לנינגרד — ששלח את שתי נציגותיו למשחקי גביעי אירופה בכדורסל, השנה — עשוי לזכות בשני גביעים. גביע אחד כבר מונח בארונו — הגביע למחזיקות גביע של קבוצות הגברים, אחר שבו זכתה בערב החג קבוצת לנינגרד בנצחה בגמר האירופי את „הכוכב האדום" בלגרד 63—62 (32—37). קבוצת הנשים של „ספרטק" ניצחה בגמר הראשון ב„גביע רונקטי" למחזיקות גביע את „ספרטק" לבסקיי סופיה, בסופיה 64—59 (41—20) וכמעט ודאי שתחזור ותנצח בגמר השני, בביתה.

* כינוס האימון הראשון של נבחרת הכדורסל לקראת כינוס „הפועל" ואליפות אירופה נדחה מ־4 באפריל ל־11 בו. מאמן הנבחרת אברהם חמו צירף לאימונים (אל ה־12 שנסעו לארה"ב) את מוסקוביץ, אבישר וארואססי.

מחר: סיבוב הגומלין בגביע המדינה בכדורגל
המובילות בליגה יידרשו למאמץ מוגבר בגביע

שלוש הקבוצות המדורגות בצמרת טבלת הליגה הלאומית בכדורגל ייאלצו לגלות כושר טוב במשחקי הגומלין של שמינית־גמר הגביע, שיתקיימו מחר — כדי להעפיל לרבע הגמר.

המובילה, הפועל באר־שבע, תצא עם יתרון 1—0 מן המשחק הקודם, להתמודדות שקולה עם הפועל חדרה; סגניתה, הפועל ירושלים, שר אפת למחוק במגרשה את היתרון הזעיר של הפועל פ"ת (0—1) האלופה, מכבי נתניה ניצחה (1—2 בקודם) תעמוד למבחן חוץ מסוכן נגד רמת־עמידר, מצמרת ליגה א'.

מכבי יפו, שהופתעה בידי מכבי ו„שיקמה" מליגה ב' (0—0), תצא למשחק הגומלין בידיעה שהיא עלולה לאבד מקומה בגביע אם לא תתאמץ. מכבי חיפה תנצח את הפועל חולון (2—1, במשחק הקודם); להפועל ת"א צפוי משחק ביתי קל עם בני־נצרת (3—0); לבית"ר ירושלים יעמוד נצחון ה־2—0 במשחק החוץ מחר עם בית־שמש; הפועל כפר־סבא תדלג על אורוותה, הפועל ר"ג (2—3).

המדורגים באליפות הטניס ייכנסו לפעולה רק מחר

הטניסאי האמריקני האנק לויד ביטל בואו * הסיבוב הראשון — ללא הפתעות * היום גמר אליפות הנוער (עד 18) בין גליקשטיין ושר * בגמר הנערות (עד 16) יתמודדו צוברי והרדוף

הטניסאי האמריקני האנק לויד, ביטל שלשום בואו לאליפות הפסח המסורתית וכך יותרו תחרויות השנה כמעט על טוהרת השחקנים הישראלים. אחר האורחים, כשיבן סיין מנוי־זילנד, נכנס אתמול לפעולה ובסיבוב הראשון גבר על הישראלי הצעיר ירון קמאין 6—1, 6—2.

במרכז תחרויות היום, יהיה משחק הגמר לנוער (עד גיל 18) בין שלמה גליקשטיין (מכבי ת"א) לאילן שר (מכבי ראשון־לציון). המשחק יחל בשעה 2 במגרש המרכזי, שבה שבמגרשים האחרים יתנהלו משחקי הסיבוב השני של תחרויות הבוגרים.

גמר אחר — לנערות עד גיל 16 — יתקיים אף הוא היום, כאשר מפגשי צוברי הרשת יתמודדו ועזית צוברי (מכבי ת"א) וטל הרדוף (אס"א ת"א).

מבין הטניסאיות האורחות, הספיקה כבר אחת להיפרד ממעגל התחרויות בסיבוב הראשון. אלופת הנוער, רונית הלר, גברה על סטפני מינצ' מניו־זילנד 5—7, 6—4, 6—1. הרומניה היה ראות, גברה על חוה קוריאת 6—1, 6—2. תוצאות אחרות שהושגו אתמול בין הגברים:

ד"ר פרומן — ירון כהן 6—2, 6—3; רוני גולדמן — רוני חרטהיימר (אחיו של שחקן הנבחרת יאיר) 6—1, 6—1; חלף — אברמסון 6—3, 6—4; חיים ארלוזורוב — וגמן 6—4, 3—6, 0—6; קלובסקי — לב 6—1, 5—7; גליק־...

נצחון ללקין; הפסד לשמרון

מוכ"ל ההתאחדות לספורט, שמואל ללקין, גזל אתמול נצחון עם פתיחת משחקי ה„סניורים" בטניס. ללקין גבר על גורדי 7—6, 6—0.

לעומת זאת, נזל איש צוות „מבט ספורט" בטלוויזיה יורם שמרון, הפסד מידי שמואל דנק 3—6, 0—6.

שטיין — רמרז 6—0, 6—0; שי פוני — פרידשטיין 6—2, 6—3.

מחר יכנסו למעגל התחרויות המדורגים הראשונים יהושע שלם, יאיר הורטהיימר ובין הנשים — פאולינה פטחוב־גולדן.

לאן השבת * לאן השבת

כדורגל
גביע המדינה — שמינית גמר

רמת־עמידר — מכבי נתניה
רמת השיקמה — מכבי יפו
הפועל חדרה — באר־שבע
הפועל י"ם — הפועל פ"ת
מכבי חיפה — הפועל חולון
הפועל ת"א — בני־נצרת
בית שמש — בית"ר י"ם
(כל המשחקים בשבת בשעה 3 אחה"צ)

ליגה ב', דרום א'
כפר קאסם — מכבי חולון
בית"ר ר"ג — בית"ר חולון
קרית אונו — הפועל צפון
אור יהודה — בית"ר הרצליה
ראש העין — גבעתיים
כפר־שלם — בית"ר בת־ים
מכבי השקמה — עליה כפ"ס
בית"ר לוד — מכבי יהוד

ליגה ב', דרום ב'
שכון המזרח — מכבי ק. גת
בית"ר אשדוד — מרחבים
אילת — מכבי רמלה
הפ. אשקלון — הפ. ק. גת
מכבי ב"ש — בית"ר ב"ש
מכבי יבנה — בית"ר אשקלון
אופקים — ירוחם
מכבי י"ם — קרית מלאכי

חץ וקשת
אליפות ישראל, והמשית במספר בחץ וקשת, תהיה בשבת ב־10 בבוקר בבית באר־בור בנו"א.

תושבי באר־שבע, רחובות, חולון!
חיילי מילואים ששרתו מעל 75 יום
במלחמת יום־הכיפורים
זכותכם להירשם ללימודים **חינם** תפקע החודש
נצלו זכותכם והירשמו **עכשיו ללימודי שפות**
רק בהתאם לחוק חיילים משוחררים תשל"ד 1973 הנכם רשאים להתחיל בלימודים במועד שתבחרו
פרטים מלאים אודות זכויותיכם לגבי אפשרויות הלימוד וכן התאמת רמת הלימודים במשרדי הייעוץ וההרשמה. קיימות רמות לימודים שונות, בשפות שונות המותאמות לרמת השכלתו של התלמיד.
פי 5 יותר אנגלית וכל שפה לועזית במעבדה הלשונית מסוג
AUDIO ACTIVE COMPARATIVE
מכון ישראלי לשפות

משרדי ייעוץ והרשמה:
באר שבע: משרדי שרות ייעוץ לאזרח, רח' הרצל 88 בעיר העתיקה טל' 73342 בימים א'—ה', בשעות 16.00—19.00 בימים ד' ו־ו' בשעות 8.00—12.00
רחובות: בית יד לבנים, רח' הבנים, טל' 953891, 953397 בימים א'—ה', בין השעות 17.00—20.00
חולון: יד לבנים, שד' קוגל 11, בימים ב', ג', ד' מ־17.00—18.30 טל' 845055

וכמו כן בשאר הסניפים
תל־אביב: אבן גבירול 30, טל' 252337, בין 8.00—20.00
רמת גן: שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83, טל' 723466, בימים א'—ה', בין 16.00—20.00
חיפה: נורדאו 30, טל. 667040, בין 8.00—20.00
ירושלים: 1. ההסתדרות 22, טל' 224769, בין 8.00—20.00
2. בית הפקיד ע"ש מ. שרת, מטריק 10, טל' 66380, 68383
אשקלון: בי"ס אילנות (הישן) אפרידר, טל' 2773, בימים א'—ה', בין 16.00—20.00
צפת: עירית צפת, המחלקה לתרבות נוער וספורט, רח' ירושלים 7 מר קרפורת טלפון 4־30961, בין 9.00—13.00
טבריה: עירית טבריה המחלקה לחינוך, רח' נצרת, מר ירושלמי יוסף, טל' 6־21911 בימים א'—ה', בין 9.00—12.00

היום האחרון למימוש זכותך הוא יום א' 30.3.75

מודיעין

יום ששי ט"ז בניסן תשל"ה 28.3.75

שקיעת החמה: 17.56 ✱ זריחתה מחר: 5.34

- פרק יומי: ישעיה: א
- משנה יומית: נגעים: א, ד—ה
- דף יומי: מעי' וקני': כב
- הלכה יומית: יום־טוב: תקטו, ז—ט

יום שבת י"ז בניסן תשל"ה 29.3.75

שקיעת החמה: 17.57 ✱ זריחתה מחר: 5.32

- משנה יומית: נגעים: א—ב, ו—א
- פרק יומי: ישעיה: ב
- דף יומי: מעי' וקני': כב
- הלכה יומית: יום־טוב: תקטו, א—ג

✱ ברדיו

ראה „ימים ולילות" עמ' 30—31

✱ בטלוויזיה

ראה „ימים ולילות" עמ' 31

תורנות לקבלת מודעות אבל דחופות במוצ"ש — מצאת השבת עד 20.30 וביום א' בבוקר מ־5.15 עד 6.15 ב„מעריב", ת"א, רח' קרליבך 2, טל. 287211.

✱ רכבת

מירושלים
- לתל־אביב 7.40, 10.40, 12.48, 14.14.
- לחיפה 7.04, 12.12.
- לבאר־שבע ולדימונה 7.40.

מתל־אביב
- לירושלים 6.55, 9.54, 11.57, 14.00.
- לחיפה 6.44, 8.00*, 9.42, 10.48*, 12.20, 13.16*, 13.46*, 14.50*, 15.42*, במוצ"ש 19.00.
- לנהריה 8.00*, 12.20.
- לבאר־שבע 6.25, 8.54, 12.52.
- לדימונה 8.54, 12.52.

מחיפה
- לירושלים 6.42, 11.50.
- לתל־אביב 6.12, 7.18*, 8.40*, 10.00, 11.30*, 12.33, 13.23*, 14.10, 15.00*, במוצאי שבת 19.00.
- לבאר־שבע ולדימונה 6.42.
- לנהריה 6.33, 9.08*, 13.49.

מנהריה
- לחיפה ולתל־אביב 5.43, 7.48, 10.47*, 15.00*.
- לירושלים, באר־שבע ודימונה 5.43.

מבאר־שבע
- לירושלים 6.14, 13.17.
- לתל־אביב 6.44, 9.18, 13.17.
- לחיפה 6.14.

מדימונה
- לירושלים 6.14, 12.47.
- לתל־אביב ולחיפה 6.14.
- לבאר־שבע 6.14, 12.47.

* רכבת מהירה.

✱ עזרה

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון פתח־תקוה, הרצליה, אשדוד, אשקלון, באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת — 100; אילת 2444; חדרה 22444; טבריה 20444; קרית־שמונה 40444.

מכבי אש

ירושלים, תל־אביב, חיפה, פ"ת, הרצליה, אשדוד, אשקלון, רחובות — 102; רמת־גן — 742222; בני־ברק — 781133; גבעתיים — 723333; ראשל"צ — 942223; חולון — 842122; אילת — 2223; באר־שבע — 2222; חדרה ונתניה — 22222; טבריה — 20222; נהריה — 922222; נצרת — 5522; קרית־שמונה — 40133.

מגן דוד אדום

ירושלים, תל־אביב, חיפה, — 101; אילת — 102; רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — 781111; חולון — 843133; הרצליה — 981333; נתניה — 23333; רחובות — 951333; ראשון־לציון — 942333; אשדוד — 2222; אשקלון ובאר־שבע — 333; חדרה — 22333; פ"ת — 912333; נצרת — 54333.

עזרה ראשונה נפשית 02־69911.

מועדי התרמות הדם בתחנות מגן דוד אדום בנק הדם יפו 8—12.30; ירושלים 8—12; ת"א, חיפה, אשדוד 8—12.30.

✱ מטוסים

ראה עמוד 11

מספר הטלפון כדי לוודא המראת מטוסים ונחיתתם — 03־614656

✱ בתי מרקחות

ירושלים

שישי: בטיש, רח' שטראוס 10, טל' 222911; אל סנבראל, רח' צלאח א־דין, טל' 282196.
שבת: רמות אשכול, מרכז מסחרי, טל' 280552.
מוצאי שבת: רמות אשכול, מרכז מסחרי, טל' 280552.

תל־אביב

שישי: פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 223721; שלמה המלך, רח' שלמה המלך 78, טל' 246461; יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474.
שבת: הנביאים, רח' המלך ג'ורג' 72, טל' 286740; תרופה רח' דיזנגוף 217, טל' 223488; יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474.
מוצ"ש: גרוסו, רח' שינקין 27, טל' 284791; ככר המדינה, רח' ה' באייר 48, 258046; יאני, רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474.

חיפה

שישי: בלפור, רח' מסדה 1, טל' 662289.
שבת: עליה בת גלים, רח' עליה 44, טל' 522062.

רמת־גן ובני־ברק

שישי: נגה, רח' ויצמן 17, טל' 722458; הנשיא, ז'בוטינסקי 111, פרדס כץ.
שבת: שפירא, רבי עקיבא 80, בני־ברק; היגיה, רח' ארלוזורוב 81, 721489.

חולון ובת־ים

שישי: יגור, מרכז מסחרי רמת יוסף; דרור, רח' ההסתדרות 80, חולון.
שבת: נאות שושנים, רחוב גאולים 44, חולון; גני בת־ים, רח' הנביאים 3, בת־ים.

באר־שבע

שבת: אסותא, מרכז גלעד חדש.

נתניה

שישי: הנשיא, רח' ויצמן 36, 23639.
שבת: נתניה, רח' הרצל 11, טל' 22842.

פתח־תקוה

שישי: רסל, רח' רוטשילד 89, טל' 911406.
שבת: בריאות, חובבי ציון 13, טל' 912357.

רמת השרון

שישי: רמת השרון, רחוב אוסישקין 41.

רמתיים

שבת: רגנס יוסף, רח' משאבים 20, רמתיים.

✱ רופאים

תל־אביב והמרכז

ד"ר הר־אבן, אפשטיין 6, טל. 443281.
מד"א, טל. 292222, שירות אמבולנסים ובמקרים דחופים, טל. 101, בין השעות 6 בערב עד 7 בבוקר.

בריות קופות־חולים:
קופת חולים „אסף"
קופת חולים „לאומית"
קופת חולים „מאוחדת"
קופת חולים „מכבי"
תורנות לילה במוקדי מגן דוד־אדום ברחבי המדינה — (מספרי הטלפון — ראה מדור „עזרה" ב„מודיעין").

חיפה והצפון

רופא תורן כללי (ילדים), טל' 254530; ד"ר פרידמן (כללי וילדים), רח' הלל 43, טל' 524922; מד"א: רח' יצחק שדה, טל' 101, מ־7 בערב עד 7 למחרת.

בתי־חולים

ירושלים:

שישי — „ביקור חולים" (ילדים), „שערי צדק" (פנימית); „הדסה" (נשים, כירורגית, עינים, כירורגיה כוח, א.א.ג.).
שבת — „שערי צדק" (ילדים); „ביקור חולים" (נשים); „הדסה" (פנימית, עינים, כירורגית, כירורגית כוח, א.א.ג.).

תל־אביב:

שישי — „הדסה" (פנימית).
שבת — „איכילוב" (פנימית).

חיפה:

שישי — „רמב"ם" (כירורג, תאונות, פנימית, ילדים, עינים, אף אוזן גרון, נוירוכירורגיה, מחלות נפש, כירורגיה פה ולסת); „רוטשילד" (גיניקולוגיה).
שבת — „רוטשילד".

ענק

תחרות

של ציורי תלמידים

הנערכת ע"י בנק דיסקונט
בנק ברקלים דיסקונט · מעריב
ובשיתוף המועצה לארץ ישראל יפה

7 פרסים בני 750 ל"י כל אחד. באחת מתכניות החסכון „יתרון" של בנק דיסקונט ובנק ברקליס דיסקונט ומאה פרסי עידוד נוספים מתנת „מעריב" והמועצה לארץ ישראל יפה לזוכים בתחרות ענק של ציורי תלמידים על הנושא „ארץ ישראל יפה".

התחרות פתוחה לתלמידי בתי־ספר עממיים בכתות א'—ח' בלבד.

שבעת הציורים שיזכו ב־7 פרסי הכסף הגדולים יודפסו בלוח קיר שנתי מפואר שיצא לאור בערב ראש השנה תשל"ו ויופץ ע"י עתון „מעריב" במאות אלפי עותקים.

תנאי התחרות

א' לבחירת המשתתפים בתחרות שבעה נושאים לציור: —
1. אל תזהם שטח ציבורי (רחוב, שכונה וכו').
2. שמור על נקיון סביב ביתך.
3. טפל ושתל צמחיית נוי.
4. מקומה של אשפה בסל.
5. אסוף שיירי מזון בטיול ועל שפת הים.
6. תקן וצבע ביתך הצרך.
7. שמור את ארץ ישראל יפה.

ב' על כל הציורים להיות בצבעים (גואש, שמן, אקריליק, צבעי־מים וכו').

ג' כדי להתאים לצורת הלוח, על המשתתפים לצייר ציורים בתבניות ריבועיות ולא מלבניות.

ד' מספר הציורים שכל תלמיד יכול לשלוח לתחרות אינו מוגבל.

ה' חבר שופטים יבדוק וימיין את הציורים שיגיעו לתחרות ויקבע את שבעת הציורים הזוכים ואת הזוכים האחרים בפרסי העידוד.

על חבר השופטים נמנים: נציג המועצה לארץ ישראל יפה, נציג אגודת הציירים והפסלים, נציג בנק דיסקונט, נציג בנק ברקליס דיסקונט, נציג עתון „מעריב" ונציג פרסום „דוקן".

החלטות ועדת השופטים סופיות ואינן ניתנות לערעור.

ציורים שישלחו לתחרות לא יוחזרו.

ו' כל משתתף בתחרות חייב לציין בכתב יד בגב הציור את שמו, את מספר הכתה בה הוא לומד, את כתובתו, שמו המלא, כתובתו, גילו ושם ובית הספר בו הוא לומד.

ז' על הציורים להישלח לכתובת: „מעריב" ת.ד. 20050 ת"א עבור: „תחרות ענק של ציורי תלמידים".

התאריך האחרון למשלוח ציורים לתחרות הוא כ"ט ניסן תשל"ה — 10.4.75.

בהצלחה

הגלריה לציור
מיצירותיו של
זלמן ברוקמן
29.3-12.4.1975
הפתיחה במוצאי שבת חול המועד פסח.
29.3.1975
בשעה 19.00-22.00
בערב הפתיחה יתרום האמן הקדשה לרוכשים מיצירותיו.
שעות הבקור:
בימים ראשון עד חמישי בין השעות 08.00-13.00, 16.00-19.00
בימי ששי וערבי חג בין השעות 08.00-13.00
גלריה „הזורע" חיפה
רחוב הרצליה 1 פנת הנביאים טל. 526616

דוד נהג,
לא ראיתי את אבא שלי השריונאי כבר שלושה שבועות.
תן לו לראש אליו!
דני

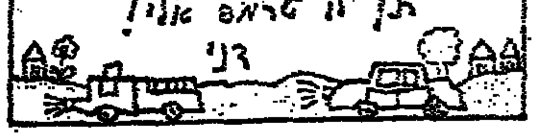

נתפנה מקום לחתונה
בל"ג בעומר 29.4.75
נא לפנות
לאולמי תפארת
חיפה טלפון 535221

ביום שני הקרוב
במדור „כדאי"
לוח מעריב
כלבו
ובו הצעות
חסכון מפתיע

מצלמות מסרטות
אצל פוטו סטריאו ספפורט בן־יהודה

7 x וילונות ליאד
התקנה תוך 7 ימים מבדים שבמלאי
תעודת אחריות לכל קונה
7 אולמות תצוגה באזור ת־א והמרכז
שי לכל קונה הגרלה חדשית
① "ליאד" המפעל אזור התעשיה חולון
② "ליאד" ראשון־לציון רח' רוטשילד 74
③ "ליאד" ת"א רח' בוגרשוב 12 טל' 299854
④ "ליאד" חולון רח' חנקין 88
⑤ "ליאד" נתניה רח' הרצל 46
⑥ "ליאד" נס ציונה רח' נורדאו 3
⑦ "ליאד" הרצליה רח' סוקולוב 11 טל' 930259

דרושים
ים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • דרושים מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

דרושים
ל סמינר ציוני
לעולי בריה"מ
:תח בחודשים הקרובים
־כלול הכנת תכניות לסמינר, קביעת
. מרצים וניהול אדמיניסטרטיבי.
ונהול במחזורים בני חודש כל אחד.
: אקדמאי, בעל ידע בתולדות עם
ארץ ישראל, מעורה בחיי הארץ,
שפות עברית ורוסית על בוריין.
צוי מקורב לעולי בריה"מ.
ואים יקבעו בהתאם למועמד.
זרות עבודה לפי חוזה מיוחד
סודיות מובטחת

ר/ה ראשי/ת
למרכז הספורט
: נסיון בניהול משרד, הדפסה,
ניהול קופה ומגע עם קהל.
ה מחייבת לעיתים שעות עבודה
בלתי שגרתיות.
: בטלפון 052־25157 החל מיום א'
30.3.7 לשם קביעת ראיון

ית חיפה
מכרז מספר 36/75
ה מכריזה בזאת על משרת פנוית
רת:
פעולות המועצה
מת העליה בחיפה
רה: לפי כישורי המועמד.
ירה: שלמה.
שרה: השכלה תיכונית מלאה לפחות
פות עברית, אנגלית, רצוי יידיש,
ושפות עזר אחרות, כשר ארגון
ז עם מוסדות בכל הקשור לקליטת
ילת ארגון וניהול פעולות תרבות
ישות ואסיפות הסברה, ידיעה בניהול
צצאות בתקציבים.
מעוניינים, העונים על דרישות המשר־
בקשתם בכתב בצירוף תעודות המעי־
שלמה ונסיון קודם, למנהל אגף כח
העיריה, רחוב חסן שוקרי 14, עד
.4.1
יוסף צ׳יזל — סגן ראש העיריה

דרושים
על׳ מגסרה
(מגרים)
במנסרת הקרן הקימת לישראל
בקרית חיים
טים נא לפנות למשרד הקרן
בקרית־חיים.

קטוריסטים
דה קבועה בכל חלקי הארץ
על טרקטורים זחליים
וניינים לפנות בכתב יד ליחידת
כני קרן קימת לישראל, אש־

לי גיר
קאים ישראליים בע"מ
דרושים
קידי מודיעין
לעבודה מלאה או חלקית
— במשמרות —
נא בכתב לת.ד. 20181 תל־אביב
„פקיד מודיעין".
מעולה לכל מטרה

דרוש
דה יבוא מסחרית גדולה
הל חשבונות
כישורים מנהליים, ובעל מרץ ויכולת
כולל: ארגון השגחה ופקוח על נהול
החשבונות ברשת גדולה של סניפים, ר
והנהלת חשבונות. גיל 30 איש.
ושת ידיעת אנגלית ועברית
— סודיות מובטחת —
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות לת.ד. 628, תל־אביב.

אלסינט
מכשור רפואי גרעיני · מכשור מדעי
מערכות עבוד נתונים · ספקי־כח

דרושים

מהנדס ייצור
לעבודה אחראית במסגרת מחלקה לתכנון ופקוח על הייצור. נדרש כשר ארגון ויכולת פקוח ומעקב על בצוע פרוייקטים מכניים מורכבים. עדיפות לבעלי נסיון קודם כטכנאי ייצור בתעשיה.

טכנאי ייצור
בעל נסיון בעבודות עבוד שבבי ויכולת לפקח ולקדם עבודות ייצור במסגרת מחלקת ת.פ.י.

פקידי שכר
עם נסיון קודם בחישובי שכר וידע בהכנת משכורות באמצעות מחשב. העבודה במשרה מלאה ללא הגבלה של גיל. סיכויי התקדמות טובים למתאימים.

פקידי חשבונות
לעבודה אחראית בניהול רישומים הקשורים בשעות עבודה ושכר עובדים.

פקידה אחראית וחרוצה
בוגרת בי"ס תיכוני־פקידותי לעבודות משרדיות מגוונות כולל הדפסה עברית ואנגלית.
שבוע עבודה בן 5 ימים. ארוחות מוזלות וסדרי הסעה נוחים. נא לפנות בכתב למחלקת כח אדם במפעלנו.

ת.ד. 5258 · חיפה · טל. 527679

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

לסניפנו בבאר־שבע
דרושים
אחראי מחלקת עו"ש
אחראי מחלקת פקדונות חסכונות
* השכלה תיכונית
* לאחר שרות צבאי
* נסיון בעבודה בבנק של שנתיים לפחות

לשם קביעת מועד לראיון נא לפנות טלפונית 057־77771 או ישירות לסניף, העצמאות 51 באר־שבע

ההנהלה המרכזית: רח' ליבנקולן 18, ת"א

למוסד בנקאי גדול בתל־אביב
דרוש
יועץ להשקעות
המועמד יקבל הדרכה מתאימה
ויועסק ביחידת הסניפים
בשעות עבודה מפוצלות

נא לפנות בכתב בציון גיל, מצב משפחתי ונסיון קודם, לת.ד. 44013 תל־אביב, עבור „יועץ להשקעות".

למשרד לתכנון דרכים
דרושים
1. מהנדס/ת
עם נסיון של 3 שנים לפחות
2. מהנדס/ת
שנה נסיון לפחות
3. שרטטים/ות
נא לפנות לקביעת ראיון טלפון 415136 ת"א בין השעות 8.00—12.00.

למשרד חברה תעשייתית בתל־אביב
דרושה
פקידה כתבנית
עברית / אנגלית
נא לפנות לת.ד. 16284 תל־אביב
עבור „פקידה כתבנית"

המשביר נעלי ירושלים בע"מ
למפעלנו בחיפה דרוש
תמחירן
● בוגר קורס לתמחירנים מוסמכים
● בעל לפחות 3 שנות נסיון במפעל תעשייתי
● ידיעה בסיסית בהנה"ח
● השכלה תיכונית לפחות
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה למחלקת כח־אדם, ת.ד. 10198 חיפה

לחב' טלמטיקה בע"מ דרושים:
1. תמחירן עצמאי
בוגר קורס מדופלמים או קורס ראשוני, בעל ותק של 3 שנים בעבודה.
2. מנה"ח עצמאי
מדופלם או סוג ד', בעל 5 שנות נסיון מעמיק.
נא לפנות בכתב בציון קורות חיים ופרוט נסיון קודם, וכן משכורת מבוקשת, לת.ד. 826 גבעתיים. סודיות מובטחת.

דרושים
מנהל חשבונות
בעל נסיון במפעל יצרני עם שליטה טובה בשפה האנגלית
פקידה כתבנית
אנגלית — עברית
תנאים טובים יוצעו למועמדים המתאימים
נא לפנות אל: מחלקת כח־אדם „חישני ישראל בע"מ", רחוב האחים מסלאויטה 3, תל־אביב (ליד רחובות המסגר בן־אביגדור) טלפון 39062

דרושים
חשמלאים
לבנין ותעשיה
1) מנהל עבודה חש־מלאי, רצוי טכנאי או הנדסאי עם נס־יון, רשיון בהיבה הכרחי.
2) חשמלאים ועוזרים
להתקשר
בין השעות 8.00—16.00 טל. 37062 ת"א, בין השעות 18.00—20.00 טל. 415720 ת"א.

דרוש
רפתן עצמאי
בעל נסיון
לפנות בכתב לאגודה, בית יצחק ע"י נתניה.

דרושים
למפעל מודרני חדיש ומשוכלל באיזור תל אביב
חרטים
מכניים כלליים · מכונאים כלליים
כרסמים
פתחים • צבעי גורים • טופסי רישום
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות אל ת.ד. 9050 ת"א

למוסד ממלכתי בת"א
דרוש
סגן ראש יחידת מבדק פנימי
במחלקת הכספים
הדרגה המוצעת י"ג—י"ד בדרוג אחיד.
הנתונים הנדרשים:
מנה"ח ברמה ד' בעל נסיון בבקורת חשבונות.
מעונינים מתבקשים לפנות בכתב ל־ת.ד. 17146 תל־אביב מיקוד 61170 (עבור כספים) ולציין פרטים אישיים וכישורים.
— סודיות מובטחת —

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרה פנויה של:
בימאי־אורגני־חוקר
מכרז מס' 17/75
תיאור התפקיד: כימאי־אורגני לפרוייקט מחקר עם נסיון בשיטות אנליטיות חדישות בזיהוי תרכובות אורגניות, כגון: כרומטוגרפיה גאז, אינפרא־אדום, וכן ידיעה בגנטיקה.
דרישות התפקיד: תואר מוסמך כדרישה מיני־מלית, רצוי דוקטורט. העדפה תינתן לבעלי נסיון. העבודה תהיה לפי חוזה מיוחד לשנה עם אפשרות להארכה.
הדרגה: לפי דירוג עובדי מעבדות רפואיות בהתאם להשכלה ונסיון.
על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ושמות שלשה ממליצים עד לתאריך 9.4.75 אל: מחלקת כוח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים, מיקוד 91009, ולציין על המעטפה: „מועמד למשרה מס' 17/75".

אלקו
תעשיה אלקטרוטכנית ישראלית
ELCO
דרושה
מנהלת חשבונות בכירה
נסיון של שנתיים לפחות
ידע בעיבוד נתונים למחשב — יתרון
למועמדת המתאימה מובטחים תנאים טובים ואפשרויות קידום
על המועמדות לפנות ל„אלקו" (מח' מנגנון), דרך ז'בוטינסקי 23, רמת־גן, או טלפונית 727131 לקביעת ראיון

לחנות ספרים שלנו ברחובות
דרושה מוכרת אינטליגנטית
שעות העבודה 19.00—16.00
רצויה השכלה גבוהה, ידיעה טובה בעברית
לפנות בכתב לסוכנות „סטימצקי" תל־אביב ת.ד. 628, אפשר לבוא בשעה השש אחרי השעה 18.00 בטלפון 621656

למעבדות מחקר ופתוח בתל־אביב
דרוש
מהנדס ייצור
לפיקוח ומעקב אחר פרויקטים בתהליך
העבודה: אלקטרוניקה ומכניקה
כישורים נדרשים:
הבנה טכנית ומרץ רב
בתשובה נא לפנות לת.ד. 17021 ת"א (עבור ב.א.) מיקוד 61170 בצירוף קורות חיים, השכלה ו־נסיון קודם.
— סודיות מובטחת —

חברת מוסדות חנוך ותרבות באשדוד
מיסודה של הסוכנות היהודית לא"י בע"מ
בי"ס מקיף ג' — אשדוד
ת.ד. 225 — טל. 055/24841
דרוש
מנהלן/תקציבן
הכשורים הדרושים: —
1. ידיעות בהנהלת חשבונות וניהול תקציב.
2. נסיון מינהלי: מנגנון וכוח־אדם.
3. ידיעות בתחומים טכנולוגיים ואחזקת ציוד.
הדרגה: תיקבע בהתאם לכישורים ואישיים.
מועמדים בעלי כישורים מתאימים ורצון לאתגר חנוכי, מנהלי, יפנו בכתב אל מזכירות ביה"ס — ת.ד. 225, אשדוד.

למוסד ציבורי
דרוש בוגר במדעי החברה והרוח
● בעל כושר ארגוני ומינהלי
● בעל יוזמה ● בעל כושר שיכנוע ויכולת לניהול מו"מ
רצוי נסיון בעבודה ארגונית
דרגת המועמד 1 עד 4 מח"ר והיא תקבע בהתאם לכישורי המועמד.
התפקיד דורש נסיעות רבות
נא לפנות לת.ד. 9522 ירושלים

המשך „דרושים" בעמודים: 39, 40, 41

בית ספר תעשייתי קמ"ג

החלה ההרשמה
לשנת הלימודים תשל"ו (1975/76)

מתקבלים: מסיימי כתה ט' או בוגרי כתה י' מקצועית, המעונינים להשתלב בתעשייה עתירת מדע כבעלי מקצוע מעולים.

משך הלימודים: שלש שנים בנושאים עיוניים ובנושאים מעשיים. אין פנימיה בביה"ס.

מקצועות הלימוד: מסגרות מכנית, ריתוך אוטוגני, חשמלי (כולל בגז מגן), אחזקת מתקנים מיכניים.

לבוגרים, שיעמדו בהצלחה במבחנים הממשלתיים, זכות כניסה לבי"ס לטכנאים/הנדסאים. התלמידים מקבלים שכר בהתאם לחוק ולהישגים.

הרשמה ו/או מידע:
- במשרד העבודה בבאר־שבע (חדר 25)
- בבתי הספר אצל היועצים והמחנכים
- בבי"ס התעשייתי קמ"ג, ת"ד 9001 בבאר־שבע או טלפון 057/75211 קו פנימי 276.

קריה למחקר גרעיני - נגב

משרד העבודה - האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית מחוז באר־שבע והנגב.

המדרשה להכשרת עובדים חינוכיים סוציאליים

קורס למטפלות במוסדות לילדים מפגרים

לקורס מתקבלות תלמידות מסיימות שרות צבאי (או משוחררות ממנו ועל סמך אשור בכתב מהצבא) בנות 17½ ומעלה, בעלות השכלה של 10 שנות לימוד או השכלה מקבילה.

המדרשה מכשירה את תלמידותיה למלא תפקיד של מטפלת במוסדות לילדים מפגרים.

התלמידות מתחייבות לעבוד במעונות במשך 3 שנים.

העבודה במעונות תהיה בכל חלקי הארץ, ובעיקר באזור הדרום.

הלמודים יימשכו 10 חודשים, מתוכם 3 חודשים עבודה מעשית.

התלמידות תקבלנה פנימיה מלאה, (מלבד שבתות וחגים), הוצאות נסיעה, ומילגה בסך — 250 ל"י לחודש, (המוענקה ע"י מלב"ן ג'וינט בישראל).

תכנית הלמודים כוללת בין היתר: גוף האדם — רפואה והגיינה, פסיכולוגיה, המוסד — דרכי החינוך והטיפול בו, אינטגרציה על שרותי הסעד, סיורי לימודים במוסדות חינוך לילדים מפגרים, ספרות ילדים, מלאכה, קישוט וציור, התעמלות תרפויטית וריתמיקה.

הקורס ייפתח בסוף אפריל 1975 — בירושלים.

על המעונינות לפנות למזכירות המדרשה, ירושלים, רחוב בית הערבה 7, תלפיות, טלפון 02-261912, 02-261238.

דירות לזוגות צעירים
החל מ־138.000 ל"י

דירות בנות 3 חדרים עם פנת אוכל באזור שקט ברחובות

20 דקות מתל־אביב ● כניסה תוך 14 חודש

התשלום עם ההרשמה: 5,000 ל"י
תשלום שני עם חתימת החוזה: 15,000 ל"י.
שאר התשלומים עם התקדמות הבניה

סוכנים בלעדיים:

אנגלו סכסון סוכנות לנכסים בע"מ

רחוב הרצל 161, רחובות, טלפון 950152

---

3 ימים אחרונים
למכירת חיסול
"טעמי" — בגדי ילדים וגברות
בן־יהודה 7 ירושלים

מתפרה משוכללת
בסביבות חיפה
למכירה או להשכרה
כל הציוד חדיש.
פרטים בשעות הערב
בין השעות 10—6
טלפון 04-719708

תיכון לחשבונאות ומינהל - רמת גן

בפיקוח והכרה משרד החינוך והתרבות
התחילה ההרשמה לכיתות ט', י' ריי"א

מסלולים - מקצועי תיכון, מקצועי רגיל, מקצועי מעשי

מגמות -
חשבונאות: מיכון, בנקאות ביטוח*
מינהל: מזכירות - קצרנות מינהל תיירות*

● מחשבים NATIONAL I.B.M.

כתות ט' פטורות משכר הלימוד, כתות י'—י"ב שכר לימוד מדורג

● בחינות בגרות פנימיות
● בחינות גמר מקצועיות
● סיווג מקצועי מוכר

רמת־גן, רח' שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83 ע"י ככר עלית טלפון 731459

שעות המשרד: בין השעות 8—12 בבוקר ובין 5—7 בערב.
אוטובוסים: 49, 42, 51, 54, 59, 60, 61, 64, 68, 69.

• מתוכנן לתלמידי י"א החל בשנת תשל"ו.

בגרות + מקצוע

אתה רוצה **לדבר אנגלית** או רק לשמוע?

אם אתה מעוניין **לדבר וגם להבין** בוא לבית ספר **קורן**

● לפי שיטתנו התלמיד מתקדם משעור לשעור בשימוש יעיל בשפה האנגלית
● רק 10 תלמידים בקבוצת לימוד אחת!
● שפות אחרות בבית ספר קורן: צרפתית, גרמנית, איטלקית, ערבית, ספרדית, עברית.
לפי דרישה גם שעורים פרטיים.

להייל מילואים כשהוחזר עפ"י החוק לימוד חנם

תל־אביב
שד' דוד המלך 1, טלפון 266443
נחלת בנימין 2, טלפון 56347

מרכז לשפות **קורן** CORAN

למכירה מקרקעין בבאר־שבע

שלד קומת משרדים בשטח של כ־850 מ"ר

1. מוצע בזה למכירה שלד של קומת משרדים בלתי גמורה בשטח של כ־850 מ"ר הנמצאת ברחוב קרן קיימת פנת רחוב הרצל מעל המשביר לצרכן.
2. אפשרות לבניית בניה עתידיים על גג הקומה הנ"ל בשטח מוערך של כ־2000 מ"ר לפחות.
3. פרטים נוספים ניתן לקבל במשרדנו, שדרות רוטשילד 14 תל־אביב, טלפון 50805, 55151.
4. הצעות תתקבלנה עד ליום 15.4.75 לפי הכתובה הנ"ל.
5. אין התחייבות לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או הצעה אחרת כלשהי.

יעקב משעל
כונס נכסים ומנהל של הברה
"מנוף"
חברה לבנין השקעות ומסחר בע"מ

בצמרת
במקום היפה והשקט ביותר
בצפון תל־אביב
וילה מרוהטת
בשכר־חודשי
טלפון 440040

תודתנו נתונה לכל אלה שהביעו לנו תנחומים בעל־פה ובכתב על מות יקירנו

מרדכי נמיר
ז"ל

אורה נמיר
יעל, אשר, דורית ורותי אולניק
סימה ודינה נמיר ובני משפחתם
רותה (ברה"מ)

תכנון המים לישראל בע"מ
ותהל מהנדסים יועצים בע"מ

אבלים על מותו של
המהנדס ואיש הכיס

דב קובלנוב
ז"ל

משתתפים בצער המשפחה

להברתנו כבודה **פנינה הפשטיין**

אתך באבלך הכבד במות

אביך ז"ל

מחלקת כח אדם והבריך לעבודה ב"אלביט" מחשבים בע"מ, חיפה

לבנימין גלקנבאום

אתך באבלך הכבד במות

אביך ז"ל

"אמקור" בע"מ

אבלים על עובדנו

שלמה זאבי

שנקטף בדמי ימיו

מיקרואלקטרוניקס בע"מ

לגוסטב ויינשטיין

אתך באבלך במות

רעיתך ז"ל

תכנון המים לישראל בע"מ
ההנהלה והעובדים

במלאת 5 שנים למות יקירנו

ברוך ליפטמן ז"ל
בנו ומלחין

תתקיים אזכרה ביום ראשון (30.3.75) בשעה 15.00 נפגשים ע"י השער החדש בבית העלמין בחולון

המשפחה

אנו מודים מקרב לב למנחמינו על פטירת

אריה אלרז
(קירשנבוים) נ"ע

הטוב והמטיב

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של אשתי, אמנו וסבתי היקרה הבלתי נ...

דוניה רוזנצו...
ז"ל

תתקיים אזכרה בבית העלמין בחולון ב... 3.4.1975 בשעה 3.30 אחה"צ.

נפגשים ליד השער החדש בבית העל...

במלאת שלושים לפטירתו של הב...

מנחם גולן (גולד...)

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בי... בניסן תשל"ה (31.3.75) בשעה 3.00 א...

המשפחה
ובית עין חרוד

במלאת שנה לפטירת בעלי ואבינו

ספר יונה שלמ...

תיערך אזכרה, ביום שני, י"ט בני... (31.3.75), בשעה 4.00 אחה"צ, בבי... בנהריה.

אוטובוס יצא מבית המשפחה בשעה 5 כמשלתי 511. מוקירי זכרו נפגשים לי... העלמין החדש.

נירה והילדים

במלאת שנה לפטירתו של יקיר...

אליעזר הלי...

תתקיים אזכרה ביום שני, י"ט ב... 31.3.75 בשעה 4.00 אחה"צ בבית הע... נפגשים ליד השער המרכזי.

למשפחת בוחבוט

עמכם באבלכם הכבד על מותו ללא... יקירכם — חברנו

צ'רלי בוחבוט

אשר נפל בעת שרותו בצה"ל

התעשיה האוירית
ההנהלה — ארגון

תנחומינו הכנים
למשפחת אפשטי...
במות הבעל והאב

יעקב אפשטיין

הנהלת "א...
ועד פועלי ...
ביח"ר "אתא"

במלאות 14 שנים לפטירתו של יקיר

מונוביץ דוד ז"...

תתקיים אזכרה ביום שני, י"ט בניס... 31.3.75, בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין... שאול. קרובים ומוקירי זכרו, מתאספים בית העלמין

המ...

הפנתרים בפאריס: „כן, מוכנים למו"מ עם הרוצחים ממעלות"

„המטרה — לשכנעם כי ייתכן מו"מ" ✶ סיפרו לעתונאים זרים, לרבות שונאי־ישראל מובהקים, כי הם מוכנים לפגוש רק „נציג בולט" של אש"ף ✶ קבלו על „דיכוי עדות המזרח בישראל" ועל „איבה לעולים מרוסיה"

מאת סופרת „מעריב" בפאריס

ראובן אברג'יל, מוני יקים וצ'ארלי ביטון, השוהים עתה בפאריס לפי טענתם בשליחות הפנתרים השחורים, ערכו ביום ד' מסיבת עתונאים בנוכחות נציגי העתונות הצרפתית וכמה מנציגי העתונות הערבית בצרפת.

שלושת הפנתרים דיברו עברית בתוך חדר צר, שהכיל כששים איש. מדי פעם הופסק המתרגם על ידי הקהל, ופרץ ויכוח על משמעות התרגום. מכל מקום, הם אמרו, כי „בינתיים לא נפגשו עם נציגי אש"ף כאן ולא עם תנועות התנגדות פלשתיניות אחרות. „אם נקיים פגישה כזאת נודיע על כך לעתונות" — אמרו.

● „כן דווקא עימם"

כשנשאלו אם הם נכונים למו"מ אפילו עם רוצחי מעלות וקרית שמונה, השיב אברג'יל: „כן, דווקא עימם. עם אלה אשר זורקים פצצות ובקבוקי מולוטוב כדי להניאם ממעשים כגון אלה... כדי לשכנעם כי ייתכן מו"מ".

ראובן אברג'יל אמר אחר כך לסופרת „מעריב": כי נציגי אש"ף בפאריס ביקשו לפגוש את משלחת הפנתרים. אבל הם סירבו ללכת לפגישה עימם. הוא הוסיף: „אנו מעוניינים לקיים פגישה עם אש"ף, אבל רק עם אחד ממנהיגיו הבולטים כמו אבו־איאד, סגנו של עראפת, או עם יאסר עראפת עצמו ולא עם סתם נציגים קטנים".

הוא הדגיש שאם תוסדר פגישה מעין זו, יבקשו לשם כך רשות משלטונות ישראל. אברג'יל אפילו הוסיף כי יש סיכוי שאחד ממנהיגי אש"ף יבוא לפאריס בימים הקרובים כדי לפגשם.

במסיבת העתונאים אמרו כי עדות המזרח הן „גשר טבעי להבנה ולשלום עם העולם הערבי".

● „אנו הדפוקים"

„כל עוד לא יבין הממסד בישראל את בעיית עדות המזרח לא יהיה מסוגל להבין את הבעייה הפלשתינית. אנו, הדפוקים של מדינת ישראל, חייבים להתריע על סכנת מלחמה חדשה".

אברג'יל ייחס את הכשלונות הרצופים ביישוב הסכסוך עם הערבים לעובדה, שעדות המזרח אינן נוטלות חלק במדיניות החוץ הישראלית.

„לדעתנו, הפלשתינים הם חלק אינטגרלי בנוף הפוליטי באזור זה ויש לשתפם בכל התהליכים המדיניים. על כן מעוניינים אנו לפגוש פלשתינים ולשוחח על כך, וכן לבקשם להימנע מהתקפות על אוכלוסיית עדות המזרח בישובי הספר".

הם מסרו לעתונאים פרטים על דו"ח ועדת כץ, ש„גילה את פניה המעוותים של ישראל, הנוגעים לאפליה בעיית של עדות המזרח". לדבריהם, תנועתם נאבקת על זכויות כל אזרחי ישראל ללא הבדל דת, מוצא...

● איבה לעולים מרוסיה

כשנשאלו על יחסיהם עם העולים מרוסיה השיבו כי העליה הרוסית משמשת את המשך הדיכוי של עדות המזרח. „הציבור הישראלי מבין כי עליה זו היא נגדו ומגלה איבה כלפיה".

מוני יקים סיפר את תולדות התנועה הסיבות להקמתה. „האשכנזים עשו הכל כדי להרוס את עדות המזרח".

צ'ארלי ביטון אמר, כי קיבוץ הגלויות מסווה מעשי עוול כלפי הספרדים, הרס משפחות ושבירת הכבוד העצמי שלהם.

נציגי הפנתרים הביעו צער על כשלון שליחותו של ד"ר קיסינג'ר ואמרו כי השיטה הדמוקרטית בישראל אינה מאפשרת — על־ידי בחירות — לשנות את הרכב המוסדות המדיניים. „על כן דרושה מהפכה והיא בוא תבוא" הוסיפו.

● לא יודעים „ציונות"

הפנתרים היו מוקפים במסיבה בשונאי ישראל יהודים בפאריס. כשנשאלו מהי הציונות, השיבו כי לא למדו על הציונות בבתי הספר ועל כן לא יוכלו להשיב. אך הם מבדילים בין ציונות ובין ישראל.

הפנתרים יצאו מחר לבלגיה, ישובו לפאריס, ומשם — לישראל.

לטענתם, „יחס המוסדות הישראליים הרשמיים בפאריס מאלץ אותם לשתף פעולה ולהצטרף בגורמים עויינים לישראל".

בעת פגישה שקיים שגריר ישראל אשר בן־נתן עם תלמידי תיכון יהודיים, העבירו הפנתרים, לדבריהם, פתק לידי השגריר וביקשו ממנו את רשות הדיבור. השגריר השיב להם, כי הוא עצמו אורח באסיפה ואינו מוסמך להעניק רשות דיבור. עדיאה, שהפנתרים פירשו זאת כאיבה כלפיהם.

בעל „המגדר" חשוד בעבירות במליוני ל"י

המשטרה: הוציא במירמה ממשרד הבטחון אישורי פטור לחומרי יבוא לצורך ציוד לחימה ✶ ניסה לשחד עובד מכס שבדק את המלאי שלו לפני שבועיים

במעצרו של שלום הלוי, בעליה של חברת „המגדר" ליצור חומרי ברזל, האריך ביום ד' ב־10 ימים בפקודת שופט השלום עמוס זמיר בתל־אביב.

סגן ניצב משה כ"ץ, ממחלקת ההונאה של המטה הארצי, אמר בבית המשפט, כי העצור חשוד בעבירות כספים בהיקף של מליוני לירות. החוקר הסביר, כי החשוד הוציא במירמה ממשרד הבטחון אישורי פטור לחומרי יבוא לצורך ציוד לחימה. הוא שיחרר 6000 טון חומרי ברזל בהסתמך על אישורים אלה והשתמש בהם לצרכיו הוא. למשרד הבטחון, לעומת זאת, סיפק חומרי ברזל בעובי דק מאלה שהוזמנו וכן „קונצרטינות" במשקל נמוך מאלה שהוזמנו — אמר קצין המשטרה.

נציג שלטונות המס, צבי פרוינד, שנכח בדיון, הוסיף, כי המיסים, שחלו על החומרים שהוצאו שלא כדין ואשר לא שולם עליהם המס, נאמדים ב־4 מיליון ל"י.

החוקרים הוסיפו, כי הלוי חשוד גם במתן הצהרה כוזבת התמוכה ב־5000 טון לצומת מלאי הברזל שברשותו. הם אמרו, כי ערכו חקירות במשרדי הבטחון והמכס בפרשיות אלה. סנ"צ כ"ץ, אמר, שיש לחקור מי נתן לחשוד את אישורי הפטור. הוא הזכיר, כי הלוי חשוד גם במתן שוחד לעובד משרד הבטחון, והחקירה בעניין זה טרם הוצתה.

עוד אמר, שהחשוד עלול לחבל בחקירה אם ישוחרר וישפיע על עדים.

להמחשת טענה זו אמר הקצין, שהחשוד ניסה לשחד עובד מכס אשר בדק את המלאי שלו לפני שבועיים. המדובר בעבירות המודות בהיקף של מיליוני לירות, אשר החוקרים שוקדים עתה על הבהרתן, אמרו החוקרים.

ב"כ החשוד, עו"ד יעקב מלץ אמר, שאין צורך במעצר מרשו וטען, שהמעצר דרוש למשטרה לשם הפעלת לחץ על החשוד. לדבריו, כל המסמכים הם כבר בידי המשטרה ואין ביכולתו של הלוי להשפיע עתה על מהלך החקירה.

השופט זמיר החליט כאמור להאריך את המעצר ב־10 ימים. (ע)

נשים במזרח הבירה הפגינו נגד מעצרים מינהליים

כמה עשרות נשים ערביות הפגינו אתמול ליד בניין הקונסוליה הצרפתית בירושלים המזרחית, נגד מעצרים מינהליים וגירוש קיצונים בידי שלטונות ישראל. הן נשאו כרזות בצרפתית, אנגלית וערבית, בהן נאמר: „שחררו את העצורים — החזירו המגורשים לבתיהם".

המפגינות מסרו אגרת לאנשי הקונסוליה הצרפתית, שכיללה את דרישותיהן וביקשו להעבירה לממשלת צרפת. לאחר מכן צעדו אל מערכת העתון הערבי „אל פאג'ר" ומסרו שם את נוסח העצומה, שהגישו קודם־לכן לקונסוליה הצרפתית לשם פירסומה.

בתום ההפגנה התפזרו הנשים ללא תקריות.

בגניבת אבקת־ביצים, בשווי כרבע מיליון ל"י, מתוך המפעל.

אש"ף הוציא „פס"ד מוות" נגד ערבי תושב חיפה

אש"ף הוציא „פסק־דין מוות" נגד סאלים ג'ובראן, תושב חיפה, המשמש כיו"ר האגודה היהודית־ערבית — נמסר ביום ד' בשבועון החיפני „בולבר".

לדברי השבועון, פורסם פסק־הדין באמצעות רדיו דמשק, לאחר שג'ובראן גינה בעתון „אל אנבאא" את דברי ערפאת בעצרת האו"ם. סאלים ג'ובראן, המכהן גם כיועץ לענייני פועלים ערבים במועצת פועלי חיפה, אמר, שתנועת שחרור, הדוגלת בחיסול תנועת שיחרור של עם אחר — קרי: העם היהודי — אין לראותה אלא כחבורת מרצחים.

בפגישת פעילי האגודה לטיפוח האחווה היהודית־ערבית, שנערכה לפני שבוע בחיפה, חזר מר ג'ובראן וגינה את פעולות הרצח והחבלה של אש"ף ושלוחותיו, בציינו, כי אין בכל אלה כדי לפתור את הסכסוך היהודי־ערבי. הוא הביע הזדעזעות מן הרצח במלון „סבוי". (ע)

שניים חשודים בגניבות ממפעל בקרית־גת

יוסף משעלי, בן 26, מקרית־גת, ואריה המר, בן 27, מאשקלון, נעצרו ערב חג־הפסח, בפקודת שופט־שלום בקרית־גת, כחשודים בגניבה כלי־רכב בשווי כ־200 אלף ל"י, ממפעל „צ'אמפ" בקרית־גת (מפעל לייצור אבקת ביצים).

שני העצורים גם חשודים, כי לפני כחצי שנה השתתפו... החשוד משעלי הועסק בעבר כמוסכאי במפעל.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

שפרה פרומקס
ז"ל
לבית אשרוב

ההלוויה התקיימה ביום רביעי, י"ד בניסן תשל"ה (26.3.75), בראשון־לציון.

השרויים באבל:
בעלה: אריה פרומקס
בתה: חנה ואהוד מנקס
בניה: חיים ולביאה פרומקס
שלמה ועפרה פרומקס
אילן ובלהה פרומקס
ובני משפחותיהם
משפחות: אשרוב, צוער, מדובר, ליבוביץ ופרומקס.

...נו וסבתנו היקרה

...יעקוביץ
(מעיר וישקוב)

...זרה בשיבה טובה

...היום, יום שישי, ט"ז ניסן תשל"ה
...וה"מ פסח, בשעה 1.00 אחה"צ,
...בית העלמין בחולון.
יצא בשעה 12.15 מבית המנוחה
...עתיים, רח' ריינס 17.

המשפחות המתאבלות:
הבנות: בינה טבק
חנה סוקולר
רחל סיקולר
החתנים, הנכדים והנינים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו
של בעלי, אבינו ואחי היקר

יוסף לוין ז"ל
(מבואו עי' וילנה)

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, ט"ז ניסן תשל"ה (28.3.75), בשעה 12 בצהרים, בבית העלמין בחולון. אוטובוס מיוחד יצא בשעה 11.30 לפנה"צ מבית המנוח ברח' מקוה־ישראל 14, חולון, לבית העלמין בחולון.

המשפחה המתאבלת

יקירנו

...זס הלמן
איננו

...ם, יום שישי, ט"ז בניסן תשל"ה
...ה"מ פסח, בשעה 12.30 בצהרים,
...העירוני, רח' דפנה 5, תל־אביב,
...בית העלמין בחולון.

המתאבלים מרה:
אחיו: ד"ר יצחק הלמן, פריס
ראובן הלמן
אחיותיו: רבקה ושלמה צור
שרה והוגו פישר
כל בני המשפחה
...י תחומים

למשפחת לוין
השתתפותנו הכנה באבלכם
בהלקח מכם יקירכם

יוסף לוין ז"ל

דיירי הבית
מקוה ישראל 14 חולון

...ם מרה על מותו ללא עת
הבעל והאב האהוב

...ד קרמרסקי

...ה התקיימה היום.
אשתו: גניה
בניו: ישעיהו ודן כנען
ומשפחותיהם

אנו מודיעים בצער רב וביגון קודר על פטירתו
של בעלי, אבינו וסבנו היקר

פסח צבי טבק
ז"ל

ההלוויה התקיימה בערב חג הפסח בבית העלמין בחולון.

המתאבלים:
אשתו: ברכה
בתו: יהודית ואברהם גלוברמן
בנו: יעקב טבק
אחיו: מאיר וליבי טבק וב"ב
אחותו: חנה ואוטקר שיטר וב"ב
והנכדים

...דיעים בצער רב על פטירתו
של חברנו הוותיק

...ר שימרון

...לאחר מחלה ממושכת
...היום, יום שישי, ט"ז בניסן תשל"ה
([illegible]), בשעה 13.00, באפיקים.

המשפחה וקבוץ אפיקים

נפלה עטרת ראשנו

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
בעלי, אבינו, חותננו וגיסנו היקר

אינג' ר' יוסף בן ר' צבי
שפילברגר ז"ל

הלוויה תצא היום, יום ששי, ט"ז בניסן תשל"ה א' דחוהמ"פ (28.3.75), בשעה 12.15 בצהרים, מבית ההלוויות העירוני ברחוב דפנה 5, תל־אביב, לבית העלמין בקרית שאול.

המתאבלים: אשתו: פני שפילברגר
בתו: תרצה שפילברגר
בתו וחתנו: עדנה ומשה בקשט
גיסו, גיסותיו וכל בני המשפחה

האהוב עלינו מכל

ראובן צירלין
איננו

הובא למנוחות בערב פסח, י"ד בניסן תשל"ה, במושב קידרון.

המשפחה המתאבלת

...נו מבכים את מותו של

אבא לוסטר
ז"ל

...תפים בצער המשפחה האבלה

„ארזים" בע"מ
ההנהלה וחבר העובדים

המומים מגודל האסון עם פטירתו הפתאומית
של אבינו וסבנו

ישראל פורל ז"ל

הלוויה תתקיים היום, יום ששי, ט"ז בניסן תשל"ה (28.3.75), בשעה 12.00 בצהרים בבית העלמין בחולון. נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין.

המתאבלים מרה: בנו: משה ודליה פורל
בנו: אהרון וכוכבה פורל
בתו: יוספה ודב קוניק
וכל בני המשפחה

...רב אנו מודיעים על פטירתה
של אמנו וסבתנו היקרה

...יחל קרפ

...על מועד ההלוויה בא להתקשר
לטלפון 39622 תל־אביב.

המשפחה המתאבלת

יקירנו

משה בן אריה (לודוויג) **נבל**

נלקח מאתנו בטרם עת בערב פסח תשל"ה

הלוויה תצא היום, יום שישי, א' דחוה"מ פסח (28.3.75), בשעה 11.30, מבית ההלוויות העירוני ברח' דפנה 5, ת"א, לבית העלמין בקרית שאול. אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

מוניה (לבית הופרט) ומיכל נבל
אברהם ועליזה נבו
מריטה הופרט
משפחת נבל, רמת השבים
משפחת אופיר, רחובות
רמת־גן, רח' חיבת ציון 44.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
חבר הדירקטוריון שלנו

אינג' ר' יוסף בן ר' צבי
שפילברגר ז"ל

הלוויה תצא היום, יום ששי, ט"ז בניסן תשל"ה א' דחוהמ"פ (28.3.75), בשעה 12.15 בצהרים, מבית ההלוויות העירוני ברחוב דפנה 5, תל־אביב, לבית העלמין בקרית שאול.

המתאבלים: חברי הדירקטוריון
וציבור עובדי
אלקו
תעשיות אלקטרו־מכניות ישראליות בע"מ

בצער רב הננו מודיעים על מות

פנחס זאבי (פינקי)

על מועד ההלוויה תבוא הודעה נוספת.

המשפחה המתאבלת

...נאומן
...אתך באבלך במות עליך
אביך ז"ל

דיירי הבית
ברח' דרך הים 146 חיפה

הננו משתתפים בצערה של
משפחת שפילברגר
על מות אבי המשפחה

ר' יוסף בן ר' צבי שפילברגר
ז"ל

משפחת בקשט בארץ ובחו"ל

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הפגינו בעד המחבלים והשביתו המסחר בשומרון בעת „לוויות" לפייצל

מאת יוסף ולטר

הלוויות סמליות לפייצל, מלך ערב הסעודית, שקויי־מו שלשום בידי תלמידים בערי ובכפרי השומרון, נו־צלו בידי גורמים קיצוניים, תומכי אש"ף, להשבתה חל־קית של המסחר, ולארגון הפגנה הזדהות עם ארגוני המחבלים.

הלוויות נערכו בשכם, ג'נין, טול־כרם וקלקיליה, וכן בי־עיירות טובאס, ערב וקבא־טיה, שבאיזור ג'נין, בלא ש־כוחות הבטחון יתערבו בנע־שה. לא היה כל ניסיון לפזר את ההפגנות, לא בוצעו מעצ־רים ואף לא היה ניסיון לפתוח בשכם את החנויות שנסגרו בלחץ הגורמים הקיצוניים. אבל בשעות אחה"צ התפזרו אלפי המפגינים, והחנויות נפ־תחו בזו־אחר־זו, והסדר חזר על כנו.

התסיסה החלה ביום ד', ב־שעה 9 בבוקר. אותה שעה יצאו אלפי תלמידים בשכם וג'נין בהלוויות סמליות מ־בתי ספרם, לכיוון המיסגדים ובתי־הקברות המקומיים. ב־ג'נין הלכו שני טורים של תלמידים לכיוון בית הקברות והמיסגד המרכזי, כשבידיהם ארונות מתים מכוסים בשחו־רים. במהלך הכנס נשמעו קריאות תמיכה באש"ף והש־מצות נגד השלטונות. אולם היו נסיונות להפר את הסדר הציבורי ולאחר כשעתיים הת־פזרו הכל לבתיהם. סיורים של כוחות הבטחון הסתפקו במע־קב מרחוק אחרי מהלך ה־עניינים.

בטובאס ובעראבה עבר הכל בשקט. בעיירה קבטייה היו התפרעויות של תלמידים. ה־מוני מהם יידו אבנים על חנויות ואילצו סוחרים להש־בית את המסחר „לאות אבל על מות פייצל והזדהות עם ארגוני המחבלים". סוחרים מבוהלים מיהרו לסגור את חנויותיהם. חלקם פתחו את החנויות לאחר שהתפזרו ה־הפגנות, אך רבים אחרים חז־רו את המסחר רק אתמול בבוקר.

מוקד התסיסה היה בשכם. מאות תלמידים ותלמידות, נו־שאי דגלים שחורים וזרי פר־חים, צעדו לכיוון בית הקב־רות שבמרכז העיר. כאשר השמיע המואזין פרקים מן הקוראן מצריחי המיסגד המר־כזי בעיר, נהפכה הלוויה ל־הפגנה־רבתי בעד אש"ף. ה־תלמידים החלו להשמיע סיס־מאות תמיכה בארגוני המחב־לים ודברי השמצה נגד ה־שלטונות, מישטרו של חוסיין וארה"ב. חמומי מוח החלו ל־יידות אבנים לכל עבר ובעלי החנויות בעיר העתיקה, ורבים מבעלי העסקים במרכז שכם, מיהרו „להיבהל" ואצו לבתי־הם. המסחר התחדש בחלקו בשעות אחה"צ ואתמול שרר שקט מוחלט בעיר. לאחר ה־תהלוכה שלושם צעדו תלמי־דים רבים אל תוך בתי הקב־רות והניחו זרי פרחים על קברות אנשי ארגוני מחבלים, שנקברו בשכם.

תושב אבו־גוש הרג אדם ביריות מאקדחו

שנים נפצעו ✶ החשוד הסגיר עצמו

מאת סופר „מעריב"

תושב אבו גוש, ירה אתמול בבוקר מאקדחו ל־עבר קבוצת אנשים בכפר, פגע בשלושה אנשים, אחד מהם מת לאחר מכן בבית־החולים מפצעיו.

אתמול בבוקר שלף אחד מ־תושבי הכפר אבו־גוש את אק־דחו, שהוחזק ברשיון, וירה לעבר קבוצת אנשים, כולם מקרובי משפחתו. הפצועים הועברו לבתי־החולים שערי־צדק והדסה, ולאחר זמן מה נפטר מפצעיו מוחמד עוואד איברהים, בן 25. הפצועים הם: ג'ליל עומר, בן 45, וג'מיל איברהים, בן 65. מצבם הוגדר כבינוני.

כעבור חצי שעה הסגיר ה־חשוד בידי את עצמו למשט־רה, כשהאקדח נמצא ברשותו. נמסר כי הרקע ליריות הוא סכסוך קרקעות בין החשוד ל־אחיו ויתר בני המשפחה. כוח משטרתי נשאר בכפר כדי למ־נוע מעשי נקם.

נתפס חשוד ברצח הזקן בכפר ליפתא

מאת אבישי אביר

חוקרי משטרת ירושלים סבורים, כי הצליחו לפענח את תעלומת רצח הזקן בן ה־82, שגופתו התגלתה ב־יום א' סמוך לכפר ליפתא במבואות ירושלים, וכי ב־ידיהם ראיות מספיקות, ה־מחשידות תושב ירושלים אחר ברצח הזקן. פקודת מעצר ל־15 יום נגד החשוד ברצח הוצאה ערב החג ב־בית משפט השלום בבירה.

עם גילוי גופת הנרצח, ב־יום א' האחרון, הוקם במש־טרת ירושלים צוות חקירה מיוחד בפיקודו של פקד שמ־עון טל. חקירת הצוות התמק־דה בשתי בעיות עיקריות: זיהוי הנרצח (שבכיסיו לא נמצאו תעודות) ומציאת ה־רוצח.

החלק הקשה ביותר, לדברי פקד טל, היה זיהוי הנרצח. לאחר יומיים של חקירה מאו־מצת הצליח הצוות לזהות את הנרצח, בן־טוב מזרחי, על פי סימני מכבסה שהיו על בגדיו. שעות אחדות לאחר מכן נעצר החשוד, משה מנשה, בן 44, אב ל־11 ילדים. בחיפוש ש־נערך בביתו של החשוד ברצח נמצא רכוש השייך לנרצח.

רכוש זה זוהה בוודאות על־ידי בני משפחת הנרצח.

„שיחזורנו את מעשיו של ה־נרצח ביום הרצח המשוער. תיחקרנו את ידידיו וקרוביו ותוך כל חקירה הגענו ל־חשוד, שהיה האדם האחרון שבא במגע עם הנרצח" — כסיפר פקד טל.

בין החשוד ברצח והנרצח שררו קשרי ידידות הדוקים. לפי סברת המשטרה, הגיע ה־נרצח למקום הרצח על פי הז־מנת החשוד ברצח. בדיקה ש־לאחר הכוות העלתה, כי הזקן נרצח בחנק וסבל משבר ב־גולגלת.

מפקד משטרת מרחב ירו־שלים שיבח את עבודת צוות החקירה, וקבע, כי אנשי ה־צוות ביצעו „עבודה מהירה, מאומצת וטובה, הן בתיכנון החקירה, והן בבצועה".

זמני הדלקת הנרות

שבת חול־המועד פסח

	עריש	מוצ"ש
ירושלים	17.18	18.33
תל־אביב	17.36	18.35
חיפה	17.28	18.34
באר־שבע	17.28	18.34
אילת	17.30	18.28

אמהות שכולות נגד הענקת פרס ישראל לגולדה מאיר

מאת אברהם תירוש

אמהות שכולות, שבניהן נפלו במלחמת יום־הכיפו־רים, דורשות שגב' גולדה מאיר לא תקבל את פרס ישראל ביום העצמאות ה־שנה, כפי שהוחלט, „בגלל חלקה במחדל של מלחמת יום הכיפורים".

כמה אמהות אף שיגרו אל גב' מאיר מכתבים חריפים, ובהם כלולה דרישה זו. גב' אביבה אריאב ומר יוסף לד־טנברג, הורים שכולים, מסרו, כי לאחר פירסום הידיעה על הענקת הפרס לראש הממש־לה לשעבר, התכנסו עשרות הורים שכולים מאיזור המר־כז והביעו זעם על החלטה זו. הם החליטו, שהאמהות יכתבו אל גב' מאיר ויידרשו ממנה שלא לקבל את הפרס. מר לד־טנברג אמר, כי כמה מכתבים כבר נשלחו לפני כשלושה ימים, ובמהלך הימים הללו יישלחו אל הגב' מאיר עש־רות מכתבים דומים של אמ־הות נוספות.

גב' אריאב, אחת הכותבות אל גב' מאיר, אמרה, כי פיר־סום הידיעה על הענקת ה־פרס לגב' מאיר, גרם להורים השכולים עגמת־נפש רבה ו־היא לא יכלה להבליג וכתבה אל הגב' מאיר, מתוך תקווה שראש־הממשלה לשעבר תמ־נע, לאחר קבלת המכתבים, מקבלת הפרס.

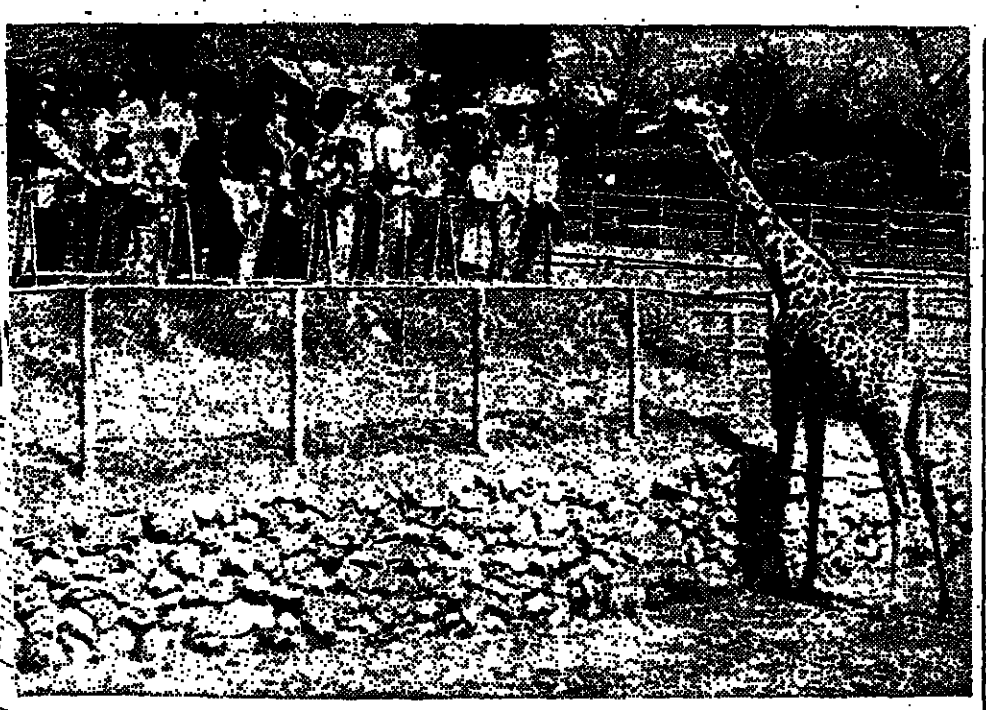

מי בוחן את מי? — ג'יראפה ב„ספארי פארק" ברמת־גן מול המבקרים הרבים, שב[או] לרגל החג. (צילום: חיים פנקס)

מוסקווה תתיר לפעיל העל[...] אלכסנדר גולדפרב לעלות לישו[...]

צלם הקולנוע היהודי מיכאל סוסלוב ומשפחתו קיבלו היתר לעלות אך העדיפו להמריא לארה"ב ✶ המדען מיכאל אגורסקי יקבל הית[...]

צלם הקולנוע היהודי ה־סובייטי מיכאל סוסלוב, ש־זכה לפרסים שונים, וחמי־שה מבני משפחתו, המריאו אתמול ממוסקווה בדרכם לארה"ב, לאחר שהותרו ה־שנתיים להיתר יציאה. ב־תקופת ההמתנה הם ערכו פעמיים שביתות רעב.

פעיל העליה אלכסנדר גולד־פרב, אשר השלטונות סירבו להעניק לו אשרת היתר יציאה, יקבל היתר זה כדי לעלות ארצה.

סוסלוב, 35, המריא ממוסק־ווה עם רעייתו ובנו, וכן עם הורי אשתו ואחותה. בין ה־יהודים, שנפרדו ממנו, היו הסופר פליכס קנדל והעתונאי ויתאלי רובין(?) ברש, שגם הם הגישו בקשות להיתרי יציאה. שני־הם השתתפו בסוף השנה ש־עברה בשביתות הרעב.

לסוסלוב אח החי בקליוו־לאנד שבארצות הברית, ואם כי המשפחה יצאה מברית ה־מועצות כשבידיה היתרי יצי־אה לישראל, הם מסרו לעתו־נאים מערביים, כי בכוונתם להצטרף לאח בארצות ה־ברית.

גולדפרב, מדען־חוקר בן 27, שעבד במכון קורצאטוב לאנרגיה אטומית שבמוסקווה עד אשר הגיש לפני שנתיים בקשה להיתר יציאה, מסר ל־עתונאים מערביים, כי ב„מש־רד האשרות אוביר" נמסר לו, כי יקבל היתר לעלות ארצה.

הוא השלישי מקבוצה של יהודים, הידועים כ„סירובני־קים", משום שהשלטונות סיר־בו להעניק להם רשיונות הגי־רה, אשר קיבלו בשבוע החו־דש רשות לצאת את המדינה. השלטונות לא הסבירו מדוע שינו את דעתם.

שני האחרים הם צלם ה־קולנוע מיכאל סוסלוב, וה־קיברנטיקאי מיכאל אגורסקי, העומד לצאת בימים הקרובים.

השלטונות סירבו תחילה ל־אשר את צאתו של גולדפרב מטעמי בטחון, אולם הוא שי־גר את המחקרים שלו לישר־אל וקרא תגר על השלטו־נות להעמידו למשפט. גולד־פרב היה אחד הדוברים הרא־שיים של תנועת העליה היהו־דית בשנתיים האחרונות.

גולדפרב, סימ[...] היציאה יצנקו [...] הרוסית ברגע ה[...] כים שיזכו[...] שכר הדירה של [...] רובל (כ־16 א[...] האשרות ויוצ[...] הסובייטית.

גולדפרב ציין [...] את בצעד זה [...] צינה במדיניות [...] מבקשי העליה. [...] הם מנסים לה[...] מהם ולהפחיד [...] אמר לכתבים [...]

המפיק קארלו פונטי ניצל מנסיון חטיפה

מפיק הסרטים קארלו פונטי, בעלה של השחקנית סופיה לורן, ניצל מנסיון חטיפה — כך מסר כתב־העת האיטלקי „אוזה אכספרס".

העתון כתב, כי החוטפים המיועדים ויתרו, כנראה, על נסיונם כיון שחשבו בטעות, שמכונית המשטרה עקבה אחריהם. שוריו של פונטי ברומא אמרו, כי מפיק הסרטים נמצא מחוץ לאיטליה ואי־אפשר היה להשיגו כדי שיאשר או יכחיש את הידיעה.

העתון כתב, כי כאשר חזר פונטי לביתו במארינו, בקירבת רומא, הבחין, שמכונית מדגם „אלפא 2000" ובה 4 אנשים עוקבת אחר מכוניתו, מגבירה את המהירות ומק־טינה אותה לפי ההאטה של מכוניתו שלו. כעבור זמן הצטרפה אליהם מכונית שלישית ומכונית ה„אלפא" הגבירה את מהירותה והקדימה את מכוניתו של פונטי בצורה מסוכנת ונעלמה.

העתון סבור, כי נוסעי המכונית חשבו, כי המכונית השלישית היא מכונית־משטרה ועל כן ויתרו על תוכניתם. (יופ"י)

תחרו[ת] ש[...] ציורי ח[...] מבתי"ס כתות [...] ראה [...]

מכירת חיסו[ל]
דהיטי יבוא איטלי
פינת אוכל (6 כסאות) 2.800 ל"י במקום 10[...]
מזנון 6.500 ל"י במקום 10[...]
פינת ישיבה (סלון) 7.500 ל"י במקום 10[...]
„אדיר" יבוא שוק זה[...]
פינסקר 61 ת"א 289944 משעה 10 בבוקר [...]
במוצ"ש פתוח מ־7.30 עד 10.00 בערב

ניקיון נחוץ בבית ובחוץ
משרד הבריאות
ישראל נקיה

RCA
מרכזים מורשים לישראל לשפופרות, מכפלאורים, לייזרים, מכשירי בקרה, מיקרופונים וכו'. כמו כן מכירה מהמלאי העשיר והמגוון של טרנזיסטורים, סיריסטורים, מעגלים משולבים, ספרים מקצועיים, שרולים מתקבצים, חוטי טפלון, קבלים נגדים מדוייקים וכוח, ריאוסטטים, בקרבה להרכבה לסטריאו, רמקולים של פיונר, פיליפס ואחרים.
עיר אביב
מיסודה של חברת רדיו ישראלית
ת"א, נחלת בנימין 18, טלפון (03)50156 שעות 8—15, ביום ו' 1—9.

לוי דוד ובניו
מציעים למכירה
בפתח־תקוה
במקומות שונים
דירות פאר 3 - 4 חדרים
עם מיטב השכלולים
בתנאי תשלומים נוחים
אפשרות למשכנתא עד 30.000 ל"י
לזוגות צעירים
דירות לפי היכולת
פרטים: רחוב הלפסון 13 פתח־תקוה טלפון: 911297, 904865 בשעות: 9.00—13.00, 16.00—19.00

באופנת אלנבי
ברח' אלנבי 79 תל־אביב
מתחילים את המכירה הלא נורמלית במוצ"ש
ב־90% הנחה
החל במוצאי־שבת ה־29.3.75

	קודם	רק ל"י
חולצות לילדות קייציות מודלים חדישים ביותר	67	10
גולפים לגברים ולגברות חדישים ביותר	95	15
חולצות לנשים קייציות מודפסות	90	15
סוודרים לילדים ולילדות ב־100 סוגים	75	10
סוודרים לגברות תוצרת חוץ	95	20
אפודות לגברים ולגברות מג'קרט מודפס	80	10
מכנסיים ג'ינס, גברדין, קורדרוי וקטיפה אמיתית לילדים וילדות בדוגמאות חדישות ביותר	110	כמעט חינם
חולצות עם החותן לגברות מודל 1975	110	20
חולצות לגברים של בית"ר דנדי וואל אמיתי	145	35
חולצות לילדים עם כפתורים מודפסות בכל המידות	79	15
מכנסיים לגברים ולגברות מכל המינים והשונים בדוגמאות צרפתיות ומזורות אחרונות	115	35
בגדי־ים לגברות מקטיפה אמיתית מודלים חדישים ביותר	165	35
חולצות הודיות לגברות שרוול קצר	118	20
שורטים לגברים ולגברות חדישים ביותר	75	10

לין־דר
חברה לנכסים והשקעות בע"מ
אצלנו תמצא מבחר גדול של דירות לקניה ולמכירה במחירים שונים
דירות להשכרה לתקופות קצרות וארוכות.
רח' המלך ג'ורג' 30 טל. 224734, 221937 ירושלים

הצמד כספך לדירת יוקרה
1. בככר המדינה — דירות פאר בנות 3 חדרים עם מרפסת ענק ופנטהאוז. וגם — מוסכים.
2. אחד העם 112 — דירות נאות בנות 3 — 3½ חדרים.
3. ליד „שיכון הצמרת" — דירות מרווחות במיוחד — בנות 4 חדרים. בנויות בסטנדרט גבוה מאד
למכירה / להשכרה
אוזיל ציפרין מנדלסברג
ת"א, ככר מלכי ישראל 5, טלפון 224514 בין השעות 8—1, 4—7

מלון קיסר אילת
EILAT CAESAR HOTEL
החדש במלונות איל[ת] מקבל הזמנו[ת] במחירים מיוח[דים] לתקופת ה„הר[...] של המלון
הזמנות ופרטים בטלפון 059-6161 או ת.ד. 888, אילת

השבוע לוטו
לרגל החג, תתקיים הגרלה 13/75 ביום ב' — 31.3.75
פרס ראשון
500.000 ל"י*
וכל יתר הפרסים מוגדלים
ביום א' — היום האחרון למשלוח הטפסים
* כפוף לצירופים
לוטו סימון של הצלחה

בהרצליה פיתוח למכירה
וילה נפלאה
360 ממ"ר + סלון + 5 חדרי שינה
„אלמגור" בע"מ, גרץ 18 תל־אביב, 03-243021, 03-237622, 03-763147

מרים תמיר
האסטרולוגית והגרפולוגית
תהיה בירושלים ביום ראשון 30.3.75
טלפונים: 03-445991, 02-531766

צמיגים
מצרך החודש!
במבצע הוזלות!
✶ ת.ל.צ. בע"מ טל. 37557
✶ שרותי צמיגים בע"מ דרך נחלת יצחק 42 ת"א טל. 264874
✶ צמיגי רפי — חולון טל. 840830
עד מוצאי פסח 2.4.75
אליאנס • אוניריאל • מישלין

מיקי ונסים
הבזר הותיק
רחוב המלך ג'ורג' 13 (בסימטה) ת"א
מאחל לכל לקוחותיו, ידידיו והבאים אתו בקשרי מסחר
חג שמח
ומזמין את הקהל הרחב לפתיחת עונת האביב עם הפתעות גדולות וקולקציות בגדיים
● החל מיום א' 30.3 בבוקר ●

הזדרז ושלח את פתרונך
לחידון הסמלים של מעריב

שלום רוזנפלד

טומיה של כשלון ולקחיו

דשי של המדיניות האמריקנית
יכון — שהדראמה האחרונה
; לה ממד חדש ובלתי־צפוי,
זוקים מדי להעריך השלכותיו
ידה האזורית והעולמית —
ת ישראל ל„בחינה מחודשת"
זים במדיניותה.
שותנו זמן רב. במקרה הטוב
"זמכן שלפיה פועל עכשיו
המזרח־התיכוני הוא חודשים.
ץ הנמנע, שהמאורעות יכפו
פעולה ביהודית־יזמו של שבו־

־גשה, שההחלטה שהחליטה
בשבוע שעבר צודקת ונבונה
יבות שנוצרו לא היתה אלא
וסיכון המזר ביותר של בטחון
פתרות אותנו מבודנת נסיבות
יזה ובישר. אנו חייבים זאת
מנו, למען ניטיב לכלכל את

זינה כה תוליך אל מסקנה
י נצירה שרשרת של אי־
עם ארצות־הברית, שלפחות
ן גם אנחנו איננו יכולים
בפינו.
זהות של אנשי המפלגה של
יקני ושל המזכיר עצמו וכן
ידים בושינגטון לימדו, כי
בוב השיחות הנוכחי במזרח
זינגר כי לא זו בלבד שמט־
בר השלימה עם הודותה על
שהזיגמה באבו רודס, אלא
לוותר דינתר זה במחיר שהוא
יי־לוחמה.
קודר של סגן ראש־הממשלה
אלון בושינגטון, ביולי, אמר
שאינה משתמעת לשתי פנים
ובצום נסיבות לא תצהיר
קת הלוחמה.
ישראל למשרד־החוץ האמ־
את קיסינג'ר — את רשימת
של האי־לוחמה, כתחליף ל־
וחמה, רשימה שכללה מוצי
שכל אחד מהם בנפרד
ש נושא למיקוח ולמשא־ומתן,
ושינגטון סאי־לוחמה איננה

זור שבדיקה וחזרה ובדיקה את
די ובשיחות עם שר־החוץ
שביקר בושינגטון, הגיע דיר
מסקנה הודיע לנו על כך
דים בשום אופן לא תסכים
ים של אי־לוחמה שבהם היא
כל מדינות־ערב (כגון הזרם,
שות ההתעמלות נגד ישר־

אך בשלב מוקדם זה להבהיר
שמשמעה לשתי פנים, כי
אין לנו מה להציע למצרים
אמבל וכל ציון המעברים
רדם הפרק לחלוטין.
כי־שלא עשינו זאת בצורה
אלא עודדנו את שר החוץ
לצפור ולחזקנו את האמריק־
י שיש על מה לדבר. ומבחינה
נתן ראש־הממשלה מר רבין
באוה"ב תרים אף הוא את
הוציא מר רבין שהוא מצלה
ק אישי" ולא בשם הממשלה.
מי המנזים הבריטי ראש לשכת
לתית אוון סודיר, נהג במגי־
העמדות העבריים לצטט כמה
עם אידי כל איגמת שנפלה
השלטונות הבריטיים וראשי
דאו. מלות השיר אמרות:
ה בין אבר לבדי. חסוב מה
דברי ב'ורך.
בידינו מסמכים ופרטיכלים מ־
אלון ויצחק רבין בושינגטון
ועם פורד, אבל אין ספק שגם
וגם העי־א הבינו מדבריהם
לוותר על המעברים ועל אבו־
רבה יותר נמוך מאשר הפסקת

ירונו שלהם עלינו. זה מקור
ם שאנחנו הלכנו אותם שולל

י בכל שבעת החדשים שחלפו
ועד לימים האחרונים לפני
לאזורנו לא השכלנו לשכנע
ם בכל אותם הדברים שעליהם
(ובצדק) בעת המשא ובהן

ד מסויים אירע גם בין השינ־
ייתכן שגם סאדאת ופאהמי לא
ים במידה מספקת את קיסינג'ר
י שבכיות ישראל בן המעברים
היא לגביהם תנאי בל יעבור,
שמצרים תשלם תמורה נסיגה
בה פחות מאי־לוחמה הרבה
אי־לוחמה שביקשנו והרבה
זה מדינית".
וירע כאן דבר עוד יותר חמור,
האמריקנים את עצמם כי יצליחו
אדאת יותר משהוא מוכן לתת,
ישראל לקבל פחות ממינימום

הרעה נותנת שבשלב הנוכחי
סינג'ר נוקט שיטת „דיפלומטיה
נהגו אילמלא היה משוכנע, שיש
י סבורי" שהמו"מ יסתיים בהצ־

●

שום ענין להחריף את היחסים
ית הלבן ועם מחלקת־המדינה;
ו ענין חיוני שלא נהיה בודדים
ב עמהם, לא רק בתהודה שרשרת
המצבורות שהחישו את כשלון
ו של השיחות, אלא גם בבחינת
משותף שלנו עם ארה"ב לטווח
ינת הדרך למימושו של אינטרס
תעבור דרך זו בזינוח — ובשום
לפסול אותה מראש, כפי שעשינו
בין אם תתמקד שוב בושינגטון,
המאסק הדיפלומאטי ואולי אף

האינטרס לטווח קצר מחייב שדוברינו הרש־מיים ינקטו בשיטה של „פרופיל נמוך" לגבי העימות או „ניגודי־העימות" בין ישראל לבין האדמיניסטרציה האמריקנית. עימות — שסימניו החיצוניים הבולטים ביותר עד כה היו איגרתו החריפה של הנשיא פורד, וכמה איומים ונבואות שחורות שהשמיעו באוזנינו ידידים ויריבים בימים האחרונים.

איומים — עלינו לדחות, מול נבואות שחורות — לעמוד איתן ובפכחון, עצות טובות — עלינו לבחון לגופן.

ככלות הכל היו כבר אגרות חריפות בתולדות היחסים בינינו לבין ארצות־הברית.

די אם נזכיר לדוגמה את איגרת הנשיא ניקסון לישראל בעת הדיונים הדו־צדדיים הקודמים של ערב כינוסה של ועידת ז'נבה, כאשר לדשנו בתוקף שתימסר לנו רשימת השבויים בסוריה ו„התעקשנו" על נוסח ההזמנה. גולדה מאיר, שעמדה אז בראש הממשלה, כה נסערה מתוכן האיגרת — שבה האשים אותנו הנשיא בין השאר ב„סיכון האינטרסים החיוניים של ארה"ב" — עד שכאשר בא אליה למערכה שגריר ארה"ב קנת קיטינג, קידמה את פניו בהערה רוויית־מרירות: מה אתה מצפה שאגיד לך אחר „אולטימאטום" כזה?

הנשיא ניקסון לא הסתפק באזהרה בלבד. הוא הרחיק לכת ובשלב מסויים אף סירב לחתום על החוק שאושר בקונגרס והעניק לישראל סיוע צבאי בסך 2.2 מיליארדים דולר.

גם שר־החוץ קיסינג'ר וגם אנשים מרכזיים בממשל שיכנעו לבסוף את הנשיא, שעליו לחתום בהביאם לפניו את הנימוק המכריע — שכוחו יפה גם היום — כי ישראל בשום פנים לא תוכל לבוא לז'נבה מעמדה של חולשה.

את הנימוק הזה העלה השבוע גם הסנאטור ג'קסון — והוא בוודאי לא יישאר יחיד בטיעון זה.

כל מדינאי אמריקני מפוכח מבין, כי ישראל חלשה או ישראל נלחצת־אל־קיר ע"י ארה"ב היא פיתוי להוקפנות על־ידי שכניה. די אפילו שארצות־ערב יקבלו רושם או יתוו באשליה, שאמריקה תנזה את ישראל בשעות־של־מבחן, כדי שיחזרו על האפיק המדיני ויגדישו את דרך־המלחמה ל„פתרון" הסכסוך. בכך יסכנו לא רק את ישראל אלא גם את ארצות־הברית עצמה, שחרף חילוקי־הדעות הזמניים עם ישראל בנושא זה או אחר, קיומה ובטחונה של ישראל הם אבן־יסוד במדיניותה המזרח תיכונית ואינטרס חיוני שלה.

לפיכך חובה עלינו לגייס את כל הידידים שלנו בגבעת הקאפיטול בושינגטון ואת בעל־הברית המסור והנאמן שעמד לימיננו בכל עת מבחן: יהדות ארצות־הברית.

לא כדי לנגח את הממשל — שאותו נצטרך לעבור גם חרף המחלוקת ושלנדיבות־לבו בתחומים שונים נהיה זקוקים גם בעתיד — אלא כדי שהדיאלוג שלנו עם ארה"ב לא יצטמצם לממשל בלבד ולהדדי־חורים.

●

זאת ועוד: לשרשרת המשגים הטראגיים שעליהם עמדנו בראשית הדברים צריך כמובן להוסיף גם את האקורד הסופי של המו"מ, שבו גולגל כשלון הסברתי חמור.

דרוש היה קוצר־ראות מופלג — אם לא נשתמש בהגדרה חריפה יותר — כדי להסכים שההודעה המסכמת על הכשלון תתפרסם בירושלים (ולא בקאהיר, או בושינגטון לפחות) ותחזק בכך עוד יותר את הרושם ש„עקשנותה" ו„סרבנותה" של ישראל הן שגרמו לפיצוץ השיחות.

כבר דובר רבות על הצלחתם של המצרים מן הרגע הראשון ליצור בעולם רושם שהפעם הזאת הם הוותרנים, הם הגמישים, הם המתורים־בכל־מחיר לשלום. בעוד שבשיחות עצמן הפגינו סאדאת ופהמי קשיחות בלתי־רגילה וחוסר כל נכונות לוותר ולהתפשר, השכילה התעמולה־המתוחכמת שלהם בכלי־התקשורת ליצור רושם שישראל עומדת כמכשול להשגת ההסכם, וזאת דווקא בעת שישראל הפליגה והרחיקה לכת בוויתוריה.

בצוד של ראש הממשלה פעל „צוות מוחות" שהכין את ההיבטים המשפטיים, המדיניים והצבאיים של ההסדר המצופה על גיוסאותיו השונות, אך משום־מה זנחנו לגמרי את החזית ההסברתית־התעמולתית וכבר מתחילה היתה ידנו על התחתונה בתחום זה.

לשיאו הגיע כשלון זה בשלב האחרון, כאשר הימרנו את עצמנו — או שמא הימרנו אותנו קיסינג'ר והמצרים — למצב שבו פורסמה ההודעה על הכשלת בירושלים, והמצרים הקדימו אותנו בשעות מרובות בהפצת הגירסה שלהם על הכשלון.

לצוות הישראלי ולממשלה היו ידיעות מוקדמות כי טומנים לנו את הפח הזה. זמן רב לפני פיצוץ המו"מ היו לממשלה ידיעות כי קיימת כוונה, שאם יעלו השיחות על שירטון תתפרסם ההודעה על כך בירושלים.

יתר על כן, היו בממשלה שרים שבתמימותם הפוליטית אפילו ראו בכך יתרון לישראל, באשר אולי יעניק לנו הדבר סיכוי להשפיע על הניסוח הסופי של ההודעה.

ואנו שיחקנו את משחקם של המצרים. בכינוס הבהול של הממשלה ערב שבת חוללנו דראמאטיזציה של המצב, שמיקדה את כל שימת־הלב של העולם (ושל הציבור בארץ) לשלב האחרון והגורלי של המו"מ בירושלים — והכינונו בכך את הרקע להודעה הסופית של הכשלון, באחרנו איתור פאטאלי בהסברה גורמי הנסיבותיה.

●

דברים אלה אינם נאמרים לשם קיטור חריית כלח על פצעינו. השעה קשה מדי לכגון אלה, וגם הלב אינו נתון לכך.

תכליתם איננה למעט מן ההערכה הכללית לעמידת־הכבוד של ראש־הממשלה וחבריו מול הלחצים־הכבדים־מנשוא לוותר בנושאים החיוניים לבטחוננו.

תכליתם איננה למעט כהוא זה מן האחריות הכבדה שרובצת על מצרים לפיצוץ השיחות.

תכליתם היחידה היא להניע את כולנו, ובראש וראשונה את מי שעתידים להוסיף ולנהל את המערכה המדינית בעיקר בארצות־הברית, ללמוד כשהו מן המשגים שעשינו בתחום הדיפלומטי, בתחום טכניקה והטאקטיקה של המו"מ ובתחום הלוחמה הפסיכולוגית וההסברה.

מדינאים ודיפלומטים חייבים לדעת לקרוא בין השיטין במסמכים או בפרוטוקולים ולקלוט איתותים הנאמרים על פי רוב ברמזים בלבד.

יתר על כן, מבחנו האמיתי של מדינאי הוא ביכולתו לחשב כמה צעדים קדימה, כבמשחק השחמט כנגה. בכל מצב נתון צריך לראות יותר מדרך־מוצא אחת ויותר מאופציה אחת, צריך להכין מהלכים אלטרנטיביים כתגובה על מהלכים צפויים של היריב ובוודאי לא לגלות את הקלפים בטרם עת.

ואחרון אחרון — אך בוודאי לא בחשיבות — החזית ההסברתית שפעילותנו בה חייבת להיעשות במקביל לכל מהלך מדיני. בתחום זה חוסר־תכנון, שיגרה, שידפון אינטלקטואלי והזבבנות אין אויבים גדולים מהם.

במערכה המדינית הצפויה לנו עתה אין כלל להגזים במשקל שיהיה לכשרון וליכולת שלנו להסביר בעולם — ובראש וראשונה בארצות־הברית — את עמדות־היסוד שלנו בסכסוך הטראגי עם הערבים מזה ואת מקבילית־האינטרסים שלנו עם ארצות־הברית ועם העולם החופשי כולו מזה.

במלחמה זו — המלחמה על דעת־הקהל — איבדנו כמה מעוזים — אבל כוחנו עמנו לחולל בה מיפנה אם אך נהיה מודעים את חשיבותה וננהלה בתבונה, באומץ, בידע מקצועי ובכלים מודרניים.

●

אין מקום לרפיון־רוח ולחולשת־דעת גם אחר כל מה שקרה.

אדרבה: דווקא אחר מה שקרה ניתן לגייס את הפוטנציאל האדיר הגנוז בעם — בארץ ובתפוצות — ולרתום אותו במערכה שאולי עוד לא היתה דומה לה בחומרה ובסכנות, אך גם לא בסיכויים.

הנאשם: לא אני שחטתי את העוף!

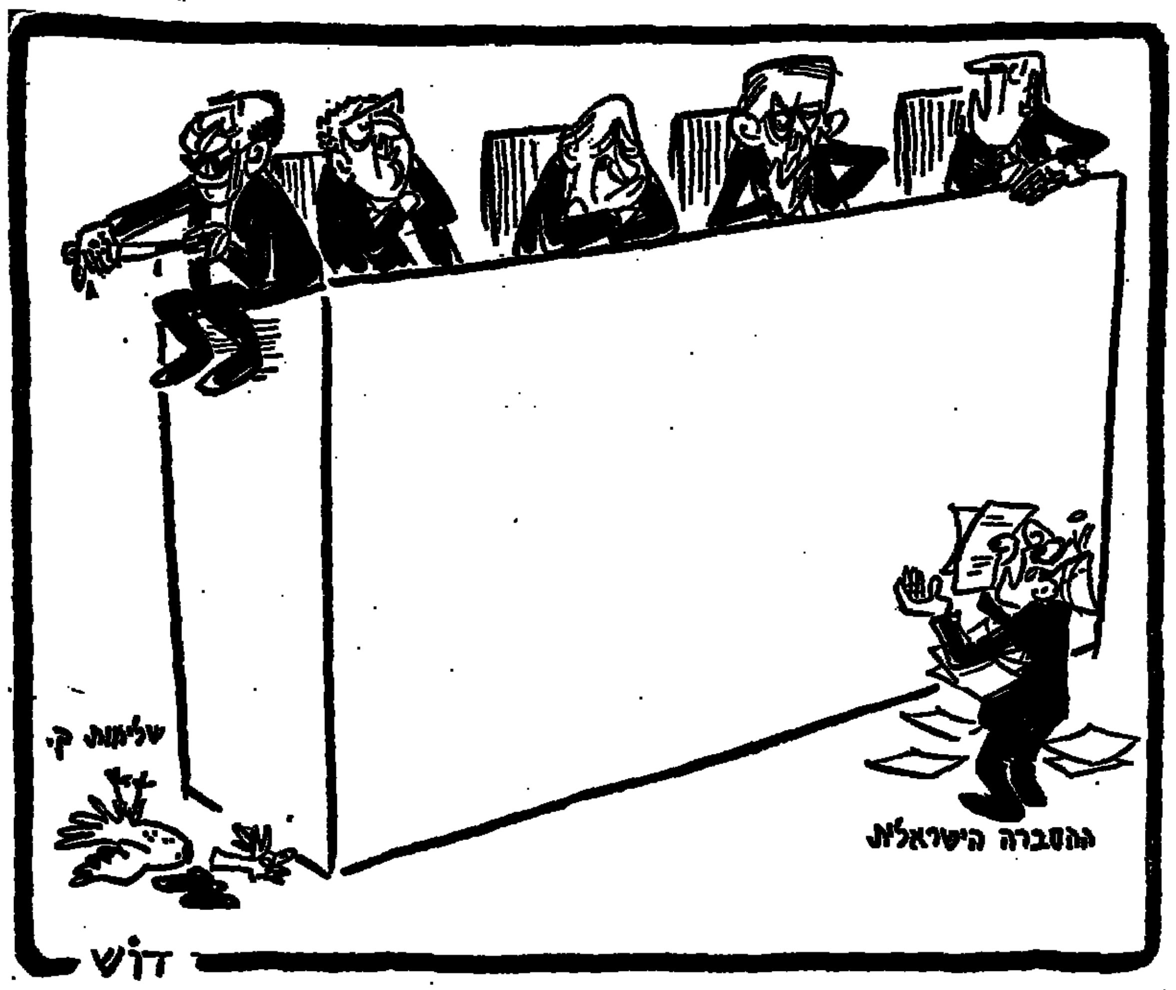

יהושע א. גלבוע

העיסקה הבלתי־גמורה

לכאורה, מה עוד יסופר של ה„קונסולידציה" (זה השם הנרדף המתחוכם להורמת עשרות מיליוני לירות מכספי־הכלל לקופות של כמה מפלגות) ולא נאמר עוד? אבל רק — לכאורה. הרבה־הרבה נותר לומר.

ההצבעה בכנסת בדבר ה„הלוואה" אך הבליטה את העול הבוזין שבה. אף מותר להגיד, כי הצבעה זו השפה לא מעט מסיבה לדמוקרטיה, אשר מחייבי השי החדש למפלגות כה התגייסו להצלתה.

נוכחנו בבירור, כי המכונה המפלגתית מסוגלת להשתיק ולדרוס שאריות־מצפון. במיוחד נוזקר הדבר ב„עבודה". חיכים ועסקנים מרובים שלה ועמם נגד הגול המתוכנן. היו ביניהם שטרחו להוסיף, כי הם מתביישים בעצם הצלאתו של רעיון הסימון הזה בימים אלה. לבסוף, הוליד הר־געש־הבושה עכברים מפוחדים מפני הוד המשמעת הסיעתית.

בדיונים הפנימיים נשמעו מלים כבדות על שערוריה, הפקרות, על אטימות־לב כלפי הלך־רוחו של ציבור סוער וכואב, באה שעת המיבחן והרמת הידיים הבריזה את סערות־הנפש ויסורי המצפון.

כך נוסף עוד לקח מוחשי: כאלו הן תמונות הגנן של החופש, שהעם כולו חייב לממן בכל עת ובכל שנה! כאלה הם מיבכרי הדמוקרטיה, אשר כולנו נדרשים לראות שלא ידעו מחסור לעולם.

■

למען האמת: אף כי ניתן היה למשש בידיים את התמרמרות הקהל על מתנת ה„קונסולידציה", נזדמן לי לשמוע בתוך אותו „ציבור סוער וכואב" גם התבטאויות מרפות־ידיים ביחס למערכה נגדה. בעקבות דברים שכתבתי בגנות הקנוניה הקואליציונית־אופוזיציונית הביעו קוראים שונים הזדהות אתי. אבל יש שבמלות העידוד נשתזרו בנימות פאטאליסטיות מדכאות. היו שאמרו לי בנשימה אחת: אתה צודק, אבל אתה נלחם מלחמה אבודה. קוראים שהיכרתי ולא היכרתי ניסו להשכילני, כי אני מכלה כחותי לריק. התוצאה גזורה מראש.

תחושת אין־אונים כזאת לגבי מאבק זה באה לידי ביטוי גם מעל טורי עתונים ובטאונים שונים. לדוגמה — אבל לאו־דווקא במקרה — אצטט מהירחון „במערכה", המוגדר כ„בטאון הציבור הספרדי ועדות המזרח". נאמר שם באחרונה במאמר המערכת: „התגובה הנזעמת של הציבור הרחב על ההצעה שהממשלה תסייע למפלגות להשיג בערבותה מילוות כדי לכסות גרעונותיהן הנאמדים במיליוני לירות לא הרתיע את ראשי המפלגות אשר יזמו את התוכנית לבצע אותה... שני הצדדים (הכוונה לשלטון ולאופוזיציה), כשבאים „לטפל" באינטרסים מפלגתיים צרים, מתעלמים מן האינטרסים המפלגתיים ובלבד ליהנות מן הקופה הציבורית".

ואולי, בצד הגול עצמו — הפאטאליזם הזה הוא אחד הגילויים המדאיגים ביותר שבהדקרו מפרשת ה„קונסולידציה". וראוי להדגיש, כי המציאות המפלגתית שלנו היא מן השורשים של אותו פאטאליזם. לפעמים מצטייר המיבנה המפלגתי כקיר אטום, שרוחשי עם מתנפצים אליו. דעת־קהל לחוד, ואינטרסים מפלגתיים, או אינטרציה מפלגתית לחוד.

ומכל זאת, כמסתבר, עוד לא הכל אבוד. אפשר שעקב צעדים חוץ־פרלמנטריים — והפעם מדובר במיוחד בדיונים לפני בית־הדין העליון — עוד יחול עיכוב בקטיפת הפירות של העיסקה הצינית.

בין כך ובין כך לא ירד הנושא מסדר־יומנו ומן הראוי להוסיף וללבנו.

■

דים נעסוק, בעיקר, במה שהתגלם כנימוק הפוליטי־אידיאולוגי המרכזי בפיהם של מחייבי המילוות־המענקים למפלגות: בלי מפלגות יתפורר המשטר הדמוקרטי. המפלגות הן אבן־פינה ונשמת־אפה של הדמוקרטיה.

כוחם של טיעונים כאלה טמון, כנראה, בהיותם כאילו מובנים מאליהם. קשה לחלוק על מפורסמות, שהן — כפי שגורסת אמירה יודעה — אינן צריכות ראיה. לעזרתם של המשתמשים בהן גם מוכן לעתים קרובות אפוריזם מסויים, כגון זה של צ'רצ'יל — בדבר המשטר הדמוקרטי, שהוא הרע במשטרים, פרט למשטרים הלא־דמוקרטיים...

בקיצור, עם סראויים ביד אחת ועם פתגם ביד שניה מה עוד צריך להוכיח? וביתר דיוק, מה עוד צריך לבדוק אם האמירות הנדושות הפופולאריות כל־כך תואמות את המציאות הישראלית?

בוודאי קשה למצוא בתוכנו אנשים שיכפרו, עקרונית, בערך קיומן של מפלגות, אבל רק מי שמוכה בסנוורים או נוח לו בהתעלמות שטוחה יתעלם מההבדלים היסודיים בין ההוויה המפלגתית בישראל ובין מקבילותיה בעולם החופשי, שהרי ספק, אם יש מקום במערב, שבו האדם־ואזרח כה נתון באחיזה מפלגתית, ממש „נושם" מפלגתיות כבארצנו.

בהפרזה כלשהי, אבל בלי ריחוק דראסטי מהאמת, אפשר לומר על המציאות הישראלית: „מפלגות שיש להן מדינה". לדיבורים על מפלגות כסתי־חיים להילופי־דעות ולמאבקים אידיאולוגיים יש צליל מוזר במקצת במדינה שבה „מפתח מפלגתי" הוא גם מלת־מפתח.

במה אין הן עוסקות, המפלגות? בהתיישבות — קשה להפלווה על הדעה בלי זרימים. במישרין או בעקיפין פרוצות המפלגות בתחומי שיכון ובריאות, קואופרציה וספורט, חינוך ובנקאות. האם לא יהלה לנו הפארלציה — הגולה או הסמויה — של המדינה בין מפלגות?

רק לוליין תיאורטי ימצא את הקשר בין עשרות פעילויות מפלגתיות ובין אידיאולוגיה. למותר להוסיף, כי כמה וכמה רעות שפשו בתוכנו נובעות מההוויה המפלגתית הדשנה. היא המסה לפרוטקציוניזם ובילויי־שתיותות שונים.

לאור הוויה זאת נבובים מעיקרם הטיעונים על החשיבות של מימון ממלכתי לעידוד המפלגות. הדוגמאות משוודיה וממקומות אחרים לא רלוונטיות לחלוטין למציאותנו. הסתבכויות על מדינות אחרות (במקרים רבים הסתמכויות בלתי־מבוססות) עושות רושם של דיאטה סטנדרטית לכל, בר־בומן שבדרך כלל מומלץ לשמן שירזה ולרזה שישמן...

■

במרוצת הוויכוחים סביב המילוות־המענקים נישפו מולנו בסיוט הדיקטטורה.

ללמדך, כי אם חלילה לא יינתן למפלגות הכיוון המבוקש אתה יכול ממש לחזות את המשטר הטוטליטרי בשער. עלי להזכיר, כי מבחינה נהגות המפלגות ממימון ממלכתי נדיב באוד — וכאן מדובר בתוספת „אקסטרה" מקופת הכלל. ביחס לתוספת זאת העמדת הדברים באור אלטרנטיבי — אתה מאשר את המילוות או מזמן לעצמך אובדן החירות. ובאמת, כאשר החופש עצמו מוטל על כפות המאזניים איך לא תעדיף, האזרח המפחיד־המסכן, לפתוח את כיסיך?

אבל אלה דברי־הבל. אוי לחופש הזה אם הוא צריך להיות תלוי ברווחה מובטחת למפלגות, בזמן שהמוני־עם שרויים במצוקה.

בשבועות האחרונים הוטלו לחלל עולמנו גם סיוטים כגון שבאת מפלגות.

המתקוממים נגד המימון הנוסף הוגדרו לא רק כדמגוגים, אלא במעט נראו על קו הפאשיזם. צר לי על שמשה כרמל, אף כי הוא עצמו הביע התנגדות לאותה „קונסולידציה". ניסה גם הוא לצייר שדים על הקיר: „פארשיפוביה".

איני סבור, כי אכן קיימת „פארשיפוביה" כזאת. אבל אם אמנם היא בנמצא, כלום אין לבקש את שורשיה בתוך ההוויה המפלגתית המיוחדת שלנו? אנו עדים לגלישה במלגות לשטחים שלא נועדו להם, לחסות המפלגתיה לענינים שאין להן דבר עם סעקציות אידיאולוגיות ופוליטיות; אם נבחן הבעות אלה ניטיב להבין, כי לאו־דווקא בגלל רוחות רעות מהחוץ מבאישות המפלגות את צאנן.

ועוד. האוהדיינטכיה המפסת בלידית על מפלגות בכל צרוכה לדמוקרטיה ולחופש אף היא שיבה. זה נושא שכדאי להרחיב עליו את הדיבור בנפרד. פה רק ארמוז — ייתכן שלמען הבריאה הפה של החיים הפוליטיים בישראל מן הראוי להשקיע מאמצים מיוחדים בעידוד פעילות חוץ־מפלגתית, ובכל מקום גם המבקש תוספת יוקרה למפלגות — לאו־דווקא בתוספת מימון על מקופת הציבור ישיגנה.

איתמר רבינוביץ

סעודיה • אחרי הרצח

עם כתיבת שורות אלו, שעות מעטות אחרי הירוע רצח פייצל מלך ערב הסעודית, כרם ידועות התשובות לכמה שאלות יסודיות בפרשת הרצח: מה הניע את הרוצח והאם פעל לבדו או בקשר עם קבוצה או גורם כלשהם? האם אחיותה של הצמרת השלטונית החדשה שהולה להתגבש אתמול איתנה או שמא כבר הופיעו ניצני קונפליקטים פנימיים בתוך המשטר?

קשה איפוא להעריך את מלוא משמעותם והשלכותיהם הצפויות של חילופי השלטון בערב הסעודית, אך לאור העובדות הידועות והתפקיד האזורי שמילאו המלך פייצל וערב הסעודית בשנים האחרונות ניתן לשרטט כמה כיווני התפתחות אפשריים.

התחום המכריע במדיניות הפנים הסעודית הם היחסים בין חברי הצמרת הפוליטית ובעיקר בני משפחת המלוכה המקורבים לה. הידיעות שיש מחוץ לערב הסעודית על המסכת המורכבת של היחסים הפנימיים בבית המלוכה הענף ושלוחותיו מוגבלות. מקובל לחשוב, כי המלך החדש ח'אלד אינו דמות חזקה. הוסבר, כי מינויו נבע מהיותו יורש־העצר הפורמאלי ובהצמד־של־פשרה בין שני הטוענים החזקים לכתר, הנסיכים פאהד וסולטאן.

מינויו של פאהד בן עבד אל־עזיז ליורש־העצר הנוכחי עשוי להצביע על היווצרות בריה, זמנית לפחות, בין השניים, אם כי פירוש זה הוא רק אחד מבין כמה אפשריים, יש עדיין לצפות להתבהרות המצב בתחום זה. וחשוב לזכור שהמצב בו השליט הפורמאלי אינו האיש החזק במערכת הפוליטית עשוי להוליד חוסר יציבות שהשית.

מעבר לתחום חוקי זה ניצבת שאלת היחסים בין הצמרת החדשה לבין רבבים נוספים של האליטה הסעודית — הנהגת הצבא הכוחות המזויינים האחרים, ההנהגה הדתית והאלמנטים המודרניים יותר, שהפכו לשותפים זוטרים לפחות בהנהגת המדינה, חלקם הובצים הנהגת מודרניזציה ותיקונים הכרחיים־לכת יותר מאלה שהותקנו בזמנו של פייצל.

גם אם רצח הנסיך פייצל בן מאעד בן עבד אל־עזיז את המלך פייצל מתוך „שגעון", כטענת הרדיו הסעודי, או מתוך מניע אישי, עשוי הרצח לפתוח פתח לתהליכי שינוי פוליטי במדינה. היציבות הפוליטית שמכנה בהנהגה ערב הסעודית באחרונה היא תופעה חדשה, יחסית. עד שנת 1964 נפגע בית־המלוכה הסעודי על־ידי המאבק בין פייצל וסעוד וב־1967 הוצאו להורג כמספר פעילים בארגון מחתרתי שפעל נגד השלטון. חילופי השלטון והקונפליקטים הצפויים להתפתח ברמות שונות של המערכת הפוליטית בערב הסעודית יוכלו להוליד תקופה חדשה של חוסר שקט.

*

להתפתחויות במדיניות הפנים של ערב הסעודית עתידה להיות השפעה רבתי על תפקידה האזורי והבינלאומי, שכן לחוסנו הפנימי של משטרה ולאוריינטציה שיבחרו להם שליטיה החדשים יהיו השלכות ברורות על מעמדה החיצוני.

למדיניותו של המלך פייצל נודעה בתקופה האחרונה השפעה ניכרת ב„אזור הלב" של המזרח התיכון כבמפרץ הפרסי. בתחום הראשון בנה פייצל את מעמדו החדש בעיקר אחרי שהחליט בשנים 1972/3 להפעיל את „נשק הנפט" להתמיכה פעילה בצד הערבי בסכסוך ישראל ערב. החלטה זאת נבעה ממיזוג של שיקולים כלכליים ומדיניים.

„משבר האנרגיה", ההתפתחויות בנתוני המטבע ובדרכי הפיתוח המעצים יוסית של ערב הסעודית יצרו מצב שבו היה כדאי לה לצמצם ב־1973 את תפוקת הנפט בשטחה. פייצל החליט לנצל מצב זה להפעלת לחץ על המערב כנגד ישראל, ובכך נתן למצרים כלי רב־עוצמה לקראת היציאה למלחמת יום הכפורים הזה בתוקף זה לדמות מרכזית בקואליציה הערבית שהתגבשה ערב המלחמה והופיעה במלואה רק לאחריה.

פייצל המשיך למלא תפקיד מרכזי במערכת הבין־ערבית גם בתקופה שחלפה מאז המלחמה. את ההשפעה שרכש ניצל לטיפוח המגמות הרצויות לו בעולם הערבי וביחוד בחצי־האי ערב להחלשת יסודות רדיקאליים, למאבק בהשפעה הסובייטית, לקירובה של מצרים לקו המקובל אליו, ולהרחקתה מהשפעתן של ברית־המועצות ולוב.

לאזור המפרץ הפרסי היתה חשיבות מיוחדת במדיניות החוץ הסעודית. כאן פעל פייצל בתיאום עם השאה להבטחת היציבות הפוליטית במדינות הקטנות ההולמות יותר של המפרץ, לבלימת ההשפעה הסובייטית, לריסונה של עיראק ולדיכוין של תנועות מרי ומחתרת מסוג זאת הפועלת בעומאן.

על רקע זה ברור, כי גם לשינויים מוגבלים ביציבותו של המשטר הסעודי החדש או באוריינטציה שלו יהיו השפעה חשובות על מערכת היחסים הבינערבית, כשר הביקוה של הצד הערבי בסכסוך עם ישראל ובאזן הכוחות באזור המפרץ הפרסי.

*

כל זעזוע ותמורה בערב הסעודית יתן אותותיו במשק הנפט העולמי, אולם בהקשר הנוכחי מעניין במיוחד לבחון את ההשלכות האפשריות על צמרתה המדינתה של ארצות־הברית.

למרות המתח והחד־ערכיות שנתגלו באחרונה ביחסי ערב הסעודית עם ארצות־הברית, היא נשארה בעלת־הברית החשובה ביותר שלה בעולם הערבי וצוכת של אינטרסים אמריקנים חשובים.

הרדיקליזם של פייצל בסכסוך עם ישראל, תפקידו במלחמת אוקטובר ומדיניות הנפט שלו פגעו באינטרסים ועמדות של ארצות־הברית, והמתח שנבע בכך הוליד דיבורים על פעולה אמריקנית אפשרית נגד ערב הסעודית (אך גם הכחשות ברורות של שמועות מעין אלו). אולם פייצל נשאר יריב אידיאולוגי ופוליטי מר של ברית־המועצות ופעל להרחיק את העולם הערבי מהשפעתה של זו ולקרבו אל ארצות־הברית. הממשל האמריקני גם הצריך את התפקיד המכוון שיהום לפייצל בייצוב מחירי הנפט.

בנסיבות אלו יש לארצות־הברית עניין רב בשבירה. יציבותה הפוליטית הפנימית של ערב הסעודית ובקיום מדיניותה הפרו־מערבית, מאידך, צללית נמוכה יותר של המשטר הסעודי החדש וההחלשה האפשרית של ההשפעה הקצרנית הרדיקאלית על סכסוך ישראל ערב עשויות לסייע לניהול המדיניות האמריקנית השוטפת במזרח התיכון.

השינוי שכבר אירע בערב הסעודית וההתפתחויות העשויות לבוא בעקבותיו עשויים להוק את נסיונה של ארצות־הברית לבחון היטב את הזירה האזורית בטרם תסיק מסקנותיה מכשלון מסעו הנוכחי של הנרי קיסינג'ר.

המחבר הוא ראש „מכון שילוח".

לא אנחנו

זו השעה לזכור את שורותינו. זו השעה לשכוח את המפריד בינינו ולא לזכור אלא מה שמלכד אותנו. זו השעה לבקש מן המורגיותא המכובדה עלינו, המחלוקת, לקום ממקומה בראש־השולחן ולהמתין לנו, בחדר־שמור שלה, עד שנשלח לקרוא לה מחדש.

על קפה הפוך

כל המירא והמיצא דאבא ברשותנו, כל מה שאינו טהור עתה בתוכנו לבטיל ולהוות הפקר.

זו השעה להחזיק בקרנות השלום ולאמר, איש לעצמו, גירסא שלא שכחנו מינקותא, אף כי בטעם הפוך:

„אבא — לא קורדי".

שלושים אלף מדיים

מן העשרים, הנשקפים אל אשור הקדומה.

סוקי מדי, המבוססים את עמי גוג־ומגוג.

מעברות ההרים, הידועים לנו מתרגומיו הארמיים של ספר בראשית כ„טורי קורדי". משיאי אררט —

הם יורדים ובורחים. שום אריק רולו אינו עומד שם על הגשרים, פנקסו בידו. שום כתב שלוחייה גרמני אינו מנציח שם עוללים על ידי אבותיהם.

אומה שיש לה י צ ר חיים, אך אין לה כנראה ז כ ו ת חיים. לשון משלה, אך לא ידידים. עבר, הנעוץ בקדמוניות ההיסטוריה. אך לא עתיד.

השהיד שייך, מן־הסתם, לאלה שאהבתם את הפליטים הוצה רק את הירדן, לא את פקוליה החזקל.

איזו ה ז ד מ נ ו ת היתה כאן לשכנינו, הערבים, שוחרי השלום, לכונן בחצר הסהר הפורה שלהם מדינה חילונית, דימוקרטית, שבטים, יהודים ומוסלמים ישבו בה שבת אחים.

אלא שהיהודים נשחטו ראשונים. הנוצרים נטבחו, בידי ממשלות בגדד, לפני ארבעים שנה. הקורדים, שהם מוסלמים, אך לא בדיוק ערבים, נשחטים עכשיו.

את ספור הנוצרים, צאצאי האומה האשורית הקדומה, שמעתי מפי ס א ר ו י א ן. אני זוכר אותו על פי שמו, המשורר הלוחלח: „שלושים אלף אשוריים".

כל מה שרד מבני עמו, צאצאי אימפריות היסטוריות, שלטה לפנים על העולם, יצאו, לאחר השחיטה הגדולה, לאמריקה. בעקבותיהם נוטשים עתה הקורדים, צאצאי המדיים, את מעוזי הריהם. ספק אם יימצאו להם, מעבר לים, ליבראלים, או ראדיקלים ישרי־נפש, שיתבעו את עלבונם לאורך ימים.

אירוניה עצובה! בהיות־ציונות, הנשקפים אדומה, במהלים סוף־סוף, מקצה דרך אלפיים, אלפי שנה, בבהרות־בבל! יהי רצון שקול ברוגזי הישישה הקורא לערבים להמנע משפך דם, יישמע גם בבגדאד.

ולא יקום לנו, חלילה, כשריון קורדי, שיקונן את עלמו במספר על שלושים אלף מדיים!

נוסח ספרד, נוסח אשכנז

אחד אני יודע. רב־סרן מאיר ביטון, המכונה מ כ ס, שתלה עצמו בכלא מאזור.

שנים אני יודע. דוקטור מרזוק ושמואל עזאר, שנתלו בידי המצרים.

שלושה אני יודע. שלושת אלה שחוקה להם השעה. איש לפי דרכו, ולפתוח אחד מהם נסה לחזור ולהלץ את חבריו.

ארבעה אני יודע. מרסל, ויקטור, רוברט, פיליפ, שארבע־עשרה שנותיהם בעבסייה בהתחבטות צתה בין שני עולמות ומבקשות הקץ לעצמן.

ארבע־עשרה שנה — ממה הן עשויות? אפילו בחסר מהן את חשבון מ ו ר א ו ת הימים, מה הכובנו ב י מ י ם, שעות, רגעים?

באוקטובר השיפים לארבע רוחב ו י ק ט ו ר ל ו י שיר כפי מכס. המזמן עצמו לצאת מן העולם. אלי הגיע, מקצה ימים ושנים, בידי ידידי, אורי מהן. העתקתיו אל הנקי, נדותי לו בראשי וגנותיו, בעוונותי, עד שיפורסם ברבים. כיוון ששמעתי את ויקטור מספר לנו בטלוויזיה על רגעי חייו האחרונים של המשורר, שבתי ונזכרתי בו. נוטל אני היתר לעצמי ומביאו עתה עברית:

„החיים, כשהם לעצמם, אינם ולא כלום.
איך אתה חי הוא הכל.
המוות, כשהוא לעצמו, אינו ולא כלום.
פחד המוות הוא הכל.
האמונה, כשהיא לעצמה, אינה ולא כלום.
האמונה באלהים היא הכל".

אני קורא את הדברים מחדש ובודקם לאור מה ששמענו מפי חבריו. אפשר שאני מגזים, מתוח את כוונתם הרבה כעבר לאבות. אך שיר — שיר — הוא לא רק כליה...

„החיים, כשהם לעצמם, אינם ולא כלום.
איך אתה חי..." לי מהפרשים הדברים כי לא איך בניצים, איך ברווחה חמרית, איך בהבלי־עולם, אלא איך במצוי המדה? איכות החיים היא איכות צורי־לבך!

על פ ח ד המוות קראנו צוויות כפי גדולים. לא ה ו א נורא, אומרים עליו, כי המעבר אליו. התחושה אמת. בלי ספק. נתחדדת ודאי הרבה בעל התחלשה הנוראה שבלבו.

אך שתי השורות האחרונות! צמרמורת חולפת בך לברק המחשבה, כי ברגע א ח ר ו ן של אמת ניצל בתולצת דעת כמובע, העולה ממקום נמוך בספק־כנהר, למקום גבוה ממנו. עד כאן הספיקה לו כביכול אמונתו בצדקת מעשיו. מכאן ואילך — אלוהים! אלמלא צלה דרבא אתת במסלות אמונתו, אפשר שהיה נכנס ספק ללבו...

כאמור, אין בידי אלא חשד. סוף־סוף לא ידע ולא יכול היה לדעת כי יש שאפילו מ י ס ב האדם כתב.

ארבע עשרה שנים — כמה הן עשויות? אני יודע שהגולה גוילה והאבדה איבה חוזרת. יודע שמצווים אנו לבדוק את הדברים בדיקה שנייה. יודע כי עד שלא בדד לסוף חקרה על האמה האחרונה, יעלה עשן מן העפר שתתהוי אנו סבורים כי הובאה לקבורות.

אך ברגע ז ה של התקדש חג, בפרוס הפסח, לילה שבו מרגלים אנו לספר ביציאת־מצרים, רוצה אני לזהות את העצוב, המר כמוות, בכרוניקה זו של טעויות מפני האור שבה, רוצה אני לחשוב רק על ארבעת המופלאים, מרסל, ויקטור, פיליפ, רוברט. לחשוב עליהם מתוך שבחות, תודה, גאווה, הרבה אהבה. ברגע ז ה רוצה אני לשכוח את מרירות השירים שכתבו ולזכור רק את גבורתם, שהוא שיר לעצמו.

אותה שמרסל, ויקטור רוברט, פיליפ הם נוסח ספרד שלה רשא, בריסא, רייזה, בדרים נוסח אשכנז — לא שלגי סיביר יכלו לה ולא חרלות־סהרה!

משה שמיר

חישפו האור! גלו האור!

בימינו, דורשת כותרת כזאת הבהרה מיידית: אין היא אמורה מתוך אירוניה. בכל התגימות ובכל ההסתכנות — היא אמורה מתוך אמונה. תורשה נא לנו לפתוח אמתנו של ביאליק, אם אמונת קדמונים אין בידינו. יש חשיכה ויש מגבירי חשיכה אצלנו, ויש כנגדם שומרים לבוקר, כי יש בוקר. מדבר תחילה בראשונים, ונבקש להדק יד עם האחרונים. אבל אומר מיד מה המריצני לשוב אל דרפניו של הנושא הזה בימים אלה. גל ההתעוררות הטובה שעבר השבוע את העם, ותחושת האחדות שכמוהו לא חשנו זה כבר, בהיוודע החלטת הממשלה לדחות את התביעה כי מכנע כניעה ללא תנאי — יש להם סיבה אחת ומקורם אחד:

הממשלה הביעה את אמונה בעם.

ייתכן כי לא היה זה אלא רגע חולף של התבהרות ברוח מנהיגינו, אבל היה זה רגע שאותו בשפה היהודית הפנימית והעזה ביותר: עם ישראל חש פתאום כי אמנם בוטחים בו.

האפשר כי ייהפך רגע זה למצב של קבע, לאמנה לאומית מחייבת, בין המוליכים לבין ההולכים? האפשר, כי תשתית הסלע של קיומנו אינה מעורערת, לאחר ככלות הכל?

אפשר. ועל זה מכאן ולהבא.

א. מגבירי החשיכה

ביקורת — קשה ומצליפה לפעמים — על המצב הקיים במדינת ישראל, יש לכולנו. תודעה חריפה של הסבך המדיני, הבטחוני הכלכלי בו אנו שרויים — היא נחלת הכל אצלנו. אבל ישנו הבדל מהותי בין הבי־קורת, הנובעת מרקע של קטיגוריות לאומיות וציוניות מוחקות, ותביעתה — הגברת המעשה הלאומי, לבין הביקורת הנובעת מרקע של ש ל י ל ת עצם הקטיגוריות הלאומיות הציוניות של חיינו, ותביעתה — בלימת המעשה הלאומי. במסקנה הסופית, במקרה זה או אחר, יש תיפגשנה שתי גישות־ביקורת אלו: בהוקעת שחיתות־המימסד, ב־השיטת מנגנון המבצעים האינגנוסטי, בהצ־בעה על היעדר קו מנחה ברור במדיניות חוץ ופנים. אבל ההבדל המהותי ההוא — הבדל המוצא בריקע הרעיוני לביקורת — מוזכר שוב ושוב, כל איטת שבפיה קארדי־נאליה שלה על סדר היום.

הביקורת הבאה ממה שקוראים „האגף הימני" של הציבור — מבוססת ביסודה על מתן ע ד י פ ו ת ע ל י ו נ ה למושגים ולשי־קולים הלאומיים הכוללים ביותר. היא שו־אבת מאהבה גדולה לעם, לערכיו, לתנועת הגאולה שלו, לארצו. הביקורת הבאה ממה שקוראים „האגף השמאלי" בציבור — מבו־ססת ביסודה על ה נ מ כ ה מ י ר ב י ת, על קיפוח גדל והולך, של השיקול הלאומי המובהק — לטובת שיקולים מתחלפים בכי־נויים רבים (חברתי, אוניברסאלי, אינטר־נציונליסטי, סוציאליסטי, וכו').

הערך המקובל ביותר באגף האחד, הוא — אהבת ישראל. זהו הערך הפחות מקובל באגף האחר. בשוליו של אגף זה, המתרח־בים והולכים על חשבון מרכזו — גדלה והולכת תופעה שאין לכנותה, לצערנו, בשם אחר, אלא — ש נ א ה ע צ מ י ת. וכיוון שלא באפולוגיה אישית אנו עוסקים, אלא בהכ־ללות ציבוריות־חברתיות, מתגלמת השנאה הזאת בצורתה הקיצונית — ודי נרתעת מכתוב זאת — ב ש נ א ת י ש ר א ל. מתח־ילים בשנאת מעשיה של המדינה, עוברים אל שנאת המדינה, מגיעים אל שנאת העם. מפריזים ובאים עד שנאת פרטיו של העם הזה, עד לאנטישמיות ביולוגית. כן, יש אצלנו כאלה: כותבים ומדברים, מזומנים ומשודרים, מצלמים תוכניות ומציגים הצגות. כל אלה מקדירים עלינו את החשיכה ומוסיפים אפל על אפילה.

ראוי לנו שנגשה להציץ באנטומיה שלהם. אם אתה רואה מישהו שאוהב את הרחוק — בדוק אם אינו שונא את הקרוב, וזהו הנחת היסוד להבנת ינשופי־החשיכה שלנו. כאן מעשיים בערבוביה גורמים נפשיים־פרטיים עם מערכת מושגית־אידיאולוגית, מערכת „צידוקי" העמקה, המיועדת להעניק רציונא־ליזציה לאותו חולי של שנאה עצמית. תחילתו של חולי זה — באי־התגברות על מצב־יסוד אינפנטילי. בעל השנאה העצמית, שנאת סביבתו הקרובה — עודנו שרוי בדרך כלל בשלבי־הילדות של חייו. באותו שלב פיתח איבה נוראה אל הסובבים אותו (לרוב, תוך התהגרות מבצבצת־תולמנית אל תוכו), ואיבה זו היתה לו לעיקר אחיזתו במציאות. בלעדיה היה כאובד את ציבור המגע שלו עם עולם הממש, ובמרוצת הזמן היא מתחלפת לו בעצם סימביה של הממשות: „שונאני — אם כי הגבי". בשלב מתקדם יותר מבקשת עמדה חד־משמעית אנטיפטית זו את צידוקה, והצידוק בא על ידי כריתת ברית של געגועים והבנה, התרפקות והזדהות עם כל גורם עויין לסביבה הקרובה, שנאת־הנפש. כל מה וכל מי שעויין את סביבתו הקרובה, את כיבתותו והברתו, את עמו ומדינתו — אהוב עליו, צדיק בעיניו, מסמל לדידו את הטוב ואת היפה. המשך התהליך הופך את קשרי הסיבה והמסובב, לשם נוחיות, ואז מדמה לעצמו הפרס שלנו, שביצותיים בעשה ל„תנועה" בעלת דגל ומאניפסט, כי נקודת־המוצא שלו היא אהבת הרחוק, אהבת הזולת, אהבת הכלל האנושי כולו — ושנאת הקרוב, הסמוך, הסובב, שנאת עמו שלו ומדינתו שלו היא רק פועל יוצא, רק חלק הכרחי מן התפיסה הכוללת, הקובעת אותו כאזרח העולם בראש הלוחמים למען הצדק האנושי האוניברסאלי. עכשיו הוא בא בשם האידיא־לים המוטשטשים והנעלים ביותר — ולהם בחירוף נפש נגד עמו שלו ומדינתו שלו, שהם התויה המוקצית לו, המיועדת לו, במאבק נגד הקיפוח, העוול והעושק.

אלה וכאלה הם געגועיו של הפרובינציאל המתוסכל — אל תרבות המרוחקים, שבטרם ידע עליה דבר של ממש הוא כבר פוסל בשמה את כל מה שהוא קורא „הפרות הקדושות" של הבית. זו וכזו היא שנאת האומה הארץ — של חובבי אנטי־ציון. ר־ ישם אל לב, כמה תיזוזים ובלתי־משכנעים הם חובבי אנטי־ציון אלה, בדברם על אהבת הרחוק. אחד הדברים האופייניים להם הוא הרצון שהרחוק — יישאר רחוק. בשטחי הי־רות, למשל, מוצא אתה כי הפרובינציאל בעל האספירציות הבינלאומיות מזדעזע ת־מיד, כאשר נעשית איזו עבודת תרגום מספ־רות העולם, או כאשר מישהו משלנו מעז להתמודד עם מדיום אמנותי או פילוסופי. לדידו אין הדבר בגדר אפשר בכלל שמס־גרתנו העלובה הזולה תכיל משהו מן הרחוק האמיתי. בשטחי המדיניות, למשל, מוצא אתה כי החסיד הנגדל של אחוות־העמים — מזדעזע לעצם המחשבה שמדינת ישראל תת־קיים עם מיעוט ערבי גדול בתוכה. הוא רוצה אותם מעבר לגבול.

כנגד זה יוצב נא אל לב כמה צבעוניים ועהודי־ביטוי הם גיבורי אהבת־האדם, כשהם מתחילים להתעלס ולהתבוסס ברפש של שנאת עצמם ושנאת עמם. כל כשרונותיהם פורצים לאויר העולם, בשפע של חידוד והו־מור, בליצה המצאה, עיניהם, שבדרך כלל הן מוטשטשות בדוק של געגועים אל הרחוק היפה, שחלומותיהם אינם מסתפקים אף פעם בפחות משפריר עליון ותכלית שחקים — איך הן נעשות חריפות וחושפניות, אבזריות ודקדקניות ברגע שהם באים להפך ולהטס במכאוביה ובכחולותיה של מציאות חיינו, של אדמתנו שלנו, הקשה והאפורה.

אפשר מאד, ותשובני כי כך הוא הדבר — שהמתהדרים על מצבנו היום, המותחים ביקורת על האחראים לכך שהגענו למצב זה, מתוך נ ק ו ד ת ה מ ו צ א ש ל ה ע ד י פ ו ת ה ל א ו מ י ת ה ע ל י ו נ ה, של אהבת ישראל מעל לכל, של אימוץ הקרוב וההזדהות עם הקרוב בראש ובראשונה — חשבני כי אלה ח ר ד ת ם ע מ ו ק ה י ו ת ר ודאגתם מטרדת יותר. אף־על־פי־כן תמצא, כי הם היודעים למצוא עידוד וחיזוק בכל, אף מוכשרים הם להעניק עידוד ולהוסיף תחושת בטחון.

וכנגדם, דווקא אלה שגימודה של המדינה נראה להם לא רק צודק, אלא גם דרוש, דווקא אלה שמבקשים להצביע על הידוק המצור סביב המדינה כעל התחלת המוצא, שמבקשים להוכיח כל בלימת התנופה הציו־נית היא פתח השלום והפיתרון — דווקא הם מגבירים את הקדרות מיום ליום, ומורחים להגביר את החשיכה.

*

אני חושש, כי בימים אלה נסחף והולך לכיוון מסוכן זה של „מגבירי החשיכה" איש גלבב ונבון. מלא כוונות טובות כרימון ובלא שגיאות כאצבות. איש שתחילתו תסכול.־ר סופו מי ישורנו. האם לובה אליאב הולך להצטרף למפלגה הקומוניסטית הישראלית? מכתב־פרידתו ממפלגת העבודה מצביע על כך, כמעט שחור על גבי לבן. נוסף לכך, זוהי תעודה מאלפה של היניקות מן הסביבה הקרובה הנהפכת לשנאה פאתולוגית־כמעט של סביבה זו — תוך אידיאליזציה גוברת והולכת של הרחוק. קשה להחליט מה במכתבו נטול־הגיון יותר — האם תיאור הגיהנום של מפלגת־האם שלו או תיאור גן־העדן שאליו הוא אמור להוליכנו ברגע שיפרוש את כנפיו החופשיות. דיון קצר במקרה זה שייך לעניננו, כי הוא יוסיף הבהרה להנחה, כי קיים קשר בלתי־ניתק בין צמידה למצי־אות, צמידות לעם ולמדינה — וצמידות לאמונה בנצחון ובגאולה שלימה. כשם שקיים קשר בלתי־ניתק בין היפוכיהם.

מה שאומר לובה אליאב על מפלגת העבו־דה ישמש אולי נשק בידי יריביה, אבל את הרציניים בהם לא ישכנע. מאחורי שטף כה אפל של דברי שיקצה, מאחורי גל בת עכור של שנאה — לא יכולה לעמוד רק מפלגה. יש הרגשה, כי כאן בועט לובה אליאב ב ע י ט ה ג ס ה ב מ ד י נ ת י ש ר א ל כ מ ו ת ש ה י א. יש מקום רציני מאד ל־חשש, ומיד אוכיח זאת מגוף הכתובים, כי לאחר שנתן גט־כריתות למפלגת העבודה, עומד לובה אליאב לתת גט־כריתות לציונות. מכתבו זה, טוען אני, הוא מעין חשבון נפש אישי ומעין סיכום־חשבון של מפלגה העבודה ותנועת העבודה, ו ב ש נ י ה ח ש ב ו נ ו ת אלה אין זכר ואין סימן לעניין הציוני. לפי הכתוב שחור־על־גבי־לבן במכתבו של אליאב — אין ציונות בעבר שלו ואין ציונות בעתיד שלו. לגבי עברו — הרי זו אך טעות תמורה, או טשטוש מכוון, או תכסיס. לגבי העתיד שלו — האם זו הכוונה?

כאשר מדבר מי שהיה מזכיר מפלגת ה־עבודה על מפלגתו ותנועתו הוא אומר שהיא „י ו ר ש ת מ ע ר כ ת ג ד ו ל ה ש ל ר ע י ו נ ו ת ו מ ע ש י ם ש ע י ק ר ם ב נ י י ן ח ב ר ה י ו ת ר ש ו ו י ו נ י ת ו צ ו ד ק ה ב א ר ץ י ש ר א ל". אני לתומי סבור הייתי כל השנים, כי עיקר מערכת הרעיונות של תנועת העבודה היה ב נ י י ן מ ד י נ ה י ה ו ד י ת ל ע ם ה י ה ו ד י, ה ג ש מ ת ה צ י ו נ ו ת ו ק י ב ו ץ ה ע ם ב א ר צ ו. האם אך מקרה הוא, אך שגגת־קולמוס — שאין המוטיב הציוני נזכר לגמרי בין עיק־ריה של מפלגת העבודה, שעל אובדנם מצ־טער הפורש ממנה? לצערי לא. כי לקראת סוף מכתבו, בהעלותו את האגדה־אוטופיה של גן־העדן אותו יקים עתה — הוא מדבר כך על העתיד: „עתיד שבו ישכון השלום בינינו ומסביבנו, עתיד שבו נחיה בחברה שוויונית וצודקת יותר, עתיד של עם עובד החי על יסודות היפה שבמסורת ישראל והטוב שבתורות הצדק העולמיים".

היכן שיבת ציון? היכן קיבוץ נדחי ישר־אל? היכן כיבוש שממות המולדת? היכן תחיית העם בארץ?

לא ייתכן, לצערי, לקבל את החסר הזה כמיטהו שנבלע מגילא בתוך המליצה ה־יפות או כמה שמובן מאליו ואינו זקוק לאיז־כור. מכתב זה הוא מכתב פרוגרמאטי, כותב אותו אדם בעל נסיון ובעל עט־החרצים. ה־עובדה שאין המוטיב הציוני נזכר לא ב־תיאור העבר ולא בחזיית העתיד — היא עובדה מכרעת. לובה אליאב, לדעתי, גמר עם הציונות — ובזה הוא את עצום לכמה אחים טובים ונלבבים מבוכים אחרים, המנ־סים אף הם להסתיר את העובדה המכרעת הזאת מאחורי מליצות־זהב וגנדור־מבוכה.

אין לדעת, אם הדברים ברורים בהכרתו של אליאב. ייתכן, כי הצעד שעשה הוא אימפולסיבי, „בפיתוי" כמעט, כמו כמה מ־צעדיו האחרים בשנים האחרונות. ייתכן, כי כל העניין יגמר בכך שעוד כמה זמן ינסה להקים לעצמו „קיוסק" פרטי מחוץ ל„סופרמארקט" שבו הוא עד עתה — וייתכן מאד, כי עד מהרה ייבש מקורו והוא יישאר במדבר הפוליטי. אבל התופעה הזאת שייכת לעצם תמונת חיינו. את חוליינו היא חולה. הנה איש רב־פעלים, מושרש ובעל השראה מנוגע בנגע הספק בדרך הציונית, והוא מתחיל ל־היסחף ונסחף יותר ויותר, ומתרחק והולך ומאבד מגע עם חברתו ועם מציאותו — ומגיע עד אל המחנה של מגבירי הקדרות.

ב. השומרים לבוקר

אבל הימים האלה, השנים הללו, בהם כאילו פשטה עלינו הקדרות מכל עבר — הם הם אשר העלו בתוכנו את השומרים לבוקר ואת האמונה בבוקר, הם המחייבים — בראש ובראשונה — כי נאמץ בנו כל שריד וכל עורק למען נחשף אור, למען נגלה אור.

אתחיל דווקא בקשה ביותר, במפלגת ה־עבודה. איני יודע בחסיד של מפלגה זו, וכיום ספק אם נשארו לה חסידים בארץ, עד אחרון נאמניה הוותיקים או מלחכיה ה־צעירים. אף־על־פי־כן, סבור אני כי מה שאמר עליה לובה אליאב הוא — בביטוי עדין — בלתי־צודק. איש ריב אני למפלגת העבודה, וסבור אני כי הדבר הטוב ביותר העשוי לקרות לה ולעם ישראל ולמדינת ישראל — הוא ירידתה מן השלטון, לכמה שנים טובות של בדק־בית על תקן אופוזי־ציה. אף־על־פי־כן לא אומר עליה — ומעולם לא אמרתי — כי היא „ישימון שבו לא מסכה שום מעייף". פסילה זו של כל המפלגה, על כל שכבותיה — היא הדבר החמור ביותר. כי יש בה, בתנועות המסונפות לה, בהתיישבות, באינטליגנציה שלה, בציבור הפועלים, באנשי הביטחון שלה, וגם בין שליחי־הציבור שלה — הרבה כוחות, הרבה התכוונות כנה למעשה והרבה פעלתנות יומיומית ברוכה. זוהי גם ילדותיות — וגם חוסר חוש דימוק־ראטי אמיתי — לפסול פסילה טוטאלית, כדי להצדיק תביעה לשינוי. אין זה הכרח שמפל־גת־העבודה תיהפך לפגר נרקב (כפי שמתאר אותה אליאב) כדי שיהיה צידוק לתביעה להורידה מן השלטון על מנת שיתאפשר שינוי המשטר ומהפכה בארחות החיים ות־מחשבה. התביעה להוריד מפלגה זו מן הש־לטון, על מנת שתתחדש ותתרענן ותחליף את הנהגתה — כרוכה בהנחה המובנת מ־אליה, כי לאחר זמן היא תרצה והכל ואולי גם תצליח לחזור ליטול לידיה את ההנהגה. פסק דין מ ו ת על המפלגה הגדולה בישראל — הוא אוילות מרושעת, שאין לה אחיזה במציאות ואין הדימוקרטיה נדרשת לה.

על אחת כמה וכמה נכונים דברים אלה על המדינה. מי אינו בועט היום במדינה? מי אינו א ו כ ל היום את המדינה — ב־גניסה אחת לוטס־להיאבון ובגניסה שניה נושך־להכעיס? אולי דרוש לנו, על כן, שנזכיר לעצמנו ולבנינו את גדולתה, את יופיה, את הצדק הגדול שבקיומה ובגידולה. אולי דרוש לנו שנתבונן פעם סביבנו במבט קצת אחר, אמיתי יותר ומעמיק יותר, מבט עם קורטוב חמימות של אהבת ישראל — כדי שנראה את העם הנפלא הזה, על אף כל משוגותיו וחסרונותיו, את הנוער הנהדר שלו, שלא היה כמותו לעם ישראל מעודו, את גבורתם היומיומית של יהודי כל ימות השנה לשאת בעול הצבאות הפרך.

כוחה והדרה של המדינה אינם הפצים ה־גיהנים למישוש, לספירה ולמשקל. הם הסך הכל של מוסר חיים, שעל אף כל המקטרגים הוא הוא השולט בנו, ועיקר העיקר הצעתיק: „כל ישראל ערבים זה לזה". אדישות? אי־אכפתיות? ציניות? — איפה עוד בעולם יש תחושה ליכוד לאובד ואחריות לאומית הדדית, כמו במדינתנו? איפה יש עוד משא־בים כאלה של חלוצנות, של הקרבה, של מסירות, של אמונה — כבמדינתנו?

אין אלו מליצות. הדברים חיים ושבחים ופורצים כבעלי אביב על אדמתנו. והצבחיהם — אנשים חיים. „גוש אמונים" הולך להיות קבוצה של אנשי התיישבות דתיים הנובעים כיפות סרוגות. וזהי היום הנרפת הנוער ד־המהפכה הלאומית של עם ישראל. כשעלינו לתל־ינבל, הגיתא והגבה אמרנו — בצדק — כי „הנוער העברי כבש את שממות המו־לדת". כמה הם היו? שלוש מאות? חמש מאות? אלף? אבל הם היו החוד, הגוף המוליך, הם היו הסמל ליציאה וגם המרד המהפכה. „גוש אמונים" ממלא את אותו ה־תפקיד בדיוק כיום. כי אבותיו לדיבוריו ומי אמונתו לעבודתו ומי אבותיו לבדידותו — האבותיהם הם העיקר.

בצאת בסס העליה לרגל אל הרי השומרון בימים אלה — יוצא עם ישראל אל הררי מולדתו. שום גינוי השמי הים גידות שהובאו לא ישנו את העובדה הזאת, שכר מקבלים איתה גם אויבים וגם ידידים, ועליה זו לשומרון, ברבבות מתחתפית, איננה כתם הפגנה, ודאי איננה „צעד פוליטי" וודאי שבודאי איננה „חתירה תחת הדימוקרטיה". היא ביטוי לאמונה באור. היא קריאה לאמצ־סימות, היא קודם כל סילוק הקדרות, היא קודם כל חיפוש הכוח והחזוק הרוח. היא ה ב ע ת א מ ו נ ה ש ל ה ע ם ב א ר צ ו.

*

וכאן אני חוזר אל ראשית דברי. כי פ־תיח בנקודה בין הילינו, כשודאי עוד במפקד ועד בכירי־מפקדים, ביום שבו הודיעה ה־ממשלה, כי לא תקבל את הכתיב סאדאת־קיסינג'ר לכניעה ללא־תנאי בפני — יודע איזה כיבש רוח בתאונה על צבור ועל רדי בכנו־נכנס עבר את קורות צה"ל. כי צה"ל הרגיש באותו יום. ובצדק, כי בגילוי זה של עמידה על שלנו ה ב י ע ה ה מ ש ל ת י ש ר א ל א ת א מ ו נ ה ל צ ה " ל.

אולי לא הודגש הדבר בביתה מספקת בימי החשיכה וההאגה — שהיו ודאי עוד יבואו: בשורות צה"ל השרתה הסכנות של ממשלת ישראל דכאון כבד. אולי לאוזניו המפיז, אבל מותם היבב ובהריפות. דווקא בקיים שרוב פיקודי על צה"ל נאבק לממשלה ומכבד את דרכיה ונומך על עליליה — חלחלה התרגשה, כי גילוי החסכנות וההולשה של הממשלה נבעים אולי באי־אמון בכוחו של צה"ל. בפחד כי לא יעמוד, כחשש כי ה־חולשה מכרסמת בעצם בבעדי־עוזה. החלטתה של הממשלה לסרב להצעת הכניעה ללא־תנאי — התקבלה על כן באנחת רוחה וב־סיפוק רב. היה זה, בקיצור, סימן — דבבל זאת סומכים עלינו.

ואסיים במה שהורתי ואבותי עמדו פע־מים בשנים האחרונות: הנני אבוץ בעם יש־ראל, הרבה צלוי כבא. אל תחתם, תנו עלינו חובות, שימו עלינו משימות, האמינו — כי אז תאמנו.

משה דור

...וישראל איננה

„טיימס" הלונדוני הוא עתון מכובד. אני כותב זאת בלא שמץ של אירוניה הכת־לוזה, בדרך כלל, לביטויים כאלה, המעלים על הדעת את דברי אנטוניוס ב„יוליוס קיסר" השייקספירי.

ה„טיימס" הלונדוני הוא עתון מכובד. הוא גם עתון בריטי. הליגה הערבית, הנחש־בת לאירגון מכובד בעיני מי שמורה לשאת חן וחסד בעיני אי־אלה מחבריה, הוקמה, כזכור, על־ידי הבריטים. אז, לפני כשלו־שים שנה, היה זה הרגיל אימפריאליסטי קלאסי, שעוקצו מכוון בעיקר נגד המאמץ הצרפתי בליבאנט. הצרפתים כבר הלכו מה־ליבאנט. גם הבריטים „הלכו" מן המזרח הקרוב. הליגה הערבית עודנה קיימת.

אבל זכרונות הם זכרונות, אפילו ההת־חממות לאורם איננה הולמת אנשי־מעשה — כגון פוליטיקאים ומו"לים של עתונים — ומי שעוסק בה, על־אף הכל, חשוד ביותר משמיגיות של סנטימנטאליות פיוטית. לפיכך יפה שהליגה הערבית מפרסמת מודעת־ענק, על־פני עמוד שלם, בגליון ה„טיימס" הלונ־דוני מן ה־22 במארס השתא. הרי ה„טיימס" שמו הולך לפניו כעתון שאיננו מרוחק מן

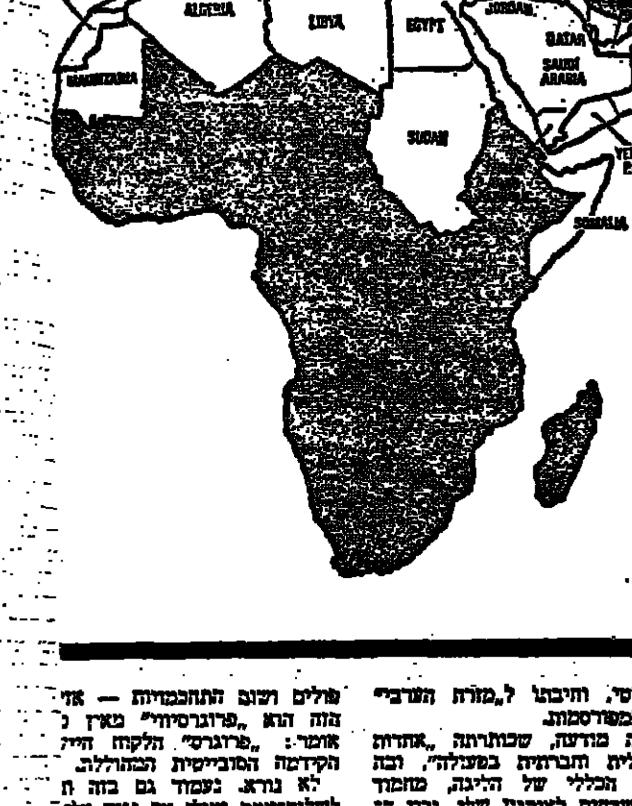

המימשל הבריטי, וחיבתו ל„מזרח הערבי" גם היא מן המפורסמות.

ובכן, באותה מודעה, שכותרתה „אחדות פוליטית, כלכלית ותרבותית בפעולה", ובה קושר המזכיר הכללי של הליגה, מחמוד ריאד המצרי, שבחים לאירגון שלו, ובין ה־שאר חוזר על העקרונות הקלאסיים של פת־רון הסכסוך הערבי־ישראלי בהתבסס על „הכרה מלאה בזכויות הלאומיות של העם הפלשתינאי" — באותה מודעה מופיעה גם מפה מאירת־עיניים.

*

המפה מודפסת בצבעי־יסוד — לבן ושחור — וכבר אי־אפשר לטעות בה. כל המדי־נות חברות הליגה הערבית — צבען לבן. שאר חלקי־תבל הכלולים במפה — צבעם שחור.

לבנה היא מצרים, ולבנה ערב הסעו־דית, לבנה אלג'יריה, ולבנה לבנון. לבנה היא סוריה. לבנה היא עיראק. לבנות הן מאוריטאניה ומארוקו, כווית ולוב, תוניסיה וסומאליה. אפילו „השטח הערבי הכבוש בידי הספרדי" גונו לבן, כדי שלא ישבשו את טהור־תו. לבנה היא גם ירדן, ולבנה היא גם אותה טריטוריה, שהיא ספק ירדן ספק לא־ירדן, כלומר פלשתין. השם איננו מצויין, אבל ה צ ב ע — לא. הצבע לא ייתכן שלא להבחין בו: לבן שבלבן, ממש צחור. המפה איננה באה איפוא לחרוץ משפט בין ירדן ופלשתין — אפילו עכשיו — אבל איננה מהורה שום ספק לגבי ישראל. אילו

היתה הליגה הערבית מכירה ב ק י ום ישראל אפילו על דרך־השלילה — היו מביאה כתובת דומה לזו שהובאה „השטח הכבוש בידי הספרדים". אבל בת זאת לא הובאה. שום ציון אינו את לובן הטריטוריה הארצישראלית, ערביותה המובהק. ישראל — יוק.

כך פסקה הליגה הערבית על־דעת מדינות החברות בה, שהרי היא הציג של המדינות הלל' ומוס־ בשמן.

*

מה לעשות? בחומר המילולי המקיף את גם לוח־תאריכים הנושא את השנ מות של שלושים שנה". לרצונכם לים להבין במונח האנגלי „פרוגר המושג „קידמה" שלנו. לוח־התארי את קורות הליגה הערבית בין הי ל־1974. הלוח סומך את המפה המ את הלוח. גם זו קידמה או התקדמו ל א ח ו ר. כי אם שלושים שנות בית יכולות ליצור מפה כזאת, ע ישראל. פשוט א י ן, ולא יועילו פולים ושום התחכמויות — אי־ זוהי הוא „פרוגרסיווי" מארץ אומר: „פרוגרסי" הלקוח הי הקידמה הסובייטית המהוללה.

לא נורא. נעמוד גם בזה ה לשלום־אמת ואולי אף נגיע אלי המפות, בשחור או בלבן, או ובשחור־לבן. החיים יפשו את מן הימים תפרסם מפה אחרת, גם מדינת ישראל — והראות השמחה.

זה, כמובן, עניין להשקפת־עול ברשימתו של מחמוד ריאד הנז נדרש גם לדברי־הימים. „במרה ריהי", כותב המזכיר הכללי, „ נושאי־הדגל של הציוויליזאציה תוך־הפעולה והקידמה העולמיים" לכשל, זוכר אותו פרק בוער. לא בדיוק איש־התרבות — של גדולה באלכסנדריה, שהחליף ש אבדון כשנפלה כצרים בידי הכו האי ערב. אבל אני זוכר גם א בספרד. היסטוריה בשום פנים עניין פשטני, כדרך שהוא מצ טייה במפותיו של ריאד וברשי

בכך אני מתנחם, ואני תקווה עוני — על שום כך — שאני לה תקנה, ושום מפות, יהא צבע לא יעכירו את נצחיותה הזכות.

אבל ה„טיימס" הוא, בלי מכובד.

מחירון פילקו
לעולים ופטורי מ[ס]

מכונות כביסה	המחיר
קומט ביו W/30	300.— ל"י +
סופר ביו W/50/40	300.— ל"י +
אקוס ביו W/60	300.— ל"י +
מייבש כביסה	300.— ל"י +

* המחירים הנ"ל כוללים התקנה, הדרכה, שרות אחת אחריות.
* מיסים, הובלה בארץ ועמילות מכס ישולמו ע"י ה[קונה] בעת שחרור הטובין.

הספקה מהירה

PHILCO
פילקו תמיד-באיכות עולמית

הנגלה והנסתר בכשלון שליחות קיסינג'ר

...ת יוסף חריף

התרעומת האמריקנית על ישראל נובעת מ„קצר" בתקשורת בין הצוות הישראלי לבין קיסינג'ר ✶ סיסקו אמר לאחד הישראלים: „הלא ידעתם שלא תקבלו התחייבות ל,אי־לוחמה' ואף על פי כן ביקשתם שמזכיר המדינה יבוא לכאן" ✶ לפני שהמריא בפעם האחרונה מישראל ביקש קיסינג'ר להיפגש בנמל התעופה ביחידות עם יצחק רבין והם הסתודדו כעשרים דקות ✶ בעת ישיבת הממשלה טילפן קיסינג'ר לדיניץ וביקש לעכב את הקראת השדר של הנשא פורד, אך השדר כבר הוקרא ✶ „זהו תכתיב", פסק ראש הממשלה, „אני מוכן לוויתורים על חשבון הפופולריות שלי, אבל לא על חשבון המדינה" ✶ קיסינג'ר הזהיר כי בועידת ז'נווה עלולה להיווצר חזית סובייטית־אירופית נגד ישראל ✶ מצרים היתה מוכנה לתת „התחייבות" לאי־שימוש בכוח, אבל רק לארה"ב — ורק בעל־פה ✶ גם ההצעה בדבר הקמת מיתקן אלקטרוני מצרי בתחום ישראל נדחתה

...ראשון השבוע, לקראת ...ת הצהרים, הגיעו יצ־ ...רבין וד"ר קיסינג'ר ...נמל התעופה בן גוריון ...ש הממשלה בא הישר ...משלה, שבה סיכם את ...יון של שיחות קיסינג'ר, ...האמריקני — משיחה ...ממשלה, לשעבר, גולדה ...אמרה לאורחה: „אני ...חלטת הממשלה".

...ד השניים בנמל ביקש ד"ר ...עמו ביחידות. הם פרשו ב־ ...ר קטן בבנין המרכזי ונשארו ...כ דקה. היו אלה רגעים נרג־ ...שה ושם בעיני דרך לאורך ...רות קרובה, שהפכה לידידות. ...א הדבר על הבוגרת ואולי לא ...ל, שכן היו גם רגעי בתיקה ...ת של הסבך נפש. והרגשה ...עם פרק הגיעו לפרשת דר־ ...דינותיהם.

...ונגיע?" — אבל לאי־בלוי־הת־ ...ממשלה, יצחק רבין, לשני ...שמא־וכבה, יגאל אלון ושר־ ...השבת בשעה הכש אחה"צ — ...דברים לקיסינג'ר סופיה ...יה הדאגה גדולה, שנשתרעה ...ם ימים; ימים של בריחת־ ...מולי סינה, היסוסים, תרדות ...ות אינטנסיבית על הנפלבים ...בנפש.

...לוי היה ועומד ימים ארוכים. ...שבוע שעבר ניכר היה, כי ...את שר־החוץ האמריקני. ...ביום, אם לפני צאתו למצרים ...ת, היה הוא זורק תבונה: ...שתך עשרים וארבע ...צות ...

— באה.

...להשתעשע בגלים נוספת ...יש לממש את ההלכה ה־

...לה נתקבלה בלילי־שבת. ב־ ...ראש הממשלה לכנס את ...ה מוצאי קדושת השבת, אבל ...הכרעה היה את היבר. ה־ ...צבו ד"ר קיסינג'ר בבעור יום ...יסוד בעל לכל ספק, כי אין ...ר, אלא בבהיר נסיגת ישראל ...צ המורה. ראש הממשלה לא ...זה את ההכרעה לכאן — או ...רצה שהצוות עצמו יכריע ...ליה. לכן כינס את הממשלה, ...בהמצב כלל (להוציא את שני ...ראה את ההצעה המצרית, ...מכינה הממשלה לעשות ויותר ...ויתורים שכבר עשתה על ...שלא ייאמר על ישראל כי ...כשילה את המשא־ומתן.

...עם לאחר ישיבת הממ־ ...עם ד"ר קיסינג'ר, שישב ...שנו וציפה בדריכות להח־ ...לטה של הישיבה צילצל ...לממשלה וביקש לקרוא ...היועץ. כמה נינצ לטלפון ...האמריקני בקשה אל ראש ...לא לפני הממשלה את תוכנו ...של ששיגר אליו הנשיא פורד. ...על תוכנו של השדר ואת ...היה משוכנע כי זהו שדר ...לחץ כאשר דיניץ אמר ...כבר הוקרא!...

...יכול היה להסתיר את חד־ ...פאתו לצעדי שהממשלה השב ...עד".

תכתיב!"

...א שקיסינג'ר קיווה, כי השדר, ...שם מרוכזים ואולי לאי־כל־כך ...ישראל את הממשלה הדחה ...הסדר־ביניים עם מצרים, יגיע ...ה א ח ר י ישיבת הממשלה ...ד כזה עלול להשיג דווקא את ...ה. אכן, צדק שר־החוץ האמ־ ...השדר השיג תוצאה הפוכה ...ה הנשיא: „אסור להיכנע ל־ ...פסק ראש הממשלה — „זהו

...כי שאמר לחברי הממשלה, כי ...אמינותה של הממשלה כלפי ...הערבים ובעיקר — כלפי ה־

ראש הממשלה: „אינני מוכן ...חוזר במשהו, שנראה לי חיוני ...ל. אני מוכן ל ו ו י ת ו ר י ם, ...פופולאריות שלי, אבל לא על ...המדינה!"...

...לשבת נתבשר ד"ר קיסינג'ר, ...יהודים שישראל כבר הסכימה ...ת עד למרכז שטח מעברי ה־ ...ופינוי בארות הנפט של אבו־ ...הקרובה ומסירתם לידי שליטה ...), מוכנה ממשלת ישראל לכבה ...ים, כגון: מתן כביש־גישה ל־ ...רודס על מנת לאפשר להם גי־ ...הנפט גם מן היבשה ולא רק ...שהוצע בהתחלה; נכונות לוותר ...למסורים נוספים גם בבירור ה־ ...מתן אפשרות למצרים להתקין ...אלקטרוני בצד הישראלי של

...אבל את עמדת ישראל ותגובתו ...זו סוף הדרך?"

...יודע מה ניבא: למחרת, בשבת ...צאתו לסיור במצדה, ההקשר ...בסיון נואש להציל את שליחותו ...גמורה, הוא ביקש, כמעט התח־ ...משהו". אבל התשובה המצרית ...תחת זאת קיבל שדר גם מ־ ...איסמאיל פהמי. קיסינג'ר רצה ...סאמן בעיניהו, כי בקרוב יוכל ...הוא להגיע לידי הידברות עם ...את, פהמי הסכים, אך סאדאת ...א" ב א ל ף ר ב ת י.

...מצרים לכר השגריר דיניץ מפי ...ה עכשיו היתה התמונה שנבדה ...הישראלי „בהירה לגמרי. „לא ...לאמת" — אמר ראש הממשלה ...את ד"ר קיסינג'ר כדי להביא ...המלטה ה ס ו פ י ת של ממשלת ...

...פגישה קשה, אולי הקשה מכולן ...לבין שר־החוץ האמריקני לראש ...שר החוץ הבטחון היה ...„אני שלם עם עצמי"... „מצ־ ...„עשינו את כל מה שיכולנו"

לעשות!"...), כי מכאן, מגבול התיהור האח־ רון אין עוד נסיגה. לא כן סבר קיסינג'ר. הוא לא כפר בעובדה שההצעה שבצעה בצ־ ריס היא כסוכנת, אבל הסכם גרוע טוב להד־ גו מחוסר הסכם.

הפעם הוכחשה הרלשתו של ד"ר קיסינג'ר. אין לו בכח ללחוץ על מצרים ולכן היצבה להציג כלפי צד אחד בלבד — כלפי ישראל.

בהודו נשתררה עצבות, קיסינג'ר ביקש להבי־ היג את כובד האחריות, שממשלה ישראל נוטלת על עצמה. אולי עדיין קיווה שיצליח ברגע גורלי זה להניע את הצוות להרהר מ־ חדש בעמדתה. בפיו היתה הנוה קודרת, הוא דיבר בהתרגשות: „אני חושש שאתם עושים ש ג י א ה ג ד ו ל ה... כה זו ככלות הכל נסיגה של עשרות קי"מ פה או כה לעומת הענין הגדול העומד על כף־המאזניים?!

מדבריו מסתבר, כי ארה"ב רואה בכשלון השיחות מפלה נוראה. הישגי השנתיים האח־ רונות של טיפול אמריקני בבציאת פתרון לבעיית המזרח־התיכון יורדים לטמיון. הער־ בים, ובעיקר מצרים, קיבלה את המסקנה, כי בברית־המועצות יכולים הם לקבל רק נשק, אבל ל ש ט ח י ם ולהסדר בהוק של שלום יכולים הם לקוות רק בידי ארה"ב. ומה יהיה עכשיו? עכשיו עלולה להיבלם השפעתה של ארה"ב, ברית־המועצות תרים ראש. הרוסים יעשו מאמץ לזכן בקודם את ועידת־ז'נווה על כל המשתמע מכך.

○ „עוד תתגעגעו להסדר הזה"

ופה מתמעט מכך? קיסינג'ר ניסה להבהיר לצוות הישראלי, כי אל לו לראות את ז'נווה בצורה קלה כל כך. שר־החוץ האמריקני שותף להערכה, אם לא אביה ממש, כי הרוסים יינסו לצרף לוועידת־ ז'נווה גם את צרפת וזו תגרור אחריה גם את אנגליה (בלגול הדיש של שיחות־הארבע תחת גג ועידת־ז'נווה) בתוך מגמה ברורה: ליצור חזית רוסית—אירופית, שמולה תהיה ארה"ב במצב קשה: הגורל למען נגד צירופן של בנות בריתה?

ואם אמנם תכונס ועידת־ז'נווה בהסות מורחבת כזאת — ואפילו בלעדיה — של כרחה תצטרך ארה"ב לגלות את קלפיה בשאלת מתווה של ההסדר הכולל... וקלפיה — היו ונאמר: עקירונות תבנית־רוג'רס, שאם הרצון לא נכתב כיצד ליגרון ביזנכין הדין ראשך. עד כה יכולה היתה ארה"ב „להתעלם" מתבנית־רוג'רס, אבל עכשיו — כשהסדר־הביניים, או ביתר דיוק מדיניות הצעד־אחר־צעד, נחלה כשלון, ויהיה צורך ללכת לז'נווה הרהיה ארה"ב אנוסה להכריז על הכוונות. יתירה מזו, תבנית זו של ארה"ב נ ד י ב ה מכל תכניות אחרות שעתידים להעלות אויביה ואף ידידיה של ישראל, שהרי הכל דורשים חזרה גמורה אל גבולות 1967 ואילו הכנית־רוג'רס האמריקנית מדברת על הגבול הבינלאומי (בנוסף על השארת שארם־א־שייח והרצועה־עזה למריב פתוח) כגבול השלום בין מצרים וישראל.

קיסינג'ר הוסיף לייסר את שומעי־לקחו — ראש הממשלה ועמיתיו שר־החוץ והב־ טחון — כי בהחלטתם יביאו להחזרת השפעתה של בריה"מ על מצרים ולייצירת חזית משותפת כלל־ערבית בעוד אשר הסדר עם מצרים היה „מנטרל" את מצרים. ב־ מקרה כזה היתה ועידת־ז'נווה נראית אחרת לגברי. גם ארה"ב יכולה היתה לשתף מער־ לה עם ישראל, ואילו עכשיו על כורחה תצטרך ארה"ב להתרחק יותר מאשר בעבר בברית־המועצות. לדעה ד"ר קיסינג'ר לוקה ההנהגה הישראלית בחוסר ראייה גלובאלית ורק מתוך ראייתה המוגבלת היא אינה כשר בלה להבקיף על הדברים לטווח רחוק.

בעוד כבה עוד התבצבעו להצעת ההסדר המיליך שאתם דוחים אותו עכשיו! — אמר ד"ר קיסינג'ר לראש הממשלה.

לעוצמה נתבטע בדברי שר־החוץ האמ־ ריקני בבירור, כי ארה"ב „בנתה על מצרים" בהתירהה להחזיר לה השפעה במזרח־התיכון. ביסודו של דבר, קו זה יכול היה לדעת ארה"ב לשרת גם את האינטרס הישראלי, הנגה מה שבעוללת ישראל!

בהיבה זו של הסברים לא נעלמה מן הממשלה גם בלא. ההתהית הקודרת של ד"ר קיסינג'ר. על צד האמת, כפי שאמר שר־הבטחון, שמעון פרס, „כל הכ"ים הזה עם מצרים לא היה אלא מאבק קורע־לב בין ישראל לבין ארה"ב". שכן מה שישראל ויתרה, הרי נטלה סיכונים ברורים, עשתה „למען ארה"ב" ולא דווקא למען מצרים. שהרי מצרים לא הסכימה לתת לישראל, אלא אמורה אפסית בעבור כל הוויתורים שעשתה. אבל יש גבול לכה שיכולה ישראל לעשות גם כאשר היא בעירכה את האינטרס האמריקני. ראש הממשלה, בהדריכו את הדברים באזני שרים, אמר בערך כך: אני יכול להבין את דברי ד"ר קיסינג'ר, כי האינטרס האמריקני באזור מחייב את היזוק הקשרים עם העולם הערבי יכר אסור להניח לרוסים להחליש את מבאחו האמריקני, אבל מה שמציעה לנו ארה"ב לקבל כהסדר „אולי זה טוב לארה"ב, אבל אותנו זה יכול להזיק... ולכן אין להיכנס למלכודת!..."

אבל קיסינג'ר בשלו: אתם עוד תתגעגעו לזה!...

מהו ה„זה" — מה בעצם הציעה מצרים בתמורה ועל מה בדיוק ההפוצץ המשא־ ומתן?

○ מה הציעה ישראל ומה השיגה מצרים

מההיה אפשר היה לקבל את הרושם, כי מצרים בכל זאת נהגה כמוה, ביותר ב־ תחום הבדיני. היא דוחה את הדרישה לבטל את מצב־הלוחמה בתמורה על המזרות הנ־ מעברים ואבו־רודס לידיה, בטענה שאין היא יכולה להתלק ממצב־הלחמה כל עוד מוסיפה ישראל להחזיק בתרבית סיני. אבל היא הציעה דבר בעל „צלצל מדיני מובהק" (בעצם לא רק מצרים סוברת כך, יש גם מי בנפפים שסבר כך ואולי משום כך הכליצו שרי מפ"ם לראות בהצעות המצ־ ריות בסיס להסדר הלקי).

באותו שלב, שישראל חדלה לדבר במו־ נחים של „אי־לוחמה" העלתה הצעה יש־ ראלית, בשאלת התמורה המדינית, שהועברה למצרים ואשר קבעה זאת:

„ההסכם (בין מצרים וישראל) יהוו ביטוי להחלטת הצדדים להימנע מכל איום נוסף או שימוש בכח של צד אחד נגד זולתו והחלטתם ליישב את כל הסכסוכים, שביניהם באמצעות משא־ומתן או בדרכי שלום אחרות".

מצרים השיבה בנוסחה משלה:

„בתהליך השלום, כל הבעיות השנו־ יות בתחלוקת יושבו בלא שימוש בכח.

„מצרים לא תשתמש בכח ביישוב הסכסוך. כתוצאה מהסכם זה מסכימים שני הצדדים שאין ליישב את הסכסוך על־ידי שימוש בכח.

„מעתה ואילך יבקשו פתרונות ב־ דרכי שלום ולא ישתמשו בכח".

אין ספק שלנוסחה זו יש „צליל מדיני", אלא שבעצה שהדבר על ויתורה של ה־ הצהרה הזאת לגבי המרכיבים המעשיים של ההסדר או לגבי התהליך — עמדה מצרים בהדבנותה. במקרה זה הפכה, כמובן, „הצ־ הרת הכוונות" הבדית לקובץ של כלים ריקה מתוכן. בצדק העיר היועץ המשפטי לממשלה, מאיר שמגר, כי מה שמציעה מצרים הוא אף פחות ממה שנוכנה היתה להציע בשנת 1949 ברודוס בהסכם שביתת־ הנשק (לנגד עיני השרים היה הנוסח ה־ מקורי של הסכם רודוס לשם השוואה עם הנוסח המצרי היום). הרי הסדר־הביניים נועד להיות, כדברי ראש הממשלה, הק־ דמה לשלום. הנה מצד משמעותו המדי־ נית, הוא כהווה נסיגה אם להשוות אפילו עם הסכם־רודוס.

○ רק בעל פה

כשנשאלה מצרים אם לאור הצעתה זו תהיה מוכנה להפסיק את התרם הכלכלי נגד ישראל ואת ההצמדלה העויינת — השי־ בה כי כל מה שהיא מוכנה לו הוא „להנמיך את הטון" של התרם נגד... „כמה חברות אמריקניות, באורה סלקטיבית".

ואשר להתהליך של ההסכם, אמרה מצרים שהוא יהיה קיים עד אשר יוחלף בהסכם אחר. לכאורה, התקדמות אם להביא בחשבון שאין הוא כוהנה ההסדר עם סוריה ולא מוגבל בזמן. ובכן, התקדמות של כמש!

אבל עד־ארגיעה בתברוה התרכיה: רא־ שית, אין מצרים מוכנה לתת התחייבות כזאת לישראל, אלא לארה"ב. שנית, גם לארה"ב אין מצרים מוכנה לתת התחייבות כזאת, אלא בעל־פה ולא בכתב!

עמדה זו של מצרים עוררה ספיקות לגבי הסיכוי להגיע להסדר כלשהו. דעתו של ראש הממשלה היתה, שאין סיכוי כזה. ב־ ישיבת הממשלה הביוחדת ביום המישי העיר: „ב־98 אחוז, המו"ם נכשל" ... רבין את קיצן של השיחות על הסדר־ הביניים, אבל משום שלא רצה, כי האשמה לכשלון השיחות תוטל על ישראל ומשום שרצה „למצות את כל העמיונות עד תומם" הבכך ביחד עם שרי החוץ והבטחון בעשיית ויתורים של ממש למצרים. בלא שהשלושה ניצעו החילה בממשלה הביעו את הנכונות לאפשר למצרים לקבל לידם מובלעת ש־ תכלול את שדות־הנפט באבו־רודס וכן מעמק המעברים, עד כדי חיתור על יתרון התקפ־ תי במקרה של חידוש המלחמה. לא בלב קל קיבלה הממשלה ויתורים אלה, כלא תמורה נגדית של מצרים. שר־התחבורה, גד יעקבי, למשל, היקשה כמדוע צריכים לוותר על שדות־הנפט באבו־רודס — האם לאור מה שקרה לכורדים יכולים אנו לסמוך על התחייבויות של גורמים באותו אזור (הכוונה לאירן, שממנה התכוונה ארה"ב לקנות את הנפט למען ישראל. אחר הויתור הישראלי על אבו־רודס, המספקה כדי מחצית התצ־ רוכת הישראלית). ואהרן ידלין שאל מדוע יש להעביר את התלות בארה"ב, הגדולה בלאו הכי. ואחרים עוררו את ענין הסיכון שישראל נוטלה על עצמה בנכונות לאפשר לצבא מצרים להתקרב למעברים. אבל הגיע הרגע, שבו לא היה עוד איש מבין אנשי הצוות, אשר המליץ להתרכך עד קצת. היה זה כאשר מצרים דחתה תקנת מערכת הבראה אלקטרונית על בסיס של הדדיות. הצעה זו באה אחר שמצרים דחתה את הרעיון של פיקוח משותף. ישראל מוכנה היתה לאפשר למצרים להקים מתקן התראה אלקטרוני מצד שלה. היה זה בעצם מבוע לכוונותיה האמיתיות של מצרים. ואולם מצ־ רים לא נענתה גם להצעה זו. דומה, כי זו היתה נקודת־השבירה של המשא־ומתן.

עתה היה ברור, כי מצרים לא ההיה כוכ־ נה להסדר־ביניים על בסיס של פשרה הד־ דית. ככל שההלו נכנסים לבחינת המרכי־ בים המעשיים — שהם המבחן האמתי של ההסדר — נעשתה מצרים קשוחה וגסה, לא רק כלפי ישראל, גם כלפי ד"ר קיסינג'ר.

○ „רמז דק" לנשיא פורד

אם למרות הכל המליץ שר־החוץ האמ־ ריקני לישראל להשלים עם תנאי מצרים הרי זה משום שלדעתו מה שלול לקרות יהיה גרוע יותר. אבל על כך השיב השבוע ראש הממשלה תשובה ברורה. אפשר שלא הכל ירדו לכוונתו כאשר אמר ראש ה־ ממשלה: „...הננו קשובים מאד לחוות דע־ תם ועצתם של נציגי ארה"ב, שכן התחשי־ בות בעמדתה של ארה"ב הינו גורם בשיקול דעתנו המדיני. עלינו חובת ההחלטה בענ־ נים הקובעים את גורלנו ועלינו לעשות זאת מתוך שיקול דעת עצמאי ומפוכח".

ה„רמז דק" לנשיא פורד ביחס לשדרים אל ראש הממשלה, שנועדו להכתיב לישראל הסדר, בניגוד להכרתה: „אני משוכנע — אמר רבין — כי למשל האמריקני ישנה הבנה לא רק לצרכיה של ישראל, אלא גם לתובתה למעל מצרה ויבונית".

חברי ממשלה ציינו לשבח כיתוד את ראש הממשלה על עמידתו „הגאה, המפוכחת והתקיפה", גם ברגעי המשבר הקשים. לי־ זכותו ייאמר, כי לא הניח „לסובב אותו" בהצעות שאין שום תכלית. ברגע מסויים עלתה הצעה להכריז על הפסקת של שלושה שבועות בשיחות, תגובתו היתה: לשם מה? כמה זה ייתן לנו, לישראל, עוד לח־ צים?..."

אז, בהזדמנות אחרת במהלך השיחות, אמר: „היתוק (של השיחות) לא יתקיף אותי ו־ היה ברור לו כברגע הראשון, כפי שהעיד על עצמו, היכן גבול הנסיגה האחרון וממנו לא נסוג גם כאשר הופצץ בשדרים או כאשר קיסינג'ר התריס כלפיו כי הקיצוניות שלו, של ראש הממשלה, תמנע בסופו של דבר השגת הסדר־ביניים...

○ הראשון שגרם מבוכה

יש אומרים, כי לא מעט מבוכה גרם ראש הממשלה בראיון הגרוע שלו ברשת הטלויז־ יה האמריקנית אי.בי.סי. שבו אמר, כי ישראל מוכנה לפנות את המעברים ואת אבו־ רודס תמורת „אי־לוחמה", כאשר היה ברור לכל, כי זוהי תמורה, שמצרים לא תתן אותה בשום פנים. ספק אם מן הבחינה ה־ טאקטית היה זה הדבר הנבון ביותר לומר.

בתעורת השאלה מדוע סאדאת שלא צאתו לאור הגדיר אותו ד"ר קיסינג'ר, כ„מנהיג המוכשר ביותר בעולם הערבי", לא מוכן היה לותר גם כאשר ישראל הסתלקה למעשה מן התנאי של מסירת אבו־רודס ומ־ מעברים תמורת „אי־לוחמה" בלבד?

איש אינו יכול להשיב בבירור אם זה בגלל להציג של אחד מזה ופיכל מזה; אם זה מהמת הרהור־שני ביחס למשקלה של בריה"מ לנוכח הנעשה כיום בוייטנאם וב־ קמבודיה; ואם זה מחמת חשבון כוזמת, שלא הניח, כי ישראל תעמוד מול הלחצים של קיסינג'ר ופורד. ואולי סמא סמך על איזו הבנה סמויה עם ד"ר קיסינג'ר שהמעברים ואבו־רודס „בכל מקרה" יוחזרו לו.

מבחינה זו, הוא הסיבה אשר תהא, עשוי יהא אולי לצמוח ברכה מן המשבר שנוצר בעקבות כשלון השיחות. אולי לא רק הממשל האמריקני, אלא גם סאדאת יגיע למסקנה, כי ישראל לא תלך להסדרים באפס מחיר. יצויין, כי לא כל אנשי פמלייתו של ד"ר קיסינג'ר משלימים עמו, כי מה שהביא ממצרים הוא הכידב שניתן היה להביא כ־ תבורה לישראל בעבור נסיגה מאסיבית ב־ סיני.

מה קרה, איפוא, שקיסינג'ר מוכן היה לצאת לאור בלא להיות בוזה, כי המסימה שנטל על עצמו היא בהיסג־יד?

לפי הערכת האמריקנים אירע כאן איזה קצר. מכאן גם הרוגז, לעתים צבר ולעתים לאי־כל־כך על ישראל. היה לאמריקנים יסוד להניח — כך גורס, למשל, ג'וזף סיסקו, שמה שהוצע בסופו של דבר כהסדר יכול להיות קביל. בעדינות אמר סגן־שר החוץ האמריקני לאחד הישראלים: אני חושב שלא הבינונו אתכם או שלא הסברתם עצמכם בר־ אור... הלא ידעתם שלא תקבלו התחייבות ל,אי־לוחמה' ואף־על־פי־כן ביקשתם שמזכיר המדינה יבוא לכאן..."

אפשר שכאן אמנם המפתח להבנת אי־ ההבנות עם ד"ר קיסינג'ר. הוא היה עקיב. הישראלים לא היו תמיד עקיבים. כאשר ביקר ד"ר קיסינג'ר בירושלים באוקטובר אש־ תקד, לפני ועידת־רבאט ובנובמבר, אחרי ועידת רבאט, הוך עם הצוות הישראלי באורח כללי על הצורך לשאת־ולתת על הסדר־ ביניים עם מצרים לא השמיע פרטים רבים בשמו של נשיא מצרים. אבל כלל אחד היה ברור: „אין שום סיכוי שיסכים (סאדאת) ל־ אי־לוחמה או אפילו למרכיבים של אי־ לוחמה כפי שנמסרו לו בזמנו (הכוונה להצ־ עות שהביא בשעתו יגאל אלון לוושינגטון כבסיס להסדר־ביניים — י.ח.)".

לזכותו של קיסינג'ר ייאמר הפעם, כי הוא היה זהיר מאד. הוא אפילו אמר למה יהיה סאדאת מוכן להסכים על יסוד הדברים ש־ שוחח עמו עליהם (בעיקר הכיר את כוחו המעבר למסעינים ישראלים בתעלה בתוך חודש־השיט הבינלאומי בה). קיסינג'ר הסביר כבר אז שסאדאת מוכן להסדר־ביניים נפרד, אך דיבר על הקשיים בעולם הערבי ובייחוד על חששותיו של סאדאת מפני סוריה.

„בשבאת" קיסינג'ר: האם אפשר להיות בטוחים שההסכם יעמוד במבחן הזמן? — תשובתו היתה: אף פעם אי אפשר להיות בטוחים במאה אחוז, אך יש להעמיד אפש־ רות זו מול האפשרות מה יקרה אם לא יהיה הסכם ולא תהיה התקדמות. כל מה שאני יכול לומר הוא, שצריך כי המשא־ ומתן יתנהל בזהירות.

○ מקור אי־ההבנות

דומה, שאם אמנם היה „קצר" בתקשורת בין הצוות לבין ד"ר קיסינג'ר — לא בו, בשר־החוץ האמריקני האשם. שכן הוא דיבר ברורות ולא הסתיר דבר. הצוות או חלק ממנו הוא אשר טוה חלומות שאפשר להשיג משהו „מדיני" ובעיקר „מרכיבים", שיבטאו „אי־לוחמה דה־פאקטו".

עתונאים אמריקאים מן המקורבים לד"ר קיסינג'ר מספרים, כי שר־החוץ האמריקני אחר שהבהיר את עמדתו המציאותית הבהר הסבר ואף את עמדתו של סאדאת, שדיבר עליה גם בפומבי (כמו, למשל, בראיון ב„לה־מונד" מחודש ינואר השנה) — שאל את ישראל לפני צאתו לישראל האם יש טעם שיבוא ותשובת ישראל היתה: בכל זאת חשוב שיבוא ויעשה את המאמץ...

אולי משום כך הבין ד"ר קיסינג'ר כי יהיו ההתפתלויות והמיקוחים בעמדות הבראשית אשר יהיו, בסופו של דבר יתחדדו הענינים כבעבר. אולי אין זה מקרה, כי כאשר עזב את ירושלים אחרי ביקורו הקודם ב־14 ב־ פברואר העתונאים שליווהו גילו (אחרי ש־ השתתפו בשיחה עם ראש הממשלה) דבר ההשי־ גות הישראליות כן הסוג, שבלי ביטול מצב הלוחמה לא יתנו את אבו־רודס והמעברים וכו' — הגיב קיסינג'ר בחיוך של בעל־נסיון: „הייתי מציע לכם לא לקחת יותר מדי ב־ רצינות בשבועות הקרובים את ההצהרות הפומביות, לרבות דברים המושמעים בתד־ רוכי־רקע. משום צד — לא מהמצרים ולא מהישראלים..."

אכן, שורת־ההגיונות מחייבת לומר, כי האשם אינו תמיד בקיסינג'ר, אף לא בסאדאת. דווקא שניים אלה דיברו ברורות ומפו־ רשות כברגע הראשון. גם הצוות הישראלי, בבואו לנתח את ההתפתחויות והכוונות ש־ צוין לפנינו, ראוי לו שישפשש במעשיו ובדבריו.

כלל זה חשוב לממשלת ישראל דווקא ב־ ימים אלה, ימי „הבחינה מחדש" של המדיניות במזרח־התיכון. דומה, כי אין לצפות למהפ־ כות גדולות, כי שעקב אחרי עיקרי משנתו המדינית של ד"ר קיסינג'ר יבחין כי מעט מאד משתנה אצלו בעמדה הבסיסית ומכאן שגם „ההדש" יינק את השראתו מן הישן.

„הישן" מהו אותו?

לפני צאתו למזרח־התיכון למסעו האחרון נפגש בתוך־צגור עם מספר אישים והתוולק עמהם בהערכת ההתפתחויות במזרח־התיכון. מן הדברים שאמר באותו מעמד ראויים ל־ שימת־לב מיוחדת בעיקר שניים: מלחמה לא תפתור את בעיית המזרח־התיכון, אך יש לזכור — כך אמר — שלעתים פורצות מלח־ מות דווקא בגלל בעיות פנים, שהרי כל מנהיג שואף לעבור על משבר ובתחום זה לא תמיד פועל ההגיון.

ועיקר שני: על ארה"ב להוסיף ולמצמצ ההפי־אשבן עם הערבים בעיקר לנוכח ה־ בעיות שנתעוררו עם תורכיה.

בסאדאת ראה, כאמור, ד"ר קיסינג'ר את „המנהיג המוכשר ביותר בעולם הערבי". מכאן, שהתוצאות הבחינה־מחדש ברורות למדי. ישראל, להערכה ארה"ב, תצטרך ל־ התאים עצמה למגמותיה של ארה"ב באזור. הפעם ירצה, כהוזכה, ד"ר קיסינג'ר שהוא יהיו כראוי והישראלים — יסכימו עצמם כראוי.

שואה כלכלית או משבר חולף?

תוך חודשים ספורים, אולי שבועות, יתחוור אם העולם המערבי נידון לשפל כלכלי חסר־תקדים או רק לחולי זמני ✶ מחלוקת אופטימיסטים ופסימיסטים

מאת **פיליפ בן**

כתב „מעריב" בארה"ב

אף שמבוכה אינטלקטוא־ לית היא המאפיין המובהק ביותר של תקופתנו, ואף שמעולם לא שררה אי־ הסכמה גדולה יותר בעולם כולו ובתוך כל מדינה לחוד, קרוב לוודאי שיש דבר אחד שרוב בני־ האדם מסכימים עליו עכשיו — אין כיום בעיה חמורה יותר לעולם מסכנת שואה כלכלית חדשה, וה־ שאלה היא אם השפל הכלכלי ה־ נוכחי בעולם יוליך אליה או יחלוף בסוף שנה זו כחלום רע.

גם מנהיגים קומוניסטים, הטוענים שמשבר כלכלי הוא „חולי קפיטליסטי", מודים שהשפל הנוכחי פגע פגיעה חמורה בכלכלתם, כפי שהוזר בבודאפשט בשבוע שעבר, בבוא שמה מזכיר המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, לי־ אוניד ברז'נייב, והמנהיגים מרוב ארצות אי־ רופה המזרחיות הקומוניסטיות, לוועידת ה־ מפלגה הקומוניסטית ההונגרית.

דומה, כי המגמה העתידה של המשק ה־ עולמי תהיה בעיקר במה שיקרה במשק האמריקני.

☐ מיליוני מובטלים

לפני חודשים אחדים עדיין הירבו דוברי הממשל בוושינגטון להודות שמהמתן כעין שפל כלכלי בארצות הברית, ותקדימה דיבר נשיא ארצות־הברית, ג'ראלד פורד, רק על סכנה האינפלציה ואמר שהיא האויב מספר 1. לאחר זמן־מה נאלצה ממשלת וושינגטון להודות, נוכח מאות אלפי מובטלים, פשיטות־ רגל של חברות נודעות רבות, הצטמקות השיווק של מכוניות ומוצרים רבים אחרים, ירידה גדולה של בניית בתים ודיקנות של בתי־משרדים, שאכן יש שפל כלכלי.

התוזר גם שנוצר מצב קשה מאד בשל הצירוף הבלתי־רגיל של אינפלציה — הת־ ייקרות מהירה של כמעט כל המוצרים — וקיפאון המשק וירידת הביקוש לכל מיני מוצרים; זה צירוף שאך לא מכבר נחשב בלתי־אפשרי בעיני כל הכלכלנים המלומדים, ובכלל זה לורד קינס, אבי המחשבה הכל־ כלית בזמננו.

מאז אין הממשל בוושינגטון כופר בקיום שפל כלכלי, אבל עדיין הוא טוען, שאין זה שפל חמור מאד — אפילו יש חמישה מיליונים אמריקנים מובטלים — שכן מספר המועסקים גדול מעודה מעולם, ורוב המוב־ טלים מקבלים קיצבות־אבטלה שונות, המגי־ עות לעיתים כמעט ל־80 אחוז של מש־ כורתם בעבודת 40 שעות בשבוע.

עוד טוען הממשל, כי ממחקריו מסתבר, שהשפל הכלכלי לא יימשך זמן רב, ועד לפני סוף השנה (לא מכבר אף אמרו באמצע השנה) ישתנו הדברים לטובה — רבים מן המובטלים שוב יועסקו לעבוד, ויגבר השיווק של מוצרים רבים, ובראשונה — שיווק ה־ מכוניות.

בימים האחרונים הדגישו דוברי הממשל, כי התפתחויות מסויימות, מחזקות את הה־ זיתם האופטימית: ענף המכוניות, שרבים בארה"ב מגדירים אותו עכשיו כ„אזור שואה" כיוון ששיווק מכוניות חדשות ירד ב־30 אחוז ומעלה, שוב התחיל להעסיק פועלים שפוטרו אך לפני חודשים אחדים, ולפתוח מפעלים שנסגרו בחורף.

חברת „ג'נרל מוטורס", הגדולה בחברות יצור המכוניות בעולם, הודיעה שאחרי 1 באפריל, תחזיר לעבודה 4,000 פועלים ש־ פוטרו. אמנם זו תהיה רק התחלה צנועה, שכן מספרי מעובדי „ג'נרל מוטורס" (ה־ מעסיקה בדרך כלל כ־400 אלף עובד) עדיין מגיע ל־127 אלף.

גדול מתחריה של „ג'נרל מוטורס", חברת „פורד", הודיעה שבקרוב תחדש העבודה בכל 69 מפעליה בארה"ב, אם כי באחדים תיעשה עבודה בצמצום. רבים מן המפעלים האלה נסגרו בחודשים האחרונים.

☐ המס הוקטן

ברורה תקוותם של יצרני המכוניות ב־ אמריקה, כי חוק צמצום מס ההכנסה יוסיף כוח קניה לאמריקנים וישמש לקניית מכוניות חדשות, כמנהג האמריקנים באביב בכל שנה, אלא שהשנה עדיין הם מהססים. לפי חוק מס ההכנסה החדש יצומצם המס לשנים 1974 ו־1975; כי שכבר שילמו מסים יקבלו החזר; וכי שהכנסתם אינה מגיעה לשיעור של חובה תשלום מס יקבלו הטבה מן ה־ מדינה. הגירסה הסופית של חוק זה, נתקבלה בקונגרס השבוע, ותצמצם את כלל גבל מס ההכנסה בכ־30 מיליארד דולר.

ראיה אחרת שהשפל מתקרב לקיצו היא שמספר המובטלים גדל עכשיו בקצב איטי מבעבר. ב־1 במארס היו 5,173,100 אמריקנים שקיבלו בקביעות קיצבות־אבטלה. זה מספר עצום — אבל הוא נצטמצם במקצת לעומת כיצורת זמן קצר לפני כן. 566,200 מובטלים חדשים ביקשו קיצבה בשבוע אחרי כן — וגם מספר גדול זה היה פחות במקצת מב־ שבועות קודמים.

ואולי הבשורה המעודדת ביותר את האופ־ טימיסטים בוושינגטון — שעודם מעטים, כי עליהם להלום בשתי חזיתות, חזית השפל הכלכלי וחזית האינפלציה, וכי סכנת האינ־ פלציה המבודה לא פחתה בסכנת השפל הכלכלי — היא הידיעה, שהמחירים בחנויות המכולת בארצות־הברית מתחילים לרדת פעם ראשונה מאז יולי אשתקד.

אולם דעות אופטימיות אלה, שלפני סוף השנה יחול מיפנה לטובה, אינן יחידות בזירה האמריקנית.

☐ הלם וזעזועים

יש השקפה אחרת, שמה שמגדירים כ„שפל כלכלי" הוא בעצם רק שלב ראשון של משבר כלכלי עולמי חדש, וככל שהמצב רע כעת הוא עתיד להיות גרוע עוד יותר. גם זו דעה הנשמעת לעתים קרובות בארצות־ הברית. בעלי דעה זו טוענים, כי גל האופ־ טימיות הנוכחי, התמוטטות של כלכלנים רבים, כי הפעילות המשקית התאוששה בקרוב בעזרת תשיגנטון ההדעות שבעצם אין זו אלא אחת באותן תופעות שפל כלכלי שראינו לא אחת מאז מלחמת־העולם השניה, ובעצם כוונוך הוא להיבהל כל כך — כל אלה מכשירים את הקרקע למפולת חמורה מאוד של העסקים ושל עולם הפינאנסים בחודשים הקרובים. הם אומרים, כי כאן מכשירים את הקרקע ל„הלם העתידי", ולא הלם אחד, אלא סידרה של הלמים העלולים לבוא כל אחד לחוד או אחדים בבת־אחת, הכל לפי מועד „יום הדין".

הפסימיסטים טוענים, שכלכלני הממשלה מרמים את הציבור כיוון שאין שום סיבות לציפה לטובה בעסקים במשך שנת 1975, וכי המשבר יהיה ממושך ומכאיב. שנים רבות היתה הצמיחה הכלכלית בארצות־הברית ובשאר כל ארצות־תבל מהירה מדי, ורמת־ החיים של דרי־עולם, וביחוד של הארצות המפותחות כאמידות, עלתה גבוה מדי ומהר מדי.

בחודשים הקרובים — אולי כבר בשבועות הקרובים — יכריעו המאורעות עם מי הצדק, עם הפסימיסטים או עם האופטימיסטים; וכ־ פסק־דין זה עלול להיות תלוי, במידה רבה, כמהלך ההיסטוריה בחצי־היובל האחרון של מאה זו.

על גבול השמחה לאיד

מאת מתתיהו פלד

ההתמוטטות של ההסדרים בהודו־סין נתפשת למרבית הפלא על־ידי חלק ניכר של הציבור הישראלי כמין סימן לטובה; מעין עדות שבאה בזמנה על אי־יכולתו של ד"ר קיסינג'ר להשכין שלום, שלאחריה תהיה זו איוולת גמורה להסכים לסדרים שיוצעו על ידו באזורנו.

ההתמוטטות בווייטנאם ובקמבודיה נתפשת ככשלון של איש, כתוצאה של הסדר או תווה שלא הכיל את הסעיפים הנכונים, או התבסס על הנחה מוטעית. הערכה זו נשכבת בלווה במעין שמחה לאיד. שכן לפי סברתם נראים לו הדברים אין לו כל קושי להסיק את המסקנה, שאנו כבר גרע להת דעתנו על כך שכל השגיאות שחלו בהסכמי הפסקת הלחמה בדרום־מזרח אסיה לא תחזורנה אצלנו, והשגיאה הראשונה שנמנע מעשייתה היא לסמוך על ד"ר קיסינג'ר. אילו כך היו פני הדברים באמת, כי אז היה אולי מקום לצפות לנסיון טוב יותר בניסוח ההסכמים אצלנו. אך זאת עקה, הכשלון בהודו־סין אינו כשלון של איש או ניסוח או הנחות. הכשלון שם הוא עדות שהסתלקותה של ארה"ב מהתחייבויותיה הבינלאומיות מתרחשת הרבה יותר מהר משניתן להעריך שעה שנחתמו „הסכמי פאריס". מלבד כל אותם ניסוחים הסדרים שתחי פאריס קבעום, היה עוד גורם חשוב ביותר, שעליו נבנו כל אותם הסדרים, והוא נכונות ארה"ב לעמוד מאחורי אותם הסדרים.

שלוש קבוצות בארה"ב מאשימות כיום את קיסינג'ר בבנין ההסדרים שפשטו. את הוא זו שהבעה ממשלת ארה"ב להסתלק מדרום־מזרח אסיה ללא כל הסדר וללא תנאים — פשוט למסור את כל תת־היבשת לידי הקומוניסטים. אחת מורכבת מפי שסברו כי יש לנהל משא־ומתן, אך תוך כדי ניהולו על צבא ארה"ב להפסיק כל פעילות צבאית, לשרת שהכוחות הקומוניסטים הוסיפו להקיף בכל מקום ללא הרף. הקבוצה השלישית מורכבת מחוגים שהאמינו, כי על צבא ארה"ב להוסיף לנהל פעולות מגן, תוך כדי ניהול המו"מ, אך התנגדו בכל תוקף לפעולות התקפיות, כמו הפצצות אזורי הצפון על־ידי חיל האוויר, שנמשכו כל זמן המו"מ, בשום שהקומוניסטים לא הסכימו להפסיק את האש.

לא נמצא באותה תקופה שום גורם ציבורי מוגדר שתמך במאמצי ממשלת ארה"ב לאכוף על הקומוניסטים אותם תנאים שהם ביקשו לכפות על ממשלת דרום־וייטנאם תוך כדי המו"מ. ואם גם היו גורמים בארה"ב, שתמכו במדיניות הממשלה בענין זה, הם עשו זאת בהחבא בשום שהעם האמריקני על כל שדרותיו לא היה נכון לשמוע טענות כאלה זה. בארה"ב טען הציבור, כי הנשיא ניקסון נבחר על יסוד הבטחתו להפסיק את המלחמה בווייטנאם, ובתום ארבע שנים לנשיאותו לא היה ציבור זה נכון לקבל כל טענות ומענות, ורצה לראות בסיומה של המלחמה לאלתר.

*

יש לזכור מצב זה, מאחר שחותמי פאריס נתחמו סמוך למועד הבחירות לנשיאות ארה"ב. השיחות החלו לפני הבחירות וממשלת צפון־וייטנאם היתה בטוחה, כי בלחץ הבחירות הקרובות ייאלץ נשיא ארה"ב לוותר כמעט ללא תנאי, מחשש שהארכת המלחמה תביא לכשלונו. היה זה אומץ לב ניכר מצד הנשיא ניקסון, שהעז להמשיך את ההפצצות על האנוי, ואף להפסיק את המו"מ ערב הבחירות, על מנת להוכיח לקומוניסטים כי הם לא יצליחו להפחידו.

אך בכל זאת היה לציבור האמריקני בטחון גמור, כי ניקסון לא יוכל לעמוד בדיבורו להמשיך את המלחמה, ומסיבה זו בעיקר זכה בבחירות בפעם השניה למרות שיקר העובדות של שערוריה „ווטרגייט" כבר היו ידוע.

האמנם, לאחר הבחירות נתחמו אותם הוזים שהציבור האמריקני הב־ עם הצבא ארה"ב הוצא מווייטנאם במהירות וללא התחשבות בנסיבות. כל מה שנותר לארה"ב לעשות על מנת להוכיח כי אין כוונתה להפקיר להלוסין את דרום־וייטנאם ואת שאר חלקי ההודו־סין היה להזהיר, כי היא תעניק סיוע רחב־ממדים לבעלות־בריתה לשעבר. נוסף לכך הובטח סיוע לממשלת האנוי אם תכבד את ההסדרים.

לאיש לא היה ספק, כי ההסדרים לא יוכלו להחזיק מעמד בלא תמיכה ארה"ב. דברים אלה נאמרו על ידי כל דוברי ממשלת ארה"ב במפורש. אולם איש, לרבות הקומוניסטים, לא העלה אז בדעתו כי גם סיוע זה של ארה"ב יישלל מבעלות־בריתה.

אך הדבר קרה. נבחר קונגרס חדש בארה"ב, קונגרס „אשר לא ידע את יוסף", ואינו מוכן לקיים את התחייבותה של ממשלת ארה"ב. אין ספק כי זה היה הגורם העיקרי בהחלטת הקומוניסטים לחדש את ההתקפה. תחילה פעלו בזהירות. החלו להניע בכוח בקמבודיה, ואם נוכחו כי אכן גם „יש על מי לסמוך": הקונגרס החדש של ארה"ב מוכן לחזות במפלת כל ההסדר, אך אינו מוכן לכבד את התחייבותה של הממשלה. משהתברר כי זה המצב, ניתן האות והמיתקפה הכללית בווייטנאם החלה.

הדבר המדהים ביותר הוא שממשלת ארה"ב רוצה מאד למלא את התחייבויותיה, והנשיא מפציר בקונגרס לאפשר לו לעמוד בהתחייבות, שבלעדיה לא יכול להיות לכל הסדר ערך ממשי. והאמת היא כי אפילו בשעה מאוחרת זו בכוחה של ארה"ב להטות את כף המאזניים. הפעלת כוח המפציצים של ארה"ב בקמבודיה עשוי עוד עכשיו לפזר את כוחות ה„חמרים האדומים" והגיהדביר עם חיל האוויר האמריקני יכול לבלום את ההתקפה בווייטנאם, אף בלא לשגר מחדש כוחות יבשה.

אין זה כלל ודאי, כי ממשלת ארה"ב מעוניינת להפעיל כך את כוחותיה הצבאיים, אך גם סיוע לוגיסטי וכספי ניכר עוד יכולים למנוע מפולת בווייטנאם. אולם כרגע כמעט אין כל חשיבות לשאלה מה מוכנה ממשלת ארה"ב לעשות, שכן ההכרעה נתונה בידי הקונגרס. וזהו גוף שאי־אפשר לבוטו או לכפות עליו דבר.

*

שלושים שנה אחר מלחמת־העולם השניה שולט בארה"ב קונגרס שאינו מוכן להנהג על פי לקחי אותה מלחמה. זה קונגרס החרד לבעיותיה של ארה"ב מבית, ואינו מוכן להוסיף ולשאת באחריות המסורתית של ארה"ב לבטחון העולם החופשי. הדבר בולט לא רק בדרום־אסיה, אלא גם באירופה. עוד זכור, כי בשנת 1968, כאשר כוחות „ברית ורשה" בהנהגת רוסיה פלשו לצ'כוסלובקיה, אמרו פרשנים בארה"ב כי קיימת הסכמה שבשתיקה כי „ברית ורשה" לא תגיע לארץ הנמצאת בתחומה ל„עיוקי" של המחנה, אך, לעומת זאת, ברית נאט"ו לא תגיע למדינה שבתחומה להיספח למחנה הקומוניסטי. היה זה פירוש מפוקפק מלכתחילה, אולם הוא נאמר ברצינות רבה.

והנה עכשיו אנו רואים, כי אחת מאבני הפינה של ברית נאט"ו עומדת להישמט. פורטוגל עומדת לפני השתלטות קומוניסטית. אך הקול היחיד הקורא בארה"ב לבטוע את הדבר בכוח, קולו של הסינטור בקלי, נשמע בקוריוז הסר כל ערך מדיני. עמה של ארה"ב אינו מוכן עתה לקבל על עצמו כל משימה בתחום אחריותו הבינלאומית, או בשיכוח הכרוכה בהסתבכות רבת היקף.

לגבי מדינה כמו ישראל, התהוה בגומקו של סכסוך בינלאומי, התלויה בארה"ב הן מבחינה כלכלית הן מבחינה צבאית, יש בהתפתחות זו משום אות הרעה חמור. ברור כי עמה של ארה"ב עייף מסיבוכים ומתן סיוע למדינות הזקוקות לו. במצב זה ניכר סחף חמור גם בעבודה האחדה באורח מסורתי את ישראל, סחף שמוטב להדרדות בו ולא להעלימו בביטחונים שדופים.

אחד האמצעים החשובים למנוע סחף זה יגיע לכלל סירוב להמשיך ולהעניק סיוע לישראל הוא להוכיח, כי הסכסוך ניתן מבחינה מעשית להסדר מהיר, והעזרה הקובעת בענין זה היתה יכולה להימצא בהצגת הסדר־ביניים נוסף בינינו לבין מצרים.

אין ספק, עזבו של קיסינג'ר בידיים ריקות עכשיו לארה"ב ישמש טענה רבת־עוצמה בפי הבדלנים, שיאמרו כי על ארה"ב למשוך ידה גם מן הסכסוך במזרח התיכון.

השאלה הגדולה היא האם באמת היתה אפשרות להגיע עכשיו להסדר חלקי נוסף עם מצרים. כתוך הנתונים שנתבררו עד כה עדיין אין להשיב על כך בוודאות, אולם ניתן לומר כי אם אמנם היתה מצרים מוכנה לפירוז של השטח שישראל תיסוג ממנו, ואם אמנם היתה מוכנה להתחיל בבפעלי השיחות הרגיבים באזור הסואץ, לפתוח את התעלה לשיט בינלאומי ולהתחייב שלא לפתוח במלחמה כל עוד נמשכים מאמצי השלום, כי היתה הממשלה אז חייבת להסכים להסדר.

אם יתברר, כי המו"מ נכשל רק משום שישראל התעקשה לקבל נוסח של אי־לוחמה, שהכל יודעים כי אין בו משמעות זולת הישג של יוקרה, כי אז היה זה מישגה חמור מאד מצידנו. כי פירושו של דבר שנאלץ עכשיו ללכת למו"מ בתנאים גרועים ביותר מבחינה צבאית, ונהנה התדעייהם הגוברת והולכת של ארה"ב ממדיניותנו.

*

הגיע הזמן שהממשלה תסביר סוף־סוף לציבור, כי בעייתה הבטחונית של ישראל מאז מלחמה

(סוף בעמוד 22)

הזעזועים של מדיניות „עצור ול

מאת יובל אליצור

נשק סודי ושמו תשתית

2

בשנים האחרונות, כאשר העלית ממדינות המערב ומברית־המועצות הזרימה אלינו אלפי אקדמאים במדעים העיוניים, במדעי הרוח ובאמנויות נמצאו כאלה אצלנו שהשתעשעו ברעיון של ביסוס החברה הישראלית על תשתית מיוחדת במינה, תשתית מדעית, שתאפשר לה במקום להזדקק מייצור מוצרים למיכור „ידע" ולהתפרנס מהיותה „אור לגויים".

קשה להעריך באיזו מידה נקלט רעיון זה, אך העובדה שמדיניות הקליטה ברסה התאמת התנאים בישראל למקצוע העולה ולא להיפך, והעובדה ש־43 אחוז של השכר בארץ משתלמים לעובדי שירותים, אינן מקרה. במרוצת השנים נשתבשו באמצעיה של ישראל לבנות משק מבוסס על יצור ועל עבודת כפיים.

הציונות הציבה בפרה להבריא את הריבוד המקצועי של העם היהודי, ואכן הצלחנו להקים חקלאות שהשיגה הישגים מרשימים דווקא בשל „כפיציונותה", והעשיה שלפני כל הסיכונים כבר עברה ל„תקופת ההמראה", שלאחריה באה כל צמיחה תעשייתית כמעט מאליה, מכוח הצורך הפנימי להתרחב ולהשתכלל.

■ אבד המצפן

אבל בעת האחרונה אבד המצפן, יתרונה של ישראל על מדינות ערב בהיים הכיהיה היציר נתון בסכנה הן בגלל אי־התאמה החברה הישראלית למבנה החברתי הדרוש ליצור הטכנולוגי המודרני, והן בגלל אופי ההחלטות הכלכליות, כלומר העדיפויות, שלפיהן פועלת הממשלה.

משקלו של היצור התעשייתי בכלל התפוקה הלאומית מגיע כיום ל־29 אחוז בלבד ובחשבון זה כלולות „התעשיות" המצויות כיום בכל מדינה מפגרת חסרת תשתית־ייצור, כגון כתישת קפה, מאפיות, בתי תרושת לקמח ומשחות. לדברי ד"ר משה בנדלבאום, המנהל הכללי של משרד המסחר והתעשיה, כשרת הממשלה בטווח הקרוב היא להביא לייצור תעשייתי שיקף כ־35 עד 38 אחוז מכלל התפוקה הלאומית. אך כיצד יושג הדבר בשעה שהתקציב הלאומי הזה, זו הפעם הראשונה מאז הקמת המדינה, קיצצו בהשקעות בשנת 1975?

כיצד יעלה כוחה של התעשיה בין כוחות המשק הישראלי, כאשר משרד הבטחון צופה השנה קיצוץ ריאלי של 10 עד 15 אחוז בהזמנות מן התעשיה הישראלית?

כיצד יעלה כוחה של התעשיה, כאשר רבים מן הצעדים שננקטו באחרונה על־ידי הממשלה נראים בעיני היצרנים כ„סטירת לחי" לסקטור היצרני, החל במדיניות הפיקוח על המחירים שלא הצליחה לבלום התייקרויות ספקולטיביות בענפי הבניה והשירותים וכד ב„מס המעסיקים" שפגעו היצירה בענפי היצור הוכחה ברגע שהממשלה פטרה מן המס את עצמה ואת יתר המעסיקים הציבוריים?

■ מדינה של שירותים במקום מדינה יצרנית

גם המלצות ועדת בן־שחר אינן מבשרות רפורמה ביחס לענפים היצרניים, לפחות בשלבים הבינוניים של ביצוע. הוועדה המליצה הלקה להכלל מיסים במס לביכים היחד, לא המליצה להקל במס על חברות, היא אף הבעה לבטל בהדרגה את הטבות המס הניתנות כיום לחברות תעשייתיות ואף למפעלים מאושרים.

בשלב המיידי המליצה הוועדה לצמצם את הפרשיות במס שממנה נהנית כיום חברה תעשייתית שאינה משקיעה מחדש את רווחיה — הפרשיות שהובטחה לענפים היצרניים באמצעות החוק לעידוד התעשיה.

הבכן, האפשר לראות את ועדת בן־שחר, שהמלצותיה נתקבלו בהתלהבות בציבור הרחב, כביטוי נוסף של המגמה להפיכת ישראל למדינה של שירותים, שבה יש למסחר הזעיר, לבנקאות ולעסקי מקרקעין עדיפות על פני התעשיה, החקלאות או הספנות?

עמוס מר־חיים, סגן המנהל הכללי של משרד המסחר והתעשיה, אינו רואה כך את הדברים. לדבריו עשויות דווקא המלצות ועדת בן־שחר לעודד כי שתפקידן בכך, להשוב כיצד באמת אפשר לגרום שלתעשיה יינתן המקום הראוי לה במשק הישראלי.

עמוס מר־חיים מודה, כי בשנים האחרונות הגיעו לקיפאון מחשבתי בסוגיה זו. הפקידים העוסקים בכך הגנו על דרכי פעולה שהותוו על־ידיהם במשך קודמות בלי להכיר בעובדה, שדרכים אלה נשתבשו והלכו ונוצר מצב שבו ההשקעה בתעשיה כרוכה בגיהינום מינהלי ואינה כדאית מנקודת המבט צבור ההון. „כל מנגנון באוהב בבעסה ידיד, הוא פוסק, ומביא כדוגמה את האפשרות שבמקום לעודד חברות תעשייתיות להשקיע מחדש מרווחים על־ידי הקטנת שיעור המס על רווחי חברה תעשייתית שאינה מחלקת רווחים — שיטה שלא נראתה לוועדת בן־שחר — ינתן העידוד במישרין למשקיע באמצעות „אשראי מס" הנהוג במדינות רבות.

ולא רק בנושא שיטות העידוד יש מקום ל„מחשב שניה". עמוס מר־חיים מזכיר את הערעורים שנתעוררו באחרונה בקרב אנשי התעשיה ואף בין אנשי הממשלה בדבר הצורך לטפח כל תהליך המתכנה „יצור תעשייתי". רבים שואלים, אם כבר קיימים בארץ תריסר מפעלים לאריזת סוכר בשקיות, היש התקדמות כאשר קם המפעל השלושה־עשר לאריזת סוכר (הדוגמה מקרית).

סטף ורטהיימר, מנהל „ישקר", אחד ממפעלי התעשיה המפוארים של ישראל המייצר בעיקר להבים למנועי סילון ואחד המטיפים למחשבה הדשנית בתחום הרחבת התשתית התעשייתית, אמר לא מכבר כי על אף כל התברות רק אחת אחד מכלל המועסקים במשק הישראלי עובד ביצור מוצרים ליצוא.

יתכן שיש בקביעתו הגוזמה (האם כלל בחישוביו את עובד הנמל שהטעין את סחורות היצוא ואת פקיד הבנק שרשם את המסמכים — הרי גם בלעדיהם לא יתכן יצוא), אך אין ספק שבעקרון הוא צודק.

קשה לדעת אם כל 26 אלף מפעלי התעשיה והמלאכה הרשומים בישראל מהווים חלק של תשתית הייצור כפי שהוסבר ברשימה הקודמת; אולי החוקא אם ייעלמו רבים מהמפעלים הללו, האם יתחזק תהליך המיזוג וההשתלבות, תתרחב תשתית המשק הישראלי?

■ תיאורית „הסוסים האבירים"

בשמו של האלוף (מיל.) דן טולקובסקי, העומד בראש „החברה להשקעות של בנק דיסקונט", מספרים בחוגיה משק את „תיאורית הסוסים האבירים". מי שיש לו אורווה ובה 300 סוסים כגון אצל, וב פית שאחד או כמה מהם פירוק מנצחים — לפי זו — לא יוכל להקריב ב־300 הסוסים את ביתו בהכרה יהיה עליו לבחור — אלה שסיכוייהם להיות נראים טובים ביותר, לה את מיטב סייסיו ולהת משובה ובצעם.

הנמשל ברור. האם ל עצה, שישראל תנהג כ טיבית בעידוד התעשיה

בין אם תקבל „תיאורית האבירים" בשם דורו מי אם יועלו שתרונות אח בהם מדגיש בקרב התעשיינים עצמם שות כפני כל הידוע. נזק רב לענפים היצרנ עיטויים המתמידים במ הממשלתית, ויותר מכל ההאטה והירדה, לסירוג הכלכלית הכוללית של

כדי פעם, כשנוטה ש נה הממשלה לעודד הקלאות, התיירות יצרניים, וכי הנה ל אלה לשנינג, מחליט שינוי קו ומגחיתים ש בהלומה שבמגנה אין בקלות.

■ „האויב מס'

מכת מדיניות „עצו בשנים האחרונות במ התעשייתיות במערב. אשתקד אמר נשיא ג'רלד פורד, כי ה „אויב מספר אחד" בריה. כעבור שלושה לפתע את כיוון מדיני האויב הוא ההאטה ו כה והתפשטה. במקום לים על הורדת שע ההלר לבטל באמצעות המס.

עד שנת 1962 זה וגם החקלאות בישר תנאי חממה שהגנו רוח פרטית.

בפיהות של 9 בפבר עקרון ה„הפיפה". א לא בוצעה לשלמה, בעיני הקהילייה ה פית העבור לרכוש של כארבע־עשרה כיסחרון כלל תומ ובין „הסיק". הייצר עקרון ההפיפה, תהדק, לא השיג את חיזוק תשתית היצור

ענפי היצור הי הם — אנשים לעבר שלותים יקרים, כלל בעיית ההפ לשאת בעול מבנ רה למדיניות כבע תדיר — בהדיניות ש לזמזק ממנה.

אומר תעשיין והיק בלה התלוצות, כשהוא גיה את המפעלים כאילו היינו חברה גית. למצבה, אותם אם נתרכז ביום חלק כלל היצור התעשיי הרוב המכריע של הפ מנהלים עסק מכחר הם שולית. כל שמחל מיסוי, ההשיפה תהב חל על היצרנים הג כשקי".

בשנים האחרונות „עצור הלך" בטבעת בתקופה של התחרות התפוקה התעשייתית, ו־1973 נדמה שלנו ההשקעות יורכז מאל פת מטבע החוץ של בת להדאיג אותנו דימו באותה תקופה, עיבי את ענפי היצ המזור, שבעליו היה להרגילו בהדרגה בספרא.

בכי פעם, כשדובר רים, הבטיחו דוברי העשייה תספוג חלק ואכן במדיניות הפי לא הוכרו עליה בהו הבפעלים מצאו את ההליך הייצור ללא ה בות הדישות, שעתה בבה.

■ יצרנים גרפ

כן לא הוכרו הוהי מיכון, על אף הפ ריבית, ואף שיעור ה לגבי היצרן. לא ה להגדיל את שיעור הר דק, נוכח העליה הפ ההון העצמי בתעשיה.

אין זאת אומרת, התעשרו בפרוצה הש יש סיבנים רבים הם רבים גרפו רווחים ג לא במסגרת המדיני אלא תוך ניצול ה„תהי הפיקוח המבושך של המיד נעשה בלב מל יצרנים רבים את הא די" במסגרת זו. כב „הסתודדי" היצרנים, השובה יותר.

דוברים מבשלתיים עליה ברווחיות התעשי רצות, על אף הפיקה המדיניות הוזיסכון ב אותם דוברים יודעים אינפלציה דוהרת, שבה ישראלי נתון בשנים שר רק הפתת הזיסטו ניב, ואין הם משקפים אמיתי של המפעל, רווח פאוזי כעל מושג כלכלית.

מדיניות הממשלה, זה, מהווה רק גורם הסבבות האורבות לי בתחום התשתית. סבב פתות לקימת בתחום ה בהמשך הסודרת.

(רשימה

יעקב שרת ● סמלים, סמלים

סמלים, סמלים. אין מהם מנוס ● פסח. לחץ מצרים. סיני. קיסינג'ר ראה וינוס ● ולפני ההחלטה הסופית, במודע או לא במודע ● טיפס שר־החוץ היהודי־האמריקני אל שרידי מצדה ● האם רצה להזהיר את העם היושב בציון ● או שבא להיות במוכבע כי כסלע חזק רעיון?

אומרים שאתנו דיבר בצורה רגוזה ונוקשה ● אומרים שכלפי סאדאת היתה רוחו כבושה ● אומרים שאמר לרבין: „עוד תתגעגעו למה שהצעתי" ● ובנמל־התעופה בן־גוריון הוא ממש בכה — ויצא ● שלום דיפלומט הסילון, כתמר בושת, פתח כמים ● אם תעזוב היהנר לך פייצל, ומי עוד שיתנצל ביתנתיים?

כשארצנו סוף סוף עם עצמנו, אולי לא לזמן כמותך ● וטוב שבתוך הפוגה נותח הכל בבפוכה ● יש אי־לכם נקודה שממנה אסור לנו לסגת ● האם אין זו אותה נקודה שבה רגלנו עומדת? ● (למפיים בלי שבץ ספק יש עוד כמה דוגמים להציע ● בכלל, השמאל שלנו מוכן לארה"ב כבר הגיע).

עכשיו נחבר תסריטים לעתיד החזוי דרך קבע ● התדה־בלחמה־חבלנות? מרינה־עצבים־בדנות? ● אין ברירה, אחרי ההדר־סיק, אחרי הפקרת הכורדים ● כשארצנו גבנו אל ים, אסור לומר בודדים ● דמעות לא יזילו עלינו אם נחזור על תפריט הבואה ● אבל ירקה כאלים עת נשיר כי גאת גאה ● לו רק נמצא את הכוח לא רק חזות לבלום ביכ ● אך גם להכליס קצת סדר בכל פינותיה של הבית.

גולדבנד על מצה

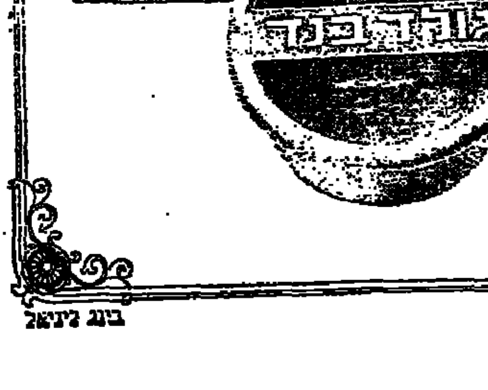

גולד־בנד־המרגרינה המודעת עם חלב.
טעימה מאין כמוה על מצה.
נמרחת בקלות מיד עם הוצאתה מן המקרר.
כשר לפסח.

בלו־בנד תלמה

בעל העתירות

מאת אבישי אמיר

שידורי טלוויזיה ערב שבת הם עובדה שאין עליה עוררין. תחנות־דלק פתוחות בשבת — חזיון נפרץ. מעטים זוכרים, כי עד לפני שנים ספורות היו תופעות אלה בגדר מישאלה, שנתממשה בעיקר בזכות עורך־דין תל־אביבי צעיר, המקדיש חלק ניכר מזמנו למלחמה למען זכויות האזרח.

כמאבקיו של יהודה רסלר בבית המשפט הגבוה לצדק בירושלים נתאים פ"י. השבוע נודע, כי יהודה רסלר, שהגיש בשם עצמו, כמשלם מיסים, עתירה לבית־המשפט הגבוה לצדק נגד ערכאות הממשלה למימון חובות המפלגות, זכה בהישג נוסף. בית־המשפט הוציא צו־על־תנאי נגד שר האוצר, המורה לו לנמק מדוע לא ימנע מלפנות להעברת הכספים של הכנסת בבקשה לדון בהצעה למימון חובות המפלגות.

יהודה רסלר, בן שלושים וחמש, יליד פולין, סיים את לימודי המשפטים באוניברסיטת תל־אביב לפני שמונה שנים. הוא עלה ארצה בהיותו בן ארבע בחבורת „ילדי טהרן", אחר ששהה שנתיים עם משפחתו בסיביר. אחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בתל־אביב התגייס לנח"ל ושירת כקצין הוותיקים. במלחמת ששת הימים היה קצין תצפית בסיני ועתה הוא משרת במילואים כסניגור בפרקליטות הצבאית. במשרדו הוא מעסיק שלושה עורכי־דין שכירים.

פרסומו בא לו בשעתו בעקבות הליכתו לבג"ץ בענין שידורי הטלוויזיה בליל שבת. מאבק פרלמנטרי וציבורי חריף התנהל בין מחוללי השידורים ובין מתנגדיהם, והציבור חיכה לתוצאת כליאת רשות השידור. זו ניתנה בבוקר יום שישי, ולכל היה ברור שבעקבות המלצת ראש הממשלה גולדה מאיר, לא יתקיימו שידורים בשבת.

אבל באותו ערב, בשעה שבע בדיוק, התדפק יהודה רסלר האלמוני, על דלת ביתו של שופט בית־המשפט העליון צבי ברנזון, וכעבור 45 דקות, אחר שהשופט בחן היטב את העתירה, הוציא צו־ביניים לפתיחת השידורים כמתוכנן, בניגוד להחלטת מליאת רשות השידור.

דלק בשבת

העתירה נפוצה כבזק. „המבוקשים עברו מאז השגתי את צו הביניים בענין הטלוויזיה לא פסק הטלפון מלטרטר בביתי", מספר יהודה רסלר.

שנה לפני כן ניהל יהודה רסלר מאבק משפטי לפתיחת תחנות־דלק בשבת, בייצגו בעלי תחנת־דלק שקיבלו דו"ח על מכירת דלק בשבת.

בית־משפט השלום זיכה את בעלי התחנה מהאשמה. הוגש ערעור ובית המשפט המחוזי הרשיע את הבעלים. יהודה רסלר ערער על כך לפני בית המשפט העליון שקבע, כי תחנת דלק אינה חנות, ומאחר שפקודת העיריות מסמיכה את העיריות להורות על מועדי שעת סגירת חנויות אין לעיריה סמכות להורות לתחנות־דלק על אי מכירת דלק בשבת.

התוצאה — כל תחנת דלק יכולה למכור דלק בשבת, באופן חוקי, אפילו בבני־ברק.

אולם לא רק הצלחות נחל יהודה רסלר. בשעתו פנה לבג"ץ בשם בעלי מכוניות במאבק נגד מס הרכוש שהוטל עליהם בטענה, מס שהגיע לשתים כדי יותר מ־

עו"ד יהודה רסלר

דלק, טלוויזיה ומימון מפלגות

ערך המכונית עצמה משום שנקבע לא לפי ערך אלא לפי נפח המנוע שלה. העתירה נדחתה, אולם בסמוך לכך החליט משרד התחבורה לשנות את התקנות לגבי מס רכוש למכוניות והן נעשו יותר סבירות.

הנשק שלי

עתירה אחרת שנכשלה היתה קשורה אף היא בטלוויזיה. יהודה רסלר ייצג חברה שביקשה לשדר שידורי טלוויזיה במעגל סגור לבעלי מקלטים פרטיים, כמקובל בכמה מארצות אירופה ובארצות־הברית.

„אני אורח שעדיין איכפת לי" — מגדיר יהודה רסלר את עצמו — „אתה פותח כל יום עתון והלב כואב לקרוא על כל הפרשיות הכלכליות הגוררות הפסדי מאות מיליוני לירות. הסכומים הגיעו למספרים כה גדולים, שיו"ר ועדת הכספים של הכנסת יכול לומר מעל דוכן הכנסת כי 30 מיליוני הלירות המוקצבות למימון חובות המפלגות הם דבר של מה בכך.

„צווים־על־תנאי הם הנשק שלי. כל מאבקי הם פרי יוזמה פרטית, ללא עידוד מפלגות. אם יש דבר המעודד אותי הרי זה עשרות ומאות ברכות טלפון של אזרחים שכלל איני מכיר, המעודדים אלי אחר מאבק ציבורי שלי".

משאב
תקציב מקצ
באיומים על
העתי

...בר משאבים בטכניון חיפה

...עון רפפורט

סור אשר פרס, שהיה דיקן בית־ ר למוסמכים ב־ יון, הציע להנה־ לפתוח במאבק ות הממשלה ב־ מוסדות ההשכ־ , וכצעד ראשון רק מחצית מש־ זים שאפשר לק־ .

את ההצעה משני כע־ ים שלא ייקלטו בטכ־ יעות פתוחות באוני־ יב ובבאר־שבע; הב־ עקה שתקום — אך גיית דרכי המאבק. משאבים הכספיים הנ־ קצבות לא לפי ספירת ים אלא לפי צרכי שיו לא הולכי המש־ לים רחוקי־טווח, אך זוני, אומר נשיא ה־ ב (אלוף מיל') עשי־ של מערכת הבטחון ל כערך חימוש, הח־ : היקף ועמד בראש בקשה לחוות את צר־ ן טכנולוגי־הנדסי, ו־ יה הקכה מזורזת של להנדסאים וטכנאים. ן הצטרף עמוס חורב כערכה ממושכת נגד החינוך הגבוה וע־ המממנים את חלק ות ההשכלה הגבוהה. בוע עדיפויות וקדי־ משאבים, זעק על הע־ מערכת ההשכלה תוקף „ההוויות ביקוש הכבן לאורך ימים ם להכנון.

נה הכלכלית, כאשר ללא קושי, נגם גם מי מהתקציב. מלחמת הרעת המצב הכלכלי קיצוצים כבאיבים.

...אה לקיצוץ

אוניברסיטאות אחרות, הסכמי שכר „הרי־ ן ליכוד גבוה לבני הסגל האקדמי הצעו־ בתוך תוישה ש„יש פו על דברי"; צהה, עיים הבודים, התפר־ ן שכר הלימוד לבני ים המינהליים ברעש

נהלים תובעים עתה בהוראה לחבר סגל ע מגיע ליכוד הוגם בנו של פרופסור ולא נ תעבד נקיה? תב־ אבנין לכל היותר 100 .

ון מצב בטכסוך ש־ אשמה. הסכם העבודה ו נכפה עליו מכוח ו ונתקבלו ע"י נשי־ אות. עתה עליו להת־ בדים המינהליים ולסרב ה.

ן מעריך את ההוצאה ותר, אולם בעיקר הוא לעובדים „שזה כספו ים, שלא ירשתי אותו יכול לחלקו במתנה". געל בין העובדים הד לת הטכניון הוא על תקופה „השנים הסר־ שנות הרזון שבאו כלה הגבוהה.

ה" עבירה על הטכניון פש של מרירות, הה־ ר בעוררת הרדה בקרב קדמי. „תקציב תשל"ה בתשל"א. תקציב תש־ ירושו של דבר דריכה ם; — אומר פרופסור יקן הפקולטה לפיסיקה

ניון הורה להציג לב־ החינוך הגבוה בדרישת אי לתנופת פיתוח הצ־ נח אדם אקדמאי ברמה ם, כהנדסים, הנדסאים, במיצוי בלוא הפוטנ־ ות היהודי נוכל לייצר תחזק את מערך הבטחון בלא המבוצותיו", כדגיש . „הטכניון הוא המוסד ותיק, הבכורה הגדול לאפשר לו להפקד כי־ בלא את עיקר תפקידו שים הוקרים מעולים. ק הטכניון להוספת כסף והנצים, ועכשיו יותר בכוח שועדת התכנון ן את דעתה על כל הנו־ יה".

סר, חבר הנהלה להש־ אומר כי לא קיים תכנון השכלה הגבוהה. „מה ש־ שכל מוסד אקדמי פועל ו אינם קיימים". מידה נפילות בין כוסדות בל־ הלי רצויה, אולם הכפי־ סדות שלנו הורגת מכס־ למשל, בשני מוסדות קילומטרים סטויים מפ־ הטכניון והאוניברסיטה חלקות להכשרת מורים. דים מדעי חברה ובאר־ יפה — מדעים מדויקים. ימים המונצים ניצול יעיל ם.

יכול להקים לעצמו אוני־ ושית, הוא דואג להשיג לזכות בהכרה אקדמית ה להשכלה גבוהה. עמד האקדמיים בבדיקת הבו־ זכה להכרה נכספת זו מעשה גם פתרון כמעט

תקציב מקוצץ ומחסור בסטודנטים מאיימים על הכשרת דור מהנדסי העתיד של ישראל

אוטומטי לבציהוי התקציביות. כך נולדו מרביה מוסדות ההשכלה הגבוהה בארץ, והתוצאה היא שתקציב הממשלתי למטרות אלה מתנפח ומכשו, כשאין מנוס מקיצוצים, זה מכאיב.

● רק לאוניברסיטאות

הממשלה הכפילה את מימון האוניברסיטאות, אולם כל התוספת הלכה לאוניברסיטאות שעיקרן לימודי מדעי רוח וחברה, שבהן גבוה אחוז הנשירה. במצב שבו נותנת המדינה בתוך השכלה לשמה לכל דיכפין ולנבשים הזודה „לקראת חופה', שלא יעבדו אחר־כך במקצוען, היא בגידה מכוונת בוהרודה.

„מי שרוצה השכלה־לשמה, בלא לתרום עבודה במקצוע חיוני למשק, צריך לשלם עבור הלימוד. יש להעלות את שכר הלימוד לכ־5 אלפי לירות לשנה ולא לגבות שכר לימוד סמלי כנהוג היום, שהוא נמוך מההוצאות לתשלום שכר לימוד בבית־ספר תיכון מעולה.

„זה גם אי צדק חברתי מהולל. שכבות חלשות מממנות בעיקר השכלה גבוהה לבני השכבות המבוססות. המדינה חייבת לסבסד בגידה מסר יכה רק חינוך בעלי מקצוע חיוניים כגון מהנדסים, אנשי מדע, רופאים, סוציולוגים, סטודנטים הלומדים ,עד החופה' מקצוע לא־חיוני צריכים לשלם דמי שדכנות. העלאת שכר הלימוד תפחית את מספר הסטודנטים ואולי תותיר יותר תקציב לאוניברסיטאות שיצרן היצוך בעלי מקצוע למשק".

חברי סגל הטכניון שעימם שוחחתי תמימי־דעים, כי חלוקת ההקצבות הממשלתיות להחזקת מוסדות ההשכלה הגבוהה (כ־80% אחוז מהתקציב השוטף) לפי גולגלת היא קריטריון מעוות. ניתן להגדיל ללא קושי את מספר התלמידים בחוג לספרות או אמנות ועל־ידי כך לזכות בתוספת תקציב. אין הבדל מהותי, אם יושבים לפני מרצה למדעי מדינה 100 שומעים או 120, אולם כל סטודנט נוסף באוירונוטיקה או רפואה מחייב השקעת אביזרים לציוד, מעבדות, אסיסטנטים ותקציבי מחקר.

● קושי פסיכולוגי

פרופסור עזריאל אביתר כהפקולטה למתמטיקה בטכניון מקווה כי ועדת התכנון וההקצבות תמצא דרך באותה לחלוקה משאבים אחרת. „קיים אמנם קושי פסיכולוגי. נשיאי האוניברסיטאות לא יודו שהטכניון יותר חשוב, ויש שאלה מי יותר חשוב בטווח מיידי, בטווח ביניים ורחוק. בטווח המיידי הטכניון יותר חשוב. יתכן שלאורך ימים זה אחרת, אבל למי יש זמן לחשוב בהצבנו על הטווח הרחוק ?"

בין חברי הסגל האקדמי הבכיר בטכניון יש סבורים, כי בדיבוותו השכרנית והמוסכבת במינהל התקציבי לא „השתלמה". הטכניון היה ראשון שהנהיג פיקוח תקציבי הדוק על הפקולטות, ועמד בהבטחתו למנוע גרעונות. „כל עוד לא יהיה קנס על גרעונות לא יהיה סדר", סבור דיקן הפקולטה למתמטיקה בטכניון, פרופסור אברהם זקס. „עבירת גרעונות תשתלם בסופו של דבר ותתכסה על־ידי מלוות נוחים לקונסולידציה כפי שקרה באוניברסיטת תל אביב. אצלנו הוצאה של כמה מאות לירות מחייבת כמה אישורים בכתב, ותקנות מס ההכנסה וגביה במקור כבר מיושבות אצלנו".

פרופסור אביתר מתרשם שבזכות „מענקי קונסולידציה" התפתחו האוניברסיטאות בצורה נאה, „אבל בכל זאת ההרגשה שלי יותר טובה. אצלנו יש פחות בניני פאר אך ההרגשה כי הדברים כמונים כאן יותר לעניין מעניקה לי סיפוק".

„הצרה היא שאי־אפשר להמחיש את המתחולל לציבור בצורה דרמטית. קיים סחף וכרסום, שהשפעותיו החמורות יורגשו רק בעוד שנה־שנתיים", אומרים חברי סגל. פרופסור פאול זינגר, דיקן הפקולטה לכימיה, נאלץ להקפיא בשנה השוטפת משרות 2—3 חברי סגל זוטר, לפטר מזכירה ו־3 מהנדסים וטכנאים. כמה קבוצות מחקר של משתלמים לתארים הגבוהים „גמרו" את התקציב ומחכות בספריה לתקציב החדש.

● פגיעה בצעירים

פרופסור שמואל זיידמן, דיקן הפקולטה להנדסה כימית, קיצץ בתקציבי סגל זוטר, ו„חותך" באופן שיטתי בהזמנות הרכישות, אפילו בספרות מקצועית חיונית. ב„שומן", קשה לקצץ, שכן הוא נצמד היטב למערכת המנגנון וקצת „שומן" חיוני לפעולה תקינה. פרופ' זיידמן ועמיתיו בחנו בקפדנות את הסעיפים שבהם ניתן לקצץ ללא־כאב מיותר ואכן נמצאו אחדים. הוא מספר כי קבלן הנקיון זכה במכרז בעבודה שניתן לבצעה בסכום נמוך יותר, ואפילו זכה במענק התייקרות. לדעתו ניתן לייעל בהוצאות כגון הספריה המרכזית, הרוכשת גם ספרות המוחסנת ממילא על ספריות הפקולטה.

פרופסור פרס מצביע על סעיפים של חשמל ומים הבאים מתקציב מרכזי באופן המונע תמריץ לחסוך. מי שמכבה את החשמל וחוסך אינו זוכה להגדלת תקציב המחקר שלו בסכום

התיסכון. אבל רוב התיסכון מדומה. בכר עבודת המחקר של המשתלמים לתואר גבוה מתעכב מחוסר תקציב, ואפילו יש לנו היסוס להוציא כמה מאה אי אלפי לירות לרכישה כמויות גדולות של אויר נוזלי להשלמת מחקרים של קבוצות מחקר. המשתלמים מאיטים את קצב התקדמותם לקראת התואר, מקבלים משכורת כאסיסטנטים וחוסמים מקומות השתלמות לבאים אחריהם.

„מתקן יקר שנרכש בפקולטה לפיסיקה לא יותקן בשנתיים הקרובות כתוך ארבעת המהנדסים שעבדו בהקמתו פוטרו. באותה עת מתעכב ביצוע מחקרים במתקנים שבהקבן זה ונמנע הרוח הצעיר, הנצמד לביוע בפעילות אחרת".

„בכאב כצריך לפטר את הצעירים, אנשי הסגל הזוטר, בהם עתידו של הטכניון", אומר פרופסור זיידמן.

„זה הכה הדרבן, הבריצן התוסס, שהעדרו יורגש בעוד שנה־שנתיים באיכות הסגל האקדמי", מוסיף פרופסור יוסף רום מהפקולטה לאוירונוטיקה".

„צריך לקדם את גיל הפרישה של פרופסורים כפי שהמליץ הקורה־זיידמן. יש לנו הרבה פרופסורים", מוסיף פרופסור זקס.

פרופסור זיידמן מוסיף, כי ניתן למצוא דרך לקלב את חברי הסגל בהוראה בבתי־ספר תיכוניים. „פרופסור פרנץ אלנדרוף, אחד המדענים הישראלים הגדולים, מלמד זה שנים בבית־הספר התיכון שליד הטכניון."

● אין סטודנטים

„יהון להוסיף שעות־בצע לחברי הסגל האקדמי. כל אחד מאיתנו יכול ללמד 4 קורסים בשנה, אבל זה יהיה שירות דב. ב,אם.אי.טי.' מלמדים קורס אחד, ובאוניברסיטה מדרגה ב' מלמדים 4 קורסים בשנה", אומר פרופסור זינגר. „טעות היא לחשוב שהתקציב קוצץ ב־10 אחוז. אפקטיבית הקיצוץ גבוה יותר. כ־80 אחוז מתקציבי הפקולטות משוריינים למשכורות והוצאות־שכר נלוות. בחלק זה קשה לקצץ, ויוצא כי עיקר הקיצוץ הוא בכסף הפנוי למחקר, ציוד, אסיסטנטים־משתלמים וסגל זוטר.

„אנו עלולים להגיע למצב שבו נשלם משכורות לפרופסורים ללא אפשרות לנצל ביעילות את עבודתם, מחוסר תקציב. נפגעים האי־קבועים, שהם בדרך כלל בוחרים צעירים אחרי דוקטורט ובתחילת דרכם האקדמית. אם יפגעו בהם — וכבר פוגעים — יורגש הדבר בעתיד בהעדר רענונות. כשירצו להרחיב ולקדם תעשיה יחסרו האנשים".

במקביל למחנק הכספי ניכר תהליך גובר של ירידה במשאבי הסטודנטים. מספר המועמדים לטכניון בירידה,

ויש סבורים כי פוטנציאל המועמדים ללימודים הנדסיים פוחת.

הדבר מורגש היטב בפקולטה להנדסה כימית ולאוירונוטיקה, ואפילו הנדסת חשמל „הפופולארית" מתחילה לחוש שמספר המועמדים בירידה.

„אנו יכולים להכשיר ללא קושי כ־100 מהנדסים בשנה. השנה נרשמו רק כ־44 סטודנטים להנדסה כימית", קובל פרופסור זיידמן. בפקולטה לאוירונוטיקה חלה ירידה של כ־40 אחוז במספר הסטודנטים השנה, מספר פרופסור יוסף רום. הפקולטה יכולה להכשיר כ־95 במחזור שנתי.

הירידה במשאבים האנושיים מדאיגה כמה חברי סגל אפילו יותר מהמחנק הכספי. נציגי הועדה המייעצת למפעלי התעשיה האוירית, חיל האויר והתעשיות המתקדמות הבציאו תחזית בקשר להיצע וביקוש למהנדסים אוירונוטיים, וכבר היום מורגש בהם זה מחסור. כאשר יסיים המחזור המצומצם של השנה את לימודיו יגיע הביקוש למהנדסים לכ־200 איש — בכ־130 איש יותר ממספר המסיימים.

● פוחדים להירשם

התמונה דומה תצטייר לדעת פרופסור זיידמן בתעשיה הכימית. מאות מיליוני לירות משקיעה המדינה בתעשיה הכימית והפטרוכימית, והמשקעות יסתיימו בעוד כ־5—4 שנים בעת שיסיימו רק כ־50 מהנדסים כימיים בני המחזור שהתקבל ללימודים השנה.

חברי הסגל אינם יכולים להצביע על גורם אחד לתופעת הירידה במספר הסטודנטים להנדסה בכלל, ולפקולטות מסוימות בפרט. פרופסור רום סבור כי תגובותיו של הנוער לשינויים „באוירה" חריפים יותר כמה שנוהגים להעריך בציבור. „למשפט בלהי־מוצלח של שר כלשהו יש הדים מיידיים בנכונותם של צעירים לבחור במקצוע טכנולוגי מסוים. בתעשיה האוירית דיברו על אבטלה ופיטורים, והדבר הורגש מייד במספר המועמדים. מספר המועמדים ללימודי הנדסה נמוך ממספר המקומות לקליטתם במוסדות ההשכלה הגבוהה".

חלק מהסטודנטים פוחד להרשם לטכניון בגלל בחינות הכניסה הקשות, וחלק לא הספיקו להתכונן בגלל עומס שירות מילואים. פרופסור רום סבור, שיש הכרח לנקוט צעדים דחופים בעידוד לימודים טכנולוגיים בהתאם למדיניות העדפה ברורה, שתיקבע לאור תחזיות ביקוש כוח־אדם טכנולוגי ומדעי. „יש להגביר הסברה על מנת לעודד נשים ללמוד מקצועות הנדסיים ולנצח לנתץ את המסורת השמרנית שלפיה לומדות נשים מקצועות הומניסטיים.

„לאנשי הפקולטה לאוירונוטיקה אין ספק ביכולתן האינטלקטואלית של נשים ללמוד הנדסה. „תמיד יש לנו במחזור אשה או שתיים והן מהראשונות בדרך כלל בצמרת הסטודנטים בהשיגיהן. כן צריך להשקיע מאמץ מיוחד בטיפוח יוצאי עדות המזרח, להכשירם ולהגביר בקרבם את הנטיה לבחור במקצועות הנדסיים (בקרב יוצאי עדות המזרח קיימת נטיה לבחור במדעי הרוח), ויש להגדיל את מיכסת מילגות המוצעות במוסדות המלמדים מקצועות חיוניים לתעשיה".

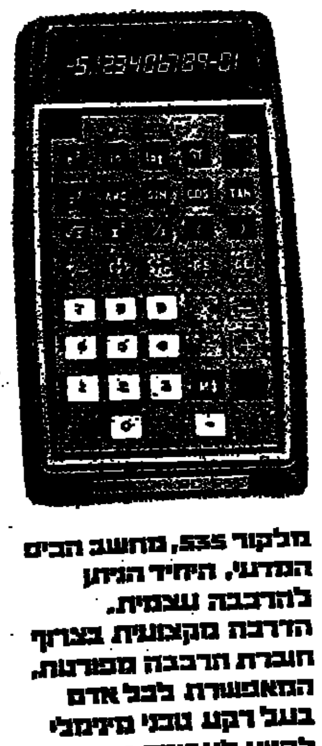

מה אתה מחפש?

מלקור 535 הוא מחשב הכיס שלך

מלקור 535, מחשב הכיס המדעי, היחיד הניתן להרכבה עצמית.
הדרכה מקצועית בצירוף חוברת הרכבה מפורטת, המאפשרת לכל אדם בעל ידע טכני מינימלי להגיע לעבודת גמר מושלמת.
אפשרות להרכבת מודלים פשוטים יותר.
שרות מעבדה מלא וחלפים, מובטח.

Multi RIG
מולטיריג אלקטרוניקה
משרד ראשי: תל אביב, רחוב דיזנגוף 263
טלפון: 03-450793

S.G ELECTRONICS
חיפה, רחוב הנביאים 11,
טלפון: 04-661265

המורדים מנמל אשקלון

טירות נמל הנפט באשקלון שעליהן השתלטו השובתים

מאת עזרא ינוב

הם עלו על סירות השרות של חברת „קו צינור הנפט" אילת־אשקלון (קצא"א) ב־מוצאי שבת בהתגרותם בהנהלת החברה ובים הסוער גם יחד, ועם בוקר מצא אותם השחר בפתחו של נמל אשדוד חוורים אך הרפתקנים.

הם הפכו שביתה שלוה ובלתי אלימה שהתחילתה בהודעות ששלח מנהל חברת קצא"א אלוף (מיל.) אברהם בוצר אל 18 מעמיתיהם — להשתלטות שתצנית על חמש סירות שרות וסירות נוסעים של נמל הנפט ושל קבלן סירות בנמל — כנגדם הנהלה החברה, מועצת פועלי אשקלון וההסתדרות הכללית.

כאשר הסערה טילטלה את הסירות שלקחו שלא־כחוק הסו בלילה בצל שוברי הגלים הראשי בנמל אשדוד, כימאים לכל דבר, ובעצם על כך הם נאבקים — על הזכות להחשב ימאים כשירים, להשתייך למשפחת הימאים הישראלים ולהסתנף לאיגוד הימאים הדירוגיים הארצי באשקלון.

דבר זה לא ניתן להם. לא על־ידי הנהלת חברת צינור הנפט ולא על־ידי מועצת פועלי אשקלון המייצגת אותם בהסכמי העבודה עם החברה.

בשל צימצום תפוקת הנפט בצינור הנפט אילת—אשקלון והאטת בטעינת הנפט דרך נמל אשקלון, כדברי אברהם בוצר, מנהל החברה, נתמעטה הספינה באשקלון כדי שליש לעומת אשתקד.

משה (צ'יקו) אזון

הצימצומים מחייבים פיטורי עובדים. הנהלת קצא"א אמרה לפטר במחלקת הים באשקלון 44 מתוך 66 עובדים. מזכירות מועצת פועלי אשקלון התפשרה על 13 מיועדים לפיטורים ו־5 מועתקים לאילת, וההנהלת קצא"א הגישה מייד הודעות פיטורים ל־18 ולא הסתירה כוונתה להגיש הודעות פיטורים ל־24 נוספים (תוך הגשת ערעור למחלקה לאיגוד מקצועי בוועד הפועל של ההסתדרות על מספר המיועדים לפיטורים לפי המלצת מועצת הפועלים).

פיטורים במפתיע

הימאים במחלקת הים בנמל התמרמרו על הודעות הפיטורים, שלדעתם באו במפתיע, ומיהרו להגיב באולטימטום של יממה ולאחריו בשביתה בלתי חוקית, בלתי־מאושרת על־ידי ההסתדרות. אחרי יממה של התאפקות נוכח „הפרת שביתתם" על־ידי מנהל החברה ועוזריו נתפתחו ובלא שיקול־דעת הפליגו בסירות שבמעגן החברה בנמל הנפט אל הים הפתוח.

ספינת משמר חופים דלקה אחריהם למתרת סביב המעגנים הצפים, אך סירות הברזל המהירות נמלטו כבנה. הסערה גרמה לימאים המקיים לברוח צפונה אל שוברי סיבר הגלים של נמל אשדוד. אך הם שוב הפליגו הימה משסכבה, ושוב התמודדו עם המשטרה תוך משא־ומתן בין נציגיהם ובין הנהלת חברת קצא"א.

לבסוף נתמקד המאבק בדרישת עובדי מחלקת הים להכיר בהם כזכאים להסתנף לאיגוד הימאים הדירוגיים.

הם טוענים שוב ושוב: אנחנו ימאים, יורדי ים כשירים, בעלי פנקס כשיר של הגאים, סיראים, מכונאים וסיפנאים. גם נהב וקצין שני יש ביניהם.

כאשר עליתי על סיפון אחת מארבע הסירות שעליהם השתלטו פגשתי את משה (צ'יקו) אזון, בן שלושים ושתיים מכפר־סבא. שמו לא נכלל בין 18 המיועדים לפיטורים אך הוא השתתף בשביתת מחלקתו. גורל חבריו איכפת לו.

קרוב לבית

„אני כבר חמש שנים עובד בנמל הנפט באשקלון. אני מהראשונים. באתי כאשר רק המעגן הראשון נבנה. התחלתי לעבוד כאשר עבדנו כמו עבדים, גוררים סירה ליבשה והשם לים ועושים את כל העבודה בידים ללא מנופים או כלי עזר חשובים. המצאנו דרכים חדשות לשפר כל עבודה בנמל הנפט, שהיה רק בראשית הקמתו", הוא מספר. צ'יקו הוא ראש צוות בסירות עובדי הצינור הגמיש, המועלה על מכליות בבואן לשפוך נפט בנמל. הוא ימאי בכל רמ"ח אבריו.

„עבדתי מספר שנים כרב־מלחים באוניה להובלת פרי הדר. לנמל הנפט באשקלון הבצתי בחפשי עבוד בעל עתיד".

המקום מצא חן בעיניו והוא החליט להפסיק להפליג בים ולעבוד קרוב יותר לבית, מעל סיפון סירת שרות.

„פתאום באו הודעות הפיטורים", הוא אומר. „אנו הקמנו את הנמל, את מסגרותיו המקצועיות — צוללנים, הגאים, סיראים ועובדי הצינור הגמיש, והנה הביאו קבלנים לבלא משיכות אשר בעבר מילאנו אנחנו".

כעובדי מחלקת הים האחרים בנמל הנפט באשקלון גם משה אזון משרת במילואי חיל הים, ובמלחמת יום הכיפורים היה בסירת הגומי השניה שצלחה את תעלת סואץ ב־15 באוקטובר הגורלי. „צ'יקו" ומיכה, שני עובדים בנמל הנפט שגוייסו יחדיו להנדסה, הקימו את ראש הגשר הראשון מעבר לתעלת סואץ. עכשיו אומרים להם שאין הם ימאים אלא עובדי מתכת.

„מדוע" — שואל משה אזון — „רק מפני שבמועצת פועלי אשקלון אין איגוד ימאים ואין איש איגוד מקצועי המטפל בימאים? או אולי מפני שהסירות בנמל הנפט בנויות מתכת?"

תושיית צוללן

הצוללן אברהם מופגם ושקט. הוא וחבריו מבצעים עבודות רבות מתחת פני המים, להבטחת כשירות הצנורות, הכבלים והשרשרות. אברהם, נשוי ואב לשלוש בנות, העתיק את ביתו מחיפה לאשקלון חודש לאחר שנתקבל לעבודה כצולל בנמל הנפט. הוא ביצע כל עבודה עד שהחליטו להפסיקו והמשימה נמסרה לקבלן פרטי.

בתקופת השביתה הוכיח אברהם עם אחרים תושיה של ימאי ותיק בציידו את השובתים על הים במזון, מים ודלק ואפילו ב־40 מנות פלפל חם בליל הסופה והסערה.

בשתי ידיו החזיק במיכלים הצפים וברגליו בלבד שחה בלילה, בים הסוער, מן החוף עד הסירות.

ארבעים המורדים, רובם בני הארץ, מיעוטם עולים, הפכו במשך השנים לחבורה מלוכדת. בכיסיהם פנקסי מלחים כשירים, איש איש ומקצועו. הם לא נתקבלו לנמל הנפט באשקלון ללא המלצות חיל הים והתעודות והמסמכות הדרושות. נאמר להם כי עליהם לגור באשקלון, ובכך רצו רובם — לחזור מבודדים בימים דהירותם לשיגרת העבודה של נמל נפט, ולשוב בגמר העבודה הביתה, אל האשה והילדים.

אומרים להם, כי אם יפוטרו יוכלו ללכת אל צי הסוחר, כי גם שם ימשיכו להשתכר כהלכה, אולם לא לשם כך באו אל נמל הנפט.

هكذا من الأصل

צעדת השומרון

מאת ב. סייר

הם נזהרים לא להחסיר בפתיחה ובסיומת — אם ירצה השם. אם ירצה השם — הם אומרים — אם לא תהיה מתיחות בטחונית, אם מזג האוויר יהיה סביר — יבואו לצעדה שלנו רבבות.

אם ירצה השם — הם אומרים — יהיו בין הצועדים המוני צעירים מכל החוגים, מכל הרבדים: יהיו נציגי מיגוון רחב של מפלגות וסיעות בכנסת; יהיו אנשי ההתיישבות העובדת; יהיו גם — בכפיפה אחת! — הרבנים הראשיים.

את מסע השומרון שלהם יפתחו אנשי גוש־אמונים ביום א' הקרוב, בשעה 11 בבוקר. נקודת הזינוק — החורשה שבין ניצני עוז ושער־אפרים, בצד הדרך מכפר־יונה לטול־כרם, בגבול הקו־הירוק־לשעבר, שלפחות עבורם הוא אפיזודה חולפת, שאין להחזירה לקדמותה.

יהיה זה מסע הזדהות המוני עם ארץ ישראל השלמה, טיול פסח עממי להגברת תודעת השומרון.

ביום הצעידה הראשון — שיעבור במסלול נוח וקל יחסית — יעברו הצועדים דרך אזור אירתה שמדרום לטול־כרם, אשר לפי אגדה ערבית חנה בה יעקב אבינו בעת נדודיו בארץ. בכפר אירתה קבר קדוש, הקרוי באנאת־יעקב (בנות יעקב).

המסלול מושך מזרחה לעבר נחל תאנים, ומקץ מהלך של 15 ק"מ מנקודת הזינוק מגיעים למקום הכינוס הלילה, בין הכפרים שופה וספרין.

הלילה יעבור על הצועדים בקצת שינה והרבה תכניות — לבן הזיין אור־קולי, הופעת משוררים הזמרים, נאומי פוליטיקאים, וכולה בדרשות רבנים.

ביום הבא תימשך הצעדה מזרחה, תעבור ליד הכפר בית־ליד, הצמוק לשומרון, תעבור ליד תחנת הרכבת מסעודיה — האתר בו נערכו פעמים מספר נסיונות ההתנחלות. משם יעפילו הצועדים אל אתר העתיקות המרשים של שומרון העתיקה — העיר המפוארת שנוסדה כבירת ישראל בשנת 880 לפני הספירה; שבה היו מקדשים לאלוהי ישראל ובמות לבעל ולאשרה; עיר רבת שלטים ותהפוכות, שנותצה ונבנתה פעמים מספר; שנהרסה בידי החשמונאים ונבנתה בידי אלכסנדר ינאי; שהגיעה לשיא פארה בימי הורדוס, אשר הסב את שמה לסבסטי, ואשר נחרבה שוב בימי המרד הגדול נגד הרומאים. עוד בתקופת הצלבנים היתה עיר חשובה ובה כנסיות מן היפות בארץ.

בחפירות שנערכו באתר נחשפו חלקים מארמונות מלכי ישראל, חומה בנויה, האיצטרון, ועוד. החשיפות האימפוזנטיות ביותר הם משרידי ארמון רב־עמודים, המיוחס להורדוס.

באתר שמרון העתיקה תסתיים הצעדה ומכאן יתפזרו הטיילים חזרה לבקבוצותיהם.

— האם תנצלו את ההזדמנות הזו למעשה התנחלות? — אנו שואלים את המארגנים.

— לא, אין כוונה כזו — הם אומרים, אך מיד מוסיפים: — לאחר הצעדה, אם ירצה השם, עוד נתנחל...

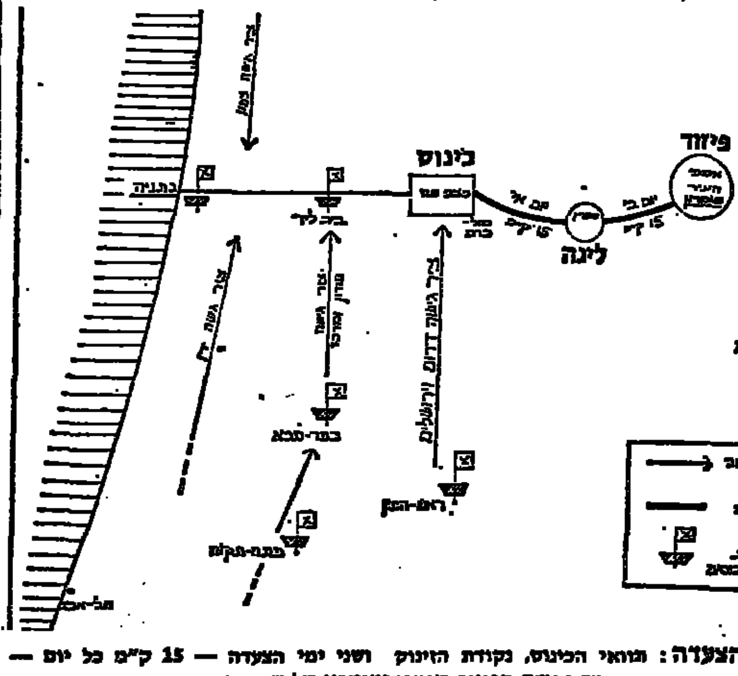

מפת הצעדה: מוואי הכינוס, נקודת הזינוק ושני ימי הצעדה — 15 ק"מ כל יום — עד נקודת הפיזור באמפיתיאטרון של שומרון.

כצל'ה - סייר הצעדה

מאת יוסף וולטר

בחול־המועד פסח, יחצו בחמש רבבות גברים, נשים וטף את „הקו הירוק" ויטיילו יומיים באתרים שונים בשומרון. הם יבואו להזדהות עם רעיון שלמות הארץ ו„להוכיח לממשלת ישראל, שהחרדה לעתיד יהודה ושומרון אינה נחלת ציבור מצומצם", — כדברי המארגנים.

יוזמי האירוע והמארגנים הם חברי גרעין „גוש אמונים". יש להם נסיון בארגון מבצעים גדולים, אך הפעם המדובר במבצע יחיד במינו ולפיכך הזעיקו לעזרה את יעקב כץ, בן עשרים וארבע, איש סיירת לשעבר ונכה מלחמת יום־הכיפורים, ועכשיו תלמיד ישיבת „מרכז הרב" בירושלים.

יעקב כ"ץ (כצל'ה)
הסייר של צעדת השומרון

יעקב כץ — „כצ'לה" בפי חבריו — הוא „ספרא וסייפא", אך מעל לכל קנאי לארץ־ישראל. יפה תואר, צנוע, הוא ממעט בדיבור אך „נדלק" כשמדברים אתו על שלמות הארץ. תמיד שאף להיות לעזור, לתרום לבנין הארץ — מספרים חבריו — ועקרון זה הינחה אותו כשהתנדב לסיירת לפני ארבע שנים, וכשהחליט ללמוד בישיבת „מרכז הרב" כדי לעסוק אחר־כך בהוראה בישוב־כפר.

יעקב התגייס לצה"ל בשנת 1970 אחר שסיים את חוק לימודיו בישיבת כפר הרא"ה ושנה נוספת בישיבת „מרכז הרב". לצה"ל הלך עם שניים מחבריו לספסל הלימודים וידידיו בנפש, ראובן שפורין מרמת־גן ואלי שגיא מירושלים.

„היינו שלושה אידיאליסטים, אוהבי מולדת. מלכתחילה רצינו להיות שונים ולשרת ביחידה מיוחדת. הסכמתה של הצטרפותנו לסיירת עשתה לה כנפיים בקרב הציבור הדתי בארץ. בהתחלה חששנו שלא יקבלו אותנו לסיירת. לא היו רגילים שבחורים דתיים מתנדבים ליחידה כזאת. אך השתלבנו יפה. חברינו תמהו בראותם בחור כזה מניח תפילין כל בוקר, מתפלל, נוטל ידיים, ובשבתות, כשכולם נוסעים „לכייף", נשאר בבסיס. אחר־כך הכל הסתדר ונעשינו חלק הרמוני של היחידה", נזכר יעקב.

● רק אחד נותר

יעקב, ראובן ואלי היו חיילים מצטיינים. יעקב סיים קורס מ"כים וקורס קצינים בהצטיינות; ראובן סיים בהצטיינות קורס מ"כים ואלי, שהיה מפקדו של ראובן, זכה ל„אות מופת" על שהציל ילדים בעזה מתחת לגלגלי קומנדקר של היחידה במורד כביש.

לימים נהרג ראובן ברצועת עזה. אלי נהרג במלחמת יום הכיפורים בחזית סיני. יעקב, שלחם יחד עם אלי, נפצע קשה ועכשיו נעזר במקל הליכה. פציעתו לא דכדכה אותו. חיוניותו הרבה סוחפת את הסובבים אותו.

במלחמת יום־הכיפורים הוצא יעקב ליחידתו והצטרף ליחידת קומנדו מיוחדת, שהורכבה מחיילים קרביים מעולים. תפקיד היחידה היה ללחום בכוחות קומנדו מצריים, שחדרו לסיני. ב־13 באוקטובר, הגיעו ידיעות כי כוח קומנדו מצרי נחת 25 ק"מ מערבית לטסה. היחידה הזו בסריקות נרחבות. „לפתע נפתחה עלינו אש. איגפנו אותם והשכבנו באש. התקדמנו קדימה ולפתע חשך עלי עולמי. הנגמ"ש שלנו נפגע מבזוקה שנורתה בטווח קצר. חילצתי את עצמי. התחלתי לאבד דם רב. ידעתי כי נפצעתי קשה, אך הכרתי לא אבדה. העלו אותי על טנק, והמג"ד שלי, הידוע כאדם בלתי־דתי, ניגש אלי ואמר לי: ,כצ'לה, בעזרת השם, הכל יהיה בסדר'. חייכתי ואמרתי לו: ,אם אתה אומר לי בעזרת השם, אז היה כדאי להיפצע'".

הרופאים פיקפקו בסיכוייו להתגבר על פציעתו ובבית־החולים בילינסון התעלפו אחיות אחדות למראהו. לא אחת שמע רופאים אומרים זה לזה: „לכצ'לה יש לחיות עוד יום אחד לכל היותר". אבל יעקב היה שרוי בהכרה מלאה ובמצב רוח מרומם, ואלה שנהגו לבקרו חזרו כמו מעודדים.

● „אתה הילד האחרון"

יעקב התגבר. אולי בזכות המתנדבת המורה, תמי שמה, שטיפלה בו במסירות ולימים היתה לאשתו ויתכן שהתגבר בעזרת ביקור שערך אצלו אביו של ראובן שפורין, ידידו הטוב שנהרג בעזה. מספר יעקב: „אחרי שראובן נהרג, הקפדנו אלי ואני לבקר את הוריו ונשארנו קשורים אל המשפחה. כששכבתי בבית־החולים בא אלי יום אחד אבא של ראובן ואמר לי: ,יעקב, אתה חייב להישאר בחיים. אתה הילד האחרון כשנשאר לי...'".

כיום לומד יעקב לישוב השומרון, אך הוא עצמו מתעתד ללכת להוראה. „בשלב ראשון אני שואף להגשים את דרכי בחינוך. בשלבים מאוחרים יותר, ודאי אתיישב ביהודה והשומרון".

בחזונו הכלל־ישראלי נרתם כצ'לה לארגון צעדת השומרון. כסייר ותיק הוא מכיר את כל שבילי הגדה המערבית ויחד עם צוות יוצאי יחידות קרביות הוא מתכנן את מסלול הצעדה. הצעדה ממלאת את כל ישותו והוא מדבר עליה בחרדת קודש: „מטרת הצעדה היא לעורר את עם ישראל, להביא את העם לכך שיחזור אל עצמו, יזקוף קומתו, יעלה החיוך על שפתיו. במקום לצעוד אחורה — יצעד קדימה. מטרתנו להראות, קהל ישראל, שאין לזהות את הקשר ליהודה ושומרון עם ציבור דתי. אנו בטוחים, שלכל יהודי יש זיקה וקשר לחבלי ארץ ישראל ואדמותיה".

יעקב כתלהב: הוא מספר שהצעדה תימשך יומיים, ובלילה שבתווך תיערך עצרת גדולה בחיק הטבע, יוצג חזיון אור־קולי, יושרו שירי מולדת, יסופרו סיפורי ארץ־ישראל.

„בצעדה ישתתפו אנשים עם קופה וקופה. צריך להראות כיצד עם שלם צועד יחד וצועד קדימה. ניתן דוגמה איך ללכת בראש זקוף, בגדולה ולא בקטנות. אומרים לנו ללכת ליישב את הגליל. אין אנו מפחיתים מחשיבותה של משימה לאומית זאת, אך ברגע זה הבעיה הבוערת היא עתיד השטחים, ועליהם צריך להאבק בכל הלהט".

העמודים הניצבים בשטח ה„פורום" של שומרון הקדומה.

מגרש מריבה בנצרת הערבית

קמר קרמאן תובעת מאביה מוחמד עונאללה מגרש שקנה בפיצויים שקיבלה בהיותה תינוקת

מאת דוד זוהר

משפט ירושה חסר תקדים, שבו תובעת בת את אביה, מסעיר עכשיו את נצרת. האב הוא מוחמד עסמאן עונאללה, מנכבדיה האמידים של נצרת. הבת, קמר, נשואה לבן משפחה מפורסמת ועשירה — משפחת קרמאן מחיפה.

קמר קרמאן טוענת, כי אביה רימה אותה וגזל ממנה רכוש שקיבלה כפיצוי על נזק־גוף משלטונות המנדאט בהיותה בת שנה. בימי המרד הערבי ב־1936 נהג השלטון הבריטי לפוצץ בתי אבנים שביצעו פעולות איבה נגדו, ובעת פיצוצו של בית כזה בנצרת, נפצעה קמר קשה בעת שנמצאה בקירבת מקום.

הוועדה של ממשלת המנדט, שעסקה בראשות השופט בודיילי בחלוקת פיצויים לנפגעים שלא היו צד בסיכסוך, החליטה לשלם לתינוקת פיצויים על פציעתה, אך כיוון שהיתה קטינה פעלו הוריה כנאמנים.

בכתב התביעה נאמר, כי האב והאם של התינוקת הסדירו רכישת קרקע על משפחת האב לתינוקת תוך ניצול כספה — האם גילה את כספי התביעה ושילמה אותם לידי בעלה ובני משפחתו תמורת העברת הבעלות של הב בחלקה על שם הבת קמר.

ערכה של החלקה הזו, שעליה ניצב בניין בן שלוש קומות עם חנויות ובתים, נאמד בכשני מיליון לירות.

בתביעה, שהוגשה לבית־המשפט המחוזי באמצעות עורך הדין החיפני ראובן חן, נאמר שהקטינה לא ידעה דבר על הסיכום שעשו הוריה בכספה ועל ההוצאה בידיהם רכוש רב שעך השייך לה. זכור לה רק שבילדותה סבתה שיש קרקע השייכת לה.

☐ מרות מוחלטת

אין זה נהוג אי בקיבל במשפחה מוסלמית — נאמר בכתב התביעה — כי בת תתקוף את אמה או את אביה לגבי רכוש שבבעלותה המוחזק על ידיהם. התובעת — עכשיו בת שלילדים ונשואה — חונכה לא לשאול שאלות בתחומים כאלה ומעולם לא העזה לתבוע מהוריה דין וחשבון על נכסיה. בגיל עשרים שידך אותה אביה עם גבר שלא הכירה לפני כן והיא נישאה לו בלא ששאלו את רצונה — עובדה המעידה על מרותו המוחלטת של האב.

לפני כמה שנים, כאשר התארחה הסבתה בביתה, סיפרה לקמר את כל פרשת פציעתה והפיצויים שקיבלה, אך גם אז לא נקטה צעדים ממשיים לבירור הפרטים לאישורם. היא הניחה — כך נטען — כי אביה ידאג שהרכוש יעבור לידיה לאחר פטירתו.

כיצד הגיעה הפרשה לידי התפוצצות?

בשנת 1973 הבריק משרד המשפטים על הסדר מקרקעין בשטח שבו נמצאת „חלקת המריבה", שגודלה דונם אחד, בהתאם ל„פקודת הסדר הקרקעות".

האב חיפש לאחר זאת דרך להעביר את רישום החלקה לבעלותו, והגיש בקשה למשרד הסדר הקרקעות — הצהרה כוזבת — כדברי התביעה — שאינו יודע מי רשום כבעל הקרקע ומכיוון שנעשה שימוש במשך תקופה ארוכה בקרקע ללא התנגדות בעל הקרקע (נימוק משפטי מקובל כאשר הקרקע מוחזקת עשרות שנים והבעלים אינם ידועים) הוא מבקש לרשום את הקרקע בחלקים שווים על שמו ועל שם ארבעת בניו.

שמה של הבת קמר נפקד.

☐ תחנת בנזין

כאשר הוגשה הבקשה סברו אנשי המשרד להסדר קרקעות, כי האישה הרשומה כבעלת הקרקע היא נפקדת שעזבה את הארץ בשנת 1948, והעניין הועבר לטיפול האפוטרופוס על נכסי נפקדים, אבל קרוב־משפחה העובד במשרד זה גילה כי בעלת החלקה היא קמר קרמאן ואץ לספר לה.

עכשיו התברר לבת שאביה גזל ממנה נכס השייך לה, ואף לא כלל את שמה בין בעלי החלקה, כשאר אחיה, ברישום החדש שביקש לעשות. היא פנתה לאביה באמצעות שליחים בבקשה כי העניין ביניהם יוסדר „בצורה שקטה", ובתגובה על כך שלח האב שליח שהציע לה 50.000 ל"י למען תוותר על כל תביעותיה על הרכוש.

בתצהיר נגדי קצר שהגיש האב באמצעות עו"ד פרג' סלמאן, הוא דוחה את כל טענות בתו בדבר „השמר הרוחני" בביתו: „בתי סיימה בית ספר תיכון בשנות החמישים, בזמן שבחורות מוסלמיות ממשפחות מכובדות לא למדו בדרך כלל. כאשר התחתנה הוצאתי עליה 15 אלף לירות, שזה שמשפחות אחרות קיבלו כמהר". אשר לחלקת הקרקע, „בתי קמר ידעה עוד לפני שהתחתנה ב־1955 את כל האמת לאמיתה, גם על דבר הקרקע וגם על דבר הפיצויים. הכסף ששילמנו בעד הקרקע הרשומה על שמה עלה בהרבה על כספי הפיצויים שהסתכמו אז ב־120—100 לא"י.

„החזקה שלי בקרקע הנ"ל היתה תוך אמונה מלאה והחלטת כי הקרקע היא שלי. הקמתי על קרקע זו תחנת בנזין ובניתי עליה בניינים בהשקעות גדולות מכספי הפרטי. הקרקעות אלו הן שהעלו את ערך הקרקע עשרות מונים. כל זאת בידיעתה וברכתה של בתי קמר".

השופט המחוזי ת. אור הוציא בהסכמת שני הצדדים צו־מניעה האוסר לבצע כל בנייה מכל סוג שהוא בקרקע הנידונה וציווה שהכספים המגיעים מדיירים המחזיקים במבנים שעל הקרקע יופקדו בחשבון משותף של שני עורכי דין המייצגים את הצדדים עד תום הבירור המשפטי.

חלום ברית לחג הפסח

במחיר מבצע של

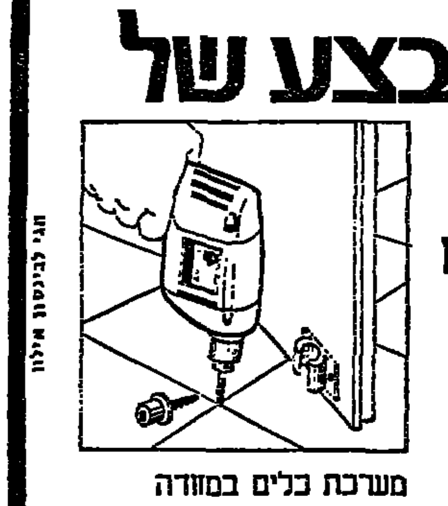

48 ל"י
ועוד 5 תשלומים חודשיים של 50 ל"י כל אחד
סה"כ -.298 ל"י

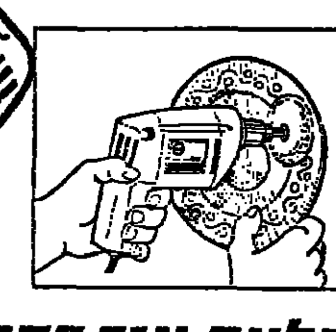

מערכת כלים במזודה מפלסטיק הכוללת מקדחה "1/4 ובידוד כפול. 2500 סל"ד. בלתי שבידה אחריות לשנה בתוספת מערכות השחזה. ליטוש ושלושה מקדחים באיכות מעולה.

אלף ואחד שיפורים ותיקונים - חסוך כסף וזמן. הקניה המשתלמת מיד לאחר העבודה הראשונה.

תחנות שרות:
תל־אביב: רח' מרדכי 50 (מול הסינרמה) טל. 38658, 35811.
ירושלים: רח' יפו 219 טל. 523448.
חולון: רח' הסדנה 26, איזור התעשיה.

בלאק אנד דקר Black & Decker

ה מיזולש

שליתותו של / וץ האמריקני / גרי קיסינג'ר, / השבוע תפש־ / יוזמה לכינון / לאומי.

שלה יצחק רבין / שתקר את הצביון / אישים, מפלגות / אמדובר ב„מצב־ / במועד מאוחר / ות הדמיסות ב־ / לי המצודדים ב־ / לאומי שבו הולד

נים עם ד"ר / תוצאותיהם עמד / קבוע עם ראש / שיתפו במידע על / ן השנים, שעמ־ / נות הנוהות הא־ / פ"ל בהדרגה, ר־ / ש הממשלה את / התייצבות דווקא / לבגע, הליכוד, / „הצעות הגדי־ / מהלך המרים עם / ב מאמרי עמדת / בכנסת.

כשמן של גלגלי / זומה לכינון ממ־ / במפלגות השונות, / דה, שלא השלימו / בר אשתקד, כש־ / פת הקיצוניות של

שלל

סת של מפלגת / בוה (מרדכי בך־ / יראלמוליגו, דוד / שלום לוין, עוזי / לפון, משה שחל, / אז דיון דחוף / נושא זה, ומאחורי / אש עיריית חיפה / ים „אבנרי" ו„דוד / רפי, כגון משה / יעקבי, מודהים

ו כאמצים רבים / שימשו „שדכנים" / מפלגת העבודה / ית הדתית תמכה / לא הסתיר, כי / ת הקמת ממשלה / לא נעלמו מעיניו

מחיצות בין ראש הממשלה וראש האופוזיציה

התפתחויות מדיניות וצבאיות עשויות לגרום ליצחק רבין להעדיף ממשלת ליכוד לאומי על פני שיתוף עם מפ"ם

גולדה מאיר, פנחס ספיר, יגאל אלון, חיים צדוק, יהושע רבינוביץ, אבא אבן, אברהם עופר, יצחק בן־אהרן, מאיר זרמי, חברי כנסת רבים, הרוב במחוזות ת"א וירושלים ובג־סניפים עירוניים אחרים, איחוד ה־קבוצות והקיבוצים, תנועת המושבים, ראשי ההסתדרות, המשמרת הצעירה — כל אלה התנגדו אז בתוקף לכינון ממשלת ליכוד לאומי בטענה, כי הדבר צלול לסבך את מצבנו המדיני ולסגור אופציות לשלום.

יצחק רבין גם נוכח לדעת, כי הקמת ממשלת ליכוד לאומי עלולה לפרוץ את המערך, שכן מפ"ם איימה בפרישה ממנו (ומן הממשלה); והוא גם ידע שבעיות פרסונאליות עלולות להתעורר בממשלה אם יצטרפו אליה ה„ליכודי" עם תשעה שרים וכמה משרי המערך יצטרכו לפרוש ממנה.

במצב כזה העדיף ראש הממשלה את המצוי על הרצוי. הוא הכריז, שאם יודיע ה„ליכוד" על הסכמתו להצטרף לממשלה על פי קווי־היסוד הקיימים ועל־פי המדיניות הנקוטה בידי הממ־שלה יהיה נכון להעלות במוסדות מפלגתו הצעה לכינון ממשלת ליכוד לאומי.

ה„ליכוד" רצה מאוד בהקמת ממשלה כזו הן בגלל המצב המדיני והבי־טחוני, הן כדי לממש את מסיס־מאותיו במערכת הבחירות, והן מתוך תקווה, כי בממשלת ליכוד לאומי יווצר רוב שימנע פשרות טריטוריא־ליות.

אך תנאי יצחק רבין לא יכלו להת־קבל ב„ליכוד", שהסתייג מ„המדיניות הפשרנית" של הממשלה, והעניין ירד מן הפרק.

אך לא לזמן רב. ראשונים שהחלו השבוע בפעילות מחודשת להקמת ממשלת ליכוד לאומי היו שרי המפ־ד"ל, שחשו נוכח המשברים הצפויים לישראל, כי נוצרה אווירה נוחה יותר להידברות.

אולם ראשי המפד"ל החליטו הפעם על טאקטיקה שונה. בפעם הקודמת נכשלו מאמציהם גם בשל הפומביות שבעשותו ליזמתם. עתה החליטו על „מגעים טקטיים" עם ראש הממשלה, ראשי מפלגות העבודה וראשי הליכוד.

בל"ע תבע ח"כ זיידל להחיש את היוזמה להקמת ממשלת ליכוד לאומי, על פי החלטת מרכז ל"ע להמליץ על כינון ממשלה כזו על יסוד מצע מדיני משותף שיתבסס על קו של אופציות פתוחות למרים לשלום ופש־רה טריטוריאלית.

„היום האקלים נוח הרבה יותר לעניין כאשר בדצמבר אשתקד", אמר לי הלל זיידל. „העם מאוחד אחרי הפסקת שליחות קיסינג'ר ויצחק רבין הוכיח את מנהיגותו כראש ממשלה. קיימת תקוה שלא נגלה עוד להיכר־חים הפנימיים הקטנוניים שהיינו עדים להם בשנה האחרונה".

ראשי ל"ע עדיין מהססים ללכת בעקבות המפד"ל ולנקוט יוזמה רש־מית בעניין. הם סבורים כי העיתוי מוקדם מדי, וכי אם ייכשלו היוזמות המדיניות סופית יהיה קל יותר לקדם יוזמה כזו.

☐ אסור לאבד תנופה

אחרים, וביניהם אישים וחוגים, ב־מפלגת העבודה, סבורים שאסור לא־בד את התנופה והנכונות שכבר ישנן. ראש עיריית חיפה יוסף אלמוגי הכ־ריז, כי הזמן יפה לממשלת אחדות לאומית, „כדי לעמוד שכם אחד מול לחצים ומאבקים הצפויים לנו בעקבות ההחלטה הנדושה של הממשלה שלא לוותר". החוג הרעיוני ע"ש דוד בך־גוריון במפלגת העבודה קרא לראש הממשלה לנקוט יוזמה מחודשת להקי־מת ממשלת ליכוד לאומי.

גם חברי חטיבת רפ"י במפלגת העבודה, שצידדו מאז ומתמיד בכינון ממשלה כזו, נתעוררו מחדש, אולם תחילה הם רוצים לבחון כיצד ישתל־שלו דברים. „אך טבעי, שהנושא יעו־לה מחדש, אך עדיין איננו רוצה לפ־תח במסע", אמר לי ח"כ מרדכי בך־פורת, שבנובמבר אשתקד החתים חברי כנסת על עצומה בעניין זה.

בכנסת המצב ברור. חלק ממפלגת העבודה בעד ממשלת ליכוד לאומי, „הליכוד" בעד, המפד"ל בעד, החזית התורתית בעד, ל"ע בעד — חלק ממפלגת העבודה, מפ"ם, ר"צ, מוקד ורק"ח נגד. „אילו היו מניחים לחברי כנסת להצביע לפי מצפונם בעניין זה, היה הרוב מצביע בעד", טוען הלל זיידל.

לקראת סוף השבוע הועלה העניין גם במרכז מפלגת העבודה. מזכיר מחוז המפלגה בירושלים עוזי ברעם טען, כי מאחר שיש הבדל מובהק בין הקווים המדיניים של מפלגת ה־עבודה לתנועת החרות לא תקום ממ־שלת ליכוד לאומי אחרי המהלך ה־אחרון, דוד שהם טען, כי היתה זו טראגיה אפילו להגיע להחלטה משו־תפת עם הליכוד בכנסת. מרדכי סור־קיס והד"ר אריה הראל צידדו בהקמת ממשלת ליכוד לאומי.

ראשי מפ"ם התייצבו לפני ראש הממשלה והזהירו אותו מפני הקמת ממשלת ליכוד לאומי, לבל תוקשה המדיניות הישראלית לקראת ועידת ז'נבה וראש הממשלה הרגיעם באומרו שאין הוא שוקל עכשיו צעד כזה, מכיוון שהנסיבות והצורך להתכונן לוועידת ז'נבה עשו הקמת ממשלה כזו אקטואלית פחות מאשתקד.

ח"כ יוסי שריד אמר, כי הוכח שי־צחק רבין לא היה זקוק למנחם בגין, כדי לעמוד בלחצים וכדי לומר „לאו" בתוקף כאשר חשב שההצעות המצריות אינן מתקבלות על הדעת. התביעה המחודשת להקמת ממשלת ליכוד לאומי היא לדעתו אבסורדית יותר מבעבר; המתנגדים שנעשו ה־שבוע בכנסת בניסוח החלטה משות־פת, בעלת ערך הצהרתי בלבד, לימ־דו שממשלת ליכוד לאומי תהיה סיוט מדיני.

אבל דומה כי המלה האחרונה טרם נאמרה. קשה להניח, שראש הממשלה יהיה נכון עתה לגרום זעזוע בשורות מפלגתו ולסכן את המשך קיומו של המערך, אך ההתפתחויות במישור ה־מדיני הצבאי עשויות לאלצו להחליט מוקדם או מאוחר לפרוץ את מחסום ההתנגדות לממשלת ליכוד לאומי ב־מפלגתו ובמערך.

ברחוב של ערב חג

אורח לרגע

מאת עפרה אליגון

„במה עולה קופסה לעוגות ?"
„שלושים לירות. יותר גדולה — שלושים ושמונה..."
„אני לא מבינה. מדברת על קופ־סה. ריקה. בלי עוגות..."
„אני לא מוכר עוגות. אני מוכר כלים."
„שלושים ושמונה לירות קופסה ריקה ?"
„זו מפלסטיק. עמיד נגד חום, קר, הכל. שומרת צורה. מה ש־לא תעשי לה תישאר לה הצורה. כמו הישראלי. תהרוג אותו והוא מחייך, בוכה בפנים ומחייך בחוץ, ומתכונן לחג, ומבשל דגים, כאילו לא קרה כלום."
„אבל מה לכל הסיפור הזה ו־המחיר הנוראי הזה..."
„אותו כוס עולה ביוקר. מצטער. ומה בשבילך אדון ?"

✱

חנות כלי הבית והמתנות מלאה עד הראש. ראש על ראש וכלי על כלי.
כוס ?
שבע לירות.
מה, היא מקריסטל ?
זכוכית פשוטה לא טובה. זכו־כית טובה, בלי פגם. נא להסתכל.
קומקום ?
מאה לירות, גודל בינוני, וסיב בינוני. קצת יותר טוב — מאה ו־שמונים. עם ציפוי — מאתיים וח־מישים.
וקומקום שאפשר לשים עליו קומקום קטן לתמצית ?
איפה אתם חיים, בני אדם. מי משתמש היום בתמצית. משתמ־שים בשקיות. פחות טוב, אבל יותר יקר. וקל... אז למה לא סיר, למה קומקום ? אפשר לומר למה על כל דבר. למה התקפל קיסינג'ר דווקא בישראל וקם ועזב עם דמ־עות בעיניים כאילו אנחנו הכשל־נו את המו"מ ? למה לא עשה את זה בקאהיר ? היה נורא לא נעים לגרום לו אכזבה כזו. לסכן לו ככה את הקאריירה...

✱

למה ?
כובע.
„יש לך כובע לכיסוי מיכל ק־פה ?"
„לא מבין".
„נו, מין כובע מרופד ששמים הייקים על קומקום הקפה שישמור על חום."
„זה היה פעם. בעלייה הגרמנית. עכשיו אפילו הרוסים לא הביאו סאמובארים על באמת. הביאו צע־צועים. לשים על הארון לקישוט. עכשיו יש תרמוסים".
„כמה עולה תרמוס ?"
„מאה ושלושים. מין יותר משו־בח — מאה ושמונים. במאתיים ו־עשרים תקבל משהו שכדאי לקחת ביד".
„אני אהיה חולה".
„לא תהיה חולה. לא תהיה חו־לה. אתה תתרגל. אם לא קיבלנו התקף־לב המתני במוצאי־שבת — שום דבר כבר לא ישבור אותנו. „עוד מעט תימסר הודעת הממשלה הוד־עה..." ומיד אחרי זה מנגינה. כל שתי דקות הודעה שעוד מעט תי־מסר הודעה — ואחרי זה ריקודים של חצי הקליפ. קיסינג'ר הולך כמו צל. שר הביטחון מפקפק — קצת מגמגם — להבדיל מאשכול. יגאל ידין רומז רמז דק. „שנית מצדה לא תיפול".

✱

„מה שעשינו פעם נדע לעשות שוב פעם", אמרתי לאשתי.
האשתי בילבלה את המקורות ו־הודיעה : „תמות נפשי עם פלש־תים. אנחנו נעיף את העולם, ויילך אתנו לאבדון. משה, הזהר, הריצ־פה עוד רטובה ואתה נכנס עם ה־נעליים הנסות שלך למיטה".
„פה המדינה עומדת על פי ת־הום : „להעיף את העולם. תמות נפשי עם פלשתים..." מחכים ל־הודעה מהממשלה... ואת עם ה־ריצפה שלך במוצאי שבת גורלית כזו ?"
„מה שלא יהיה, צריך להכין את הבית לחג. מה שלא יהיה — סדר צריך להיות זו"
„שקט. הנה הודעה בשם הממ־שלה..."
„מי זה דן פתיר ?"
„לא שמעת ? יועץ משהו לראש הממשלה."
„אף פעם לא שמעתי עליו. מה פתאום הוא מודיע הודעה כזו ? מי הוא בכלל ? מה הוא מודיע בכלל ? מה קרה מה ? רבין מת־בייש ?"
„הוא נשבר".
„עוד הפעם ?"
„שמע. על רבין לא ארשה ש־תוציא מילה אחת. הוא החזיר ל־עצמו את אמון העם. התנהג כמו גבר. בסופו של דבר אין עוד אחד כמותו. בשום שכל, בסאקט, בש־קט, קם ואומר לא באלף."
„אומר, לא מדקלם".
עוד ידקלם... עוד ידקלם...

✱

„אדון, אתה מוכר כלים או מוכר פוליטיקה ?"
„לא צריך להתרגז. קצי — אל תקני. מה זה משנה אבל מי הכ־סף. יתגלגל הנה, יתגלגל לשם — מנעל סגור. מצדה. שלא תיפול. אבל מצדה..."
„אנחנו עומדים עכשיו בחג ה־פסח ?"
„אין מוקדם ואין מאוחר בתורה. אז זה לא בתורה. טוב, ההיסטוריה היהודית זה תורה. כל הצעירים מגוייסים. לסדר יישבו רק הזק־נים, נשים וטף.. יהיה חג שמח".
„אל תעשה דרמאטיזציה. זה לא דרמה, זה קומדיה... טראגיקומד־יה"...
„רוצה לדעת מה יהיה".
„אדרבה, נשמע. אתה יודע".
„במה שיודע".
„מה ?"
„לא תהיה מלחמה".
„ומה יהיה ?"
„יטילו מס חדש. זה מה שייצא מכל העניין. יטילו מס ה־ ... כמו לבטל אותו. תשמע"
„כמה עולה קופסה ל..."
„חמישים לירות".

ב • ארגוני מחתרת

אירגון מחתרת / על סודיות / ו בן מעטים / וכים ממקור / ם לימים לר־ / חוקר. לא ר־ / על לח"י, לכן / ישראלי" מאת / תורם תרומה / בעיונו ועלי־

מלה המחבר סו־ / במחלוקת פולי־ / גבה, אולם עניינ־ / ם הצבאי־מחתרתי / ובעיקר רצוני ל־ / בתחום הקשר בין / ול צורת־הקרב ו־ / ין שיתוף־הפעולה / זה האורחית.

ת אין סתירה בין / צמת גרילה, ולפתים / שתי צורות לחימה / במיבצעי כוחות / בעורף האויב, בין / ילה ובין אם יחי־ / ועלות בשיטת גרי־ / גורם שיתוף־הפעו־ / ה האורחית בירה.

גרילה תלויה במיד־ / אחר, בהתגנבות ל־ / לאחריו, אולם כעל / בשיתוף־פעולה וב־ / וסיה האורחית וב־ / ה להתגנבות, מיס־ / ספק מדייעין לפני / ע ולאחר מגע. רק / זית מאפשרת לכר־ / אור הפעולה כאילו / רך במצעות.

ת היהודיות בארץ־ / ם הסוג הנעזר ב־ / המהווה מוסה, ולא / הגנה הצ"ל קיימו / באי עם המערב, ו־ / קשרים עם הגרמ־ / ם הסובייטיים דרך / אך קשר עם צבא

קפדני

הגרילה היו שלושת / אך ללח"י היו הד־ / שגת היעד — „לה־ / הוא אינו רואה וב־ / יכול להרשות ל־ / בני, ובמלים אחרות / ולטון, כדי „שלא יר־ / ביוני או יחזל ל־ / בעל ביתו".

בשולי הספר „לוחמי חרות ישראל"

לפני המיבצעים היתה בלח"י הכנה קפדנית, אשר כללה תיכנון ניתוק מגע, התחמקות ואבטחה. ההכנות ו־המודיעין שימשו בסיס להפתעה, ש־בכל מצב היתה תמצית ההצלחה של פעולות לח"י — אם בפשיטה לבנק ואם במגע־פתע עם המשטרה. סכנת ההסגרה גרמה לאירגון לקבוע כלל חשוב — הגיידות — בהתחמקות ובהפתעה, וכך ננקטה שיטת פעולה של הלוחם היחיד המזויין באקדח, או של צוות קטן של שולפי־אקדח.

היות הלח"י גוף מחתרתי קיצוני קטן, איפשר קיום משמעת גבוהה ב־יותר. הבריחות ממחנות ההסגר ב־לטרון ובמזרע היו דוגמה לרמה ש־אליה הגיעו חברי אירגונם בשמירת סוד, בעמידה בתנאי מאסר, בדבקות במטרה, בבטחון זה בזה (פרט ל־מקרה אחד בחבר שנאלצו לחסלו). הודות לאלה יכול האירגון להמשיך לפעול בתנאים קשים אף ללא תמי־כת אוכלוסיה, בהתבססו על הכנות ועל מהירות מחשבה ותגובה.

כאשר האוכלוסיה לא רק התייחסה ללח"י באיבה פיסית, אלא אף הס־גירה את חבריו לשלטונות, נאלץ האירגון לבחור לא רק בשיטות מח־בוא מיוחדות אלא אף לפתח דרכי פעילות שבלעדיהן לא יכול לפעול — ואירגון מחתרתי שאינו עושה דבר, חדל מהתקיים.

● „ייהרג ולא ייאסר"

לח"י עמד בפני אפשרות כזאת של חידלון, אך הבריחה ממחנות מז־רע ולטרון סיפקה לו תגבורת מאור־גנת בתקופה שתגבורת חדשה לא מילאה את השורות עקב הסתייגות האוכלוסיה, הסתייגות שאיפשרה ל־משטרת המנדט הבריטי להשתחרר מכל מעצור בפעולתה לביעור האר־גון, החל בהריגת מפקד האירגון אב־רהם שטרן („יאיר") ב־1942.

איבת הציבור היהודי כלפי לח"י פגעה במידה רבה בחופש־הפעולה שלו בלילה. בהעדר אוכלוסיה או־הדת משמש הלילה מיסתור לפעולה, אבל רק באזור הפעולה הממשית, שעה שהבגות התגנבות, מבצעי אק־דחנים יחידים והתחמקות קשים מאוד לביצוע ללא עורף מעניק מחסה.

אל הציבור המסתייג הזה היפנה לח"י את ההסברה ההתעמולה שלו הן כדי לקיים את רוח ההתנגדות לשלטון הזר והן כדי לשאוב מתנדב־ים למילוי מקומם של חללים, עצו־רים, אסירים וגולים וכדי להישען על סיוע בעת שהשלטון יוצא לפעולת תגמול נגדו. ואכן, בסופו של דבר הצליח האירגון לקום מהריסותיו ואף ליהנות מתמיכת חלק של האוכלוסיה.

מאז התנקשו אנשי הבולשת ב־אברהם שטרן ועד קום תנועת המרי המשותפת לכל המחתרות לא חדלו אנשי לח"י לחפש דרכים לרכישת מתנדבים ולהשפעה על הציבור, ו־בבוא התפנית בתחום זה חל מעבר משיטת הלוחם־האקדחן למבצעי־צוות ולחבלנות.

בשנת 1947 הגיעה התמורה ביחס האוכלוסיה לשיעור שאיפשר ללח"י להיכנס לתחנת המשטרה בשרונה ב־מסווה עובדי דואר, להניח מטעני חבלה ולהתחמק בלי שהורגש בהם, ובהחל שיתוף־הפעולה הבין־מחתרתי בתקופת המרי החל לח"י להתנסות בפעולות מיבצעי־כוח גדולים יותר ש־היו זרים לו עד אז.

עקרון „יהרוג, ייהרג ולא ייאסר", כשיטת פעולה נתקיימה בלח"י כל עוד היו האוכלוסיה עויינת והשלטון חסר מעצורים בפעולתו לחיסול ל־ח"י. בלית ברירה הומר המארב ה־מופעל ליד מיתקן באקדחן היחיד. כאשר חדלה שיטת המארב ליד מית־קן התבלה להיות מעשית הושם ה־דגש על אספקט ההפתעה והלם ההעזה, במיבצעי פריצה במשרדי ממשלה, התנקשות באנשי בולשת ובמשתפי־פעולה עמה, ופשיטות על בנקים, ל־עתים בשילוב עם שיטת האקדחן. התוצאה היתה עצבנות, אישית, והי־רות הססנות בקרב השלטונות.

● פנים אל פנים

באירגון מחתרת קטן מיבחן המש־מעת קל יחסית, אבל לא כן כאשר האוכלוסיה איננה אוהדת ואפילו מס־גירה. הקושי נעוץ במשיכת מתנדב־ים מתאימים, והישג לא מבוטל של לח"י היה באיכות המפסים שגייס ל־שורותיו ובמיעוט הבגידות מבפנים. הסודיות נשמרה גם כאשר כמה אנ־שים מעורבים בסוד התיכנון והבי־צוע.

את טיבם של אנשי לח"י יוכיח כושרם להתמודד עם קשיים שפקדום כאשר המיסתור היהודי שנעזרו בו היה מיסתור טבעי כפרדס. הלוחם היחיד החזיק מעמד בשעה שדומה היה כי הכל אבוד. מבין אירגוני המחתרת בלט לח"י ביתרון אנשיו במפגעי־פתע פנים־אל־פנים.

לא מעט סייעה לאירגון מסירותן של תבוסותיו, אשר אמנם במעט לא לקחו חלק ישיר בלחימה, אך יצרו את הבסיס המוצק של דירות־המסתור־מאובטחות. שבהן נעשו ההכנות ל־מיבצעים והן ששימשו מקום־מחבוא לסודר ומען למתן פקודות ולקבלת דיווחים.

כל אלה נפרשים בספרו של נתן ילין־מור, המגוללת לעינינו תנועה מחתרתית שנלחמה נגד כוח עדיף, התקיימה ונאבקה ללא אהדת אוכ־לוסיה, בבקשה את עקרון „הלית ברירה" — יהרוג, ייהרג, ולא ייא־סר..."

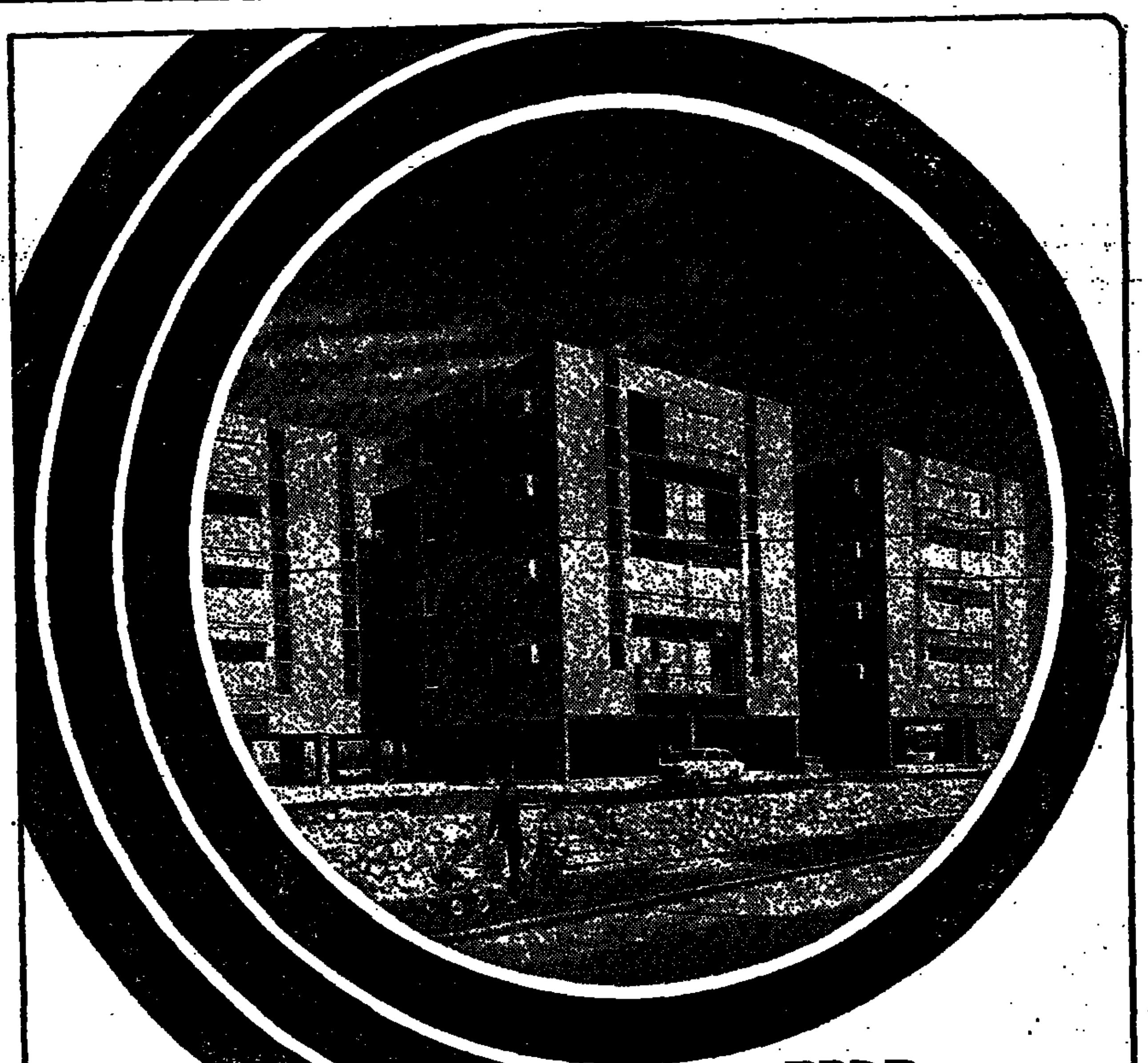

חברת שיכון ופיתוח מציעה מבחר דירות לזוגות צעירים גם* במרכז הארץ ובערי עולים

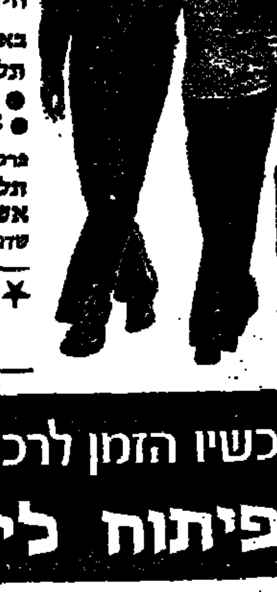

הלוואה לא צמודה, מ־40,000 עד 70,000 ל"י, תינתן בתנאים שנקבעו ע"י משרד השיכון.

באיזור חיפה והצפון:
חיפה — יורעאליה, רמת הדר, שער העליה, רחוב נאור ● קרית אתא ● קרית ביאליק (צור שלום) ● קרית ים ● קרית מוצקין ● נהריה ● עכו ● עתלית ● אור עקיבא ● פרדס חנה.
פרטים והרשמה במשרדי החברה:
חיפה — רחוב י. ל. פרץ 32.

באיזור תל־אביב והדרום:
תל־אביב — קרית אליעזר ● רעננה ● נתניה ● ראש העין ● רחובות ● רמלה ● אשדוד ● אשקלון ● באר־שבע.
פרטים והרשמה במשרדי החברה:
תל־אביב והמרכז: רח' הארבעה 18/א'; אשדוד, רח' אילת 4; באר־שבע, בניין מרכז הנגב, שדרות הנשיאים פינת רח' מצדה.

✱ אם אתם זקוקים להלוואה גדולה יותר ובתנאים נוחים יותר; נא ראו מודעת שיכון ופיתוח לזוג צעיר בעמוד 25.

זוג צעיר! עכשיו הזמן לרכוש דירה במחיר קבוע
שיכון ופיתוח לישראל בע"מ

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

בצד העיסוק המתמיד בבעיות בטחוניות ומדיניות, חייבים אנו לתהות מפעם בפעם על תכניו ומהותו של הנוער הישראלי. בימי חג ומועד אלה, כאשר ה„והגדת לבנך" נשמע בפי כל, מתעוררת במלוא חריפותה בעיית החינוך הישראלי, חינוך שהוא חלק בלתי נפרד מעתידה הבטחוני והרוחני של מדינת ישראל.

בשבוע שעבר הותקף החינוך הישראלי בכנסת. ח"כים מימין ומשמאל הצביעו על מחדלים ובין השאר הועלו טענות שמקפחים את החינוך היסודי, בעוד שלאוניברסיטאות מזרימים תקציבי ענק; מצמצמים את חוק חינוך חובה, מזניחים את „טעוני הטיפוח" ואין בתכניות הלימודים יחס נאות למורשת התרבותית של עדות המזרח.

נפגשתי — בנפרד — עם שני אנשי חינוך ותיקים: שלמה יצחקי מנהל סמינר הקיבוצים וד"ר יהודה מוריאל ראש המגמה הבינמחלקתית למדעי היהדות באוניברסיטה בר־אילן ושאלתי אותם לדעתם על החינוך בארץ. שניהם מחנכים בעלי שם שלימדו תלמידים ומורים ובעיות החינוך קרובות ללבם.

מאת נורית ברצקי

שלמה יצחקי: אי־אפשר ללמד תודעה

שאלה: מאשימים את הנוער הישראלי בהומרנות, במתירנות ובהלישות. מה דעתך?

תשובה: יתכן שהנוער בארץ בשנות השלושים והארבעים היה יותר אידיאי. לא כולו. אבל אלה שהטביעו את החותם ושימשו קנה מידה — הנוער החלוצי. היום הערכים השתנו. ולא אצל הנוער. אותם עיוותים חברתיים מופיעים גם אצל בני שישים, מהם שהיו פעם אידיאליסטים ונעשו נבזים. כשקנה המידה הוא מעמד חברתי, וילה, מכונית והישגים כספיים — ממילא מתקפחים הערכים הפנימיים. נכון שהיום שואלים מה המדינה יכולה לעשות למעננו ופעם שאלו מה אנחנו יכולים לעשות למען המדינה. אבל זו רק אמת מדומה, כי בסופו של דבר אותם צעירים חייבים לתת ויש סיטואציות בהן הם נותנים אולי יותר מן הדור הקודם. בתקופת ההגנה לא כולם הלכו לשרת, הפלמ"ח היה מיעוט קטן. אפילו את כופר היישוב לא כולם שילמו. היום, מעשית, נותנים כולם. אבל אידיאולוגית — התפתחה אידיאולוגיה של הישג וקריירה אישית. אינני חושב שדווקא הנוער אשם בזה, ולא רק החינוך. לחברה הבוגרת יש חלק לא קטן בהתפתחות.

■ מערכת ערכית מול מתירנות

שאלה: נשמעות טענות שהיה זה משגה להשתית את החינוך הישראלי על ערכי החברה המערבית המתירנית. ובמקום זאת צריך היה להתבסס יותר על המורשה היהודית. מה דעתך?

תשובה: אני לא רואה את הניגוד של המתירנות דווקא בחינוך יהודי מסורתי. אפשר להעמיד כל מערכת ערכית מול המתירנות. צריך להעמיד מערכת ערכית שעיקרה כבודו של אדם, שוויון בין בני אדם, ערכים הומניים שונים, ולא רק רדיפה אחרי סיפוק עצמי מיידי. אבל הנוער הישראלי כיום מודאג מבעיות קיומיות חשובות, תוהה על עתידו, חי בין מלחמה למלחמה, מתמודד עם בעיות של חיים ומוות. כשאדם נמצא במצוקה, הוא מוכרח לחפש לו פילוסופיית חיים מסויימת. תנועות הנוער החלוציות התחילו בשעתן עם פיקפוק וספק בכל. אופייני להוי בתנועות הנוער החלוציות, היה דווקא שמותר לשאול על הכל. לחזור ולבחון שאלות יסוד ולתת תשובות כנות ואמיתיות. די מפליא שאותו דור של יוצאי תנועות נוער חלוציות, כשהתבגר הגיע לבגרות ויחד עם זאת לשלטון בחברה — שכח שפעם היה צעיר הוא דורש מאנשים צעירים שיקבלו ללא ספקות וניד עפעף כל מה שהמבוגרים אומרים. אני חושב שהנוער הישראלי חייב לבחון ולבחור דרכים. האירועים החברתיים, הציבוריים, הפוליטיים, הפער הסוציאלי, מערכת היחסים בין שני העמים, הבעיה הקיומית, כל זה מחייב אדם לחשוב עוד ועוד ולהתמודד עם השאלות. מי שרוצה לדפוק על השולחן ולעשות סדר — יחטיא את המטרה ובוודאי שלא יכבוש את לב הנוער.

■ זכותנו על הארץ מותנית במעשינו

שאלה: טוענים שהחינוך בישראל צריך לבסס את זכותנו על ארץ ישראל, על מקורות היהדות, כדי למנוע תלישות והתכחשות לזכותנו על הארץ. מה דעתך?

תשובה: צריך להבדיל בין דברים במישורים שונים; אלפיים שנה אומרים: „לשנה הבאה בירושלים". אם מימוש התודעה הזאת תבוא בדרך משיחית, כמו שחשבה היהדות הדתית — איננו צריכים לעשות דבר, אלא לחכות באפס מעשה עד שיתנו לנו משמים. השקפה אחרת אומרת שהדבר צריך להיעשות על ידי חזרה לארץ, חידוש העברית, בניה ומעשים חלוציים. או על החרב, על ידי כיבושים. אלו הן השקפות פוליטיות שונות שלא נובעות ישירות מהמחשבה על זכותנו. כשחושבים על זכותנו לארץ הזאת, צריך עוד לתת תשובה לשאלה באיזה שלבים, באיזה זמנים ואיך צריכה הזכות הזאת להתממש. וזו בעיה פוליטית, לא פילוסופית דתית. מי שנוטל מושג במערכת דתית פילוסופית ורוצה להפוך אותו לתכסיס פוליטי ולתביעה מיידית — הופך למיסטיקן ומטעה את הציבור. אני רואה עצמי כאדם מושרש בעמו ובארצו אם כי אני אדם חילוני ואינני מקבל את התביעות הפוליטיות לארץ ישראל שלמה. אני רואה את זכותנו כאן כמורכבת מן המעשים החיוביים שעשינו. אני חושב, למשל, שאם את רוב אדמות המדינה יעבדו ערבים — אנו מאבדים את זכותנו על הארץ. יתכן שמקימים ישוב חדש, אבל אם הוא לא יהיה מושתת על עבודה עברית ולא יהיה קשור לחידוש של תרבות והוי עברי, הוא לא מוסיף לנו זכויות.

שאלה: מדי פעם מתגלה שהבורות בקרב הנוער עצומה. מה דעתך על כך?

תשובה: יש בעולם התפוצצות של דעת. העובדה שנער אינו יודע נתונים מסויימים איננה מדאיגה במיוחד. אפשר למצוא בורות כזו בכל השכבות: אנשים זריזים יכולים להצליח להכשיל שרים, חברי כנסת, פרופסורים וכדומה על ידי שאלות שלא בתחום התעניינותם. הרבה יותר מדאיג שאין יודעים איך לחשוב, איך לשפוט. צריך היה להביא ליותר חשיבה מדעית, ביקורתית, ל

שלמה יצחקי

גרות יותר את התעניינות הצעירים. להכניס יותר ערכים מוסריים. אותי מדאיג שילדים מנסים להעתיק בחשבם שלא עצם ההבנה חשובה אלא תוצאת הבחינה. המוטיבציות בלימודים לא גבוהות, וזה מביא לעיוותים רבים. רצוי היה שהנוער יהיה יותר בר־דעת, קצת יותר סופיסטיקייטד ומוכן להתדיין ולהתפלסף על דעות והשקפות. ידיעות ופרטים הוא ימלא אחר כך, בהתאם לנתוניו. נכון שיש גם הישגים שאינם משביעים רצון בתחומי הדעת השונים, אבל הבעיה היא בעיקרה חינוכית. לדעתי החינוך צריך להיות יותר מכוון ומופנה לצרכים ולהתעניינויות של הצעירים. קיימת גם בעיה בין המורים לתלמידיהם וזה הדבר הראשון שצריך לתקן. המורים, גם בבתי ספר יסודיים, צריכים להיות מומחים בתחומי דעת שונים ויחד עם זה גם מחנכים, אחרת אין להם מה לעשות בבית ספר. צריך למזג רמה מקצועית עם פתיחות, יחס אנושי ויכולת חינוכית הבנת הילד.

שאלה: האם אתה מסכים לקביעה שאין מוקדשת תשומת לב בתכניות הלימודים למורשה התרבותית של עדות המזרח?

תשובה: אני חושב ששגינו בנסיוננו להציג את דפוסי התרבות המרכז ומערב אירופאיים כדפוסים רצויים ואפשריים יחידים והבאנו לביטול של מסגרות חיים והשפענו על ההערכה העצמית של יוצאי עדות אחרות. צריך לתקן את המצב, לחנך את הצעירים שלנו לשונות. עם ישראל הוא עם של עדות רבות ונוסף להיסטוריה המשותפת, יש לנו גם היסטוריה מיוחדת לפזורות ישראל. צריך להבין גם את הערכים והצורות החיצוניות ולכבד אותן. קשה לכבד דבר שלא מכירים. חוסר הידיעה יוצר זרות, איבה וזלזול. זה חשוב גם מבחינת החלק „האשכנזי", שצריך ללמוד מידות יותר טובות ביחס לעדות אחרות ויכול ללמוד מהן גם משהו תוכני. וזה חשוב גם לבני עדות אחרות. צריך לתקן איזה שיבוש בתודעתם והערכתם העצמית.

שאלה: האם מקפחים את החינוך היסודי על חשבון האוניברסיטאות?

תשובה: אני חושב שבית ספר היסודי הוא יסוד. כיתה צפופה, בית ספר בלי חצר, בלי אולם התעמלות, בלי אוספים יפים, בלי עזרי לימוד טובים, בלי מורים טובים — זה פגיעה בעתיד האומה. צריך להבטיח בראש וראשונה את החינוך היסודי.

■ הזרם שלא בוטל...

שאלה: מה דעתך על החינוך הדתי?

תשובה: היו פעם בחינוך הישראלי שלושה זרמים: זרם העובדים, הזרם הכללי והזרם הדתי. החליטו על ביטול הזרמים, אבל למעשה ביטלו רק את זרם העובדים והזרם הדתי קיים ומחנך לא רק להשקפה, לאידיאלים מסויימים ולאורח חיים מסויים, אלא גם לגישות פוליטיות מסויימות. וזה טומן בחובו סכנות רציניות למדינה ולאחדות האומה. אני מכיר בזה שיש לאנשים צרכים דתיים מסויימים וצריך לספק את הצרכים הללו. אני חושב שדת יכולה להיות תוספת ללימודים. יש מסורת יהודית וערכים תרבותיים לאומיים שהתגבשו, ודת ואורח חיים הם חלק מזה, וצריך ללמד אותם. אבל אי אפשר לכפות על אנשים אמונה ומסוכן כשאנשים מעבירים מושגים מתחומם הדתי המיסטי לחיים הפוליטיים. אז נקבעים כאילו קני־מידה ערכיים שהם מלאכותיים. אופייני במסורת היהודית שיש בה אפשרות לדעות שונות ואפשר למצוא בתנ"ך ובמסורה שבע"פ הגדרות שונות, גישות וניגודים סותרים. הנסיון לגזור מהשקפה דתית השקפה פוליטית וחברתית חד־משמעית מחייבת כולם, סותרת את מגילת היסוד של מדינת ישראל, את שוויון האשה, את שוויון בני דת ולאום שונים ויוצרת אווירה של חוסר סובלנות, במדינה הזקוקה לסובלנות יותר מאשר לכל דבר אחר.

שאלה: האם יש מקום ליותר חופש בבתי הספר?

תשובה: כן. אני חושב למשל שהשיעורים הפרונטאליים ברוב המקרים לא נחוצים. נחוצה פעלתנות, עבודה בקבוצות ועבודה אישית. ולא כיתת לימוד שבצידה האחד עומד אדם היודע הכל ומולו כאילו ילדים שלא יודעים דבר. כיתה צריכה להיות חברת עליה שרוצה להתקדם, להבין את העולם, לפענח את סודות הטבע, הטכניקה, ויחסי אנוש. המבוגר צריך לעזור לילד, תוך כדי פיתוח פעלתנותו ויצירתיותו. לדעתי צריך לעודד ניסויים חינוכיים וליצור בבתי הספר אווירה בה נותנים לילד להיבנות מהישגיו. בבית ספר רגיל ילד, בדרך כלל, צריך להיבנות מכשלונותיו — הוא מקבל ציון שלילי וזה אמור להמריצו ללמוד. אדם אוהב להרגיש שהוא יודע משהו, עושה משהו, מגלה.

שאלה: בשנים האחרונות מלמדים קרוא וכתוב ויסודות החשבון בגני ילדים רבים. האם השיטה מוכיחה את עצמה?

■ אי־אפשר ללמד תודעה

תשובה: יתכן שאפשר ללמד ילד בן ארבע קרוא וכתוב. השאלה היא אם זה נחוץ. אני חושב שלא טוב ללמד משחק, (דבר שעושים כיום בגנים רבים), כשחק הוא פעילות ספונטאנית. אני חושב שאנחנו מפתחים יותר מדי את הביטויים השכליים ומזניחים בגילאים מסויימים את האפשרות לביטוי רגשי, אמנותי. עד עכשיו הגנים היו כאילו מוגנים, נתנו לילד לשחק. עכשיו רוצים להכניסו למסגרת מובנית יותר. ברור שהגננת צריכה לדבר עברית יפה ועשירה, לדעת טבע. לא להגיד לילד „זה עץ", אלא לדעת את שם העץ הפורח.

שאלה: מה דעתך על תוצאות לימודי „תודעה יהודית"?

תשובה: תודעה צומחת, אי אפשר ללמד תודעה. תודעה מתגבשת. התודעה היא אינטראקציה של תרבות, היסטוריה אישית, רחוב, צורת בילוי, עתון, תיאטרון וכדומה. מה שמשתקף מתוך זה — זוהי התודעה. אינני חושב שאפשר לייחד שיעור שיבטא את התודעה היהודית. התודעה היהודית זרועה בכל הלימודים. אני לא חושב שהחינוך כיום מנותק ממקורות היהדות. אני רק חושב שהציבור הבוגר צריך קצת להתדיין עם עצמו מה המשמעות האקטואלית ההיסטורית של היותו יהודי. וצריך לתרגם את הדבר הזה ולבטא אותו בהרבה כיוונים. צריך לחנך אדם בר־דעת ובעל השכלה, פתוח וספוג ממקורות תרבות שונים ויודע לקרוא, ולשוחח, ללמוד, לפתוח מילון ולמצוא ספר היהדות.

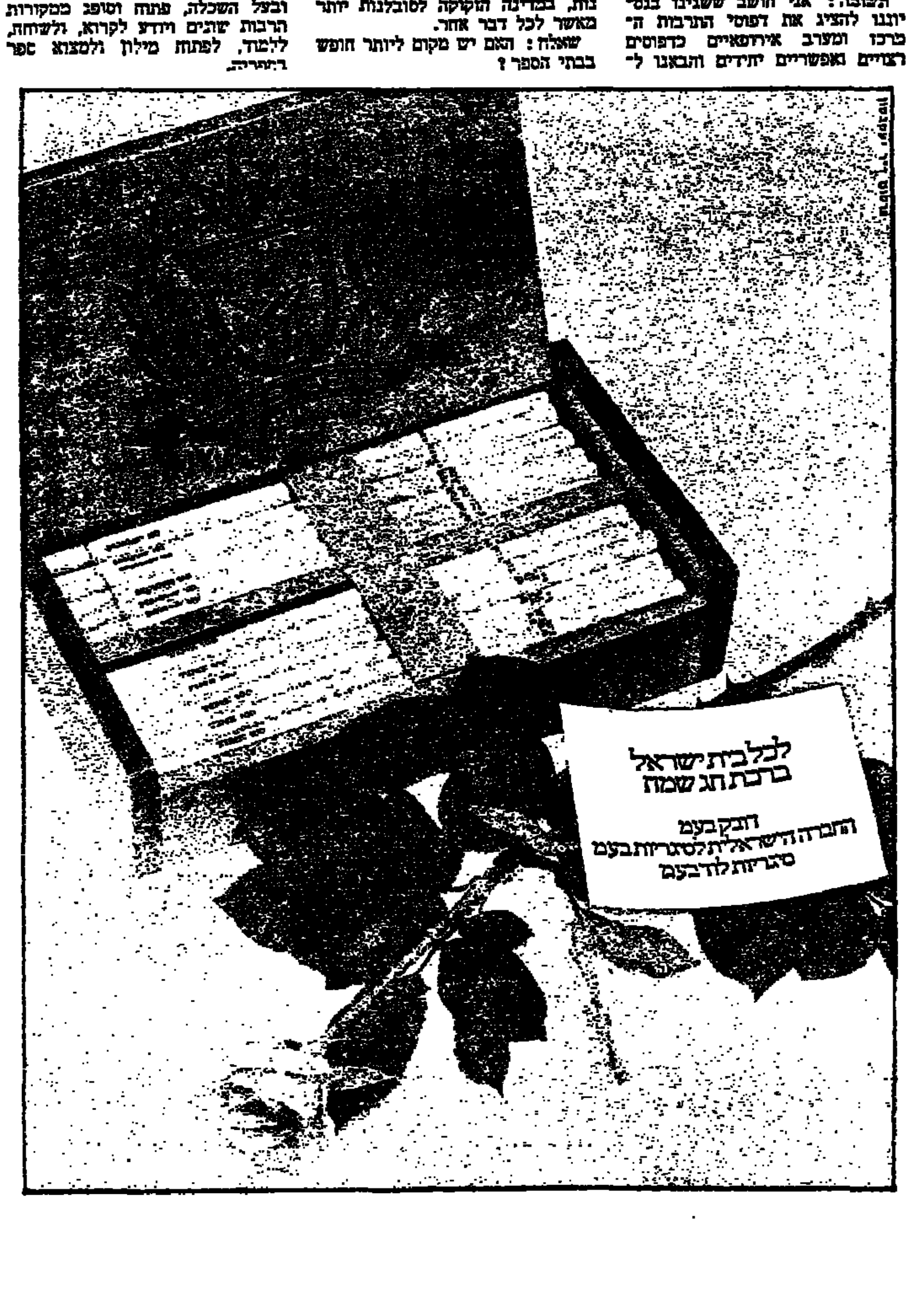

ד"ר יהודה מוריאל: החינוך החילוני הו את חומת הייחוד היהודי של

שאלה: מאשימים את הנוער הישראלי בהומרנות, במתירנות ובהלישות. מה דעתך?

תשובה: הסוד של קיום עם קטן ובודד במשך אלפי שנים ללא מולדת ובתנאי רדיפות וגזירות — יש לו הרבה מרכיבים. החשוב שבהם הוא החינוך. לא תיתכן מסגרת לאומית אתנית מיוחדת בתנאים כאלה, בלי חינוך מתאים. לדעתי, דעתו של מחנך דתי, טיפח החינוך במשך אלפי שנות גלות את אמונת הייחוד של עם ישראל, שמר עליה כעל האוצר היקר ביותר שיש לנו, והקים חומה בצורה סביב הייחוד הזה; מערכת חיים מדוייקת בפרטיה ומוגדרת היטב על ידי מצוות עשה ולא תעשה. הודות לכך שמר העם על קיומו בתנאים הגרועים ביותר.

כל עוד שמרנו על ייחודנו, יכולנו לקלוט גם רוחות מבחוץ, מבלי להרוס את הגרעין העיקרי לקיומנו. מסגרת אתנית לאומית זקוקה למולדת, ללשון משותפת, אחרת אינה יכולה להתקיים. אנחנו יכולנו להתקיים מפני שייחודנו הוא ייחוד דתי־לאומי (שאין כדוגמתו אצל שום אומה ולשון) ומפני שייחוד זה מתבטא במעשים מדוייקים בכל יום ויום.

○ ברל על „קדירת החינוך"

ערכים ציוניים בלי מעשים מגשימים אינם מחזיקים מעמד. גם הציונות החילונית, אף על פי שטענה בכך שחשבה שמקומן של מצוות הוא רק בגלות, גם היא ינקה ביודעין ובלא יודעין ממקור האמונה הייחוד הלאומי. למרות ההתנערות מהמצוות המעשיות, הצליח מפעל התחיה מפני שהעמידו מצוות לאומיות במקום הדתיות: שפה עברית, עבודה עברית, תוצרת הארץ, גאולת הארץ וכו'. עם קום המדינה נעשו כמה מהמסורות האלה מיותרות מפני שהושגו. קמו דורות חדשים של מחנכים, שלא ינקו מהמקורות וממילא באה התערטלות. אמר פעם ברל כצנלסון: „בתקופת ההשכלה בישלו בקדירת החינוך יהודים שהיו מושרשים במקורות היהודיים וקצת המציה. ומהחינוך הזה יצאו כופרים. היום מבשלים בקדירת החינוך כופרים שבאו מנותקים ויוצאים מהחינוך עמי ארצות". אין צורך לתאר את המציאות; מי שמבקר בשכונות, בקמפוסים, יודע מה נעשה.

שאלה: האם לדעתך החינוך החילוני הוא האשם בתלישות?

תשובה: החינוך החילוני הרס לגבי את חומת הייחוד שלנו ומילא פירצו לקירבנו כל אותן רוחות רעות, המנשבות עכשיו בעולם ונרפו אותן את הנוער שלנו. ההתקדמות המדעית הטכנית, הולידה הרבה דברים טובים, העלתה את רמת החיים וכדומה. אבל הולידה גם את הזרם ההמוני הבזבזני והגס הזה השולט בעולם. אובדן כל אמונה ושבירה רוחנית, כלשהי של קיום האדם. העיקר זו ההנאה, רמת החיים, מה יכולה החברה לתת לי, בכה להפיק את התועלת המירבית מן החיים וכדומה. נוער ישראלי שאינו מחונך, שאבדה לו אמונת הייחוד שלנו — גם הוא נהיה בזרם ההמרגות. והנוער הזה מזכרת, בסופו של דבר, לשאול לשם מה אנו סובלים כאן בארץ? בלי אותם המורשים הבייהודים שלנו, שינקו במקורות האמונה, הרי נחלשה לגמרי הזכות הביהודה שלנו על הארץ הזו. הנוער שואל, למה גזלנו כך הערבים את ארצם. יש לשאלות האלו בפי הנוער המכוונת העבודה ביותר, ואינני צריך להזכיר מקרים. אכבם אלו מקרים שוליים, אבל יש בהם כדי להעיד שמשהו כבר רקוב בתוך הגרעין.

שאלה: האם לדעתך המורים נוהגים בנכת הנוער הדגמה אישית לתלמידיהם?

תשובה: חינוך זה איש, ראשי־תיבות — אהבה כליל. אולה שגם חלק מן המורים הדתיים נגררים באותה המרגות, הבעקצרנויות של הדור. הדוגמה העצמית היא הקובעת, התמסרות, מסירות, אהבה ודוגמה אישית. לדעתי התנהגות המורה בגלות היתה מקרה הדיג. אני חושב כרוב המורים, הדתיים החילוניים, לא יתנו לנו דוגמה שלילית כזאת.

שאלה: האם אתה מסכים לקביעה שאין בתכניות הלימודים יחס נאות למורשה התרבותית של עדות המזרח?

○ חטא החינוך הדתי

תשובה: לצערנו יש צדק רב בקביעה זו. לצערנו חטא בזה גם החינוך הדתי. ואדגים זאת: אם מכירים את ילדי עדות המזרח להתפלל, לקרוא, לגנן, לדקלם, והכל לפי הגירסה האשכנזית, מלבדים מה לכתוב מגדלי מיכר ספרים. ואין מבליטים בצורה מספקת את הפרשה המפוארה של יהדות ספרד — זו ביזיאה הגורה. וזה מהווה גורם נוסף לגבי עדות המזרח בתלישות הצעירים בתפוצותיהם. התלישות וההתפרפלות מערכים, הבירה יותר בעדות המזרח. לצערי, לא ידענו לטפח את המורשה לערכים, בגון הייחוד של יהדות ספרד. וצריך עכשיו להתחיל ולטפח מחדש את שירת ספרד, את היופי והפאר, פולקלור, מנהגים, הוי ומסורת.

שאלה: בשנים האחרונות מלמדים קרוא וכתוב ויסודות החשבון בגני ילדים רבים. האם לדעתך שיטה זו,

ד"ר יהודה מוריאל

המוליכה במקצת את שיטת הלימוד ב„חדר", מוכיחה את עצמה?

תשובה: אני חושב שהשיטה נכונה. כתברר שהילד, כבר בגיל רך, מצויד בכושר תפיסה חכרין ולמה לנו לבזבז את השנים הללו. על ידי לימוד בגן, אפשר להגביר את היכולת, בעיקר של הילד המחונן. באשר לילדים מפגרים — זו כבר בעיה אחרת. ילדים למעלה מבינוניים מרוויחים על ידי הלימוד בגן הרבה. לכן אני בעד ניצול הגילאים הנמוכים למטרות לימודיות ואפילו מדעיות.

שאלה: האם החינוך היהודי בגולה, כמגוף לעליה, הוא הצלחה או כשלון?

○ תשתית חינוכית בגולה

תשובה: כיוון שנשלחתי מטעם הסוכנות לדרום־אמריקה, אני יכול לענות לך מן הנסיון. שהייתי שם שנים אחדות ותפקידי היה לייסד בתי ספר. ואם באים היום לאוניברסיטת בר־אילן ולמקומות אחרים — באים יוצאי אותם בתי ספר. טענו נגדי שאני משקיע משאבים רבים על בנית בגולה. אמרתי: הרי זוהי התשתית, חינוך יהודי ציוני. לא יהיו לנו בעוד 20 שנה תורמים למגבית, שלא לדבר על עולים, אם לא נתחיל עכשיו בחינוך יהודי ציוני. זהו המגוף היחיד שיש לנו. וצריך להשקיע הרבה משאבים, כדי לעצור בזרם ההתבוללות בגולה, שאני רואה אותו כגרוע יותר מהשואה הנאצית. ההתבוללות הורסת את קיומנו.

שאלה: מדוע החינוך הדתי סגור כל כך? למה לא מקרבים על ידי הרפיית המסגרות הנוקשות ומקיפים שכבות רחבות יותר?

תשובה: אני עצמי ניהלתי שנים רבות בתי ספר ואני מודה שהייתי מאוד מאוד סלקטיבי לגבי קבלת תלמידים ממשפחות לא דתיות. בבית ספר עירוני אין אלא שש עד שבע שעות לימוד ביום ובשאר הזמן הילד נתון להשפעת הרחוב. בית ספר דתי עירוני אינו יכול להרשות לעצמו לפתוח את דלתותיו לכל דיכפין, מפני שהרבה יותר קל לשחות עם הזרם, ונוצרת בבית הספר אווירה מאוד שלילית, בבחינה חינוכית דתית. נכון שיש חוק, החוק אוסר על הסלקציה הזאת ויש בעיות.

לעומת זאת, בכל פעם שיש פנימיה דתית — הדלתות צריכות להיות פתוחות. אדרבה, צריכה להיווצר בפנימיות האלה אווירה חמימה כזאת, שמי שנכנס לשם ואינו שייך לזרם הזה, או שיתחזק, או שיכוח ויברח. לפנימיה לא הייתי מעביד שום הגבלות. כמובן, לגבי מורים ומפקחים דתיים הדרישה היא מובנת. אלה המכוונים את החינוך, צריכים להיות דתיים בלב ונפש.

○ בישיבות — חינוך מחסן

שאלה: מהם, לדעתך, הליקויים במערכת החינוך הדתי?

תשובה: בבתי ספר יסודיים ותיכוניים רגילים, אין שום ערובה של חינוך כלפי השפעת הרחוב. לעומת זאת, החינוך הישיבתי התיכוני שלנו, הוכיח את נכונותו וצדקתו. ובזה שגה החינוך הדתי, שלא היתה, כפי הנראה, תשומת לב מספקת לצד החינוכי הדתי. וזה גם מובן. החינוך הדתי הקיים בארץ ישראל הוא יצירה חדשה. בגולה לא היה חינוך כזה. בהתחלה הלכו בדרך סלאים, תרכובת פיסית, במקום תרכובת כימית. קצת דרך ארץ, קצת מקצועות חילוניים, קצת תנ"ך וכדומה, אבל לא והחשבו בערכים המיוחדים על גיבוש האישיות הדתית, כפי שהיא צריכה להיות כאן, עכשיו, בדור התחיה בארץ ישראל.

בחינוך הישיבתי הצליחו ב שלמות הפנימית. כאן יש האמונה וגם נכונות לקרבנ ההיפך הגמור מן התמרגנות את הזרם הזה התחיל הרב ישיבות שהולכות בכיוון זה הולידו את התוצאות הטובות חיילי ההסדר. אחרי שנים ב חינוך ישיבתי, הנער מחוז והוא יכול להמשיך בכל מ נערים אלה יוצאים גם א ומכניקה דתיים. אם ישאלו א לכהן נער, אציע שילך ל לישיבה תיכונית, אחרי כן הסדר ואחר כך לכל מקום ש

שאלה: מה דעתך על שיר לבנות דתיות?

○ נגד כפיה בשרות לאומ

תשובה: בתנאים ובמסגרו מים — בהחלט כן. וצריך ל הכל, כדי שאחרי גמר הבגרו בנות דתיות לבתי חולים, סעד, לבתי ספר וכדומה, אלו להתחשב במשפחות דתיות. לכן אני בהחלט נגד כפיה ב צריך לעשות הכל, כדי ל להרחיב את השירות הלא לא להכריח.

שאלה: האם הבורות שב מהנוער בכל הנוגע למורש וסימני השאלה שהוא שוא לזכותנו על ארץ ישראל, הי של החינוך החילוני?

תשובה: זכותנו לארץ ד משורשי היהדות. בלי השו אלה, אין לנו זכות ואז באמ צודקים. הם אומרים — אי לא הייתם כאן, מה אתם בא וגוזלים מאיתנו את אדמתנו לנו יניקה שורשית, אם מבליטים את ייחודו של ייחודו של הקשר של העם הזאת, שאין כדוגמתו בש אחר בעולם, אם המומנט מובלט — הטענה הערבית ונתפס אליה כל מי שמנו שורשים.

○ הכושי והמתג החשן

שאלה: האם אתה מוצא ש החילוני מנותק?

תשובה: חלילה. אסור לנו תהליך של התערפלות ההג עניין של דורות. אנחנו רוא ראשונים של ההתערפלות ה בכל זאת עדיין מלמדים צי הספר. מלמדים תנ"ך. מס האהבה לארץ ישראל והנסי נסיונות בקשר לתודעה היה נוער שלנו, בעצם היותו כ הזאת, מוקף אויבים, כפו מיוחדת לעם ולארץ. אי אפ לה, להוציא לעז על הרב הנוער, אבל יש גילויים ובמיוחד בנוער האקדמי שוליים. חלק גדול כן הנו בורות בתודעה היהודית. הזאת התגלתה כבר לפני באחת משגרירויות ישראל כשקראו לאחד העובדים ל תורה, הוא לא ידע אפי אז התחילו לדבר על לימו יהודית ולא הצליחו בזה. ולמה לא הצליחו? אספר ששמעתי מפי הרב אונטרמן. כושי תושב אחד האיזורים ביותר באפריקה הדרומית ל וראה שמישהו לוחץ על מת נעשה אור גדול בחדר. קונים את זה? הציעו לו לגש הקרובה ולקנות מתג ונורה לתלות אותה. בא הביתה, ה הנורה ואת המתג ותלה את והוא לוחץ על המתג, ולוחץ אין אור. חזר ליוהנסבורג ריבו אותו. שאל אותו האי לו לגשת לחנות: וזרם ה אם אין זרם, הנורה לא תדלק.

וזהו משל מדוייק לגבי היהודית. אותם מורים צעירי סמינרים חילוניים, כה לה ה„שטויות" הללו? לכן זה ל נכנס באוזן אחת ויוצא בשני תצכמים בשיעור כזה, אין ל נפשי. ומכאן הבורות. ואת סמינריסטית, מה כתוב במזו אומרת לך: עשרת הדיברות.

שאלה: איך היית מייעץ ל בתי ספר חילוניים תודעה

תשובה: אני מאמין שבב חילוניים צריכים מורים דתיי רים בלב ונפש ללמד תודעה ואז יחול שינוי גם בחינוך הרי למעשה ילד הגדל היום ב חילוניות הוא אומלל, כ ברירה. הוא אינו רואה את צדדים. רק צד אחד. נער בבית ספר דתי ויוצא לחיים חיים הם חילוניים — יש לו מ המטען שקיבל בבית הספר ומ המציאות. הוא בוחר. אבל החילוני אין ממה לבחור, ה מכיר שום דבר אחר.

נשק איטלקי זורם לערבים

ממשלת איטליה מעלימה עין מיצוא בלתי־חוקי של נשק ובלבד שלא יובטלו פועלי המפעלים

מאת עדה לוצ'אני

כתבת „מעריב" ברומא

„הערבים משקיעים כספם בזהירות של בנקאי שוויצי בעת יעוץ פיננסי לאלמנה וליתום. אינני סבור שכרגע יש באיטליה ערובה מספקת למשקיעים זהירים. הלוואי שהיתה. לו היו ארצות הנפט הערביות מתחילות להשקיע השקעות באיטליה אולי היה הדבר מעודד איטלקים עשירים להחזיר את כספם מן המחבואים בבנקים השוויצריים".

דברים אלה אמר לא מכבר ג'ובאני אניילי, בעלי מפעלי המכוניות „פיאט" ונשיא איגוד בעלי התעשיה באיטליה.

מה הסכום של דולרים־של־נפט, שמשקיעים או שאומרים להשקיע באיטליה, ובאלו מיגזרים של המשק האיטלקי? לפי נתונים רשמיים עדיין נראה, שהעובדות אינן תואמות את המאמצים ואת הציפיות. מכאן דבריו הספקניים של אניילי. דוברים של תעשיית המכוניות הכחישו ימים אחדים לפני־כן, כי מדינה מזרח־תיכונית משתדלת לקנות חלק גדול של מניות „פיאט".

חברת הנפט הממלכתית האיטלקית „אני" משתדלת זה חודשים רבים למכור לאיראן 50 אחוז של מניות החברה, שהיתה פעם חברת־בת איטלקית של „של". המאמצים עדיין נמשכים וההצלחה לפי שעה מוגבלת.

בביקורו בסעודיה לא מכבר עשה נשיא הרפובליקה ג'ובאני ליאונה מאמצים גדולים. הוא החליף ספגטי בסגנון נפוליטאני בצלי־כבש, ישב ישיבה מזרחית באוהל בדואי, והתאמץ לקשור שיחה עם פיסל השתקן. באותה הזדמנות השמיע את ההכרזה הנמרצת ביותר, שנאמרה עד עכשיו מפי מנהיג איטלקי בדבר תמיכה בעמדת הערבים במזרח התיכון.

אולם אף לא אחת מן העסקות החשובות בין איטליה לסעודיה, שנפוצו עליהן שמועות, הושלמה בעת עלייתו לרגל לריאד או אחריה.

■ מלון מול מכ"ם

ידיה של איטליה לא רפו. היא ממשיכה במאמצים לסתום את הפער במאזן הזלק שלה ולשאוב עוד דולרים־של־נפט כדי לחזק את משקה הרעוע ולשפר מאזן סחר־החוץ שלה. אשתקד גדל יצואה של איטליה לאיראן ולארצות הנפט הערביות ב־106 אחוז והגיע לסך מרשים של 1.6 מיליארד דולר, אולם מומחים אומרים שאפילו יגדל סחר דו־צדדי זה פי שלושה, עדיין אין זה מספיק.

מכאן הצורך — ככל שהדבר למורת־רוחה של חלק של הרשויות האיטלקיות — למשוך לאיטליה הון נפט ערבי, שהתחיל לזרום מערבה, לארצות אחרות.

יש אומרים שמשקיעים ערבים מרבים להתעניין בבניית מלונות ומיתקני תיירות אחרים בדרום איטליה ובסיציליה. לפני חודשים אחדים קמה סערה פוליטית באיטליה, כיוון שחברה לובית קנתה כ־1,500 דונם למפעל פיתוח של תיירות באי פאנטלריה, מדרום לסיציליה, שחשיבותו האסטראטגית מרובה. נמסר שהלובים אומרים לבנות שם תשלובת תיירות עם מלון בן אלפיים מיטות — על גבול שטח שנועד להתקנת מכ"ם של נאט"ו.

יש גם שמועות, שלפי שעה אין להם אישור, כי הערבים מתכוונים לקנות חלק של המניות של תשלובת באיטוני־פרוג'ינה, אחת התשלובות הגדולות ביותר של איטליה לייצור מוצרות ומגדנים.

הרבה חברות איטלקיות קטנות ובינוניות מנסות אף הן להשיג מימון ממקורות ערביים — לפי שעה בהצלחה מועטה. אולם מקורות יודעי דבר סבורים שהון ערבי מגיע לאיטליה בחשאי דרך אל תעשיית הנשק של איטליה וסחר הנשק — החוקי והבלתי חוקי — המשגשג של איטליה.

■ מקום שמיני בעולם

„השאה של איראן, סעודיה והאמירים הרבים משתמשים בדולרים־של־נפט לא רק לקניית מניות של חברות מערביות מסחריות ולהקמת מפעלי תעשיה וערים חדשות בארצותיהם. הם משתמשים בהם גם — ואולי בעיקר — לקניית נשק ולאירגון צבאות מודרניים", כתב לא מכבר העתון המילאנזי רב התפוצה „קוריירה דלה סרה", וציין אזהרה מפני הסכנה המקופלת במגמה זו.

פרשנו של העתון המילאנזי התכוון גם לתרומתה של איטליה לתחום מיוחד זה של הסחר העולמי, שבו חוזרים הדולרים־של־נפט בסכומים גדולים למחזור.

באיטליה יש מערכת שלמה של חוקים ותקנות בדבר יצוא ציוד ואספקה צבאיים, אולם כל אלה אינם מונעים אותה מלהיות שוק־נשק פורח, המוצל גם מחוץ לפיקוח הממשלתי. לדברי מומחים תופסת איטליה את המקום החמישי באירופה ואת המקום השמיני בעולם בין הארצות המייצאות נשק אחרי ארצות הברית, ברית המועצות, בריטניה, צרפת, קנדה, סין וגרמניה המערבית.

רווחת דעה, שהיקף יצוא הנשק של איטליה תואם את חלקה בסחר העולם הכללי: 1.5 אחוז מכלל תנועת־הסחורות הגלובאלית. חלק גדול מסחר זה חוקי, ובכל זאת אינו נכלל בסטאטיסטיקה הרשמית. חלק אחר השאר, ומסיבות שונות מעמידים השלטונות פנים שאינם יודעים דבר. ויש סחר בלתי־חוקי של נשק שהשלטונות אינם מצליחים למנוע אותו.

הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה של איטליה מעלימה לגמרי את סחר הנשק מנתונים שהיא מספקת על סחר החוץ, אך לפי „המכון לעניינים בינלאומיים" ברומא (שחלק מתקציבו בא מקרן פורד) ולפי מקורות נאמנים אחרים אפשר לאמוד את כלל תפוקת הנשק של איטליה בשנת 1974 בכ־1.2 מיליארד דולר. כ־20 אחוז מזה יוצא!

■ נשק תמורת נפט

אחרי נצחונן במלחמת העולם השניה הטילו מעצמות הברית על איטליה מיגבלות של ייצור נשק ומכירתו, אך אלה בוטלו כאשר הצטרפה איטליה אל הברית האטלנטית. בשנות ה־50 עבדה תעשיית הנשק האיטלקית בעיקר על פי פטנטים אמריקניים, לצורכי כוחות ארצות הברית. בשנות השישים זכתה בהדרגה בעצמאות, והתחילה כיוונה את יצואה אל מדינות אחרות של הברית האטלנטית.

אולם בעשור האחרון הירבתה איטליה לבקש ולמצוא לקוחות ב„עולם השלישי", ביחוד במדינות שעושרן בחומרי גלם מבטיח תשלום למרות המשבר הכללי. נתונים סטאטיסטיים אחרונים מבהירים כי בראש יבואני נשק מאיטליה עמדה דרום אפריקה (32.1 מיליון דולר), אחריה ארצות המזרח התיכון (28.4 מיליון דולר) ובמקום השלישי יוון ותורכיה (15 מיליון דולר).

מאז הכפיל משבר הנפט את עושרן של המדינות המפיקות נפט והגביר את רצונן לצייד את צבאותיהן בשפע ציוד מתוחכם, ייתכן שבעלי דולרים־של־נפט תופסים מקום ראשון ברשימת הלקוחות של יצרני הנשק האיטלקיים.

בתפוקה אין חברות איטלקיות לנשק יכולות להשתוות לארצות הברית, לברית המועצות או לבריטניה. אבל בהתמחות (חוקית, חוקית־למחצה או מחתרתית) מצטרפות לחשבון גדול, ומתחלקות לחמישה מיגזרים: מטוסים, אניות־מלחמה, נשק כבד ותותחים, ציוד אלקטרוני, ונשק־קל. שני האחרונים הם החשובים ביותר.

בתחום האלקטרוניקה הצבאית מסוגלת איטליה לספק כל ציוד שהוא על פי הזמנה. לדברי מומחים צבאיים מייצרת חברת „אלקטרוניקה" הרומאית את המערכות המשוכללות ביותר של אמצעי־נגד אלקטרוניים בעולם. יש לה מחזור שנתי של 11 מיליון דולר וכמחצית התוצרת מיוצאת.

■ אי־אפשר לפקח

באיטליה יש לפחות 3,000 חברות המייצרות נשק קל ותחמושת; רובן מרוכזות בצפון, ביחוד באזור ברשה. להלכה הן מייצרות רובי־ציד ורובי־ספורט, אך בשנים האחרונות ירדו מאוד המכירות של מוצרים אלה, ומפעלים רבים פנו לייצור כלים צבאיים כגון תת־מקלעים, מקלעים, מרגמות וכדומה. בלעדי יצור זה היו רבים מיצרני הנשק נאלצים לסגור את מפעליהם, ולכן מעדיפים השלטונות לעצום עין נוכח יצור בלתי־רשמי זה, ובלבד שלא להסתבך באבטלה.

בגלל הנפח המועט של כלים אלה וקלות הובלתם כמעט אין אפשרות לפקח פיקוח ממשי על יעדיהם.

נתונים סטאטיסטיים לייצור רובי־ציד, רובים, אקדחים וכלי־יריה אחרים מלמדים, כי בשמונת החודשים הראשונים של השנה שעברה עלתה התפוקה ב־19 אחוז. כיוון שהיתה ירידה ניכרת בשיווק כלי־יריה לצורכי ספורט יש להניח שחלק גדול של התוספת הוא נשק צבאי. לאמיתו של דבר הסיכומים בוודאי גבוהים הרבה יותר.

לדברי פקידים במרכז אירגון המשטרה הבינלאומי „אינטרפול" בפאריס, קל באיטליה יותר מבכל מקום אחר להשיג מקלעים, באזוקות ופצצות בשוק השחור. לדבריהם תופסת איטליה מקום ראשון במסחר המחתרתי בנשק קל, ששיעורו לפי אומדן, עד 70 אחוז מכלל הסחר החוקי. לאן ולמי נמכר נשק זה?

השיב על כך בעקיפין מומחה צבאי איטלקי: „בשנתיים האחרונות נתברר, שמכירת נשק וציוד צבאי מתוחכם אחד הוא אמצעי יעיל להחזרת דולרים־של־נפט למחזור. המתעשרים על פני כדור הארץ סבורים, שאין להם נשק די צורכם, ומחסור זה מעיק עליהם.

„יצרני הנשק בעולם מתחרים איפוא, כדי לעזור להם להתגבר על תסביך נחיתות זה. אשתקד הכניסה ארצות הברית 8.5 מיליארד דולר ממכירת נשק; בסכום זה קנו ארצות המזרח התיכון כ־7 מיליארד, ואיראן לבדה כ־4 מיליארד מתוך זה. יש רגלים להנחה, שארצות אחרות בעלות תעשיית נשק מבוססת, ואיטליה בכלל זה, אינן מפגרות הרבה אחרי האמריקנים."

שואל פרשן „קוריירה דלה סרה" בעגמת־נפש: „מה יקרה, כאשר תתיישב בעיית ישראל בדרך שתתיישב, ומלט הסולידריות המוסלמית יתפורר?"

...וק חדש בא לעולם

...וברט קייזר

...ת „וושינגטון פוסט" מיוחד ל„מעריב"

...ה"מ היא לאנשי ... מערב מקום אקזו... , מולדתם של ... אחארונים וסול... ברז'נייבים וקוסי... לים גרועים וסופר... מוניזם וגלט. אבל אף שהם קיימים, ...יבים העיקריים של 250 מיליון האזר... איטים.

...יה, בריה"מ היא ארץ ...ת, פחות מרשימה וכלל ...ות מפריעה. זוהי ארץ ...ות וערים קטנות, בתים ..., בתי־ספר, ממעלי הרד... , אוטובוסים השמלים ...ות, בתי יולדות, היכלות ...ת ודו־מתים צירוניות. ... של דבר כי הרוסים ...ל השאר, או כי החיים ...ים בכל מקום שאתה ...רוסים ששהו בחו"ל ... על עצמם שהם „חיים ...", האנשי המערב, שעשו אותו כוכב נוסים להס...

...ם בבריה"מ שנה ואולי ...במיגה הציפיות אחרות. ...יסית ילדת שעליה ל...ל יומה בקניית מצרכי... לדחוף אחריהם יום־יום ...ל ובלבד שתמצא קותל ... שמו. והיא גם משלימה ... שלא למצוא אותו. ...ה ד' בבית הספר ה...י יקדיש חלק של יום ...י ולאדימיר איליץ' לנין, ...ביסי מצפה לגור תחת ... בדירה קטנה עם קרובי ...ת הנישואים הראשונות.

...ביקי אינו חולם להת... בעולם הגדול או אפילו ...ה המערבית, אך הוא גם ... מפני משבר כלכלי, מ... בנין מחלה חמורה או ...ו (הוא יסתפק בכל

... כפייתי

...נים זו אספר על ה...ם ואתרכז בנושאים ה...לידה ועד מות, תוך ...ות הבינים. כאמרי אלה ...ניסיון אישי, על מה ש...יני ושמעתי מפי רוסים, ...ם מומחים סובייטיים ...תב, ביחוד תוצאות מח...קרים סובייטיים. גישתי ... לא מדעית, ולא מעט ... זה לתפישתה ההדוה ... ג'ופליג קייזר. ...ם היא מדינה רב־לאו... מאמרי סידרה זו בעיקר ... כמחצית האוכלוסיה וב...שים שהם מיגזר חברתי

... במדים וכל שאכתוב ...זי. כאן לא אכתוב על ... וציד שרוסים רבים רו... שיא תענוגותיהם. גם ...אשר רבות מן ההנאות ...ורות של תינוק צוחק ...ה הגונה, המשכבצות את ...ים כי יש טעם רב ב...

אלה יסובו על השיגרה ... של מאמץ התוליך לגדול, ...הקים משפחה, להזדקן ו...הקץ. במילים אחרות, זה ... על סוגי אירועים שב...ין העתונאי ביטה אליהם ...לב־בוש־אדם ולא אדם־

...וב מוסקואי. גבר צעיר, ... משקפת מצוקה, עומד ... ומנורה בידיו לעבר בניין ... הקומה השניה נשקפת ...ה לבושה חלוק, מחייכת ... ידה בבטחון. מסקנה — ... בריה"מ גדלה בבפש אחת. ...ים מורשים לבקר בבתי־...ק של הפחד הכפייתי ה... חיידקים, אפילו האם ה...רדת מן הילוד שלה כל ... הראשונה ולעתים אפילו

... מהחלון

...זהה בבית היולדות כ־10 ...את את בעלה רק מחלון ...ניה — עד שהיא והתינוקת ...יתה.

...הכללים קפדניים, מעוגנים ...דתיים, שולטים בעולם ה... בהרצאה לנשים הרות מר...פאה (הבודך כלל מדובר ...א ברוסיה) את קהלה: „הי...ות וסיילו טיולים ארוכים ...אל תאכלו ממתקים רבים ... למנוע גירוי עור. לבשו ... או כותנה. התינוק איננו ...ג סינתטי. בואו לבקר ב... קביעות בשביל לקבל הקר... רה סגולית" (מקור לויטמין

...בות הנשים בנות 18 ו־19, ... הכלות ביותר ממחצית ה... מוסקות. נישאות רבות אינן ... להרות וללדת.

... מניעה אינם נהוגים ב... והפלה היא האמצעי הרווח ... מניעת לידה בלתי רצויה. ... גדולות בבריה"מ מספיקות ... מן ההרות את הריונן באופן

... הצעירות הנוכחות בהרצאה ... ואינן שואלות שום שאלה ..., הן מקשיבות למרצה הבס... מה מתחולל בגופן ולצפות ... ובגופן בשעת הלידה. „גיש... — אומרת הרופאה — ה...א התרופה הטובה ביותר נגד כאבי". היא מראה להן כיצד לנשום נכון בשעת הצירים.

אין שום תרגולת, אין שום הוראה של צורות נשימה מגוונות כפי שלומדות נשים במערב שאינן רוצות להסתייע בסמי הרדמה.

להרות באמריקה מספרים, כי שיטת הלידה הטבעית, „לאמאז" — מבוססת על טכניקה רוסית. הרוסים מעולם לא שמעו זאת.

לקראת סוף ההריון מקבלת האשה הסובייטית מספר טלפון של בית־יולדות, שבו עליה להתייצב בהחל הצירים. אולם לא תמיד השיטה דופקת. הרה אחת התקשרה עם בית יולדות לפי המספר שניתן לה, אך לא קיבלה תשובה. המוסד היה סגור „לרגל שיפוצים"; אחרת קיבלה טיפול במרפאה מיוחדת להרות, שיש חשד כי ילדן פגים, אך מקץ שמונה חודשי הריון נאמר לה כי החשש לגביה חלף ושוב אין היא צריכה לבוא למרפאה. צירי הלידה תקפו אותה לפני שהספיקה להתקשר עם בית יולדות אחר. היתה זו שעת לילה מאוחרת והיא יצאה את ביתה עם בעלה למצוא מקום ללדת בו.

● ההנקה חובה

בית־יולדות אחד סירב לקבלה בשל מחסור במיטות אך לא לפני שהאחות התורנית גערה באשה על שבאה בלי בגדים לתינוק. אחר־כך הלכו השניים לבית יולדות לפגים אך שם סירבו לקבלם בטענה שהתינוק אינו פג ואין לבזבז מקום במוסד כזה על לידה נורמאלית. רק מוסד שלישי הסכים לקבל את האשה (ככלות הכל לפי השיטה הרפואית הסובייטית רשאי כל אזרח, להלכה, לקבל טיפול חינם בכל מוסד רפואי). ילדה ילד בריא לכל דבר.

מרגע הגעתו של התינוק החדש הביתה לא מניחים דבר לידי המקרה. כללים קפדניים שנתקדשו במסורת הרוסית וכמעט לא נשתנו מדור לדור מכתיבים, כי את התינוק יש לחתל מכף רגל ועד ראש, כפי שחובשים עצם נקועה, לא אחת בעזרת כפיסי עץ כדי לוודא שצוארו לא יזוז. התינוק חייב לישון על גבו, מכוסה בשמיכות.

ההנקה חובה, ואם שאין לה די חלב יכולה לקנות חלב־תורמות בחנויות מיוחדות. הרוסים לא יודעים שום תחליף לחלב אם, וכאשר מספרים להם על מוצרי חלב לתינוקים הנהוגים במערב הם מזדעזעים ומטילים ספק בתועלתם.

את התינוק מותר לרחוץ אך ורק במים שהורתחו ויש להשקיעו במים עד צואר, למניעת הצטננות. נגד גירוי עור ממליץ שימוש בשמן תירס — וזלין אינו בנמצא. המרצה לנשים הרות ממליצה לעשות חיתולים מסדינים ישנים. חיתולי גומי לתינוקות אינם מיוצרים ברוסיה.

בהגיע התינוק לגיל כמה חודשים גומלים אותו ומתחילים להאכילו במוצרי חלב מיוחדים הנמכרים בחנויות מיוחדות. יוגורט דליל וקל הוא הרווח ביותר. כל אם חייבת להיות רשומה במוסד אספקה כזה ולקבל את המצרכים הדרושים לה אחת לכמה ימים, אחרת תימחק מן הרשימה.

למינקת מייעצים לא להפסיק את ההנקה באביב אלא להמתין עד אמצע הקיץ, כשיתחזק התינוק מכוח הויטמינים המינרלים שיביעו לחלב־האם מן הירקות שלא עמדו לרשותה באביב.

● האם המאכילה

הרוסים אמונים על מסורת האכלת התינוק ואינם גורסים שיש לאפשר לפעוט לנסות לאכול בעצמו. אין הנקיון הכרוך באכילה עצמאית מרתיע אותם, שלא לדבר על הבזבוז. מחזה נפוץ הוא לראות אם מאכילה בסבלנות בכפית גדושה את ילדה בן הארבע או החמש.

הופעתו של תינוק חדש במשפחה הרוסית משנה את אורח החיים המשפחתי. האנרגיה והמשאבים מופנים מכל אפיק אחר ומוקשים בהתלהבות לאורח החודש. שום כמות של טיפול אינה נחשבת מוגזמת, ולא אחת מתערער כל תקציב המשפחה בגלל הוצאות על עגלה, שמיכה ושאר אביזרים לתינוק. המתנה היא ציוד ורוד לילדה וכחול לילד.

„הרוסים הם עם בלתי־רציונאלי —" אמר לי צייר מוסקואי לא מכבר — „אנו חוששים מפני הבלתי־ידוע, ומה יכול להיות יותר בלתי־ידוע מן היצור הקטנטן המופיע פתאום בינינו? לכן אנו מקדישים את עצמנו להולדת היצור זה בתקוה שהדבר ישביע את רצונו או יסלק את המכשולים".

הערובה להמשכיות ולרציפות היא מסורת טמונה ב„באבושקה" הרוסית המפורסמת, או הסבתא, שתפקידה חשוב לא אחת מזה של האם עצמה, בעיקר כאשר האם עובדת. בדרך כלל אין האם הצעירה חולקת על השקפות אמה בתחום גידול התינוק, ובייחוד כאשר הסבתא היא המגדלת העיקרית.

העיקרון היסודי של ה„באבושקה" הרוסית הוא אהבה וחמימות. השכבות הערצה שאין להן גבול, אבל כל זה משולב בשלילה כוללת של עצמאות מן התינוק החל בשלבים הראשונים ביותר, תופעה, שפסיכולוגים של ילדים במערב מותחים עליה ביקורת יתרה. ה„באבושקות" כה בוטחות בעצמן ובעקרונותיהן, עד שתופעה שכיחה היא אשה זקנה המוכיחה הורים צעירים ובלתי מוכרים לה ברחוב, שעה שנראה לה שהם נוהגים שלא כשורה בתינוק.

מעשה באמריקני היושב במוסקווה שטייל עם בתו בת 15 החודש בפארק. הילדה היתה לבושה היטב בלבוש לא חדיר לגשם ובמגפיים, ודשדשה בשמחה הלוך וחזור בשלוליות. רוסיה זקנה שעברה במקום צעקה ואמרה: „פאפא, איך אתה מעז? איך אתה מרשה זאת? אמא שלה לעולם לא היתה מרשה..."

● הבאבושקה המציצה

ה„באבושקות" הללו מציצות באורח הטבעי ביותר לתוך עגלות הילדים של זולתן כדי לקבוע אם הם מוגנים היטב מפני הקור, וכשאין המצב מניח את דעתן הן מביעות דעתן במסקנות כאילו נתבקשו לחוות דעה.

המדינה, כמובן, מתעניינת בנושא הלידה, ואכן יש לה מה לדאוג, שכן תופעה זו מתרחשת לעתים נדירות מדי ותוך כל ההתלהבות והאהבה שמשפיעים הורים, סבים וסבתות על ילדם הראשון, גובר והולך הסיכוי כי הוא יהיה גם האחרון. משפחות בנות ילד אחד הן הרווחות ביותר במוסקווה. בעיר זו כמעט אין בנמצא משפחות של שלושה ילדים.

„מבין כל ידידי ומכרי אני זוכר ברגע זה רק אחד שיש לו שלושה ילדים, והוא כומר ארתודוכסי", אמר לי מהנדס מוסקואי. משפחות כפריות גדולות יותר, אבל רוסיה בכללותה מתקרבת, או אולי כבר הגיעה, לשוויון בין מיתות ולידות. הערים הגדולות ברוסיה כבר היו קטנות אילמלא ההגירה אליהן מבחוץ.

אוכלוסית בריה"מ תמשיך לגדול הודות לשיעור לידה גבוה באסיה התיכונה וברפובליקות שמעבר לקווקז, אך תופעה גידול זה מעורר דאגה אצל הדמוגרפים הרוסים, אף שהם נוטים לבטא אותה במונחים מעודנים ביותר לבל יישמעו גזעניים. הרוסים מהווים עתה קצת פחות ממחצית כלל האוכלוסיה בבריה"מ וחלקם קטן והולך.

בעיית הלידה נידונה בהרחבה יתרה בעתונות ובכתבי־עת מקצועיים, אך איש לא הציע דרך מעשית לשכנע את הנשים הרוסיות ללדת יותר ילדים. אדרבה, אורח החיים הסובייטי הנוכח לעידוד רשמי — חיים בדירה קטנה, יציאת האשה לעבודה, תקציב לחוץ — „מעודדים" תקן של משפחה בת ילד אחד. לפחות לגבי העיר.

המדינה יכולה לבטל את זכותה של אשה הרה לדרוש הפלה, אך אין כל ערובה כי תושג התוצאה הרצויה. סטאלין אסר על ההפלות בשנת 1936, הדבר העלה את שיעור הילודה לתקופת־מה, אך הירידה לא איחרה לבוא וכאשר הותרה ההפלה שוב בשנת 1955 לא ירדה עקומת הלידה.

באותן שנים שיגשגו ההפלות „הבלתי חוקיות" וכמובן אפשר שהנשים הסתייעו באמצעים אחרים למניעת הריון.

● הילודה תקטן

הפלה לא־רשמית עדיין רווחת בבריה"מ, שכן נשים רבות מבקשות להימנע מההשפלה הכרוכה בהפלה רשמית המלווה בהטפות־מוסר על הצורך בהבאת יותר ילדים לעולם, שלא לדבר על אי־הנוחות בבתי־החולים הסובייטיים. הפלה „פרטית" עולה 30—50 רובל, שהם כמחצית המשכורת החודשית של אשה עובדת ממוצעת.

הצעה אחרת היא, לשנות את ההטבות הכלכליות הניתנות לנשים כדי לעודד ילודה גבוהה יותר. הטבות אלה נדיבות עכשיו פחות מאשר בכמה מדינות במזרח אירופה. אם עובדת מקבלת חודשיים חופשה בתשלום ומקום עבודתה נשמר לה שנה. אין תוספת משפחתית לפני הולדת ילד רביעי למשפחה, ותוספת זו עצמה היא בסך הכל 4 רובלים לחודש.

המדינה יכולה גם להרחיב את רשת הפעוטונים וגני־הילדים היכולים לקבל בשלב זה רק רבע מילדי הארץ עד גיל שלוש ויותר משני שלישים בגילאי ארבע—שבע. רוב המומחים הסובייטיים סבורים, כי במצב האידיאלי יוכנס ילד למעון שבו יבלה בדרך כלל תשע—שתים־עשרה שעות ביום כבר בגיל שלושה חדשים. דבר זה ישחרר את האמהות על מנת שיחזרו לעבודתן ואילו הילד יכנס ל„קולקטיב" בגיל שבו הקליטה הפיסית הנפשית קלה ביותר. אין פלא שאמהות רוסיות רבות שוללות רעיון זה. המחקרים מלמדים, כי שעה שבין השנים 1960 ו־1966 גדל מספר ההפלות במוסקווה ב־61.5 אחוז, פחת שיעור הילודה ב־32 אחוז.

הטבות כספיות לאמהות אינן אפשריות בשל הסיבה הפשוטה שהממשלה לא תוכל לעמוד בתשלום, מה גם שהמומחים אינם משוכנעים שהדבר יעודד את האם לרצות ילד שני. מומחית סובייטית לענייני משפחה כתבה לא מכבר, כי הפתרון ההוגן ביותר לבעיה הוא יצירת גוף ממשלתי, שיהיה אחראי לעבודת הבית, ויאפשר לאם להמשיך לעבוד ולגדל שניים שלושה ילדים בלי להרגיש שהיא „קורבן החיים".

בינתיים, כי בעתיד הנראה לעין אין כל סיכוי שהמדינה תוכל לשאת בנטל זה, ולפיכך קרוב לוודאי ששיעור הילודה בבריה"מ ימשיך ויקטן.

רוברט קייזר, שהיה שנים רבות כתב „וושינגטון פוסט" במוסקווה, סיים את תפקידו שם וחזר לארה"ב. „מעריב" יפרסם סידרת כתבותיו המסכמות את רשמיו מן החיים הסובייטיים של יום־יום, חיי האזרח הסובייטי מעריסה עד קבר. ומאירות את ההווי בבריה"מ מזווית לא שגרתית.

هكذا من الأصل

מכל מקום

משחק כדורגל כטקס של שבט פראי

מאת גיורא שמיס

ספורט

„ההמון הבא להתחרויות בכדורגל מורכב מקבוצות ירימות מעולה־בות, לעתים מופרעות, ובעלות ציפיות גבוהות, אשר אין אפשרות למלאן. ההמון זה ניזון מסממנים שונים שנועדו להריים את מוראל הקבוצות המתחרות: תלבושת מיוחדת, דגלים, שירים, שירי נאצה, שאגות קבוצתיות, פיצוץ חזיזים (בשבת שעברה, אף ירי של רקטות תאורה במשחק שנערך ברמלה) ולעיתים שתיית אלכוהול. הכנות אלו לתחרות דומות להכנות שעורך שבט פראי לטכס אליל. גם לקבוצה היריבה קהל אוהדים, ובין שני „שבטים" אלה מתפתח משחק של קריאות בוז, תגר, עלבון ונסויות. ההמון משתלהב ועובר לפגיעות גופניות".

זו היא מסקנתם של הד"ר מנחם אמיר, קרימינולוג מהאוניברסיטה העברית בירושלים והד"ר גראלד קרומר, סוציולוג מאוניברסיטת בר־אילן, במחקרם על האלימות בכדורגל.

לדעתם, אפשר לבחון את הבעיה מארבעה היבטים:

✱ הגישה האינדיבידואליסטית לבעיית האספסוף; כלומר, אנשים יחידים, בגלל אופיים ורקעם החברתי, גורמים לאלימות במגרשי הכדורגל.

✱ ניתוח המצבים בהם נערך המשחק: תנאים מיוחדים שנוצרו במשחק, עלולים לגרור אנשים למעשי אלימות.

✱ אלימות המייצגת מצבים חברתיים, כגון: משברים מעמדיים, אתניים, כאמנות לסביבה, למקום מגורים, או לשכבת גיל מסויימת.

✱ התועלתיות שבאלימות: אלימות זו יכולה להביא רווח כלכלי, כוח מעמדי מחודש, או שחרור אנרגיה מצטברת והקלת השעמום.

„כל ההיבטים האלו יכולים לבוא לידי ביטוי בהתנהגות הקהל באותו משחק עצמו" — אומר הד"ר אמיר. „אולם כדאי לדעת, כי האלימות במגרשים אינה תופעה נפרדת מביטויי האלימות בתחומי חיינו האחרים. צריך להתבונן במי שהולך למשחק ולשים לב למי שמשתתף במשחק האלימות. הצופים במשחקים לאו דווקא שייכים לקבוצות האוכלוסיה החלשות מבחינה כלכלית. בדרך כלל אלו אנשים המבוססים היטב, אולם הם מרגישים כי למרות מעמדם הכלכלי, הם מקופחים מבחינה חברתית. אצלם הפך הכדורגל לא רק לבידור היחיד הפתוח לפניהם, כי אם גם אחד המכשירים היחידים להתבטאותם החברתית".

מכשיר ביטוי זה מאבד את ערכו, כאשר על קבוצות הכדורגל עובר תהליך הפוליטיזציה וכאשר מנסים להשיג השפעה מפלגתית באמצעות מועדוני ספורט מקומיים. זאת משום שכל אחד בקהל יודע בדיוק מי הם הגורמים הפוליטיים העומדים מאחורי עסקי הקבוצות. יחד עם זאת, מתחילים להשתלט על הענף אנשי העולם התחתון, או סתם סוחרי־שוליים עירוניים, הקונים משחקים מראש, כדי

להבטיח זכיה במשחקי הטוטו, ובכך משמיטים את גורם המתח מהמשחק. ידועים מקרים, בהם הושקע סכום של 300 אלף לירות בקניית משחקים, כדי לקנות את הזכייה הגדולה של מיליון וחצי לירות. בכך, לא רק המשחק „נגנב", אלא גם הבידור היחיד של שכבות אוכלוסיה שלמות, וביטויין המעמדי.

✱ ✱ ✱

למגרשי הכדורגל נכנס הקהל דרך פתחים צרים ביותר, בין צינורות ברזל כשהוא נתון לדחיפות קשות, בין שורות שוטרים אשר אינם מרוצים להשליט סדר בין הנכנסים, אם מפני שהם אדישים, ואם כדי לשמור על כוחם, למקרה של התפרעות המונית. כאשר הוא מגיע למקום המסומן בכרטיס, הוא מגלה שהמקום תפוס, מאחר שהנהלת הקבוצה מכרה כמה אלפי כרטיסים יותר, מאשר כושר הקיבול של המגרש.

תהליך כניסה זה כבר יוצר את תחילתו של היצר האלים, או יצר הנקמה, אשר צריך לפצות אותו על תהליך ההשפלה שעבר עליו. המגרש המתגלה לעיני הצופה דומה למחנה צבאי, או לחצר מוגנות של בית־כלא. כתוצאה ממעשי אלימות קודמים, הוקמו במגרש סידורי פיקוח המזהים באורח פראנואידלי גורם מדרבן לאלימות. הכניסות של הקבוצות היריבות למגרש הן נפרדות, כאילו הותקנו עבור שני אויבים. היציעים מחולקים אף הם בין שני מחנות האוהדים, בצורה שאוהד של קבוצה אחת לא יעיז לשבת ב„טריטוריה" של אוהדי הקבוצה האחרת. דבר זה מגביר את יסודות הקיטוב והאיבה, בעוד שנוכחות השוטרים במגרש עצמו, מגבירה את התחושה של פיקוח בלתי־נסבל. גם הגדרות הגבוהות המותקנות סביב למגרש, מהוות במקום להרגיע ולחסום את הקהל, גורם של מצור, שיש לפרוץ אותו.

בתוך כל קהל המונה רבבות, אפשר תמיד למצוא כמה טיפוסים אלימים, מנוכרים, עבריינים, מיואשים או משועממים, שבאו מרקע המצמיח עבריינות: משפחות הרוסות, מעמד נחות, תת־תרבות אלימה, ואנשים אשר מבחינה פסיכולוגית לוקים בתחושת ההערכה העצמית שלהם. לאמיתו של דבר אין המשחק מענין אותם, הם מחפשים פתח לאלימות, וכשאלה אינן בנמצא, הם מנסים ליצור אותם.

✱ ✱ ✱

עם שריקת הפתיחה פורצת האלימות — לא דווקא ביציעי הקהל, כי אם על המגרש. ידוע כי מאמנים רבים מורים לשחקניהם לפתוח במשחק תוקפני, תוך כדי ביצוע מספר גדול ביותר של פגיעות לא־ענייניות, זאת כדי להיווכח בעשר הדקות הראשונות מה מצבו של היריב, כמה הוא מוכן לספוג ואם אפשר לשבור את רוחו לחימתו. באותו זמן אפשר לעמוד על טיבו של השופט, אם הוא יבליג או יחמיר.

אם הוא מבליג, זוכה האלימות ללגיטימציה כבר בתחילתו. אותו צופה שהתכוון להיות שקט, נגרר עתה למצב שיכול להפוך אותו לאלים. הסוציולוגים מצאו לכך הגדרה מעניינת: „בתנאים אלה מהווה האלימות במשחק הכדורגל תגובה „נורמלית" למצבים „בלתי־נורמליים".

מאחר שרבים מודעים למצב השורר במגרשים ומאידך אפשר לראות קטעי משחקים בטלוויזיה מעדיפים רבים וטובים להשאר בבית. כך נתון המגרש לשליטתם של צעירים המזומנים, מחירי הזימה ותוקפנות. לצעירים אלה חשובה יוקרת העיר או השכונה, אליה שייכת הקבוצה אוהדים אותה. מקום זה הופך לסמל של כבוד ועמדה תג[...] בהעדר סמלים אחרים שאפשר [...]לות בהם, הם אינם משלימי[ם עם] הפסד קבוצתם. ככה נהפך ז[ה] לעימות בין שתי קבוצות, ה[...] להפר כללי משחק, בתמיכת [...] חיצוניים פעילים ביותר, כאש[ר] קבוצה רואה ביריבתה גורם [...] על מערכת ההזדהויות שלה, ה[...] הכבוד, הסטטוס והרווח הכלכ[לי].

דפוסי התנהגות אלו נמשכ[ים] אחרי שהקבוצה ניצחה במשחק[...] הנצחון לא הציל את הקבוצה בטבלת הליגה. כלומר, אין האלימים מעוניינים במשחק אלא בהתייחסותו למערכת [...]קים כולה.

בשנים האחרונות גברה [...] להפוך את משחק הכדורגל ל[...] ספורטיבית, למשחק „כוכבים[" ...] מהווים עבור הצופים דמויות והזדהות. כוכבים שאינם עומ[דים ב]ציפיות מעריציהם, גורמים ל[...] אוהדיהם הנלהבים יחפשו „[שעיר] לעזאזל" וימצאו גורמים רג[...] אי־צדק ואי־הגינות אצל השו[פט ...] הקבוצה היריבה. זהו צידוי [...] למעשה אלימות כנגד היו[...] אוהדיה.

לצורך עריכת המחקר, ראי[ינו] ד"ר אמיר והד"ר קרומר [...] שחקנים מקבוצות הליגה [...] על אף ממצאיהם הקשים, [...] מציעים פתרונות, אולי מש[ום ש]דעתם מקור החולי הוא רחוק [...] התרחשותו — מגרש הכדורג[ל].

חקלאות

מי יצוד את חזירי הבר וכיצד?

מאת אהרון פריאל

שלושה גורמים מעורבים „בקרב" על ציד חזירי הבר בישראל: הציידים, קבלני ציד מורשים, ומשקים חקלאיים.

בגליל התחתון העליון וברמת־הגולן מצויים אלפי חזירי בר, הגורמים מדי שנה נזקים חמורים ביותר לחקלאות. הם משמידים חלקות שלמות בשדות ובמטעים, ובעבר הלא־רחוק, בעת שהיה מותר לצוד בלילות את חזירי הבר, נגרמו לשדות נזקים נוספים מכלי הרכב של הציידים, ששוטטו בשדות במירדף אחר חזירי הבר.

הציידים המאוגדים בארגוני ציידים בתל־אביב, ירושלים ובחיפה, זועמים על כי נשללה מהם הרשות לצוד חזירי בר בלילה, שכן לאור היום כמעט אי־אפשר לצוד את החיה הזו. במשך היום היא מסתתרת היטב ורק בעת לילה היא מגיחה ממחבואה, כדי להשביע את רעבונה.

במשך שנים יצאו הציידים, המאורגנים וגם אלה שאינם במסגרת ארגונית כלשהי — מרביתם של הללו מבני המיעוטים — לציד חזירי בר. חלקם ראה ורואה בענף הציד ספורט ותחביב לשמו. חלקם צדים חזירי בר ואף חיות אחרות למאכל; אחרים הם המיעוט, צדים את חזיר הבר כמקור פרנסה.

על פי המלצת רשות שמורות הטבע והאגף להגנת הצומח, הוחלט לפני זמן־מה להשתמש בסם לציד חזירי הבר. סם זה, המכונה „תרדמון", מרדים אותם, בתנאי שכמות הסם הניתנת היא על פי מינון מדויק. אם הכמות גדולה יותר, ממית הסם את החיות, מה שגרם בעבר לנזקי שרשרת חמורים לאדם ולבעלי חיים.

הרשויות המוסמכות החליטו להעניק רשיונות ציד באמצעות „תרדמון" לשמונה אנשים, כאשר לכל אחד מהם הוקצה אזור ציד משלו, מעין „טריטוריה בלעדית". יש אזורים טובים לציד ויש אזורים פחות טובים. הכל תלוי במספר החיות שבשטח. ידוע גם על „קרבות" בקשר לזכיינות טריטוריאליות — מי יזכה בחלקה טובה יותר.

קבלני הציד המורשים קיבלו היתרים מיוחדים לרכישת הסם „תרדמון" והחלו בציד החזירים בתנופה רבה. השיטה פשוטה: הקבלנים מפזרים את הסם בשטחים בהם מצויים חזירי־בר, בצורת פתיתות, בתוך מזון האהוב על החזירים. המזון המורעל גורם להרדמת בעל החי ואז יכולים קבלני הציד לאסוף את שללם „בלי מלחמה".

חזיר־בר מצוי בגליל
מי צד, כיצד ומי יצוד אותו?

קבלני הציד אינם צדים את חזירי הבר כתחביב או כספורט. הם עושים זאת לפרנסתם ויש אומרים שפרנסתם מצויה בשפע. בשר חזיר הבר נמכר באטליזים בגליל העליון ואף בישובים אחרים בארץ במחיר מצויין, והמכירה היא ללא ניירות, ללא אגרות ובלי שלקבלני הציד יהיה אותו „שותף בכיר" — מס הכנסה.

הציידים שמצאו עצמם מקופחים, פתחו במאבק להפסיק את השימוש בסם „תרדמון" ודרשו להתיר להם את ציד חזירי הבר בלילה, שיעשה לבקשתם בפיקוח ובתיאום עם כל הרשויות. הציידים טוענים כי באמצעות הסם, מושמדים חזירי הבר בכמויות עצומות, עד כדי סכנת הכחדתם.

מדענים שנשאלו טוענים, כי בעבר הורעלו ומתו חיות בר מוגנות ונדירות אשר ניזונו מקרביים מורעלים של חזירי בר, שהושארו בשדה על ידי הציידים למיניהם. רשויות בריאות ממלכתיות מצאו כי לעתים נגרמו אף נזקים רפואיים משמעותיים לבני־אדם, שאכלו מבשר מורעל של חזירי הבר, ששווקו לאטליזים ללא פיקוח וטרינרי. פקיד בכיר בהנהלת משרד החקלאות סיכם באומרו כי „אי־אפשר לומר שהפיקוח הווטרינרי על שווק בשר חזירי־בר הוא כליל השלמות".

נוכח הבעיות שנתעוררו עקב ציד חזירי הבר על ידי אותם קבלנים מורשים בעלי זכויות טריטוריאליות הקים שר החקלאות אהרן אוזן ועדה מיוחדת, „שתבדוק את הנושא ותסיק מסקנות".

לגבי הרכב הוועדה היו לציידים מחאות, מתל־אביב ומירושלים השגות חמורות: לדבריהם כל חברי הוועדה, פרט לאחד או שניים, הם אנשים המעורבים בנושא באופן ישיר: נציג רשות שמורות הטבע, נציג האגף להגנת הצומח, הנציג הנהלת משרד החקלאות.

„כיצד ממנים ועדה שחברי[ה מוס]כים לבדוק את עצמם, ולהגי[ע ל]אובייקטיבי למסקנות?" שו[אלת] אגודת הציידים בישראל, מרד[כי ...]דמן.

מה שמסתמן מדיוני אותו [...] ששום דבר כנראה לא ישת[נה. הקב]לנים מורשים בעלי „חזקו[ת טרי]טוריאליות, ימשיכו לצוד [...] כפי שעשו זאת בעבר, אולי [...] יותר פיקוח הן מצד האגף [להגנת] הצומח ורשות שמורות הטב[ע ...] אף יתעורר מהרדמתם [...] תמונה אנשי מס ההכנסה. [...] שברור הוא שרוצי הצייד ל[...] תחליף לסם „תרדמון".

המשקים החקלאיים, רוצים [...] ממכת חזירי הבר ומהנזקים [...] התמורים הנגרמים לשדות [...] מחזירי הבר ומהציידים. [...] סובלים גם מאותם נזקים [...] ועקיפים, הנגרמים מפיזור ה[סם ה]מרדים בשדות, על ידי קב[לנים] מורשים. המשקים החקלאיים [...] אפוא מוסדים בכל מקו[ם ...] מוטב היה שיתחשבו גם בה[ם ...] יחליטו חברי הוועדה מה ש[...]

הקוטב הצפוני

שיזוף מלאכותי לתושבי מורמנסק

מאת רוברט טוט

יותר מ־360 אלף איש מתגוררים במורמאנסק, העיר היחידה בעולם שנבנתה לחוג הארקטי. טכניקות יוצאות דופן דרושות בעיר זו כדי שאפשר יהיה לחיות בה, מגן הילדים ועד זקנה ושיבה.

לדוגמא, לרשות התלמידים בגני הילדים יש מנורות־קוארץ. התלמידים פושטים את בגדיהם, נשארים בתחתוניהם, חובשים משקפיים כהים ומשופים את גופם באור הכחלחל. טיפול שכזה מקבלים כל התלמידים בבתי הספר וכל העובדים במשרדים ובמפעלים, בזמן שנמשך ליל־הקוטב — חודשיים וחצי. הקרינה אותה הם מקבלים באמצע נובמבר ל„גמילה" מן השמש, שזה עתה נפרד ממנה, ושניה באמצע ינואר, להכין אותם לשובה של השמש.

עם הלילה הארוך, באות רוחות הסערה והכביקה מיוחדות של בנייה דרושה, כדי לבלום את הרוחות העזות.

כל גוש דירות חדש מוקף קירות בשלושה צדדיו. גני ילדים ובתי ספר ניבנים בתוך „מיקרו־אקלים" חסר רוחות, שיוצרים אגפים הניבנים בזיגזאג. מערכות הבתים הן עולם בפני עצמו ובו חנויות ושירותים אחרים בהישג יד.

לבישול משתמשים בחשמל במקום גאז. אין הדבר נעשה מטעמי חסכון. בעירת הגאז צורכת חמצן וחלונות הדירות כמעט תמיד סגורים.

מיבנים כאלה, שמוסיפים עליהם אמצעי בידוד נגד הקור העז והקרות מוגבהות להקל מעט על מועקת ההסתגרות, מייקרים מאד את הבנייה במורמאנסק. מחירו של שיכון במורמאנסק הוא כמעט כפול מזה של שיכון במוסקווה, אומר פליקס טאקסיס, האדריכל העירוני.

הטמפרטורה הממוצעת בינואר היא מינוס עשר מעלות צלסיוס וממוצע זה הוא עם הממוצע במוסקווה, השוכנת כ־1600 ק"מ מדרום למורמאנסק. אך הממוצע אינו הכל, משום שבמורמאנסק מזג האויר „משוגע" לגמרי.

במשך שלושה ימים בחודש שעבר זינקה הטמפרטורה מ־30 מעלות מתחת לאפס, „יחד עם סופה שלא היה מיסתור מפניה" — כפי שסיפר אחד התושבים — עד ל־7 מעלות מעל לאפס ולמזג אויר „אביבי" זה נתלוה גשם. בין זה לזה נפל פעמיים, לפתע, שלג בעובי של 10 ס"מ. במשך כמה שעות בזמן זה הופיע השמש החיוור באופק והפיץ מעט אור — אך לא חום — על פני הטונדרה הקפואה.

השלג יורד עשרה חודשים בשנה בעיר זאת וחם תושביה נעשה סמיך יותר בגלל הקור הממושך. כשנה אח־

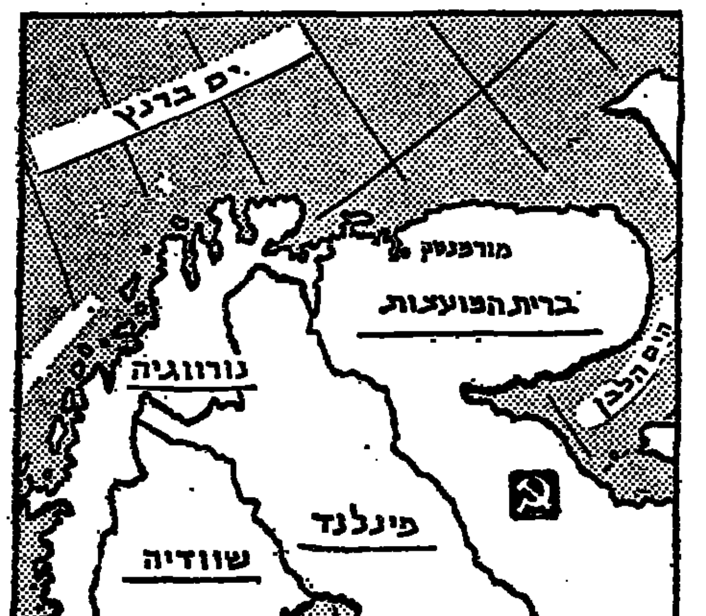

רי שמגיעים לעיר עולה תפוקת ההמוגלובין ב־70 אחוזים עד 96 אחוזים מעל לנורמאלית, כדי להגביר את הספקת החמצן לגוף — מספרת הד"ר מינה סוורדובה העובדת במחלקת הבריאות של מורמאנסק.

שום מחלות מיוחדות לא נתגלו בקרב תושבי העיר ואף לא „היסטרית הקוטב", שגילו רופאים סקאנדינאויים. אך שליש מתושבי מורמאנסק שאינם שבעי רצון מחייהם בעיר, טוענים כי הבריאות היא הסיבה הראשונה במעלה למורת רוחם. דבר זה עולה מסקר שערך הסוציולוג הד"ר גרבורי בנקביץ'.

הסיבה השניה בחשיבותה היתה עבודתם של הבלתי־מרוצים. בקבוצה זו בלטו המועסקים בעבודות־חוץ. כיגון כריית־„גילינו שאם בני אדם מצליחים להשאר במקום שלוש שנים, הם כבר נשארים בעיר לזמן בלתי מוגבל", מסר הסוציולוג.

האדריכל העירוני אומר את מספר הנוטשים את מורמאנסק ב־5000 עד 6000 בכל שנה. אך לדבריו, מספר התושבים החדשים המגיעים בכל שנה גדול יותר והעיר גדלה בכעשרת אלפים תושבים לשנה.

„הבנית המהר עשרת השנים שלנו, משנת 1966, קבעה 350 אלף תושבים עד 1980", אמר מר טאקסיס. „כבר עברנו מספר זה. הזרלנו להז[מין ...]בים למורמאנסק — נהגנו [...] התצאות נסיעתם מכל מקום ברייה"מ — משום שעתה [...] מועמדים המבקשים לבוא [...] עצמם".

לחיים הקשים במורמאנסק [...] פיצויים:

● השכר כמעט כפול מן [הממוצע ה]לאומי.

● משיכה רומאנטית לי[...] היינג שבסיסו במורמאנסק [...] השנה שלל של מיליון טו[ן ...] ומחצית האוכלוסים עוסקת [...] ואם במפעלים הקשורים בד[יג].

● ההרפתקה שבחיי הקוטב [...] בתנאים שבהם מגיע עץ ל[...] שתיל רק אחרי 65 שנים.

מורמאנסק נהנית מזרם [...] עוקף את חופי צפון נורוו[גיה ...] מצליח להגיע אליה, לפ[ני ש]נמוג מתחת למעטה הקרח ב[...] קילומטרים מעטים. ארכנגלו[...] מית יותר, אך גם מזרחית [...] אה במשך שבעה חודשי[ם ...] לעומת זאת, פתוח נמל [...] כל השנה. בבריה"מ המועצות [...] חמישה נמלים שכאלה.

(„לוס אנג'לס טיימס" מיוחד ל[...])

קהיר

השמאל המצרי יוצא להגנת היהודי שהתאסלם

מאת עודד גרנות

אחת הפרשיות המעניינות המר־כיפה להתגלגל מעל דפי העתונות המצרית בימים אלה עוסקת בשני יהודים. ליתר דיוק — יהודי אחד שהתאסלם ומתגורר בפאריס ויהודי אחר הדבק עדיין בדתו וחי כיום באלכסנדריה.

המשותף לשני גיבורי סיפורנו, לבד מהיותם מזוהים כקומוניסטים, הוא הניסיון של עתוני הימין המצריים לטעון כי היו מעורבים ואף פעילים בהמהומות הפועלים, שאירעו בתחילת השנה בקרית הפלדה בחילואן ונמשכו בשבוע שעבר בקרית הטוויה במחלה אל־כוברא שמצפון לקאהיר.

דבר נוסף משותף להם והוא המאמץ של עתוני השמאל במצרים ובמיוחד השבועון „רוז אל־יוסוף", להחלץ לעזרתם של השניים ולטהר אותם מכל אשמה.

מעשה באלבר ריפעת, סופר יהודי מצרי שהתאסלם, עזב את מולדתו ונסע לפאריס, שם הוא מתגורר עתה. בסוף השנה שעברה עלה לפתע שמו של ריפעת לכותרות העתונות המצרית, העולמית ו...הישראלית. הוא מוכר כמי שהשתתף יחד עם חברו — הסופר המצרי הקומוניסט בהג'ת מחמד אל־נאדי, בשורה של שיחות עם הפרופסור הישראלי שאול פרידלנדר בפאריס. שיחות שהוקדשו לסכסוך הישראלי־ערבי ולדרכים האפשריות לפתרונו.

מאוחר יותר התברר, כי השניים פירסמו במשותף עם פרופ' פרידלנדר את הספר „ערבים וישראלים — דו־שיח ראשון" שכלל פרקים מתוך סדרת השיחות והמגעים שהתקיימו קודם לכן. את פרסום הספר יזם העתונאי הצרפתי ז'אן לאקוטיר.

אלא ששני הסופרים המצריים אינם חותמים על הספר בשמם אלא מעדיפים להסתתר מאחורי כינוי ספרותי „מחמוד חוסיין".

בישראל יש הטועים לחשוב כי „מחמוד חוסיין" אכן קיים במציאות ומספרים את תולדות המיפגש בין פרופ' פרידלנדר לבין „מחמוד חוסיין". אחרים יודעים לספר כי „מחמוד חוסיין" הוא בעצם אחד מראשי אש"ף, המעז להידבר לראשונה עם ישראלי.

במצרים יודעים את זהותו, או ליתר דיוק את זהותם של שני הסופרים הקומוניסטים המסתתרים מאחורי הכינוי „מחמוד חוסיין".

בחודש שעבר יצא „אל אהראם" הקאהירי בהתקפה נזעמת על „מחמוד חוסיין", כאשר כוונתו בעיקר לאלבר ריפעת, היהודי שהתאסלם. העתון הבליט את מוצאו היהודי של ריפעת וטוען כי התאסלם רק מפני שהתאהב בנערה מוסלמית שדחתה אותו לבסוף.

וכאן, מגיע „אל אהראם" לעיקר ההאשמה. ריפעת לא רק שניהל שיחות ופירסם במשותף ספר עם פרופסור ישראלי, כי אם עסק בהסתה נגד מצרים ממקום מושבו בפאריס, תוך קיום קשרים עם חוגים יהודיים. הוא אשר שיגר למצרים כרוזים, שבהם כלולה הסתה מארכסיסטית נגד המשטרה ומעל לכל ידו של ריפעת, או בשמו המקורי אדי כאיר לוי, היתה פעילה בארגון המהומות שפרצו בחילואן בתחילת השנה.

לפני ימים אחדים נחלץ השמאל המצרי להתקפת נגד.

השבועון „רוז אל־יוסוף" יצא בהתריעות נגד „עתונים מצריים מסויימים המבקשים לנצל את „מחמוד חוסיין", כדי להשחיר את השמאל המצרי ולערב אותו בהמהומות הפועלים. „נכון הדבר כי שני הסופרים המצריים הגולים היו בזמן מן הזמנים מושפעים מרעיונות מאואיסטיים, שמאלנים קיצוניים" — מודה רוז אל־יוסוף — „אבל דעותיהם השתנו בינתיים. עמדתם ופעילותם הפכה לשרת את עניינה של מצרים ומהור הדבר שדווקא בשעה זו, כאשר הצטרפו אל שורותינו, פתחו עתונים מצריים בהתקפה נגדם".

בצורה דומה יצא בימים אלה „רוז אל יוסוף" בהגנה על הפרקליט היהודי הארון שחאתה, קומוניסט שהואשם בארגון המהומות בחילואן. גם הוא הואשם ע"י הימין וגם עליו מגן השמאל המצרי בלהט רב.

רפואה

מחשב ימלא מקום אחיות...

מאת נילי ארדקין

השנה, כאשר חוגג בית ישראל את חג המצות, יש גם לחולי לב המאושפזים במחלקה לטיפול נמרץ באגף שעריי הלב, אשר במכון הלב בבית החולים שיבא בתל־השומר, סיבה טובה לשמוח. הייצור החדיש, ראשון במינו בארץ, שהוקצב עליהם לשרתם הוא מחשב.

הוא יכול, בין השאר, „לקרוא" את האותות המבשרים התקף לב אצל חולים שכבר לקו בליבם. הדבר נעשה ע"י חיווי הפרעות־קצב, העלולה להביא התקף לב. זה מכבר „קשורים" חולי לב במחלקות לטיפול נמרץ, לשולחן בקרה אלקטרוני מיוחד שעליו מפקחות אחיות המחלקה. היכולה לראות בעת ובעונה אחת את מצב ליבם ודופקם של כמה וכמה חולים.

אולם ראיית המצב הרגעי עדיין אינה הכל. אצל חולי לב רבים המקבלים טיפול תרופתי, יש לערוך מעקב וריכוז דיאגרמי של „מצב הלב" כל חמש דקות, עשר דקות, כמה וכמה חולים, אינה יכולה לבצע, רבע שעה וכו'. אחות הממונה על סירית המכניה, את כל הפעולות הללו — אצל כל החולים הנתונים לטיפולה, בעת ובעונה אחת.

וכאן נכנס לתמונה המחשב. ה[...] מורכב בארץ. הוא יורכב [...] שולחן הבקרה הכללי העומ[ד לרשות] האחות והצוות הרפואי. מ[חיר] המחשב הזה, על כל הציו[ד שב]בו, הוא יותר ממיליון לירו[ת ו]נתרם על־ידי אגודות ותלונו[ת ...] כמה רשויות מקומיות.

אפשר „לבקש" מן המחש[ב] כל פרט וכל חישוב הנוגע [למצבם] של החולים, וכן גם תחזיות [...] בריאותם. „בעזרת המחשב [ניתן] לקבל אינפורמציה מלאה, [...] מהימנה ביותר, תוך יעיל[ות] וחיסכון בזמן ובכוח אדם" — [אומרים] אנשי מכון הלב בבית החו[לים] שיבא בתל־השומר. זה [...] — להצמיד על האחות מאמ[ץ שלא] ייתכן לעמוד בו. השימוש [...] ימנע גם מצב, בו אי־אפש[ר ...] במצב זה או אחר, כתוצא[ה מ...] קבלת מידע מדויק ומלא בה[...] אחות וחולה, ומצב בריא[...]

מחשבים בשירות הלב. ה[...] ביחידות לטיפול נמרץ מעט[ים] ברחבי העולם, ויש להניח [שבעתיד] הלא־רחוק יוקמו במחלקות [...] בשל יעילות השימוש בהם ו[...] בכוח אדם שהם גורמים. [...] יכולות להתפנות יותר לטיפו[ל בחו]ליהן, כאשר על הרישום [...] הנעשים ביד יוסר מהן ע"י

ערב הסעודית

של צל-'מא' שלו

יד

בסעודיה אין פרלמנט ואין חוקה, לא חוק אזרחי ולא בתי אזרחות. בסעודיה אין גם מפלגות או איגודים מקצועיים. כל הסמכויות במדינה נתונות בידי המלך ובידי ה"עולמאי".

סיפור 11 שנות שלטונות של פייצל בן עבד אל עזיז בסעודיה, הוא סיפור של שיתוף פעולה בין המלך וה"עולמאי" מזה וסיפור של התנגשויות בלתי פוסקות לבין ה"עולמאי" — מזה.

ה"עולמאי", או ה"שורא", הם חבר כל־יכול בסעודיה. אלה הם 60 כבדים דתיים — כולם איכאמים, שמעמדם המיוחד נובע מ"הכמתם" ובקיאותם בקוראן. לדעת ה"עולמאי" צומחות "כל צרותיה של ערב מן הקידמה ומשיכחת הקוראן".

כלי הביצוע שבידי מועצת ה"עולמאי" לשמור על אכיפת חוקי הקוראן בסעודיה הם אנשי המשטרה הדתית.

עד לפני שנים אחדות לא היתה שום אשה רשאית לנהוג במכונית בסעודיה, גם לא נשים זרות, גם לא נשי דיפלומטים. פעם יצאה אשתו של אחד השגרירים לשוקי ג'דה, כשהיא לבושה שמלה עם שרוולים קצרים. שוטרי המשטרה הדתית — אנשים שאינם מחייכים, לבושים גלימות לבנות ארוכות ומקלות בידיהם — ראו אותה, התנפלו עליה והמטירו עליה מכות ורדפוה מהלך 4 קמ"ש, עד לביתו של השגריר. השגרירות מיהרה למחות בפני המלך. המלך השיב, כי המקרה מצער, אולם המשטרה הדתית תלויה בפיקוח ב"עולמאי" ולכן קשה לו מאוד להתערב.

למעשה מהווים ה"עולמאי" מועצה חוקתית, כיוון שהחוקה היא הקוראן והם יכולים להתנגד לכל החלטה של המלך בהכריזם אותה כמנוגדת לספר הקודש. רק לעתים רחוקות יעז המלך להתקומם לרצונם, בייחוד שה"עולמאי" הם הבוחרים את המלך מבין בני משפחת המלוכה.

ה"עולמאי" הם שהדיחו ב־1963 את המלך סעוד והמליכו תחתיו את אחיו הצעיר פייצל בן עבד אל עזיז שנרצח ביום שלישי בריאד.

ה"עולמאי" ביקשו לקיים בסעודיה את חוקי הקוראן כלשונם. עד לפני שנים אחדות הותז בריאד באצבע היום ראשיהם של שמונה שודדים, שטמנו מארב באחת הדרכים — לעיני הקהל הגדול שיצא מן התפילה. בין המבצר העתיק של הצליינים ובין הבניינים המודרניים של ג'דה, הילקו אנשי המשטרה הדתית גבר שנמצא אשם ב"שותפות לניאוף". הוא קיבל 60 מלקות, למרות שבעצם הגיעו לו 600. אך כסמל הקידמה נקבע שיקבל אותן "לשיעורין": 60 מלקות בכל יום ו' במשך עשרה שבועות.

ה"עולמאי" בחרו לפני 11 שנה בפייצל למלכה של סעודיה. המשימה הקשה שעמדה לפניו היתה לקדם את סעודיה כמחשלותה ולהנהיג בה רפורמות חברתיות וחידושי הטכנולוגיה המערבית, מבלי שיעורר עליו את זעמם של חכמי הדת.

ואכן, בתחומים רבים פעל פייצל בניגוד לדעתם של ה"עולמאי" האלו, נאלצו בסופו של דבר להשלים עם ה"חידושים" שהנהיג המלך.

חכמי ה"עולמאי" התנגדו בחריפות להקמת בתי־ספר לבנות, אבל פייצל הרחיק לכת וציווה על הקמתם של בתי־ספר כאלו, אפילו באיזורים שבהם היה כוחה של ה"עולמאי" רב במיוחד. הם התנגדו להתקנת רשת הטלפון, משום שהוא "מכשיר מועיל יותר מדי לניאוף". הם התנגדו לפתיחת הבנקים (משום שהקוראן אוסר על נטילת ריבית). הם שללו בתוקף הקמת תחנת טלוויזיה והבאת מכשירי טלוויזיה לסעודיה.

אך פייצל לא היסס להנהיג את מה שנראה לו כחיוני לצורך פיתוחה של סעודיה. עם זאת, ידע כיצד לא להרחיק לכת יותר על המידה ביחסיו עם חכמי הדת. חרף התנגדותם אישר הקמת בתי־קולנוע פומביים, אבל הורה לצנזורה לקצץ בלא רחם כל סצינה שאינה עולה בקנה אחד עם ערכי המוסר הנהוגים במדינה.

הוא עצמו, שימש דוגמה בחיי הצניעות שנהג, לאורח החיים שחייבה ההשתייכות לכת ה"והאביה" הדוגלת בקיום קפדני של מצוות האיסלאם, בשיבה אל ה"איסלאם המקורי" ובהסתפקות במועט.

בשנים האחרונות לשלטונו אף הרחיק לכת עד כדי הגבלת סמכויותיה של המשטרה הדתית ואף־על־פי־כן, לא הגיע לידי עימות של ממש עם חברי חכמי הדת הכל־יכולים של סעודיה — ה"עולמאי".

טכנולוגיה

לוויזיה נונית -מתי דוע?

ה פרדיס

לאחר שרחוש סקנדינבי ומבריטה "יצאו מכלל אופנה של הפכנה מעמד הכהוני, נמצאו לאחרונה ראשוני הזהרונים, שעברו לרכישת מקלטי טלוויזיה צבעונית.

מבחינה חיצונית, קשה להבחין בין מקלט־טלוויזיה "פשוט" (שחור־לבן), לבין אחיו המיוחס, המאפשר קליטה בצבעים — אולם לגבי רבים, די בעצם הידיעה כי יש בביתם נכס יקר, וכבר הוקל להם. מבחינתם, די להם שיוכלו להעיר כבדרך־אגב, ש"קוג'אק" הירוקי השכנע הרבה יותר, אם קרוהו בהוקת בשלל־צבעים — וככל השכנים יתפוצצו מקנאה!

צחוק בצד — לאחרונה יש יותר ויותר אנשים המדווחים על קליטה נאותה של שידורי־צבע — לא רק מירדן, אלא אף משידורי־צבע נסיוניים מישראל. עתה משודרות אצלנו כמה וכמה סדרות־סרטים, שתוספת צבעים בהחלט היתה מועילה להן — למשל, סידרת "מותר האדם", שבה כמכמן־הצבע חשוב למדי.

מתעוררות איפוא מספר שאלות: מדוע אין עוברים אצלנו לשידור סדיר בצבעים? האם קל להסב מקלט־טלוויזיה רגיל לקליטת שידורי־צבע? האם זה יקר? ובעל לכל — האם זה כדאי?

אחת הסיבות שעד כה לא הונהגו בישראל שידורי־צבע סדירים, היא מובנת כלכלית: נכון כי המעבר לשידור בצבעים אינו מייקר את השידור עצמו, וכל סרט־קולנוע או סרט־טלוויזיה, המגיע אלינו מחו"ל, וצולם במקורו בצבעים, קל לשדרו בצבעים, בלי להיכנס להוצאות־ענק נוספות. אמנם, הדבר מחייב קצת יותר מיכשור ודיוק בתחנה המשדרת — אך לפחות באופן נסיוני כבר התגברנו על כך — והראיה: שידורי־הניסוי עוברים בהצלחה מלאה. לעומת זאת מצריכה קליטת שידורי־צבע מערכות שונות לחלוטין במקלטי־הטלוויזיה. התקנים המקובלים כיום בעולם מחייבים, כי כל שידור בצבעים ייעשה במתכונת כזאת, שכל מקלט שחור־לבן יוכל לקלוט אותו (כמובן, בלא צבעים). אולם לשם קליטה בצבעים יש, כאמור, צורך במקלט שונה לחלוטין, מורכב ומסובך הרבה יותר ממקלט רגיל. מכאן, שאין כל אפשרות ליטול מקלט שחור־לבן, ולהתאימו לקליטה צבעונית. הדבר יחייב החלפת רוב המעגלים והרכיבים האלקטרוניים (כולל מנורת־מסך יקרה במיוחד) — כך שלמעשה, הרבה יותר זול להגיע למקלט הקיים, ולקנות חדש תחתיו.

וכאן, בעצם עיקר הבעייה: שעה שמקלט שחור־לבן עולה כיום בסביבות 3000 ל"י, הרי מקלט־צבע עולה הרבה יותר — עד ל־10,000 ל"י ואף יותר מזה. אם רשות־השידור שלנו עוברת כולה לצבע, וה"אצילות" תחייב את כולם לנטוש את מקלטיהם הרגילים ולקנות מקלטי־צבע, הרי יתחולל אסון כלכלי: קל לחשב, אילו סכומים יוציאו על כך במדינה העניה...

למדינות השכנות אין שיקולים כאלה וחלק ניכר באוכלוסייתנו נוהג לצפות בתכניות של המדינות השכנות, כך שאין מנוס מעריכת השוואה, וברור כי טכמן־הצבע קוסם לרבים. במדינה דמוקרטית לא ייתכן לאסור על האזרח לצפות בתכניות מחו"ל, כך שבסופו של דבר, עלולה הממשלה להפסיד את הבלעדיות שלה על אמצעי־הסברה יעיל כטלוויזיה. כדי לשמור על נאמנות הצופה, כנראה לא תהיה ברירה: גם אנחנו ניאלץ לעבור לשידורי־צבע, במוקדם או במאוחר.

נראה כי ההחלטה תיפול בקרוב. ייתכן שהממשלה תהיה מעוניינת בשידורי־צבע בעתיד הקרוב, דווקא משיקולים כלכליים־משקיים — עד כמה שהדבר נשמע פרדוכסאלי: ישראל הוכיחה באחרונה, כי היא מסוגלת לייצר ולהרכיב מקלטי־צבע משובחים לשם יצוא — כך שאין כל ספק באפשרות של סיפוק צרכי השוק המקומי מתוצרת עצמית. אם כך — הרי יתכן להסב חלק ניכר מכוח־העבודה המובטל, לענף־ייצור זה.

שלא כמו בתעשיות "כבדות" יותר, ייצור מקלטי־טלוויזיה אינו דורש השקעות כה אסטרונומיות כמו בתחומים אחרים. בנוסף לכך, ברור מראש כי האוצר יטול לעצמו חלק הארי במשימה זאת — בצורת מסים והיטלים כבדים ביותר (כמו על כל מוצרי־המותרות). יש איפוא פנים לכאן ולכאן, וההחלטה הסופית תושפע לא־במעט מהתפתחויות עתידות במשק.

גם ביחס לנקודה האחרונה — "כדאיות" המעבר לשידורים צבעוניים — חלוקות הדיעות לא־פחות מאשר בשאלות הקודמות, ויש חסידים לשתי עמדות מנוגדות. אלה הרואים בטלוויזיה הישראלית רק שופר־תעמולה פנימי, "לתו־מודעות" של הממשלה ושל המוסדות הציבוריים, לא ימליצו על ייקור אמצעי־התקשורת הזה — משום שגם בחו"ל עדיין נוהגים לשדר את רוב יומני־החדשות ושאר התכניות האקטואליות בשחור־לבן (להוציא כמה מקרים יוצאי־דופן, במדינות עשירות מאוד, בעלות טכנולוגיה מתקדמת, וקהל צופים עצום).

לעומתם יש רבים הרואים בטלוויזיה בראש וראשונה כלי חינוכי ובידורי, ואז יש לטכמן־הצבע משקל נכבד בהרבה. הכל תלוי, איפוא, בתיכנון המשדרים, ובמתכונות התכניות לעתיד לבוא. ברור כי הפקת של תכניות בצבעים, יקרה בהרבה מהפקתן בשחור־לבן — כך שבתנאים התקציביים הקיימים — אין המדינה בכלל — ורשות השידור בפרט, יכולים לעבור לשידור בצבעים משום שהוא יגרור קיצוץ ניכר בהפקת התכניות המקומיות ויבוא מוגבר של חומר קנוי מן המוכן.

בריה"מ

דים" זוקפו ן ועג אנשי ק.ג.ב.

רהם תירוש

מוקף בחוט מעוקל בתחנת הרכבת בצ'אפ, שבגבול ברית־המועצות — הונגריה — עיכוף הרכבת המהירה בקו רומא — בלגראד — בודפשט — מוסקווה, עומדת להיכנס לתחנה רק בעוד כחצי שעה, אך הרציף מוקף כבר באנשי משמר הגבול. האורחים המהירים הנוסעים, נאלצים להמתין מעבר לגדר גבוהה.

ביניהם מאיר פרידמן, שעלה לא מכבר מבריה"מ. הוא מספר: "המתנתי לחבר שעמד לחזור מסיור בהונגריה. מבעד לסדקי הגדר, אפשר היה לראות את הנוסעים שנכנסים לבית המכס, לביקורת. מאחד הקרונות יצאו כמה נוסעים, לבושים בגדים הדורים ונושאים בידיהם מזוודות גדולות.

"ניכר בהם שאינם ממהרים. איש לא בא להקביל את פניהם. אחד מהם ניגש לאיש משמר־הגבול והציג לפניו מסמך מסוים. לא חלפה דקה והקבוצה הקטנה הוקפה באנשי ק.ג.ב. ובשומרי הגבול הלקוחה מן המקום. "כל זה התרחש לעיני נוסעים אורחים רבים, שהגיעו מארצות שונות באירופה. איש לא ידע מי הם אנשי הקבוצה שהוקפו בידי השוטרים, אך המחזה היה מדכא".

מאיר פרידמן לא הכיר איש מאנשי הקבוצה, אך לא חלפה יממה וה"סוד" ניגלה לו ולרבים. הטלוויזיה המהחית בעיר אוז'גורוד, הביגה "הפתעה ליהודים" ובמקום סרט אמנותי שעמד להקרין, הופיעה על המסך הקטן כתובת: "הציונות היא אויב האנושות".

"חשבתי ששוב תשמע הרצאה מפי איש האוניברסיטה המקומית" — מספר מאיר — "אך טעיתי. על המסך הופיעו מספר דמויות, שלא התקשיתי להכיר בהם את הנוסעים שנלקחו מתחנת הרכבת על־ידי אנשי הק.ג.ב. הם הוצגו כיהודים שעלו לישראל ושבו משם לבריה"מ, ושיבחו אותם כ"בנים נאמנים". הם השמיצו השמצות כלפי ישראל, אך הבעת פניהם העידה, שהם אדישים לכל הסובב אותם. למחרת שודרה התכנית שנית במסגרת חדשות הטלוויזיה של קייב, בירת אוקראינה".

פרידמן, שנשאר בעיתון מחוזי ברוסיה הקרפטית, החל להתעניין בין עמיתיו, מי וכיצד הכין את תכנית הטלוויזיה על ה"יורדים" מישראל. הוברר שמאחורי התכנית עומד עתונאי אנטישמי ידוע בקרפטו־רוסיה, מיכאל בבידורייק.

"בבידורייק הוא בעל הפרס על שם יארוסלב גלן, אותו קיבל על ספרו המתאר את עזרת בריה"מ לפתרון "בעיות" צ'כוסלובקיה, ב־1968, קרי הפלישה הסובייטית אל המדינה־האחות. עם הגידול בעליית היהודים מבריה"מ לישראל, עבר לעסוק בנושאים יהודיים וכתב מאמרים בעלי אופי אנטישמי מובהק. בבידורייק לא יכול היה להחמיץ הזדמנות המשפיל יהודים, והשקיע את מלוא מרצו וכשרונו להכנת תכנית הטלוויזיה על היורדים" — אומר מאיר פרידמן.

הוא מוסיף: "לתכנית הזו הדים גם בקרב האוכלוסיה הלא־יהודית. רבים גינו את הפטריוטים הסובייטיים, כלומר את ה"יורדים". אנשי הק.ג.ב., לעומת זאת, טרחו למען הבנים והבנות הנאמנים למולדת הרוסית", אך ספק אם היהודים נהנו מכך.

*

"הם שוכנו בבית־הארחה ללבנים, בחדרים מאוהבים, בלי תאורה ומים, עם חלונות פרוצים, מיטות חלודות ורעועות ומזון דל. אך הם לא סבלו משעמום־יתר. כל אחד מהם עבר "שכנוע אידיאולוגי". לאחר מכן הופצו חוברות המספרות בגנות החיים בישראל, ש"גיבוריהן" חתומים עליהן. רק אחרי זה, ניתן להם ה"כבוד" לקבל שוב תעודת־זהות, שסמל הפטיש והמגל מוטבע עליה" — אומר מאיר באירוניה.

לא כל עולי בריה"מ שירדו מישראל ומבקשים לחזור לבריה"מ, זכו ל"כבוד" הזה. רק ל־40—50 מתוך כ־300 שירדו לוינה בשנים האחרונות, התירו השלטונות הסובייטיים לחזור. כ־250 אחרים נואשו מתקוותם. כמה מהם שבו לישראל ואחרים מבקשים עתה להגר לאחת מארצות המערב.

כל היורדים שהותר להם לחזור לבריה"מ, נוצלו היטב על ידי השלטונות לתעמולה נגד העליה לישראל, באמצעי התקשורת, בביקורים בבתי יהודים ובתחנות הגבול.

על תחנת הגבול בצ'אפ, שם זהל החזיון, אשר גם בה פעלו לא־אחת יורדים מישראל כתועמלנים נגד העליה, אומר מאיר: "תחנה זו מוכרת היטב לאלפי עולים מבריה"מ. כל אחד שעבר בה, וכך גם אני, התייסר הושפל בחיפושים ובהטרדות שונות ומשונות, רק בגלל רצונו לחיות בארץ אבותיו. אימרה נפוצה בין היהודים: "אל תגיד הופ, לפני שעזבת את צ'אפ"."

חינוך

ילמדו אנשים להיות הורים טובים יותר

מאת תומאס גרוביש

האדם, שיש לו מוח גדול יותר, עולה בחכמתו על יצורים נחותים כמנו בעולם ההתנהגות. אבל בהשוואה ליצורים נחותים רבים ממנו, כגון הקופים או הפיל, אין בני האדם מצטיינים בתפקיד של הורים, ולא רק כיום, אלא גם בדורות עברו.

אדרבא, בעבר היו האנשים הורים גרועים הרבה יותר. היו מכריחים ילדים לעבוד, היו עוזבים ילדים בלתי־רצויים לנפשם, ביחוד תינוקות נקבות, וכאשר לא חושב הילד מתחרה על המזון הדל, היו רואים אותו כמתחרה על אהבת ההורים זה את זה.

ד"ר לויסון, פרופסור לחינוך לבריאות באוניברסיטת מרילנד, מסתמך על "ההיסטוריה של הילדות", אנתולוגיה מאת עשרה פסיכוהיסטוריונים. הבתים מנהגים בעבר כלפי ילדים, שכיום היו מסמרות את שערותינו.

מדוע בני אדם הורים גרועים יותר מחיות? לויסון סבור, שהאדם, לשם שהוא משתלט על סביבתו, גם נתון למעמס וללחץ, שאינם מנת חלקן של חיות. לחץ זה, עם אמונות תפלות, קנאות דתית ודעיונות כשרונים בעניני בריאות, הוטלו כולם אל הילדים, שהם המטרה הנוחה ביותר.

לכן מציע ד"ר לויסון לקיים בעתיד השנה קורס של "הבשרת הורים מעיא. לשלום ואהבה". שם הקורס עורר תחילה מורת־רוח אצל האקדמאים שהגיש להם את ההצעה. "אמרו לי שמוטב לכנות את הקורס "למען צמצום התוקפנות"", אומר לויסון. אולם, לדבריו, הוא בחר בכוונה במונחים "שלום" ו"אהבה": כבר הרבה חקרו עניני תוקפנות ויחס גרוע, אבל כמעט לא חקרו את הבחינות החיוביות של גידול ילדים.

בקורס הוא מתכוון להדגיש את החשיבות של מגע גופני בין הורה לילד, כי "מגע פיסי הוא ביטוי של אהבה, ומבהיר לילד שרוצים בו".

לדעתו, עלולות לצמוח בעיות מריבוי הילדים הנמצאים במעונות־יום, כששני ההורים עובדים. יותר מדי מעסיקים את הילדים בעתירונות ובשאר פעולות, שאין בהן משום מגע ממשי בין הילד ובין הגננת, שהיא תחליף־הורה. בקורס ילמדו היסטוריה של גידול ילדים, יבקרו במרפאות ילדים ובמעונות יום. כן ינסו לארגן ביקורים בבתי משפחות לדוגמה.

אקולוגיה

להילחם בתיקן ולהישאר בחיים

ו. גיורא

בתל־אביב אוכלוסיה של כחצי מיליון נפש — ואוכלוסיה של שבעה־שמונה ביליוני תיקנים (ג'וקים — כינוי שהובא לארץ בשנות־העשרים בפי עולים מרוסיה, ופירושו: [illegible]).

בפרברי העוני, בשווקים, בחנויות, ברחובות, בבניינים, באולמות קולנוע, בתיאטרון, בבתי־הקפה ובבתי־הספר; בפנטהאוזים מהודרים ובוילות מפוארות יוצאים לפנות־ערב מיליוני תיקנים לפעולה. הם מחפשים מזון, מזדווגים, מעמידים צאצאים, מתרוצצים בזריזות, מצופפים, ומבאיסים עלינו את חיינו, בעוררם בנו תחושות רדומות של גועל־נפש עמוק.

אנטמולוגים אומרים, כי התחושות רדומות אלה מתעוררות בנו בגלל ההתחרות הסמויה בין האדם ובין התיקן. לפני מאתיים מיליון שנים הופיע התיקן על פני כדור הארץ; האדם, שהופיע כעבור 195 מיליון שנים, מסרב בעקשנות להודות בעובדה שיצור מאוס זה קדם לו; גרועה מזו — התיקן יישאר מן הסתם על פני כדור־הארץ לפחות כמה עשרות מיליוני שנים, אם לא יותר, אחרי שייכחד המין האנושי.

בגוף האדם המודרני מעוררת, מתוך ראייה המצאית, את החלשים וכך הוא יוצר מה שהטבע מכנה "סלקציה שלילית", אין התיקן משתעשע בניסיות אנושיות. התיקנים החלשים מושמדים; החזקים נשארים בחיים. זוהי "סלקציה חיובית".

במשרד־הבריאות בירושלים ערכו פעם נסיון וכלאו במבנה תיקן מזירונה למשך שלושה חדשים וכל מזונו — פירור לחם יבש אחד. התיקן המסכן הצליח להתקיים. בהפיקו מהפירור מזון ומים; הוא גם היה מסוגל לא לאכול בכלל.

במאבק על הנושא, למי יכולת רבה יותר להסתגל לתנאי־חיים חדשים ומשתנים, ידו של התיקן על העליונה: האדם מפגר אחריו הרבה.

מתברר, כי התיקנים הם בעלי "דם קר", והטמפרטורה של גופם אינה קבועה, כמו אצל הלטאה. האקלים הקר — התיקן אוהב חום ולחות, משמש לו איזור־השפלה, ובייחוד עיר גדולה כתל־אביב, חממה אידיאלית. את ירושלים, למשל, שונא התיקן. שם קר, אין לחות, והכל סגור יותר — אם כי אפשר למצוא תיקנים גם בעיר הבירה.

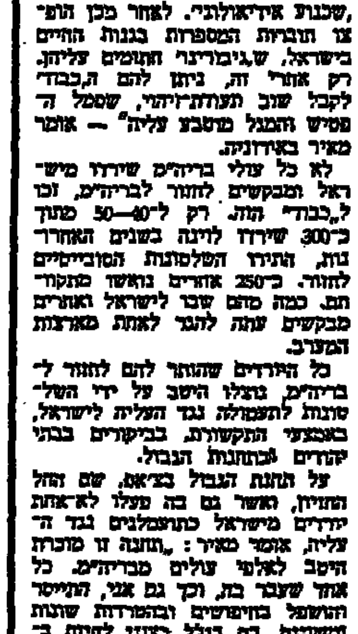

התיקנים זריזים, מהירים ודרמטיים. אפשר להפתיע תיקן ולהורגו בתנועה זריזה ומחושבת; קשה להכלו בתנועה ישרה ואיטית.

התיקנים אוכלים כמעט הכל, כל הלילה, ובמיוחד העוף, כלומר: תיקן, תבאחו בכברי־להם, מתקדם בולילתו בקו ישר אחורנית, ולא קדימה. דברי־קבה הם מאכל־תאווה לתיקנים; שיירי־אוכל מפתרים במטבחים — מנה עיקרית; אריגים, ספרים ישנים מכורכים בדבק־עמילן וניירות לסוגיהם, הם דברי־מאכל בסביבה תרבותית, שרמת־חייה גבוהה. אולם בלית ברירה אין התיקנים בוחלים גם ב"מאכלים" כמו סבון.

את חיינו ממררים שני סוגים של תיקנים: התיקן הגרמני, והתיקן האמריקני. הגרמני הוא הקטן יותר. אורכו כסנטימטר וחצי, ואפשר לזהותו על פי שני פסי אורך עבים כהים שעל גבו. התיקן האמריקני גדול הרבה יותר. אורכו שלושה עד חמישה סנטימטרים, צורתו הכללית דמוית־משולש. הוא גם מסוגל להפריע אותנו ולנחות עלינו תוך כדי מעופו.

יש שהתייאשו מסיכויי הלוחמה נגד התיקנים, כלומר צריכים ללמוד לחיות אתם ולהתעלם מקיומם. יש חברות, המבטיחות להדביר את התיקנים, באחריות לשנה, אך זו אשליה. שום חברה אינה יכולה להתחייב לבצע את התיקנים עד תום מועד ההערבות.

יש סבורים שבתכנון אסטרטגי זהיר ובשיטות בנשק נכון אפשר להדביר את התיקנים לפחות בביתך שלך, ואף להוסיף כסף רב.

למשל: במקום להתקין במטבח ארונות כמוארים בעלי גב מעץ או מפורמאיקה, יש להתקין ארונות ללא גב בכלל. הקיר עצמו ישמש גב לארון. כך אפשר גם לחסוך במחיר הארון, גם למנוע מהתיקנים מקום מגורים מצויין. אחרי גבו של כל ארון, ומכל כזה, חיים כמה עשרות תיקנים, אם לא מאות. בהשקעה של כמה לירות ובכמה שעות עבודה אפשר לסתום בגבס או במלט לבן את כל הסדקים שמסביב לכיורים, לאמבטיות ולהרסינות למיניהם.

את כל דברי־האוכל יש להחזיק בכלים אטומים, כגון קופסאות פח או פלסטיק עבה (התיקנים כורסמים פלסטיק דק). לפנות ערב יש לנקות היטב את המטבח או מקומות אחרים, שם נמצא אוכל, ולשים את האשפה בפח סגור היטב. זה יגרום מפח־נפש לתיקנים.

מר רפי לידרור, האנטמולוג הראשי במשרד־הבריאות, סבור שזוהי אסטרטגיה כללית נבונה, אלא שלדעתו יש לגשת למיתקפה בשלושה שלבים. כל שלב צריך להתבצע בכמה לילות, והמיתקפה כולה — שבועיים ימים.

בשלב הראשון יש לרסס את כל המקומות, שם הופיעו תיקנים, בחומר המכיל חצי אחוז דיאזינון. אם הרוקח שלך לא יתעצל, הוא יכין את החומרים בלא שתזדקק למיכלים משוגים ויקרים של חברות מסחריות. הרסיס אינו צריך לבוא במגע עם דברי־אוכל, שאותם יש לכסות ואין לרסס במקומות ששם אוכלים.

אחרי שבלעו התיקנים מנת רעל הם מסתובבים המומים, אולם עדיין בהכרה מלאה. אפשר לנקוט כעבור ימים אחדים הכסיס גבוה ישן: לשים להם פתיון מורעל — חתיכת לחם קטנה בקופסה, ועליה חומר שבו אחוז אחד של טריכלורפון או שני אחוזים של פרופקסור. כעבור ארבעה ימים, שהתיקנים אוכלים את הרעל, הם קרובים לאפיסת־כוחות, יש להפעיל את השלב השלישי של המיתקפה: לאבק את המקומות הנגועים, בייחוד החריצים, באבקה המכילה אחוז אחד של דיאזינון, ואפשר להוסיף אחוז אחד של ליבואן או שני אחוזים של פרופקסור.

אם רוצים באמת במלחמה טוטאלית בתיקנים, יש לחזור על פעולה זו אחת לכמה חודשים; וכדאי לארגן גם את השכנים שיעשו אותן הפעולות.

מזכרונותיו של השופט פראנקפורטר

בגלל הקשרים עם אבן־סעוד סירב רוזוולט להפגש עם בן־גוריון

מאת שמשון ארד

המכתב הוא הפיתוי השכיח ביותר לתצרגה עצמית. כשהכותב הוא אדם מבריק ומרתק כפליכס פרנקפורטר הופך צרור המכתבים למכרה זהב של דמות אופי, פילוסופיה, כושר אינטלקטואלי וגילויי חולשה, שכן גם כשהמכתב מבקש להסתיר דבר, יוצא המרצע לבסוף מן השק.

כהנרי קיסינג'ר שנולד ארבעים שנה אחר־כך, היה גם פליכס פרנקפורטר נער בהגיעו ב־1894 לארצות־הברית (הוריו עזבו את וינה והיגרו לעולם החדש). שניהם הלכו להרווארד, קיסינג'ר ליחסים בינלאומיים, פרנקפורטר למשפטים. את שניהם חנן הטבע בכשרונות מזהירים, שרק בכוחם התקבלו בני מהגרים אלה כנכבדים בארמונות מלכות.

מיהדותם לא ברחו, ופרנקפורטר, היה חבר אגודה ציונית ופעל בגאוה למען ארץ־ישראל.

פרנקפורטר שירת נשיאים רבים: טאפט, וילסון ובעיקר פרנקלין רוזוולט. ב־1914, והוא בן שלושים ושתיים, נתקבל לסגל המרצים של בית־הספר למשפטים בהרווארד, ושם עשה 25 שנה עד שב־1939 מינה אותו רוזוולט לבית הדין העליון במקומו של בנימין קרדוזו, שופט יהודי מזהיר.

באחד ממכתביו לרוזוולט הגדיר פרנקפורטר, שהוא רואה את עצמו "Outside Insider" כ,,משקיף מבחוץ" המצוי היטב במה שקורה ,,בפנים". קשה למצוא מקרים רבים דומים לאינטימיות ברורה זאת. אולי היחסים בין אייב פורטאס (תחילה עורך־דין מנהל ואחר כך שופט בית הדין העליון) לבין הנשיא ג'ונסון. בשני המקרים ביקש הנשיא האמריקני את עצתו של היועץ היהודי החכם ובשני המקרים היתה הערכה הדדית זאת בין השנים מיסוד של אי־הבנה, העד האשכבה.

גורל העם

שבע־עשרה שנה התכתבו פרנקפורטר ורוזוולט ביניהם ותרומה הדברים שכדאי לציינו ברשימה זאת היא ההתייחסות לשאלת היהודים ולשאלת הציונות.

תקופה ארוכה דבק בפרנקפורטר כתם כאילו התעלם מסבל אחיו היהודים וכאילו היה פחדן והצדיק את מעמדו ובכבודו האישי התחמק מגילוי פומבי של הנאצים. ביקורת זאת פגעה בו עמוקות. הוא בלע את עלבונו בשתיקה. אבל חליפת המכתבים מגלה כמה היה מעורב בהרבה היהדות של תקופתו וכיצד לא נלאה להזהיר ולהעלות נושאים הקשורים בגורל העם לפני ידידו הרם, היושב בבית הלבן.

פרנקפורטר הרבה להשפיע ברוזוולט להתפכחות ולהיות ביקורתי כלפי גרמניה הנאצית. הקו הבדלני בארצות הברית של שנות השלושים היה מושרש ועמוק. צריך היה הרבה אומץ לב וראייה למרחוק כדי לנווט את ספינת העם האמריקני להשתייכות בבעלות הברית, ובסופו של דבר להתהתפות צבאית במלחמה נגד היטלר. חלקו של פרנקפורטר בחינוכו של רוזוולט היה מרובים ביותר.

כבר באוקטובר 1933, בעת שפרנקפורטר עשה שנת שבתון באנגליה, עלה לרוזוולט בכתב, שאליו צורפו מאמר מה,,אובזרבר" ומכתב שנתפרסם ב,,טיימס", שהציגה, לדברי פרנקפורטר, כמה נוצה גרמניה ברדיפת יהודים וכיצד מכסה כהלה זאת את הסכנה הנאצית האורבת לעולם כולו. בנובמבר העביר פרנקפורטר לרוזוולט מכתב אישי שקיבל מג'יימס מקדונלד (אז נציב עליון של חבר־הלאומים לפליטים ואחר־כך שגריר הראשון של ארצות הברית בישראל), שבו הצביע כותבו על מצוקת היהודים בגרמניה ועל ההחמרה הצפויה לגורלם.

קיסמה של ארץ־ישראל

באמצע מארס 1934 כתב פרנקפורטר לרוזוולט, כי הוא ורעייתו מתכוננים למסע לארץ־ישראל. ,,איני מבין כיצד דבר כיהוד שהרצה כי אבוא, אבל אם במקרה תפרוץ מלחמה באזור הקרוב בצורה של כמותך תהיה למצותני נספח צבאי לכחזית חבש או עיראק — אנא זכור, שאני רב־טוראי במילואים — והוכל להשיגני במלון המלך דוד בירושלים". הוא הוכיח, וציין תודה.

באפריל 1934 צפה פליכס פרנקפורטר בירושלים. במכתב מיום 14 באפריל כתב לנשיא רוזוולט:

,,זאת היא ארץ מקסימה ביותר — תורה מיסתורי והיסטוריה

פליכס פרנקפורטר — שופט עליון ניסה להפגיש את ב"ג עם רוזוולט

של התחיה היהודית כמעט לא יאומן עד היכן הגיעו. באחד הימים ארצה לספר לך על כל זה, וכאשר תצא מהבית הלבן ב־1941, עליך לנסוע לארץ־ישראל".

ב־23 באפריל לאחר שובו לאוכספורד כתב פרנקפורטר לרוזוולט כלהלן:

,,שלחתי לך שורות מארץ ישראל וכה הצבעתי על מידת הקסם שיש לאותה ארץ עלי ועל רעייתי וסיפרתי על הנפלאות המתרחשות בה. כשאראה אותך ארצה לשוחח אתך גם על זווית האינטרסים האמריקניים בארץ־ישראל. לדוגמה רצוני לציין, כי למרות העובדה שאמריקה היא ארץ היצוא השלישית בגודלה (לאחר בריטניה ומצרים), אין לה בנין משלה בתערוכת יריד המזרח המתקיימת עכשיו בתל־אביב. ארצות קטנות יותר, כמו שוודיה ובולגריה וצ'כוסלובקיה, הציגו תצוגות נאות. היתה לי בנושא זה שיחה טובה עם הקונסול הכללי החדש שלנו בירושלים, אילי פלמר, ואף ממנו נבצר מלהבין מדוע נעדר ביתן אמריקני בתערוכה זאת. ויש עוד אספקטים אחרים שאבקש להביא בפניך כשנתראה".

כ־ה בבואו חזר פרנקפורטר לנושא היהודי. במכתב לרוזוולט העיר:

,,יש אלפי דברים שהייתי רוצה לשוחח אתך עליהם, וביניהם, בין השאר, מעשי הרשע שהנאצים חורשים להפיץ בחלקי העולם השונים. ממשלת ארץ־ישראל גילתה שהנאצים מזרימים לארץ ספרות־הסתה לערבים וסיר ארתור סלטר, שבא זה עתה מסין מסר לי על נסיונות דומים שם".

סמל תקווה ליהודים

פרנקפורטר סיים את שנת השבתון שלו באנגליה וחזר לארצות־הברית. חליפת המכתבים בינו לבין רוזוולט משקפת את מעורבותו כמעט בכל הנושאים שהעסיקו באותה תקופה את הנשיא האמריקני ואת נשיאו. מפעם לפעם משתרבב הענין היהודי בהתכתבות. כדאי לזכור, כי בסביבתו של רוזוולט לא חסרו יועצים שלחשו לו דברים אחרים משהיו באוזניו פרנקפורטר, הן בקשר לגורל יהודי גרמניה והן בנושא הציוני. מלבד פרנקפורטר היה רק עוד איש־סוד אחד לרוזוולט שלא פסק להעלות לפניו ענינים הקשורים ליהודים ולארץ ישראל. איש זה, בנימין כהן, היהודי לידידו כבן כהן, שימש אחר־כך יועץ בכיר במחלקת המדינה ואחד מיועציו הקרובים של טרומן. באוקטובר 1938 אנו מוצאים בחליפת המכתבים של פרנקפורטר מכתב מבן כהן למזכירתו של רוזוולט. במכתב נאמר:

,,אמש שוחח פרנקפורטר בטלפון עם הנשיא על המצב בארץ ישראל. הנשיא הציע שפליכס יכתיב לי נוסח איגרת שהנשיא עשוי לשלוח למר נוויל צ'מברליין. להלן הנוסח שפליכס הכתיב לי: בגבור הלחץ על יהודי מרכז־אירופה, אפילו המשימות ההומניות בלבד שהצבנו לעצמנו בועידת אוויאן נעשו קשות עוד יותר להשגה. מלבד תרומתה המספרית, הפכה ארץ־ישראל לסמל חשוב של תקוה ליהודים. על כן פונה אני אליך להבטיח שלא יוכרע דבר העלול לנעול שערי ארץ ישראל ליהודים".

כרך המכתבים בין פרנקפורטר ורוזוולט אינו מגלה מה היתה תגובתו של הנשיא לשיחה זאת שהגיש לו הידיד היהודי, אבל ביולי 1939 קיבל פרנקפורטר מברק ממזכירו של הנשיא ובו הזמנה לשיחה עם רוזוולט. את הביתה יום פרנקפורטר. הוא ביקש להדון עם הנשיא בשני נושאים — פליטים ושינוי בחוק הנייטרליות.

יומיים מספר לפני שנועדו השנים לשיחה נאם רוזוולט על המצב באירופה ובין השאר, בהתייחסו לבעיית הפליטים בגרמניה, אמר: ,,הבעיה בממדיה הרחבים יותר בהפסק אינה ניתנת לפתרון אלא באמצעות פיתוח שטח נאות שאליה יוכלו הפליטים לבוא ללא הגבלה".

פגישה עם ב"ג — לא

פרנקפורטר ידע, שרוזוולט התכוון בפיסקה זאת לארץ־ישראל. בכך היה משוכנע. הוא עמד באותם ימים במגע הדוק עם ד"ר חיים וייצמן ודוד בן־גוריון ודאג להביא לפני רוזוולט את עמדותיהם של המנהיגים הציוניים. ביוני 1942 הופיע דוד בן־גוריון שוב על הבמה. במכתב לרוזוולט שלח לו פרנקפורטר תזכיר שהשנים חיברו. פרנקפורטר סיפר לנשיא, כי בן־גוריון הוא יו"ר הנהלת הסוכנות והאדם שהשופט ברנדייס רוחש לו את מלוא האמון (פרט חשוב לציון, מפני שלפרנקפורטר היתה ידועה הערצתו של רוזוולט את ברנדייס). אבל המלצותיו החמות של פרנקפורטר, המאמץ להסתייע בברנדייס היו לשוא. ב־17 ביולי 1942 שיגרה מזכירת הנשיא לפרנקפורטר את המכתב הבא:

,,הנשיא ביקשני למסור לך, כי הוא מצטער מאד על שאינו יכול לראות את מר בן־גוריון. הוא גם ביקש ממני לומר לך בכל גילוי הלב, כי לנוכח המצב הנוכחי במצרים, בארץ־ישראל, בסוריה ובסעודיה, הרגשתו היא שכל מה שייאמר פחות על־ידי כולם לרבות בני כל הדתות, יוטב".

באותה השיחה הבהיר רוזוולט לפרנקפורטר כי הוא נתקל בהתנגדות גדלה והולכת לענין הציוני לא רק במשרד החוץ, אלא גם בין יועציו הצבאיים. פרנקפורטר ביקש מרוזוולט להרשות לו למסור מידע מצער זה לוייצמן ובן־גוריון. כשעשה זאת, חיברו שני המנהיגים הציוניים תזכיר ובו טענו, כי ארצות ערב לא ינקפו אצבע כדי לעזור לבעלות הברית עד שאיטליה וגרמניה יעמדו על סף התמוטטות — נבואה שנתאמתה בימים ההם ועודה נכונה אף כי בנסיבות משתנות עד היום הזה.

באוקטובר 1942 שלח פרנקפורטר לרוזוולט כרך של נאומי ברנדייס על הציונות. רוזוולט השיב לו במכתב הערכה, אבל מה באמת חשב הנשיא על הציונות לא ברור במסמך זה, ולא מקטעי מכתבים אחרים הכלולים בספר. אם התחלף משהו בין פרנקפורטר ורוזוולט בעקבות השיחה המפורסמה בין רוזוולט והמלך סעוד בפברואר 1945, שלאחריה אמר הנשיא: ,,בחמש דקות למדתי יותר משיכולתי ללמוד מתריסר מכתבים", גם לכך אין זכר.

המכתב האחרון ששלח פרנקפורטר לרוזוולט לפני מותו של הנשיא דן בדין אצ'סון. פרנקפורטר ואצ'סון היו ידידים קרובים. פרנקפורטר המליץ במכתבו האחרון לרוזוולט למנות את אצ'סון פרקליט המדינה. רוזוולט נטה למנות את אצ'סון לתפקיד זה ואלמלא מת בראשית אפריל קרוב לודאי שהיה אצ'סון מגיע לפרקליטות ואחר כך לבית הדין העליון.

הגורל רצה אחרת. רוזוולט מת, ואצ'סון המשיך את הקריירה שלו במשרד החוץ ובימי טרומן שימש כמזכיר המדינה. חרף כל ידידותו עם פרנקפורטר לא הפגין התלהבות מיוחדת לעניין הציוני או להקמת ישראל. משמלאו לו שמונים שנה, פרש פרנקפורטר ב־1962 מבית־הדין העליון, ובילה חולה וחלוש את שלוש שנותיו האחרונות בדאגה לפרסום כלא של לקט מכתביו, המשקפים את דמותו ופועלו.

,,החולה אינו העם היהודי אלא מצפונו של המערב"

מאת יעקב צור

הסופרת הרוסית־צרפתיה זואה אולדנבורג כתבה ספר החושף את שורשי העוינות לישראל, שצצה במערב בד בבד עם אהדה לפלשתינים

,,ובכן, מה עשתה לכם ישראל?" במילים פשוטות אלו מנוסחת הכותרת של ספר קטן כתוב בידי זואה אולדנבורג, שהופיע לפני חדשים אחדים בהוצאת גאלימאר בפאריס וזכה בתפוצה רחבה מיד עם צאתו.

השאלה הבוטה הזאת מכוונת אל דעת־הקהל של ארצות מערב אירופה, ובחריפות מיוחדת אל חוגי השמאל, הסטודנטים, המהפכנים למיניהם, מזה, ואל ממשלת צרפת מזה. אין זה ספר סנגוריה על ישראל, אלא כתב־אשמה חמור נגד ,,האופנה" האנטי־ציונית במערב.

זואה אולדנבורג היא צרפתיה ממוצא רוסי, נוצריה, בת לאחת משפחות האצולה, סופרת שקנתה לה פרסום ברומאנים היסטוריים מחיי אירופה בימי הביניים. בין ספריה ביוגרפיה של קתרינה הגדולה, ומחקר מצוין על הצלבנים ותקופתם. מעולם לא נודעה בדעותיה הפוליטיות, לא נקטה עמדה בבעיות מדיניות־חוץ. ולא השתתפה בפולמוס על הסכסוך בין ישראל לארצות ערב. היא מעידה על עצמה שאינה כותבת לכוונת התיכון, אבל ,,יש נושאים — ביחוד בפוליטיקה — שאדם נוקט בהם עמדה לא בזכות מומחיות מיוחדת, אלא מתוך בחירה מוסרית". בהגיון רב ובידיעה כוללת של הבעיה היהודית ושל מדינת ישראל (להוציא שגיאות קלות פה ושם) היא חושפת את שורשי העוינות העמוקה שאחזה לפתע את אנשי המערב, ו,,דעת הקהל הנאורה" כביכול, נגד ישראל, ואת הרחבות שהקפה אותם לכראה בכל הפלשתינים. מתוך ניתוח התופעות הללו היא מגיעה למסקנה שמדובר בגלגול חדש של האנטישמיות המסורתית שלא נעלמה כלעולם במערב אירופה, אלא הסתירה את פניה לשעה בימים שלאחר המלחמה.

מנין חד־צדדיות זו של שיפוט, כאשר מדובר בסכסוך שיש בו נימוקים לכאן ולכאן ומידה צדק לשני הצדדים? כי ,,מסתבר שישראל היא מדינה יהודית. והרי היהודי בעיני איש המערב, הוא יצור שניתן בקלות להדביק עליה תוית לשבח או לגנאי, תנסה־נא להלהיב אדם בעד או נגד הכורדים, הבאסקים, הקפריסאים, הבנגלים... עמים ללא פרצוף, המוכרים רק למעט האירופים שבאו במגע עמהם. ואילו כולי עלמא יודעים יהודים מה הם... היהודי הוא יצור של מיתוס. ..זה אלף שנים ויותר. בתודעתו של איש המערב, שגדל על ברכי התרבות הנוצרית, מייצג היהודי דמות לפחות חשודה — ולעיתים מקוללת, מזיקה, בזויה, מדאיגה. ואפילו מי שאינו אנטישמי ירש, בין אבני היסוד של התרבות כולנו, בתוך אוצר המילים שלו, סלידה מלידה מן היהודי".

כך קרה, אומרת המחברת, שהיטלר ידע לנצל את הסלידה הבהמית הזאת, שהרוסים של הצאר השתמשו בה בשעתם בפחון כדי לרכז את מרד ההמונים, ושהערבים השכילו ל,,התלבש" על הסיסמא הזאת. אילו עמדו במאבקם המדיני נגד עם אחר: תורכים, פרסים, אפילו נוצרים, היה להם קשה הרבה יותר לעורר את שנאת העולם ליריביהם.

מרבית הספר מוקדשת לניתוח הטענות של הערבים וידידיהם בין האינטלקטואלים במערב. זואה אולדנבורג לועגת לדעה הנפוצה ש,,האנגלים הביאו את הציונות ב־1917", ש,,האמריקנים כפו את יצירת ישראל ב־1948" וכדומה, שישראל היא זר שאירופה תקעה במזרח, שזו מקודשת למוסלמים יותר ממה שהיא קדושה ליהודים ולנוצרים. היא ביררה את עיקרי הציונות ומסירה הדרך הארוכה של התנועה היהודית. אבל עיקר טיעונה נגד הנוצרים, ואלה שמערב בפרט. היא מצביעה על השוואות במצבם של הפליטים תינים עם מחנות המוות ליהודים בתקופת היטלר, על הצביעות שבגלים משכירי ישראל... בספר מוקדשים להוכחת האשמה כל עמי אירופה, ולא של בלבד — ברצח שנה מיליון והוך כך בוגמה הנספרת או הרוחות שצרפתים רבים הצדים בתקופת הכיבוש. אירופה עדיין ליהודים חוב כבד הזכות להתנער ממנו. דווקא כך נתפש עתה הצרפתי הנאור של הקלה, מאחר שהוא מרשה לעצמו להאשים את היהודים בצעות ישראל מדינתם!) ולוליצרים והאנטישמיים המקנאים ושלא באו לידי ביטוי. מתכה לא היה נאה להזדות איזו שמחה לאיד אפשר עשים באכזריות את אותם אשר לפני זמן לא רב בזו להתנגדותם ובוגדנותם!

משום כך נקלטה בנקל ה,,היהודים העשירים" (הדימוי של בית רוטשילד!) לעומת העניים הסוריכל הראויים לאדם מתקדם (תוך התעלמות מן המיליארדים של כלכלי ההתקפנות הישראלית במלחמת הימים הפכה אמת שאין עוררים, וכיום משוכנעים רבים האשמים במלחמת יום הכיפורים העובדה שהמלחמה באה על מפתיע. נקודה המוצא היא הם מסכנים — הכל נסבם שאנו נוטים לסלוח השלות העולם השלישי, אפילו אמין המכבריח שהיטלר רצח שישה מיליון יהודים, היהודים אנו חובבים צדק אבסולוטי.

אותו מיתוס של היהודי התוקפן, שהיה עד כה מיוחד רופא הנוצרית, הפך הודות הסובייטית, הערבית, לנחלת מיליוני אדם, אף אלה יהודים מביניהם. כך עמי צפון וסין, כך אפילו עמים שבטיהם היהיד עם ישראל סיוע הבתביד ורבי־הערך בדינות היבשת מיבראל הראשונים.

מסקנתה של המחברת: תנו, הבחירה המיסורית לנקוט עמדה נגד היהודים כעם, יש בה סימן איש המערב. אין זו שאלת שנות, ואין בזה רצון כלפי לכפרת־עוון: אין לך דבר לכפרה. יש בזה סיכון, כי לחזור ולעייף יותר מדי אדם עדיין מחלה קשה. הצד העם היהודי, אלא מצפונו במערב, ואין זו מחלתו היה

דברים בוטים נאמרים שינוי העמדה של מבט ועל הסכין בגב שתקע דה ראל בשעת סכנה. המחברת כי ישראל עמדה לצידה במאבקה בארים בענין אלג'יריה בניגוד לחוש הצדק שלה האמיתי של המדינה. ואף זנחה בקלות את ,,ידידה ה־ הה". היא שמה ללעג את דה על ,,כבוד הערבים שנפגע" ביום של הערבים, שהם המזרחי בלבדי, ומדיניות היה הראשון במדינאי המערבי שהחביק לישראל את [illegible] של תוקפנות. ושוב היא מ הישנה זו, שבא אחר תקופה של הערצת ישראל בצרפת בקלה בחלק מדעת־הקהל להזדמנות זו לתת דרור האנטישמיים. עד כדי כך, הערבים על ישראל במלחמת כיפורים נמצאה מיד הצדקה שהיתה זו זכותם לנסות לכבוש השטחים השייכים להם. היו אילו היתה גרמניה בתקופה פת כדי לשחרר את אלזס אשר שלטה בה לכל הדעות רבים ושנלקחה ממנה בכוח כלהכות עולם. האם היתה בצדיקה התקפה שכזו? הוא פלפול גרידא, ואין כוח להצדיק את הערבים בכל מה הטיל את כל האשמה על כך סוענת ממשלת צרפת ובז לה המיכה שבטתיקה על־ידי שהצדיק את מוכרי הנשק ו קשור קשר עם ממשלות ופאשיסטיות של המזרח התיכון בצבאות קאפיטליסטיות. אדי בלבד שיראה נקמה בעם קט על נפשו.

,,איני מבינה, אומרת זואה בורג, מה עשה להם העם הזה, מה הסכנה המסתורית נראה לעולם, כדי שייתנו הלהם בו הדבר יתקבל כב אליו? מה זה אם לא החיה של האנטישמיות, בצורתה הפרימיטיבית. אחרת אין לה האנטישמיות".

בוודאי שאין חידוש בזה של המסע האנטי־ציוני. זה יהודים חשפו לא אחת, מאז שנת הימים את המשמעות ה מיה ביסודו של המסע נגד אבל טוב שנאמרים הדברים כמערת שאינה יהודיה ואינה על ידידיה המושבעים של בבהירות ובכנות משכנעת ולל עה להלכי־רוח שבאופנה בחוג ספרותיים הקרויים מתקדמים במערב.

חידוש 1975

E-tork כפול של כתרון

עוד מוצר מהפכני לניקוי תעשייתי

E-tork־כפול הינו החומר האידאלי לניקוי ולהברקה בתעשיה הכבדה ובתעשיה הקלה. (מתכת, אופטיקה, דפוס ועוד).
E-tork אינו משאיר סיבים, אינו שורט ואינו מתפורר במים, בתמיסות ובכימיקלים.

נצל את המבצע להצגת המוצר ורכוש E-tork כפול לפי מחירון 10.2.74

אנו גאים להציג את האמצעי החדיש ביותר לנקוי תעשייתי (יבש ורטוב), הקיים כיום באירופה.
בדיקות השוואתיות, אשר נערכו בקונצרן MÖLNLYCKE SWEDEN, הוכיחו כי המרווח שבין שתי השכבות מגביר את כושר הספיגה במידה ניכרת. פרושו של דבר כי מעתה תוכל לנקות ולהבריק עם E-tork דו־שכבתי ביעילות ובחסכון גדולים פי כמה.

אם רצונך ב־ E-tork או בפרטים נוספים על תכונותיו, אנא מלא את התלוש ושלח בהקדם.

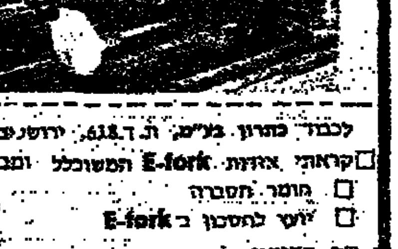

לכבוד: כתרון בע"מ, ת.ד. 618, ירושלים.
☐ קראתי אודות E-tork המשוכלל ומבקש
☐ חומר הסברה
☐ יועץ לנסיון ב־ E-tork
שם המזמין: ______ תפקיד: ______
המפעל: ______ טלפון: ______
כתובת: ______

כתרון יבוא, יצוא ויצוג בע"מ
יבואנים ומפיצים בלעדיים של A-fork E-tork SWEDEN בישראל. ת.ד. 618, ירושלים. טל. 02-536656, 02-535805, 02-531059

"יום צד לא הפסיד במלחמה"

...כון הבינלאומי ללימודים אסטרטגיים" בלונדון, המסכם את מלחמת יום הכיפורים, צופה עליונות הטיל הנגד־טנקי על הטנק

...בי לביא
...ריב" בלונדון

...מהנהגות היסוד ...מורז הגדול של ...יאת לפתוח ב־ ...ומת יום הכיפו־ ...שארצות־הברית ...ישראל להתמיד ...דפנסיבית עד

...„המכון הבינלאומי ...יטגיים" שפורסם ב־ ...צוק. ...המלחמה ניסה חיל־ ...מייד לרסק את אחרי ...שבוצרו, אלא שאיחור ...וחד־ההגנה והאווירית ...רו מבחינה איכותית. ...שישראל לא ידעה ...ל טילי „סאם־6" ד־ ...ביים, או ידעה ולא ...בלת האויב להתפצל

...שישראל שוב תקל ... בינתיים היא כה־ ...ההגנה האווירית שלה ...להתראה מוקדמת. ...גם הגנות אחרות ...אראות. לכשל, רבים ...לשמור על הסודיות ...ך פייצל או למלך ...מד שבוצר להתקפה, ...ם פייסל רק צפרה ...המלחמה ואף שהו־ ...אתתף במיבצע, ויהא ...

...שסאדאת הסכים כי ...אש לברית־המועצות ...ומה, אם לא כן, איך ...משפחות הסובייטיות ...בעד ביום ד', 5 ב־

...ם צריכה היתה סו־ ...ריה־המועצות רשמית ...עם מצרים לא עצמה ...חילים סובייטים היו ...ביחידות השדה ה־ ...אפשר להסתיר מ־ ...נות. אך אין להניח ...אפנו אסד רצה להס־ ...רצה להיות בטוח כי ...הצבאות לא היפסק.

...ות ...יטים

...קה מצרים לאספקה ...עד יותר מכורה. ...והיה בוצעו בקביעות ...היה מחסור בכל הוני־ ...חיל הרגלים בחלפים, ...שם שלכים, ובמיכון ... במתבר שסאדאת ...בתוך ההייעצות — ...את כל צרכיו ...ישראלי כדי לכבוש את.

...של העטיבות האסטר־ ...ר בסקר — היה ה־ ...גותה של ברית־המוע־ ...טכנת רבים של סכ־ ...פלו בידי הצד ש־ ...את היתה זו הזדמנות ...ה הסובייטית ולכוחות ...ים לבחון את הדוקט־ ...הציוד שלהם בחינה ...יותר מטאישנו התב־

...ך מער הקרב חלפה ...מן המתם כבר ידועים ...סיים אם היה להם ... מה איפוא המאזן? ...ן הלונדוני" נתגלתה ...מה ארצות־הברית — ...שק בידינות של טילי ...עם טילי „סאם־7" ד־ ...1 עד 60 מ"מ, ביחוד ...ך במטים. אמצעי־הנגד ...יכאניים שהועילו נגד ...זויטנאם לא הועילו ב־ ...או בשמי סוריה, טילי ...יחו מה קשה למטוס ...טיל שיש לו מערכת ...ת באופן יחסי. בוודאי ייכצאו שיטות ...שוד הגנה כוללת, ב־ ...נגד־אלקטרוניים המופע־ ...וטילי־יירוט צמאיים, ...ת שמרעטי הטילים יות־ ...סיתקני חיפוש התוביי־ ...ם ומתמידים עוד יותר. ...דאי, כי שיעור הפגיעות ...מטוסים מפני טילי ב"מ ...לי עוד יגדל.

...זי ה„סאגר"

...זותים הנוכחיים בשלי־ ...ו אלה עד למקלע 21.7 ...אם־7", הכושר הקלקר ...אילך אותר מוגילות ה־ ...רים המטודים שבעולם ...מיבצעיו צימצום חמור. ...ם על הקרקע, שיש בהם ...הם הטנק „טי־62", שזו ...נה יצא למערכה, הטיל ...במיל, המכונה אצל ...".

...תגלה כטנק חסון וקל־ ...כיון שקוה הותותו הלק. ...בטווח רחוק. אולי אין ...ל כך בערפלי אירופה. ...הלבש של זתוף המרוחי ...יכון יכלו הטנקים היש־ ...גל אף תמרות אבק שעלו ...הכות בטנקים המתקיפים ...במווח של יותר משני ...באמצעות פגזים חודרי־ ...גבים מלוח הגועתם הסו־

...קצין המוחים היתה יד ...על העליונה בוכות המימו־ ...ותי הטנקים שלהם, עם ...הוסי בין טנק לטנק ה־ ...לפת אההרה, ומידע על

לדברי הסקר היתה הבקרה בתוך פלוגה, הטנקים הסוריות מוצתתת על איתותים גסים, שלעתים קרובות לא הובנו כהלכה. אין להניח, שצוותי הטנקים הסוריים המצרים נופלים ב־אימונים מן הצוותים הישראלים, או כחיל השריון הסובייטי הטנק „טי־62" לא הפגין שום יתרון מיוחד על שריוני המערכה העיקריים של בריטניה, של גרמניה המערבית או של ארצות־הברית. מבחינות רבות הוא נחות מהם, ביחוד משום מיכלי ה־דלק החיצוניים שלו, שהם פגיעים ביותר.

הסקר מטעים, כי התעמולה היש־ראלית הבליטה את העובדה שטילי „סאגר" שבידי הערבים לא מנעו את ישראל מלחזור ולהשתלט על רמת הגולן, או מלכבוש שטח מצרי מ־מערב לתעלת סואץ. תיאורים אלה נוטים להדגיש כי הרוב הגדול של אבידות ישראל בטנקים במלחמה נג־רמו בתותחי שריון. כל זה נכון, אבל לא לגביי.

הטיל יעיל

כאשר פתחו הסורים בהתקפה, הלך השריון בראש; חיל־הרגלים מילא תפקיד כיסוי, בעיקר באגפים, ואי אפשר לשפוט אם שימושו בטילי „סאגר" היה מכריע באיזו נקודה ש־היא. כאשר חזרה ישראל וכבשה את רמת הגולן והתקדמה בדרך לדמשק היתה זו בראשונה רדיפה אחרי אויב מעורער, שחיל־הרגלים שלו ספג א־בידות גבוהות ואיבד תחמושת, ובכלל זה רכב לחידוש האספקה של טילי „סאגר".

בחזית הדרומית לא היו כוחות מערכה מצריים לבלום את עוצבתו של אלוף אריאל שרון; היו רק יחי־דות כווייתיות, שלא היו להם טילי „סאגר", ולאחר זמן — הארמיה ה־שלישית, שנלחמה מלחמת־מגן סביב לסואץ.

התקופה, שבה אפשר לשפוט את ערכם של טילי „סאגר" היא מרגע שחצה חיל־הרגלים המצרי את התעלה ועד לריכוז כל כוחו של השריון ה־מצרי מבוצרת לתעלה כעבור יומיים. הנשק העיקרי שבלם את התקפות הנגד של השריון הישראלי ב־24 ה־שעות הראשונות, ובעצם 48 שעות — היה „סאגר" ולא רק משום שהפתיע את צוותי הטנקים הישראליים אלא משום שהטילים פגעו בטנקים.

אין כמו לטענה, שטנקים נפגעו מ־שום שהטילים נורו בצרורות. אין הבדל כיצד נורו — אומר הסקר — עובדה היא שהם השמידו טנקים ישראליים.

באותה מידה אין טעם לטענה שלו היו המפקדים הישראליים בשדה מש־לבים את התקפות השריון שלהם ב־פעולות רגלים וארטילריה היו מש־מידים את צוותי „סאגר". למצרים היה היפוי אש מספיק מארטילריה ומרגמות כדי לעצור התקפות־רגלים בשטח פתוח.

כלומר, בטבילת־האש שלו נגד ה־טנק, במדבר פתוח (אם כי גלוי), מנע הטיל המונחה הקל את הטנקים מל־הסתער על הרגלים המצריים או מל־צלוף עליהם. לכן יש רגלים להנחה, כי בשטח סגור יותר בצפון־מערב אירופה, המשופע באזורים בנויים, ב־חורשים ובריכות, עשוי נשק כגון „סאגר" להיות אמצעי יעיל לבלימת טנקים ולהשמדת רבים מהם.

קץ הטנק

כמובן, יש ב„סאגר" מגרעות ר־בות, שכן הוא נשק של „דור ראשון", אבל יש לו פוטנציאל כרובה לפי־תוח, וקרוב לוודאי שההתקדמות תהיה מהירה לכדי.

צמיחת הטילים יש בה איפוא כדי לרמז כי קרוב קיצם של טנק־המערכה על הקרקע ושל המטוס באוויר. ייתכן שהעליונות של המיתקפה מתמעטת לטובת ההגנה.

זו בשורה טובה למשלמי המיסים: מערך טילי נ"ט משוכלל, שמחיר כשני קילומטרים, כמחירו כ־48 אלף דולר למשגר עם מערכת הבקרה, ו־עוד כ־4,800 דולר לכל טיל. טנק בערכה, שחימושו העיקרי יש לו כוח אופטימאלי של שני קילומטרים, מחירו כ־600 אלף דולר — סכום שבו אפשר לקנות שני משגרי טילים ו־80 טילים משוכללים הרבה יותר מ־„סאגר", ואת כלי־הרכב להסעת ה־צוותים, נשקם ותחמושתם.

הוצאות החזקה והוצאות פחת של מערכי טילים הן כבוטלות; הוצאות החזקה של טנקים כבדות פי עשרים, אם אין רוצים להשלים עם פחת ש־אי־אפשר לעמוד בו.

לעומת שריונו של הטנק, התותח המדוייק שלו והפגז המהיר רב־העוצמה שלו, יש למשגר טיל יתרון שאפשר להסתיר אותו ואת צוותו, טילו דייקן ואין שילוחו מלווה הבזק או עשן.

התפתחות זו יש בה משום יתרון לישראל לא פחות מלערביים, ואולי אף יותר, בהיערכות הנוכחית — או־מר הסקר. בידי ישראל עדיין השטח החיוני ברמת הגולן ויש אזור חיץ עצום במדבר סיני. נוכח שיפור ה־התראה המוקדמת של ישראל, וה־עובדה שיש לה טילי הוק, יש להניח שהיא מובטחת מפני התקפת־פתע מן האוויר. אם יהיו לה מערכי טילי „טאו" ו„דרגון" אמריקאיים, תוכל ל־בלום כל פריצת־שריון מתאוביה ל־הגן שטחה.

המשמעת נפגעה

מסתבר כי הפיתות בראייה לילית באזורי שמירה אחרים כופעל צתה בהצלחה נגד חדירות של חוליות רגלים.

אף שיש לישראל מערכות הגנה אלה, ברור שלפי שעה לא תוותר על הטנקים לשם התקפת־נגד במדבר ה־פתוח וברמת הגולן הפרוש. אבל כאשר הטנקים הנוכחיים שלה יתיי־שנו מכדי יכולת מבצעית, אולי תב־רך ישראל על הטילים, אם אויביה עדיין יוסיפו לקנות טנקים במחירים מנופחים. עובדה מבצעית היא, שב־מסגרת הריאורגאניזאציה של צה"ל המדינה ישראל שורה של כלי נ"ט כחלק מבוססים.

ישראל, אומר הסקר, הודה משא־ננותה לגמרי או כמעט לגמרי. אחת השאלות, שעורר הציבור הישראלי לבין המלחמה ביחס לתולדות של צה"ל — מלבד שאלה ההימודע — היא בעיית המשמעת. יש משקיפים, וגם יסודות בתוך צה"ל עצמו, הסבו־רים שבשרשרת הפיקוד של הצבא היו מקרים גלויים רבים מדי של ויכוחים. אחד הגורמים לכך היא ה־שיטה להחזיר אלופים לשירות מילו־אים ולכוף אותם למפקדיהם־לשעבר. להלכה אין בכך כלום, אבל כיוון שטבע האדם הוא מה שהוא, אין זה עניין מבוטל כלל.

הסקר מטעים כי הצבא הישן, ש־צמח מתוך „ההגנה", התגאה במש־מעת עצמית ללא פגם שהתגבר על שיקולים אישיים עד שלא היה צורך בהקפדה פורמאלית על דרגה ועל הפקיד. רוח זו נגוזה כמעט לגמרי, ויש סכנה שאם לא יוחשו כשמעת פורמאלית, ואנשי הצבא לא יקבלו אותה מרצון, עלול צה"ל להתפורר לחבורה של אינדיבידואליסטים ה־מתווכחים על שיטות, בעוד הצבאות הערביים — שמשמעתם החמורה ב־עבר נתרככה מתוך גאווה ומתוך תחושת חברות בין כל הדרגות — מופיעים באופק באין מעכב.

כשהמפקדים נועזים

בפרק קודם של הסקר סוקר האלוף־גנרל פרר הוקלי את מאורעות ה־מערכה ואומר שבחים למפקדים ה־ישראליים (גנרל הוקלי הוא כעת מנ־הל הפיתוח הקרבי של הצבא ב־מיניסטריון ההגנה הבריטי). בסיומו הוא אומר:

„האסטרטגיה בשדה הקרב במלח־מת אוקטובר מוכיחה, שעדיין יש אפשרות של הפתעה כאשר המפקדים הבכירים מצטיינים בתנופה, בתחבו־לות ובכשרון מעשי. יש אומרים, שבבעיות המודות שוב אי־אפשר ל־סמוך על שיפוטם של מפקדים בכי־רים, וכי מחשבים מסוגלים יותר ל־שקול גורמי זמן, כמות יחסיים ו־מאזן של סבירות, אולם הישראלים תובעים כי מפקדים מכל הדרגים יבואו לעתים קרובות אל הקו הקדמי כדי לראות בעיניהם את הנעשה הם קצרו פרי בשיטה זאת.

המצרים שילמו מחיר יקר בעד נטייתם של מפקדי המסגרות, האוגדות והחטיבות שלהם לשבת במיפקדותיהם ולשחק בטקטיקה על פני המפה על פי מידע שהיה מוטעה או מיושן. כצד אחר לא סבלו המפקדים המצ־ריים או הסורים בהפעלת קצינים בכירים לשעבר כ„יועצים" בדרג ה־עליון או כפקודים של פקודיהם־לשעבר."

המומחה מסיים באזהרה:

„מבחינת השיקולים הצבאיים אין להניח, כי ישראל שוב תזלזל באותה מידה בכוחות הערביים. אבל אם מותר לשפוט על פי תצפיות נוכחיות ישנה סכנה, שצה"ל עלול לחזור אל הרפיון כי ככלות הכל נחל נצחון באמצעות הטאקטיקה הישנה שלו — טקטיקה של קרב שריון פתוח, בעי־קר, בשיתוף פעולה עם חיל־האוויר.

עובדה היא, שפעמים אחדות היתה ישראל קרובה להפסיד מערכה זו, וכעבור לקו הפסקת האש אתה רואה קציני צבא מצריים וסוריים — בכי־רים, בינוניים וזוטרים — בודקים את לקח הקרבות, מודים בגילוי־לב בשגיאותיהם, ומדקדקים שלא יישנו שגיאות אלה אם יצטרכו שוב להיל־חם.

„שום צד לא הפסיד; ולכן ראוי שכל צד יתן דעתו על התוכחה היש־נה: „ברגע של נצחון כדאי להדק את רצועות הקסדה"."

מתחזקים הפרו־ערבים בבריטניה

חסידי הערבים חדרו למוקדי הכוח בבריטניה — למפלגות, לעתונים

מאת י. פינקלסטון
סופר „מעריב" בלונדון

כשיצא „מעריב" לא מכבר בהתקפתו על המנהיגה החדשה של המפלגה השמר־נית הבריטית, מארגארט תצ'ר — התקפה שהיכתה גלים — נודע לי ממקור יודע דבר, שהיתה נדהמה בלשכה המרכזית של השמרנים.

הם טענו, כי היה חוסר־הבינות ב־גינוי „מעריב" את העובדה, כי הצעד הראשון של ההנהגה השמרנית ה־חדשה היה שליחות לורד קרינגטון ל־ביקור בארצות ערב ולפגישה עם ראש אש"ף יאסר ערפאת. מכל מקום, נר־מה להם ההתקפה מכוונת, משום ש־היא השפה הרבה יותר ממה שהשמר־נים רצו להסתיר.

הטענה כי התקפתו של „מעריב" אינה הוגנת נשענת על העובדה, כי את הביקור הכין אדוארד הית כש־עדיין היה מנהיג המפלגה, ורצה כי־דרכו לפייס את הערבים העשירים ב־נפט.

חינוך וצרכנות

כלום לא יכלה מרת תצ'ר לבטל את הביקור מפאת הרושם הרע שהיה מעורר? ידידיה משיבים, כי ביטול הביקור היה בגדר סטירה לערביים שלא לצורך, ולא היה מועיל ליש־ראל.

השבוע הציג לה אחד מחשובי ה־פוליטיקאים הצעירים אותה שאלה ממש, והיא השיבה במסקנה: „מדוע לא הזמינה ישראל את לורד קרינגטון? לו הזמינה אותו היה בא. לארצות ערב הלך, משום שהוזמן."

לאמיתו של דבר צמחה המבוכה אצל ראשי השמרנים בעקבות דברי־הגינוי של „מעריב" מן הידיעה כי חסידי הערבים יש להם עכשיו השפ־עה מרובה מאד בחוג הבכיר של השמרנים, הקובעים את מדיניות ה־מפלגה. אנשים כרג'ינאלד מודלינג, לורד קרינגטון ואייאן גילמור יודעים היטב את השקפותיה הפרו־ישראליות של מרת תצ'ר, אבל הם גם יודעים שבענייני מדיניות חוץ אינה מוצאת את ידיה ורגליה.

היא הגיעה להנהגה בזכות מיומנותה בענייני חינוך וצרכנות. הירבו לדבר עליה כאשר הפסיקה הספקת חלב חינם לתלמידי בתי־הספר, וכאשר הודתה שאגרה שמורי מזונות שקנתה בזול. לפי הידוע מעולם לא נאמה בבית הנבחרים בשאלות מדיניות חוץ. רק פעם אחת דיברה על ישראל ו־הערבים ונתנה ביטוי לאהדתה ליש־ראל בחוגים המקומיים באזור ה־בחירות פינצ'לי הלונדוני, שאותו היא מייצגת בפרלמנט, ושנים רבות היתה נשיאת „אגודת הידידות בריטניה־ישראל" בסניף זה.

ידידיה של מרת תצ'ר טוענים, שלא שינתה השקפותיה על ישראל והער־בים, אלא שהיא נתונה במצב קשה מאוד, כיוון שרבים כל כך מחשובי הסורים בממשלת־הצללים השמרנית פרו־ערביים. לכן באה התקפתו של „מעריב" בשעה לא נוחה כל כך.

סירובה להגיב על מסעו של קרינגטון בעת הופעתה באסיפה של בית־ספר יהודי לא מכבר, מלמד עד מה היא נבוכה בשל מחלוקת זו. מנהל בית־הספר הציג אותה כ„תוכנת נמרצת, שזכתה בהערכת היהודים ב־עולם כולו". אף על פי כן, ואף ש־הכל ציפו שתאמר משהו על ביקורו של קארינגטון אצל הערבים, נאמה 15 דקות תמימות בלא לומר אף מלה אחת על הביקור או על ישראל.

זו היתה שתיקה מתוך כוונה, שכן היא אדם מכשר ורגיש. שלום ברור שיעצו לה, כי כרגע כדאי לה לשמור בליבה את ידידותה לישראל ולא לע־שות לה פומבי; וכיוון שהיא תמימה בענייני מדיניות חוץ, מסתבר שהס־כימה לעצה זו.

הצד המטריד של המצב הנוכחי הוא שאפילו תתמיד מרת תצ'ר, בהיותה מנהיגת המפלגה, באהדתה את ישראל אין להניח שתהיה לכך השפעה חד־בית. חסידי הערבים, כגון מודלינג, חודרים למקומות חשובים ביותר ל־מעשיהם יקריים, ולא השקפותיה של מנהיגת המפלגה.

„טיימס" פרו־ערבי

מודלינג מעורב בין הערבים לא רק פוליטית, אלא גם עסקית. הוא היה קשור קשר עסקים באדריכל פאולסון, בעל שם עולמי, הנודע ע־שיו ענוש מאסר ממושך בשל שחיתות. מודלינג התפטר מן הממשלה השמר־נית כאשר נתגלתה השערוריה, הוא לא הואשם בדבר. אף על פי כן הד־פתור רבים, כאשר המליצה אותו מרת תצ'ר לתפקיד פוליטי בכיר. אולי אין כוחו גדול בעסקים, אבל כפוליטיקאי הוא פיקח, חריף ומקובל על הבריות, ויודע למצוא חן בעיני הקהל. אם יתמנה שר־החוץ בממשלה שמרת תצ'ר תעמוד בראשה, יוכל „למכור" בכשרון כל מדיניות פרו־ערבית.

מה שמתרחש בתוך המפלגה הש־מרנית הוא רק השתקפות של ה־מגמה הפרו־ערבית הנמרצת, המתב־ררת עכשיו בחוגים שונים רבי־השפ־עה בבריטניה. „טיימס", שעורכו עתון רב־יוקרה, נוקט עכשיו קו פרו־ערבי מיסודו, ולפעמים הוא אף מפרסם כותרות מטעות, כדי למצוא חן ב־עיני הערביים (לא מכבר פרסם עתון זה את הידיעה בדבר דחיית סאדאת את הצעת־השלום השונה של ישראל, בכותרת „ישראל מסרבה לגשר של הפשר").

„גארדיין" הלונדוני, שרבה השפעתו בקרב הסטודנטים ובאוניברסיטאות, הוא פרו־ערבי. יש רושם כי העתון מתאמץ להיראות אובייקטיבי — אך בסך הכל הוא מציג את ישראל כ־„עקשנית", בעוד הערבים „מתונים" הרבה יותר, וביחוד סאדאת הוא איש נבון ובר־שלום ההנשי לאשה יפה.

אפילו „פיננשל טיימס", שהמוניטין שלו מצויינים ועורכו יהודי — ואולי דווקא משום כך — הסתגל לתוכו פרו־ערבים. הכרזתה של ממשלת מצרים שבה סירבה, בשבוע שעבר, להתחייב לשמור על השלום והסתפקה באמירה כי לא תתקוף כל עוד תנהג ישראל כ„ילד טוב", פורסמה ב„פיננ־של טיימס" כוויתור מרשים ומרחיק־לכת.

שני עתוני יום א' המובחרים, „סאנדיי טיימס" ו„אובזרוור", יש בהם עתונאים פרו־ערביים המחזיקים עמ־דות מפתח — דייויד הולדן, כתב־החוץ הראשי של „סאנדיי טיימס" ורובר־ט סטיפנס עורך החוץ של „אובזרוור".

פרו־ערבים בפרלמנט

עורכו של „אובזרוור", דיוויד אס־טור, הוא איש בעל רצון טוב אך שליטתו מוגבלת והשפעתו של סטיפנס ידה של העליונה בכל ש־כרוך במדיניות העתון כלפי ישראל. מר המילטון, עורכם הראשי של עתוני „טיימס", אינו מסתיר בשיחות פרטיות את אהדתו לערבים.

פרו־ערבים, כמה מהם קיצוניים, מצויים גם בשורות חברי הפרלמנט של מפלגת העבודה הבריטית ובקרב ה־ליברלים הצעירים. הפעיל ביותר ב־קרב התעמלנים למען הערבים, כריסטופר מיהו, איבד את מושבו ב־פרלמנט אחרי שנטש את מפלגת ה־עבודה ועבר למפלגה הליברלית, הכמה מקיני הצרים שלו נעקרו, אך עדיין הוא פעיל מאחורי הקלעים ומוסיף להטיל דופי בקהילה היהודית בברי־טניה ובקשריה עם ישראל.

באוניברסיטאות נערכה מיתקפת תעמולה למען הערבים והוכחה לעוצ־מתם הופגנה בעת דיון שהיה באח־רונה באוקספורד ובו הצביעו יותר במאתיים סטודנטים למען היפלמותה של ישראל. התעמולה שנערכה בכשרון ועלתה ממון רב הציגה את יאסר ערפאת כ„כוח למען עצמאות וחירות". העתון „טיימס" מפרסם מאמרים ה־מסבירים מדוע אוהדים סטודנטים את מנהיג „אל־פתח".

כל הגורמים הפרו־ערבים הללו מ־רוכזים ב„מועצה לקידום ההבנה בין בריטניה והערבים". במועצה זו יש השפעה רבה לאנתוני נאטינג, שהיה סגנו של אידן במשרד־החוץ בברי־טניה והתפטר במחאה בעת מבצע סואץ. אנשיה של קבוצה זו חדרו עתה לכל מוקדי הכוח בבריטניה.

שתיעלם בשקט

דיון שנערך מטעם „המועצה" בסוף השבוע שעבר על „עתידה של פלש־תין", שנערך במועדון הלאומי הלי־ברלי בלונדון, היה דוגמה מושלמת לשיטותיה המסובכות והמתוחכמות של „המועצה". אוירת המתינות ששררה בדיון הולמת את טעמם של הבריטים. סעיד חממי, נציגו הרגשני של ערפאת בבריטניה, ניסה להציג עצמו כמדי־נאי אידיאליסטי והומניטרי של העולם השלישי. סצינה בלתי נשכחת היתה בעת שנאטינג בירך את חממי על שהפגין נדיבות כה רבה בהסכימו כי ידרשה לישראל לקלוט מספר מסויים של פליטים יהודים אחרי שתוקם ה־מדינה הפלשתינית.

„המועצה" אינה שואפת לפעולה אלימות נגד ישראל. כמובן לא. אין זה ג'נטלמני. מה שהיא מבקשת הוא העלמות שקטה של ישראל בלי מהו־מה רבה, בסגנון אנגלי מתורבת.

כמובן, יש כוחות זאקים בבריטניה המאבקים ב„מועצה" ובסייעה וחבריו, אך הם אינם מאורגנים דיים, שעה ש־הערבים מתקדמים יותר ויותר.

זוג צעיר
יותר זכויות בערי הפיתוח

בחברת שיכון ופיתוח תוכלו
לרכוש עכשיו
דירה באחת מערי הפיתוח במחיר קבוע, בתשלום מזומן נמוך יחסית, בהלוואה לא צמודה גדולה יותר עד־.95.000 ל"י ובנוסף הלוואה עומדת מ־.10.000 ל"י עד .30.000 ל"י (הלוואה זו הופכת למענק לאחר 5 שנים). הכל לפי קריטריונים שנקבעו ע"י משרד השיכון.

לנוחותכם מבחר רב של דירות בערי הפיתוח:
באזור הגליל והצפון:
בית שאן ● חצור ● טבריה ● כרמיאל ● מגדל העמק ● נצרת ● עפולה ● קרית שמונה
פרטים והרשמה במשרדי החברה:
נצרת רח' כרמל 9/4; כרמיאל בנין המועצה המקומית; חיפה רח' י.ל. פרץ 32.

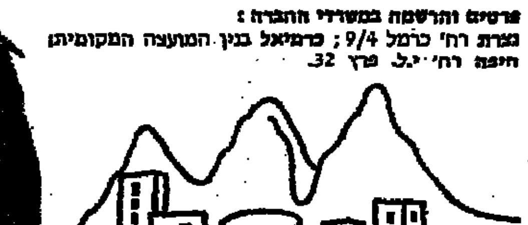

באזור הדרום:
קרית מלאכי ● ערד ● דימונה ● ירוחם ● שדרות ● נתיבות ● אילת.
פרטים והרשמה במשרדי החברה:
באר־שבע בנין מרכז הנגב, שד' הנשיאים פינת רח' מצדה; קרית גת רח' הגפן בית 116 (לבני המניה בקרית מלאכי); אילת רח' שחת הימים פינת לוס אנג'לס.

זוג צעיר! יותר זכויות בערי הפיתוח
שיכון ופיתוח לישראל בע"מ

هكذا من الأصل

ממטולה עד אילת

שירות (חשאי) גלוי...

השירות החשאי האמריקני פועל לעיתים בצורה כה־גלוי, עד שאפשר לתמוה כה שם הוא מסתתר מאחורי חומת החשאיות.

דוגמא לכך ניתן היה לקבל בעת ביקורו בישראל של שר־החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר. במהלך הביקור נבקמו, כידוע, פניו בטחון קפדניים ביותר, שלהם היו

שותפים אנשי בטחון מישראל ומארה"ב, חלקם במדים וחלקם בבגדים אזרחיים.

אחדים מאנשי הבטחון הללו נראו כשהם נוסעים במכונית שכורה. אלא שעל המכונית התנוסס שלט גדול, בשפה האנגלית: „מכונית רשמית. השירות החשאי של ארה"ב"...

זקוקות לקיסינג'ר...

חברות כנסת ארחו בבנין הכנסת את גב' ג'וזף סיסקו, רעייתו של תת שר החוץ האמריקני.

ח"כ גוהרת קצב, שהיתה בין המארחות, שאלה את גב' סיסקו במה היא עוסקת מחוץ למשק ביתה. סיפרה גב' סיסקו שהיא מזכירה של ארגון יצרנים.

צחקה ח"כ גוהרת קצב: ואני יו"ר המועצה לצרכנות.

אמרה גב' סיסקו, שליוותה את בעלה במסעו במזרח התיכון: אם כך, הרי שתינו ניצבות משני צידי המתרס. אנו זקוקות באופן דחוף לד"ר קיסינג'ר...

בוטיק לכל דבר...

כאשר ביקר השבוע מנכ"ל משרד המסחר והתעשיה, ד"ר משה מנדלבאום, ברצועת עזה, הוא התעכב באזור התעשיה שליד ארז, בצפון הרצועה. פמלייתו עברה ממפעל למפעל ושמעה על הצלחות של מעסיקים ישראלים הנעזרים בפועלים מהרצועה. הגיעה הפמליה למפעל קטן אשר על סככה מרכזית בו נכתב באותיות בולטות — „אוטובוטיק".

לשאלת האורחים לפשר ה„בוטיק הזה", הסבירו הבעלים כי התכנית היא להלביש כל רכב או שילדת רכב חדש, כאילו היה זה בוטיק בשים על פי מידה. כל רכב המידה שלו. סנדרים המוכנסים שם יוצאים עם גגותי ארגז חדשים ומשאיות ענק זוכות לתא נהג חדש או לארגז מתהפך גדול מידות. הכל לפי המידה — בוטיק לכל דבר...

ביעור חמץ...

ועדת העבודה של הכנסת, המטפלת בחוקים סוציאליים דחופים, קיבלה רשות מיוחדת לפעול גם בימי הפגרה של הכנסת. כשקיימה הועדה השבוע דיון מזורז במספר הצעות חוקים, אמר ח"כ הלל זיידל מל"ע: „אנו עוסקים בביעור חמץ לקראת פסח, בו

הוציא אותנו המחוקק הראשון שלנו, משה רבנו, ממצרים. אנו עוסקים בעצם ב„השלמת' החוקה, בה החל משה רבנו".

העיר ח"כ יורם ארידור מן הליכוד: „החוקה של משה רבנו לא היתה מושלמת, כיוון שבזמנו לא איפשרו הגשת הצעות חוק פרטיות"...

מה הוא חושב לו?..

טרקטוריסט נעצר, — לפני זמן מה — ליד הרפתה שבקרבת חדר האוכל בקיבוץ בית זרע, בעמק הירדן, הגבר שירד מהטרקטור, תקע שתי אצבעות לפיו ופלט שריקה עזה, שלאחריה התריס כלפי הבר משק צעיר שקרב אליו: „יש אצלכם בנות מיוחמות?"

הבחור הנדהם צמד מפוז פה ולא ידע מה להשיב. לאחר שהתאושש, הטיח כלפי האורח המוזר: „מי אתה חושב שהנך, שכל הבנות במשק מחכות רק לך?"

לבחור הנעלב הסביר אח"כ עמיצור, אחד משעורות בעלי הכלבים במשק, שהטרקטוריסט האורח התכוון לכלבות מיוחמות ולא לבנות המשק הצנועות וכי העונה היא עונת מיתום...

„שביתת נשק" ברשות...

במסיבת הפרידה שנערכה למנהל הרדיו הפורש, משה חובב, סיפר יו"ר הועד המנהל של רשות השידור, וולטר איתן, כי קולו העמוק של חובב מוכר לו מזה שנים רבות. אולם רק כאשר נכנס לתפקידו ברשות, לפני כשלוש שנים — סיפר איתן — ניתנה לו ההזדמנות להכיר את הדמות שמאחורי הקול.

השיב לו משה חובב: „במשך כל השנים, מאז הקמת המדינה, זכרתי וידעתי שוולטר איתן היה שותף לחתימת הסכמי שביתת הנשק ב־1948. וכאשר נבחר לתפקידו ברשות־השידור, התברר שהוא החוזר לעסוק בענייני שביתות־נשק"...

היה בכך יותר מרמז למלחמות הקטנות והרבות המתנהלות ברשות־השידור, המצריכות לא־אחת את עזרתם של מתווכים על־מנת להביא ל„שביתות־נשק".

מגיע להם...

הנציג הבכיר של הליכוד בועדת הכספים של הכנסת, ח"כ ד"ר יוחנן בדר, הציע לשחרר את כל חברי ועדת הכספים מתשלום מסים כלשהם.

וכל כך למה? „הסביר" ד"ר בדר: נוהג בארץ שהעובדים בכל מוסד או מפעל מקבלים בחינם את תוצרת המפעל או את שרותי המוסד שבו הם עובדים. כלו לדוגמא את עובדי „אל על", עובדי חברת החשמל וכו'. אנו עוסקים כל השנה בענייני מסים, אם כן מגיע לנו שחרור ממסים...

„מס" על ערך מוסף...

ועדת הכספים של הכנסת נהגת לקיים את ישיבותיה בימי שישי בתל־אביב, בבנין בנק ישראל. סביבה זו בתל־אביב „מצטיינת" בקשיי חניה.

מכוניתו החדשה של חבר ועדת הכספים, ח"כ עדי אמוראי, קיבלה בעת הגיעתה

„לטיפה" ניכרת, אשר מכסה את כנפיה. ח"כ אמוראי חזר נרגז ורוקן לביתו בגבעתיים.

שאלה רעייתו רות: כמה יעלה התיקון? השיב אמוראי: רק להכנס אל פחח, זה עולה 200—300 ל"י.

אמרה לו אשתו: אין לך מה להתאונן. אתה הרי כלכלן, ועליך לדעת כי בעקבות הפיחות עלה ערך המכונית באלפיים עד שלושת אלפים לירות. התיקון שלך עכשיו הוא איפוא, רק היטל בשיעור עשרה אחוזים על תוספת הערך של המכונית...

המחאות ק. וס.

שר החוץ האמריקני, ד"ר הנרי קיסינג'ר, לא הצליח להגביה את חתימת ידו על הסכם בין ישראל למצרים.

לעומת זאת השאיר כאן בארץ כמה וכמה חתימות בעלות ערך, תרתי משמע. השבוע נכנס ל„גלריה תלמה" בעליו של מפעל למוצרי חוף אופנתיים, ורכש שם תמונה של הצייר הצעיר יוסי רוזנשטיין, ציור ה־מראה את סדום לפני הפיכתה, ואת לוט ומשפחתו הבורחים מן העיר. תוך כך הציג לפני בעלת הגלריה שתי המחאות. האחת, בחתימת ד"ר הנרי קיסינג'ר, על סכום נכבד של דולרים, כתמורה למה שרכשה רעייתו נבסי, והמחאה שניה בחתימת עוזר מזכיר המדינה, מר ג'וזף סיסקו, אף היא על סכום נכבד. אין ספק שלחתימות אלה יש כיסוי...

תוספת מרור...

שופטי בתי המשפט במדינה פשו השבוע צעד ללא תקדים כשהפסיקו ביום ב' את המשפטים שהתנהלו לפניהם, כדי להתכנס ל„אסיפות הסברה" מאבקם נכוש להטבת שכרם הם דוחים את התוספת הזעומה עליה המליצה ועדת הכספים של הכנסת: 91 ל"י נטו לחודש.

ועדת־המשנה של ועדת הכספים הזמינה נציגות של השופטים, כדי לדון עמם על משכורתם של השופטים ועל התוספת המוצעת להם. נציגי השופטים הוזמנו ליום ד' בבוקר, במשכן הכנסת בירושלים.

העיר אחד השופטים: „הרי זה ערב פסח. כלום רוצים להאכיל אותנו מרור?"

השיב לו חברו: „לא, אבל זהו רמז ל־תוספת הזעומה שמתכוננת ועדת הכספים לאשר לנו. בבחינת הא לחמא עניא"...

מתורגם ומקוצר...

בביקור שערך נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, במרכז הקליטה במבשרת ירושלים, הוא נשא דברו בעברית — או כהגדרתו „בעברית קלה", כדי שיובן לכל.

יו"ר עמית במחלקת העליה והקליטה של הסוכנות, הרב קירשבלום, שנלווה אל הנשיא, בבא לנבון לתרגם את דברי הנשיא ליידיש. כיוון שהדובר לא היה מתוכנן והרב קירשבלום רשם לעצמו רק ראשי פרקים מהדברים, העיר הנשיא:

„זה יהיה מה שנקרא „פערטאיטש אונד פערבעסערט" (מתורגם ומתוקן)...

„לא — השיב הרב קירשבלום — זה יהיה מתורגם ומקוצר"...

ה„סידור" של המבקר

הודיחות של מבקר המדינה בעודרים עם פרסומם הד רב. לאחר מכן קורה כי הדברים נשכחים ואינם זוכים לטיפול השוטף והבתמידי.

אמר בקשר לכך מבקר המדינה ד"ר יצחק א. נבנצאל: הייתי רוצה שהדו"חות יהיו כמו סידור ולא כמו מחזור. כי במחזור מתפללים בחגים ומחזירים אותו למדף הספרים ואילו בסידור מתפללים כל יום...

יהי רצון...

בולמוס הכדורגל הגיע עד ל„כותל ה־מערבי". הדרשן הירושלמי, ר' שלום שבדרון, סיפר בדרשת „שבת הגדול" על פתק שהוציא נבדו בן העשר מבין אבני הכותל.

אמר המגיד: רגילים היינו שלכותל מתקר־בים בדחילו ורחימו. כשמכניסים פתק, הוא כולל בקשה לרפואה, הצלחה או החינה על עקרה שתיפקד...

ומה היה כתוב בפתק זה?

„רבונו של עולם, יהי רצון שהפועל רעננה תעלה לליגה הלאומית"...

פנטזיה גדולה...

יום לפני שד"ר קיסינג'ר עזב את הארץ, הוא פגש במעלית של מלון „המלך דוד" בירושלים את סגן שר התקשורת, השייך ג'עבר מועדי הדרוזי, אשר התאכסן אף הוא באותו מלון.

השייך ג'עבר ניצל את ההזדמנות כדי להזמין את ד"ר קיסינג'ר לביקור בכפר שלו, ירקה, אשר בגליל. הוא הבטיח לשר החוץ האמריקני, כי יערוך לכבודו פנטזיה, אשר דוגמתה בודאי לא ראה באמריקה.

ד"ר קיסינג'ר נועץ במלוויו, והשיב לשייך ג'עבר כי היה מאד רוצה לבקר בכפרו, אבל לוח הזמנים העמוס שלו לא הותיר שעה פנויה.

הציע לו שייך ג'עבר: אם אין לך זמן עכשיו, אזי הבקר בכפרי מיד לאחר שתכונן את השלום בין ישראל ומדינות ערב.

נאנח ד"ר קיסינג'ר: הלוואי ויכולתי לקבוע את המועד לכך. זה יהיה „פנטזיה גדולה"...

איזו מצלמה כדאי לקנות

מאת יהודה פרדיס

מבחר המצלמות המוצע עתה בחנויות כה מגוון וכה שונה במחירו, עד שקשה מאד להחליט: מה לקנות? מצד אחד אפשר לרכוש „בפרוטות ממש" מצלמת פלסטיק פשוטה — ואפשר אפילו לחסוך עוד יותר, אם רוכשים משהו מעין זה מיד שניה; מצד שני אפשר להשקיע ברכישת־המצלמה כמה וכמה משכורות חודשיות... ובכן — איזו מצלמה באמת כדאי לקנות, וכמה ראוי להוציא על כך?

גם במצלמה פרימיטיבית ביותר ניתן להגיע לתוצאות נאות למדי. התמונה צולמה ב„בוקס" קטנטן בעל עדשת־פלסטיק פשוטה. גם בהגדלה ניכרת (24 ס"מ) עדיין התמונה חדה למדי.

השאלה קלה, אך התשובה מורכבת למדי. תחילה יש לבדוק היטב, לאיזו מטרה תשמש המצלמה החדשה: האם סתם „טוב שיהיה בבית", בבחינת עוד אבזור־תרבות שבלעדיו לא ניחשב אנשים מן הישוב? אם כך — הרי די לנו במשהו פרימיטיבי ופשוט ביותר, וחבל להוציא יותר מן המינימום ההכרחי. כיום אפשר להשיג מצלמות פשוטות מטיפוס „אינסטמאטיק", עשויות פלסטיק זול. הללו מוגבלות למדי בביצועיהן, אך אם כל מטרתנו להנציח טיול, או את הקטנים ההמודים בשחקם בחול או ליד שפת־הים — די לנו בכך. ומה עוד, שממילא אין החובב המתחיל נוהג להזמין הגדלות גדולות במיוחד; לרוב מסתפקים בהגדלה סטנדרטית — 7X10 או 9X12 ס"מ, ולכל היותר — גודל של גלויית־דואר רגילה. ייצור־המצלמות הגיע בשנים ה־אחרונות לשיכלול כזה, שגם בדגמים הפשוטים ביותר ניתן להפיק תמונות נ־אות למדי, בשיעור־הגדלה כנ"ל. כלומר: כל עוד אין אנו מעוניינים בהגדלות־ענק יקרות, הרי שחדותה של עדשה פ־שוטה מספיקה בהחלט לצרכינו — ואם כך — למה לשלם הון־תועפות עבור מערכת אופטית, אותה לא ננצל לעולם?

מיפתח העדשה וזמני־החשיפה

כך הדבר גם ביחס לשיכלולים אחרים במצלמה: כל עוד נסתפק בנושאי־צילום שיגרתיים, בתנאי־אור מקובלים, אין לנו צורך בעדשות „חזקות" במיוחד — כלו־מר, עדשות עם מיפתח גדול, המאפשרות

צילום גם בתנאי־אור גרועים. כמו ברוב המקרים אין אפילו צורך בא[ביזרי]־מיקוד, משום שאם נצלם ב[...] בתנאי־אור סבירים, ניתן לסגור את [ה]עדשה, ואז עומק־החדות מכסה על הפשעים: פשוט, אין צורך למקד (את המרחק), וכל מה שמצוי במרחק כ־1½ מטר ויותר, ייצא חד במידה [...]רה.

באשר לאפשרויות של שינוי מי[פתח] העדשה וזמני־החשיפה: כל עוד נ[...] בצילום סרטי־נגאטיב, מהם מכינים מנות־נייר (בשחור־לבן או בצבע), לנו מה לדאוג: בשעת התקנת ההג[דלה] על הנייר, ניתן לתקן הרבה, וטעו[יות] חשיפה שלנו אינן כבדות־משקל כל [...] אפילו נטעה בשיעור של 50% [...] עדיין המעבדה יכולה להפיק מכך [...] סבירה. לא כן הדבר, כאשר מצלמ[ים] לצלם שקופיות: כאן אסור לסטות [...] בה מן החשיפה האידיאלית, ולכן, למת־ה„בוקס" הפרימיטיבית לא [...] על צרכים רבים: די במעבר לצל [...] או לצילום בחוף־ים שטוף־שמש, [...] נקבל שקופית כהה או בהירה מדי [...] לם אם בית לשקופיות, אפשר ב[...] להסתפק במצלמה פשוטה ביותר, [...] אם קשה מאד לראות בה סב[...] בעל יוקרה...

יש כמובן טענה, כי יתכן שב[...] הזמן נרצה להתעמק בנושא, ובדרה חובב מתקדם לא יסתפק במצלמה [פרימי]טיבית המגבילה את בחירת [...] הצילום. אם כך — מדוע לא [...] פעם אחת סכום ניכר במצלמה מש[...] שתעמוד לעד ותשרת אותנו שני[ם ר]בות?

אף שטענה זאת נשמעת הגיונית [...]תר, אין לה טעם. בראשית דרכו, שהחובב ה„ירוקי" לא ייתקל ביותר מנופים, כפתורים, טבעות ושאר [...] מבלבלים, המקשטים את המצלמה משוכללות. תחילה, ראוי ללמוד [...] ולהבין, ולפתח קצת טעם ושיקול בשעת הצילום. דבר זה בהחלט ניתן [...]שות במצלמה הפשוטה ביותר, ורק [...]חר רכישת נסיון־מה, מסוגל החוב[ב ל]החליט, לאן פניו מועדות: אם הב[...] תשמש אותו בעיקר כ„פנקס־דרכים" בוודאי יהיה מעוניין במשהו אוט[ומטי...]נח, קל וחזק — מכשיר אותו לטלטל לכל מקום, ולא יהיה צור[ך ל]השקיע מחשבה רבה בהפעלתו. [...] כזה יש כיום מבחר עצום של מצ[למות] קטנות, אוטומטיות למחצה או א[וטומ]טיות להלוטין, וכל אשר נדרש — לבחור את נושא־הצילום וללחו[ץ על] הכפתור. אם זאת, גם בדרך זו מו[...] לו הצלחה מירבית, גם במצלמות יחסית — דהיינו, במחיר של כ־[...] 600 ל"י (חדשות — כי לפעמים [...] להשוב על רכישת מצלמה משומש[ת] מצב טוב, בחצי־המחיר: לרוב, זאת מצלמה שהיתה בבעלות של רציני, אשר החליט לעבור לדגם [...] יותר).

מצד שני יש חובבים רבים, ש[...] תקופת־ניסוי ולימוד מסויימת מח[...] להתמחות בשטח מצומצם יותר. ל[...] ייתכן וירצו להתרכז בצילומי־נוף — לבטח יחלמו על עדשות נוספות — עיקר עדשת־טלה, שהיא מעין [...] מקרבת. או שיתעניינו במיוחד בצי[לום] פרחים, ואז יחשקו בעדשות מק[רו...] המאפשרות לצלם עצמים קטנים [...] של עשרות ס"מ בלבד. או ייתכן לצילום־דיוקנים, או לארכיטקטורה ספורט וכיו"ב — ובכל מקרה, [...] יבחינו בכך, שמצלמתם הראשונה, פרימיטיבית, מגבילה אותם בנקוד[ה] או אחרת. כאמור, יוכלו לבחור המצלמה המתאימה להם, רק לאחר [ש]הבירו במיגבלות הקודמות, ומכאן, אין טעם לקנות מייד משהו משוכל[ל] שמא מכשיר כזה לא יענה על [...] המתפתחים ומתחדדים לביוון מס[...] יש, כמובן, מצלמות כמעט־אוניברס[ליות] בעזרתן אפשר לבצע את רוב משי[מות] הצילום. המדובר במצלמות־רפלקס עדשתיות, המאפשרות החלפת עד[שות,] מתפשים, ושאר אבזרים מקצועיים [...] הצרה, שמצלמות כאלה לא רק [...] ועדינות למדי, אלא שהן גם כבדות [...]סית, וטילטולן הממושך מהווה [...] טורח מהנאה.

קצורו של דבר — כדאי להתחיל [ב]מצלמה פשוטה וזולה, תוך השקעה [כס]פית מינימלית. לאחר שרוכשים נ[סיון] קל יותר להחליט מה חשוב לנו במצ[למה] הבאה, ואז נמנעים ממקח־טעות יקר [...] מאייב.

לצה"ל דרושים בחילות האויר, הים והיבשה

קצינים בתפקידים שונים.

חוגרים בתפקידי פקוד – בוגרי קורס מ"כים או קורס פקודי אחר.

חוגרים – בעלי הכשרה במקצועות המכניים מכל הסוגים.

חוגרים בתפקידי מנהלה־אפסנאות. מחסנאות ונהגים.

- מסיימי שרות סדיר בצה"ל בוגרי 10 שנות למוד לפחות וחסרי מקצוע יוכשרו במסגרת השרות בקבע במקצועות שונים
- מקומות השרות בכל חלקי הארץ.
- לבעלי מקצועות חיוניים שיתנדבו לתקופות ארוכות ינתנו תנאים מיוחדים

על המעוניינים בפרטים לפנות אל:

קצין העיר באר־שבע מדי יום א' בשבוע משעה 9.00—17.00

קצין העיר חיפה מדי יום ב' וה' בשבוע משעה 9.00—17.00

קצין העיר ירושלים מדי יום ג' בשבוע משעה 9.00—17.00

קצין העיר טבריה מדי יום ד' בשבוע משעה 9.00—17.00

רמת־גן רח' מודיעין 100 בימים א'—ה' משעה 9.00—17.00

י. ברק

מן „המוסקוביה" עד לבית העיריה

הוצגה התכנית לבית העיריה החדש במגרש הרוסים בירושלים

מאת יחיאל לימור

אם יתממשו תוכניות עיריית ירושלים, ישנה „מגרש הרוסים" — שתמורת העברתו לבעלותה שילמה ממשלת ישראל לברית"מ בתפוזים — את דיוקנו ויהפך למרכז המוניציפאלי של ירושלים, ובאמצעו העיריה עצמה.

על תוכניות הקמת הבניין החדש של העיריה ב„מגרש הרוסים" הודיעו לפני זמן מה כלי התקשורת. ועד מהרה הגיע לעיריה מכתב רשום מעורך דין, המזהיר את העירייה „לא להכנס ולא לעשות מאומה בקשר לנכסים האלה, לבל תסתבך". [ה]פרקליט הזכיר לעיריית ירושלים, [ב]דה על תוכניות הבינוי הגרנ[ד]יוזי, כי מאז 1972 תלוי ועומד בבית [המשפט] הליך משפטי בדבר הבעלות [על מג]רש הרוסים".

השלטון הצארי, שראה עצמו כמגן של המקומות הקדושים לנצרות כיורש קיסרי ביזנטיום, ביקש להקים „מאחזים" רוסיים באימפריה העותמנית, ומטבעת זאת רכשה הכנסיה הרוסית אדמות רבות בארץ והממשלה הרוסית אירגנה קבוצות גדולות של צליינים לארץ הקודש.

הרוסים רכשו איפוא את השטח רחב־הידיים והחלו לבנות בו את הבניינים הראשונים של נוצרים מחוץ לחומות העיר העתיקה. בבניין „דוחובנייה", למשל, (בנין המשלחת האפוסטולית הרוסית) הוא כיום משכן התוק הבדוק, מגורי הצליינים, שבחלקם עדיין מתגוררות נזירות רוסיות, הם עתה חלק של מטה משטרת ירושלים. בבניין אחר למגורי נזירות וצליינים שוכן כיום מוזיאון הגבורה.

בבנייני „מגרש הרוסים", יכלו לשכון בעת ובעונה אחת כאלף צליינים. על אחדים מהם נחקק סמל הכנסיה הרוסית. והפסוק מאת הנביא ישעיהו: „למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט" ברוסית.

התוכניות החדשות לבינוי „מגרש הרוסים" [...] המיסטת של הוועדה המקומית לבניין ערים בירושלים. אחר אישורה הסקרותי בקרוב, יחל בתכנון מפורט של הבינוי.

לפי תוכניתו של האדריכל מנספלד, ייבנו במיתחם כ־80 אלף מ"ר, מתוכם בנייני עירייה ומתכננתם המרכז האזרחי העירוני (משרדי מינהל המחוז של משרד הפנים, מינהל מקרקעי ישראל וכו"ב). האזור המיועד למרכז האזרחי מצוי בחלקו הצפוני של המיתחם, ובו שוכן עכשיו מטה משטרת ירושלים, ואפילו בעיריית ירושלים אין יודע מתי ייבנה.

בשני שלבים

בעיריית ירושלים סבורים, שמערכת הבניינים שתיכנן א. מנספלד — הגבוה ביניהם יהיה בן שמונה קומות — תוקם בשני שלבים. בשלב הראשון ייבנו 25 אלף מ"ר ובשני 15 אלף נוספים.

התוכניות שלב א' מוכות לאישור רשויות התכנון הבינוי. אחר־כך יוחל בהשלמת פרטים, ועבודה זו תמשך כשנה ומחצה. „רק עם השלמת התו[כניות] כבית. נחליט מתי להתחיל בבניה עצמה", אומר יצחק ברוסמן, המופקד על פרוייקט בית העירייה. „התחלה תהיה תלויה במצב הכלכלי שישרור במשק".

המרכז המוניציפאלי החדש של ירושלים — על מגרש הרוסים — התוכנית כוללת את בית העיריה החדש

[הע]רה ששיגר עורך הדין ה[...] זו לא הפסיקה את עבו[דת] התכנון, הנמשכת זה שנים אח[דות]. לדידה של עיריית ירושלים הבעלים החוקיים של מרבית „מגרש הרוסים" הוא מינהל מקרקעי ישראל, שקיבל את הקרקע לרשותו במסגרת עיסקת „התפוזים", שבה נקבע גם כי [...] בניינים ישארו בבעלות סובייטית: הכנסיה הרוסית והבניין הגדול [...] כיום משכן בית המשפט המחוזי [ו]בית משפט השלום.

לאחר חתימת העיסקה, נותרו אבירי הכנסייה הרוסית „הלבנה" [...] סובבים מחוץ ברוסיה. לא להם, [...] לעזרת בית המשפט בבקשה ש[...] שהשטח שייך לכנסייה הצארית [...] הכנסית הגולה, שמרכזה בצפון־אמריקה.

מחוץ לחומה

את אותו „מגרש הרוסים" רכשה הממשלה הרוסית הצארית בשנת 1860 ומאז כונה „מוסקוביה" בפי הערבים. עד אותה שנה היה המיתחם, שהשתרע על שטח של 77 דונאם, [...] למשמעות מאנוס, משמשת ילין, [...] לרצות יציאת היהודים מהעיר העתיקה והתיישבותם מחוץ לחומות, [...] לרכוש את השטח, אך העיסקה לא יצאה לפועל בהיעדר הסכמה ל[...] רחוב הדרך המקשרת בין רחוב שבטי ישראל (או „דרך הכפריים") ורחוב יפו (תוואי זה הוא כיום רחוב חלני המלכה).

[...] „הרוסיים" נוזרות. הריסה על כמה מן הבניינים הישנים. במקומם יעמדו מבני אבן חדשים, שיכילו את מחלקות העירייה המפוזרות ברחבי העיר.

בתחרות על תוכנית העירייה החדשה הוענק פרס ראשון לאדריכל א. מנספלד, שהמוזן להקים בנין רב קומות. פרס שני ניתן לתכנית שהציעה הקמת בניין נמוך יחסית, שגם אותה הגיש האדריכל א. מנספלד (הוגש תחת שם הצעות).

עיסקת חליפין

בעוד תכנון בית העירייה החדש נמשך, התחלפה הנהלת עיריית ירושלים, ועל הכס ישב טדי קולק. אחת מהתלבטויותיה הראשונות היתה להפסיק את תוכניות הבינוי. העירייה, מכן צריכה לשכון בין שני חלקי ירושלים, כדוגמת העירייה הנוכחית. הזמן עשה את שלו, ולימים הוחלט כי בית העירייה יוקם ב„מגרש הרוסים" ויתחבר עם בית העירייה הקטן הקיים. אחר מכן עם מינהל מקרקעי ישראל נעשתה עיסקת חליפין. העירייה קיבלה לידיה את „מגרש הרוסים" ובתמורה העבירה למינהל את המיתחם מול „היכל שלמה", שנועד לה בשעתו. פרי העיסקה הראשון היה מלון „פלזה" („גנאדי") שהוקם שם. האדריכל מנספלד החל לעסוק בתכנון בית העירייה החדש, הציג שבע גירסאות (אחת של: בניין בן 30 קומות) וזו שנתקבלה הוצגה לפני שבועות אחדים, בליווי דגם, על שולחן וועד[ת]

בעיית מימון לא יטורה, ככל הנראה, את העירייה. „סקר כלכלי העלה כי במכירת הבניינים שבהם יושבות כיום מחלקות העירייה, נוכל לממן, פחות או יותר, את השלב הראשון", אומר מנכ"ל העירייה, עו"ד רוני פינשטיין. בתקציב שנת 1975 יעלה השלב הראשון כ־75 מיליון ל"י, אך יש להניח שעד שלב הביצוע יתפח הסכום פי־כמה.

לפי תוכניתו של א. מנספלד יתחבר ביתה החדש של העירייה עם שורת הבניינים בדרום „מגרש הרוסים" — בנייני המחלקה לגיאולוגיה של האוניברסיטה ובבניינה הנוכחי של העירייה. כל אלה יהוו גוש משרדים מלוכד, שיקל על פעולת העירייה אך בעיקר ימנע מהאזרח טילטול בין משרדים.

בתוך המיתחם עצמו יישמרו שלושה מיבנים — בית המשפט, הכנסיה הרוסית ומוזיאון הגבורה. בית־החולים „אביתיל" יהרס עם ביצוע השלב השני של התכנית. במיתחם יוקמו גם חניונים גדולים, כולם תת־קרקעיים.

בלב המיתחם תוקם רחבה ששיטחה כחמישה דונמים, ובה יוכלו להתאסף אלפי אנשים, בעצרות ובטקסים — ובהפגנות...

כך נילחם בטרור?

מאת משה אור

נקודה לויכוח

צחק מתתיהו פלד („מעריב" 21.3.75) בקובעו כי אם אכן יש לממשלה מדיניות ברורה ביחס לטרור קשה להבחין בה, אולם ניתן לצפות מאלוף (אפילו הוא מיל.) כי גם יעלה כמה רעיונות למלחמה כזו. אחר קריאה חוזרת ונשנית במאמרו אין כל זכר לכאלה.

את אשר מציע מר פלד בשלוש מצוות „עשה" שלו: להכות בראשי הארגונים וכו'; להקים מערך הגנה יעיל נגד כל נסיון חדירה; לרדוף את התוליות המצליחות לחדור ולחסלן עושים צה"ל הרדעות הכשונן אפילו אליבא דמר פלד במידת הצלחה כזו או אחרת, ואילו את הצעתו האחרונה — מעין מצוות „אל תעשה" — והיא כי במקרה ש„מחבלים מצליחים להשתלט על בני ערובה שאין ביכולתנו לשחררם בשלום יש להתחזק בכשלון ולהבין כי שחרורם הוא צו עליון המבטל כל שיקול אחר" — יש לדחות ללא היסוס ופקפוק.

מה מציע לנו מתי פלד? כיוון שהמחבלים מצליחים להצרים עלינו ולחדור בעד מערך ההגנה שלנו, עלינו לתת להם פרס, להענות לדרישותיהם — יהי אשר יהיה — ולשלחם לשלום! (לשלום? הרי למלחמה באו!)

אם בגדר קביעה נוספת — גבוהה — של מתי פלד כי אין ליצור מערך־הגנה נגד חדירות מחבלים שיהיה חסין לעולם נגד הפתעות, עם דרישתו כי במקרה של חדירה מוצלחת ותפיסת בני־ערובה יש לוותר ולהיכנע למחבלים — ביאלץ לקבוע כי במלחמה המנושה לחיים ולמוות בינינו לבין המחבלים, נוגים ההצלחה ההישג מראש בידי המחבלים!

אין טעות גדולה מזו! יש להחדיר במחבלים את ההרגשה הוודאית, כי מי מהם היוצא למשימה לשטחי ארץ־ישראל קונה כרטיס בכיוון אחד — One Way Ticket — ואין דרך חזרה! וכדי שסופם של המחבלים יובא לידיעת חבריהם במחנות, יש להפיץ תצלומים של גופות המחבלים ההרוגים — ויהיו אלה גופות מרוטשות ומרוסקות! — באמצעות מטוסי חיל האוויר ובאמצעים אחרים (אפילו בודאר...) בכל מחנות המחבלים בצרוף אזהרה חד־משמעית: ככה ייעשה לכל המתנכל למדינת ישראל ואזרחיה.

אזהרה זאת, בפרט אם תצורף אליה הסתייגות שתבטיח חנינה לכל שיסגיר עצמו לפני שיפתח באש או יעשה כל פעולה אלימה אחרת, לבטח תקטין את מאגר המחבלים המוכנים לצאת לפעולה שתהיה פעולת התאבדות. כי אין המחבלים מוכנים למות גם במיבצע במלון „סבוי". הם הסמיכו את החומר הנפץ בחדר שלא נמצאו בו והפעילו אותו מרחוק!

* * *

המצב העכשווי הוא כי ארגוני המחבלים השונים פועלים נגדנו באופן חופשי ויכולים להשקיע את כל משאביהם ומחשבותיהם בסוגיה כיצד לתקוף את ישראל, ואילו ישראל משקיעה את רוב מאמציה ומשאביה בהתגוננות. גם הפעולות ההתקפיות שעשתה — על כל התעוזה והתנושה שבהן — היו ספורדיות ולא היה להן כל המשך.

מדוע לא יוקם בצה"ל, בגלוי ובפרסום מירבי, גוף שתפקידו המוגדר להכות במחבלים בכל מקום שהם, בישראל המוחצת לה, בארצות השכנות הרחוקות, ובראשו יעמוד — וכי יש אחר — אלוף אריאל שרון?

מרחק רב עברנו מתקופת קיביה, שבה עלה ראש ממשלת ישראל על דוכן הכנסת ומסר הודעה שאינה נכונה, כי שום יחידה של צה"ל לא יצאה מהמחנה שלה אותו לילה, כי־יום אנו מודים באבהותנו לפעולות כאלה ואחרות.

עצם הידיעה כי הוקם גוף כזה יחייב את המחבלים ואת העומדים בראשם להקצות כוח־אדם לשמירת מחנותיהם ובסיסיהם להתהלך בפחד ובחרדה פן יחטפו אותם (וכבר היו דברים מעולם), וכתוצאה מיידית, יפחת מספר הלוחמים שיעמוד לרשותם לפעולות התקפיות.

* * *

אין להתעלם מן הסיכון האנושי, השואל מה פשעם של בני הערובה שנקלעו במקרה(?) לידיהם של המחבלים. בהקשר זה משווה מתי פלד את גורלם לגורל שבויי המלחמה שלנו שנפלו בידי האויב במלחמה האחרונה, ואשר ישראל היתה מוכנה להביא כמעט כל קורבן כדי להחזירם.

אך אין טעות במקרה אחד מהווה צידוק לטעות במקרה שני. האמנם יש להקריב כל קורבן?

אני בטוח שמתי פלד יודע טוב ממני את הוויתורים המיותרים שהכריחה ממשלת ישראל לוותר למצרים ולסורים אחר שאלה אכן גילו כי אנו מוכנים לכל קורבן למען שיחרור השבויים. אל לנו לשכוח שחייל — גם כשהוא בשבי — הוא עדיין חייל ומדינה חייבת להציג את האינטרס העליון שלה מעל לאינטרס של יחידים ויהיו אלה יקרים ככל שיהיו.

דוגמה מאלפת ומוחשית ראינו במשרדי על ה„עסק ביש" לפני שבועיים: בלחץ משפחות השבויים שנפלו בידי המצרים במלחמת ששת הימים היתה ממשלת ישראל מוכנה לתת לאנשי הרשת להירקב בכלאם עוד שנים נוספות רק בגלל שבויי צה"ל עצמם, שהיו מוכנים להשאר בשבי תקופה נוספת, שוחררו אלה ואלה.

כאשר מדובר במצב שבו „כל הארץ חזית" ו„כל העם צבא" עלינו לנהוג לפי הכלל „במלחמה כמו במלחמה", להיות חזקים ואיתנים, ואת הסנטימנטליות והרגשנות להשאיר לתקופה נוחה ושלווה יותר.

* * *

בכל זאת כיצד להילחם בטרור? יש לנהל מערכה תוקפנית וללא הפוגה — ביבשה, בים ובאוויר — בהפצצות ובהפגזות, בפשיטות ובגיחות שמגמתן לשבש את חיי המחבלים במקומות ישיבתם, להכות בהם ולזנב בהם בכל הזדמנות בשילוב מערכת הגנה חזקה יעילה במידת האפשר. אם נחדיר לתודעת המחבלים, כי „מחדירה ישתחרר רק המוות", יחשבו לא פעם ולא פעמיים אם אמנם כדאי להם להשלח למשימות חבלה בישראל.

דן דלמט / מצב חמור

באחד הערבים נתמזלנו והצלחנו לשוחח בבית הקפה „עזאזל" עם ראשי האוהדים של קבוצת „הפלפל", מר עזרא מזרחי ומר מיזרע אזרחי.

— מה דעתכם על המצב הנוכחי, לאור ההתפתחויות האחרונות? — שאלנו, בצדק.

— המצב די חמור! — השיבו האוהדים.

כשבקשנו לפרט, התלוננו שהממשלה ניסתה להסיח את דעת הקהל מהבעיות הממשיות, באמצעות המשא ומתן בין ישראל למצרים, בתיווכו של קיסינג'ר, ואין להתפלא שכל הנסיונות האלו עלו בתוהו.

— לפי הערכתכם, מה היא הבעייה המרכזית העומדת בפנינו?

— כמובן, מקומה הסופי של קבוצת „הפלפל"! האם תשאר בליגה הלאומית או לא? כעת זה הדבר החשוב ביותר. אין לך מושג, כמה מאמצים השקיעו, כדי לגרום לנו צרות. הן הנסיון להפיכה צבאית בפורטוגל והן ההתקפה הכללית של הוויטקונג בדרום־וייטנאם מהווים חלק בלתי נפרד של המזימות המלוכלכות נגד קבוצת „הפלפל"! מדוע לא חיכו עם כל זה, עד תום עונת הכדורגל? מדוע? התשובה היא פשוטה מאוד: יריבי קבוצת „הפלפל" אינם נרתעים משום אמצעים כשבכוונתם לגרום נזק לקבוצה...

— זה הכל?

— זה עוד לא הכל! בעיר רוחות השמועות, לפיהן מעוניינת הממשלה בנפילתה של קבוצת „הפלפל" מהליגה הלאומית, כדי להכניס במקומה קבוצה חדשה להלוחין, אשר מורכבת משחקנים גרוזיניים. לפי השמועות, ייהנו הללו מעזה, נוסף להנחות במס הקניה למקרר ולמכונית, גם מהנחות ניכרות בליגה הלאומית, וכרגיל, על חשבון קבוצת „הפלפל"!...

— ובכן, מה בדעתכם לעשות בעתיד הקרוב?

— ננסה להשפיע על המעצמה הגדולה ביותר, על אמריקה, בעזרת אבן...

— באמת??

— כן, אך בעניין זה עוד יש מחלוקת.

— ???

— טרם הוחלט, אם זה יהיה בעזרת אבא אבן, או בעזרת צרור אבנים...

על גבול השמחה לאיד

(סוף מעמוד 16)

ששת הימים היא הסכנה כי ביאלץ להילחם בשתי חזיתות בעת ובעונה אחת. עד למלחמת יום הכיפורים נראתה סכנה זו רחוקה, אולם ביום הכיפורים התברר כי הסכנה ממשית מאד.

לכן, מאז הסתיימה מלחמת יום הכיפורים, עמדה לפני ממשלת ישראל משימה תכופה אחת בתחום הבטחון, והיא — ליצור הפרדה בין כוחות צה"ל והצבא המצרי על־ידי הקמת שטח מפורז רחב־ידיים ביניהם.

בדרך זו היתה ישראל מחזירה לעצמה את אבן־הפינה של בטחונה, שעליה התבססה כל תפישתה הצבאית מאז קומה, היא אי־יכולתן של מדינות ערב לפתוח בעת ובעונה אחת במלחמה בשתי חזיתות נגד ישראל. אבן־פינה זו נשמטה מידינו במלחמת ששת הימים, ומאז התשבשו כל חישובינו.

אולם אף פעם לא היה ברור אם ממשלת ישראל מוכנה להסיק את המסקנות עד הסוף בשאלה זו. הדיבורים, שתחילה נשמעו כדברי־תעמולה גרידא, בדבר הקו החוסן שיש לנו על ה„מעברים" בסיני, החלו לאט לאט לקבל צורה של דוגמה בטחונית כאותה דוגמה שקבעה בשעתה, כי קו התעלה הוא קו חוסן שאין כוח המסוגל לחצות אותו.

כלומר, במקום להסיק את המסקנות ולהחזיר לישראל את המצב הבטחוני החיוני של, הפרדה גיאוגרפית בין הצבאות בחזית המצרית, נוצרה מחדש דוקטרינה בטחונית הבנויה על חול — חול ממש, כמו זו שהכזיבה ביום הכיפורים.

עכשיו, עם הפסקת הדיונים על הסדר חלקי עם מצרים, ברור כי הסכנה של מלחמה בשתי חזיתות בעת ובעונה אחת תוסיף להטריד אותנו, להדאיג אותנו, ועם דאגה זו נלך לז'נבה. זה מצב לא נוח לנהל בו מו"מ. היה מקום לקוות, כי ממשלת ישראל תעשה כל מאמץ ובלבד שנוכל ללכת לז'נבה, כשמצבנו הבטחוני משופר יותר, כלומר, כשבינינו לבין המצרים שטח רחב ידיים מפורז הנתון לפיקוח.

אך נראה, כי הממשלה ויתרה על שיפור חיוני זה במצבנו הבטחוני, ועוד נותר לנו לכמות מה היו הסיבות לכך. מי יתן ולא יתברר, כי בכלל נוספה חסרת משמעות ויתורנו על שיפור משמעותי במצבנו הצבאי, אותו שיפור שאילו השכלנו לעשות בעבר כי אז אולי לא היתה פורצת מלחמת יום הכיפורים, ואם היתה פורצת לא היתה מתפתחת באופן שהתפתחה.

כי יתן ולא יתברר, כי תוך כדי ויתור על שיפור חשוב זה גם הקדחנו את הבעילנו בארה"ב.

ב־1.7.75 יכנס לתוקפו החוק המחייב שימוש בחגורות בטיחות
נהג! בדרכים בין עירוניות לטובתך!
חגור כבר היום חגורת בטיחות.
משרד התחבורה · המועצה הלאומית למניעת תאונות · איגוד ישראלי של חברות לביטוח · קרנית

לוטו
השבוע: פרס ראשון
500,000* ל"י
(כולל העברה)
*בכפוף לערעורים
לוטו הסימן להצלחה

בן ווליליאן מרכוס
מג'מאיקה, ניו יורק
מתכבדים להזמין את
ידידיהם, קרוביהם ומכריהם בארץ
לטכס חנוכת גן הילדים בירושלים
ע"ש
בן ווליליאן מרכוס
שיתקיים ביום ג', כ' בניסן, ה' דתשל"ה
(1.4.75)
בשעה 11.30 לפנה"צ בגן הילדים
רח' הגיא 5 בית הכרם, ירושלים

הזדרז ושלח את פתרונך
לחידון הסמלים של מעריב

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

מוכר המכוניות
הגדול ביותר במדינה

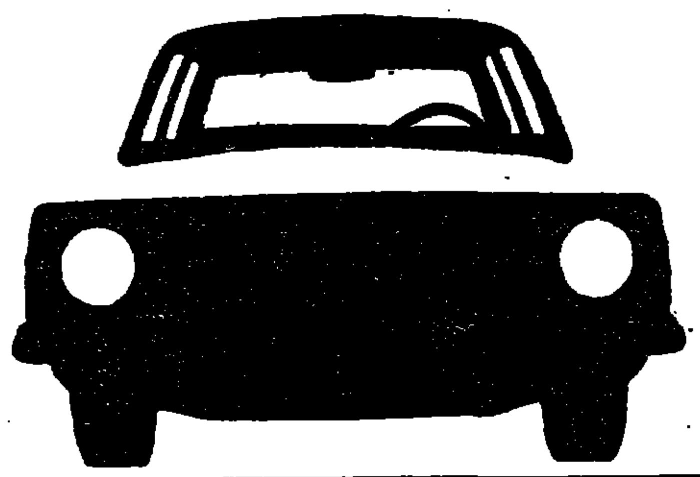

מוכר הדירות
הגדול ביותר במדינה

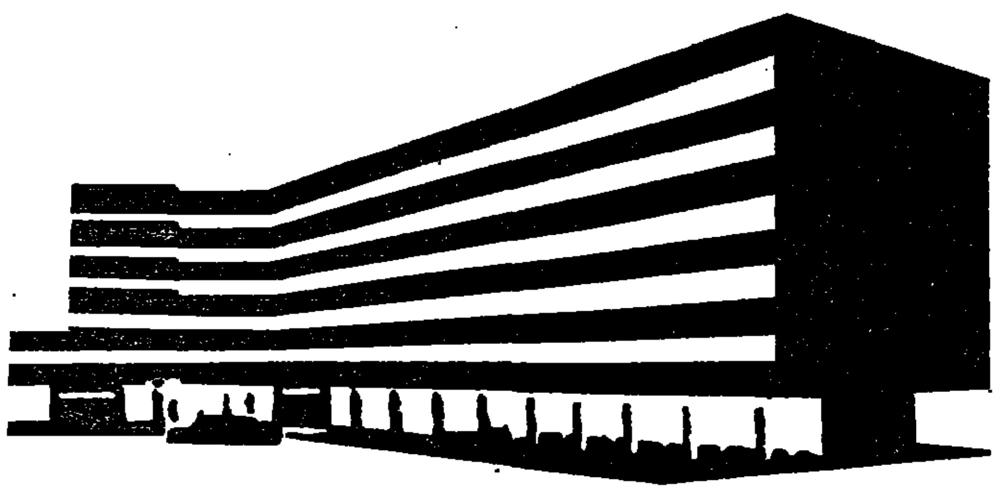

הקול המתוק
ביותר במדינה

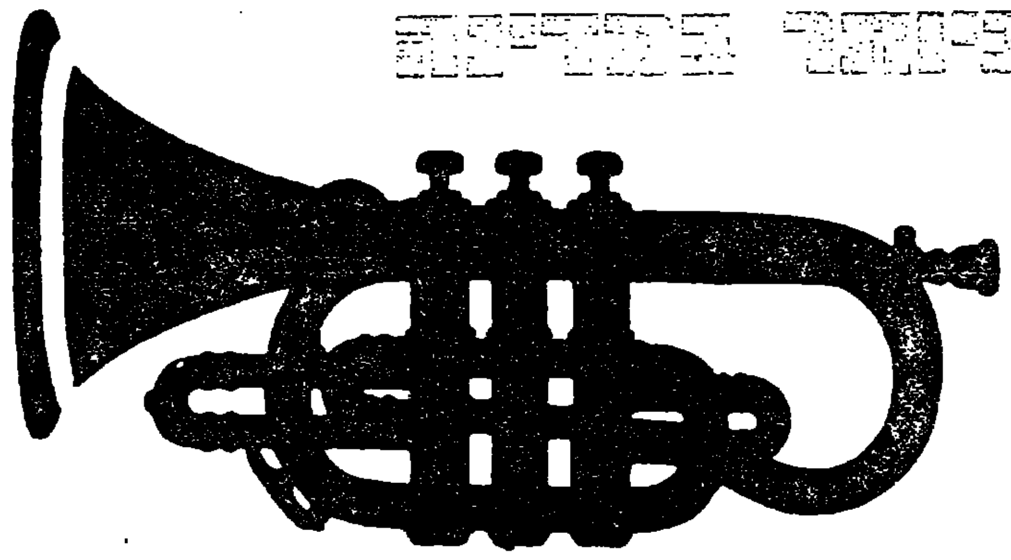

הרץ המהיר
ביותר במדינה

המעסיק הגדול
ביותר במדינה

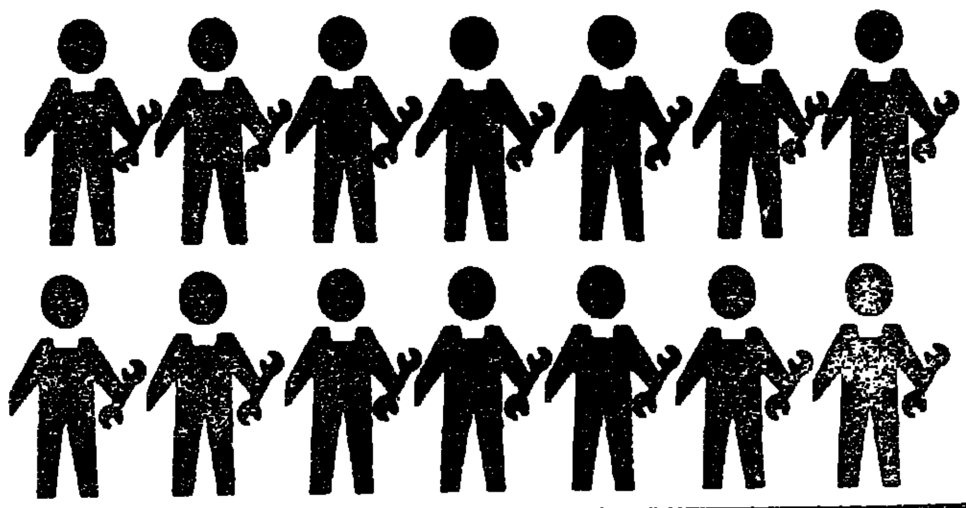

המבחר הגדול ביותר במדינה

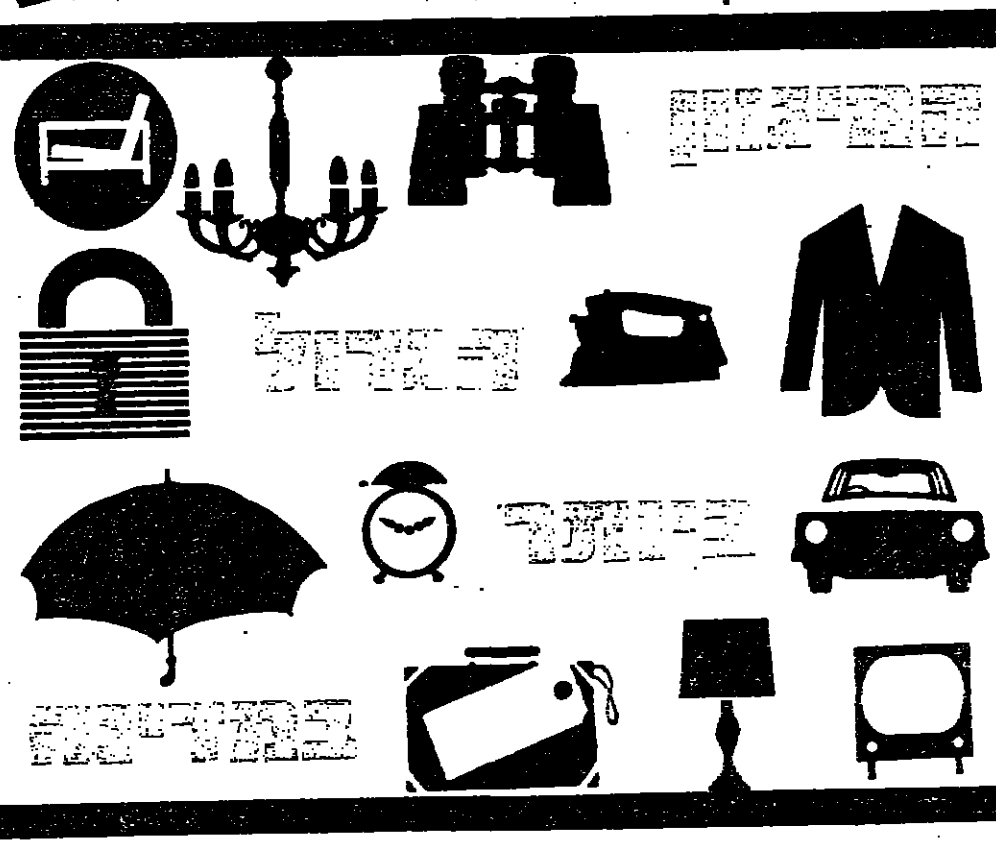

עובדה: יותר מכוניות נמכרו ונקנו באמצעות „לוח מעריב" מאשר באמצעות כל גורם אחר במדינה. עובדה: יותר דירות נמכרו ונקנו באמצעות „לוח מעריב" מאשר באמצעות כל גוף אחר במדינה. עובדה: יותר עובדים נתקבלו לעבודה באמצעות „לוח מעריב" מאשר באמצעות כל גורם אחר במדינה (חוץ מלשכת התעסוקה הממלכתית). עובדה: אין גורם אחר במדינה המגיע לרמת התפוצה והיעילות של „לוח מעריב". בכל פעם שאתה צריך משהו — תן לו לעבוד בשבילך.

הלוח הנפוץ ביותר, הגדול ביותר, הנקרא ביותר והנענה ביותר במדינ

לדירות, מכוניות, עבודה וכל השאר

להצעות חסכוניות של חנויות ועסקים

מעריב ספרות · אמנות · ביקורת

מאת
אורין בן־הרצל

...חיי", מאת וירג'יניה וולף, ... תשל"ה, 177 ע'.

...ה"20 פורשת מחיים חברתיים, ...יפור ובורחת מדיאלוגים. היא ...הנפש מתרוחות בחוויה ולר־ מונולוגים. ...ימי הפך לדרך ביטוי אופייני ...' וניתן לראות בו סימפטום ספרותית חברתית כאחד. כ־ ...סיבני, מהות המונולוג־ ...ן למצוא דרכים חדשות, לאחר ...יומן הצרפתי ההרוסי מן המאה ...זירו לרומאניסטים הבאים אח־ ...את הדברים „טוב יותר" אלא ...שיפוץ אלא שינוי. סבורה זו ...ופרוטי, והיא מנסה להסביר ...ית תוך שיבוצן במערכת פני־ ...ן הרומן המוחצן — האקסטר־ ...בר הרומן המופנם — האינטר־ ...ל עשי שיח־המונולוג לשמש ...יאות חוץ־ספרותית ד־ ...התפתחות צורות חדשות אלא ...ים. המונולוג זוכה מתוך חב־

רה שאינה מאמינה באפשרות של יצירה דיאלוגים, היא נעשית סול־פסטית, מכונסת בעצמה וחולה להאמין בהעברה הדדית של תחושות.

שלוש שנים אחר מותו של מרסל פרוסט והופעתו של „יוליסס" לג'ויס, ראה אור „בית דאלוויי" לוירג'יניה וולף (1925) — אף הוא נסיון למונולוג פנימי אך שונה מזה הנקוט בידי עמיתיה, החשובים שבסופרי ה־תקופה. המחברת איננה צמודה אל התודעה האחת אלא נודדת מתודעה לתודעה והאסוצי־אטיביות תבונה את המונולוג איננה פרוצה. אינה מדלגת בהעדר־שיטה מהרהור להרהור, מתאמץ צמצום למסירת התחושה בלתי־אמצ־עית. ההיזכרות מאורגנת, סלקטיבית ביותר, מתרכזת סביב נושא ואיננה מתגלגלת לכל הכיוונים. בניגוד לעמיתיה שמרה ו. וולף עלילה פנימית, המחזיקה את הרומן כולו, בונה אותו באופן קוו־ליניארי ומצבירה את הקורא בפעולה לפעולה במשך של זמן.

עלילה פנימית זו מחליפה את העלילה החיצונית, ותחומיה אכנם מצומצמים בזמן ובמקום. אולם אירועיה עוקבים זה אחר זה. נראה כי אין וירג'יניה וולף מתגברת על תכונתה המרכזית של הספרות להתקדם במב־לול קווי בין האורעים הממשיים או הנפשיים, כבין תחנות. על־אף התקבאותה באמנות החזו־תית הרדיאלית (מלשון רדיוס) הנמסרת בכמה כיוונים, לא הצליחה הסופרת הבריטית לשבור את האופי הקווי של הסיפורת.

מבחינת זמן ומקום ניתן למצוא את הרומן בשתי אחדויות: הכל מתואר מבוקר יום־אביבי, שטוף־שמש, עד לשעות הלילה ה־מאוחרות של אותו יום. שדה־ההתרחשות, שבו עובר עליה יומה של מרת דאלוויי, הוא קטן־קוטר ומקיף את מרכזי־החיים בלונדון ואת שכונות האנשים היפים. קלאריסה דאלוויי יוצאת את ביתה לקנות פרחים לקישוט הבית לקראת נשפיה שתערך אותו ערב בביתה. בדרכה היא נפגשת בדמויות־אגב, מתן מוכ־

וירג'יניה וולף

רית ובתן זרות לה. בשובה לביתה היא מת־קנת את שמלתה לקראת הנשף ותוכה בהפתעה בבוקר קצר של אלוף נעוריה, פיטר וולש. בצהרי בעלה חוזר על שילהנה של ליידי ברוטון פורשת קלאריסה דאלוויי לתנומת־צהריים, משההות קלות עם בתה אליזבת, ופעילותה מגיעה לשיאה בנשפיה שהיא מנהי־גת בבוהכחיות רבה. הרומן נצעל בתחושת דוחה חלקית עם הסתלקות אחרוני האורחים, כשקלאריסה המאפילה בת החמישים ושתיים קורנת חן על סביבתיה וצל האנשים האח־בים אותה. על אורחים חיצוניים אלו טווה המחברת את חיי־הנפש של גיבוריה.

אולם במקביל לעלילות חייה של קלאריסה נשזרים גורלות של דמויות אחרות בפקעת העלילה, נפגשים וניתקים. כך ספורו של פיטר וולש, החוזר לאחר היעדרות ממושכת בהודו, אליה ביה בשום סירובה של קלאריסה להי־נשא לו. כך סיפורו של ריצ'רד דאלוויי הבעל, איש־הפוליטיקה, או מיס קילמן המש־לימה את לימודי ההיסטוריה של הבת אליז־בת. המחברת איננה נצמדת לתודעה של קלאריסה בלבד בהצגת מציאות הרב־צדדית, היא מאירה את הדמויות בצורת שיתוף מהוד־צה ההדמויות מוארות הן בעיני עצמן והן בעיני זולתן. קלאריסה היא אשה בעלת קסם רב חיוניות, אצפ"כ כההצהרה בה איזו נבי־בות. אמנם אינו מתמצה בפי המספרת אלא נבנה בידי הקורא בצורת רסיסי־תודעה, אנפי הנושאים בהם היא הוגה (מלה גדולה מדי — כך נראה לי — לגבי המתרחש במוחה), השטחיות ביחס לסובב אותה, וכן בדעותיהם של אחרים עליה. דומה שבמקרים רבים מת־יחסים אל מרת דאלוויי ברצינות יתרה תור־סים להפריז בחיבה, שרוחשת לה המחברת. קלאריסה אמנם שופעת חדוות־חיים, נעימה ומתרגנת בכושר להתבשם מבוקר שכשי באור דיסיאה הצעירה שלה בין הבית לחנות־הפר־חים, יחד עם זה מבויה בה טריביאליות והת־רכזות אנוכית בעצמה.

המיוסרת כדרכם של גיבורים אנוכנטריים הנ־סניים והברוטיים, אלא קלילות מרחפת ושט־חית. היא מבלבלת בין הכורדים לארמנים וזאת לא מתוך אירוניה עצמית מוחלת, אלא בלגלוג מפורש („הוורדים שלה נוגעים לליבה הרבה יותר מן הארמנים" ע' 98). מתוך יפי־פוה־נפש צנועה במסרים הדברים מנקודת ה־תצפית שלה: „ואולם מה מאד אהבת היא את הוורדים (האין בכך כדי לעזור לארמנים?) — הפרחים היחידים שיכולה לראותם בקס־פיס". הזיבור המשולב באמצעות הסוגריים שבגוף הטקסט מגלה את החיישנות הנגואיס־טית שלה, היסרדותה בכלי־הכסף, בתנומת־הצהריים, בזוהות החיים, בנינוחות הבלתי־מופרעת איננה מותירה מקום לטעות ביחס המחברת אל ילידת־רוחה. בשעת הנשף היא ניצבת גאיונה על גרם המעלות ומקדימה פני כל אורח באותן המלים עצמן „מה נפלא לר־אותך!" אף ידידותה מנוער סאלי, נצרה מפ־תיעה ומקורית, „שבישאה לאום הנופל ממנה בצרכו בהוזו בנו של כורהי יודעת „כי קלאריסה בסתמי ליבה סנובית היא"[1].

גרמנים ביסודים לעולם ילדות באחותה כפ־רית, מתגלה גם התכנפות נשית ומבוהלת מפני פרעניות העולם ותחת חסות בעלה ריצ'רד, לעתים היא אף נלאית מתפקידה שבבירבר־ההרסינה, והביקורת נוטה לתאר או־תה, כמי שהתאקלם בצבעי הסביבה תוך ויתור על אמיתות־נעורים ועל פיטר וולש הנבגד והמבולבל.

נישואיה לצירלי דאלוויי מעניקים לה את הבלתם של הסובבים ברדיוס של ארמון באקינגהם תוך אומללות מודעת („הלהם פג; אתה נשאר לבדך. המוות הוא חיק" ע' 149) אולם זוהי אומללות של ניצחים, מין טריבי־אליות נשית, המודאגת באופן כן ואמיתי. לא בעיות ערכיות וקיומיות, לא מכאובי יום יום עמוקים, אף לא קנאה־כשאול ואהבות־כמות, אלא אישיות כקציפה ברעת קלות וצוגנות, כאותה הרפתקאה כושלה בקונסטנ־טינופיל. שהשמיטה אז הקשר עם בעלה.

בין אם הבחינה ו. וולף ברוח־זוהה של הדמות המרכזית ובין אם שיקול מבני הוא שהניעה אותה להשלים את הספור בעלילה קוטבית, היא מציבה באופן מקביל את סיפורו של ספטימוס — זורן־סמי"ט ואשתו האיטלקית. באופן זה נוצרת תיקבולת שבה מתפתחות שתי עלילות צמאיות. פרקי ספטימוס הם מן היפים ברומן הם שמצילים את הספור מטביעה במי־אפסיים. במבוא לאחת המהדורות (הוצאת Modern Library) מקדימה המחברת ואומרת, כי השניים אישיות אחת הם, שני פנים לאידיאת־חיים אחת. מבקרים, אסתטיקונים של אמנות וספרות, פרשו את דבריה כאילו אין איש כן השניים אישיות שלמה אחת. במקום להקות את המציאות חיקוי חיזור יצירה המחברת מציאות חדשה. היא פיצלה אישיות ריאליסטית לשתי דמויות סמ־רותיות. באופן זה משלימה הזרות־החיים של קלאריסה את שלילת־החיים של ספטימוס הולם הנפש.

מבחינה מבנית התחבולה מעניינת, קלאריסה וספטימוס לא התוודעו מעולם, וכרכבות בתנ־אמות כהלכה הם חולפים זה על פני זה באותם מחוזות בלי להתנגש. אין מהציות של האישיות מודעת למהציותה השניה עד לרגע בו נודעת לקלאריסה, אגב אורחא, פ־שת התאבדותו של ספטימוס. הרופא שטיפל בו, דייר ברדשאו, מספר בציצמה של הנש־פיה, כי אחד מהוליד שם קץ לחייו זמן קצר לפני צאתו לנשף. קלאריסה מאזינה בבעתה והשה כאילו שכלתה מלהטת וגופה בוער „תמיד כהיוודע לראשונה לפתע פתאום על איזו תאונה ואוזה את הדבר בגופה", וכשנודע לה כי השליך עצמו מן החלון „ה־קרקע זינקה אל עלי והלהות־מות אחזה בה. (ע' 149) בפיסקה זו מתהלכים שני פתילי העלילה לאחדות הקוטבית קלאריסה — ספטימוס, פרשנים רואים בפיסקה זו את משיכתה הסתומה של קלאריסה העולה אל המוות, חיבה החיים ושלילתם בצורה באחת. אולם עיון מדוקדק מחזיר את קלאריסה לטריביאליות האופיינית לה „מה ראה הזוג ברדשאו להזכיר את המוות בנשפייתה? איש צעיר איבד עצמו לדעת — — והזוג ברדשאו משוחח על כך בנשפייתה!" סימן הקריאה המבוי במקור מנמת את חשיבות הנשפיה שלה מעבר למותו של איזה מאן דהוא, מוות שעלול להציב חלילה על הצלחת נשפייתה.

לבד מהכרותה המפורשת של המחברת מצי־יים ביטויי־הוה רבים, המקשרים את שתי הדמויות המקוטבות. המובאה השקספירית „ירא לא עוד את יקוד החמה" מופיעה פעמים אחדות בתודעתה של קלאריסה וחו־שפת את הרתיעה הכמוסה וכן היא מופיעה

(סוף בעמוד 31)

[1] שמחתי למצוא חיזוק לדעתי זו על מרת דאלוויי בספרו של A. D. Moody על וירג'יניה וולף 1963.

גלויות מפאריס [14]

מאת
אמנון שמוש

...ז קורת בפריס. הצגה שמתחילה ...גמרת. הצגה המוציאה את הקהל ...עד שבחור אחד יוצא מכליו, מט־ ...ל הבמה ומתחיל להכות. הצגה ...קסט. הצגה המנסה לדבר אליך ...מלים, ואין בה דבר מן הפר־ ...ז.

...צפוי על בימות העיר הזאת, עיר ...ושבע ההצגות בשבוע, על אחת ...כמה בתיאטרון הנסיוני הצעיר ...", השוקק פעילות תיאטרלית ר־ ...לית בשני אולמותיו הצמודים. ...תי" זו רק שיגרת לשון. אלה הם ...ין מקומרים של מה שהיה ...דיק, שבאחד מהם הונחו ספסלי ...סים ישנים למושב ובשני בלו־ ...ישופים עליהם כריות קטנות ...יק. אך בשני האולמות הללו ...ערב ערב שלוש־ארבע הצגות, ...ראשונה בשמונה וחצי ושניה ב־ ...חצי; ובכמה מימות השבוע יש ...עילות מוסיקלית ענפה גם בשעות ...: ובשעות הערב המוקדמות. במ־ ...רכזי — בדיוק מול השוק הישן ...ל) שפינה את מקומו למרכז ה־ ... הענק של פריס „בובור", הנמצא ...ך הקמה — התלבשה חבורת צעי־ ...לאי מרץ ויוזמה על צמד מרתפים ...הפכה אותם למרכז תיאטרוני סו־ ...שכנות של „קפה דה לה גארי, ...יאסר הנמצא בדיוק מעליהם, מר ...ואינה מרעה. אדם בא ובוחר ברבמקום לאן ייכנס; כמו בבתי־הקול־נוע הפריסיים, שחולקו כל אחד לאר־בעה־חמישה ואפילו שישה אולמות קט־נים. תמיד יימצא מבחר מגוון, ואם כאן מלא — היכנס לדלת הסמוכה.

המחזה „הקסין רוצה להיות אפוט־רופוס" נכתב בידי פטר הנדקה האוס־טרי. אין בו שום דיאלוג, שום מונולוג, שום מלה. כל כולו הוראות לשני שח־קנים — הקסין והאפוטרופוס, התל־מיד ורבו — מה עליהם לעשות במשך כשעה וחצי. והם עושים זאת בכשרון, אך שתיקתם המוחלטת עולה על העצ־בים.

המחזה מפתיע מראשיתו. האור נדלק על התלמיד (שחקנית צעירה מוכשרת בשם דיזי אמיאס). הוא יושב ואוכל לו תפוח באיטיות ובאדישות, שקוע ב־אכילה ובהרהורים. הקהל מחכה בקו־צר רוח לגמר התפוח הענק. לקראת הנגיסה האחרונה חורקים כסאות האו־טובוסים הישנים והקהל נושם לרווחה. אך הנה מושיט בן האיכרים השתקן את ידו אל כיסו ומוציא תפוח שני, גדול מן הראשון. בשלווה מרגיזה הוא מת־חיל לנגוס ממנו, נגס ולעוס ולעוס ולו־עס. עוברות דקות ארוכות. המתח נהפך לשיעמום והשיעמום — לרוגז. העינים נעוצות בדאגה בכיס הנפוח של הנער, אך הנה מופיע האפוטרופוס, איכר מפותפק, ובידו דלעת מגולה.

„או לה לה!" — לוחש מישהו בקהל לחישה הנשמעת היטב לשמונים הנוכ־חים באולם — „לאכול את זה יקח לו הרבה מאוד זמן". חושך.

בחשיכה נשמעות נחירות אימתניות. קהל מוצא הזדמנות להתפרק בצחוקים קלים. האור נדלק על השניים. הם מת־חילים להביא אל הבמה שולחן וכס־אות, כלי־אוכל, בקבוקים, קומקומים ואגטרים שונים. את הכל מניחים על הריצפה, מתישבים משני צידי השולחן ובוהים זה בזה. המדריך קם ולוקח עתון. שוקע בקריאה. פתאום מגלגלו לכדור ומשליכו בכעס. החניך מחפש צו־רות ישיבה נוחות. הוא מנסה מפעם לפעם לחקות את רבו. זה עולה על השולחן, אף זה עולה; זה נוטל כסא ומגביה את עצמו עוד יותר, אף זה עו־שה כמותו. המעשים ללא מלים. החיקוי ללא דיבורים. כי הבעיה שהמחזה מב־קש (כנראה) להעלות היא בעיית התק־שורת האנושית הזקוקה לשפה אנושית. האם יכולה להיות שפה אנושית ללא מלים? ללא דיבור? התיתכן התקשורת באמצעות מבטים, הבעות, תנועות ופעו־לות בלבד? המחזאי והבמאי (פליפ אדריאן) ניסו לענות בחיוב. הקהל ענה בלאו מוחלט.

בין התלמיד ורבו אין יכולת הידב־רות מילולית. זו מערכת היחסים ביניהם ברגע הנתון ואין לשנותה. אתה חייב לשבת באולם ולנסות להבין זאת בעצ־מך, תוך נסיון בלתי פוסק לשמוע דב־רים שאינם נאמרים, לתת להם מסוה ב־מלים שלך. השאלה היא, כמה זמן אפשר לעשות זאת. אפילו הקהל הפריסי הרגיל למחזות נסיוניים ולהצגות חד־שניות, לא יכול להחזיק כאן מעמד. אנשים מכובדים השמיעו הערות קול־ניות, „עזרו" לשחקנים להביע את עצ־מם, והתבדחו בלחש־רם.

ובינתיים, על הבמה, התפתח משחק רדיפה בין השניים, אך גם הוא ללא מגע של ממש. פתאום מתיישב המד־ריך ומתחיל לגזור ציפורני רגליו אחת לאחת, לעיני הקהל. החניך קם ואוסף את הציפורניים מן הרצפה בעיון גדול.

„מעליבים את הקהל!" — לוחש מישהו מן הקהל, ציטטה משמו של מח־זה חדשני אחר. על הבמה נגש האפו־טרופוס להרתיח מים. מעביר צינור ג־מי ארוך מברז שבקצה הבמה אל הקומ־קום הניצב בקצה השני. מכניס את הצי־נור אל פי הקומקום, פותח את הברז. שומעים את המים עוברים בצינור. ה־קומקום מלא. הוא סוגר את הברז. מגלגל את הצינור סביב זרועו המתוחה אל כתפו. מקפלו ומניחו על השולחן. ואז... קם בחור מגודל־שיער מתוך ה־קהל, רץ אל הבמה, תופס את הצינור ומתחיל להכות בו בפראות.

תחילה היינו בטוחים שזה חלק מן ההצגה. הרי בהצגה כזאת הכל אפשרי. חשבנו בהקלה שזוהי אולי נקודת תפ־נית ומכאן ואילך יתחיל לקרות מש־הו. אך התברר עד מהרה, שהבחור פשוט יצא מכליו, תפס קריזה.

השחקנים נמלטו על נפשם. הבמאי עלה אל הבמה וביקש סליחת הקהל. הבטיח לנסות לחדש את ההצגה לא־חר כמה דקות. בתוך הקהל התעורר ויכוח חריף. מצד אחד נשמעה טענה, שהנה קיבלו הללו מה שביקשו — רצו לעלות לקהל על העצבים, והצליחו.

„זו בעצם מחמאה, מה שעשיתי" — טאחז המשתולל בטענה זו. ומצד שני קמו צעירים זועמים ופתחו בהתקפה על אלה שהפריעו כל הזמן, שהעירו במה־לך ההצגה הערות קנטרניות ולעגניות.

— אתם לא מבינים כלום!

— מה יש כאן להבין? המלך עירום.

— זה מחזה מיוחד.

— מיוחד, בלי ספק. הספק הוא, אם זה מחזה.

הקהל התבקש להתפזר. השחקנית קיבלה הלם ולא תוכל לשוב לבמה. היוצאים קיבלו הזמנות פתוחות לשוב בכל ערב שהוא לראות את המחזה בשלמותו.

— אין צורך להודיע מראש. לא, אין סכנה שלא יימצא מקום באולם.

כרטיס ההזמנה הזוהי בכיסי. המעו־ניין יכול לקבלו אצלי בכל עת. כל הקודם זוכה.

צפויות חמישים הופעות, מדי ערב ב־ערב, בשעה עשר וחצי. המקום בהחלט יפה ומעניין. ומי שמחפש משהו מיוחד, ואינו מבין מלה צרפתית — זוהי הז־דמנות חייו.

שני שירים

נורית זרחי

לולינות

הוֹלֶכֶת אִשָּׁה פֹּה
וּדְמוּתָהּ תְּלוּיָה בַּכּוֹכָב
עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ קִירוֹת
וְרֹאשָׁהּ טוֹבֵעַ בֶּעָפָר
הוֹלֶכֶת עַל חוּט שְׂפָתָיו הַלְּבָנוֹת
שֶׁל הָאִישׁ הַיָּשֵׁן
חוֹדֶרֶת דֶּרֶךְ תָּאִים
וּכְשֶׁנִּסִּיתָ לָלֶכֶת סְבִיב לִבָּהּ
וְעַל כָּל פֶּצַע שַׂמְתָּ פְּרִי יַעַר
לֹא יָכֹלְתָּ לָדַעַת
שֶׁכָּל כַּף שֶׁלְּךָ
דּוֹרֶכֶת עַל אֵזוֹר עָשָׁן
וּמִי שֶׁרוֹאֶה פֶּלֶא
אֵינוֹ יָכוֹל שֶׁלֹּא לַעֲצֹר אֶת נְשִׁימָתוֹ
וְאַחֲרֵי זֶה לִצְעֹק
וְאַחֲרֵי זֶה לִפֹּל
וּמִקּוֹל הַתְּבָנָה
מִתְעוֹרֶרֶת הָאִשָּׁה הָעָפָה
אֶל הִתְרַסְּקוּתָהּ.

בְּחוּץ עַל קִירוֹת גּוּפִי
דָּפְקוּ כַּפּוֹתַי
לָצֵאת אוֹ לְהִכָּנֵס.
לְאָן אֵלֵךְ מִקֶּרֶב עַצְמִי
מִן הַשָּׁמַיִם נוֹדֵף רֵיחִי
וּמִן הֶעָפָר.
וּבָאוּ הַמַּיִם נְקִיִּים וְהֵצִיפוּ עַצְמָם
וְאִם אֶגַּע בָּהֶם בְּעֵינַי יִשָּׂרְפוּ הַמַּיִם
וּבָאָה הָאַהֲבָה וְהֵצִיפָה עַצְמָהּ
אֲבָל אִם אֶגַּע.
כָּךְ הִגַּעְתִּי עַד קְצֵה הָרֵיק
וְסָחֲרוּ בּוֹ קְצוֹת הַמַּעְגָּל,
וְנִפְעַר שַׁעַר אַרְמוֹן הָרֵיק
בִּמְקוֹם שֶׁקָּבוּר הָעֶצֶב
רַע לִי רַע לִי
בָּכוּ יְלָדִים קְטַנִּים
שֶׁלֹּא הָיוּ בָּנַי
כִּי גַּם בְּבִטְנִי הָיָה הָרֵיק.
וּבְאֶצְבְּעוֹתַי לֹא נָגַעְתִּי
שֶׁלֹּא אֶהָפֵךְ לַאֲוִיר.
וְיָשַׁבְנוּ עַל שְׂפַת הַיָּם
וְזָרַקְנוּ בּוֹ אֲבָנִים
וְעַל כָּל אֶבֶן אָמַרְנוּ:
זוֹ שֶׁתִּפָּגַע בְּלִבְּךָ.
זוֹ שֶׁתִּפָּגַע בְּרֹאשְׁךָ.
זוֹ שֶׁתִּפָּגַע בִּכְבֵדְךָ.
וּבָאָרֶץ הַהִיא הַזְּרוֹנִי
אֵיךְ לֹא לִשְׂרֹף אֶת הַיָּם
וְלָלֶכֶת בְּאֶצְבָּעוֹת אֲסוּפוֹת
לְהַחְבִּיא שֶׁקְּצוֹתֵיהֶן חֲרוּכִים.

...פרים ...בות

מאת
משה שמיר

על מצבה של השירה

מאמר רביעי בסידרה (המשך)

...אלדן, אור הפנים, שירים, הוצ' המאוחד, תשל"ד, 80 עמ'.

...י אֶשְׁנַבִּים גְּבוֹהִים
...ו הַצַּמָּרוֹת סְבִיבַי
...בְּרָאשֵׁי רַעַשׁ פְּסוּקִים
...שָׁבוֹת.

...' זה הוא אחד השירים הקצרים ...ובו שירים קצרים יפים. הוא ...זמן הווה, שהוא הווה כמשמך, ...מצב, הווה של עמידה בעולם. ...הספר שלפנינו כתובים בזמן הווה ...מצב זה, בעמידה זו בעולם. ...אקטים הנדירים שמשיג אנדד אלדן ...בודעין או שלא ביודעין — ...זה, כי שיר נכתב תוצר לעיניך, ...יה זו בה אתה קורא בו. אלה ...דים בקתקרטיות, הרות הסודרה ...מלב הבודר אינם מרווחים את ...יש בהם צפיפות של „כוכב שחור" ...שחור"), אותם גרמי־שמים נדירים ...צמסה שלהם וכח־המשיכה שלהם ..., עד כי כוח קרינה אינה עשויה .... הכל נמשך אליהם, אל תוכם ...בולעים הכל ואינם פולטים דבר ...מן „האיתות הלילי" של עצם ...מצמירות, כי הכל נוהר אל תוכם. ...ת השיר המובא בראש המאמר, ...פיסוק רגילים מבהירים אותו (אף ...אני, מלכתחילה בהורני שיר זה — ... — משום שהוא אחד הקלים־ לקליטה בספר), ניקוק, כמובן, לכתיב מלא כשאין ניקוד ברשותנו: „בהיפתח בי אשנבים גבוהים — מתרוקנות הצמרות סביבי. בהיעצמם — בראשי רעש פסוקים, כציפורים שבות".

האם העובדה, שאני מכיר היטב כל־כך את נוף מולדתו של אנדד אלדן למרגלות הגלבוע, בצמד הישובים „חפצי־בה" ו„בית אלפא" — היא שעוזרת לי להבין במליאות כזאת ובהזדהות כזאת את שירו? מכל מקום, בקוראי את השיר אני חש, מיד, כי שרוי אני בתוך מאורע מסוים. השיר הוא מאורע, אשר בטבע אינו מתרחש אף פעם בכוח עצמו. הוא מאורע־טבע יחד עם מאורע־אנוש, הוא צירוף של היות הדבר וראיית הדבר ועדות עליו בעת ובעונה אחת. כאן המשורר הוא הנוף והוא העין הרואה אותו והאוזן המקשבת לו גם יחד. הרציאו את מלת היחס ואת נטיית היחס (בי, סביבי) והנה לכם תמונת־נוף כפרית, טיפוסית ואותנטית: „בהיפתח אש־נבים גבוהים — מתרוקנות הצמרות סביבי". — לעינינו מצטיירת תמונת אסם־תבואה גבוה, אשר בהיפתח אשנביו — עפות עליו ציפורי הצמרות שסביבו הממלאות אותו בקולות הניקור והצפצוף שלהן. בשתי השורות ה־אחרונות של השיר מתהפכת אספקלרית ה־מציאות והשיר — התמונה הנעצם יוצאת מן המשל וחוזרת אל הנמשל: „בראשי רעש פסוקים" — האני הוא אני הראש הוא ראש, והעיקר — רעש הפסוקים הוא מערכת ה־התייחסות של המשורר. אסם התבואה נשאר כאן ברקע האחורי, מחוק ומעשיר את ה־דימוי של רעש פסוקים, רעש בעלי־כנף הנכ־נסים ויוצאים מתוכו אל תוכו ומתוכו אל תוכו — „כצפרים שבות".

כדאי להתעכב על הביטוי „צפרים שבות". אין הוא מלשון תשובה דתית, כפי שעלול היה אולי מישהו להתפתות לבקש כאן, בהמשך להיבה „פסוקים". כאן עניין עמוק הרבה יותר, השייך למישור האכזיסטנציאלי של המשורר. העולם הגלוי, המוחש, המרחוק סביב — כשהוא צר על המשורר מכל עבריו הריהו בבחינת שב אליו, העולם הוא הד חוזר של מה שיצא לבקשו, לגלותו, של מה שה־תגעגע אליו מתוך לב המשורר, מתוך ראשו, בעד אשנביו הגבוהים. גם רעש הפסוקים — זו המערכת הלשונית, האסוציאטיבית, הס־פרותית, שבתוכה מתנהלת שירת המשורר

אנדד אלדן

— גם רעש הפסוקים (המתעורר במשורר ברגע שעיניו נעצמות אל עולם הנוף והוא מתכנס בתוך עצמו) — גם הוא משול לצפרים שבות, גם הפסוקים אינם מובאים אל ה־משורר מבחוץ — אלא כאילו חוזרים אליו לאחר שממנו יצאו במקורם.

אנו למדים כאן, בבת אחת, גם את סוד עשייתו השירית של אנדד אלדן וגם את הדרך להתגבר על הקושי בחדירה אליה. הסוד הוא בהעתקת ה„כמו" אל הנוף עולם ה„הוה", או כפי שאמרנו בראשיתו של המאמר (ש־נתפרסם כאן בשבוע שעבר): אצל אבי־אסף ואלדן היה ה„כמו" ל„זה". הוא אינו מדמה עצמו לאסם תבואה שבעד אשנביו באות הצפרים — אלא הוא עצמו אסם התבואה. ודוקא הציפורים, שבחציו הראשון של השיר הן מגוף הנוף — בחציו השני נהפכות הן לדימוי. ואינך יודע מי כאן המשל ומי כאן הנמשל, מי כאן העובדה ומי כאן התמונה. הקורא חייב, אפוא, להיכנס אל תוך השיר, לדמות את עצמו תקוע באמצעו של מקום־רגע ולהיות מוכן לשלוח את משושיו לכל עבר. כי בדיוק כך עושה גם המשורר.

אסכולת שלונסקי, ואף אלתרמן אחריו, הפ־כה את כל העולם לנשף מסכות. סבורני, כי אפשר ללקט מכתבי שלונסקי כאות דוגמאות שונות שבהן הוא מתאר את זרדה, למשל, על דרך הדימוי הבהתפש — סכין, מגל, נזם, וכו' וכו' — מאות באות „המבאות" שונות. אנדד אלדן — כאחרים בבני דורו הפוסט־אלתרמני — מרד ב„נשפיות" הזאת של העולם על ידי כך שהביא את האימאז' ברצינות של חסיד תמים לפעמים, עד אל מסקנתו הקיצונית ביותר: הוא לקח אותו ברצינות. במקום לקשט בו את זהיו — הוא החליט לחיות בתוכו.

היתה — ועדיין ישנה — סכנת התמקמות אל התחפושת בשירתו של אלדן, שירים של משחקי מלים כמו „בתוך אפלים זי" (עמ' 61), או שני האמידים בהרנות הקורא בעמוד זי — מצידים, כי בן העמק הצעיר, הנבוך, המעריץ הנלהב של משורר „כסיתי" כראשית שנות החמישים, עדיין רוצה לפעמים להוכיח, כי הוא מסוגל לעשות את אותם ה„קונצים" שהם כה הפליאו לבצעם בנין־קולמוסם. בספר שלפניו סכנה זו בולטת יותר מבספריו הקודמים, ויש לקוות כי זהו שיאה — וסופה. אבל ביסודו יש לו לאנדד אלדן יתרון גדול על דור שלונסקי־אלתרמן, וכמובן מה גם על דור גלאי־גלבוע — תורת הארץ המסבב שלו, הכוחות הזוהלים הנוטסים בו, מתוך הזכרונות השורשים הפועל בו, משחררים אותו כמעט לגמרי מן הצורך להסתייע ב„מובאות", במשיכה כי־אוצרות ספרותיים קיימים. אלדן הוא ה־„אבנינבי" האמיתי של שירתנו, ילד הטבע והטבעיות, שגם תמרוניו המודרניסטיים ה־מסובכים המסתוללים ביותר נובעים מן התכתיב של האדמה שהוא שוכב עליה — ולא מאויה הכתיב של גליון חוקים הלכות ספרותיות. בדיבור עסוס אומרים: מן הגבש — ולא מן השכל.

קריאה בספר שיריו של אלדן היא כי־השתתפות במאורע, ועד כמה שנשמע הדבר אבסורדי — את שיריו יש לקרוא בעצימת עינים. אני מניח, כי הדרך הטובה ביותר לחזות אותם היא לשמוע אותם, בעבודה דוממת, בישיבה על האדמה, הגב נשען אל עץ, בתוך לילה אפל — מפי קריין מצוין (שלפני הקריאה יסמן לעצמו — אולי בעזרת המחבר — את סימני הפיסוק ה־נכונים).

אי אפשר כמעט לדבר על הזמן ספרו של אנדד אלדן, כשם שלעתים רחוקות אפשר יהיה למצוא „תוכן" של אחד השירים. אף על פי כן יש ממשות בספר ויש בו מעין „פועל יוצא", מעין מהלך קבוע ומסכם, מעבר להתקעויות החד־פעמיות של תחושת מציאות, הבתאונות בכל אחד משיריו. שרשרת ההבהקים מביאה בסופו של דבר גם אל עמוד של אור.

עמוד אור זה הוא — ההקשבה אל פעימת לבו של העולם, או פשוט יותר (כי הנה חטאתי אני במיטאפורה בנאלית): ההקשבה. מצב ההקשבה, שבו הגוף כולו נבנה מתוך ויתור עצמי על קולו שלו ומתוך צנזה־קליטה של הבא מבחוץ — הוא מצב היסוד של ה־„אני" המשורר באנדד אלדן. אחד משיריו היפים, שיר־הווה טיפוסי, שיר מאורע אמיתי, שגם בו ישנו כפל־ההתחלפות ההוא בין המשל והנמשל — ידגים לנו את מצב ההקשבה בצורה מחודדת ובהירה:

הַקְשָׁבָה מְעַיֶּפֶת
אֲנִי קָם מִגְרָשׁ מָלֵא עֲקֵבוֹת
מִתְעוֹרֵר לְגַמְרֵי
וַעֲדַיִן שׁוֹמֵעַ הִתְרוֹצְצוּת
חָשׁ סְלִילוֹת מְרַחֲפוֹת
קַלּוֹת
גּוּפִי מָלֵא אוֹתוֹת הַשְׁתָּקָה
לַחַשׁ מְחַלְחֵל
הוֹלֵךְ וָנָד
הַשְּׁאָר רֶמֶץ רָדוּם הַמְחַכֶּה
לְרוּחַ.

כשם שהמגניטי קודם לכן את תשומת הלב אל אסם־התבואה כמוליך את ה„אני", כך יש „הבנות את תשומת הלב כאן אל המגרש.

יש לנו כאן תמונה שלימה ומפורשת של מגרש מלא עקבות, עליו היתה התרוצצות של סלילות, תנועה, איזו כוננות בעורים, איזו יציאה לדרכים — אבל גם אותות־השתקה ולחש מחלחל — וה„אני", מתוך ההקשבה המעייפת שלו — קם הוא המגרש המלא עקבות — והוא הנותן לעצמו: „השאר רמץ רדום, המחכה לרוח".

ההקשבה הופכת אותו לחלק בלתי נפרד מן ההווייה אשר אל קולה היה קשוב. ה„אני" הוא המגרש, אבל המגרש הוא אלה ש־התרוצצו על גביו, ועייפותם היא עייפות ההקשבה של ה„אני", האומר לעצמו: „חכה לרוח". זהו מעגל פאנטאיסטי שלם, המאחד את הצורה ואת התוכן, את הנושא ואת המושא, את הקול, את ההקשבה — ואת המקשיב.

שהרי הדבר הנפלא ביותר בשיר זה, הוא כי אפשר לקרוא אותו, בעצם, כשיר נעורים לזכר „הימים היפים", כשיר הנערות, שיר היציאה הבהמדת והתנועה המתמדת — אותו מוטיב מרכזי שחיים גורי נתן לו כל כך הרבה מכשרונו בביטוי הרומאנטי השיר שלו. ללא כל קושי ניתן לקרוא בשיר זה את עקבות התמיה הצדיה של אותו דור תש"ח ולפניו — ואז לפנינו חבורת הצעירים בדרכה (לטיול? למסע? למבצע?), כשמתח ה־סודיות מוסיף עניין ורגש לכל דקה ולכל תנועה, ואז בסתיימת התמונה שוב באחדות ה„כמו" וה„זה": חבורת המטיילים השאירה אחריה רמץ מדורה רדום — המשורר רואה את עצמו ברמץ ההוא, המחכה לרוח.

אבל זהו, כמובן, בראש ובראשונה שיר של בגרות. העקבות — הם עקבות הימים שהיו. הספר „אור הפנים" מלא בבגרות טובה זו, כפי שמעיד שמו. בתוך עולם חשוך, שרק ההקשבה יכולה לפתוח אותו לפניך — מלבלב אט אט האור מבפנים. אנדד אלדן משורר קשה להבנה, לעתים קרובות, כי הוא תובע כניסה מלאה אל עולמו, שותפות מלאה בסוגה בו הוא עצמו נתון — אבל מי ש־מגיע לידי הזדהות עם המשורר — רואה את האור.

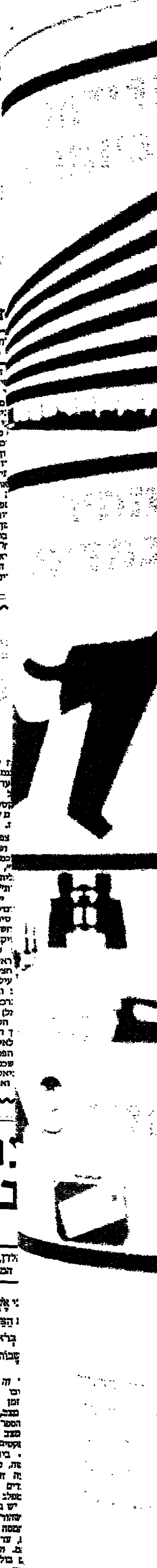

דאר אויר מספרות העולם

מאת סינדבאד

מחבר־חבלשים האמריקני אינו מתבלבל ✱ דכאונו המבדח של בקט ✱ תהליפי גן־העדן הבריטי ✱ המהפכנים העצובים של ליטווינוף ✱ „המתנגדים הנאמנים" במוסקווה, „הבורות תמדשה" בארה"ב, „קרב הספרים" בגרמניה ✱ מחבר ישראלי מומלץ בפאריס

רומאן־פשע משביע את תשוקת־הדמים של „המון סאמיינטי" ובה־בעת ממלא את הצורך שלו בהדר. לכל אחד מן הרומאנים הללו יש קונוונציות מגובשות ומיבנה עלילתי, שמתוכו מגיחים מבצחים ומעמידים והוא הנום בסוף מסוים. כל אחד בהם כופה מידה של ראציונאליות על הקיום האי־ראציונאלי. כל אחד מהם מרחק אותנו עשות מספר בלבד. כמו דשיאל האמט וריימונד צ'אנדלר — רבי זיאנר־הפשע האמריקני — ממלא ג'ון ד. מקדונאלד את השפות הספרותיות הללו בהצגה פרטית לתוך גיוונים מכוון על הצד היותר טוב.

ג'ון ד. מקדונאלד נחשב — בצד רוס מקדונאלד — לגדול סופרי הפשע האמריקניים בני זמננו. הבלבול בינו לבין מקדונאלד השני גרם לו עגמת־נפש, אולם הוא למד לקבל זאת בהומור מכל מקום. בימים אלה הופיע רומאן חדש שלו, „שמי הלימון הנוראיים", שבו משמש גיבורו הידוע טרייוויס מק־גי, וההולך בעקבות סם ספייד המהולל של דשיאל האמט לתוככי עולם מרושע שבו משחיתים את התום והושפים את הקמצנות בכל מערומיה. רומאן חדש — והוכחה חדשה, שליתו של מקדונאלד לא גם: הפעם הוא מתאר מה קורה, כשחבורה של הכבים מסתבכת בסחר־הסמים המתרחב של פלורידה. מק־גי תוצה עד מתניו באווירת של פחד, תאוות ופאראנויה.

בתוספת ל־16 רומאנים שגיבורם הוא מק־גי, פירסם ג'ון ד. מקדונאלד 47 רומאנים אחרים, שתי יצירות לא־סיפורת ויותר מ־500 סיפורים בכתבי־עת. ספריו נמכרו ב־67 מיליוני עותקים ברחבי התבל — כ־8000 עותקים ליום — והוא יושב דרך קבע בסאראסוטה שבמדינת פלורידה. מקדונאלד בן ה־58, תמקרית, הוא בוגר בית־הספר למינהל־עסקים של אוניברסיטת הארווארד, עובד על ספריו שעות קבועות מדי יום ביומו וברגע הוא שקוע הן בכתיבת רומאן „מק־גי" חדש והן בעיצובו של רומאן תבן־דירתיה — יקיף כ־800 עמודים — מסוג „גראנד הוטל", תערובת של שמש ומים, שייקרא „קונדו מיניום".

האם מתרשם מקדונאלד מן הביקורת המדרגת אותו במעלתם של האמט וצ'אנדלר? „לעולם אינני מבלבל את עצמי בהקדשת תשומת־לב מרובה מדי לעבודתי", הוא אומר, „מטרתי היא קודם כל לשעשע את עצמי, ואחרי כן אנשים אחרים. אם יש לאל־ידך להפוך זאת למקור־פרנסה, הרי זה כאילו קיבלת רשיון לגנוב".

●

הרומאן הראשון של סמואל בקט שראה אור אחרי המלחמה והראשון שנכתב בצרפתית, תורגם עתה לאנגלית בידי המחבר ופורסם בארה"ב.

סמואל בקט

מסתבר, כי הרומאן, „מרסייה וקאמייה", נתקבל לפירסום ב־1947 על־ידי המו"ל הצרפתי הראשון של בקט, בורדא, אולם מטעמים לא־ידועים חזר בו הסופר ברגע האחרון. 24 שנים סירב בקט בהתמדה לפרסם את כתב־היד בראותו בו תרגיל, נסיון מוקדם לפתח טכניקה מסויימת בפרוזה. רוב המבקרים של יצירת בקט נדרש לרומאן זה בהסתמכם על הצלומי כתב־היד שניתנו להם מידי בקט עצמו. סוף־סוף הופיעה מהדורה צרפתית ב־1970. שוב נשתהה בקט עד שעלה בידו להשלים „תפקיד לא־נעים" — התרגום ל־אנגלית — וכך ראה הרומאן אור בשפה זו רק עכשיו.

ב־1935, ערב יום הולדתו השלושים, שם בקט קץ לשנתיים מדכאות בלונדון שבה ניסה, ללא הצלחה, לבנות קאריירה ספרותית. הוא חזר למשפחתו האמידה בדובלין, בירת אירלאנד, ושם עמד במגי שידולי אמו המתמידים לזנוח את הכתיבה ולפתוח בעבודה „של ממש". באוקטובר 1937 „נמלט על נפשו" — לפאריס. אמו כעסה על כך שנסתגרה בבדידות ואסרה על אחיו לספר לבקט היכן היא מתגוררת והוא שקע בהתום של רגשי אשמה ויסורים. אך הוא לא שב לאירלאנד בידעו, כי הפרידה חשובה לו מכל.

„מרסייה וקאמייה" מקפל בתוכו את ימי הדיכאון ההם. הוא ממשיך במסורת ה־גיבורים־הנודדים של בקט, שנתפרסמו כל־כך במחזותיו כגון „מחכים לגודו". זוהי הפריצה הראשונה לעבר הסיפורת „המבוגרת" שלו, כהגדרתו, ובו מופיע לראשונה צמד הפותחים גוסה ונדוריל האופייני לו. ב„מרסייה וקאמייה" המסע מעצב את העלילה בעוד השניים נודדים בחיפוש אין־קץ. על־אף קדרותו, הספר הוא, בעת ובעונה אחת, יצירה חמה ואפילו מבדחת מבחינות אחדות, שפעם בפעם זורע בה סארקאזם צורב.

●

המספרת האנגלית ג'ניס אליוט פירסמה את הרומאן החותם את הטרילוגיה שלה ושמו „גן־עדן עלי אדמות". הביקורת מקדמת את הספר המסיים בפנים מאירות.

עניינו של הרומאן תפיסת־החנק שהעבר תופס בה את גיל־העמידה. „לא משוגעת, ואין סיכוי שאשתגע", מצהירה הגיבורה, אולייב, „אבל צייפה מן השפיות, יראה מפני הזמן". השפיות פירושה המשך בעוד כל הכיסופים לגן־עדן ארציים נתעכרו ונחמצו, בעוד זכרונות העבר הרגשי מכריעים בכובדם את ההווה. בשביל אולייב ובעלה, בוב, מי שהיה מהפכן, בעיות העכשיו עודן רציניות: האם יקיים בוב את עבודתו בידו? האם ייהרג ביום על־מנת לפנות מקום לכבים? האם יגלו בנם ובתם זהירות שמישות לעצמם בטרם יעשו משהו אויילי כדי להוכיח שהם קיימים? והאם כדאי להציל את נישואיהם הכושלים או שמא כדאי לשניהם להפש תחליפי גן־עדן או תחליפי מיקלט? אך אפילו הגלים הללו החובכים בחייהם אין בהם המשמעות שהיתה לכאורעות העבר. שאלות החיים נעשו גדולות מכדי שאפילו ידונו בהן.

ג'ניס אליוט מצטיינת בהעלאה קושיות אלו בלא שתצהיר אותן במפורש. גיבוריה מרמזים הרבה יותר ממעשיהם הממשיים. הקורא חש בהן כבדמויות היסטוריות, ובה־בעת כביחידים שעודם מעצבים את חייהם. הצליל מאופק, שקט, הפעולה מרוחקת במבוזן, — ואף־על־פי־כן חש הקורא בכוחו של הרומאן, בדראמה האצורה בו, והוא מרותק אליו כאילו היה קורא סיפור בלשי.

●

עמנואל ליטווינוף הוא אחד הבולטים במספרים האנגלו־יהודים של ימינו. בימים אלה הופיע החלק האמצעי של טרילוגיה היסטורית פרי־עטו.

בחלק זה נגרפים האנרכיסטים הצעירים ששרדו מן הספר „מות שלא בעונתו", — ועכשיו הם בולשוויקים נלהבים — למערבולת הרעב ומלחמת־האזרחים שבו בעקבות ה־מהפכה הרוסית. פיוטר פיאטקוב נעשה לבעל תפקיד בכיר במשטרה הפוליטית, ה„צ'קה"; לידיה, לאחר ששירתה כמפקחת־פארטיזאנים, — לאחר מסוכנו. ההיסטוריה לכדה אותם, ידיהם עקובות מדם, על נפשם מעיק של מותם של אנשים אחרים, ידידים ואויבים, בדרגות שונות של כאב.

המבקרים מציינים, כי החלק השני של הטרילוגיה עולה בהיקפו ובמיטענו על הראשון ומצפים. כי בחלק השלישי יוכיח ליטווינוף שיש בכוחו להשיג הישג ספרותי מרשים.

●

חנה ארנדט, הסופרת והוגת־הדעות ה־יהודית־אמריקנית, יוצאת גרמניה — שעוררה לא־פעם פולמוס סוער בהשקפותיה, לרבות בפרשת אייכמן — היתה לאזרחית ארה"ב הראשונה שזכתה בפרס ונינג הדני על תרומתה לתרבות אירופה.

חנה ארנדט

ארנדט בת ה־68, שנתמחתה בחשיפת שורשיה של המחשבה הטוטאליטארית, מכהנת עתה כפרופסור בבית־הספר למחקר חברתי בניו־יורק. ד"ר ארנדט נבחרה על־ידי הועדת־פרסים של אוניברסיטת קופנהאגן. פרס זתיגג הראשון הענק לוינסטון צ'רצ'יל בשנת 1950.

●

כתב־עת חדש — בלתי חוקי, כמובן — המוקדש למדיניות, ספרות, היסטוריה וכלכלה והנועד לשמש במה ל„מתנגדיו הנאמנים" של השלטון הסובייטי, מופץ עתה מיד ליד במוסקווה.

פירסום זה מהווה המשך בלתי־אמצעי ל„יומן הפוליטי" המהולל של „בוסח הקרמלין" ולאורתודוקא של העיקרים המארכסיסטיים, כלומר בקומוניסטים ליבראליים מבית־המדרש של דובצ'ק בישראמול בצ'כוסלובקיה.

בין התרומות לגליון הראשון: זכרונות מימי המהפכה, סיפורי שנות־השלושים ו־מלחמת־העולם השנייה; ניתוח „מכתב ל־מנהיגים הסובייטיים" של אלכסנדר סולז'ני־צין; שני מאמרים על נושאים דתיים וקטעים מתוך הפירוש שכתב רוי מדוודייב לרומאן הסובייטי הקלאסי „הדון השקט", שעל־פי סברתו הוא לפחות בחלקו פלאגיאט.

מדוודייב — ההיסטוריון במקצועו — שהוא עורך ראשי של כתב־העת הקרוי „המאה העשרים" ובהקדמתו לגליון הראשון הוא מודה, בפעם הראשונה, באחריותו לאותו „יומן פוליטי" מהולל.

אם יחזיק „המאה העשרים" מעמד — דבר מסופק בהחלט — הוא יפלס לעצמו שביל־ביניים בין כתבי־העת „קונטיננט" שסביבו מתרכזת חבורת הסופרים והאנשי־הרוח ה־רוסיים הגולים בהנהגת סולז'ניצין.

●

הלך לעולמו בניו־יורק בגיל 67, לויד פראנקנברג — משורר, מבקר ואנתולוגאי.

פראנקנברג החל לפרסם את שיריו ב־1937. אסופתו הראשונה ראתה אור ב־1939 בשם „העפיפון והאדום", ואילו האחרונה, „כתם הנסיבות", אשתקד.

הוא גם היה המחבר והעורך של כמה ביוגראפיות ואנתולוגיות ספרותיות, לרבות „היכל תענוג: בקראי שירה מודרנית" ו־„הזמנה לשירה: סיבוב של שירים מ־בין סקלטון עד דילאן תומאס".

●

איוו אנדריץ', גדול סופרי יוגוסלאוויה של הזמן החדש והתן פרס נובל לספרות לשנת 1961, שנפטר באחרונה, הוזמן לישראל אחרי שהוכתר בפרס הספרותי הנכבד ביותר בעולם.

אנדריץ', שיצירותיו יש בהן ביטוי ליחסו החם והאוהד לעם היהודי — יחס שהוא התביר בו כל ימיו — הביע בשעתו את קורת־רוחו להזמנה זו, שנשלחה אליו מטעם אגודת הסופרים העבריים, אלא שנבצר ממנו לעמוד בה בגלל נימוקים שבבריאות.

מו"לים אמריקניים, הנענים לתבי השוק המשתנה בספרים אתיב שמים יותר ויותר את הדגש פשוטה בספריהם. אין להם: הסטודנטים אינם מסוגלים לקרוא „מסובכים" מדי.

בשנים האחרונות עמדו המו"לי עובדה, כי הסטודנטים הממוצעים אי להשתלט על השפה המקובלת אוניברסיטאיים. תעשיית־הספרים ד מאים — שהיקפה מגיע לכדי 2 דולאר — נענתה לאתגר ו„הורידה הסטודנטים, שגודלו על סלוויזיו ומה שמכונה אחד מכנה בשם האנטי־לשוניות של תרבותנו", בשפה האנגלית בהיכנסם למכללה שציבור הסטודנטים גדל כ־739 1965 ל־3,132,000 אשתקד, והנטייה בעינה עומדת, לא היתה ברירה הספרים אלא להסתגל למצב...

●

גם בגרמניה המערבית יש „ספרים. הורים מתקוממים נגד קרי הנדרשת כילדיהם במדינת אולדנ רפובליקה הפדראלית המערב־גרמ לימוד חדש, פרי תנועת־החינוך של השנים האחרונות, כולל — כך בין סופריו גם את... אולריקה ואנרכיסטית, הידועה־לשימצה מתנו מיינהוף.

בספר זה מופיעה גם רשימה ע שהתלמידים רשאים לבנות בהם כדי להתפרק מעקת „הגיהנום" המ זאת ועוד: הספר נדרש גם לבעי וקובע, כי „...השפה נוצרת בידי והמעמד העני הוא המחדש או על חיוניותה. העשירים הם שמשו את צביונה הקופא על־מנת שיוכל מלמעלה למסה על אלה שאינם בה כדרך שהם, העשירים, עושים.

כאשר הגיע ספר זה לידי ההוו סבלנותם — והב הכריזו מרד־ספר

●

הספר „ישראלי" בשפה הצרפת בין הספרים שנבחרו על־ידי „המש למען הספר" בפאריס.

מוסד זה נוהג לפרסם כל חוד של ספרים מומלצים, ומטבע הד מקדיש מקום רחב לספרים המעו הקורא הנוצרי.

הספר „ישראלי", שהומלץ עכשיו נכתב בשפה הצרפתית על־ידי דו ריוואם, והופיע בהוצאת לאור „סיי מחבר הספר, דוד קטאריואס, קבוצת חבורה ומילא בכשך שו תפקידים חשובים במשרד החוץ בהכם כהונה של שגריר.

ספרים חדשים עיון ראשון

שירה

שירי אבן גבירול

כרך שלישי ואחרון של מהדורת ירדן ל־שירי ר' שלמה אבן גבירול. בכרך זה מובאים שירי החול של המשורר שלוקטו בידי ה־מהדיר ומספרם הכולל 237 שירים. המהדיר כינס בסך הכל בשלושת הכרכים 481 שירי קודש וחול, מהם 105 שירים שאינם מופיעים במהדורת ביאליק־רבניצקי, שהופיעה לפני כחמישים שנה ויותר, לעומת זאת השמיט במהדורתו 110 שירים זרים וחלקי שירים מפוקפקים שבמהדורת ביאליק־רבניצקי. (דב ירדן, „שירי החול של שלמה אבן גבירול", הוצאת המחבר, ירושלים, תשל"ה 480 עמ').

מכתמי־שיר

ספר שיריה החדש של המשוררת יהודית כפרי מכיל מכתמי שיר הרהורים. (יהודית כפרי, „אריאציות קטנות", הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל־אביב, תשל"ה, 44 עמ').

הספר השני

בספר שיריו השני של המשורר הצעיר אייל מגר, כמנין ארבעים שירים. (אייל מגר, „קצה", הוצאת ספריית פועלים, תל־אביב, תשל"ה, 60 עמ').

...והקצב נרגע

שירים ליריים, שחוט של עצב משוך עליהם. (עמירה הגני, „יום שחדל המירוץ והקצב נרגע", הוצאת ספריית פועלים, תל־אביב, תשל"ה, 48 עמ').

צלקות הקרב

ספר שיריו השלישי בעברית של משורר־עולה, הטבוע בחותם צלקות הקרב ואימיו. (א. אהראמי, „צלקות", הוצאת „טרקליך" ליד „עקד", תל־אביב, תשל"ה, 32 עמ').

בחותם אירוני

ספר שירים (ראשון?) ששירתו טבועה בחותם אירוניה והומור. (יהודה ניב־ויצנברג, „בראש הזכרון ההפוך", הוצאת „טרקליך" ליד עקד, תל־אביב, תשל"ה, 54 עמ').

השלישי למנין

המשך רצוף לספרים „לילה גבוה" ו„אבק רוחות", עליהם חתם המשורר בשם אסף בן־גר. (עזרא אוריון, „טרמינאל רוחות", הוצאת „טרקליך" ליד עקד, תל־אביב, תשל"ה, ללא מספור עמודים).

דראמה

קומדיה קלאסית

יצירתו של סמי גרונמן, בתרגומו ובלוויית פזמוניו של נתן אלתרמן, כפי שהועלתה על בימת התיאטרון העברי. (סמי גרונמן, „שלמה המלך ושלמי הסנדלר", תירגם והוסיף פז־מונים נתן אלתרמן, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל־אביב, תשל"ה, 162 עמ').

סיפורת

סיפורי א.ב. יהושע

מבחר מיצירותיו של הסופר, הכולל את כל הסיפורים שהופיעו בקובץ „9 סיפורים" בצי־רוף הסיפור „בסיס סילים 612" שטרם ראה אור בספר וכן המערכה הראשונה של המחזה „לילה במאי" (א.ב. יהושע, „עד חורף 1974", מבחר, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תל־אביב, תשל"ה, 316 עמ').

לקט מיצירות בורחס

טקסטים קצרים, סיפורים ומסות מפרי עטו של הסופר הארגנטיני, חתן „פרס ירושלים", והוא נחשב כגדול סופרי אמריקה הלאטינית בדורנו. (חורחה לואיס בורחס, „גן השבילים המתפצלים", תירגם מספרדית והוסיף אחרית דבר יורם ברונובסקי, הוצאת הקיבוץ המאו־חד, תל־אביב, תשל"ה, המפעל לתרגום ספרי מופת, 174 עמ').

עולם הרובוטים האנושיים

שלושה ספרים מפרי עטו של הסופר האמ־ריקאי, יליד רוסיה, אשר הקדיש את כתיבתו לתיאור התפתחותם של הרובוטים הפוטורי־נים, להם הוא מעניק תכונות אישיות, תע־רובת של מדע בדיוני ומדע פופולארי. (י. אסימוב, „מערות הפלדה", עברית: חיים גליקשטיין, 212 עמ'; „בארץ הרובוטים", עברית: יואב הלוי, 192 עמ'; „השמש העירו־מה", עברית: חיים גליקשטיין, 208 עמ', הוצאת „מסדה", רמת־גן, תשל"ה. מחיר כל ספר 19 לירות).

הזקנה והצעיר

פרשת אהבה נוגעת ללב בין גברת־שעשר־ים מזדקנת לבין צעיר יפהפה, ריקני ונהנתן. תיאור לגלגני ומעודן של חיי החיים האפלוליים בפאריס של ראשית המאה, פרי עטה של סידוני־גבריאל, היא קולט (קולט, „שרי", עברית: בנה ינאי, הספריה לעם, הוצאת עם עובד, תל־אביב, תשל"ה, 168 עמ'. המחיר 9 לירות).

סיפורי הווי ישראלי

חמישה סיפורים מן ההווי הישראלי על־רקע השרב מלהט את היצרים הרדומים. (שמואל חילו, „האשה בשרב", הוצאת „טרק־ליך", ליד „עקד", תל־אביב, תשל"ה, 68 עמ').

סיפורים קטנים

סיפורים קטנים, מלאי הומור, מהווי החיים בקיבוץ וההמתות חולפות בחיי ה סיפורים מלווים ציורי זאב, המוסיו החיה. (יעקב לזר, „אצבע משולש ספריית פועלים וארגון סופרי הקיב תל־אביב, תשל"ה, 132 עמ').

עיון

עיונים בספרות זמננו

מסות בענייני הספרות העברית של הדור האחרון, בעיות המציאו סוריה החברה בראי הספרות (יוסף דן, „הנכרי המנדריך", הוצא רמת־גן, תשל"ה, 198 עמ'. המחיר

על חסידות אשכנז

על תנועת חסידות אשכנז, שפר בערים של גדות הריינוס במאות ושבעה תחומה במוסר היהודי בעי „ספר חסידים", שנתחבר ברובו בידי בן שמואל החסיד. (יוסף דן, „עיונ חסידי אשכנז", הוצאה „מסדה", תשל"ה, 188 עמ'. המחיר 25 לירו

דת

מאפלה לאורה

הגדה של פסח, בעריכת ראובן הו קורן, עם תוספות ארכיאולוגיות וה תצלומים בני זמננו ואיורים רבינ „מאפלה לאורה", הוצאת קורן, ושקמונה, חיפה, 96 עמודים בהוו גוונית, תשל"ה).

הגדה של פסח

הגדה של פסח במהדורה חדישה על סידור טיפוגראפי חדיש ואיור ההגדה נכתבת עם צב קשית בצת להקלת הקריאה בה ליד שולח („הגדה של פסח", הוצאת קורן, תשל"ה).

יד

הכורדים מהעמק

אלבום מפואר, המתאר את חייהם של בני כורדיסטאן, תושבי ירדנה וי בתקופת שלום ובתקופת מלחמה, סיפ שצולם והוקלט בידי חבר קיבוץ גם צלם־חובב. („אני כורדי", הקלי יהושע זמיר, הוצאת ספריית פועלי שבים ירדנה ובית־יוסף, 144 עמודים אלבומית, תשל"ה).

התקן מערכת ניקוז לחדר האמבטיה תוך 60 דקות

לאור הצלחתו הגדולה של הסיפון הפלסטי, פיתחנו עבורך מערכת ניקוז מושלמת מחומר פלסטי חדיש, המותאם במיוחד. למטרה זו PROPATHENE תוצרת ICI אנגליה.
המערכת כולה ניתנת להרכבה תוך זמן קצר ביותר, ללא כלי עבודה וללא מאמץ פיזי; אין צורך בהלחמות ובחיתוך הברגות.

והמחיר... זול מכל מערכת ניקוז ממתכת.
למערכת הניקוז של ליפסקי אטימות מושלמת ואמינות מוחלטת. היא בלתי קורוזיבית ועמידה בחומצות, כימיקלים ומים חמים עד 100°.
העיצוב והגימור של כל חלקי המערכת ברמה גבוהה ביותר.
המחסום (סיפון) מיוצר ב־5 גוונים, מותאמים לגווני התרסינה וכן בציפוי ניקל.
להשיג בכל בתי המסחר המובחרים.

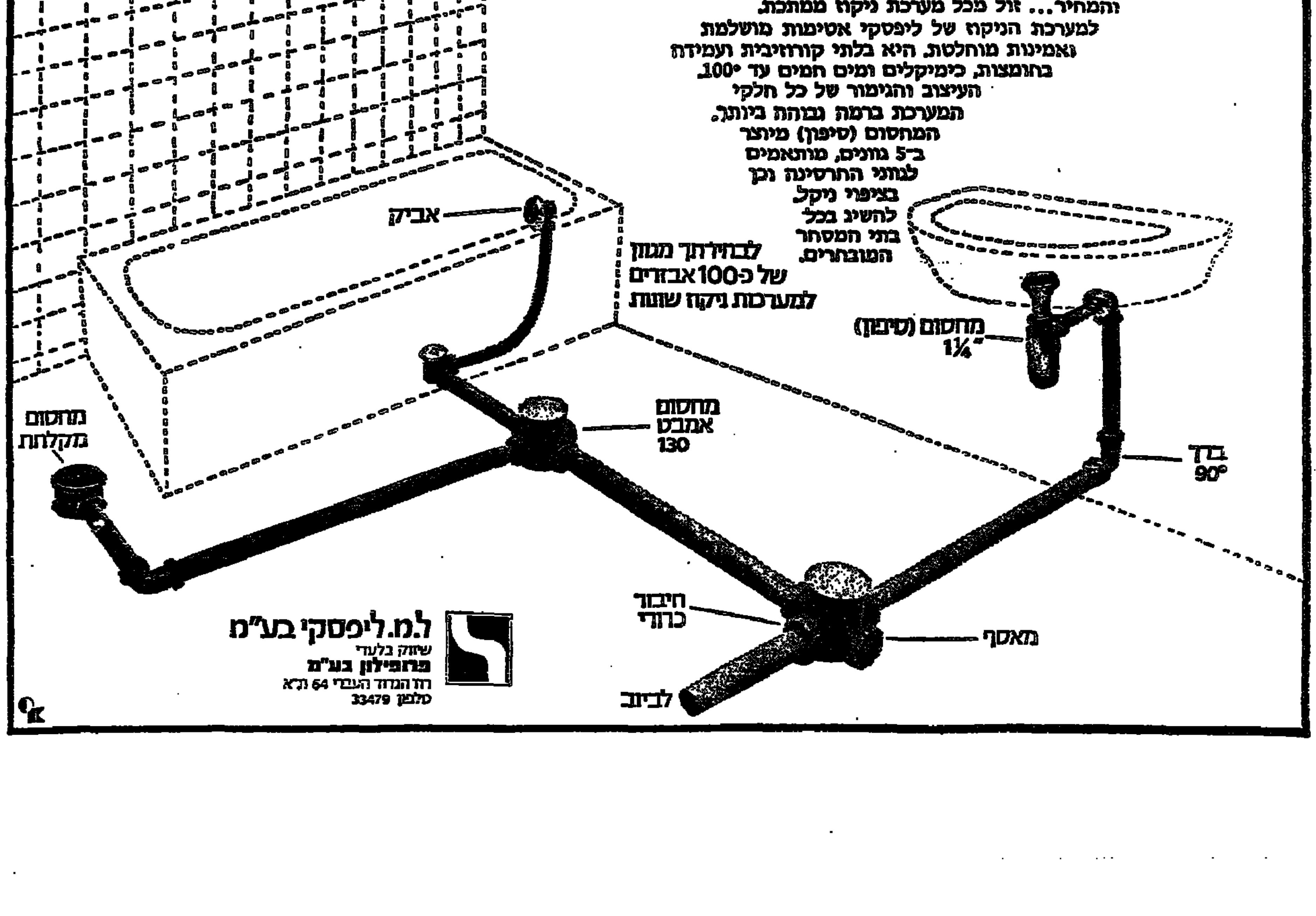

ל.מ. ליפסקי בע"מ
שיווק בלעדי
פרופילון בע"מ
רח' הגדוד העברי 64 ת"א
טלפון 33479

קיצור דרך מבאר־שבע לירושלים
קו חדש ומהיר - I – STOP
מס' 440 מבאר־שבע לירושלים דרך חב
קו מהיר מבאר־שבע לירושלים דרך ח. פועל מיום ראשון, 23.3.1975. להלן הזמנים:

מבאר־שבע לירושלים	מירושלים לבאר־שבע
בימים א'–ה'	בימים א'–ה'
07.15	07.00
08.15 (יוצא מדימונה בשעה 07.30)	10.00
10.15	12.00 ממשיך לדימו
13.15	13.30
16.00	15.00
	16.00
ביום ששי	ביום ששי
07.15	07.00
10.15	12.00
	12.45
13.15	14.00

ביקורת

...
מאת רנה קלינוב

שירי שהות, הוצאת ... ת״א, תשל״ה.

...ו התומה בך כשירת־ ...מבשיך לכתוב, תמיד ...־הספר־האחד או אף ...ד. כזה היה לגבי ...י. רבינוב, „בשורמות בראשית שנות הארי־ ...הגיד „הריקודי" כבר. ...ה, דגב התנופה, של ...יתי־קביעה, הצומחות ...צירה עליו, וגם — וזה ...ו ביטוי מקורי להוית ...תבוצת הנוער — כל ...חותם של חידוש, של ...ולת קולות יחודיים ...ארץ־ישראלית באותם

...א בן דורם של יצחק ...בסקי, ש. שלום ואחד־ ...של כשוררים „ארץ־ ...הניכר מבני העליה ...ם הראשונים החלו ...ארץ־ישראלית שהגות ...והיבאטיקה של שירה ...ת לדובב. אך דרכי ...ת במודגש (הכה ש־ ...רות — הנושאים גה־ ...קשה לצהים קריבות ...לון). ...״ שהותי״ היתה איפוא

לדידי פגישה מחודשת עם משורר לאחר תקופה ממושכת מאה, הגם שהופיעו ב־משך השנים עוד ספרים כמלו (האחרון שבהם, „פרקים בהלוך", ב־1963); ופגישה כזאת, בדרך הכבע שהגדיל בקורא סק־רנות מיוחדת.

הלז בן, ברבינוב, הוים של „משורר ההויה הכפרית" שחזהו „בנות דבאיפה אל ההרמוניה". דוממי שדברים אלו הוד־פיאו גם בשעה שנאמרו; הכפר בעמק התחברת הגבית בן, לפחות כפי שהם כתופיעים בשירתו של רבינוב, לא היו (לפחות בשיבה של שירה זו) בבחינת מציאות אידילית רוגעה, אלא צומת של מאבקים וכיסופים עזים, ה„יחד" המופיע בה היה יחד של יחידים הנקרעים בין מאבקים וכיסופים אלה.

ב„שירי שהות" יש כעם כאד זכר ל„יחד"; במרכזם עומד היחיד ביחידותו, אף באותם שירים — והם רוב רובו של הספר — המביטים אחורה, אל שנות הנעורים.

בר בבד עם התרכזות זו ב„אני", כמו הולך ונעלם מן השירים יותר ויותר העולם הממשי־המוחשי. בחלק ניכר משירים אלה חל היפוך־אמצעים כיחוד בבינה: המראות והממשיים המתחברים כמו תיבקים כתחת ידינו; הם ערפילים וקלים־כאחד, בעוד המושגים המופשטים לובשים כביכול עוד־ועצמות מוחשים מאד: כיוון מסעו של הרכב, אותו כלי בעל ארבעה גלגלים הגנה, בשיר „מסע אל עקי" (עמ' 23) הוא „אל תוך הלילה" והכביש „זורם בקו הגור הבהרדין"; ואילו הדאב, שאין לו גוף ודמות הגוף, דוקא הוא „בוער באשי" ו„ינדנד כלהטבת". ושוב ה„שלהבית הזהב" (עמ' 21), שהיא עץ, כבר נמוגה לנגד עינינו ואין היא אלא „צנפה — — — זריכות" ולפוטהת, חשקה ב„מסע לנחות הצלופים" (עמ' 22) היא המצטלצלת ה„כחולה כצפצפה", הכוסף הוא סוס התוקע צואר בחלון ו„גבו הקצור — — — ירושלמי". ואפשר להמשיך כך בדוגמאות לאורך כל הספר, כגון „עוף הכחל" (עמ' 61) שאינו אלא מבליק „חוף של מבט", בעוד „ה־

הסדי שבאותו עשור „מהוס כמגלה רד־גשיי" — הכוונה מוחשית הזיה.

דרך כתיבה זה, המתמקת מתיאור מראה העינים ומבחישה דוקא את המופשט, מגיעה במידה רבה את „שירי שהות" מן הגלישה אל המליצה, אחת מחולשותיה של שירת רבינוב בספרים קודמים. באותם ספרים „הולבשו" עצמים הרבה דימויים מופשטים על מראות קבקרקיים, התוצאה — כבה גדושה של „מליציות". דרך הטיפול החדשה, שהיא, במודעות, מודעת, יצרה כל פנים עקבית, יצרה עולם מיוחד מבעדי־צין (אף שגם ספר זה, למרבה הצער, לא כולו נקי במליצה).

הספר נפתח במחזור שירים מנופי הארץ, הנושאים שבמת מקומות: שער הגיא, ירושלים, יריחו, הלידהן — אך כמו הדיבור שבתוך השיר, כך גם אופיו של השיר השלם וכל מחזור השירים: אין הנוף אלא נוף־הנפש: „הרשי־הברושים" בשער־הגיא שהם „לפתיקותיך כיתרים", בה שודלק ב„הלובים־והלוכים" שבירדליים הוא „געגועיך צעיפים", ואמות־המים של יריחו (שאינן נזכרות כלל בשבטן הכפירה) מוליכות „גרימה כבאוב בהחזי העלבה".

כך גם זכרונות הנעורים, העומדים במרכז המחזורים הבאים. זכר ה„לילות בכבר" הוא זכר הוויה ולא זכר מעשים, ה„מסע לבחות הצלופים" הוא צירוף שיר־כרוף לעבר יותר מאשר כמסע של זכרונות בפועל.

רק הפניה אל הילדה הרחוקה מעלה מראות מוחשיים, יותר מהם — קולות מוחשיים. לשיר „ומוום כמה זהבי" יש אופי אונומטופאי במידה רבה:

„גמוגם כה זהבי משל דבורה שקורה
על ורד סתוי.
ובבשום עלה תרוה מארץ מוזה
— — —
וכבר נטפלות קריאות כומהות של
עגורים
סוסים צחורים בשני צבעים מדהרים.
מרבב הילד מרקידים — — —"

הצפת הירים אחרים על פני הרה

הראית אינה חדשה עם רבינוב, היא מצויה בכל שירתו. אך יש שרגישותו לצלילים שמורה לו לרעתו והוא נגרר אחריהם גם במקום שאינם פונקציונליים מבחינת השיר. לכשל, ההוראה הצליל־ית ב־

„עד זורמות זמירות הלוך של
זימוני יבשת,
עד חומרת רחמימות במלוא
הערבוהי" —

דומה שהן צורמות יותר משהן מסייעות ליצירת האווירה המתבקשת (קלה, לפחות לאוזני, לקלוט „זמירות זוך" ב־זוז דוקא...).

ההום מיוחד לעצמו מבקש לגדור לו המחזור האחרון שבספר, „שנימה מביטים התלונות", שהוא דו־שיח בארבעה פרקים, והבינגו מעין סיכום־חיים (נושא ההוד כפעם בפעם בספרי שיריו של רבינוב), צעירה במבט־לאחור על עצמם ומשמעותם.

לכל אחד מארבעת הפרקים קודמת תמונת־רקע, ש„הנפש" עומדת בהלוך־הויה, משקיפה, כדרכו של ספר זה, אל בוקי־מושגים הלובשים דמות מוחשית: „פיוטים נוגים רובצים בסביבות כצאן על השקתות", שצה שלפאת צפונית־מערבית „מושך נהר הזמן את קרוניו".

הזמן הוא לילה, לילה זה בשנה את דמותו מפרק לפרק: לילה דמוב־שקוף של זכרונות הילדות בפרק א', ליל השירה במעבר־יבוק בפרק ב', שעניינו שנות ההתעוררות, הבניה והמאבק בארץ; לילה של „אי־שקט מהבהב" בפרק ג', השואל למשמעות חיי־הבגישה השוטפים בתוך ה„יסוד" שחוקם, וההופך ל„ליל אוקיינוס רוגש" בפרק ד', המרחיב את השאלה המבקש להקיף את משמעות הקיום „בכלל".

דומה שבבניה תכניתית זו עמד לו כוחו של רבינוב פחות מאשר בשיר המיכורי הקצר, המאפיין את „שירי שהות" בדרך־כלל. אף שבתוך המחזור הזה רבים הם הקטעים, השורות והדימויים שכוחם עצם, הרי פיגמטי־הבניין הבולטים, והשאלות המנחות את הפרקים, שכמידת

מרכזיותן וכליותן כן מועטה מקוריותן, פוגמים הרבה בחוייה השירית.

מתוך המחזור, דיברו אל לבי שני הפרקים הראשונים, המסכמים ביוגרפיה ממשית, יותר מן הויכוח שהוא כולו רעיוני־מופשט שבשני הפרקים האחרונים (ואין ברצוני לטעון בזאת, שאידיאות אינן נושא לגיטימי לשירה!), ומשני הראשונים דיבר אלי יותר הראשון, המצמצת אידיליה של זכרונות־ילדות עם אימת ההתמוטטות הקרבה. זהו אחד הפרקים הבודדים שבספר הבצלים תמונות של כמש: „בקתה רוועה בין אגו ואגם", „חלון קטון סמוך לאדמה", „קולות קליר קליו של חסידה בגנה ביתה".

לפרק השני כבר פולשת הפרוגרמטיות בגרסה בומה לכני, הוא בנוי נושאים נושאים מעין שיבתנו לארץ ומאבקינו בה; אך מגילה אותו האותנטיות שבהויה, ההתמודדות עם הבציות בתחום החויתי, שבעמקו לא נגרע מכבוד בשל היות. אותן בעיות (הפגישה עם נוף־בראשית, כיבוש, המאבק הכפרי עם „הסערה כמדבר הרחש", אשמת ההתעלכות מתודבן הגולה הוך הדות הבנין שלנו) גם נושא אפשרי להיות לא־שירי.

לא כן, כאמור, הפרק השלישי והרביעי, שבו מתנהלים חילופי־דברים ישירים על נושאים מופשטים בין שני הקולות, הכמויב המהולל, שהם ה„דוברים" בשיר כולו (להציא את קבעי הפתיחה של כל פרק הנזכרים לעיל): „אטום העולם, חוכקה כשמעמתי", נעצה ב„עניך לרחוק למען עילויו של הקרובי", וכיוצא בזה.

כיוון שהשאלות הנשאלות כאן הן שאלות שבטבען אין עליהן תשובה ניצחת, מבהיים המחזור כולו במעין טשטוש של שני הקולות. ה„נפש", שבה מתבשים השנים, מבקשת לשוב ולהסתגר בחלל פנימה, אל „חושך שרשים ואור האמריבי", אל מעין קבלת הקיום כמות שהוא, בראיה של „כמופלא ממך אל תחקור".

רק האפילוג, הנאמר בקול אחד, שב ומלך מן הויכוח העקר וחוזר אל השלמות השירית. זוהי אחת הפנינים שבספר, וכדאי להביאו כאן בשלמותו:

מן אפל־אלם מרחבי אל פנים
מעגליך קטנה בתחומי־חלל אף
הנה תגדל לשפת צניעותך. באור
סתומות הרגשים נפקחות אהבת־עולם.
מאיר ביתך קטן בירכתי כל מרחק
האור תשכנו הבריאה בהלוכו בתמיד
תפית השתאותך. הקשב. הנה קמים
כתשכנם המכאובים. ראה לצעדי כל
הדברים האבודים. בין השך ושתיקה
הלענה טהרה ריקה. לדהרות הלא־נודע
צבנון האדמות ידיה. מה הקשה בשקט
השמיקו מה מהות הדברים המחשים?
אם מלאך הוא המרחיק נשימה בשרה־
ברומית ההתעלהנו או שרפי־לילה המ־
הבוססים ביער־קדם־היותך?
שבה אל העשבה הרועדה כמיתרון
דקיק על גבל־ליל־חידה. נגן עולם
תוהר באפלה־מנהרותיך.

יש כאן כמעט כל מה שיש בשני הפרקים האחרונים של „פגישה בביסים התלונות", באותו ויכוח קיור שהוא מסיטבה של שירה. ואילו אך זאת נתן לנו רבינוב — דיינו.

ה...
ם...

מאת שלמה טנאי

...מהפכת התקוה, (לק־ ...גיוצ־ה של הטכנולוגיה), ...ר שבים, עריכה מ. חור־ ...ה 1975, 151 עמודים.

...ך פרום מגיע אלינו כמעין ...מאז 1968, שעת כתיבתו, ...דחוסות בתוך שבע שנים. ...ן בו בלי להזכיר תחילה ...שואלי מאד, על שום המימון

...חשוב הם שני ספרים של ...ב מתחומם ומגמים למצוא ...הויה. הובעה פה וגם תמי־ ...קקה במיוחד היה הראיון ...ו על פרופסור עזרה זוהר, ...חצו בספרו „בכבה המשבר" ...ל סדרי חיים ושלטון במדי־ ...תאר בתחום התמחותו, הלא ...אפשר להסכים או להתווכח ...ונו חלקים מתוכו. אך יש ...יוני בתריגת המדען אל ה־ ...פוליטי. אכן, איש לא יתמה ...פרום האמריקאי, במוצא יהו־ ...דיקן, המחפש בספרו החדש ...יה ולאדם בתוכה. לא יתמה,

כך אשפר, מפני שהוא עוסק במכאובים רחוקים, של אחרים, כביכול.

העולם כנראה חולה אנוש (לא רק כהוית־פרס אלא כהוויה בינלאומית), אם רופאים־מומחים השונים חשים שעליהם לעשות שעות־נוספות שלא במקצועם הישיר ולעסוק בהוויה הצבורית הכללית.

פרום חתר ומדגיש פעמים אחדות כי אינו אופטימי ביחס לסיכוי לקיים מהפיכה, ולו איטית, שתרפא את החברה והאדם מחולאיהם. אבל הוא מאמין שהכרחי לפעול למען שינוי. שני הרופאים מקדישים עיקר ספריהם לדיאגנוזה של המצב ולאחר מכן מציעים את ה„גלולות". זהר — בתחום הישראלי, פרום — בתחום האמריקאי, שבתוקף השיפטור־הוראתו הוא כמו עולמי. שניהם רואים בפעילות של האדם, במאמץ הוצמוי לצאת מחוליו, צעד ראשון לקראת הבראה. לא שאננות, לא שיגרה, לא השלמה עם הקיים — זו תביעתם.

ועתה לספרו של פרום עצמו:

אותות בקורא לא מעט מתחושת סרקאזם עם קריאת ספרו של פרום, שנכתב על רקע המצב בארצות הברית ב־1968. שוהו מאז גברה ביותר מחלת העולם ונבכל „ההכרה" החלקים שלמים בספר נקראים כאוטופיה תמימה לגבי חברה, שלא זו בלבד שאינה מסוגלת להתעורר מתוך־תוכה ולעבור להרמוניזציה הנכספת מתוך השגרה של מכבר לוגית־צריכה, אלא כצבבה מידרדר והולך. באובק המצבאות, ההתערות הנפש, על כל משמעותה הבריאולית, דיבור האוכלוסין העולמי — מסכנים את תופש־ההכרעה וההתפתחות, עד כדי להעמיד בספק, אפילו את החברה הטכנולוגית הדימוקרטית בבחכונתה הקיימת. עם הבחלה של תמול־שלשום אפשר אולי עוד להיות.

ערכים הומניסטיים ? „הרנסנס הרוחני בימינו מתרחש לא רק בתחום הפילוסופי התיאולוגי אלא בעיקר בתנועות פוליטיות חברתיות" (ע' 122) כותב פרום, ואתה תוהה על מה מיוסדים הדברים; האם הם פרי אידאליזם אוטופי או סתם עוורון ?

הדיאגנוזה, כאמור, נכונה אף ידועה: החברה משוללת האנושיות, השיעבוד לאליל הצריכה, שליטת המכונה באדם במקום ה־

אדם בסביבתו, ועוד רעה. גם השאיפה ברורה: הטכנולוגיה של העולם, של החברה, כאמצעי להיות יותר אנוש' ולהגנה פחות לחפצים ולהוון. בכל אלה מודגשים עקבות הפסיכולוג, אלא משום־מה הצעות־התרופה של הקבוצה קבוצת־פעילות, כינוסים הומניסטיים־דיקליים, ואפילו הגילוי המרעיש כי „הלהבת אבבעי היעוד יכולה להתבצע רק בקבוצת בתפיכה הקאיאליסטית" — אינם הנסים בעולם זה.

פרום כהלכה, אולי מדעת, מבני גורמים מכריעים: אנו חיים בעולם של כוח, וממילא בעולם ללא מוסר. אין זה מקרה שיש התייחסות מעטה לצדדים הפוליטיים הפרגמאטיים, שתפסו מאז מלחמת העולם השניה בהדגשה, בבינוית ובכסות את מקום האידיאלים. אין פלא שמוזכרות בספר פעמים ספורות בלבד המלה מוסר. אמנם, כותב פרום: „אני מאמין, כי אם כולם יקבלו עליהם באמת ובתמים את עשרת הדברות או את „הדרך" של שמונת הפעיפים שבתורת הבודהיזם, יתחולל שינוי מהותי בתרבות כולה" (ע' 120), אולם מתוך ריחוק אקדמי־פילוסופי אין פרום מפרט כראוי את המציאות, שבת, אבדן המספר ההכוכעשי (שלפי הבנתי חקה ישירה לו להקומנים ההחדי) כחיים: הכלאומים מערער אשיות עולם. המצוק ההתעלתני הגס האכזרי, שכיסם את כל דפי ספר המותר והאסור, שערבב בציניות והאליכות כל טוב ורע, יפה ומכוער, שקר ואמת — הוא שורש המחלה יותר מאשר ההבהב, הטכנולוגיה או הביורוקרטיה, שהם בעיות לצעמן. ספרו של פרום הוא הנסיון להקים בית יפה בלי לבדוק את טיב הקרקע, גורמי הסביבה ותנאי האקלים.

משלא התקבלו ללא סייג חוקי מוסר אנושי — ממילא נוהר שלטון הכוח, והמגמ לחוקי הג'ונגל — רק בספק.

אין זה אומר, שלא ראוי ללמוד מספר זה. הדיאגנוזה ביסודה נכונה, באומל המגנה של הגהה־רופא, בשרשי עשית האדם והחברה. הנאיביות האוטופית שבתרופות — אינה צריכה להחשב למחבר לגנאי. גם בליבו ספקות. ויתכן שהדבר הממשי העיקרי היא התקווה עצמה.

למי יש רפואה לעולם החולה ?

כוחה של התפתחות

מאת מרדכי אבישי

גבריאל גארסיה מארקס, „אין לקולונל כי שיכתוב אלידי". מספרדית יוסף דיין, הוצאת ספרית פועלים, 1974, 203 עמ'.

קובץ־סיפורים זה של מחברו המפורסם של יצירה, שבעשור־השנים האחרון יצאו לה מוניטין אולי יותר מאשר לכל ספר אחר — „מאה שנים של בדידות" — יש בו כדי להעיד על כוחה הזיקה של התפתחות בעולמו של סופר בכלל ובצלמו של ג.ג. מארקס ביחוד.

הסופר הקולומביאני עלה למרומי הצלחה הפירסום הבינלאומי בזכות „מאה שנים של בדידות", שפאבלו נרודה ראה בו המאורע הגדול ביותר בספרות בלשון הספרדית מאז „דון קיחוטה" של סרוואנטס. את הספר הזה פירסם במקורו בשנת 1967 — ולעברית הוא תורגם ב־1972. ואילו בקובץ שהופיע עתה בתרגום עברי הובאו סיפוריו המוקדמים, שנכתבו בין השנים 1957 ו־1962. אחדות מהדמויות שב„מאה שנים של בדידות" מופיעות או מוכרות גם כאן, בסיפורים שקדמו

לרומן; גם העיירה האגדית מקונדו, העומדת במרכז התיאורים ברומן, נזכרת במפורש בכמה מן הסיפורים. זו, מן הסתם, אחת הסיבות אשר הביאו מבקרים וחוקרים לידי המסקנה, שסיפורים אלה כבאו את המשכם ופיתוחם השלם ב„מאה שנים של בדידות", שהם שימשו לו כבחינת גרעין וראשית.

אך מה גדול ההבדל בינם לבינו ברמת, בכושר התיאור, ביכולת המספר למגג דמיון ומציאות, סמלים ובכישות נאטוראליסטית, אותו עולם קסום של ריאליה, ששולבו בה יסודות אגדיים למכביר, של דמויות מנוטרות, של מסתורין לאטינו־אמריקני, של יצרים לוהטים וחלום, עולם סיפורי בעל יריעה אפית כפי שהוא מצטייר, מסתייע ובובש, ב„מאה שנים של בדידות" — כמעט אינו מגיע לידי מימוש אמנותי בסיפורים שקדמו

ג. ג. מארקס

לו. הללו ספק אם יש בהם כדי להעיד על יכולתו האמיתית של המספר, על פריצת־הדרך שתבוא עם הרומן, לרכז על הדישג הגדול המוכן לו. כאן, בסיפורים, רתוקים עדיין הדברים באווה עסיסיות ותוכניות־עלילתיות, מהולחות הסיפורית המעניקה לרומן הרבה מנשמתו המיוחדת — כאן דבר לא בא עדיין לכלל גיבוש. אין זאת אלא שהתפתחותו של גבריאל גארסיה מארקס מאז סיפוריו הראשונים ועד ל„מאה שנים של בדידות" היתה כבירה מאד ומרשימה מאד.

אם נידרש לשמו של הרומן, הרי סיפורים אלה הם יותר מכל סיפורים על בדידות. וזוהי בדידותה של יבשת לכוחה סבל, דלות, הצער יציבות פוליטית־שלטונית, הפיכות

האלימות; וזהי בדידותם של אנשים, החיים בעולם סגור ונוגה של מושגים כאובנים, אמונות תפלות, חוסר־אונים לנוכח מרותם הכבדה של בעלי־השררה ובעלי־המכון. בודד להחריד הוא הקולונל הזקן מהסיפור „אין לקולונל מי שיכתוב אליו", שעל שמו קרוי כל הקובץ, המצפה לשווא בעיירה הנידחת למכתב, שלעולם לא יגיע: מכתב ובו הודעה על הפנסיה המגיעה לו בעד שירותו הצבאי ותכויותיו המיוחדות כגבור־המהפכה במחוז מקונדו. על מצב־העניינים בתחום הביורוקראטיה הממשלתית, הקובעת בעיירה־מה גם את אורחות־חייהם של האנשים, בעידה שיחת בין הקולונל ופרקליטו בדבר המיסמכים, המאשרים את זכאותו לפנסיה, שיש בה כדי להציל מחרפת־רעב לעת זיקנה.

הבדידות חוצצת בין הקולונל ואשתו החולה, החיה עם זכרונות על בנה המת ודוגם על תרנגול־הקרב, שבעלה מאכיל בבית במחיר הרעב המציק לו עצמו. בודד הוא הגנב הקטן מהסיפור „בעיירה הזאת אין גנבים" — גם כשהוא גונב את כדורי־הביליארד באולם־המשחקים ומתולל בכך מהומה גדולה לחיי העיירה, וגם כאשר הוא מחזיר אותם ונתפס. נסיונותיה של אשתו להתקרב אליו אינם מסירים את מעטה־הבדידות האופף אותם. בודדה עד כדי טירוף היא אלמנתו של מונטיאל, מהסיפור בעל אותו שם, לאחר שמות בעלה העריץ, שהטיל את מוראו על העיירה, מהדירה לבדה בבית הגדול. בסיומן הבדידות המציקה מתגלה ב„מושבים מלאכותיות" השיחה המתחזה בין מינות, הבעיה האוספה לתוך קופסת־בצלים עכברים מתים שנתפסו במלכודת־הכנסיה, וסבתה העיוורת. לא פחות בודדה היא אבא הגדולה ב„טקס־הקבורה של אבא הגדולה", דמות פטריארכלית־סולטנית, שהכל נתונים להסדיה ובצפים למוצא־פיה עד רגע מותה...

גבריאל גארסיה מארקס כתב, לרוב, את סיפוריו המוקדמים כסיפורי־אוירה — ולעתים הוא כמו זונח את הפיתוח העלילתי או את המשכו של התוח הרעיוני, קוטע אותם כדי לא להיות „מפורש" מדי. אפשר שבדרך זו ביקש להשיג בסכת סיפורית מרומזת־אסוציאטיבית; אך תחת זאת, יש ומתקבל הרושם שהדברים אינם שלמים, שחסר בהם משהו, שהרישום הוטס את מקומו של הסיפור.

בבי...
...ר לקצה

...ין־כניסה.

...י הסף

...זהוא, ילינם
...לקם הקים
...ר אינם חלים
...לה הם שומרי הסף —
...קים. פתאם.
...פצירים באיש אשר
...השאר.
...ותכופפים. פתאם.

...זים. ופתע לבנים.
...י הם ממהרים
...לים של חבטה
...מה גדולה נשברת
...ה.
...ול ושברירי.
...בכוכבים.
...ז. את החופה
...בהבים. פתאם. מעליהם
...ז אין־כניסה.

עלילות קלאריסה

(סוף מעמוד 29)

בתודעתו של ספטימוס לפני מותו. גם אימאז' המים ההכביצה זוכה בהרחבה ובפיתוח, אם בסימן לצליצת חיים („איזה גיל! איזו צלילה!" ע' 7) ואם בסימן המשיכה אל החידלון, בהויה ההוזרת של ספטימוס, בפיהויי הגלים המבקשים נפשו, בנמחות השחפים, בתבונת המלח הסוכל והזוכר ידידו שטובע בגרמניה. (האימאז' נידון בהרחבה במאמר של אירנה סימון על עולם התמונות של ו. וולף) האימאז' מהווה אף הוא התלכדות של פוסיב ונגאטיב באותה אישיות אחת דראבאית, שגליה מדברת המחברת. אישיות של צהבה־חיים הבבליעה בתובה גם את המוות.

אלא שנראה כי הלקה האפל של האישיות המבצלת כובשת את הקורא וגוזלת את הבכורה מקלאריסה, הגיבורה המוצהרת של הסיפור. ספטימוס וורן־סמית הוא אולי היחיד שאינו נפגע מטבלב האירוניה של ו. וולף, וכשלוח חייו הוא קריאה הגם כנגד אנושות נואלת. ספטימוס הוא צעיר בעל נטיות מודיות שהגיע ללונדון בצייזרה רחוקה („להגדה בלהה אל קירבה מליוני צעירים בשם סמית; לא התנשבה כהוא זה במבטא תרתיים הגבת ספטימוס שבאמצצותם קוו הוריהם ליחדם" ע' 70). לפני המלחמה ניסה כוחו בשירה, השתתף במלחמה באירופה, ובה איבד את ידידו הטוב אוהם. כאן אינו חדל לשמוע את קולות המתים הקוראים אליו, שוקע בטרוף ומסרב לשוב לצלילות־הדעת. לעומת ספטימוס המסורף מופיע ד״ר ברדשאו כדגלה של השפיות. כרופא נודע הוא זוכה בתואר סר ובעושר מופלא. סר ויליאם ברדשאו סוגד לחוש המידה שהיא „המידה האלוהית" המתגלמת בדיגנאינטליגנציה ברולס־רויס אפורה ובהחזקתה של לחידי ברדשאו המתבהת בצילומים כאים ר־אפילו כמהודרת את השכשנ". זה האיש הענוש את היהודש הוגס את הדרך בפני דעות של החיגים, אותו כהכה המבחבת בפסיקה חליפות ב„אכת־מחשבה כשהוא מציגה. עימות אכזרי בין הקורבן השוקע באושן לבין רופאו ושופטו אהזן־מספינות סר ויליאם ברדשאו (פרק נפלא בע' 77—84).

ההליקה האנטיפודית קיימת אף בשאר הדמויות, כבבקובק האחד כמוהות כל הברויות

תגאות, ביניהן קלאריסה בדישאו ואחרים; ובקוטב הנגדי נצים הזרים „שאינם שייכים". עמם ניבנים, כאמור, ספטימוס — וורן־סמית שאיננו קיים כלל בחייה של קלאריסה, וכן פיטר וולש התמהוני המוחזק באקראי לנשיפיתה. ואף מיס קילמן המורה הרוחקה הצדקנית, שאינה מוזמנת כלל. כל השלושה אינם מצטבצים בצבעי הסביבה, ואפשר לא מקרית היא העובדה, שכולם באו מעבר לים. ספטימוס ששב מן המלחמה, פיטר וולש שחזר מעירות הוד מלכותו, ומיס קילמן, גרמניה שנשבתה בין אנגלים — כולם חגים בשולי דמויות אחרות כגליהות להיתמצא „מחוץ" או „בתוך". ועם זה לשמור אי־אילו תכונות של הקבוצה הקוטבית. כך מיס קילמן הרגישה והדעתנית אינה נקיה מכפייתיות ומשתלטנות האופייניים לקטב הנגדי. מאידך צירלי דאלוויי, המקורב למלכות והנלעג למחנה, שומר על רגישות כוסרית וכנות, תכונות המשתייכות לקבוצת הזרים. כלל הדמויות משקפות איפוא אספקלריה חברתית מגוונת, אף כי בשכבה הומוגנית אחת „הכבבה השלטת".

„מרת דאלוויי" הוא רומן קצר בלא פרקים ובלא, החלוקה המקובלת של אפיזודות, אולם ההומור הגויל הצמיג של הרומן מחוזק במבבה פיגומי מוצק אך בלתי־נראה, בשפעה השערלים ובמהוזריות הבשטמים (להגבאו: „התבורצה, הבספקה, תצטפצגת, התקוות, נרתצה, נראותה אף בקשר וגו' ") בצידי־הזמן מרכזים שבוני האולירסטריט התבינ־בן את הארועים הם משמשים אבבצי קישור או אמבצי סגמנטציה (= פירוק לחלקים) בטיסתיות שאין זוכה לה בספרות, היא כוללת לנו יותר מן הקולנוע. אפיזודת הנג וורן־סמית כמתומת, דרך כשל, בעיבומות השבעה הציבור המפלה הרגועים כלליים על השעה הזבון (ההודיה של המחברת המתייטבים באותת התרדעות של גיבוריה) הרגלים אלו שבים ונשפכים להורהוריה של דמות אחרת, וכבאן עוברת הכספרת לעולמה של הדמות השניה. הבכברים דיפוריים כאפיזודה לאפיזודה מבלי שנוכל להצביע על התפרים. פיסקה מסויימת עשויה לחתום אפיזודה קודמת והבמשך תתגלה כמתייחסת לאפיזודה הבאה. לדוגמא, בע' 113: בעזרת תאור של צבעים עזים מוביל הקורא מאפיזודה אליזבט אל עולמו המעורער של ספטימוס. התאור הצבעוני מיוחס תחילה ע״י הקורא למראהיה של אליזבט המשתפת, וקשה לקבוע את המקום כמנו מתחיל תאור עולמו של ספטימוס החולה.

האופי הסיפורי של סיפי האפיזודות והמ־

לותיתן מהותה חידוש נוסף מבחינה מבנית, וסבירה טוטאלית של הסגמנטציה המקובלת לפרקים. החלוקה לפרקים נוצרה לסייע בידי הקורא והמחבר כאחת לאתנחתאות במקומות הנוחים לראשון והרצויים לשני. הרומן של ו. וולף מתפלס מעבודה טכנית זו ומבית כי אדם קורא יצירה בכשך אחד.

ב„מרת דאלוויי" מהרהס פעם נוספת הפלא־הספרותי שהוזכר. ויהא כודע בכל שיהא, מאבד את השליטה על יצירתו והיא ניתקת לחלוטין מכוונתו הראשונית. ב„אחרית דבר" מביאה המתרגמת רינה ליטווין, מטסה של ו. וולף במאמריה הביקורתיים („הבגדל הנרסה" ואחרים), כי המחברה התכוונה להתגבר על האופי התברתי של הרומן האנגלי מן הדור הקודם כה.ג. וולס וגאלסוורתי, שתכליסו את המצייך והכרתי בו נתון היחיד. המחברת כעידה שם על עצמה כי היא מעונינת באופי האמיתי, במהותה של הגיבורה ולא במציאות החברתית „המטריאליסטית" (ביטוי שלה).

לכאורה כהותה הרומן הדגבה לכתיבה החדשפת את מהותה האמיתית של מרת קלאריסה דאלוויי, אולם „מהותה האמיתית" זיוהרת לכדי, והעבין שבגלה הקורא בדבותה הוא בהיותה פריסמה המשקפת בסיבי־רחות את סביבתה החברתית. מרת דאלוויי אינה אלא תבנית נוף הברתה. היא קולטת ומחזירה את הקרניים המבבסות בה בהדרך המבנולוג הפנימי האידוני, המכהה את רציניותו. אף הכותרת גופה „בית דאלוויי" ולא „קלאריסה דאלוויי" מדגישה סטאטוס חברתי יותר מאשר „מהות אמיתית" דבותה של קלאריסה איננה זוכה למשמעות כראויה כבוונת־בינה עצבנו, למרבה ההדהבה, בידי סופרים גברים דוקא.

המונולוגים הפנימיים של קלאריסה אינם ויחודיים איבטימיים המאירים תהומות אפלים. נראה כי המסתרים נמצאים באפלהם, התור דעת, שבה כתמקבת הפרוזה של ו. וולף, אינה פורצת את הציפוי הדק המכסה את הכבתרים הבלתי־מפוענחים, הלא בהם עיקר עניננו.

רינה ליטווין הריקה לעברית את אחד הספרים הקשים לתרגום, באו"ח קבעי הלוכס, המורכבת העליה לבסור את משפטיה הנפתלים העטויים בסלים ובחלקים תחרים, תוך שבירה אפילו על סיכוני הפיסוק המיוחדים. שמקורם נאקד מן הפרוזה המקובלת (שיכוש בנקודה ופסיק) כדי ללכוד את יצירתה של וירג'יניה וולף ואת כאמביה בסורם תירגום, שמורה רינה ליטווין על נאמנות לא בתרגום מקומי בלבד אלא אף בריתמוס ה־

משפטים, יתר על כן, היא מחדירת עיי כנביה הפרשנות המקובלות בחקר הסבירה האנגלית ובדרך זו סייעה לאינטרפרטציה דומה אף בטקסט העברי. אותו שדה סיבבה המוקם בעורה אימאז' הים והמים, שהוזכר לעיל כמאחד את שתי הדמויות, נשמר בתרגום בדרכיו בצורה „צלילה", „טביעה", „סקיעה" וכו'.

אילו איכפת לה המתרגמת אינטרפרטציה שתתפקים את היסודות האירוניים התנגיגיים אפשר היתה מסתייעת בסגנון כמבטא ומהוקת את האירוניה שבציבוי היא חלקת העירית שברומן, סגנון פחות קורקטי אך יותר מיפלצ ועולש היה אולי משרת את הטרגיקה הוהרה, שבה נתפסת מרת דאלוויי בציני עצמה. הכרלה „רוממות" אכן מרבה להופיע כפי הראוי. אך הרובד הסגנוני העברי איננו פירומם, אולם תרגום הריתו פירוש פרוש המבהרגבת העדיפה להבליט אלמנטים לוריים פיוטיים בהתאם לגישה המקובלת אל הפרוזה של וולף.

כאן המקום לציין אישי. המבטבת החדשות בביקורת עוסקות בפרוזה באפרסוס זוק של הליריקה באמצעות תבניות כצליל, טקסטורה, דימוי־מפתח וכיו"ב. בפרוזה עלילתית איכותיות אלו להתעמק. הן משום מבודה של היצירה הסיפורית והן משום שהקורא כבקש בסיפורת איכויות אחרות. הקורא — להבדיל מהכמכר והחוקר — מתקשה לעמוד בוכתבו איברים רתוקים של דימוי אחד המופיעים על ידי עשרות עמודים. הקריאה הפרוגרסיבית של הרומן. (בניגוד לקריאה הרגרסיבית בשיר הלירי) אינה עשויה לקשר פצלים בשתה סיכינטי אחד, תלים־כשכצית, כשהקורא איננו, איש מקצוע, אלא סתם אוהב ספרות. אסתכן בהצעד אגינות: רומן לירי שאין בו עלילה ודצגיות, שהגצגי שמורה הרהורים סריביאליים לא כפה, סכל כולו רגוך ואין בו כמפט גרם לבעוץ בו גיבים מורעבים, מחייב כידה גדולה של התעניינות ספרותית. גם הכבה טובה של שפודי־בית בתקפת תבניות לשון וצליל (לכירות מאמצי הרגום ראויים להערכה „לחיות לבריפים ולהתגבהם. ולהתכבכבאך" ע' 68) לא תבביע את הרעב.

אשר לכותרת העברית, לבטים לא מעטים עברו כל העוסקים בתרגום באיזה שמה של מרת Dalloway ואכן אין טוב מ„דאלוויי", אבל מה נעשה וגם שלוש ווין לא יתנו את הקריאה הנכונה ונראה כי אין מנוס מנקודה כעל הו' הולהכה.

יהודית אורין בן־ברזל

קוראים מגיבים

על „500 שנה לדפוס העברי"

בבינה הספרותי של „מעריב" י' באדר השני־ה (21.2.75) נתפרסמה קריאתו הנרגעת ללב של מר אברהם ברנשטיין לצורך הספרותי לציין בגליון חגיגי מיוחד מלאות חמש־מאות שנה לדפוס העברי: „ביום ששי, י' באדר, חוגגת האות העברית המודפסת ואתה הכלה העברית המודפסת — — — את יום הולדתה ה־500. בדיוק לפני 500 שנה, ביום י' באדר רל"ה (1475) ראה אור בדפוס הספר העברי הראשון. זה היה „פירוש רש"י על התורה", שהופיע בשלוש מאות עותקים בבית־דפוס של אברהם ב"ר יצחק בן גרטון בעיירה Reggio di Calabria באיטליה הדרומית".

לצערנו דבריו המרגשים של מר ברנשטיין, כדברים מרגשים הרבה, אינם נכונים ואינם מדויקים כל צורכם. פירוש רש"י לתורה הוא אמנם הספר העברי הראשון, שנזכרו בו שנת הדפסתו ומקום הדפסתו ושם המדפיס. ברם קדמו לו כשבעה ספרים, שנדפסו בלי ציון השנה והמקום ושם המדפיס. ששה מן הספרים הללו נדפסו בין השנים רכ"ט — רל"ב (1469 — 1472), ואילו הספר השביעי נדפס בין השנים רל"ג — רל"ה (1473 — 1475). כל הספרים הללו נדפסו כנראה ברומא. והרי רשימת הספרים הללו: פירוש רש"י לתורה, שנדפס באותיות מרובעות (רקם לפירוש רש"י הנ"ל, שנדפס רק בשנת רל"ה). פירוש הרמב"ן לתורה, פירוש הרלב"ג לספר דניאל, ספר הערוך לרבינו נתן ב"ר יחיאל, ספר השרשים לרד"ק, שו"ת הרשב"א וספר מצוות גדול לרבנו משה מקוצי (נדפס כנראה בין השנים רל"ג — רל"ה).

יש להצטער, שמר ברנשטיין פירסם את דבריו ברבים בלי שבדק ועיין תחילה בספרי עזר ובספרי שימוש. די אם היה מעיין בספרו של א"מ הברמן „הספר העברי בהתפתחותו" (הוצ. ראובן מס, תשכ"ח עמ' 76) ובאנציקלופדיה יודאיקה, כרך שמיני, עמודות 1340 — 1344.

דוד תמר

כמעט לא־כלום וכמעט הכל

מאת
רחל אנגל

משה קופפרמן נמנה עם הבולטים בציירי ישראל החדשים, עם דקי־הטעם, מעודני־הביטוי שבהם. מתערוכה לתערוכה, דומה, מיתמצתת והולכת, מתגבשת והולכת יצירתו — שאיפתו הגדולה: לומר באמצעי־המועט את המרובה־כל־האפשר, מתקרבת היום, אל מין אידיאל נכסף, כפי הנראה, שבו ישמשו אותה אמצעים־של־כמעט־לא־כלום לדי־מי בהם כמעט־הכל.

דרך ארוכה ועקבית, צעד־אחר־צעד, הלך קופפרמן בעבודתו, עד שזו זיכתה אותו לאחרונה גם בהכרה לא־מבוטלת בקרב חוגי אמנות חשובים בארץ ובעולם: לאחר שי הוענק לו פרס סנדברג (לשנת 1972), בזל הפרסים המכובדים בארץ, הוזמן זה לא כבר להציג מעבודותיו במוזיאון בוהרציסבר, אהיב, בתערוכה שתיפתח שם בספטמבר, השנה. קופפרמן, חבר קבוץ לוחמי הגיטאות, עלה לארץ מפולין (שם נולד ב־1926), ובי שנות החמישים החל להציג מעבודותיו בי תערוכות־יחיד, תחילה במוזיאון השואה הי מוד שבקיבוצו, אחר כך במוזיאוני תל־אביב, חיפה, ירושלים, ובמקומות־תצוגה אחרים ברחבי הארץ, ועד לתערוכותיו בפאריס (גלריה שארפנטיה), ובניו־יורק (גלריה רגה).

אפורים, צבעי השמן על בד, ומאחוריהם מבצבץ הרקע בסגול, המכסה על אדום. קוי־מכחול עבים, גלמיים־כביכול, מניחים על פני הבד פסים־מצות — סורגים, גדרות, לשעבר. יש וקוי המאונך נחתכים שתי וערב, ובי אלכסון; יש והקוים כמעט בלעו כליל במרחב.

„אינני צייר של נושאים", אומר משה קופפרמן; „מה שאני מצייר הן תגובה: תגובותי על הזמן, ועל מה שמתחולל בנו הזמן; עדות למתרחש הוא מה שמצטייר מהוכי. הצייר חי את זמנו. אי אפשר בלא

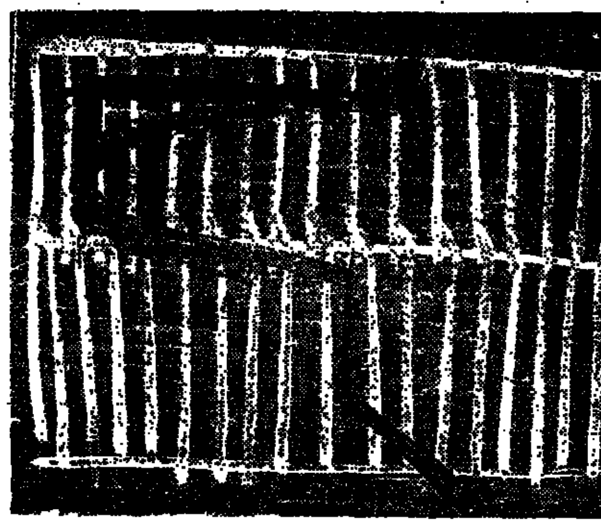

משה קופפרמן — ציור שמן

יהיה קולט ומבטא את זמנו. ומצוינו כאן, בארץ, זמננו רב־משמעות, הוא מעריב אותנו, הוא מעצב אותנו, את חיינו, את הרגשותינו, מחשבותינו".

יש בין תמונותיו האחרונות של קופפרמן בעלות „מיבנה הפוך", אם מותר לומר כך: שלד־הקונסטרוקציה, התרשים, אינגו נמצא בתשתית התמונה, אלא, להיפך, על פני התמונה, הוא נתוסף, לבסוף, על פני השכבה העליונה של התמונה, השכבה המכסה־מסתירה את פני שכבות הצבע שבתחתיה, המונחות זו על זו, זעות־רוטטות.

קופפרמן עובד בשמרנים שבאמצעי הציור הקלאסיים — צבעי שמן על בד, אבל ציורו האבסטרקטי שייך להחשניים שבדרכי ההבעה הפלסטית.

כעין מופשט לירי

ב„גלריה החדשה" נפתחה תערוכת־יחיד ראשונה של הצייר אנשי — מבחר מקיף למדי (וייאמר מייד: מקיף מ ד י) של ציורים. האמנית מציירת בצבעי שמן על בד בטכניקה של הבתת־הצבעים המעלה על הדעת צבעי־אקוורל שקופים, אוורירים; מי שמגדיר לסוג ציורים לסוגים של מגמות חורמים, ימצא כי ציורה של רונית תואם את דרכם של ציירי המופשט הלירי. ובעצם: אכס אף לא מופשט במלואו; אלא הצ יש כמעט בכל אחת מן התמו או רמז־דמויות — בגיה של כיתאר עפרון של קבוצת גגים דמותו של גבר המתבונן בקיס ציקרה כפק נוף־של־טבע, ספק נוף ולפעמים מתגלה פתאום בתוך המופשטת־למחצה ציור של ראש לאדם עצוב־עיניים.

בטובים שבציוריה מגלה רונ רגישות לצבע.

זכר ליריד האנ[טיקות]

בגלרית אמני יפו מציגה קבוצה (27 אמנים) איש איש עבודה את ברוכה ליכי „יריד האביב" האנ שהתנהל כאן, ביפו העתיקה, בע בולט איזה מוצג לטובה — ציי קיפלפתקס, לבסל; או כבית צמר עבים, בעלי צבעים עזים, קו ידי בלמה גבריאלי.

רובע אמנותי בוואשינגטון

מאת
נעמי בנצור

כמו עיר בתוך עיר: רובע ג'ורג'טאון „צבעוני, הבוהמי, הפרוזי, בלב וושינגטון הקרתנית, המסורתית, עירם של פקידי ממשל ואנשי אוניברסיטה, עיר של נחות, וגימוסים, יסודי־טוב.

בג'ורג'טאון, שיש לו ריחות וצבעים וקצבי אים משלו, מתחילים החיים עם רדת החשי כה ואינם, נרגעים עד לשעות הבוקר המוקד־מות. בערב, בלקים אורות עמומים בעשרות בארים ומועדוני־זמר. פסנתרן מוקן משמיע מנגינות ישנות ומוכרות, המלוה בנגינתו את זמרת הקהל שסוף־הנוסטאלגיה. זוגות חבר־קים רוקדים לצלילי פסנתר מוייף במשך שעות ארוכות. עם אור ראשון, הם יסעדו באותו מועדון עצמו את ארוחת־הבוקר (ללא תשלום נוסף — הבוהר כלול במחיר כרטיס הכניסה) ויחזרו לוושינגטון האחרת.

קהל אחר, מבוגר ואנין יותר, יעדיף בודאי את המסעדות השונות, המגישות אוכל אקסו־טי מכל מין: צרפתי, הודי, סיני, אינדונזי, יפאני. ומה לא.

גם אם סוג הבילוי שונה הכל על־פי ה־טעם האישי ומצב הכיס, השוטטות ברחובות היא בילוי שווה לכל נפש. קהל רב, מכל הצבעים והגזעים שוטף את הסימטאות. ה־אווירה היא חברית, בלתי־פורמאלית. זהו המקום בו לוקח הוושינגטוני חופשה מן האינפלאציה ומשבר הנפט, והאכזבה והחל־כת וגזירות, חזקה עליו שהוא נהנה מכל דקה של חופשה שכזאת.

גם אם סוג הבילוי שונה, הכל על־פי ה־משלו. קבב התחים האמריקני הסוחף נעצר כאן. לעומת בתי־המסחר הגדולים, שבהם אתה נע מקומה לקומה סוחרר בולך משפע ההצע, בהמון האנשים המתרוצצים, מהמור־סיקה הרכה, המפתה — תמצא בג'ורג'טאון

רוברט ראושנברג

רק בתי־מסחר קטנים, שלכל אחד אופי משלו. אתה נכנס לאחד מאותם בוטיקים או הנויות למסחר עתיקות, מתכבד לפעמים ב־ספל קפה, מגלגל שיחה של סתם, ורק אז, בניחותא, בוחן את המוצע למכירה. בין אם קנית ובין אם לאו, הפכת כבר לידידו של בעל־העסק, וחזקה עליך שתשוב והפקדת את המקום שנית.

ברחוב „M", הרחוב המרכזי ברובע, שורה סחר האמנות. זה רחוב הגלריות, שכבו הי גיוון מבחינת האיכות הוא רב. אפשר למצוא כאן אמנות אמריקאית עכשווית לצד אוספים יפים של אמנות אימפרסיוניסטית ואקספרס־יוניסטית, גלריות המוכרות עוסקים צעקנים בפרוטות, ואחרות, המתמחות באמנות פרי־מיטיבית אסקימואית, אפריקנית או אינדיא־נית. יש גלריות המציגות רק הדפסים. אח־רות — עוסקות רק באקוורלים. ישנן חנויות, אשר בהן אפשר רק להתקין במסגרות לתמו־נות, ואף הם — „גלריות" לכל דבר כאן...

באחת הגלריות בעלות היוקרה, גלרית „פנדריק", מוצגת עתה תערוכת יצירות של ראושנברג הנקראת בשם „ישן וחדש". אמן זה, שהוא כיום כבן חמישים, נחשב עדיין ל„ילד האיום" של האמנות האמריקאית (על פי הגדרת ה„טיימס" אשר הקדיש לו לאחרונה מאמר חשוב). זהו אחד האמנים הבולטים בניפה בארצות־הברית. יש לו כאן (ולא רק בארץ...) דור של מעריצים חקיי־נים. כל גלריה המכבדת את עצמה באה להציג לראווה את יצירותיו.

תערוכה זו מתונה מאד בהשוואה להערי־כות קודמות שלו. חסר בה היסוד הפרובו־קאטיבי המאפיין את גישתו לאמנות עד עתה. המרחק בין הערוכה זו ובין תערוכותיו משנות ה־50, למשל, הוא רב. (איזו אקס־פרסיוניסטיות יש בליטוגראפיות בשחור־לבן, לעומת תיש זה המופיע באולם־התצוגה כשהוא קשור לצביג, או לעומת דפי־נייר גדולים אשר צמיגי־מכוניות שעברו ברחוב פולטון בניו־יורק הטביעו עליהם את חות־מם?)

אף־על־פי־כן יש בתערוכה זו ענין רב. ה„ישן" שבה כולל ליטוגראפיות, מן הטובות שיצר בעשור האחרון. בבלון — „אוטוביו־גראפיה", הדפס־ענק (שהיה בשעתו, בשנת 1967, הגדול ביותר שהודפס עד אז) שבמרכזו צילום רנטגן של האמן עצמו מוקף בשפע פרטים מגוונים.

יש בתערוכה מספר אסמבלאז'ים — קבו־צות של גרוטאות — גלגל אפניים, קופסאות קרטון, צינור־גומי — המצופות כולן בתע־רובת של חול ודבק. אסמבלאז'ים אלה, בני דמותם של אלה אשר הוצגו בקיץ במוזיאון ישראל, נראים בתערוכה כאן מאד לא שיי־כים. כמין פריטים שהוצאו מן ההקשר שלהם והתגלגלו לסביבה לא־שלהם.

ה„חדש" — קשור בחידוש הפונתי של ראושנברג, שהוא, כאמור, שונה הטעם מאד מחידושיו הקודמים. הפעם ניכרת אצלו הזי־רה לשקט, התבוננות שקטה, אשר יתכן והיא מבצבצת של ראשיתו של מיתון באישיותו הסוערת.

ביצירי החל ראושנברג להתעני־ בתהליך ייצור הנייר. הוא ביק־ נייר בצרפת, מפעל עתיק שיצר ה־14 והיה שייך בשעתו לרישא־ הוא בודק את החמרים הרכיבי־ כחו בייצור נייר. ב־1974 הוא קס": הוא עבד בעצמו במשך באותה מגרסה עתיקה, בביצע בכ־ שלבי הייצור, תוך שהוא כבני־ המקובלה אלכסנים זרים כפיסות קטעי „קוביקס" ומודעות מעיתוני־ שהתקבלה, פרט לגוון מבחינה והאפקט הצורני המיוחד, יש בה מבחינה אחרת: ייצור הנייר ב כזאת הוא שלב חשוב נוסף בגי־ חומר. הנייר ודאי שאינו עוד כ־ בית בלבד, הקולטת את תגובות ו־ התומר אינגה מתקבלת עוד כאקג, שהאמן מתערב בתהליך היצור, את עצם עשיית הנייר להוויי־ הנייר, על כל מרכיביו הוא גי־ ברגי, בעל תוכנת ייחודיות לא כל יצירה אחרת שנעשתה על יי

„בשורה" חדשה ופרובוקאטיבי כאן, אך בלי ספק עדה ראושנב שלו צעד חשוב קדימה בביתו תשומה של האמנות אל מעבר המקובלים.

הוצאת הקיבוץ המאוחד
רחוב נהרדעה 15, טל. 225222 ת"א

ספר ה־1000 שראה אור בהוצאתנו
תרצה אתר/מלחמה זה דבר בוכה
עיצוב: מיכל אפרת
השירים מלווים בציורי ילדים, בני גבעת־חיים, מימי המלחמה.

יהודית כפרי/ורציצות קטנות
שירים
צרור שירים לוריים.
ספריה הקודמים של המשוררת „מכאן ומארץ אחרת" ו„הרף הרגע הזה".

בוריס ווקסלר/טעם של לענה
קובץ סיפורים
תרגם: עמנואל ביחובסקי
רוב הסיפורים שבקובץ ראו אור בבריה־המועצות. המחבר, עלה חדש, מתאר את הווי ארץ מוצאו. רבים מגיבוריו יהודים. בכפר אלמנסים אלטוריים ומשלי החיות — לבטא ביקורת ושאיפה לחירות.
ספרית „שבות" בשיתוף עם אגודת הסופרים העברים.

בשיתוף עם ארגון יוצאי מינסק ובנותיה בישראל ובית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק כצנלסון
מינסק עיר ואם
כינס: דוד כהן ז"ל
ערך: שלמה אבן שושן
יהדות מינסק מראשיתה ועד 1917, פרקי ספרות, היסטוריה ופולקלור. עיר ואם בגולה רוסיה שהיתה ערש צמיחתן של תנועת התחיה הלאומית והתנועה הפועלים היהודית לזרמיה.
700 עמוד, 100 הצלומים, מפות ומפתח שמות.

מהדורות חדשות
יורם טהר לב / משק יגור־טיוטה
המהדורה הראשונה אזלה תוך חודש ימים.
ע. הלל / בוקר טוב
מהדורה עשירית.
עזריה אלון / א"ב של חיות
מהדורה שלישית.
ק. לורנס / טבעת המלך שלמה
מהדורה חמישית.

המכון הישראלי לפרסומים תלמודיים
התלמוד הבבלי
מנוקד המבואר ע"י
הרב עדין שטיינזלץ
היום הופיע כרך תש
מסכת סנהדרין
חלק ב' כרך ט'
עד היום יצא לאור:
ברכות כרך א'
שבת חלק א' כרך ב'
שבת חלק ב' כרך ג'
עירובין חלק א' כרך ד'
עירובין חלק ב' כרך ה'
פסחים חלק א' כרך ו'
פסחים חלק ב' כרך ז'
סנהדרין חלק א' כרך ח'
וכן 2 מהדורות נוספות בהדפסה
הערה מספר הספסים מוגבל, המינויים המכסימאים, מתבקשים להזדרז בהזמנותיהם.

הוצאת „מערכות" צבא הגנה לישראל
הופיע
„האכראנה" עד ה„ק.ג.ב." השרות החשאי הרוסי
ר. דיקרון
זהו סיפור הבינון הרוסי בימי איבן „האיום" ועד ה„ק.ג.ב." בימינו. זהו סיפור על ארגון רב עוצמה אשר שלוחותיו פרוסות על פני תבל.
זהו סיפור, המספק את סקרנות הקורא לגבי ער־לם הריגול, דמויותיו, שיטותיו, הישגיו וכשלו־נותיו.
פרשיות ריגול ובילוש הרואות אור לראשונה בספר זה, משלימות את ה„תשבץ" של קוראי ספ־רות הריגול.
מחיר הספר 16.50 ל"י
להשיג בחנויות ספרים, שקם ובית ההוצאה לאור רחוב ב' 29, הקריה תל־אביב.
משרד הבטחון - ההוצאה לאור

מצפה שלום
בשיתוף עם
משרד הקליטה - הסדנא לאמן העולה
מזמינכם לתערוכה — בואו
ממיטב יצירות אומנים-עולים
באוירת נופים מרהיבים.
זו ההזדמנות לרכוש יצירות אומנים דגולים במחירים נוחים
חזית מרשימה בגובה 140 מטר
הפתיחה במוצאי־שבת 29.3.75
פתוח בכל יום מ־9 בבוקר עד 9 בערב
ובמוצאי שבתות וחגים מ־5 עד 9 בערב.
במגדל שלום מאיר התערוכה פתוחה עד 29.4

משרד האוצר
ליחידת הדיור הממשלתית
במחוז חיפה והצפון
דרוש בשכירות חודשית
ללא דמי מפתח, או ברכישה
דיור לצורך משרדי הממשלה
לפי הפירוט ובמקומות הבאים:
א. באזור חיפה, אזור רמת שאול או קרית שפרינצק
דירה בקומת קרקע, או 2 חנויות עם חניה למספר כלי רכב.
ב. בקרית חיים או קרית מוצקין, או קרית ביאליק
2 חדרים בקומת קרקע עם חניה למספר כלי רכב
ג. בעכו
10 חדרים בשטח של 150—200 מ"ר.
ד. בטבריה
10 חדרים בשטח של 150—200 מ"ר.
המעוניינים ללא תשלום דמי תיווך, מתבקשים לפנות למר מ. שמר אגף החשב הכללי הממונה על יחידת הדיור והאחזקה, לפי הכתובת שד' בן גוריון 48, חיפה, ת.ד. 121 או בטלפון 04/522521.

משרד החינוך והתרבות
מינהל החינוך — מרכז הקרנות
מילגת השתלמות בספרנות
הנהלת הקרן למדע הספרנות ע"ש רות קק־צבר ז"ל מציעה בזאת מענק להתמחות ברמה מתקדמת בספרנות, בארץ או בחו"ל, לשנת הלימודים תשל"ו. עדיפות תינתן להתמחות בביבליוגרפיה או בקיטלוג.
בקשות לקבלת המענק יכללו: תולדות חיים, השכלה, ידיעת שפות, נסיון בעבודה בספרנות, ציון מקצוע ההשי־תלמות ותכניתה לפרטיה.
הסכום המיועד למענק (או מענקים) הוא 11,000 ל"י בשנה זו.
בקשות צריכות להגיע לידי מר ש. אבליון, מרכז הקי־רנות, משרד החינוך והתרבות ת"ד 292 ירושלים, עד יום ששי, כ"ח באייר תשל"ה (9.5.75).

חייל משוחרר!
יום 30 במרס הוא היום האחרון
בו תוכל לממש זכותך ללמוד חינם בקורס ל:
קריאה מהירה
של מיל"ה — המכון הישראלי לשיפור הקריאה.
ההרשמה תתקיים בימי ראשון ורביעי ב־6 בערב ב־4 מרס
בחיפה — בבית המהנדס, רח' שבתאי לוי 24
בבארשבע — בבית המדרש למורים וגננות
בירושלים — בבית אלישבע, רח' המודעי 4 (קטמון)
בתל־אביב — בבית ציוני אמריקה, רח' אבן גבירול 24
להרשמה: הצטייד בצילום של תעודת חייל משוחרר.

יד ושם
רשות הזכרון לשואה ולגבורה
המכון ליהדות זמננו האוניברסיטה העברית
הופיע ספרו של דב לוין
לוחמים ועומדים על נפשם
מלחמת יהודי ליטא בנאצים
1945 — 1941
הספר מתאר את הקרבות הכבירים ואפופי הגבורה של מלחמת יהודי ליטא.
על מפעלו המחקרי הזה הוענק למחבר פרס על שם יצחק שדה לשנת תשל"ב.
מחיר הספר — 20 לירות (כולל דמי־משלוח).
להשיג בחנויות הספרים ובהוצאה לאור של משרד הבטחון, רחוב ב' מס' 29, הקריה, תל־אביב.

חיים שמי השקעות בע"מ
קבלן בנין
מציע דירות
במקום היפה ביותר
בפתח־תקוה
ברחוב ארלוזורוב 29 פתח־תקוה
ע"י כרי דשא מרהיבי עין
הדירות בנות: 3—3½—4 חדרים
כוללים: מעלית ✱ מים חמים מרכזי 3 כווני אויר, כניסה מפוארת
פרטים במשרד: רחוב הגנה 15, פ"ת, בשעות 17—19 אחה"צ — טל. 912015.

לך נערה!!
לך נער!!
נפתחה ההרשמה
לשנת הלימודים תשל"ו
לקורסים מקצועיים לאופנה:
★ מודליסט/ית (מתכנן אופנה)
★ תופרת סלון
★ גזרנים/יות
★ ציירי אופנה
„מרים" בית הספר הטכני למקצועות האופנה
אלנבי 19 — תל־אביב, טל. 58408
מרים

הוצאת הקיבוץ המאוחד
רח' נהרדעה 15, טל' 225222 ת"א
בשיתוף עם המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות
שליד משרד החינוך והתרבות
המפעל לתרגום ספרי מופת
ח. ל. בורחס/
גן השבילים המתפצלים
טקסטים קצרים, סיפורים, מסות
עברית: יורם ברונובסקי
ספר ראשון בעברית מיצירותיו של אחד מגדולי סופרי ארגנטינה החיים כיום (חתן פרס ירושלים)

„אירופה"
...ל מילואים
...ח מעל 75
...להירשם ללימודים
חינם
...לפגוש בחודש מרס
...והירשם עכשיו
...מודי שפו[ת]
...שאי להתחיל לימודי[ם]
במועד שתבחר.
...5 יותר אנגלית
...במעבדה חדש[ה]
AUDIO ACTIVE COMPARATIVE
...אל" לשפות
...האחרון למימוש זכות
...יום א' 30.3.75

„טרטר פישרי"

שש מט

כרגיל מצליח בובי פישר להחזיק את העולם במתח בלתי פוסק עד הרגע האחרון. כך היה לקראת „קרב המאה" ב־1972 וכך גם עכשיו. מהה בהגדל „כוחו פישרי": ישחק או לא ישחק? עד 1 באפריל עליו לתת את תשובתו.

המושב המיוחד של פיד"א, שנקרא לדון בשאלה זו, קיבל החלטת פשרה. נתקבלה דרישתו של בובי למספר בלתי מוגבל של משחקים ולא 36 בלבד, כהחלטת אשתקד. אולם נדחתה דרישת בובי שבמצב של 9:9 ייפסק הדוקרב והוא יישאר האלוף.

לאמיתו של דבר נקלע פיד"א מלכתחילה למבוי סתום. פישר הודיע שלא ישחק אם יידחו דרישותיו — הסובייטים הודיעו שקרפוב לא ישחק אם יתקבלו דרישות פישר. לפיכך נתקבלה החלטת „חצי תה חצי קפה": דחו דרישה אחת של פישר, בהצבעה של 35 נגד 32 — וקיבלו דרישה אחת, בהצבעה של 37 נגד 33. ד"ר איבה אמר אח"כ: „אם ימאן פישר לשחק, נדע שהוא טירפד את הדוקרב".

אין הגיון רב בשתי דרישותיו של פישר. דוקרב במספר לא מוגבל של משחקים יאבד עד כהרה את התעניינות הציבור בעולם. אלא שדבר זה, כמובן, אינו מדאיג את פישר. הוא מעולם לא התחשב בדעת הציבור בעולם. הנאתו היא לשחק ולא איכפת לו כמה יארך הדוקרב. (ובעצם, כלום יש לו משהו אחר בחייו?)

הוא אינו צודק גם בדרישתו השניה. שכן אם במצב של 9:9 הוא נשאר אלוף העולם משמע שקרפוב צריך לנצחו לכל היותר 8:10. כלומר, קרפוב נדרש למאמץ של יתרון בן 2 נקודות — ופישר אינו נדרש לכך כלל, כי די לו בתוצאת תיקו כדי להישאר האלוף.

קשה לרדת לסוף דעתו של פישר בדרישותיו אלה. כלום חושש הוא מקרפוב עד כדי כך? הרי הכל מודים שקרפוב אינגו כיום יריב רציני לפישר. ואם מתכוון פישר לעתיד הרחוק, לאיזה יריב חריף שיקום לו בעוד שש או תשע שנים — מה התפוון? ייאבק תחילה בדוקרב הראשון העומד עתה לפניו ואחר כך יציג תנאים.

יו"ר הארגון האמריקאי, אד אדמונדסון, הודיע שפישר לא ישחק. פישר „צעס כולם. הגיב אחרי שנתקבלה ההחלטה. זה נותן אולי פתח לתקוה שהוא יגיע „לחופה פסיכולוגית" עד הרגע האחרון, כפי שעשה גם לקראת הדוקרב ברייקיאוויק. (עובדה שכל העולם החל לפתע להתעניין אם אם פישר ישחק או לא, ומעולם לא הגיע השחמט כל כך את העולם הגדול כאו...).

הדבר שמחזק שביבי תקוה אלה הוא הסכום הבלתי רגיל העומד כאחורי הדוקרב: חמישה מיליון דולר! אם יפרוש פישר מהמאבק, מתי יזכה בסכום כזה?

בעוד ימים אחדים, למחרת 1 באפריל, צריכים שני היריבים לתת את תשובתם לפיד"א.

כותב פיד"א קיבל את הצעה הסובייטית שהדוקרב ייערך בספטמבר.

האולימפיאדה הבאה

בציני ישראל במושב המיוחד של פיד"א, אביגדור יפה ואבשלום יושע, לא הצליחו להניע את המשתתפים שיחליטו כי ישראל תארח את אולימפיאדת 1976. לפתע צצה איראן, שמאחוריה היה „רמז דק" בדבר שפע של כסף...

„רמז" זה הספיק לנציגים בפיד"א „לשכוח" שלישראל יש אופציה על אירוח האולימפיאדה. לאיראן ניתנה ארכה עד 30 באפריל למתן תשובה סופית. שוודיה היתה מוכנה ליטול על עצמה את האירוח, בתנאי שהגבוהות ישראל בהוצאות אירוחן בשוודיה. אולם הצעה זו נדחתה.

הפתעות בליגה

הסיבוב החמישי בליגה הלאומית עמד בסימן שתי הפתעות: בת"ים יצאה מובסת ע"י „רובינשטיין" — ואלופת הליגה, קבוצת הטכניון, יצאה בתיקו עם עירונית חיפה.

קבוצת „רובינשטיין" ניצלה יפה את היעדרם של ליברזון, לדרמן ותמרי וגברה על בת־ים 1.5:3.5 (1). ריכטר — גלתמן תיקו, דזבקין — זברסקי 1:0, דוקוב — פרגמן 0:1, דור — קסימוב 0:1, כליסין — גל 0:1, רובין — פוס להערכה.

עירונית חיפה (בלי פישר) החזיקה תיקו 3:3 מהטכניון (בלי בליימן). אוזרף — פרץ 1:0, הרשברג — קוסקי תיקו, גלברד — ברנשטיין 1:0, בריסטוביצקי — מינסקי תיקו, שטיין — בר־זיו 0:1, פפר — גולד 0:1.

„הפועל" ירושלים גבר 2.5:3.5 על „לסקר" ת"א (בלי קריידמן ופרידמן). גינצבורג — מרס 0:1, רוזנברג — בוך 0:1, עידרור — סמילטינר 0:1, ליברמן — בר־יעקב 1:0, יהודיוב — בוכבינדר תיקו, בן — בוביס 1:0.

מרכז הנוער לא ניצל כהלכה את היעדרם של פרידמן, גרוס, לב ולימור מקבוצת רמת־גן וגבר רק 2.5:3.5. שמקוביץ — כנעני 0:1, צירגיאק — פנביאס 0:1, בירנבוים — נייטן 0:1, לזאנר — כהנא 1:0, קופילוביץ — אדזיאלי תיקו, זיגלמן — ולק 1:0.

אוניברסיטת ת"א גברה על „רשבסקי" (בלי שטרן) — 1.5:4.5. כגן — אריך 0:1, בלשן — פישלר תיקו, אבנר — קורצוג 0:1, גלפר — אדרח 0:1, קלדור — בלאו 0:1, כרמל — ברגר 1:0.

„פלדקליף" גברה 2.5:3.5 על חפר/נתניה. רדשקוביץ זכה בנקודה ללא קרב, משום שאסלון לא הופיע. זמנייק — ברנשטיין 0:1, ציסקוב — גלר 1:0, בנק — גולדמן 0:1, פלט — שני תיקו, קלקשטיין — אלוני 1:0.

לאחר הסיבוב החמישי עדיין מוביל הטכניון עם 19 (1), אך קרוב אליו מרכז הנוער 18.5 (1). אחריהם בת־ים 17.5 (1), „לסקר" ת"א 15.5 (3), אוניברסיטת ת"א 15.5 (2) ו„הפועל" ירושלים 15.5 (1).

קרב הגמר לנשים

ננה אלכסנדריה גברה בתוצאה 8:9 על יריבתה אירנה לוויטינה בחצי הגמר לאליפות העולם. היא תתמודד עם האלופה נונה גפרינדשווילי ב„קרב הכתר".

הצלה במצב אבוד

דמיונו היוצר של שחמטאי נדרש לו לא רק לסיים בצורה נאה את משחקו, כשיש לו יתרון, אלא גם להיחלץ במצב נואש. זה מה שקרה בסיום הבא, הלקוח מתחרות שנערכה בגרמניה המערבית.

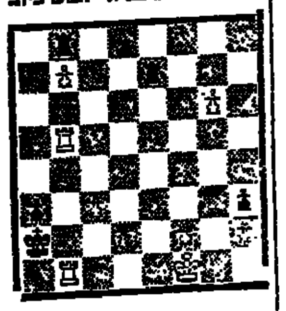

היה זה בקרב של קרגיל נגד ריקרס. שחור במצב אבוד. אולם הוא כבא דרך להינצל בתיקו, בבצלו את העובדה שמלכו שרוי בכפת.

הקרב נמשך: 44. צ:43 צב־ה8 (אחרת תכריע התקדמותו הרגלי ג4), 45. מ־מה 8: צ:מה! 46. צ־א1+ (לא 46. צ:8 בגלל צ־ה1+ וכפה) מ:צ, 47. צ:ב8 צ2א (המלך שרוי בכפת), 48. 41 צ־ה 1, 49. מ־ד2 צ:41 50. ה צ־ה4+, 51. מ־ד3 צ־ד4+! והמלך אינו נמלט מהתראות שח.

שאול הון

תשבץ „מעריב" לבן מס' 950

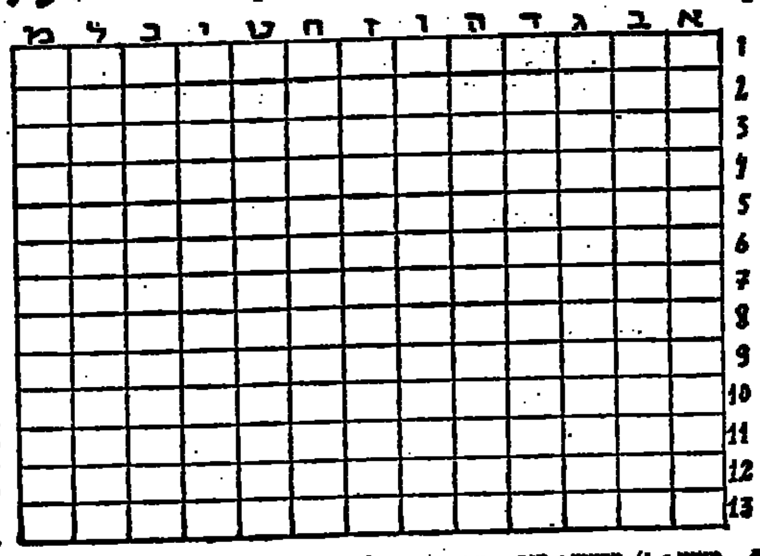

מאוזן: 1) מקצוע; עיר באוזבקיסטן שבבריה"מ, 2) מערכת של חוליות; שם של כוכבי־לכת במערכת השמש; הכוח המגן על בסתוגנו החיצוני, 3) בעל מטע של גפנים; סביבה; לעצמי, 4) מופתע; פזיז; צליל, 5) גבעה; כאן; נמצא; מלת הנאי, 6) פאר; ספיח מן הספיח; מלת־סרוב, 7) נשק כבד; מין כוס, 8) מתגודד; בעל־חיים מכרסם; חלק מפני אדם, 9) מצבת־זכרון; מבושל למחצה; רעל; אוניברסיטה בארה"ב, 10) מעניח; מקפץ; עמק ומדינה בארה"ב, 11) קנקן; מטבע גרמני; פנכה; 12) סבלה; ולד של חיה; יאור, 13) מישהו; שאין לו קיום מבוסד.

מאונך: א) הלוואה בערבות קרקע או בניין; מעונו של מי שחוייב בדין, ב) רן; עוני; אסיסת כות, ג) משרד; קרובי משפחה; אחד מבני נוח, ד) מי שחוטמו פחוס דשקוע; מוט בספינה, ה) שאר; הרחקת הדעת; אימפרסריו, ו) מאת; סילוק הלכלוך, ז) באמנות, ח) בית־מלאכה; אך, ט) אורגינלי; יחידה צבאית גדולה; צב, י) דרגה; מסריד, כ) סוף; כוח; מושב ותיק בעמק, ל) קרן; מין; קרס, מ) קלישות; קיבוץ בעמק־יזרעאל.

(בתשבץ „לבן" זה חייב הפותר למצוא בעצמו את מקומותיהן של המשבצות השחורות.)

בואו חשבון [940]

העולמ
משתנה
מתרעת
רעתהומ
מרנתנר
מההתרר
לנמשע
משנשנתנודר

האימרה: 32 27ג581 20כ׳

9098 39י50 4015י 162

במעולת כמל זו החליפו הספרות באותיות. מצא את ערכה של כל אות ורשום את האותיות המתאימות במקום הספרות באותיות. אחר כך, צרף את הצירופים החדשים על הספרות כדי לקבל אימרה של פילדינג.

יגעת ומצאת

■	ק	ש	ר
ה	ש	פ	א
ד	א	ו	ת
א	ת	מ	ר

ברבוע בן 16 המשבצות רשומה אימרה של זאב זבוטינסקי. כדי לפענח, החל לנוע מן האות „ק", מאות אל אות, מעלה, מטה, ימינה או שמאלה, אך לא באלכסון ולא דרך המשבצות השחורות.

בולי פורטוגל החדשים

* * *

שלחו את הפתרונות ל„מעריב", ת"א, ת.ד. 20044. צרפו את המספרים דלעיל ורשמו על גבי המעטפה „תשבץ (לבן) מס' 950", או „בואו חשבון (940)" או „יגעת ומצאת".

שלושים פרסים יוגרלו בין הפותרים.

אברהם פלמן

בולי „אירופה" 1975

במארש הם מציגים: האיור של „שוק הדגים" בלוכסמבורג, על בול של פרנק אחד. כמבצר צהיק בהוכסלינגמסר על בול של 3 פרנק; סימטת השוק באכטרנך — על בול של 4 פרנק, והימטת סט. מיכאל

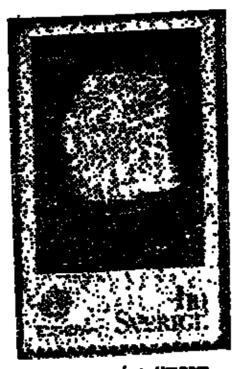

„הופעה" על בול שוודי

במריש — על בול של 19 פרנקי. הבולים צוירו על ידי הציירים ה. ויידל וא. פישר מווינה.

מועצת אירופה מופיעה על בול קפריסאי שהונפק ב־17 בפברואר בערך של 100 מ. המציג דגל המועצה. בול נוסף שהופיע בקפריסין בערך של 30 מ. הוקדש למפגש האירופי

התיאטרון הלאומי החדש בלונדון

פאל ה־8 לשיקום נכסים, והוא מראה סמל המפגש וציורי נגים. הבולים הודפסו בלונדון.

ציורים של ציירים שוודיים מופיעים על 2 בולי שוודיה שיראו אור ב־28 באפריל ויוקדשו ל„אירופה". ציורו של אריק האלסטרום (1893—1946) „ליל השנה החדשה בסקנסן", שצויר על ידי האמן ב־1918, מופיע על בול בערך של 90 ארה. התמונה נמצאת במוזיאון לאמנות מודרנית בשטוקהולם. הבול השני של 110 ארה מציג את „תנועת", ציורו המופשט של

אוגוסט סטרינדברג (1849—1912) שידוע בעולם כסופר, משורר ומחזאי שהיה. הוכר כאחד מגדולי המחזאים בספרות המודרנית וממפלסי הדרך לדראמה המודרנית. הוא החזיק כמה פעם במכחול, והציור על הבול צויר ב־1901.

2 בולים פיניים שיונפקו ב־28 באפריל והוקדשו ל„אירופה" מציגים גם הם ציורים. „ילדה בסתורקה" מאת מנבוס אנקל (1870—1925) מופיע על בול של 0.70 מ. אנקל ארגן את קבוצת האמנים והציירים „ספסט" ב־1912; ה־

בית טיפוסי בהולנד

כובאהי מאה טיקו סאלינקן (1879—1955) מופיע על בול של 0.90 מק. סאלינן ארגן את „קבוצת נובמבר" ב־1916.

ציורים מהמוזיאון הקטרי ראלה של כרנאקי מופיעים על 2 בולים שיראו אור ב־13 במאי בערך של 0.80 ו־1.20 פרנק המציגים ציורים דתיים מהמאה ה־16 וה־19. על הבולים גם הכתובת „אירופה 1975".

שנת המונומנט האירופי באוסטריה

הארכיטקטורה האירופית ב־

בריטניה הופיע על 5 בולים שיראו אור ב־23 באפריל והם מציגים בניינים בעלי סגנון ארכיטקטוני מיוחד.

2 בניינית של הדגרם אים (1728—1792) באדינבורג וביצסטר מופיעים על 2 בולים בערך של 7 פני כל אחד. אדם — אדריכל אנגלי, שנודע

האובסרווטוריון המלכותי בגריניץ'

במחקריו על הארכיטקטורה הקלאסית. התפרסם גם מעבודותיו הציקיות בעיצוב קוליסקן הול בדרבישר, כן נבנה עם יציחותיו בניין האוניברסיטה באדינבורג. אחיו ג'יימס היה לו שותף בעבודות אחדות ועל שם „אדם" נקרא סגנון ארכיטקטוני ורהיטים באירופה במאה ה־18.

האובסרווטוריון המלכותי בגריניץ' שנבנה על ידי סיר כריסטופר הרן לפי פקודת המלך צ'ארלס השני ב־1975 מופיע על בול של 8 פני.

כנסיית סט. ג'ורג' בווינדזור, הנחשבת לאחד המיבנים הקלאסיים ביותר של ימי הביניים שתוכנן על ידי ג'ינגס ויליאם ודסו במאה ה־14 וחודש מדי פעם לפי אותו הסגנון (התיקון האחרון היה ב־1920), מופיע על בול של 10 פני.

התיאטרון הלאומי בלונדון מופיע על הבול האחרון בסדרה בערך של 12 פני. התיאטרון הזה הוקם לאחר 120 שנות תכניות וחלומות, לפי תכנונו של הארכיטקט דניס לסדון. הבניין החדש הזה מכיל בעצם 3 תיאטרונים: תיאטרון ע"ש אוליבר (ע"ש המנהל הראשון; בן 1150 מקומות, תיאטרון ליטלטון — 900 מקומות ותיאטרון סטודיו — 200 מקומות).

הארכיטקטורה האירופית בהולנד באה לידי ביטוי ב־4 בולים שיונפקו ב־4 באפריל המציגים את האתרים הבאים: ארמון הציירים בסט. הוברטוס — על בול של 45+20 סנט; בית טיפוסי באמסטרדם על בול של 40+15 סנט; שער החומות במידלבורג על בול של 50+20 סנט; בתים בכפר אודהולסה על בול של 60+20 סנט.

אוסטריה תנפיק במאי בול בערך של 2.50 שילינג לציון „אירופה". כן הונפק בול של 2.50 שילינג שהוקדש להחלטת מועצת אירופה לציון שנת 1975 כשנת „שמירה על מונומנטים" הבול מציג אנדרטה הניצבת בכנסיית בקפרמרק באוסטריה העלית.

*

בולי פורטוגל החדשים

ב־21 בח.1. הונפקו פורטוגל 3 בולים והם בערך של 1.50, 3.00, 4.50 ק. המציגים את ציורו של ביטוי אבל מנמת, המתאר חייל ואבזר צועדים ביחד. כן מופיע על הבולים סמל ההפיכה. על החותמת מרפיעה גם הכתובת על השאיפה

חייל ואיכר על בול פורטוגלי חדש

שחרור מכבלים בפורטוגל

לתרבות מתקדמת ועל מפסגת יום הראשון מופיעות יקיים המשוחררות מכבלים.

אליעזר בן

קנה בירושלים במחיר קבוע
ללא הצמדה, דירת רווחה
בשכונת הפאר „נוף תלפיות"
משכנתא ללא הצמדה עד 50.000 לירות!!!

* 3 חדרי שינה וטרקלין
* בנית מעולה * תכנון מודרני
* מגרש חניה * הסקה מרכזית
* מעלית * ארונות מטבח ואמבטיה
* גן מרכזי * „פרי דשא"
* חרסינה צבעונית

עובדיה לוי
רח' שמאי 8, ירושלים
טלפון: 02-228860
בשעות: 1-8 4-7

חייל מילואים
ששרת מעל 75 יום
במלחמת יום הכיפורים
זכותך להירשם ללימודים
חינם
עומדת לפוג בחודש מרס.
נצל זכותך והרשם עכשיו
ללימודי שפות
בהתאם לחוק חיילים משוחררים תשל"ד—1973
הנך רשאי להתחיל לימודיך
במועד שתבחר.
...ים מלאים אודות זכויותיך לגבי אפשרויות הלימוד וכן ...אמת רמת הלימודים במשרדי הייעוץ וההרשמה. קיימות ...ות לימודים שונות, בשפות שונות, המותאמות לרמת ...כלתו של התלמיד.
פי 5 יותר אנגלית
...ל שפה לזעזית במעבדה הלשונית מסוג AUDIO ACTIVE COMPARATIVE
מכון ישראלי לשפות
...שרדי ייעוץ והרשמה:
...אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337 בין 08.00—20.00.
...תגן: עפירא 4 פינת ז'בלוטינסקי 83, טל. 723466, בימים א'—ה' בין 16—20.
...לון: יד לבנים, קדי קוגל 11, בימים ב', ג', ד', מ־17.00—18.30, טל. 845055.
...פה: גורדון 30, טל. 667040, בין 08.00—20.00.
...שלים: 1. ההסתדרות 22, טל. 224769 בין 08.00—20.00. 2. בית הפקיד ע"ש ...שרת, בסריק 10, טל. 66380, 68383, בימים א'—ה' בין 16.00—20.00.
...שקלון: בית אילנות (הישן) אפרידר, טל. 2773 בימים א'—ה' בין 16—20.
...צפת: עירית צפת, הבה' לתרבות נוער וספורט, רח' ירושלים 7, מר בן־פורת, 4—30961 בין 09.00—13.00.
...בריה: עירית טבריה, המחלקה לחינוך, רח' בצרת, מר ירושלמי יוסף, טל. 21911— בימים א'—ה' בין 09.00—12.00.
...חובות: בית יד לבנים, רח' הבנים, טל. 953891, 953397, בימים א'—ה' ...השעות 17.00—20.00.
...באר־שבע: משרדי שרות יעוץ לאזרח, רח' הרצל 88 בעיר העתיקה, טל. 733, בימים א'—ה' בין 9.00—16.00, בימים ד' ו־ד' בשעות 8.00—12.00.
תקופת הזכות הקובעת — שירות מ־75 יום מ־6.9.73 עד 25.9.74.
היום האחרון למימוש זכותך
הוא יום א' 30.3.75

בידור

מופעי תיאטרון ★ בידור ★ מוסיקה

דבקה מיכאלי בשעות נוספות
עם טל בית:
תל־אביב „אהל"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.30
כרטיסים: „רוקוקו", במשרדים והקופות „אהל" טלפון 285894
חיפה „שביט"
מחר מוצ"ש 29.3 ב־9.00
חולון „רינה"
יום ג' (ערב חג) 1.4 ב־9.30

אילנית — גדי יגיל בלווי תזמורת
קרית־ים „נוגה"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.30
נהריה „הוד"
יום ג' 1.4 (ערב חג) ב־9.30
באר־שבע „קרן"
יום ו' 4.4 ב־9.30

יוסי בנאי — פרצוף של צוענו
עם טל בית:
טבעון „יובל אור"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.30
כפר יהושע „בית העם"
מחר מוצ"ש 29.3 ב־9.00
תל־אביב „צוותא"
יום ג' 1.4 (ערב חג) ב־9.00

גבי עמרני — איפה הכסף! (הקמצן)
ירושלים „בית העם"
מחר מוצ"ש 29.3 ב־8.30
באר־שבע „גילת"
יום א' 30.3 ב־9.00
כרטיסים: „רוקוקו" 223663

שמעון ישראלי „אני יורד בגורדון"
תל־אביב „בת־דור"
הערב יום ו' 28.3
2 הצגות: 9.30—11.30
טלפון הקופה 263178
פתח־תקוה „בית שרת"
מחר מוצ"ש 29.3 ב־8.30
אילת „השחר"
יום א' 30.3 ב־9.00

פסטיבל בינלאומי למופעי אמנות
א. ברקן מציג:
באהל באגודת „היכל הספורט" ע"י בריכה גלית, יד אליהו
בשבוע פסח יום יום
2 הופעות
היום יום ו' ב־11 וב־2.15
מחר מוצ"ש ב־7 וב־9.15
יום א', ב': 11—4—8.30
כרטיסים במשרדים ובקופה

ראובן בר יותם — היידה יפו!
קומדיה מוזיקלית עד הסוף
גבעתיים „הדר"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.30
גבעתיים „שביט"
יום ג' 1.4 ב־9.30
הפצה: „עמיר" 51688 ובמשרדים

פסטיבל הזמר 1975 — יום העצמאות תשל"ה
בהשתתפות: ...
אורחים בפסטיבל: אילנית, גדי יגיל, שלמה ארצי, רבקה זהר, ...

ש. דז'יגאן ולהקתו — בסאטירה האקטואלית „...שבע שנים רצות"
ת"א „בית ציוני אמריקה"
מחר 29.3 6.45 9.15
יום א' 30.3 ב־8.30
„אהל־שם" 2.4 6.45, 9.15
גבעתיים „שביט"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.15
רמת־גן „בית הקשת" 31.3 ב־8.30
כרטיסים: עמיר, רוקוקו

אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

מועדון התיאטרון — Lee עושה אנשים יפים
תל־אביב, רח' הנביאים 7 • טל. 230039
הרביעיה חוזרת
הנאה מבדרות התיאטרון
הערב יום ו' 28.3 בחצות
מחר מוצ"ש 29.3 ב־11.00
האנסמבל הדרמטי
ב„פשחולניק"
הערב 28.3 ב־8.30 וב־10.30
מחר מוצ"ש 29.3 ב־8.30
כרטיסים: „יוקי" 222445 ובמשרדים

רביעית המועדון חוזרת!
חיפה
הערב יום ו' 28.3
„שביט" ב־9.00

האנגבערג — הקברט הסאטירי בתוכניתו החדשה — פשחולניק
עם: ...
בת"א, מועדון התיאטרון
הערב 28.3: 8.30, 10.45
מחר מוצ"ש 29.3: 8.30

הגשש החיוור — אקספרס סטורי
יפו „אלהמברה"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.30
מחר מוצ"ש 29.3 ב־8.45
יום ב' 31.3 ב־8.30
כרטיסים: „רוקוקו" ובמשרדים
...יום א' 30.3
לוס אנג'לס 5.4.75
New-York 12.4

פסטיבל שירי אידיש
ת"א „היכל התרבות"
מחר מוצ"ש 29.3 ב־8.30
ב"ש „קרן" 28.3 ב־8.30
חיפה „הביטה" יום א' 30.3 ב־8.30
הרצליה „תכלת" 31.3 ב־8.30
ק. ביאליק „סביון" 1.4 ב־9.00
יפו „אלהמברה" יום ד' 2.4 ב־8.30

לונה פרק ביריד המזרח
היום 28.3 ב־11.00 עד 15.00
מחר 29.3 במצאת השבת
יום א' 30.3 • יום ב' 31.3
ב־11.00 עד 22.00
יום ג' 1.4 ב־11.00 עד 15.00
יום ד' 2.4 במצאת החג
...

אבי טולדנו — הקוסם מארץ עוץ
ת"א „בית החייל"
היום יום ו' 28.3 ב־10.30 לפנה"צ
...
קרית חיים „בית העם"
מחר שבת 29.3 ב־4.00 אחה"צ
...
יום א' 30.3 ב־10.00 לפנה"צ
...
יום א' 30.3 ב־3.45 אחה"צ

35 במאי — מאת: אריך קסטנר
בחאן הירושלמי
היום יום ו' 28.3
ב־11.00 וב־15.00
תל־אביב „צוותא"
מחר שבת 29.3 ב־4.00
ת"א „נחמני" ב־11 וב־15
יום א' 30.3, יום ב' 31.3

זכור להזמין כרטיסים בטלפון בקופת התיאטרון בערב ההצגה

צוותא לתרבות מתקדמת

ליל שבת 28.3	ב־9.00: „וינסנט" — שמעון לב ארי בדמותו של ואן גוך. בחצות: ממפיס סלים
שבת 29.3	ב־11.11 בבוקר: סדרה 11:11, בתכנית י.ס. באך — „מן הסונטה אל הקנטטה", סונטות, אריות, קנטטות. ב־4.30 אחה"צ: שחקני החאן מציגים לילדים: „35 במאי" — מאת א. קסטנר.
מוצ"ש 29.3	ב־8.00: זה הכל בינתיים. ב־10.30: ממפיס סלים.
יום א' 30.3	ב־8.30: גיורא פיידמן ב„מוסיקה נשמה יהודית".
יום ב' 31.3	ב־8.30: צוותא והתאטרון הקאמרי מציגים: „מחוש קל" מאת: הרולד פינטר.
יום ג' 1.4	ב־9.00: יוסי בנאי בתוכניתו „פרצוף של צועני". בחצות: זה הכל בינתיים.
יום ד' 2.4	ב־8.00: אריק איינשטיין והצ'רצ'ילים ולהקת תמוז. ב־10.30: זה הכל בינתיים.

עיריית חיפה, אגף לתרבות, נוער חברה וספורט — מרכז לתרבות וחברה ע"ש רוטשילד

מרתף 10 לתרבות וחברה

תוכנית פעולות שבועית
יום ו' 28.3 שעה 9.30 בערב — ערב סטודנטים ...
מוצ"ש 29.3 שעה 10 בערב — הוגו ...
יום א' 30.3 שעה 9 בערב ...
יום ב' 31.3 שעה 10 בערב ...
יום ג' 1.4 (הברזת סגור)
יום ד' 2.4 שעה 10 בערב — לוס אמיגוס ...
יום ה' 3.4 שעה 10 בערב — אוהד ואודי בשירי FOLK & BLUES
המרכז ע"ש רוטשילד בשיתוף עם ... הצגה לילדים ... שעשועי ליל הסדר ...
חיפה, שדרות הנשיא 142, טלפון: 83424

בימת צוותא מציגה
הערב 28.3.75 בשעה 9.00
וינסנט
מחזה ליחיד מאת י. ג. סמית
בימוי — דוד שריר
שמעון לב ארי בדמותו של **וון־גוך**

הזדהותו של שמעון לב ארי עם וון גוך שלמה. בסוף ההצגה אתה יוצא נפעם, זה הרושם שמשאיר שמעון לב ארי על צופיו במשחקו המרגש. אתה זוכר את המילים של וון גוך, את הכאב והתמיהה בפניו של שמעון לב ארי ואת הצבעים הלוהטים של הרפרודוקציות המצוינות שהביא במיוחד מאמסטרדם. ראוי „וינסנט" זה לביקור.

מיכאל אוהד „הארץ"

המערה
מועדון לילה ישראלי ביפו העתיקה, כיכר קדומים 14 טל. 829018
לאחר סיור הופעות בחו"ל
חוזרת
יפה ירקוני
ערב ערב למועדון

מצלמות מסרטות
אצל פוטו סטריאו ספפורט בן־יהודה 8 ת"א
יותר זול!

התיאטרון הלאומי הבימה	התיאטרון הקאמרי תל אביב	התיאטרון העירוני חיפה
המיכה האפיפיור: מחר 29.3 • יום א' 30.3 • יום ב' 31.3: באולם הגדול. מנוע ארוך: מחר 29.3. על קלות דעת: הערב ב־9.30 • מחר ב־9 באולם הקטן: 30.3, 31.3	שלוש מסכות: מחר 29.3 ב־8.30. ה ש ה ר: יום א' 30.3 ב־8.30. בקור הגברת הזקנה: יום ב' 31.3 • יום ד' 2.4. צריך לי גדר לי: יום א' 30.3 • יום ב' 31.3	גן הדובדבנים: מחר 29.3 חיפה; יום ב' 31.3 פתח־תקוה; יום ד' 2.4 חיפה. ש י ץ: מחר 29.3 תל־אביב „בת־דור" 8.00—10.30; יום א' 30.3 ת"א „בת־דור"

פרסום בבקין

התיאטרון העירוני חיפה מציג

גן הדובדבנים	ש י ץ
בתיאטרון העירוני חיפה	תל־אביב, „בת־דור"
מחר 29.3	מחר 29.3 ב־8.00—10.30
מוצאי חג 2.4	יום א' 23.3 ב־9.00
יום ה' 3.4	מוצאי חג 2.4 ב־8—10.30
כרטיסים להשיג בקופת התיאטרון ובמשרדים בעיר.	כרטיסים להשיג במשרד „יוקי" בשאר המשרדים ובקופת האולם

שחקני החאן מציגים

מילכוד 22	משרתם של שני אדונים
בחאן הירושלמי ב־8.00	כרמיאל (א. לעם) יום א' 30.3 ב־8.30
מחר 29.3, יום ב' 31.3	עברון יום ד' 2.4 ב־9.00
ת"א „נחמני" מוצ"ש 5.4	קריות „נוגה" (א. לעם) 6.4 ב־8.30

נ.ד הפקות - דני פלץ - נחום ביטל מציגים:
יהורם גאון
שר שירים יפים
עם תזמורת בת 15 נגנים

ת"א „היכל התרבות"
יום ד' 2.4, מוצאי פסח, ב־9.00
כרטיסים לחיילים במשרד „רוקוקו"
ק. ביאליק „סביון" הערב 28.3 ב־9.00
צפת „צליל" מחר 29.3 ב־9.00
הדרה „הוד" יום ב' 31.3 ב־9.00
ב"ש „קרן" יום ג' 1.4 ב־9.00
כרטיסים בת"א: „רוקוקו", „הדרך" ובמשרדים
המשרד: רח' דיזנגוף 66 טל. 297193, 299835

דני פלץ - נב מציגים:

בדרך־מערבה — ערב שירי עם אמריקאים — רביעית מיתרי הזהב — סנדרה ג'ונסון

תל־אביב „בית ליסין"
הערב יום ו' 28.3 ב־9.30
כרטיסים: „הדרך", „הכבלי" ובמשרדים; לחיילים ב„הדרך" כל. הקופה 252691

ג'ימי לויד — השלישית הנד של ריקי ג'ונסון, בתוכניתו החדשה — מברודווי באהבה

תל־אביב „בית ליסין"
הערב, יום ו' 28.3 ב־11.30
כרטיסים: „הדרך", „הכבלי" ובמשרדים; לחיילים ב„הדרך" כל. הקופה 252691
המשרד: רח' דיזנגוף 66 טל. 297193, 299835

סבן טלית בע"מ — „לופו חיפה" גאים להציג:
גדול זמרי המאה ה־20
דמיס רוסוס

בלווי
★ תזמורת בת 10 נגנים
★ 4 טון ציוד סטראופוני מחו"ל יופעל ע"י צוות מומחים מחו"ל.

תל־אביב	ירושלים
„היכל הספורט"	„בנייני האומה"
יום ג' 17.6	מוצ"ש 21.6
ב־9 בערב	ב־9 בערב

מכירת כרטיסים החלה
הקופה ראשית: „הדרך" ת"א, אבן גבירול 90, טל. 248787
בתל־אביב: „הדרך", „רוקוקו" ויתר המשרדים.
בירושלים: „כהנא" טל. 222831, „בן־נאים".
בחיפה: „קופת חיפה", הרצל 21, טל. 662244.

אלי צביאלי מציג
GOLDEN GATE QUARTET USA — גולדן גייט
להקת הזמר הכושית הנפלאה מארה"ב בליווי תזמורת
מנחה: אהוד מנור
באר־שבע, גילת — הערב, יום ו' 28.3 ב־9
אשקלון, רחל — מחר, מוצאי־שבת 29.3 ב־9
עין השופט, א. אוחל, יום א' 30.3 ב־9
גבעת חיים, בית שרה, יום ב' 31.3 ב־9
אילת השחר, י. לבנה, יום ג' 1.4 ב־9
תל־אביב היכל התרבות — יום א' 6.4 ב־8.30
כרטיסים: ... טלפון ...
המשרד: מועדון התיאטרון חיפה, טלפון 642542

נגינות - נחום בייטר מציגים
הפסטיבל הישראלי לחזנות תשל"ה
ביה
תל־אביב „היכל התרבות"
חול המועד פסח
יום ב' 31.3 ב־8.30
כרטיסים: „רוקוקו" טל. 223663, „הדרך", „כנף", „הכבלי", „עתיד", בבני־ברק: „רדיו רוז", „בילסקי".
ירושלים „בנייני האומה"
חול המועד פסח
מחר מוצ"ש 29.3 ב־8.30
כרטיסים: „כהנא", „בן־נאים".
בחסות משרד הדתות
ביצוע בכורה עולמי של פרקי חזנות
בהשתתפות החזנים (לפי סדר א"ב):
★ אנגנר בנימין ★ אשל יצחק
★ בראון אריה ★ ברינבלום אליהו
★ ויינריך ישעיהו ★ זלצמן ברוך
★ להר יהושע ★ רקובסקי יצחק
★ רוזנברג שלום ★ שטים משה
מקהלת גברים ותזמורת
בניצוחו של: מנשה לברן
בתוכנית האמנותית
צמד רעים — „שיבת ציון"
ילד הפלא — להקת פופ הסידי
מוטי זיגנבוים — מנחה: מרדכי פרימן
הדירוג לפי שיפוט הקהל.
חלוקת הפרסים ע"י
שר הדתות ד"ר יצחק רפאל
הפרסים בחסות „צילומי" חברת לנסיעות ותיירות בע"מ, ת"א בן־יהודה 66 טלפון 223636 ...
משרדי ההפקה: רח' דיזנגוף 66 טל. 297193, 299835

צוותא לתרבות מתקדמת
סדרה 11:11. מנהל מוסיקלי: נועם שריף
שבת 29.3.75 בשעה 11.11 בבוקר
בתוכנית: י.ס. באך „מן הסונטה אל הקנטטה"
עם נגני הבארוק:
אליהו טורנר — אבוב; שלמה תדהר — חלילית
יאיר קלס — כנור; אלדד ניימרק — צ'מבלו
בהשתתפות:
מירה זכאי — אלט; שמואל מגן — צ'לו
רימה פרלשטיין — כנור; נעמי רוגל — הליקון
יובל קמינקובסקי — ויולה
סונטות, אריות וקנטטות.

בואו ל־„נסט" — מסעדת הפאב בהרצליה פיתוח
ליד מלון ... הרצליה ...

חזה עוף	15.00
סטייק המבורגר	10.00 או 18.00
סטייק סירלואין	22.00
סטייק פילה	25.00
סטייק טי־בון	30.00 או 40.00

כל המנות עם צ'יפס וסלט. איכות מעולה במחירים סבירים. יש גם פינת יין וגבינות.

הפקות זוהר — ממפיס סלים
תל־אביב „צוותא" הערב 28.3 בחצות; מחר 29.3 ב־11.00
... 29.3 ב־9.00; ת"א „בת־דור" מחר 29.3 ב־9
כרטיסים: רוקוקו והמשרדים

אמן הגיטרה האיטלקי — מסימו גסברוני
היכל התרבות ... תל־אביב יום א' 30.3 ב־9.00
... 29.3 ב־11.00
... ירושלים יום ה' 3.4

ב„חאן" הירושלמי
28.3 ב־11.00 בבוקר + 3.00 אחה"צ, שחקני החאן בהצגה לילדים: „35 במאי". 28.3 ב־9.00 + 11.00 שירה בחאן: ... 29.3 ב־8.00 שחקני החאן בהצגה: „מילכוד 22". 30.3 ב־8.30 קונצרט מוסיקה קאמרית ... 31.3 ב־8.00 „מילכוד 22". 2.4 ב־9.00 ...
הקברט האנסמבל בתוכניתו החדשה „פשחולניק" ...9.30

מועדון 77 בן־יהודה 77 טל. 230000

שחרית לילדים

בשעה 11.00
יום ששי 28.3
יום שבת 29.3
יום א' 30.3
יום ב' 31.3

4 הופעות אחרונות
לסיום עונת החורף
אוירה ביתית לילדים בשירה עם
תמר לוצר והקוסם עמוס קדברא
בתוכנית: תיאטרון בובות, נגינה, חידונים וסרטונים

כרטיסים: יוקי, קתרוס, הדרן, קסטל, רוקוקו וביום ההופעה במקום

"77" בן־יהודה 77 תל־אביב טל. 230000

מין... מין... מין... מביך, משחרר, מהנה...

ישראל גוריון — בערב שירים גסים —
בתוכנית: "עומד לי על קצה הלשון"

הערב יום ששי: 10.00 ובחצות
מוצ"ש: 10.30

כרטיסים: יוקי, הדרן, קסטל, רוקוקו, קתרוס ובערב במקום

פסטיבל שירי משוררים לילדים

בהשתתפות: אופירה גלוסקא, נירה גל, שולה חן, חנן יובל, גליה ישי, יפה ירקוני, אשתי כץ, דני ליטני, נסים סרוסי, עוזי פוקס.
מנחה: יפה ירקוני
אורחי התכנית "שירי העולם לילדים" עם: ששי קשת, שולה חן, גליה ישי, קובי אשרת, אלונה טוראל, אלי מגן, אורי גדיר.

חיפה "אודיטוריום" יום א' 30.3 (חוה"מ) 2 הצגות ב־10 וב־3
ת"א "היכל התרבות" יום ב' 31.3 (חוה"מ) 2 הצגות ב־10 וב־3

התקליט יופק על ידי חברת "ישראדיסק"

השבוע ב: מגדל דניאל הרצליה חופים

מוצאי שבת ב"מגדל ת"אל"
לסעוד (בין 7.30—10.30)
ולרקוד (מ־7.30 ועד חצות)
במחיר — 130.— ל"י לזוג
משקה ראשון וריקודים
במחיר — 50.— ל"י לזוג
הזמנת מקומות: טלפון 930381

עצור!!!
בסטודיו מצדה ת"א
הכל בכרטיס אחד!
בשעה 10.00 בערב
המופעים ביום ששי ומוצ"ש
הזמר **ליאור ייני**
בשירים ישראליים
בהצגה: סרט מתח מעולה
מזנון קל במקום
להזמנת מקומות טל. 03-231091
סטודיו "מצדה" רח' מצדה 14, בפרוזדור מאחורי דיזנגוף 192
ומול אבן־גבירול — פינת רחל

הצגות פסח — לכל המשפחה

דליה פרידלנד · מייק בורשטיין
בארץ הבובות

הצגת בידור מוסיקלית לילדים מאת: פוצ'ו
ובהשתתפות בובות העץ של אריק

היום 28.3: בחיים, "בתיים" ב־11. חולון, "ארמון" ב־3.30
מחר 29.3: גבעתיים, "שבזי" ב־11 לפנה"צ
יום א' 30.3: בי"ם, "גילה" ב־10.30. פ"ת, "שלום" ב־4.30
יום ב' 31.3: י-ם, "בית־העם" ב־9.45. ר"ג, "אורדע" ב־4.30
יום ג' 1.4: חיפה, "אורה" ב־11. חיפה "שביט" ב־3.30
יום ד' 2.4: גבעתיים "הדר" ב־11 לפנה"צ

המשרד: תל־אביב טלפון 297979

קצה אחרת
הערב יום ו' 28.3
בשעה 9.45
ב"בית רוטשילד"
חיפה

הגר מציגה:
אריק איינשטיין והצ'רצ'ילים
בתוכניתם: סע לאט

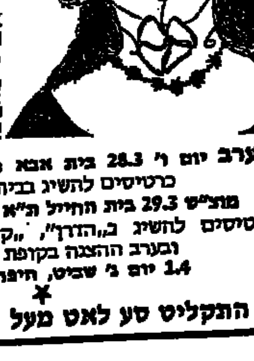

סיני גבריאלוב, חיים קרו, חיים רמנבלה, מיכאל, גאזור ישראל
בחלקה הראשון של התוכנית תופיע להקת תמוז
שלום חנוך, אריאל זילבר, אבי ויקל
להזמנת הופעות טל: 242227
מפיק: שמוליק ברעשיר

הערב יום ו' 28.3 בית אבא חושי חיפה בשעה 9.00
כרטיסים להשיג בבית אבא חושי
מוצ"ש 29.3 בית החייל ת"א בשעות 7.30 ו־9.30
כרטיסים להשיג ב"הדרן", "קסטל" ויתר המשרדים ובערב ההצגה בקופת בית החייל.
1.4 יום ג' שביט, חיפה בשעה 9.30

התקליט סע לאט מעל תקליטי פונודור

תיאטרון באר־שבע
מלקולם הבנון ומכתבו מפרוסים
יום א' 30.3 בק. שמונה
יום א' 6.4 ביהוד
יום ה' 10.4 במרחבים

תיאטרון באר־שבע
ההבטחה
מאת: ארבוזוב
בשיתוף אמנות לעם
במוצ"ש 29.3 בערד
ביום ה' 3.4 במצפה רמון

הפסטיבל הישראלי
עין־גב

הערב, 28.3.75, בשעה 9.00
בפסטיבל:
להקת המחול "בת־שבע"
מחר בערב מוצ"ש, בשעה 9.00:
התזמורת הפילהרמונית הישראלית

הקונצרט של התזמורת הפילהרמונית ירושלים ביום 31.3.75 — יתחיל בשעה 8.00 בערב בדיוק, בגלל שידור ישיר מהאולם.

סטודיו 18
קורס צילום ופיתוח — חובבים
ערב
נותרו 2 מקומות
ת"א, בן־יהודה 18, טלפון 299598

מועדון סינמסנטר

סינמה 1
הערב בשעות 10—12
בוא מיכן את חיים, כשמרב לכבל שוחר...!
★ אל פצ'ינו בסרט המתח
"סרפיקו"

סינמה 2
הערב בשעות 10—12
לפי בקשת הקהל
מבצע שלישיית האחרונה הקומדיה הסקסית הבלתי רגילה
"כל מה שרצית לדעת על הסקס" ★ וודי אלן

תל־אביב יונה הנביא 2, טל. 579552

29.3.75 שבת, שעה 20.30
כנסית עמנואל, יפו
רחוב ברהופמן 9
המנצח עמוס מלר
מארח
רון פולואק, עוגב כנסייתי
מרק דרובינסקי, צ'לו
ויקטור דרבאוגולו, פסנתר
כרטיסים בפתח הכנסיה ביום המופע

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע הדרייב־אין ת"א טל. 477177

בשעה 7.00
סרטו הנהדר של וולט דיסני
לכל המשפחה
"אבא אתה מקסים"
★ בוב קראן ★ ברברה רש

בשעה 9.30 שבוע שני
למערבון
"דו קרב ביום הדין"

בהשתתפות גדול כוכבי המערבונים
★ לי ואן קליף

במוצ"ש בחצות בלבד
★ באד ספנסר ★ וודי סטרוד
"טריניטי מגבעת הצלפים"

גורדי: בילם בע"מ מציגים

רחל יוסיפון ★ פנינה מנקין ★ גיטה לוקה ★
יצחק תבוס ★ יעקב שפירא ★ מנשה ורשבסקי
★ ראובן דיין ★ יוסי שגל ★ אברהם סאלה
הצגת בכורה עולמית בעת ובעונה אחת

ת"א	ירושלים	חיפה	מבוריס 29.3.75
"סינרמה"	"רון"	"עצמון"	רמת־גן "אורדע"
ב"ש	נתניה	פ"ת	חולון
"תל"	"שרון"	"שלום"	"רינה"

הסינמטק הישראלי

החל החדש — צרפת 1958—1962 (שבוע א')
שבת 29.3 שעה 19.00 עד כלות הנשימה — ז'אן לוק גודאר
שעה 21.30 ערבי היפה — קלוד שברול
(דובר צרפתית/תרגום אנגלי)
ראשון 30.3 החל משעה 18.00 מרתון של סרטים קצרים (ויוקרנו כ־30 סרטים ישראליים נוספים)
שני 31.3 שעה 19.00 ארבע מאות המלקות — פרנסואה טריפו
שעה 21.30 הירושימה אהובתי — אלן רנה
רביעי 2.4 שעה 19.00 מבחות הלוחם — רוז'ה ואדים
שעה 21.30 משחקי אהבה — פיליפ דה ברוקה
ההקרנות מתקיימות בבית ממעל הפיס, רח' הסמטן 3 ת"א

האגודה למען החייל בתל־אביב־יפו

האגודה למען החייל מודיעה על
שני ערבי "בינגו"
המשחק החברתי המרתק:
1. במלון קאונטרי־קלוב ביום ששי 28.3.75 בשעה 9.00
2. ב"בית החייל", רח' ויצמן 60 ת"א ב־29.3.75 בשעה 8.30 בערב.
כל ההכנסות מדמי ההשתתפות קודש לפעולות למען חיילינו

ערב משחקי חברה ★ בידור ★ ו...אווירה
שחק אותה עם מני פאר
בפאב הנרי ה־8
★ הערב 2 הצגות ב־10.00 ובחצות ★
★ מוצ"ש ב־10.30 ★
הרצליה פיתוח טל. להזמנות 938586
מני פאר מרחיב את האגודה ומתלק שפע מתנות לשבע השנים הרזות.

סניף תל־אביב (ויצו)
הצגת הילדים
אני פשוש
תתקיים ביום שני ד' דחול המועד פסח, 31.3.75 בשעה 11.30 בבוקר
בבית החייל תל־אביב רח' וייצמן
כרטיסים אפשר להשיג בבית ויצו תל־אביב, שד' דוד המלך 33, במשרדי הכרטיסים ובבוקר ההצגה בקופה

פיאנו־בר
במלון מגדל־שלום
מארח את
הזמר **אודי**
והפסנתרן **רוני**
בזמר ישראלי ובינלאומי
מוסיקת רקע וריקודים מסטנו ועד שייק.
במוצ"ש מחירים מוזלים במיוחד.
הזמנות: טל. 58286 או בערב 54154

מועדון קולנוע בן־יהודה
הערב ב־10.00 הקומדיה המפולפלת
מלח ופלפל
• סמי דיוויס
• פיטר לאופורד
★
הערב ב־12.00 המערבון המרתק
נוודה סמית
• סטיב מקווין • בריאן קיט • סוזאן פלאשט

אבישלום דרורי מהפנט
★ היפנוזה שימושית
★ גמילה מעישון בעזרת היפנוזה
★ לימוד אנגלית בעזרת היפנוזה
★ הרזיה בעזרת היפנוזה
★ בעיות זוג
★ יעוץ בעניני משפחה
פרסים תל־אביב
טל. 289835, 297193

מועדון דרייב־אין כהנ...
טל. 477177
הערב ב־10.00
★ וורן אוטס
★ בן ג'ונסון
בסרט המתח
"דילינג'ר"

מתכבד להזמין אתכם לתערוכת ציורי שמן ואקוורלים של הצייר
מרדכי טננבאום
הפתיחה במוצ"ש 29.3.75 ועד 20.4.75 ב"תרזה", סוקולוב 47 (בפסגי) חולון בשעה 20, טל: 847207

קולנוע "תכלת" ת"א
היום 28.3
בשעה 2.30 אחה"צ
סרטו עטור הפרסים של ויסקונטי דה סיקה
"גונבי האופניים"

מועדון "פריז"
הלילה 12—10
מול מלון "דן", טל. 226605
★ וולטר מתאו
★ ג'ק למון
בסרט הפעולה הערמומי
"צ'ארלי ואריק"

"סרטי חצות"
הלילה בקולנוע מקסים בשעות 10.00—12.00
קנדיס ברגן ★ ג'ק ניקולסון
אן מרגרט ★ ארט גרפונקל
בסרטם השנוי בויכוח
"ידע הבשרים"
הזמנות בטל. 284457

פרספקטיבה

הערב יום ששי, 28.3 בשעה 10 בערב

בית הסטודנטים, קמפוס 4, טל. 256141	בית הקברן, לאונרדו דה־וינצ'י 13, 255133
1. "ההדוקה" קוסטה: גבראס	1. "לא באו כדי להבין"
2. "נקודת זבריסקי" אנטוניוני	2. "פרלמנטו" ברגמן
3. "חבורת הפראים" Wild Bunch סם פקינפה (כלבי הקש) ויליאם הולדן	3. "אם..." IF לינדסי אנדרסון מלקולם מקדואל — (תפוז מכני)
4. "הרודפים מריקוד" אנטוני ניולי	4. "החקה הלבנה" רייבה אוד ביומו אסור להחמיץ!!!

קולנוע אלנבי
הלילה ב־10.00 וב־12.00
פון ריאן אקספרס
פרנק סינטרה
בסרטו הבלתי נשכח

קולנוע בימה
ת"א, אבן גבירול 30
מציג הערב 28.3
★ מייקל קיין בסרט
"היק איפקרס סודי ביותר"

מה בבתי הקולנוע

ירושלים
במוצאי שבת: 7.00, 9.00
בימי חול: 4.00, 7.00, 9.00
אריסון: טרג'יק בכיתה התיכון — היתומים
אדיסון: שבוע 4 פייר ריצ'ארד — הבלונדי בנעל לי... את הזה
אלנבי: 6.00, 9.00 שבוע 2 — סביב מקווה הכבריל ההודהם
אדירים: 8.30 ג'ולי אנדריוס — צלילי המוסיקה
אורגן: שבוע 2 צ'רלי צ'פלין — הבהלה לזהב
הבירה: 7.00, 9.15 שבוע 3 — הפריש בכבל אקרת הזהב
חן: שבוע 3 ג'ק דין בייקר — בראש מורם
ירושלים: ריאו אוניל, אלי — מקגרו סמור אהבה
סמדר: 6.30, 9.00 פול ניומן — העוקץ
עדן: שבוע 3 קרן בלאק — גבל הנשפה 1975
רון: שבוע 2 דליה פרידלנד — יום הדין

רמלה
השמש: 7.15, 9.30 אליזבט — מיילור בפורה של אשה יפה

לוד
בשעות: 7.00, 9.15
אורלי: אליוט גולד, ג'ורג' סגל — הכהמרים
נחלת: לואי דה פינס — השמשון הגדול
תרמות: 7, 9 ריאן אוניל — מאמום אוניל ירח של נייר

ראשון־לציון
בשעות: 6.45, 9.00
עמבר: ג'יימס קורבורן — מעגל הבוגד
ראשון: דיוט התשוקה
תפארת: 7.00, 9.15 מרתם היל — בתורה למערב

נס־ציונה
נוה: 6.30, 8.45 יופי בגאי — הבל בבריאל

רחובות
בשעות: 7.00, 9.15
בית העם: מייקל קיין — מתנת הדרת המנודרת
הדר: מייקל קיין, לורנס אוליביה — משחק כירנים
חן: ביוט גוברה — פרי המסתורין והרי המסורה

אשדוד
בשעות: 7.15, 9.30
אורלמבריה: המסרי בוכאהם — אינגריד ברגמן
אסתר: 7.00 הבינאו לי ריאוס, אלמירה ברוואטו. 9.30 הוקתה
אשדוד: בובת השטן
רגע: הפרא

קרית מלאכי
בשעות: 7.00, 9.00
בידור: המרץ האמריקני
הוד: סידני פואטייה — דמפבר הווג

נתיבות
שביט: 7.15, 9.30 בר מגסר — גבר נשמר מפלשטס

רמת־גן גבעתיים
בשעות: 7.15, 9.30
ארמון: שבוע 3 הלם ריוסי — האימפשיות ודוהרת שוב
אורדע: דליה פרידלנד — ניסים סרוסי יום הדין
אורלי: אלן ארקין — "בילפוף 22"
ארמון: צ'רלס ברונסון — מיסטר מג'סטיק
גלאור: רוגר מתרלנד, ג'ולי כריסטי — המבנה
הדר: אלן דילון — חבורת בורסלינו כפיים
לילי: שבוע 2 רובי בוגנו — ג'רמי
רמה: שבוע 2 המרים הירוקים הבופר
רמת־גן: אבי הזוכבה
שבים: צ'רלס ברונסון — משאלת מות

חיפה
במוצאי שבת: 6.45, 9.00
בימי חול: 4.00, 6.45, 9.00
אורדע: האחים מרקס — לילה בקזבלנקה
אורה: 6.00, 9.00 מבביב מקווה — הכבדל הלוהט
אורלי: שבוע 3 ג'ק למון — מלמן מוכרו המיס והסיגס
אמפיתיאטרון: ההשערה המשתוללת
ארמון: שבוע 3 רובג'ר מור — הפרש בכב אקרת הזהב
בית רוטשילד: 22.00 אנטוני — גוילי הרותמים כרקוי
גלאור: 7.00 שיר השכה ביהנום 9.00 קילר מכיף
חן: שפעגו של ולט דיסני
כרמל נויב: הבוץ יש הב
מוריה: יול בריגר, הנרי פונדה הנחש
מירון: שמי הוא בג
מעמוד: דליה פרידלנד — נסים סרוסי יום הדין
פאר: כריזי
רון: 6.00, 9.00 ג'ולי אנדריוס — צלילי המוסיקה
שביט: מרגלית
עמבר (נוה שאנן): צ'ליפמון — הסמוו נבל תשוכה 1975
בית חושי (נוה שאנן): ברברה סטרייסנד מה נשמע דוק?
בית העם (ק. חיים): ז'אן פול בלמונדו — הרפתקאות במקסיקו
היובל (קרית חיים): זום אמבינות
סביון (ק. ביאליק): 7.00, 9.15 — הפרש שבו בודם
שביר (ק. ביאליק): 7.00, 9.15 — ג'ון וויין תיק אודסה
נרקן (קרית ים): 6.45, 9.15 — יופי בגאי. הבל בבריאל
צור (ק. מוצקין): 6.30, 9.00 — בית הבובות
יובלהאר (ק. מוצקין): 6.30, 9.00 — מארץ האהבה

עכו
גרסוי: 6.45, 8.45 ברברה סטרייסנד הכל למען פים

קרית שמונה
הרמון: 6.00, 8.15 ג'יים בראון — מלומר מבנה שבית
שניר: 6.45, 9.00 — סמודנמיות בבלקורות

פרדס־חנה
דקל: 7.00, 9.00 ז'אן גאבן, אלן דילון — שני גברים בסייף

חדרה
תפארה: 7, 9.15 דליה פרידלנד — שריה
תוף: 7.00, 9.15 אוהבי ג'ירודו — אורדות הזהב

נתניה
בשעות: 7.00, 9.15
אסתר: יול בריגר — הנרי פונדה הנחש
שרון: שבוע 2 דליה פרידלנד — נסים סרוסי יום הדין

הרצליה
בשעות: 7.00, 9.00
דבגה: משמם הבבירה
הוד: 7, 9.15 פול ניומן — קים וקסידי
תפארת: שבוע 2, צ'רלס ברונסון מיסטר מג'סטיק

רעננה
אורות: 7.00, 9.00 ברברה סטרייסנד הכל למען פים

כפר־סבא
בשעות: 7.00, 9.15
חן: הארלו בקומדיה — ארטיסטים במבחרקש
עמל: ריאן אוניל, מאמום אוניל ירח של נייר

פתח־תקוה
בשעות: 7.00, 9.15
הדר: 7.00, 9.00 ג'ון וויין — המרשל
היכל: ריאן אוניל, מאמום אוניל ירח של נייר
שלום: שבוע 2 דליה פרידלנד — בכוש הישראלי יום הדין

תל־אביב
9.30, 7.15
...
חולון
9.30, 7.15
...

הדתיים והדנים
...ניסן מוצ"ש ... בשעה 8
... בני ברית ... מלון 10 ת"א ... בידור ... ויזנסקי ... אייגורן ... טלפון ... התזמורת ... לחברה דתיים ... אגודת סטודנט ... מוצאי החג 2.4.75 ... ירקוני

קולנוע "הוד" טל. 226226 ... בשעה 10 בלבד ... המתח ... רגל שידע ... מדי"

هكذا امن الاول

חידון סמלים של מעריב נושא פרסים מס' 49

1. חברת הקוסמטיקה הגדולה והוותיקה בארץ, מייצרת: דרמפון, בת־אורן, תיאדנט, דלילה דורה גלוס ועוד.

2. קרם לחות של תיא לכל אשה הרוצה בעור פנים יפה ובהיר שכל אשה יכולת להרשות זאת לעצמה. להשיג בשני סוגים, ליום ולילה.

3. הבשם המפתה לכל אשה.

4. שימפונים ולכות לציפורנים המיוצרים על פי ידע אמריקאי ע"י תיא.

5. בק — ספריי דאודורנט המפורסם באירופה, להשיג בשלושה סוגים: כחול ללא אלכוהול לעור רגיש במיוחד, ורוד חום מירוק בשלושה ריחות, כתום נגד זיעה. משווק על ידי תיא.

6. ויזל ספריי אינטימי לאשה שאכפת לה. משווק על ידי תיא.

7. כפפה בלתי נראית לעקרת הבית, המשחה להגנת הידיים של תיא. (לצרכי העשיה והרושה, אריזות מיוחדות).

8. סדרת מוצרי השיזוף של תיא: לשיזוף שמן אגוזים, חלב אגוזים, קרם שיזוף ותחליב לאחר השיזוף.

9. סדרת מוצרי קוסמטיקת היוקרה לגבר של 4711: מי לאחר גילוח, קצף גלוח, ספריי דאודורנט, קרם אחר גילוח לעור רגיש ומי קולון לגבר ועוד. משווק על־ידי תיא.

10. פוסקה, מי בושם האריסטוקרטיים מאירופה של 4711, משווק על ידי תיא.

11. מי אחר גילוח לגבר מס' 1 בשני ריחות: GREEN LEAF, GOLDEN TOBACCO.

12. שמפו הביצים האמיתי המיוצר על ידי תיא.

13. משחת המגינה על השפתיים בפני קור ורוח, מומלץ לילדים ומבוגרים, עוד מוצר של תיא.

14. העיקרון של חברת תיא היא המייצרת מוצרי קוסמטיקה מעולים והנמכרים במחירים עממיים.

15. מיקסה, קרם הידיים המעולה מצרפת, משווק גם כן על ידי תיא.

16. מי הקולון המקוריים „זה התחיל ב־1792 ברחוב הפעמון מס' 4711". משווק על ידי תיא.

17. משחת שיניים מעולה לצחצוח השיניים והלבנתם.

18. לאמבט קצף חלומי ולמקלחת מרעננת של „תיא".

19. מי פה של תיא לנשימה רעננה ושיניים לבנות.

20. רוז'ה ספריי לשיער מצרפת. משווק גם הוא על ידי „תיא".

21. משחת שיניים לילדים בטעם מסטיק — של „תיא".

22. הסבון ללא סבון המקורי לכל המשפחה, אשר פרסם את „תיא" בעולם כולו.

23. הבקבוק הפלסטי הנאה אשר עוצב במיוחד בסקנדינביה עבור תיא לדרמפון ובתדאורן.

24. סיסמת חברת הקוסמטיקה הגדולה והוותיקה בארץ.

25. סמל הגמד המלווה את מוצרי היוקרה של „תדיראן": מקררים, טלוויזיות, מזגנים, מערכות סטריאו, רדיו למכוניות וסוללות. ותדיראן שיווק ושירותים, קרליבך 27 ת"א.

26. מפעלי מתכת אשקלון בע"מ החברה הבלעדית המתמחה בשיטות אחסנה, לחסכון בזמן כח אדם וכסף, ע"י ניצול אופטימלי של שטח האחסנה.

27. החברה הבינלאומית לציוד הקפי ולמחשבים אלקטרוניים, רמת־גן, אבא הלל 17 א'.

28. החברה הראשונה בארץ המייצרת מכשירים למניעת התחשמלות לפי רשיון ייצור של חב' F&G גרמניה. „אלקו" בע"מ הארבעה 16 ת"א, 269125.

29. אל תקנה מכונית לפני שתראה את 5 דגמי הפאר של סובארו — מכונית היוקרה שמחירה נמוך והוצאות אחזקתה זולות (15 — 28 ק"מ לליטר) סעו... סעו... סובארו.

כיצד להשתתף בחידון הסמלים

בעמוד זה מופיעה קבוצת הגדרות המתאימות לסמלים למטה אך לא בסדר הנכון. כל אשר עליך לעשות כדי להשתתף בחידון, הוא להתאים את מספר ההגדרה למספר הסמל ולציין זאת בטופס המתפרסם היום בעמוד 2 ולשלוח לת.ד. 20241 ת"א. ככל שתרבה במשלוח טופסי פתרונות יגדלו סיכוייך לזכות. כל טופס יש להכניס ולשלוח במעטפה נפרדת.

(עובדי „מעריב", משפחותיהם וכל הקשורים בחידון אינם רשאים להשתתף).

בהצלחה!

30. הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, הבנק החושב על טובתך. שד' רוטשילד 39 ת"א טל. 293251.

31. חברה המייצרת גופי תאורה מרהיבים בעיצוב חדיש ובתכנון עצמי, הנמצאת ברח' הקישון 77, טל. 821110.

32. „קדומי" חברת לביטוח בע"מ ✱ בטוח השקעות רוכשי דירות ✱ מוגש כשרות לצבור ע"י „מרכז הקבלנים והבונים בישראל". מקוה ישראל 18—20 ת"א טל. 614701.

33. עשרות דגמים חדשים של: ———— שעון האיכות שנאוה לעונדו.

34. אחת מכל שלוש דירות הנמכרות בראשון לציון בפתח תקוה וברחובות נמכרת על ידינו. ראשון־לציון, הרצל 59; פתח־תקוה, חיים עוזר 28; רחובות, הרצל 187.

35. עגלת ילדים „בוס" עשויה חומר קשיח ובלתי שביר. קלה לניקוי, עמידה לשנים רבות. מיוצרת ע"י גדול יצרני עגלות הילדים בעולם, מפעלי ג'ורדני, איטליה.

36. אס נותן איכות, זוכה באמון. זוכה בכל משאלי דעת הקהל לנקניקים ובשרים מעושנים מאז נוסד.

37. מכונת התפירה העולמית שתעשה אותך אופנתית יפה ותחסוך לך הרבה זמן וכסף. „פפאף" והשמלה גמורה". להשיג אצל הסוכנים הבלעדיים ל. סאובה בע"מ, תל־אביב, לילינבלום 15, טל. 54231, כלבו שלום ובכל החנויות המובחרות.

38. חברת המשקאות הקלים הגדולה בישראל.

39. רב בריח המפתח לבטחון — מנעול הבטחון החדיש והבטוח נגד פריצה. רב בריח פועל על עקרון הנעילה האוטומטית, הנעולת 4 בריחים נפרדים ועצמאיים.

40. ארנקים ומוצרי עור. פסג' דיזנגוף 101 תל־אביב טלפון 231574.

41. חברת הניקוי הגדולה בארץ המנקה מחדשת וצובעת בגדים שטיחים מכל הסוגים, מעילי עור ומשולה 100 סניפים ברחבי הארץ.

42. לגבר, לאשה ולכל המשפחה, בית שמוש חשמלי אוטומטי. שילוב בית שימוש עם בידה. להשיג בכל החנויות המובחרות. היצרן ש.ג.ן. טלפון 621181.

43. גם הילדים נה[...] עם ירקות — חס[...] סעים. TAMI — איכות ללא חומר מ[...] תוצרת פרי סעים.

44. המנעול המשו[...] פריצות — היחיד גורם לשימוש בהזו[...] והיחידי המופעל ב[...] עילה רגילה, לל[...] מפתחות. טל. ת"א 828960, חיפה [...] ירושלים 224074.

45. המרכז לשווק מובחרים מתוצרת מחו"ל. באיכות מ[...] דגמים חדישים, [...] ימין 37, ת"א.

46. השם הנודע [...] ציוד ומערכות תקש[...] מתוצרת יפן "ONE" מופץ בישראל ע"י [...] ניתית" בע"מ.

47. ציוד להעתקת על נייר רגיל. צר[...] והסרטה, מכונות אלקטרוניות, ציוד פילם. סוכן בלעדי בע"מ, מונטיפיורי טל. 55244.

48. תה ויסוצקי בחירתך מבחר בתפזורת ובשקיק ויסוצקי הצועד ב[...] התה בישראל ומ[...] טיבו בעולם כולה, [...] שנה.

49. משקפות PRINZ בכל ג[...] שמוש. בחר לך מ[...] דרישתך מתוך מב[...] קפות המעולות מגדולי היצרנים

50. י. שנידמן ו[...] בתי האופנה הי[...] מינה ו 3 קומות דיזנגוף 128, המ[...] זמש ועור — ז[...] הבוטיק לגבר — 125, הבוטיק לא[...] מוצרי עור — די[...]

51. בטבריה פונד[...] מסעדה־בר מפוא[...] ריה ריהוטה קש[...] רות. (בקומת ה[...] הבית, כיסה מט[...] ליד הים). טל. 5[...]

הפרס הראשי: מכונית Alfasud כולל מסים — מכונית היוקרה מִמפעלי Alfa Romeo — רחבה במִמדים ✱ מרשימה בביצועים ✱ עשירה בהשגים

מקרר 400 מקרר טוב — תדיראן

מכונת כביסה פילקו — PHILCO

טלוויזיה פילקו "24 Black Cool — PHILCO

מזגן אויר אלקטרה MEP 100

פילקו 20 - SUPER — המערכת הסטריאופונית המשוכללת — PHILCO

מבשלה אויקל — תנור אויקל

מכונת תפירה מרדיקס 293 — MARDIX

מערכת סלון „ריים" RIM

כרטיס טיסה ת"א - רומא - ת"א באחד ממטוסי אל על — מתנת „מעריב"

תנור ראנד 806 — RAND

רדיו למכוניות — תדיראן

פוליסת ביטוח חיים ע"ס 50,000 ל"י

שטיח ארבל — שטיח אמנותי בעבודת יד

מולך־חום (קונבקטור) Dimplex

מערכת אזעקה ביתית

גימרה RICARDO

2 שעוני כיס חדישים — TISSOT

ASP

חליפה לגבר — מתנת שמשון

סוף שבוע ארוך בלזוג

סוף שבוע זוגי במלון גולן

אימקס־כרום INOXCROM — מתנת אמקא

מוסמך פיצה — אמקא

מינוטגריל — אמקא

10 המחאות ע"ס 50 ל"י — מתנת כפר

2 שמיכות „גאנר"

5 מגהצי אינפראקל — אמקא

2 כסאות נוח

3 מערכות כלי מיטה של כיתן

סוף שבוע

5 סוודרים

5 קורסים DO IT YOURSELF

50 חבילות של עץ הזית

5 משחקי LEGO

בולוורקר — מתנת חברת פיילקס

2 מגברי קול 50־GA — AIPHONE

פיצריה רימיני

10 מערכות טי לבני נשים

20 חולצות גברים

5 מערכות כלי איפור

5 זוגות נעלי ספורט — הצבר

פרסי ביניים שבועיים — פרס כספי שבועי ע"ס 1000 ל"י — במכונית החסכון — מתנת בנק לאומי

1 Taya — 2 Taya — 3 לא כל מה שעולה יותר הוא גם טוב יותר — 4 Poell — 5 Taya — 6 dura gloss — 7 MAGIC LIP — 8 Taya — 9 DEEP MOISTURIZING SKIN FOOD — 10 4711 — 11 מגן־עור — 12 Roja — 13 4711 SIR international — 14 בת־אורן — 15 Tayadent — 16 Mixa mains SURACTIVÉ — 17 דרמפון — 18 מסטיק — 19 Roja Eau de Cologne — 20 Delilah — 21 ביצאפון EGG SHAMPOO — 22 Bac SPRAY — 23 Taya זה — 24 No.1 — 25 W — 26 — 27 טמפו — 28 החושב על טובתך — 29 MARVIN מרוין — 30 — 31 AIPHONE — 32 פונדק הטירה — 33 1/3 גינד — 34 IPE — 35 Giordani — 36 סלקטה SELECTA — 37 מיני mini — 38 m מאור — 39 Prinz — 40 PFAFF פפאף — 41 — 42 קדוב — 43 — 44 מתכת אשקלון — 45 — 46 SUBARU — 47 — 48 קשת KESHET — 49 — 50 Canon — 51 אלקו ELCO

הלוח הנפוץ ביותר במדינה בעיתון הנפוץ ביותר במדינה

המשרד הראשי: בית מעריב תל־אביב, רחוב קרליבך 2, טלפון 287211.
הסניף המרכזי בת"א: שד' רוטשילד 33. קבלת מודעות מ־8 בבוקר עד 6 בערב.
הסניף בירושלים: הלל 14/16, טל' 231769. פתוח: 7.30—1.30; 4—6.30 אחה"צ.
הסניף בחיפה: רח' הנביאים 32, טל' 460051. פתוח: מ־8 בבוקר עד 7 בערב ברציפות.

המחיר לכל מלה	ביום חול	בערב שבת וחג
דירות (כל המדורים) ובבוניות למכירה	4.— ל"י	5.— ל"י
כל יתר המדורים	3.— ל"י	4.— ל"י
מיד ליד	2.— ל"י	(בימים א' ו־ה')
לוח מעריב כלבו	4.— ל"י	(בימים ב' ו־ד')

המינימום לכל המדורים — 8 מלים. המינימום ללוח מעריב כלבו — 10 מלים.

דירות

קבלני בנין

2 חדרים

2½ חדרים

3 חדרים

3½ חדרים ויותר

וילות ובתים

דירות להשכרה

בשכר חדשי

ביקוש דירות

דירות להחלפה

חקלאות

בדמי מפתח

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

טרקטורים

מטבעות ומדליות

מכוניות למכירה

אמריקאיות

אודי — נ.ס.או.

אוסטין — מוריס

אופל

ב.מ.ו.

וולוו

ווקסהול

טריומף

מרצדס

כלי רכב

סאאב

סובארו

סוסיתא

סימקה

פולקסווגן

פז'ו

פורד

פיאט

ציטרואן

רנו

ביקוש מכוניות

אופנועים וקטנועים

מקררים

טלוויזיות

חיות בית

קניות

מכונות תפירה

מכונות גלוח

מכירות

רהיטים

רהיטי משרד

מכונות כביסה

מאחל לוח מעריב - הלוח הראשי -
הלוח מס' 1 - אשר בשמו כן הוא:
הלוח הראשון בארץ בתפוצתו, בהיקפו וביעילותו!

הלוח הנפוץ ביותר במדינה
בעיתון הנפוץ ביותר במדינה

מודעות ל־ לוח מס' 1 מתקבלות:

בתל־אביב: בית „מעריב" מחלקת המודעות רח' קרליבך 2; סניף „מעריב", תל־אביב, שדרות רוטשילד 33; בסניפי „דחף": דיזנגוף 116 (פתוח עד חצות), אלנבי 123, בן־יהודה 7

בחיפה: סניף „מעריב" רח' הנביאים 32; סניף „דחף" הרצל 11; ובכל משרדי הפרסום

בירושלים: סניף „מעריב" רח' הלל 14/16; סניף „דחף": רח' יפו 43; ובכל משרדי הפרסום

בבאר־שבע: סניף „מעריב" רח' הפלמ"ח 81; ובכל משרדי הפרסום

בכל סוכנויות „מעריב" בארץ ובכל משרדי הפרסום.

לוח מעריב

עבודה

הצעות עבודה

במבצע סמה ארצי דרושות דוילות מכירה רווחים גבוהים בוירת. סמורגמיות, תלמידות תיכון ויוצאות צבא, לתיאום פגישה — 03-252212

דרושה מטפלת לרופא שיניים שמוכנה לעבוד עם ילדים, נסיון לא הכרחי. להתקשר מיום א' 986280, 938978

דרושה פורסמוגרפית אנגלית למשרה חלקית (רצוי סמורגמית) לפנות לטלפון 265881

[illegible]

גזירה ותפירה

תופרת צעירה למכונת לולאות וכפתורים (אפשרי ללא נסיון). לפנות „גורדלמוזר" טל' 50194

[illegible]

זבנים

[illegible]

פקידים

פקידה כהבנית מ־8—13, לבונוסין 2, חדר 316

[illegible]

חרטים ומסגרים

[illegible]

מספרות

[illegible]

הכשרה לעבודה

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

שרותים

[illegible]

דודי שמש וחשמל

[illegible]

שלום

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

שידוכים

[illegible]

בת זוג

[illegible]

בן זוג

[illegible]

מסגים

[illegible]

חוגים

[illegible]

טיולים

[illegible]

מערכות קול

[illegible]

ספורט

[illegible]

נופש

[illegible]

בתי ספר

[illegible]

חימום והסקה

[illegible]

ספרים

[illegible]

תנורי בישול ואפיה

[illegible]

תריסים

[illegible]

כלי נגינה

[illegible]

עסקים

[illegible]

מגרשים

[illegible]

מחסנים

[illegible]

אולמות

[illegible]

בתי מלאכה

[illegible]

אולמות ומסיבות

[illegible]

מבני תעשיה

[illegible]

חנויות

[illegible]

הלוואות

[illegible]

השקעות

[illegible]

אבידות

[illegible]

שמלות כלה

[illegible]

בולים

[illegible]

שונות

[illegible]

לוח מעריב ירושלים

סניף מעריב בירושלים:
רח' הלל 14/16, טל. 231769
פתוח: מ־7.30—1.30, 4—6.30 אחה"צ

קבלני בנין

[illegible]

דירות למכירה

[illegible]

דירות להשכרה

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

ביקוש דירות

[illegible]

מקררים

[illegible]

שרותים

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

הצעות עבודה

[illegible]

מכוניות למכירה

[illegible]

מכירות

[illegible]

משרדים

[illegible]

מכונות כביסה

[illegible]

פרסומים

קבלת מודעות ל„מעריב" ירושלים, רח' הלל 14/16 מ־7.30—13 ומ־16—18.30

מבני תעשיה

[illegible]

מגרשים

[illegible]

הפינה הירושלמית
מדוע בעצם אתה צריך לפרסם?
תן לנו לצלצל 227222 פרסמת בירושלים
ותיתן לך פרסום.

עקרות בית ירושלמיות!!
עתה באפשרותכן להזמין
מבחר ארוחות כשרות למהדרין
מוכנות להגשה
גם לכבוד השבת, ולכל אירועי שמחה במשך כל השנה
לשרותכן מלון המרכז ירושלים
טל. 02-223111 — רח' פינס 6 „כבר הדוידקה"

שכטר יהודה
רח' יפו 38, פינה קפה אלסקה, ירושלים
שרות מוסמך לתיקוני טלויזיות ומכשירי אלקטרוניקה
סוכנות מכירת מכונות כביסה
זהה, אמקור, פיליפס,
מקררים ותנורי בישול וכו'
שרות מהיר ומהימן

י. שורץ
הסיטונאי
רח' התבצלת 2—4
עכשיו הזמן לחסוך
הלבשה במחירים סיטונאיים

מגדנית „גיל" ירושלים
רח' קק"ל 19, טלפון 65184
ללקוחותינו המכבדים,
חג כשר ושמח!
המגדניה תהיה סגורה במשך כל ימי חג הפסח

עולם ומלואו בלוח מעריב

מפעל קיים ומשגשג בירושלים
בענף המתכת
מחפש שותף אקטיבי או פסיבי
ההשקעה הדרושה כמיליון לירות ישראליות
לפנות עם הצעות רציניות בלבד לת"ד 1016 ירושלים 91000
עבור „שותף".

חיפה

מעריב בחיפה: באום 32 טל' 660051 מ-8 בבוקר עד 7 בערב ברציפות

דירות

קבלני בניין

דירות למכירה

וילות ובתים

דירות להשכרה

דרושה
פקידה
מנוסה
ידיעה חלקית באנגלית, ליום רצוף
"ריגאן" בע"מ
בריזל 4, ת"א
טלפון 624128

לאילתם
האיגוד לתכנון ולמחקר
דרוש
מנתח מערכות
בכיר
בעל נסיון של לפחות 8 שנים
תפקיד בכיר בפיתוח פרוייקט בהיקף לאומי
כישורים הדרושים:
נסיון בפיתוח מערכות חדשות
השכלה גבוהה
כושר הבעה בכתב וכושר אירגוני
מקום העבודה — ירושלים
הצעות נא לפנות לת.ד. 7170 ירושלים, בצירוף קורות חיים מפורטות
סודיות מובטחת

לחיל האויר דרושים
בעלי השכלה אקדמאית
ידע ונסיון במקצועות ארגון שיטות ניהול והנדסת ייצור
המעונינים לפנות בכתב, תוך פירוט קורות חיים, השכלה, נסיון צבאי ואזרחי ופרטים אישיים
לכתובת — ד.צ. 2148 א' צה"ל

חברה איר־קאטאליטיק ישראל בע"מ
דרושות
פקידה כללית
מזכירה/כתבנית
על המועמדות לשלוט בשפות האנגלית והעברית.
השכר יקבע בהתאם לכישורים
מעונינות מתבקשות לפנות למשרד החברה ... בין השעות 15.00—9.00 לקביעת ראיון

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

מכירות

לחברה מסחרית בתל-אביב
דרוש
פקיד
למחלקת קניות
הכישורים הדרושים: ✱ ידע בחשבונות ✱ נסיון בעבודה של שנתיים לפחות.
לפנות טלפונית 299617 (למר אבידור)

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על משרות פנויות:
דרושים בעלי מקצוע בוגרי בתי ספר מקצועיים, בעלי תעודות הסמכה של הנדסאי או טכנאי (באשור הסתדרות הטכנאים).
1. חשמלאי (8/75)
2. שרברב (9/75)
3. טכנאי מעליות (10/75)
4. טכנאי דוודים (11/75)
5. 4 טכנאי מזוג אויר (12/75)
6. 2 נגרים (13/75)
7. גנן מקצועי (14/75)
המעומדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים להפנות בקשותיהם תוך פירוט השכלה ונסיון אל אגף כח אדם, ת.ד. 499, ירושלים 91000, עם צירוף תולדות חיים, תעודות ומסמכים.

לחברה גדולה בחיפה
דרושים
1. **מפעילי מחשב 370**
בעלי נסיון של שנה לפחות
2. **מתכנתים**
בעלי נסיון של שנתיים לפחות בשפות COBOL ו-R.P.G.
3. **פקידי ביצוע**
(משמרות)
בעלי נסיון בביצוע עבודות במחשבים
תנאים טובים וסודיות מובטחת
המעוניינים יפנו בכתב בפירוט נסיון קודם וקורות חיים לת.ד. 768 חיפה

צבעי טמבור אסקר בע"מ
למפעלנו בעכו, דרושים
✱ **טכנאי ייצור**
הכישורים: ארגון ושיפור שיטות, נסיון במפעלים כימיים.
✱ **מזכירה**
הכישורים: נסיון של 5 שנים בניהול משרד, ידיעת השפה האנגלית והדפסה בעברית.
נא לפנות למנהל כח אדם
ת.ד. 238 עכו, טלפון 04-910131

הצעות עבודה

ביקוש עבודה

מגרשים

קניות

משרדים

פרסומים

מכוניות למכירה

טלוויזיה

מערכות קול

כלי נגינה

רהיטים

מקררים

מזגני אויר

סאי-טקס
קורפוריישן בע"מ
SCI TEX
עם הרחבת הפעילות וגידול הייצוא אנו מציעים קידום אישי ומקצועי, תנאי עבודה מודרניים ואוירה דינמית לבעלי הכישורים להלן:
מהנדס מחשבים
הכישורים הדרושים: מהנדס אלקטרוניקה בעל נסיון והתמחות במיני־מחשבים וציוד פריפראלי, נסיון בתכנון לוגי, נסיון בתכנות בשפת מכונה ופורטרן.
מתכנתים
הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית במדעי המחשב. נסיון בתכנות מיני־מחשבים בשפת מכונה ובפורטרן. נסיון במערכות הפעלה בזמן אמיתי.
הנדסאי מחשבים
הכישורים הדרושים: נסיון במיני־מחשבים וציוד פריפראלי. ידע שפת מכונה. נסיון בתכנון לוגי.
הנדסאי אלקטרוניקה
לעבודה בבנות בדיקות סופיות של ציוד דיגיטלי מתוחכם ומורכב, נסיון של מספר שנים הכרחי.
5 ימי עבודה בשבוע
לקביעת ראיון נא לפנות ישירות למפעל, רחוב המדע, אזור התעשיה, הרצליה ב. או טלפונית 930281
סודיות מובטחת

עסקים

חנויות

בתי מלאכה

סירות

שרותים

מעריב נתניה

קבלני בניין

דירות למכירה

הצעות עבודה

פרסומים

מסעדות

מעריב אשדוד

דירות למכירה

4 חדרים ברחוב רוגוזין. להתקשר 16.00—8.00 055-21271

מגרשים

פרסומים

מעריב הנגב

דירות למכירה

הצעות עבודה

פרסומים

מבצע
לקראת הקיץ
סגירת מרפסות
160.—
תריסים —200.
זכוכית עם ציפוי
תריסי עובדיה
ז'בוטינסקי 127 רמת־גן
טלפון 793485

2 מתנדסי מכונות
עם נסיון רב בנושאים טכניים ומסחריים כולל ניהול מפעלים גדולים,
מעונינים להשקיע בעסק
בשותפות חלקית או מלאה
ת.ד. 39169 ת"א.

הגיע משלוח
חרסינה
מאיטליה
פסים שחורים
15×2.5 ס"מ
גולדשטיין גרוסמן ושות' בע"מ, חיפה, הרצל 75, טל. 662180, 669220.

הגבהה
קורמינה 64
תכלת, 222—864
המוצא חישר מתבקש לטלפן 03-794376
ויבוא על שכרו

למכירה
קוטג'ים בנהריה
דו־משפחתיים
מול שפת־הים בסביבה נהדרת, תכנון מעולה
5 חדרים
בדבר פרטים נא לפנות חברת „אנדס" בע"מ נהריה שד' הגעתון 30/א' טלפון 922387, 923730.

למכירה
מבנה תעשייתי (1000 מ"ר)
בן 3 קומות
העומד על מגרש של כ־500 מ"ר
ליד הסינרמה
להתקשר בשעות העבודה
טלפונים: 33108, 32176 ת"א

הונג־קונג
הונג־קונג היא המקור למבחר עצום של מוצרים: רשמקולים, טרנזיסטורים, צעצועים, לבנים, מוצרי הלבשה שונים, תכשיטים מלאכותיים, כפפות לעבודה, כלי עבודה, מכונות ריתוך ועוד.
כולם באיכות טובה ובמחירים נמוכים מאד.
חברתנו, הודות לקשריה הטובים עם מפעלים מקומיים ונסיונה העשיר, מסוגלת לקנות עבורך מוצרים שונים במחירים הנמוכים ביותר, אפשרי טיפול גם בהזמנות קטנות.
בהצעות ורציניות בלבד נא לפנות (אפשר גם בעברית):
STR, P.O.P. K 3103, KOWLOON, HONG-KONG.

ברחובות
תבחר בדירות
צחר
3 חדרים — החל מ־135 אלף ל"י
3½ חדרים — החל מ־170 אלף ל"י
4 חדרים — החל מ־175 אלף ל"י
בנס ציונה דירות — החל מ־150 אלף ל"י
בחול המועד פסח משרדנו פתוח
בשעות 8.00—13.00, 16.00—19.00
צחר החברה הגדולה בעיר
רח' בית הפועלים 2

מהנדסים · טכנאים · בימאים · שרטטים · מחסנאים • • •

דרושים

מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • •

תדיראן

דרושים

אלקטרוניקה — חולון

1. **מהנדס אלקטרוניקה בכיר**
לריכוז פרויקטים בנושא ציוד קשר צבאי. בעל נסיון של לפחות 4 שנים בנושאי ת״ג, תג״מ ומערכות שמע. רצוי נסיון בתקשורת ספרתית. העבודה תכלול ריכוז נושאי פיתוח ואחריות למעקב הנדסי אחר המוצרים בייצור שוטף.

2. **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
א. טכנאי בעל נסיון בעבודות פיתוח והנדסה בתחומים דיגיטליים ו/או תדירויות גבוהות.
ב. טכנאי לאחזקת ציוד מדידה אלקטרוני. רצוי בעל נסיון בתחום זה.

3. **טכנאי ייצור** בוגר קורס הנדסאים או טכנאים של המכון לפריון העבודה והיצור. לתכנון ופיקוח על היצור, עריכת תוכניות עבודה, מעקב אחר זימון חומרים וכיו״ב.

4. **הנדסאי/טכנאי מכונות**
לעבודות זווד ופתרון בעיות מכניות הקשורות בציוד קשר אלקטרוני. יועדפו בעלי נסיון בציוד העומד במפרטים צבאיים.

5. **פקיד/ת מעקב ודווח** לניהול מעקב ובקרת תקציבי הרכש ותקציבי השקעות בציוד. בעל/ת ידע ונסיון בהנה״ח.

6. **מבקר איכות** לנושאים מכניים. בוגר בי״ס מקצועי.

7. **מחסנאי** רצוי נסיון ו/או בוגר קורס מפ״קים בצה״ל.

לשלוחה חדשה של מפעל האלקטרוניקה — יבנה

8. **טכנאי אלקטרוניקה**
אחראי על מערך התקנים וציוד מדידה של היחידה. נסיון קודם — הכרחי.

9. **מזכירה** לניהול משרד ראשי. עצמאית ובעלת כושר ארגוני מעולה. הדפסה עברית/אנגלית מעולה.

10. **מחסנאי טכני** לניהול מחסן תוצרת בתהליך וגמורה, כלי עבודה וחומרים, פיקוח ומעקב על מלאי.

11. **צבע מתכת**
צביעה ראשונית וסופית בהארצבעה מסוכני מים, התזת אפוקסי והפעל תנורי קליה לצבע ואפוקסי. נסיון תעשייתי קודם — הכרחי.

12. **עובדים מכניים** להפעל ואחזקה שוטפת של מכונות פנאומטיות ורגילות ומקדחות יד רדיאליות.

13. **עובדי/ות יצור** ליצור והרכבה של מכשירים אלקטרוניים. הכשרה ונתון במקום לעובדים חסרי נסיון.

מועמדות ומועמדים מתאימים יפנו בכתב בצרוף קורות-חיים לת.ד. 267, חולון או לטלפון 892244 בציון מס׳ המשרה המבוקשת.

לחטיבת מוצרי צריכה ותעשיה — חולון

14. **קנין** למדור רכש חו״ל. בעל רקע ונסיון קודמים ברכש, ידיעת אנגלית, התמחות מקצועית בתחומי: מתכת, חומרים כימיקלים.

למפעל המכני — חולון

15. **מסגר/כרסם תבניות**
לעבודה בבנית והיקון תבניות ליציקה-לחץ ופלסטיק. בוגר בי״ס מקצועי, בעל נסיון של 5 שנים בבנית תבניות.

למחלקת מערכות מחשבים

16. **SOFTWARE SPECIALIST FOR COMMUNICATIONS and MINICOMPUTER SOFTWARE**
Individual with background in telecommunications and / or minicomputer SOFTWARE including at least 2 years of operating and programming such software. Knowledge of IBM 360/370 line of computers desirable. Knowledge of 360/370 assembler language desirable. BTAM, CICS, IMS all desirable. Knowledge of minicomputer applications of telecommunications also desirable.
Personality must allow for constant contact and interface with clients.

17. **SERVICE TECHNICIANS FOR COMPUTER BASED SYSTEMS and PERIPHERALS INCLUDING**
— MINICOMPUTERS
— MINICOMPUTER PERIPHERALS, e.g. disk, tape, etc.
— CRT's
Experience with minicomputer hardware maintenance preferable. Experience with IBM 360/370 peripherals desirable.

מועמדות ומועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות-חיים ומס׳ המשרה המבוקשת לת.ד. 646 ת״א (מח׳ כח-אדם).

למפעל הסוללות — רחובות

18. **מהנדס מכונות/כימיה/יצור**
להקמת פרויקט אלקטרוכימי. נסיון של 3 שנים בתעשיה. ידיעת עברית ואנגלית על בוריין.

19. **הנדסאי/טכנאי מכונות/יצור**
להקמה ופיקוח על מערכת היעוד טכני למוצר, הכנת תיקי יצור ותיעוד בעזרת מחשב.

20. **מזכירה בכירה**
לצוות פיתוח. ידיעת הדפסה עברית ואנגלית.

21. **מבקר חשמל**
לבדיקות חשמל בפיתוח מקורות כח אלקטרוכימיים.

22. **אלקטרונאי**
א. לעבודות בניה ואחזקת מכשירי מדידה אלקטרוניים.
ב. לבדיקת מערכות הספק. רצוי בוגר בי״ס טכני של ח״א.

מועמדות ומועמדים מתאימים יפנו טלפונית ל-950851.

תדיראן תדיראן תדיראן תדיראן

מכון ויצמן למדע

דרושים

★ **חשמלאי אחזקה**
בוגר בי״ס מקצועי לחשמל ; בעל רשיון של חשמלאי-ראשי. נסיון של 5 שנים לפחות בעבודות אחזקה של מערכות כח ופיקוד.
יתקבל תושב רחובות או סביבתה.
משרה 102/75.

★ **מנהל חשבונות**
בעל סוג ד׳ בהנה״ח ; נסיון קודם של 3 שנים לפחות ; ידיעה טובה של השפה העברית ; ידיעת השפה האנגלית רצויה.
משרה 103/75.

★ **מדריכת תיירים**
משרה זמנית
בעלת השכלה תיכונית ; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין ; ידיעת שפות נוספות — יתרון.
עדיפות תינתן למועמדת בעלת נסיון קודם בהדרכת תיירים.
משרה 104/75.

על המעוניינים/ות לפנות בכתב, בציון קורות חיים אל מח׳ המנגנון, ת.ד. 26, רחובות — 76100 — בציון מס׳ המשרה.

החברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע״מ

דרושים

מנהלי מרכזים קהילתיים

ביבנה - בבתי הספר במזרח נהריה

לניהול המתנ״סים הנ״ל דרושים בעלי נסיון בניהול מוסדות חינוך/תרבות/נוער/ספורט, בעלי השכלה רחבה (בי.אי. לפחות) במדעי החברה/רוח.

מגורים במקום — תנאי הכרחי

המעוניינים יפנו למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע״מ, שד׳ הרצל 82, בית הכרם ירושלים, עד יום 11.4.75 ויוזמנו למבדק ולראיון.

הקרן הקיימת לישראל

מודיעה בזה על המשרה הפנויה הבאה :

מכרז מס׳ 5/75

תואר המשרה :

עוזר מפקח ענף טרקטורים

תאור התפקיד : עבודה זו כוללת בדיקת טרקטורים בתנאי שדה וביצוע פעולות אחזקת ותיקונים.
דרישות המשרה : השכלה תיכונית מקצועית, התמחות במכונאות, הכרת הציוד המכני לסוגיו השונים, כושר ניהול צוות עובדים.
הדרגה : בהתאם לכישורים.
על המעוניינים והממלאים אחר דרישות המשרה הנ״ל, להגיש מועמדותם בכתב יד, בצירוף תולדות חיים, לא יאוחר כיום 28.3.75, לפי המען : אגף האדמיניסטרציה, ת״ד 283 ירושלים, ולציין על גבי המעטפה עבור מכרז מס׳ 5/75.
מועמדים מתאימים בלבד יוזמנו לראיון.

הסתדרות מדיצינית הדסה

מודיעה על משרה פנויה של

מנהל מעבדה לאלקטרוניקה רפואית וכללית

(7/75)

דרישות התפקיד : מהנדס רשום ורשוי בהנדסה אלקטרונית. נסיון בהנדסה רפואית או באחזקת ציוד אלקטרוני בקנה מידה גדול. כושר ונסיון בניהול צוות עובדים.

המועמדים המתאימים מתבקשים להפנות בקשותיהם תוך פירוט השכלה ונסיון אל אגף כח אדם, ת.ד. 499, ירושלים 91000, עם צירוף תולדות חיים, תעודות ומסמכים.

מוסדות חנוך ותרבות בע״מ / מועצת המנהלים

דרושים

מורים ומדריכים מקצועיים

לביה״ס התיכון המקיף הדתי ע״ש רוגוזין באשקלון במקצועות :

מורים : תושבע״פ, תנ״ך, עברית, אנגלית, מתמטיקה, פיזיקה, גיאוגרפיה.
מדריכים מקצועיים : חשמל, הנהלת חשבונות, מסגרות מכנית, טכנולוגיה והפירה.
מורים בעלי השכלה אקדמאית ופדגוגית ובדרגים בעלי תעודות מתאימות יפנו בכתב, כולל פרטים על השכלתם ונסיונם בעבודה אל : ביה״ס התיכון המקיף הדתי ע״ש רוגוזין, טל. 051-5777.

לדגל התרחבות ופתוח מפעלנו

דרושים

א. מהנדס חשמל
(זרם חזק)

או

מהנדס אלקטרוניקה

בעל ידע רחב בזרם חזק
לתפקיד בכיר בקידום מכירות.
הכישורים : ידע תאורטי נרחב בתחום המכשור והאלקטרוניקה, הכרה טובה של דרישות השוק במגזר התעשייתי והמוסדי, ידיעת השפה האנגלית הכרחית, השפה הגרמנית רצויה.

ב. חשב־אדמיניסטרטור

בעל נסיון וותק במפעל דומה.

•

המעוניינים יפנו בכתב יד תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם אל : הנדסה אלקטרומכנית בע״מ חיפה ת.ד. 9805.

— סודיות מובטחת —

הברת מוסדות חנוך ותרבות באשדוד
מיסודה של הסוכנות היהודית לא״י בע״מ
בי״ס מקיף ג׳ — אשדוד
ת.ד. 225 — טל. 055/24841

לקראת שנת הלימודים תשל״ו - דרושים :

מורים, מדריכים

במקצועות הבאים :

* עברית
* תנ״ך
* אנגלית
* מתימטיקה
* פיסיקה
* ביולוגיה
* הסטוריה
* שרטוט טכני
* מקצועות טכנולוגיים
* מכניקה (עבוד שבבי)
* ריתוך
* מקצועות קרור, ומזוג אויר
* גדנ״ע

בי״ס זה היננו חדש (בתשל״ו שנה שלישית) ופתוחים בפני מורים — בעלי נסיון ואתגר — תפקידי ריכוז, נהול, וכר נרחב לקידום מקצועי. רק מועמדים בעלי הסמכה ורשיון הוראה/הדרכה קבוע מתבקשים לפנות בכתב אל מזכירות ביה״ס ת.ד. 225, אשדוד.
מועמדים מתאימים יוזמנו לראיון.

למוסד ממלכתי

דרוש

מסגר/מכני

בעל ידע בחדירה וכרסום לנושאי פיתוח בתחום מכניקה עדינה

כישורים

— בוגר בי״ס מקצועי (4 שנתי)
— בעל נסיון של 5 שנים לפחות עד גיל 35.
— בעל יוזמה כושר תכנון ועצמאות בעבודה.

תנאי העסקה לפי כשורי המועמד
— סודיות מובטחת —

לפנות בצרוף מירב פרטים אישיים לת.ד. 33344 תל־אביב (עבור מסגר-מכני)

דרושה

משפחה אומנת

לנער בגיל 16

נבה, המהלך תפשי ומשרת את עצמו, נוח מטבעו, מסודר במפעל לשיקום בסביבות תל־אביב.

נא לפנות : לשכת הסעד טירת כרמל טלפונית : 570124(04) או 570121 או בכתב — לעובדת סוציאלית, גבי.

לצה״ל דרושים הנדסאים וטכנאים

לשרות קבע

וכאזרחים עובדי צה״ל לעבודה באיזור תל־אביב.

מועדפים יוצאי צבא עם רקע חימושי או אפסנאי

לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון — 692310.

עירית חיפה

מכרז מס׳ 38/75

עירית חיפה מכריזה בזאת על משרה פנויה כדלקמן : —
תואר המשרה :

עוזר כספי בבי״ח רוטשילד

דרגת המשרה : י״ד—ט״ז (32—36 נקודות) בדירוג האחיד, 2—4 דרוג המח״ר.
שיעור המשרה : מלאה.
תיאור התפקיד : אחראי לניהול החשבונות ומערכת הכספים בביה״ח הכנת תקציב ופקוח על ביצועו.
דרישות המשרה : השכלה אקדמאית (עדיפות לכלכלן) + 3 שנות נסיון. או השכלה תיכונית + 2, + 4, שנות נסיון, או השכלה תיכונית + 6 שנות נסיון ידע בהנה״ח ברמה גבוהה סוג 2 או 3. ידיעת הוראות התכ״ם : תקנון כספים ומשק מטעם החשב הכללי, כושר ניהול מגע עם קהל ספקים, כושר הבעה בכתב ובע״פ כושר שקול ושפוט במסגרת התפקידים הנכללים במשרה, ידיעת השפה העברית על בוריה ידיעת שפה לועזית אחת.
מועמדים מעוניינים, העונים על דרישות המשרה, יגישו בקשתם בכתב בצירוף העודות המעידות על השכלתם ונסיון קודם, למנהל אגף כח אדם היכל העיריה, רח׳ חסן שוקרי 14 עד התאריך 11.4.75.

ירוחם צייזל — סגן ראש העיריה

בלאק אנד דקר

רח׳ מרדכי 50 תל־אביב
לרגל הרחבת הפעילות העסקית של חברתנו
דרושים לנו :

★ **מרכז אדמיניסטרטיבי**
למחלקת המכירות
בעל נסיון בניהול מחלקת

★ **נציג מכירות**
תושב תל־אביב

★ **נציג מכירות**
תושב ירושלים

צעירים עד גיל 27 יפנו בכתב עם פירוט מלא של תולדות חיים ומשכורת מבוקשת.

"תפוד"

מפעלי עבוד תפוחי־אדמה
בשער הנגב

דרושים

✱ **מחסנאי**
בעל רשיון נהיגה ומנוסה במפעל מזון

✱ **מפעילי ציוד ייצור**
בעלי רקע של מסגרים, מכונאים, חשמלאים או אלקטרונאים.

•

לפרטים נא לפנות בכתב לתפוד שער־הנגב ת.ד. חוף אשקלון טל. 051-94311 בצרוף פרטים על נסיון קודם ומשכורת מבוקשת.

למשרד התיירות בירושלים

דרושות

מזכירות / כתבניות

בשפות
עברית ואנגלית

בדבר פרטים. נא לפנות למשרד התיירות, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 24, מחלקת האמרכלות טלפון 223361 קו פנימי 207 ירושלים.

לגד חברה לבנין בע״מ

דרושה

פקידת מכירות

ליום עבודה מפוצל

נא לפנות :
למשרדי החברה ברחוב דיזנגוף 173, טלפונים : 226746 — 230725.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרוש

הנדסאי כימיה

בהצעות נא לפנות בכתב לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 726 (מיקוד 31040)

דרוש

אלקטרונאי

לשרות מיכשור תעשייתי ברחבי הארץ.

תדאת, מודשרה תל־אביב.
טלפונים : 483142, 483141.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרושים

✱ **מסגר מעולה**
למכונות תעשייתיות

✱ **פקיד**
בעל תעודה להנהלת חשבונות סוג ג׳

בהצעות נא לפנות בכתב לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 727 (מיקוד 31040)

מהנדסים · טכנאים · בינאים · שרטטים · מחסנאים • • • **דרושים** מנהלים · פקידים · לבורנטים · אסיסטנטים · סוכנים • • •

הוועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני - נגב

* הנדסאי/טכנאי מכונות:
— בוגר קורס טכנאי/הנדסאי מכונות מוכר.
— דרוש נסיון מקצועי של כ־5 שנים באחזקת מתקנים, כולל מערכות וקום.
— דרוש נסיון בפקוח על קבוצות עובדים, ופתרון בעיה מקצועיות הכרוכים בעבודה.

* מתכננים:
כישורים דרושים:
— בוגר קורס הנדסאי/טכנאי מכונות מוכר.
— דרוש נסיון מקצועי של 2—5 שנים בתכנון.

* שרטטי מכונות:
כישורים דרושים:
— בוגר בי"ס מקצועי במגמת שרטוט מכונות, או קורס דרשנותי מוכר בשרטוט מכונות.

* מכנאי אחזקה:
— בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות, במגמת מכונאות או מסגרות מכנית.
— דרוש נסיון מקצועי של 2—4 שנים בעבודות אחזקה במתקנים תעשייתיים.
— דרוש ידע בקריאת שרטוט ויכולת לשרטט חלקי מכונות.

* חשמלאי אחזקה/ אוטומציה:
— בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות.
— בעל נסיון חשמלאי מוסמך.
— רצוי נסיון מקצועי באחזקת מתקנים תעשייתיים, והתמצאות במערכות אוטומציות.

* חרטים:-
כישורים דרושים:
— בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי במגמת עבוד שבבי או מסגרות מכנית.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות בעבודה בתעשיה.

* מחסנאים ראשיים/ מחסנאים:
— בוגרי בי"ס מקצועי או קורס מכני שוות ערך.
— בעלי נסיון בניהול מחסנים (חשמל, אלקטרוניקה, חלקי חילוף מכניים).
— רצוי ידע בהעברה דו"חות מחשב.

המועמדים שייבחרו יקבלו:
— שכר בהתאם לכישורים והנסיון המקצועי.
— אפשרויות ניכרות לקידום מקצועי.
— עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאזור.
— הסעה ממקום מגוריו לעבודה, וחזרה ע"ח המוסד.
— ארוחות מוזלות בשעות העבודה.
— מקומות מגורים אפשריים: באר־שבע, דימונה, ערד, ירוחם.

המעוניינים יפנו תוך פירוט מירבי על השכלתם, ונסיונם המקצועי לת.ד. 9001 מיקוד 84 190 באר־שבע, ויוזמנו לראיון אישי. סודיות מובטחת.

למלון רמדה — קונטיננטל

דרושים

* **ציקרים**
* **עוזרי טבחים**

תנאים טובים

המתאימים יפנו למנהל כח אדם, הירקון 121, ת"א, בין 15.00—17.00

לחישולי כרמל בע"מ

דרושים

1. **מהנדס או הנדסאי מכונות**
לתפקיד תיכון כלים ותהליכים חישול, נסיון קודם אינו הכרחי.
2. **חרטים וכרסמים**
מתחילים ומעולים.
3. **משחיזי ומסגרי כלים**
4. **עובדי בקורת לבדיקות ללא הרס**
בוגרי בית ספר מקצועי, נסיון קודם אינו הכרחי, הדרכה במפעל מובטחת.
5. **מבקרי מידות**
רצוי בוגרי בית ספר מקצועי ו/או נסיון בבקורת מידות.
6. **עובדי "יצור"**
לעבודות חישול והשחזה.
7. **מחסנאי טכני**
דרושה ידיעת אנגלית טכנית. רצוי נסיון קודם בעבודה במחסן חלקי חילוף או במכונאות.
8. **פקידה לטיפול בנושא יצוא**
דרושה ידיעת אנגלית על בוריה (רצוי שפת אם) כולל נטוה מכתבים והדפסה באנגלית.

למועמדים המתאימים
מובטחים תנאי שכר טובים
ועבודה קבועה

המעוניינים יפנו בכתב למח' כח אדם — חישולי כרמל בע"מ, ת.ד. 30 טירת הכרמל או טלפונית למס' 4—3—539202-04.

עבודה בטחונית בשטחים!

למשוחררי צה"ל
עד גיל 30, בעלי נסיון פיקודי, כושר בריאות תקין, השכלה תיכונית מושלמת או השכלה על תיכונית.

אנו מציעים:
- קביעות בעבודה בתנאי שכר טובים ותוספות מיוחדות.
- לימוד השפה הערבית בתנאי פנימיה, בתוספת שכר.
- עבודה בלתי שגרתית ומסלול קידום רחב.
- הצמדת רכב בתום תקופת ההכשרה.

אנו דורשים ממך הרבה ומציעים לך הרבה יותר.

פנה עוד היום
לת.ד. 39351 תל־אביב או לת.ד. 77 ירושלים (עבור י.ש) בצרוף קורות חיים פרטים אישיים מלאים ומס' טלפון.
סודיות מובטחת

לתברת שווק בת"א
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה או חלקית
• שבוע עבודה נהוג •
הכישורים:
* יוזמה וכושר ארגון
* שליטה בהדפסה עברית — אנגלית
* כושר ניהול מו"מ ומגע עם קהל
מועמדות מתאימות תפנינה לטלפון: 03-443292, 03-444492

נציבות שירות המדינה מודיעה כי

דרושים צעירים/ות לתפקיד בטחוני מעניין

במשרד התחבורה
מינהלת נמל התעופה בן־גוריון (לוד)

תכונות נדרשות:
- לאחר שירות צבאי מלא
- בעלי תעודת בגרות;
- דוברי השפה האנגלית על בוריה.

הערות
1) העבודה היא במשמרות
2) מגורים באזור גוש דן — חובה
3) העבודה למשך ½ שנה
4) יש אפשרות להעסקת סטודנטים (4 משמרות בשבוע)

על המעונינים בעלי הכישורים המתאימים לפנות באופן אישי למינהלה נמל התעופה בן גוריון (לוד), בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס) ביום א', 30.3.75, בין השעות 08.30—10.30, ולהביא עמם תעודת זהות, פנקס מלואים ותעודת שחרור מצה"ל.

לבית ילדים צמחוני
עם פנימיה
דרושים:
מנהל(ת) ומדריכים(ות)
נא לפנות לאגודת "אמירים", אמירים, ד.נ. מרום הגליל, או לטלפון 067-39213

לביה"ס האזורי המקיף ע"ש י.ח. ברנר גבעת ברנר

דרושים
לשנת הלמודים תשל"ו

1. **מדריך למסגרות כללית וריתוך**
2. **מורה/מדריך למכונאות**
3. **מורה לפקידות והדפסה** (כ־10 ש"ש).
4. **מורה לכלכלת־בית** (כ־6 ש"ש).
5. **מורה לאלקטרוניקה והפעלת תחנת תקשורת** (משרה חלקית)

• •

הצעות מועמדות נא להגיש בכתב לפי הכתובת הנ"ל.

חברה תעשיתית מחפשת
שרת/ת למנהל חשבונות
למשרה חלקית או מלאה
לפנות בכתב: כמסיל בע"מ שוקניט 4, ת"א טלפון 37559

למושב עין־יהב דרושים מורים לשנה"ל תשל"ו:
* מחנכת לכתה ג'
* מורה לחטיבת הביניים במקצועות הומניים
* מורה להתעמלות
* 4 גננות

בפרטים לפנות למושב עין־יהב דאר נע ערבה

עירית חיפה
מכרז מספר 37/75

עירית חיפה מכריזה בזאת על משרה פנויה כדלקמן:

תואר המשרה:
מנהל המחלקה לגנים

דרגת המשרה: בהתאם לכישורי המועמד.

שיעור המשרה: שלמה.

דרישות המשרה: אקדמאי, רצוי מהנדס אגרונום או ארכיטקט נוף בעל כושר ונסיון ניהול. הבנה באחזקת משק מחלקתי המורכב מציוד מכני רב ותפעולו. כושר ניהול צוותי עובדים, (מנהלי עבודה ופועלים). כושר ניהול מו"מ עם קבלנים. זיקה לענף הגננות. כושר תיאום עם מחלקות העיריה האחרות.

מועמדים מעוניינים, העונים על דרישות המשרה, יגישו בקשתם בכתב בצירוף תעודות המעידות על השכלתם ונסיון קודם, למנהל אגף כח אדם היכל העיריה, רחוב חסן שוקרי 14 עד תאריך 11.4.75.

ירוחם צייזל — סגן ראש העיריה

לעבודה בלתי שגרתית בתל־אביב

דרושים
דוברי רומנית או דוברי רוסית

(גברים בלבד)

העונים לדרישות הבאות:
* השכלה תיכונית לפחות
* עד גיל 30 המעורים היטב בחיי הארץ
* שרות צבאי מלא
* שליטה מוחלטת בעברית

העבודה הינה קבועה ובמשרה מלאה

המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 33232 תל־אביב, בצרוף קורות חיים, פרטים אישיים מלאים ומס' טלפון. רק פונים מתאימים ייענו.

לחברה ארצית בע"מ באזור תל־אביב

דרושים

* **מהנדסי תעשיה וניהול**
לתפקיד תכנון וייצור בשיטות עבודה מתקדמות להרכבת ייצור מערכות אלקטרומכניות.
* **מהנדסי אלקטרוניקה**
לתכנון ייצור מערכות אלקטרומכניות.
* **מהנדס "ייצור/תעשיה/ מכונות**
בעלי נסיון בתכנון וארגון הייצור בתעשיית המתכת, ידע בהערכת ומדידת עבודה, שליטה מלאה בעברית וידיעת השפה האנגלית.

למתאימים מובטחים תנאי שכר הולמים, משרה מעניינת בעלת אתגר מקצועי רב, אפשרויות קידום ותנאים אחרים.

לקבלת פרטים נוספים נא לפנות אל ת.ד. 7089 תל־אביב

למפעל בטחוני
דרושים
שרטטים
בשטחי האלקטרוניקה והמכניקה

בתשובה נא לפנות בכתב לת.ד. 17021 ת"א עבור ב.א. ולציין פירוט השכלה ונסיון מקצועי

— סודיות מובטחת —

ליחידת הביקורת הפנימית במוסד ציבורי
דרוש
כלכלן
בעל נסיון
סטודנט
לראיית חשבון

עדיפות תינתן לבעלי נסיון קודם בביקורת חשבונות.
השכר יקבע בהתאם לכישורי המועמד.
לפנות תוך: ציון קורות חיים ומס' טלפון לת.ד. 7037, מיקוד 61070 ת"א.

— סודיות מובטחת —

אצלנו אין מיתון!!!
באם אתה:

1. **מהנדס מכונות**
2. **הנדסאי/ טכנאי מכונות**

רצוי עם נסיון בתעשיה הכימית (אחזקה),

בוא והצטרף לצוות צעיר ודינמי של מפעל משגשג אשר עומד בפני פיתוח נרחב.

עבודה אחראית ומעניינת ממתינה לך;
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
מגורים בבאר־שבע. עזרה בדיור.

סודיות מוחלטת מובטחת.

הצעות עם קורות חיים ופירוט נסיון לשלוח לת.ד. 8, באר־שבע, עבור „מפעל כימי".

לחברה בעלת מפעלי מזון במרכז הארץ

דרוש מנהל למחלקת היצוא

הכישורים הדרושים: השכלה מתאימה, נסיון בסחר חוץ, ידיעת השפות אנגלית וגרמנית הכרחית.

*

על המעונינים לפנות בכתב לת.ד. 33157 תל־אביב, עבור מס' 886, בתוך פירוט על הכשרתם ונסיונם הקודם.

אסטרגל בע"מ
דרושים אנשי מכירות

* **מהנדס אלקטרוניקה**
למכירת מכשור אלקטרוני
* **טכנאי או הנדסאי אלקטרוניקה**
למכירת רכיבים אלקטרוניים

ידיעת השפה האנגלית הכרחית!

בעלי נסיון במכירות בשטחים הנ"ל מתבקשים לפנות לקביעת ראיון אל: —

טל.: 262049 - 268023

דרושה
מנהלת משק בית
(גיל מעל 55)
לאדם מבוגר גר בהרצליה
— מגורים במקום —
נא לפנות, בפרטים מלאים, לת.ד. 888 תל־אביב.

לימודים

חטיבה על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

בית הספר למסחר
פיטמן
בפקוח משרד החנוך
ת"א, רח' בלפור 38

החלה ההרשמה לכתות בוקר
לגומרי בי"ס יסודי ● כתות מיוחדות לגומרי 5, 6 תיכון
פקידות, מזכירות, ממכר, חשבונאות, מיכון
בחינות בגרות
שכר לימוד מודרג ממשלתי ● תעודות גמר ממשלתיות
תלמידי כתות ט' משוחררים משכר למוד
שעות המשרד: 12—8 לפנה"צ, 6—5 אחה"צ

אנגלית צרפתית, ספרדית, גרמנית ועוד בביה"ס לשפות היחיד שברשותו מעבדה לשונית מסוג
Audio Active Comparative

לבחירתך: קורסים, שעורים פרטיים ומעבדה אישית בהשאלה

לחיילים משוחררים עפ"י החוק לימודים חינם

מכון ישראלי לשפות

משרדי יעוץ והרשמה

תל־אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337 בין 8.00—20.00
רמת־גן: שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83, טל. 723466, בימים א'—ה' 16.00—20.00
חולון: יד לבנים, שד' קוגל 11, בימים ב', ג', ד', מ־17.00—18.30, טל. 845055
חיפה: נורדאו 30, טל. 667040 בין 8.00—20.00
ירושלים: 1. ההסתדרות 22, טל. 224769, בין 8.00—20.00
2. בית הפקיד ע"ש מ. שרת, מסריק 10, טל. 66380, 68383, בימים א'—ה' בין 16.00—20.00
אשקלון: בי"ס אילנות (הישן) אפרידר, טל. 2773 בימים א'—ה' בין 16.00—20.00
צפת: עירית צפת, המחלקה לתרבות, נוער וספורט, רח' ירושלים 7, מר ברפורת טל. 4—30961 בין 9.00—13.00
טבריה: עירית טבריה, המחלקה לחינוך, רח' כנרת, מר ירושלמי יוסף, טל. 6—21911 בימים א'—ה' בין 9.00—12.00
רחובות: בית יד לבנים, רח' הבנים, טל. 953891, 953397
ב"ש: משרדי שרות יעוץ לאזרח, רח' הרצל 88 בעיר העתיקה, טל. 73342, בימים א'—ה' בין 9.00—16.00

אוניברסיטת תל־אביב

הפאקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
ביה"ס ללימודי המשך ברפואה

מודיעים על
רישום רופאים, פסיכולוגים קליניים ועובדים סוציאליים
לחוג לפסיכותרפיה
לשנת הלימודים 1975/76
לשנה הראשונה של תכנית תלת־שנתית
יכולים להרשם:
א. רופאים מתמחים ומומחים בפסיכיאטריה.
ב. פסיכולוגים קליניים בעלי תואר מוסמך.
ג. עובדים סוציאליים בעלי תואר B.A. לאחר נסיון של שלוש שנים לפחות בעבודה פסיכיאטרית, בעלי תואר מוסמך בעבודה סוציאלית.
✱
את הבקשות להרשמה יש להפנות לחוג לפסיכותרפיה, ברח' הצבי 9 ברמת הטייסים, תל־אביב.
על המועמדים לעבור מיון של ועדת קבלה.
ההרשמה תמשך עד 31.5.1975.

ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל
מרט הקואופרציה · המחלקה לחינוך

נפתחות כתות ערב
להכנה לבחינות
בגרות ומוקדמות
לכל המגמות — גם מקצועות בודדים
למועדים — אוקטובר 75 אפריל 76
לחיילים משוחררים — הלימודים חינם.
לחיילים משוחררים, ההרשמה (בהתאם לחוק) רק עד 30.3.75!

בית
בי"ס לבגרות בפיקוח ציבורי
התייעצות פדגוגית והרשמה:
ת"א, רח' גורדון 53, פינת ריינס
טלפון 248514, בשעות 14—8, 20—17

תכנות מחשבים
נפתחים קורסי ערב
בת"א, חיפה, ירושלים ובאר־שבע.
מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.
בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים, יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם להישגיהם.
לקבלת פרוספקט נא לצלצל:
לטל. 739193 ת"א טל. 669041 חיפה.

1 לכבי המכון להכשרה מקצועית
ת.ד. 28125 תל־אביב (למספר 111)
נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים.
שמי ________
השכלה ________
כתובתי ________

בירושלים
נפתחים הקורסים הבאים
✱ נושאים נבחרים בגרפיקה
✱ שרטוט שלב א' מכונות ובנין
✱ הנהלת חשבונות סוג 1, 2
✱ יסודות לעצוב פנים
✱ אלקטרוניקה סוג 1
לחיילים משוחררים ע"פ החוק לימודים חינם
ההרשמה עד 30.3.75
פרטים והרשמה:
רח' יפו 68 (בית סולטון), טל. 226455 כל יום בין השעות 08.00—19.00 ביום ו' עד — 13.00.
מספר המקומות מוגבל.
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
משרד העבודה

למד בביתך בהתכתבות
המכונים הבריטיים – המוסד הותיק והמנוסה בארץ להקניית השכלה בכתב מציע לך ללמוד בביתך את המקצועות הבאים בשיטות שנוסו בהצלחה בארץ ובחו"ל.
הלימודים הם תחת פיקוח ובהדרכת צוות מורים ומפקחים שהם מטובי כוחות ההוראה בארץ.

20% הנחה לחיילים בשירות פעיל

לשם קבלת פרטים מלאים מלא את התלוש הרצ"ב ושלח בהקדם אל המדור לייעוץ מקצועי ת.ד. 24324 תל־אביב.
מעונין בקורס ________
שם ________
כתובת ________ טל. ________
28.3 מע.

אנגלית ושפות אחרות
1. אנגלית למתחילים
2. אנגלית למתקדמים
3. אנגלית כולל
4. אנגלית למשתלמים
5. אנגלית לבחינות בגרות
6. אנגלית בתקליט
7. קורספונדנציה מסחרית באנגלית
8. צרפתית למתחילים
9. ערבית מדוברת
10. ערבית ספרותית
11. גרמנית למתחילים
12. עברית – שיפור הסגנון
13. עברית – שיפור הלשון והתחביר
14. כתיב עברי
15. עברית למתחילים
16. עברית למתקדמים
17. עברית למשתלמים

בגרות ומוקדמות
לרשות הלומדים בקורס יעמדו יועצים לעזרה אישית בסניפי המכונים הבריטיים
1. הכנה לבחינות בגרות
2. הכנה לבחינות מוקדמות

הנהלת חשבונות ומדעי המסחר
1. הנהלת חשבונות למתחילים
2. קורס כללי בהנה"ח 3. חשבונאות למתקדמים 4. הנה"ח סוג 1 5. הנה"ח סוג 2
6. הנה"ח סוג 3
7. מנהלי חשבונות מוסמכים 8. ראיית חשבון 9. תמחיר
10. ארגון וניהול עסקים
11. קורספונדנציה מסחרית בעברית
12. פקידות ומזכירות כללית 13. מסחר פיננסי
14. תורת הכלכלה והמשק

אלקטרוניקה – בניית מכשיר רדיו ואנעקה
1. אלקטרוניקה ורדיו מעשי (כולל מעבדה ללימוד בניית מכשיר אזעקה ומכשיר רדיו)
2. קורס יסודי באלקטרוניקה
3. קורס יסודי בטלוויזיה

טכנאות
1. שרטוט טכני – בנין ומכונות
2. טכנאות מכונות
3. טכנאות רדיו
4. טכנאות בנין
5. טכנאות חשמל
6. חשמלאי מוסמך

הכנה לטכניון ואנגלית לאוניברסיטה
לרשות הלומדים בקורס יעמדו יועצים לעזרה אישית בסניפי המכונים הבריטיים
1. הכנה לטכניון במתמטיקה
2. הכנה לטכניון בפיזיקה
3. הכנה לאוניברסיטה באנגלית

אמנות שימושית
1. גרפיקה שימושית
2. ציור

קורסים אחרים
1. עיתונאות ויחסי ציבור
2. פסיכולוגיה
3. מורים מוסמכים

המכונים הבריטיים THE BRITISH INSTITUTES
115 קורסים לבחירתך · 125,000 בוגרים · 37 שנות נסיון

משרדי ייעוץ והרשמה:
• תל־אביב: המדור לייעוץ מקצועי שד' רוטשילד 93 טל. 624162
• חיפה: נורדאו 30 טל. 667040
• ירושלים: ההסתדרות 22 טל. 224769
שעות הרשמה 8.00 – 20.00 ללא הפסקה

✱ לחיילים משוחררים ע"פ החוק – לימודים חינם.

היום האחרון להרשמה בהתאם לחוק חיילים משוחררים הוא יום א' 30.3.75
לפרטים פנה למשרדי היעוץ וההרשמה

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
המדור ללמודי חוץ
בשתוף עם
משרד התחבורה — האגף לרישוי ושרותי תחזוקה
ואגוד שמאי הבטוח בישראל
מודיע על פתיחת
לימודי תעודה דו־שנתיים בנושא:
שמאות רכב
אשר יתקיימו בשעות הערב בירושלים
הקורס מיועד לעוסקים בשמאות רכב ולאלה המתעתדים לעסוק בכך.
תנאי קבלה: השכלה תיכונית או מקצועית מקבילה ונסיון של 5 שנים במכונאות רכב. מיון על ידי ועדת קבלה.
מועד הפתיחה: חודש אפריל 1975.
פרטים והרשמה: הטכניון, השלוחה בירושלים, העירייה, רחוב יפו 22 טלפון (249) 232251, בימים ורביעי בין השעות 1700—1900.

טכניקום
בתאריך 9.4.1975 יפתח קורס
גרפיקה
עיצוב גרפי, אריזות, ביתנים לתערוכות.
קורסי יום וערב בהדרכת מומחים
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

האוניברסיטה העברית בירושלים
שנת היובל תרפ"ה—תשל"ה
המשרד לקבלת תלמידים מחו"ל
לידיעת המועמדים לפקולטאות לרפואה, רפואת־שיניים ורוקחות, לשנת הלימודים תשל"ו, שנרשמו עד 28.2.75 במשרד לקבלת תלמידים מחו"ל:
בחינת הכניסה תיערך ביום ראשון, 30.3.75, בשעה 10.00 באוניברסיטה העברית, גבעת רם, ירושלים.
מי שטרם קיבל הזמנה לבחינה — מתבקש לגשת ביום 30.3.75, בשעה 8.30 למשרד לקבלת תלמידים, בבנין הפלנטריום, גבעת רם.

טכניקום
בתאריך 30.3.75 ייפתחו קורסי־ערב
עיצוב פנים - שרטוט
בפקוח משרד העבודה
חיפה הרצל 44 ● ת"א בן־יהודה 28

קורסים מזורזים
בוקר/צהרים/ערב
● הנהלת חשבונות 1, 2+1, 2, 3
● פקידות ומזכירות
● נקבנות IBM
● כתיבה במכונה
● קצרנות בעברית
ההרשמה מבטיחה השבעת תעודות ועזרה בעבודה
שרותל
תל־אביב, דיזנגוף 82
תל־אביב, אלנבי 140
ירושלים מרדכי בן הלל 10
רמת־גן, ז'בוטינסקי 54

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י / המרכז לתרבות ולחינוך
מישלב
בית ספר ערב לאכסטרנים
נפתחות כיתות ערב ובוקר למבוגרים

כיתות בוקר
למבוגרים בתל־אביב ובחיפה
הקורס מיועד:
לאחיות, עצמאים, מדריכי נוער, אנשי כוחות הבטחון, משוחררי צה"ל, עקרות בית ולעובדים במשמרות.

כיתות ערב
נמשכת ההרשמה לכיתות ערב
בכל סניפי מישלב
ההרשמה בהתאם לחוק חיילים משוחררים עומדת לפוג בחודש מרץ, הרשם במועד מוקדם.

פרטים והרשמה:
תל־אביב: מישלב, רח' ויצמן 53, טל. 263185, 10—1, 17—19.
חיפה: רח' העליה 45, בת גלים, טל. 520797, 8—11, 16—19.

ההרשמה לסניפי מישלב בשעות 5—7 אחה"צ
ירושלים: בי"ס כיח, רח' כיח
חולון: בי"ס רביבים, רח' השומר
צפת: בי"ס מלכות א', רח' הפלמ"ח
נס־ציונה: מועצת פועלי נס־ציונה
טבריה: עירית טבריה
נצרת: מועצת פועלי נצרת
רעננה: מועצת פועלי רעננה
גבעת אולגה: בי"ס אור לטף
אור עקיבא: בי"ס רוטשילד
בית שאן: הספריה העירונית בית שאן

משרד העבודה - הקריה למחקר גרעיני נגב
עומדים לפתוח קורס מפעילי גרעין במגמות בקורת קרינה וכימיה
לצורך זה דרושים לנו:
גברים מסיימי 11 שנות לימוד לפחות בבי"ס תיכוני עיוני ו/או בי"ס מקצועי ולאחר שרות סדיר בצ.ה.ל.
המועמדים שיבחרו יתקבלו לקורס בקמ"ג,
אורך הקורס 4—6 חודשים.
✱ למועמדים רחוקים מחוץ לאיזור ינתנו מגורים בשכ"ד בדימונה. למועמדים נשואים מחוץ לאיזור תנתן השתתפות בשיעור 50% משכ"ד חודשי עד מכסימום — 250 ל"י לחודש, לתקופה של עד שנתיים.
✱✱ הסעה ממקום המגורים לעבודה וחזרה על־חשבון המפעל.
✱✱✱ תוקצב מילגת לימודים נאותה לתקופת הקורס.
✱✱✱✱ קורס זה יחשב כנקודות זכות להמשך הלימודים לקראת תואר „טכנאי גרעין", התואר יוענק למסיימים בהצלחה את כל שלבי הלימוד: בחינות גמר פנימיות וחיצוניות ועבודת גמר בהתאם לדרישות המכון הממשלתי להכשרה טכנית.
— ✱ —
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לת.ד. 9001 באר־שבע, למדור קבלת עובדים, עם פרטים אישיים ופירוט שנות השכלה.
— ✱ —
המתאימים יוזמנו לראיון אישי

למד בגרות בביתך!
את גבין אותך בביתך, בזמנך הפנוי, ולפי הקצב המתאים לך. למועדי הבחינות הנוחים לך. טובי המורים בארץ יבדקו את שיעוריך. כל לומד רשאי להשתתף בהרצאות ותרגילי עיבוד בשלוחות המכון הקרובה אליו – ללא תשלום נוסף.
הנחה של 10% לחיילים.

קורסים נוספים בכתב
● תכנות מחשבים
● רדיו אלקטרוניקה כולל חלקים ומכשירים
● צילום — כולל מכשירי פיתוח
● גרפיקה שימושית
● פרסום ויחסי ציבור
● אדריכלות פנים

לקבלת תכנית לימודים חינם פנה אישית או שלח התלוש הרצ"ב לת.ד. 28124 תל־אביב.
שם: ________ מעונין בלימוד: ________
כתובת: ________ טל. ________

בכל מקום בארץ פנה אישית או בכתב לת.ד. 28124 ת"א	תל־אביב רח' סלומון 7 (מוזיאון התרבות)	חיפה רח' בלפור 5 (בנין המשרד לשכון החייל)	רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 61 (ליד קולנוע רמה)	באר שבע רח' ההלוץ 86 (מול קולנוע שבית)
	חולון רח' סוקולוב 48 (ליד הסופרמרקט)	פתח־תקוה רח' בלפור 14	ירושלים רח' אגריפס 8 (מול קולנוע ציון)	רחובות רח' יעקב 3 (מול אגד)

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

לימודים

נוך על־יסודי · בי"ס לאכסטרנים · בגרות • • • רדיו אלקטרוניקה · פקידות · חשבונאות • • •

למד בפנימיה הטכנית של חיל חימוש

המקצועות הנילמדים:

- אלקטרוניקה
- חשמלאות רכב
- מכונאות רכב

לאלקטרוניקה מתקבלים נערים בני 16 עד 17 ו־9 חודשים, בוגרי ח', י"א.

לחשמלאות רכב ומכונאות רכב מתקבלים נערים בני 16 עד 17½, בוגרי ט'—י"א.

פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האזוריות.

פרטים בכתב אפשר לקבל בדואר צבאי 2375/ש.

נערים המעונינים לבקר בפנימיה, יפנו בכתב לדואר צבאי 2375/ש.

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בביתך בזמנך הפנוי? טפורז 6/50 בשתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב. ...

לכבוד
„המכונים האמריקאים להשכלה בכתב",
ת.ד. 28124 תל־אביב, למס' 77.
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמה כשרון למקצוע הגראפיקה.
שם ______ (1)
כתובת ______ גיל ______

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

משרד העבודה | משרד החינוך והתרבות | אורט ישראל
המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

המרכז להכשרה טכנולוגית

חייל מילואים משוחרר עפ"י החוק - נצל זכותך ללימודי חינם והרשם עד 30.3.75

לקורס: ✱ קדם הנדסאים
✱ קדם טכנאים
✱ קדם מדריכים

מתקבלים בוגרי י"א.
למעונינים תנתן הכנה מיוחדת לבחינות בגרות חיצוניות.

מנהל היחידה ייעץ לפונים בכל יום ג' אחה"צ בשד' דוד המלך 39.

בפרטים נא לפנות: כל יום בין השעות 8.00—19.00, ביום ו' עד 13.00.

תל־אביב: שד' דוד המלך 39, טל' 264193, 267436.
ירושלים: רח' יפו 68 (בית סולכור), טל' 226455.
כפר־סבא: ביה"ס אורט (ליד המשטרה), בימים ב', ד' בין השעות 17.00—19.00.
ראשל"צ: בעיריה — מדור תרבות, רח' ז"ל 5 בימים א', ד', בשעות 16.30—18.30, טל. 942126 קו 22.

חייל מילואים ששרת מעל 75 יום

במלחמת יום הכיפורים
...ותך להירשם ללימודים

חינם

...ודת לפוג בחודש מרס.
...: זכותך והרשם עכשיו

לימודי שפות

בהתאם לחוק חיילים משוחררים תשל"ד 1973
...רשאי להתחיל לימודיך במועד שתבחר.

...מלאים אודות זכויותיך לגבי אפשרויות ...ד וכן התאמה רמת הלימודים במשרדי היעוץ ...זמה. קיימות רמות לימודים שונות, בשפות ...א המותאמות לרמת השכלתו של התלמיד.

...פי 5 יותר

...גלית וכל שפה לועזית ...עבדה הלשונית מסוג AUDIO ACTIVE COMPARATIV...

...ש הרשמה חבריכם לקודסים לשפות הניתנים ...מכון הישראלי לשפות, בישובכם.

...כון ישראלי לשפות

...די ייעוץ והרשמה:
...ביב: אבן גבירול 30, טל. 252337 בין 8.00—20.00
...ן: שפירא 4 פינת ארלוזורוב 83, טל. 723466 א'—ה' בין 16.00—20.00.
...: יד לבנים, שד' קוגל 11, בימים ב', ג', ד', 17—18.30. טל. 845055.
...: נורדאו 30, טל. 667040 בין 8.00—20.00.
...לים: 1. ההסתדרות 22, טל. 224769 בין 8.00—20.00 ...הפקיד ע"ש מ. שרת, מבריק 10, טל. 66380, 68383 א'—ה' בין 16.00—20.00.
...לון: בי"ס אילנות (הישן) אמריקה, טל. 2773 א'—ה' בין 16.00—20.00.
...: עירית צפת, המח' לתרבות נוער וספורט, רחוב ...ליל 7, טל. 4—30961 בין 9.00—13.00.
...: עירית טבריה, המחלקה לחינוך, רח' ...ירושלמי, יוסף, טל. 4—... בימים א'—ה' ...9.00—
...: בית יד לבנים, רח' הגבים, טל' 953891 ...9, בימים א'—ה', בין השעות 17.00—20.00.
...שבע: משרדי שרות יעוץ לאזרח, רח' הרצל 88 העתיקה, טל. 73342 בימים א'—ה' בין 16.00—19.00.
...קופת השרות הסדיר — שרות מ־75 יום מ־ ...25.9.74 עד 6.9.
...ת הרשמה יש להביא תעודת חייל משוחרר. ...אם אינה ביתך אנו נמציא לך עבודה.

למד בביתך בגרות ומוקדמות

אם אתה שואף להצליח בבחינות הבגרות והמוקדמות וללמוד בכתב בצורה רצינית ותחת פיקוח בהתאם לתכניות הלימוד של משרד החינוך, אנו נסייע בידך להגשים את שאיפתך. באפשרותך להיבחן במועדים הנוחים לך.
לרשות התלמידים יעמדו יועצים לעצה אישית בסניפי המכללה העברית להשתלמות בכתב.

לחיילים משוחררים ע"פ החוק לימודים חינם

מגמות נוספות לבחירתך:

1. אנגלית ושפות אחרות
2. הכנה למכינה האנגלית לאוניברסיטה (לחיילים משוחררים עפ"י החוק לימודים חינם).
3. אלקטרוניקה — בניית מכשיר רדיו ואנטנה
4. הנדסה ומדעי המחשב
5. מכונאות
6. גרפיקה וציור
7. עתונאות ויחסי ציבור
8. פסיכולוגיה

לשם קבלת פרטים מלאים מלא את התלוש הרצ"ב ושלח בהקדם אל ה־מדור לייעוץ מקצועי ת.ד. 33114 ת"א

מעונין בקורס ______
שם ______
כתובת ______
טל' ______ (2) 28.3.75

המכללה העברית להשתלמות בכתב

המכונים הבריטיים
תל אביב, שד' רוטשילד 93 טל' 624162
חיפה, נורדאו 30 טל' 667040
ירושלים, ההסתדרות 22 טל' 224769
שעות ההרשמה: 8.00—20.00 ללא הפסקה

היום האחרון להרשמה בהתאם ל־

חוק חיילים משוחררים

הוא יום א' 30 במרס

בית־ספר גבוה לציור

תל־אביב, רח' קלישר 5, ת.ד. 29191, טלפון 57348
קרית שמונה, בנין בי"ס „דבציר" ת.ד. 299 טל. 40345

החלה ההרשמה ללמודי־יום לשנת הלימודים תשל"ו—75/76

למחלקות:
א. ציור חפשי
ב. ציור מונומנטלי

מתקבלים בוגרי תיכון לאחר בחינות כניסה
תכנית מסודרת ופרטים — במשרדי ביה"ס.
בתל־אביב:
בימי ראשון — רביעי בין השעות 9—11 לפנה"צ
בימי שלישי גם אחה"צ.
בקרית־שמונה:
יום יום במחלקה החנוך של העיריה
בימי שני — לפנה"צ ואחה"צ במשרד ביה"ס „דבציר".

ליד בית הספר קיים חוג לציור, פעמיים בשבוע, אחה"צ

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

סמינר - שיין

(מקודם גבעת השלושה)
רחוב קפלן 42, גנה עה, פתח־תקוה, טל' 914924

הודעה למועמדים ולנרשמים לשנה"ל תשל"ו

מבחן המיון הראשון בוועדות הקבלה יתקיימו ביום ה', אפריל"ה, 3.4.75, בשעה 8.15. המועמדים מת־בקשים להצטייד בכשירי כתיבה.

מוסדי יחידות בצה"ל מתבקשים לאשור לחייליהם, שנרשמו לסמינר, להשתתף במבחנים.

מועמדים שטרם נרשמו מתבקשים לפנות בהקדם למזכירות הסמינר בשעות העבודה.

אוניברסיטת תל־אביב

היחידה לרישום ולקבלה
מודיעה על

המשך רישום לבוגרים במדעי החברה, במשפטים, בפסיכולוגיה, ובחינוך ללימודים בביה"ס לעבודה סוציאלית

הרישום יסתיים ביום ד', 30.4.75

התכנית מורכבת משנה אחת של לימודי השלמה, שהיקפן יקבע לאור לימודיו הקודמים של המועמד ושנת לימודים אחת מלאה.

תנאי הקבלה:
התכנית מיועדת לבעלי תואר אקדמי ראשון בסוציולוגיה, בסוציולוגיה, בחינוך, במדע המדינה, בכלכלה, במשפטים ובמקצועות דומים. עדיפות תנתן למועמדים המועסקים כבר היום בשירותים סוציאליים. למסיימי התכנית יוענק תואר בוגר אוניברסיטה, ב־עבודה סוציאלית.

על המעונינים לפנות למשרד הרישום לקבלת אישור לרכישת חוברת רישום.

את חוברת ההסברה וטפסי הרישום ניתן לרכוש תמורת 5 ל"י, בחנות הספרים, בבנין האקדמיה למוסיקה, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב, בימים א'—ה' בין השעות 9.00—17.00, וביום ו' בין השעות 9.00—13.00.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
המחלקה לביולוגיה
מודיע על

מקומות פנויים לסטודנטים

לתואר שני (מגיסטר) ולתואר שלישי (דוקטור)
בשטחים הבאים:
גנטיקה
ביוכימיה של וירוסים אנימליים
הומונים כרעין וביוסינתזה של חלבונים
ביולוגיה מולקולרית בתקון DNA באוקריוטים ובתנאי בעלי חיים
מערכות טרנספורט וביואנרגטיקה
ביולוגיה מולקולרית של חרקים
מנגנוני פעולה של אנזימים
ביולוגיה מולקולרית של שמרים
כמו"כ פנויה משרה לעמית מחקר (בעל תואר PH.D.) בביולוגיה מולקולרית, בנושא:
תקון נזקי קרינה והגורים קרצינוגניים בתאים בתרבית רקמה.

על המעונינים לפנות למחלקה לביולוגיה בכתב או טלפונית (04-225111, שלוחה 426 או 676).

...ד תכנות IBM ...יתך בזמנך הפנוי

...בשירך כמתכנת אנו בביתך בזמנך הפנוי. ...ת לשיטה האמריקאית המהפכנית המתאימה ...אחד - למדו עשרות אלפי גברים ונשים בעולם ...את מקצוע התכנות בביתם.
...נים האמריקאים יציידו אותך בידע הדרוש, ...ו אליך את הגורי העזר השונים, ויציגו את ...תוך דרך מחשב IBM 340 העומד לרשות המוסד. ...ד שלוש שפות תכנות, אסמבלר, קובול, ר.פ.ג.

...לת פרוספקט חינם כולל מבחן פסיכוטכני עצמי ...אמה מקצועית, גזור ושלח במעטפה אל: ...נים האמריקאים ת.ד. 28124 תל־אביב למס' 7

שם: ______ גיל: ______
כתובת: ______ טל. ______
...לון ...: ______ סימוני כתה: ______

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב
INTERNATIONAL TECHNICAL SCHOOL

עיריית חיפה
האגף לתרבות, נוער, חברה וספורט
המחלקה לתרבות

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות האמנות
המחלקה לחינוך מבוגרים

חידוש הלימודים לאחר חג הפסח

במרכזי הלימוד למבוגר בחיפה בשעות הבוקר והערב

הלימודים מתחדשים בימים: ראשון כ"ה בניסן תשל"ה, 6.4.75
שני כ"ו בניסן תשל"ה, 7.4.75

✱ אולפנים ואולפניות לעברית.
✱ שיפור הלשון, כתיב, תנ"ך וספרות.
✱ כיתות ללימוד הקריאה והכתיבה, ראשית דעת והשכלת יסוד.
✱ אנגלית למתחילים ולמתקדמים.

בי"ס ותיכון ערב למבוגרים
נפתחות כיתות הכנה לבחינות בגרות.
חיילים משוחררים פטורים משכר לימוד.

פרטים והרשמה: המחלקה לתרבות, מרכז ארדשטיין, רח' י.ל. פרץ 20 טל. 662044 בשעות 8.00—13.00, 18.00—20.00.

בית הספר לאחיות מוסמכות
שע"י בית־החולים „שערי צדק" ירושלים

נמשכת ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ו

מתקבלות בנות דתיות בוגרות בי"ס תיכון
•
ההרשמה בכל יום בין השעות 11.00—13.00, במשרד בית־הספר בביה"ח, רחוב יפו 161, ירושלים.

שעורים פרטיים באנגלית

בהתכתבות — קורסים ברמות שונות
בעריכת ליאון מינצברג
(הנחות לחיילים ולתלמידים)
פרטים: ליאון מינצברג, ת.ד. 39252, תל־אביב.

אוניברסיטת חיפה

מודיעה על

פתיחת הרשמה ללימודי הוראה

מסלול לימודים חדש לב"א בחוג לחינוך

המסלול פתוח למועמדים לשנה א'. יכולים להרשם גם מועמדים שסיימו שנת לימודים אחת לתואר ראשון באוניברסיטה.
תלמיד שיסיים בהצלחה את תוכניתו יקבל תואר ב"א ותעודת הוראה בבתי ספר על־יסודיים.
פרטים על מסלולי הלימודים העומדים לבחירת התל־מיד (תלת־שנתי או ארבע־שנתי), תוכנית הלימודים, תנאי הקבלה וכו' אפשר לקבל במזכירות ההרשמה.
על המועמדים לעמוד במבחני כניסה נוספים על מבחני המיון הכלל־אוניברסיטאיים.
— מספר המקומות מוגבל —
ההרשמה תימשך עד ליום 30.4.75

טכניקום

בתאריך 31.3.1975 יפתח קורס

אלקטרוניקה + טלויזיה

בפקוח משרד העבודה
חיפה הרצל 44 ת"א בן יהודה 28

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

...לטה להנדסת חשמל
...לקה למדעי המחשב
...ד ללימודי חוץ

...IBM ישראל — המרכז המדעי

מודיעים על בי"ס קיץ בין לאומי
בנושא:
PROGRAM ANALYSIS AND OPTIMIZA...

...ות בביה"ס ינתנו על ידי מומחים נודעי שם ...ץ ומחו"ל.
...ס יערך מ־25 עד ה־29 באוגוסט 1975 בקרית ...יון חיפה.
...פרטים נוספים והרשמה: נא לפנות למוסד ללמודי ...ת.ד. 4959 חיפה טלפון 667818, 661151.

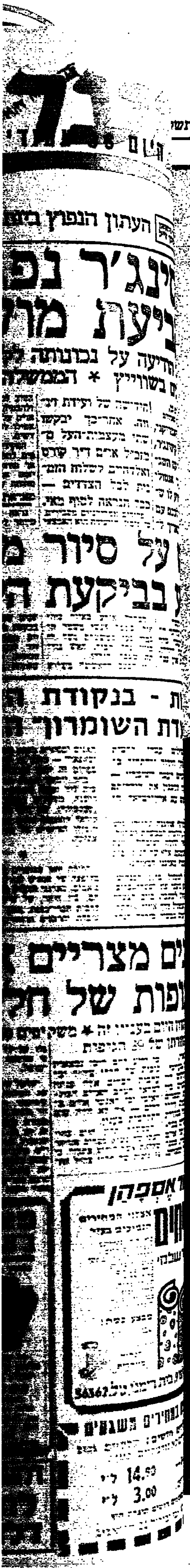

מלחמת קיום

המאבק על שוקי העולם — הוא מלחמת הקיום שלנו.
מלחמה שאסור לנו להפסיד. יש רק דרך אחת
לנצח בה: הגברת הפריון ושיפור המוצר,
שיפור כושר התחרות של [illegible] למען שגשוגך
למען שגשוג מקום עבודתך, למען שגשוג המדינה כולה.
הצטרף למבצע "פרס עובד ישראל 1975" ואתה —
עשוי לזכות באחד הפרסים הכספיים הגבוהים,
שיוענקו לעובדים המצטיינים בכל ענפי המשק.
הנהלות המפעלים, החברות והמוסדות בכל ענפי
המשק (תעשיה, בנין, חקלאות ושירותים) המעוניינות
לשתף את עובדיהן במבצע, מתבקשות להתקשר
למטה המבצע: רחוב פלא"ם 64, תל־אביב.
טל' 03-246368
ת.ד. 23051

נעבוד ונחיה

מבצע פרס עובד ישראל 75

מאורגן ע"י מעריב

בחסות שר העבודה ובשתוף הסתדרות העובדים הכללית,
לשכת התאום של הארגונים הכלכליים והתאחדות התעשיינים וביעוץ המכון לפריון העבודה והייצור.

תכנון וביצוע: דחף/קורן